

T.C.
FATİH ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

ÂŞIK MEHMET TURABİ’NİN HAYATI, SANATI VE
ŞİİRLERİNİN TAHLİLİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Hüseyin ÖZCAN

Hazırlayan
Ali ATILAY

İstanbul – 2011

ONAYLAMA SAYFASI

Öğrenci : Ali ATILAY
Enstitüsü : Sosyal Bilimler
Anabilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Tez Konusu : Âşık Mehmet Turabi'nin Hayatı Sanatı ve Şiirlerinin Tahlili
Tez Tarihi : 13.01.2011

Bu tezin şekil ve içerik açısından Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tez Yazım Kılavuzunda belirtilen kurallara uygun formatta yazıldığını onaylıyorum.

Doç.Dr. Mehmet GÜMÜŞKILIÇ
Anabilim Dalı Başkanı

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı 51070849 numaralı öğrencisi Ali ATILAY tarafından hazırlanan bu tezin Yüksek Lisans Tezinde bulunması gereken yeterliliğe, kapsama ve niteliğe sahip olduğunu onaylıyorum.

Doç. Dr. Hüseyin ÖZCAN
Tez Danışmanı

Tez Sınavı Jüri Üyeleri

Prof. Dr. Mahmut KAPLAN

Doç. Dr. Hüseyin ÖZCAN

Yard. Doç. Dr. Mehmet Ali EROĞLU

Bu tezin Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tez Yazım Kılavuzunda belirtilen kurallara uygun formatta yazıldığını onaylıyorum.

Doç. Dr. Mehmet KARAKUYU
Müdür

ÖZET

Mehmet Turabî, 01 Şubat 1952 yılında Hatay'ın Çatbaşı Köyü'nde, geçimini çiftçilikle sağlayan bir ailede dünyaya gelmiştir. “Turabi” mahlasını şiir yazmaya başladıktan sonra 12-13 yaşlarında kullanmaya başlamıştır. Babasının adı Ali, annesini adı Zeynep'tir. İlkokul birinci sınıfı okuduktan sonra ikinci sınıfa başlamadan okul binası çöker. Daha sonra ders yılı sonunda arayışa geçer çünkü köy okullarındaki eğitim - öğretim kalitesini beğenmez. Ailesine söylemeden Antakya'da oturan Vahide halasının yanına gider. Antakya'daki Sümerler İlkokulu'na kendini kaydeder. Başarılı bir ortaokul ve lise hayatından sonra 1972 yılında İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'ni kazanır. Askerliğinin acemi birlik bölümünü Kütahya Hava Tugayı'nda 43 gün yapmıştır. Askerliğinin ustalık bölümünü ise İstanbul Haydarpaşa'da havacı er olarak Hava Transit Komutanlığı Merkezinde 18 ay yapmıştır. Mehmet Turabi 1977 yılına kadar hep okulla ve okuma ile içli dışlı bir yaşam geçirmiştir. Yüksek öğrenimini yarıda bıraktıktan sonra köye dönmüş ve bağ bahçe işleriyle birlikte ticaret ve inşaat işleri ile de uğraşmaya başlamıştır. Yoğun koşuşturma içinde edebi ve sanatsal çalışmalarını hiç ihmal etmez. Aynı zamanda okuldan edindiği sağlık bilgileriyle hem köyünün hem de komşu köylerin sağlık sorunları ile ilgilenmiştir.

Tabiatında saz ve müziğe olan yoğun ilgisinden dolayı daha ilkokul 5. sınıfta harçlıklarından biriktirdiği para ilk mandolinini almıştır. Turabi mahlasını yine kendisi bulup kullanmaya başladığında henüz 12- 13 yaşlarında idi.

Daha sonra Neşet Ertaş, Ali Ekber Çiçek, Âşık Veysel gibi üstatlardan esinlenerek divan sazı almıştır. 1968-69'larda 16-17 yaşlarında iken harçlıklarından biriktirdiği parayla kendine saz alıp yazdıklarını söylemeye başlamıştır. Saz çalmayı kendi kendine öğrenmiştir. Rüyasında Hz. Hızır'ın kendisine “korkma Allah seninledir” diyerek sırtını sıvazladığını görür. Bu rüyanın etkisi ile daha da duygusallaşıp hümanistleştiğini, varlıklara karşı olan saygısı ve sevgisinin arttığını, böylece insan sevgisi ve insanlığın bütünlüğü üzerine ufak tefek yazılar, şiirler yazmaya başladığını belirtir. İnsanlar arasında gördüğü, duyduğu her eksiklikten

fazla etkilenir ve tepkisini yazıyla belgelemeye başlar. İnsanların çeşitli felsefeleri kendi yararları doğrultusunda ne kadar yozlaştırdıklarını ve yanlış kullandıklarını görür. İnsan cinsinin insan cinsine yaptığı yanlışlardan dolayı hep rahatsız ve şikayetçi olmuştur.

Eserlerini muammadan uzak anlaşılır bir sanat dili ile kendine has betimlemeleriyle yazmıştır. Bir çok şiiri gurbet ve ayrılıkla ilgilidir. Mehmet Turabi, şiirlerinin neredeyse tamamını 7'li, 8'li, 11'li hece ölçüsüyle yazmıştır. En çok da 11'li hece ölçüsünü kullanmıştır.

Şiirlerinde hakim sekil “koşma”dır. Koşmanın en çok güzelleme, taşlama ve destan türü ile şiir yazmıştır. Şiirlerinde en çok toplumsal konuları işlemiştir. Şiirleri çok gezip görerek araştırarak yazdığını şiirlerinin sonlarında yazdığı il ve yer adlarından anlayabilmekteyiz. Mehmet Turabi'de Atatürk ve cumhuriyet sevgisi üst düzeydedir. Hala şiir yazmakta, söylemekte; çeşitli ulusal ve uluslararası etkinliklere katılmaktadır.

Bağ-kur emeklisi olan Mehmet Turabi kültürel ve sanatsal işlerle meşgul olup yaşamını devam ettirmektedir. Şu anda Aalen (Almanya)- Antakya Kültür Derneği, Türkiye Yazarlar Sendikası, Hatay-Harbiye Güzel Sanatlar Çalışmaları Derneği, Antakya Gönüllüleri Derneği, Antakya Ressam ve Mozaik Sanatçıları Derneği üyesidir. 2005 yılından beri Türkiye yazarlar sendikası Antakya temsilciliği denetleme kurulu üyesidir.

Anahtar sözcükler: Âşık edebiyatı, halk edebiyatı, Âşık Mehmet Turabi.

ABSTRACT

Mehmet Turabi was born as a farmer family's son on 1st February in 1952 in Çatbaşı Village Hatay. His mother is Zeynep. His father is Ali. He finished the first class but before he started to the second class, the school building collapsed. Then he looked to other schools because he didn't like the Education quality in the village. Then he escaped to the city for school to his aunt Vahide's house. He made his own registration to the Sümerler School in Antakya city. After a successful secondary and high school life He won the Istanbul Medicine Faculty in 1972. He made his unskilled military service duty in Kütahya Weather Brigade in a 43 days. He made his skilled military service duty as an airman soldier in Haydarpaşa Weather Transit Commander Center in Istanbul in 18 Months. Mehmet Turabi lived closely with reading and school until 1977. After he had separated from university he returned to the village. He began to be interested in garden life and trade and construction works. In spite of his busy life and works he never neglected his literary and art works. He was also interested in Health problems of the village and neighbour village thanks to his knowledge he learnt at University.

Because of his natural interest in music and folk music instrument he saved his pocket money and bought himself his first mandolin. He was only at 12- 13 years old when he found his fictitious Turabi.

Then he bought a divan instrument by originating from Ali Ekber Çiçek, Neşet Ertaş and Aşık Veysel. He saved his pocket Money and bought himself the divan instrument when he was in his 16-17 years old in 1968-69. He began to sing his own poems and he made compositions. He learnt playing the instrument by himself.

He saw Hz. Hızır in his dream that he came and said by patting his back 'Don't afraid. The GOD will bless you.' With effective this dream he indicated that he became more humanistic, his respect and love of people has increased and because of that he started to write small writings and poems on humanity and love of humanity. He effected very much from people's deficiency he heard and saw. So

he started to document his reaction by writing. He saw that the people has changed and degenerated many philosophy according to their own benefits. He always feels bad and kicks up a stink because of the wrongs that a human beings species makes to the other.

He wrote almost all his poems with 7, 8 and 11 syllabic measure. He used mostly the 11 syllabic measure. The basic, dominant style in his poems is 'KOŞMA'. He used mostly beauty, Stone and epic poem kind of KOŞMA in his poems.

He wrote his works with his own descriptions far from enigma and he used clear and understandable art language. Most of his poems are about seperation and on foreign land. He wrote mostly on social subjects in his poems. We can understand that he wrote his poems after visiting, living and searching them himself thanks to the place and the city he wrote them at the end of the poems in the down lines. His ATATÜRK and republic love is very huge. He wrote many poems on Atatürk and his country. He stil writes and tells poems and he joins different national and universal activities.

He is Bağ- Kur retired and he is interested in social and cultural works. He is living in Antakya now. He is a member of Aalen (Germany- Antakya) association, Turkey Writers Union, Hatay- Harbiye Beatiful Art Works Association, Antakya Volunteer Association, Antakya Painter and Mosaics Artists Association now. He has been the Antakya representation checking council member of Turkey Writers Union since 2005.

Key Words: Lover Literature,Folk Literature, Poet Mehmet Turabi

İÇİNDEKİLER

ONAY SAYFASI	I
ÖZET	II
ABSTRCT	IV
İÇİNDEKİLER.....	VI
KISALTMALAR CETVELİ	XIII
ÖNSÖZ	XIV
GİRİŞ.....	1
BAŞLANGICINDAN GÜNÜMÜZE ÂŞIKLIK GELENEĞİ.....	1

I. BÖLÜM

ÂSIK MEHMET TURABİ'NİN HAYATI, ÂŞIKLIK GELENEĞİ İÇİNDE YER ALIŞI VE GÖRÜŞLERİ.....	46
1. ÂSIK MEHMET TURABİ'NİN HAYATI.....	46
1.1. Doğumu ve Ailesi.....	46
1.2. Babası	46
1.3. Annesi.....	47
1.4. Çocukluğu ve Eğitimi.....	47
1.5. Evliliği	52
1.6. Askerliği.....	52
1.7. Mesleği.....	53
1.8. Eserleri.....	53
2. ÂSIK MEHMET TURABİ'NİN ÂŞIKLIK GELENEĞİ İÇİNDE YER ALIŞI.....	54
2.1. Gurbete Çıkması ve Sazla Tanışması	54
2.2. Âşıklığa Başlaması	56
2.3. Usta-Çırak İlişkisi	57
2.4. Mahlas Alması	59
2.5. Bade İçme ve Rüya Motifi	62
2.6. Etkilendiği Âşıklar	67
2.7. Kişiliği	67
2.8. Şiir Yazması ve Söylemesi.....	70
2.9. Katıldığı Şenlikler,Programlar ve Aldığı Ödüller	71

3. ÂSİK MEHMET TURABİ'NİN ÂŞIKLIK MESLEĞİ, AŞK, ÂŞIK, EDEBİYAT, SANAT VE ŞİİR HAKKINDAKİ DÜŞÜNCELERİ.....	72
3.1.Âşıklık Mesleği ve Âşıkların Görevleri Hakkındaki Düşünceleri.....	72
3.2 Çevrenin Âşıklara Verdiği Önem Hakkındaki Düşünceleri.....	74
3.3 Devletin Âşıklara Verdiği Önem Hakkındaki Görüşleri.....	77
3.4 Aşık Mehmet Turabi'nin Aşk, Âşık, Edebiyat, Sanat ve Şiir Hakkındaki Düşünceleri.....	77
3.4.1. Aşk ve âşık hakkındaki düşünceleri	77
3.4.2. Edebiyat, sanat ve şiir hakkındaki düşünceleri	79

II. BÖLÜM

ŞİİRLERİNİN ŞEKİL VE DİL ÖZELLİKLERİ.....	84
1. ŞİİRLERİNİN ŞEKİL ÖZELLİKLERİ.....	84
1.1. Hane Sayısı.....	85
1.2. Şiirlerinde Ölçü ve Duraklar	87
1.2.1. Beş Heceli Şiirler.....	89
1.2.2. Altı Heceli Şiirler.....	89
1.2.3. Yedi Heceli Şiirler.....	90
1.2.4. Sekiz heceli Şiirler.....	91
1.2.5. On Bir Heceli Şiirler.....	92
1.2.6. On Dört Heceli Şiirler.....	94
1.2.7. On Beş Heceli Şiirler.....	95
1.3. Şiirlerinin Kafiye(Uyak) Yapısı, Redifler, Nakarat ve Ayak.....	95
1.3.1. Şiirlerinin Kafiye (Uyak) Yapısı.....	95
1.3.1.1. Yarım Kafiye (Uyak).....	96
1.3.1.2. Tam Kafiye (Uyak).....	97
1.3.1.3. Zengin Kafiye (Uyak).....	97
1.3.1.4. Tunç Kafiye (Uyak).....	98
1.3.1.5. Cinashlı Kafiye (Uyak).....	98
1.3.2. Şiirlerinde Redif.....	99
1.3.2.1. Ek durumundaki redif.....	99

1.3.2.2. Kelime durumundaki redif.....	100
1.3.3. Nakarat (Kavuştak)	100
1.3.4. Ayak.....	102
1.4.Şiirlerinde Nazım Şekilleri ve Türleri	104
1.4.1.Şekil ve Tür Hakkında Cem Dilçin’in Yaptığı Tasnif.....	104
1.4.2.Şekil ve Tür Hakkında Hikmet Dizdaroğlu’un Yaptığı Tasnif.....	105
1.4.3.Şekil ve Tür Hakkında Erman Artun’un Yaptığı Tasnif.....	108
1.4.4.Şekil ve Tür Hakkında Özkul Çobanoğlu’un Yaptığı Tasnif.....	111
1.4.5.Şekil ve Tür Hakkında Öcal Oğuz’un Yaptığı Tasnif.....	112
1.4.6.Âşık Mehmet Turabi’nin Şiirlerinde Nazım Şekilleri ve Türleri.....	114
4.4.6.1. Koşma.....	114
4.4.6.1.1. Semaî.....	116
4.4.6.1.2. Koçaklama.....	118
4.4.6.1.3. Taşlama.....	119
4.4.6.1.4. Güzelleme.....	123
4.4.6.1.5. Ağıt.....	125
4.4.6.1.6. Öğütleme.....	128
4.4.6.1.7. Destan.....	130
4.4.6.2. Mani.....	133
4.4.6.3. Dinî-Tasavvufi Türk Edebiyatına Ait Nazım Türleri.....	135
4.4.6.3.1. İlahi.....	135
4.4.6.3.2. Nefes.....	137
4.4.6.3.3. Naat.....	137
4.4.6.3.4. Münacat.....	137
2. ŞİİRLERİNİN DİL ÖZELLİKLERİ.....	139
2.1. Şiirlerinin Dil Özellikleri.....	139
2.2. Atasözleri ve Deyimler.....	146
2.3. Yeni Terim ve Sözcükler.....	147
2.4. Özdeyişler (Vecize).....	148
2.5. Edebî Sanatlar.....	150
2.5.1. Teşbih (benzetme) Sanatı.....	151
2.5.1.1. Kendisiyle İlgili Yaptığı Teşbihler.....	151
2.5.1.2. Sevdikleriyle İlgili Teşbihler.....	151
2.5.1.3. Diğer Unsurlarla İlgili Teşbihler.....	152
2.5.2. İstiare.....	153

2.5.3. Mübalağa (abartma) Sanatı.....	155
2.5.4. İstifham.....	155
2.5.5. Teşhis (kişileştirme) Sanatı.....	157
2.5.6. Tenasüp.....	158
2.5.7. Telmih.....	158
2.5.8. Tariz.....	159
2.6. Anlatım Şekilleri	160
2.6.1. Hikâye Yoluyla Anlatım.....	160
2.6.2. Tasvir Yoluyla Anlatım.....	161
2.6.3. Doğrudan Doğruya Anlatım.....	162
2.6.4. Öğüt ve Hitap Yoluyla Anlatım.....	162
2.6.5. Soru Yoluyla Anlatım.....	163
2.6.6. Açıklayarak Anlatım.....	164
2.6.7. Mükâleme Yoluyla Anlatım.....	165

III. BÖLÜM

ŞİİRLERİNİN KONU BAKIMINDAN TAHLİLİ	166
1. SOSYAL KONULAR	166
1.1. Sosyal Değerler.....	167
1.1.1. Birlik, Barış ve Kardeşlik.....	167
1.1.2. Adalet.....	172
1.1.3. Düşünce, İlim Ve Uygarlık.....	172
1.1.4. Kul Hakkı.....	176
1.1.5. Mertlik, Yiğitlik ve Sözü'nün Eri Olma.....	177
1.1.6. Alçak Gönüllülük.....	177
1.2. Aile.....	178
1.2.1. Anne	178
1.2.2. Eş	179
1.2.3. Evlat	180
1.3. Eğitim, Öğretmen ve Çocuklar.....	181
1.4. Vergi ve Tasarruf.....	183
1.5. Sosyal Bozukluklar.....	185
1.5.1. Cehalet.....	185
1.5.2. İkiyüzlülük.....	187

1.5.3. Siyasetteki Bozukluk, Yolsuzluk, Sağ, Sol.....	187
1.6. Diğer Sosyal Konular.....	190
1.6.1. Nevruz	190
1.6.2. Sağlık.....	191
1.6.3. Dert, İstirap ve Gurbet.....	193
1.6.4. Şoför.....	196
2. MİLLÎ KONULAR.....	199
2.1. Atatürk ilkeleri.....	199
2.2. Vatan Sevgisi.....	200
2.3. Anadolu.....	202
2.4. Cumhuriyet.....	203
2.5. Türk Polisi.....	206
3. DİNÎ VE TASAVVUFÎ KONULAR	207
3.1. Allah	208
3.2. Peygamberler.....	209
3.2.1. Hz. Adem	209
3.2.2. Hz. Nuh.....	210
3.2.3. Hz. İbrahim, Hz. Musa, Hz. Davut, Hz. Süleyman, Hz. İsa.....	210
3.2.4. Hz. Muhammed.....	211
3.4. İslam.....	212
3.4.1. Kur'an-ı Kerim.....	213
3.4.2. Dünya Ve Ahiret.....	213
3.4.3. Şeytan.....	214
3.4.4. Habil ve Kabil.....	215
3.4.5. Karun.....	215
3.4.6. Kader.....	215
3.4.7. Ezan.....	216
3.4.8. Namaz ve Tekbir.....	216
3.4.9. Dua.....	217
3.4.10. Besmele.....	217
3.4.11. Ölüm.....	218
3.4.12. Nur.....	218
3.4.13. Kurban.....	219
3.4.14. İman.....	219
3.4.15. Mümin.....	220
3.4.16. Cennet ve Cehennem.....	220
3.4. Ehl-i Beyt.....	221
3.4.1. Hz. Ali.....	221
3.4.2. Hz. Fatma, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin.....	222

3.5. Tasavvufi Konular.....	223
3.5.1. Sır (Esrar).....	223
3.5.2. Nefis.....	224
3.5.3. Arif.....	224
4. ŞAHISLAR.....	225
4.1. Tasavvufi Şahıslar (Mevlana, Hacı Bektaş Veli, Yunus Emre, Pir Sultan Abdal).....	225
4.2. Mitolojik Şahıslar (Leyla ve Mecnun, Ferhat ile Şirin, Kerem ile Aslı, Yusuf ve Züleyha).....	226
4.3. Gerçek Şahıslar.....	227
4.3.1. Atatürk.....	227
4.3.2. Âşıklar.....	229
4.3.2.1. Âşık Veysel.....	229
4.3.2.2. Mahzunî Şerif.....	229
4.4. Diğer Şahıslar (Mehmet Karasu).....	230
5. AŞK	230
5.1. İlahî Aşk.....	232
5.2. Beşerî Aşk.....	233
6. ÜLKELER, ŞEHİRLER VE DİĞER YER ADLARI.....	235
6.1. Ülkeler.....	235
6.2. Şehirler.....	235
6.3. Fidanlı Köyü.....	238
7. TABİAT UNSURLARI.....	238
7.1. Orman.....	238
7.2. Dağlar.....	240
7.3. Kuşlar.....	242
7.3.1. Turna.....	243
7.4. Çiçekler ve Bitkiler.....	243
7.4.1. Gül.....	243
7.4.2. Gül ile Bülbül.....	245
7.4.3. Nergis ve Sümbül.....	245
7.4.4. Gonca.....	246
7.4.5. Misk ve Amber.....	246
7.4.6. Kekik.....	247

IV. BÖLÜM

ÂŞIK MEHMET TURABİ'NİN ŞİİRLERİ.....	248
1. MAHLAS KULLANDIĞI ŞİİRLER.....	249
1.1. Yedi Heceliler.....	249
1.2. Sekiz Heceliler.....	252
1.3. On Bir Heceliler.....	284
2. MAHLAS KULLANMADIĞI ŞİİRLER.....	332
2.1. Beş Heceliler.....	332
2.2. Altı Heceliler.....	333
2.3. Yedi Heceliler.....	334
2.4. Sekiz Heceliler.....	371
2.5. On Bir Heceliler.....	400
2.6. On Dört Heceliler.....	451
2.7. On Beş Heceliler.....	452
3. TEK DÖRTLÜKTEN OLUŞAN ŞİİRLER.....	453
4. ÖLÇÜ KULLANMADIĞI ŞİİRLER.....	455
4.1. Mahlas Kullandığı Serbest Şiirler.....	615
SONUÇ	625
KAYNAKÇA.....	633
EKLER.....	637
Ek .1. MEHMET TURABİ'NİN YAZDIĞI TİYATRO OYUNLARI.....	637
Ek. 1.1. Yüzde Yüz Saf Kan Pala Remzi.....	637
Ek. 1.2. İki Yüzlü Kaynanalar.....	652
Ek. 2. AŞIK MEHMET TURABİ İLE İLGİLİ RESİMLER.....	655

KISALTMALAR CETVELİ

Başk.	: Başkaları
Bil.	: Bilimler
Bk.	: Bakanız
C.	: Cilt
Çev.	: Çeviren, çevirmen
Der.	: Derleyen
Doç.	:Doçent
Hız.	: Hazreti
Hızl.	: Hazırlayan
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
Prof.	:Profesör
S.	: Sayı
s.	: Sayfa
SAV	: Sallallahu Aleyhi Ve Sellem
Sos.	: Sosyal
vb.	: Ve başkaları, ve benzerleri, ve bunun gibi
vd.	: Ve diğerleri
Yard. Doç	: Yardımcı Doçent
Yay.	: Yayın
yy.	: Yüzyıl

ÖNSÖZ

Ana çizgilerinin belirsizliği nedeniyle 16. yüzyıla kadar hakkındaki bilgilerimizin sınırlı olduğu âşıklık geleneği ile ilgili bilgileri, başta cönk ve mecmualardaki şiirleri inceleyerek ve edebiyatımızın büyük araştırmacılarından biri olan Fuat Köprülü'nün eserlerinden öğrenmekteyiz. Özellikle 16. yüzyıl öncesi, 16. yüzyıl ve birkaç yüzyıl sonrasında yaşayan âşıkların eserlerini, nerede, nasıl, hangi koşullarda ortaya koydukları ve günümüz araştırmalarında büyük bir önem arz eden sanatlarının icra bağlamları konusundaki bilgilerimiz sınırlıdır. Ancak günümüze doğru yaklaştıkça bu konudaki bilgilerimizin alanı genişlemekte ve geleneğin ana çizgilerinin belirsizliğinin kalktığını görebilmekteyiz.

Türk halk edebiyatının bir kolu olan âşık edebiyatı, halkın edebî, felsefî, dini, sosyal ve daha birçok konudaki düşünce ve yaşayış özelliklerini büyük ölçüde yansıtması, âşıkların; kâinata, insana ve yaşama bakış felsefeleri ile sezgi tarzlarını, inanışlarını, duygu ve düşünce birikimlerini yansıtması bakımından içinde geliştiği halkımızın edebiyatı için çok önemli bir yere sahiptir. Âşıklar tarafından vücuda getirilen âşık edebiyatı yüzyılımızın kültürel ve teknolojik değişim ve gelişmelerinin etkisiyle bir takım icra farklılıklarına uğrayarak varlığını sürdürme gelen bir halk edebiyatı koludur.

Halk şairleri kendilerinin oluşturdukları eserlerin yanında, edebi sahada oluşturulan manevi mirasımızın birer taşıyıcısı ve nesilden nesile aktarıcısı olup, başlangıçtan beri belli bir takım özellikleri değişse de geleneklerimizin devamını sağlayan kişiler olmalarının yanında aşk, seveda, barış, kardeşlik, birlik ve beraberlik duyguları başta olmak üzere insanların birçok manevi ihtiyaçlarını da sunan birer gönül insanları olarak karşımıza çıkmaktadırlar.

Toplumun en büyük kültür taşıyıcılarından olan bu âşıkların, hepsinin içinde yaşadığı toplumun her kesimine hitap ettiğini söylemek mümkün değildir. Bunu da verdikleri eserlerin özelliklerine bağlayabiliriz.

Bir âşığın toplumun tamamına hitap edebilmesi için meydana getirdiği yapıtların toplumun her kesiminden insanların ilgisinin odağı olacak nitelikte ve en önemlisi yapıtlarının konu çeşitliliğinin üst seviyede olması şarttır. Bunu başarabilecek bir halk âşığının öncelikle meydana getirdiği eserlerin, hayatın hemen hemen her aşaması, her alanı ile ilgili olacak derecede çeşitlilik arz etmesi gerekmektedir. Bu çeşitliliği eserlerine bina eden bir âşığın sanatı çok etkili bir ustalıklarla icra etmesi de söz konusu olan başarıyı sağlaması için zorunludur.

Yukarıda belirttiğimiz nitelikleri barındıran ve konu mozaigi oldukça zengin en büyük halk ozanlarımızdan biri olan Mehmet Turabi'nin eserlerindeki hikmetli söyleyiş yoğunluğu, erdem, fazilet, kişilik ve eğitim konuları üzerine verdiği çok sayıdaki eseri bu bağlamda büyük bir önem taşımaktadır. Dikkatimizi çeken en önemli, belki de onu herkesten ayrı bir edebî şahsiyet kılan ve onu Mehmet Turabi edebî şahsiyeti yapan temel unsur, kimi eserlerinde oldukça farklı bir sanat ve lirizm anlayışı ile edebî söyleyişe, felsefi – mistik; dinî – gizemli ifade zenginliği yükleyen ender âşıklarımızdan olmasıdır.

Bir âşık, halk âşığı ise, insanî sınıflandırma niyetinde olmaksızın halkın çobanından cumhurbaşkanına kadar her kesime hitap edecek derecede eser vermesi o halk âşığının öne çıkması gereken en büyük özelliklerinden biridir diyebiliriz. İşte toplumun hemen hemen her kesimine hitap edecek kadar oldukça zengin bir şiir yelpazesine sahip nadir âşıklarımızdan biri olan Mehmet Turabi, sanatını icra ederken getirdiği yeni ve özgün ifade tarzları Türk halk edebiyatı açısından büyük bir önem taşımaktadır. Kendine özgü sanat anlayışı ile Âşık Mehmet Turabi Türk halk edebiyatının bir kolu olan âşık edebiyatı sahası içinde oluşturduğu eserleri Türk kültür birikiminin en büyük değerlerinden biridir. Türk edebiyatının zengin simalarından biri hakkında çalışma yapmak Türk milli kültürüne büyük katkılar sağlayacaktır. Şiirlerinde işlediği barış, kardeşlik, birlik, beraberlik ve insanı bir görme gibi evrensel konular bizi günümüzde, bir Yunus'un bir Mevlana'nın dünyalarına götürmektedir. Ayrıca eğitim – öğretim üzerine yazdığı eserler de büyük bir eğitim işlevine sahiptir.

Bu bağlamda yukarıda saydığımız özellikleri şahsiyetinde ve eserlerinde görebilme olanağı bulduğumuz günümüz halk âşıklarından, Âşık Mehmet Turabi'yi tez konusu olarak seçmeyi uygun gördük. Bu konuda ne denli isabetli davrandığımız Âşık Mehmet Turabi'yi tanıyabildikçe çok daha iyi anlaşılacaktır. Günümüzün halk âşıklarından olan Âşık Mehmet Turabi'nin özellikle sanat anlayışı ve eserlerini ele alıp eserlerinin içerik ve dış yapı unsurları ile Mehmet Turabi ile ilgili birçok konu üzerinde durarak çalışmamızı sonlandıracağız.

Çalışmamızın başında içindekiler, kısaltmalar, önsöz ve giriş kısımları yer almaktadır. Giriş bölümünde başlangıçtan günümüze gelene kadar âşıklık geleneği hakkında durmaya çalıştık. Daha sonra bu çalışmamızı dört bölüme ayırmayı uygun gördük. Birinci bölümde Âşık Mehmet Turabi'nin hayatı, âşıklık geleneği içinde yer alışı; aşk, âşık, edebiyat ve şiir hakkındaki düşünceleri konularına değindik. İkinci bölümde şiirlerinin şekil ve dil özellikleri konusu üzerinde çalıştık. Burada şiirlerinin hane sayısı, ölçü ve durakları, kafiyeye yapısı, redif, nakarat, ayak, nazım şekilleri ve türleri konuları üzerinde durduk. Şiirlerinin dil özellikleri kısmında kullandığı atasözleri, deyimler, yeni terim ve sözcükler, kendisine ait özdeyişler, söz sanatları ve anlatım şekilleri konularına ağırlık verdik. Üçüncü bölümde şiirlerinin konu bakımından tahlili üzerinde yoğunlaştık. Bu bölümde şiirlerinde işlediği sosyal, milli, dini-tasavvufi konular, aşk anlayışı, şahıslar, ülkeler, şehirler, yer adları ve ele aldığı tabiat unsurları gibi konular üzerinde durduk. Dördüncü bölümde ise şu ana kadar yazmış olduğu 333 şiirine yer verdik. Burada hece ölçüsü kullanarak yazdığı ve vezin kullanmadan yazdığı şiirleri gruplandırdık. Hece ölçüsü kullanarak yazmış olduğu şiirlerini 5'li, 6'lı, 7'li, 8'li 11'li, 14'lü ve 15'li şiirler diye tasnif etmeyi uygun gördük. Ayrıca hece ölçüsü ile yazmış olduğu şiirlerini, mahlas kullandığı ve mahlas kullanmadığı şiirler diye tasnif ettik. Âşık Mehmet Turabi'nin vezin kullanmadan yazdığı ancak mahlasını kullandığı şiirleri de ayrıca tasnif ettik. Çalışmamızın sonunda ise sonuç, kaynakça ve ekler kısımlarına yer verdik. Ekler bölümüne Âşık Mehmet Turabi'nin yazdığı, yönettiği ve oynadığı “Yüzde Yüz Saf Kan Pala Remzi ve İki Yüzlü Kaynanalar” adlı tiyatro oyunlarını ve Âşık Mehmet Turabi ile ilgili resimleri ekleyerek çalışmamızı noktaladık.

Türk âşık edebiyatında kişiliği ve oluşturduğu eserleriyle ayrı bir yere sahip olan Âşık Mehmet Turabi'nin hayatını ve sanatını anlattığımız bu çalışmamızda şiiirlerinin tahlilini ve Türk âşık edebiyatına ferdî olarak getirdiği yeni uygulamaları da yapmaya ön plana çıkarmaya çalıştık.

Çalışmamızı elimizden geldikçe eksiklerden uzak yapmaya çalıştık. Ancak ana malzemesi dil olan çalışmamızda hiçbir eksikliğin olmaması elbette mümkün değildir. Bu çalışmanın başta Türk milli kültürü için ve Mehmet Turabi'nin oluşturduğu eserlerin 21. yüzyılda da varlığını sürdüren Âşık edebiyatı için zengin bir halka oluşturmasını, âşıklık geleneği hakkında giriş bölümünde ve çalışmamızın tamamında vermeye çalıştığımız bilgilerin de bu alanda yapılacak çalışmalar için katkı sağlayacağını umduğumuzu belirtmek istiyorum.

Yoğun bir tempo içinde yaptığım bu çalışmanın her aşamasında bilgilerinden yararlandığım ve bana her konuda yardımcı olarak her türlü fedakârlığını sergileyerek elinden gelen yardımı yapan, çalışmam sırasında eksiklerimin giderilmesinde ve hatalarımın düzeltilmesinde yardımlarını gördüğüm tez hocam Doç. Dr. Sayın Hüseyin Özcan'a sonsuz teşekkürler ettiğimi belirtmek istiyorum. Yine bu çalışmamın birçok aşamasında değerli görüş ve bilgilerini benden esirgemeyen, Prof. Dr. Güven Kaya'ya, Yard. Doç. Dr. Hasan Kolcu'ya ve eldeki şiiirlerin bilgisayarla yazımında büyük emeği geçen sevgili nişanlım Nesrin Şekerci'ye, çalışmamdaki özet bölümünün İngilizce'ye çevirisini yapan kardeşim Dilek Atılay'a da teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Ali ATILAY
ARALIK 2010
İSTANBUL

GİRİŞ

BAŞLANGICINDAN GÜNÜMÜZE ÂŞIKLIK GELENEĞİ

“Türklerin görkemli bir edebiyatı olduğu konusunda, bu alanda azıcık araştırma yapmış, bu edebiyatın verimleriyle bir şekilde muhatap olmuş herkes hem fikirdir. (Köprülü, 1926)”. Hiç şüphesiz Türklerin oluşturduğu Türk Halk Edebiyatının üç büyük kolundan biri olan Türk Âşık edebiyatı bu görkemli edebiyatın en büyük değerlerinden biridir.

“Milletlerin hayatında, tarih sahnesine çıkmalarından itibaren varlıklarını, bütünlüklerini ve farklılıklarını koruyan, ihtiyaçlarını her anlamda karşılayan ve süreklilik vasfı gösteren düzenler gelenek olarak adlandırılır ve fonksiyonları ne olursa olsun bir milletin hayatında yer alan geleneklerin tümü o milletin kültürünü meydana getirir” (Yıldırım, 1989:6). Bu bağlamda halk âşıklarının oluşturmuş olduğu ve başlangıçtan günümüze kadar sürekliliğini devam ettiren âşıklık geleneği milli kültürümüz için büyük bir işlev görmesinin yanında milli kültürümüzü oluşturan ve kültürel öğelerimizi barındıran vazgeçilmez sanat değerlerinden biridir.

Hiç şüphesiz bir millet kendini daha iyi tanıyabilmek için başvurduğu en önemli yollardan biri, kendinden önce yaşayan atalarının içinde bulunduğu tüm değerlerin atmosferini yaşama ve hissetme ülküsünü taşımaktır. İşte söz konusu değerleri o millete taşıyan vazgeçilmez unsurlardan biri oluşturulan sanat eserlerdir. Nitekim halk âşıkları tarafından oluşturulan ürünler de bir sanat eseri olmalarının yanında vazgeçilmez tarihi bir belge özelliğini de taşımaktadırlar. Çağlar boyunca bu vasıflarını koruyan âşıklar ve milletin hayatında iz bırakan şahsiyetler gelenek dediğimiz yaşam biçiminin başlıca yaşatıcıları olarak rol alırlar. Bir halkın yaşamında ve kültüründe ana unsur olarak işlev gören geleneklerin vazgeçilmezlerinden biri hiç şüphesiz edebi geleneklerdir.

“Her edebi gelenek, belli bir kültür birikimi, dünya görüşü ve inanç sisteminin, yaşama tarzının sanatkarlar tarafından özümsemek kendilerine has perspektiflerden orijinal ifadelerle hasıl olur. Bilindiği üzere Âşık edebiyatı, klasik

şekli ile XVI. asırda teşekkül etmiştir. Türklerin ilk edebî gelenekleri olan Ozan – Baksı Edebiyat geleneğinin geniş manada değişen zaman, zemin, inanç sistemi, dünya görüşü ve yaşama tarzının etkisiyle şekillenen Türk Halk Edebiyatının (Anonim, Tekke, Âşık) üç kolundan biridir. (Kaplan, 1988:100 -104)

Âşıklık geleneğinin oluşturduğu büyük bir değer olan Âşık edebiyatına girmeden önce âşık nedir bunun üzerinde durmak gerekmektedir. Erman Artun âşık kavramı ve gelenek için şunları söyler:

“Âşık; sazlı (telden), sazsız (dilden), doğaçlama yoluyla, kalemle (yazarak) veya bu özelliklerden birkaçını birden taşıyan ve aşıklık geleneğine bağlı olarak şiir söyleyen halk sanatçısıdır. Bu söyleme biçimine “âşıklık – aşıklama”, aşıkları yönlendiren kurallar bütününe de “âşıklık geleneği” adı verilir. (Artun, 2005:1)

Âşık kelimesinin XIII. Yüzyıldan itibaren kullanılmaya başlanıldığını belirten Öcal Oğuz XVI. yüzyıla kadar olan evreyi halk kitleleri için bir geçiş devresi olarak kabul eder. Eski kültürün devamcısı olan “Ozan, Dede, Ağsakal, Varsag, Yanşag”ların halk kitlelerinin bu geçiş devresi içinde kullanıldığını belirterek bu adların zamanla yerini özellikle XIII. Yüzyıldan itibaren etkinliğini yaygın bir şekilde hissettirecek olan “âşık” a bırakacaktır:

“İslamiyet’in kabulünden XVI. yüzyıla kadar olan evre, halk kitleleri için bir geçiş devresi olmuştur. Bu devrede, eski kültürün devamcısı olan “ozan” gerek Azerbaycan’da gerekse Anadolu’da aynı çizgiyi takip ederek yavaş yavaş yerini “aşık” a bırakmıştır. Bu geçiş döneminde bu halk şairleri için “Ozan, Dede, Ağsakal, Varsag, Yanşag” gibi isimler kullanılmış ayrıca XIII. Yüzyıldan itibaren dini ve tasavvufi şiirler yazan aydın şairler arasında tamamen farklı bir anlamda “âşık” kelimesi kullanılmaya başlanmıştır. Dini ve tasavvufi şiirler söyleyen bu şairlerin ve gündün güne bu sahada kökleşen İslâmi kültürün tesirinde kalan halk şairleri “âşık” terimini kendilerine yakıştırır olmuşlardır” (Oğuz, 1995: 424)

Âşık terimine değindikten sonra âşıklarca oluşturulan “âşıklık geleneği”nin kökenine değinmemiz gerekmektedir. Araştırmacıların ileri sürmüş oldukları birçok görüşe baktığımızda âşıklık geleneğinin Türklerin tespit edilebilen ilk tarihlerine kadar dayandığı sonucuna varabilmekteyiz.

Türk edebiyatının en büyük araştırmacılarından Fuat Köprülü bu geleneği Türklerin bilinen ilk devleti olan Hunlar dönemine dayandırır ve bilinen ilk örneklerin buradan çıktığı sonucuna varır.

Fuat Köprülü, Türklerin halk – şâirmusikişinasları hakkındaki ilk tarihi bilgilerin V. yüzyılın ortalarında hüküm süren Atilla devrine ait olduğunu, batı kaynaklarının verdiği bilgilere göre Atilla'nın ordusunda şâirlerin, mızıkacıların bulunduğunu, Atilla'nın ziyafetlerinde bu şâirlerin Atilla'nın kahramanlıklarına, zaferlerine dair yarattıkları şiirleri okuduklarını belirtir. (Köprülü, 1989:157)

“Fuat Köprülü'nün verdiği bilgiler ve var olan belgelerden yola çıkarak İslamiyet'ten önceki Türk devletlerinde askeri muzıkların ve halk şâirlerinin söz konusu geleneği icra ettiği, bir çok toplantı meclislerinde, ziyafetlerde, ölüm merasimlerinde ve av törenlerinde bu şâirlerin etkin bir yer edindikleri bilinmektedir. Yine Fuat Köprülü'nün araştırmalarından Gazneli ordularında halk şâirlerinin bulunduğunu öğrenmekteyiz. Ayrıca Divanü Lügati't Türk'te Karahanlılar dönemindeki halk şâirlerinin varlığına dair kayıtlar, X. – XI. yüzyıllarda ezgi eşliğinde şiir söyleyen halk şâirlerinin varlığını kanıtlar niteliktedir. “Ki - ki, Kalım Keyşi, Aprunçur Tigin, Kül Tarkan, Singku Seli Tutung, Pratyaya – Şiri, Asıg Tutung, Çu – çu, Çısuva Tutung gibi şâirler XI. yüzyıldan önce yaşadıkları tespit edilebilen Türk şâirleridir. (Arat, 1986: XX – XXII)

Âşıklık geleneğinin kökeni ile ilgili verdiğimiz bu ilk dönem bilgilerinden sonra Fuat Köprülü, Reşid Rahmeti Arat ve Saim Sakaoğlu gibi araştırmacıların verdiği birçok örnek, henüz ana çizgileri belli olmasa da söz konusu geleneğin XVI. yüzyıl öncesinde de icra edildiğini öğrenebilmekteyiz:

“XIII. yüzyılda Anadolu Selçuklu ordularında görülen ozanlar, Mısır Memlûkleri devletinde, XV. yüzyıldaki Anadolu beylerinin saraylarında görülürler. II. Murat’ın sarayında musikişinasların bulunduğu ve çeşitli kahramanlık destanları anlattıkları, XV. asrın ilk yıllarında Anadolu’da, ellerinde sazlarla ilahiler okuyan derviş – şairlerin bulunduğu bilinmektedir. Fuat Köprülü’nün ortaya koyduğu tarihi belge ve bilgiler, o dönemlerde yetişen halk şairlerinin biyografilerine açıklık getirmemekle birlikte “âşık tarzı” adı verilen edebiyatın temelini oluşturan sanatsal etkinliklerin varlığını kanıtlar özelliğindedir. XVI. Yüzyıl öncesine ait şiir ve şair adlarından birkaçına ulaşılabilmektedir. “1386 yılında Timur’un Kars’ı alması ile ilgili olarak yazdığı şiiriyle tanınan Baykan’ın XVI. Yüzyılın son yıllarında yaşamış bir saz şairi olduğu tahmin edilmektedir” (Sakaoğlu, 1989: 111). II. Bayezit’in tahttan indirilmesi üzerine söylenmiş olan “Fırakname – i Sultan Bayezid” adlı 12 hanelik şiirle (Sakaoğlu, 1989: 112), Yavuz Sultan Selim’in Mısır ve İran seferleri ile ilgili olarak Bahşi adlı şair tarafından yazılan şiir (Köprülü, 1962: 55 – 56) saz şiiri ile ilgili olarak XV. yüzyılın ortasından sonra ve XVI yüzyılın ilk yıllarına ait kayıtlar içinde bulunmaktadır. (Köprülü, 1962 – 1964 – 1965)

Erman Artun ise Öcal Oğuz ve diğer araştırmacıların görüşlerine itiraz etmemekle birlikte, âşıklık geleneğinin kökeni konusunda “Türklerin bilinen ilk tarihine dayanır”, demek yerine “âşıkların kökü İslamiyet öncesi ozanlara kadar dayanır” cümlesini kullanır:

“Âşıkların kökü, İslâmiyet öncesi ozanlara kadar dayanır. Ozanlar, İslâmiyet’ten sonra da bir müddet işlevlerini sürdürmüşlerdir. Selçuklu ordularında 9. ve 12. yüzyıllarda ozanlar kopuz denen müzik aletlerini çalarak epik şiirler söylerler, askerleri eğlendirirlerdi”(Artun, 2001).

Âşık tarzı şiir geleneğini Türklerin ilk edebiyatı olan ozan-baksı edebiyat geleneğinin İslamiyet ve Osmanlı kültürü altında ulaştığı klasik bir terkip olarak kabul eden Umay Günay âşıklık geleneğine yapılan tanımlamaların dışında kenedine has ve farklı bir tanım getirmiştir.

“Âşık tarzı şiir geleneği Türklerin ilk edebiyatı olan ozan-baksı edebiyat geleneğinin İslamiyet ve Osmanlı kültürü altında ulaştığı klasik bir terkiptir” (Günay, 1993:155).

Bunun yanında Öcal Oğuz ve diğer araştırmacıların öne sürdükleri görüşler doğrultusunda varlığı Türklerin ilk tarihine kadar dayanan âşıklık geleneğinin ilk dönemleri hakkında yeterli bilgiler elde edemeyişimizin nedenleri konusunda şu görüşleri ileri sürerler:

Âşıklık geleneğinin kökeni birçok ortak görüşe göre Türklerin bilinen ilk tarihlerine kadar uzanmaktadır. Ancak Türkiye sahasında XVI. yüzyıldan günümüze kadar geçirdiği evreler hakkında bilgi edinebilmekte güçlük çektiğimiz bilinen bir gerçektir. Bu güçlüğü çekmemize neden olan etmenler, Türklerin orta Asya’dan göç ederek Anadolu’da yeni bir medeniyet kurmaları, yeni bir dini benimsemeleri, şiir ve musiki alanlarında birtakım değişiklikleri kabullenmeleridir. Tarihsel seyri güçleştiren bir başka faktör de âşık edebiyatının sözlü kültürün ürünü olması, bu ürünlerin çoğu kez yazıya geçirilememesi ilk dönemlerde yazıya geçirilen belgelerin bir kısmına henüz ulaşılammış olmasıdır. (Oğuz vd. 2007: 235)

Ana çizgileri belli olmasa da başta Fuat Köprülü olmak üzere bir çok araştırmacının verdiği örneklerden âşıklık geleneği ile ilgili icraların varlığını kabul etmemizi gerektirecek delillere rağmen ve XVI. yüzyıl öncesine ait âşık tarzı ürünü, şâirinin adı ile anılması gibi bir bilgi elde var iken Özkul Çobanoğlu geleneğin XVI. yüzyıldan önce varlığını kesin bir dille reddeder.

Âşık tarzı şiirin XVI. asırda teşekkül etmeye başlayıp XVII. Yüzyılda oluşumunu tamamladığını kabul eden Özkul Çobanoğlu’na (Çobanoğlu, 2000: 129 – 130) göre ise XVI. yüzyıldan önce yaşayan âşıkların adlarına ulaşılammamasının nedeni geçmiş dönemlere ait belge yetersizliği değil geleneğin o eski dönemlerde henüz olmayışdır.

Âşık tarzı Türk şiiri XVI. Yüzyıldan itibaren kendini genel karakteri ile iyice göstermeye başlamış olduğu yüzyıldır. Âşık edebiyatı temsilcileri ve onların ortaya koydukları eserler hakkında geniş bilgi edinebilme olanağı bulduğumuz ilk dönem bilindiği gibi yine XVI. yüzyıldır. Gelenekteki gelişmişlik, temsilcilerin rollerinin daralması şeklinde ortaya çıkmış olmaktadır. “Tekke edebiyatının teşekülünden sonra da bu fonksiyonları yerine getiren ve tekke ile irtibatlı olmakla beraber orduda görevli “ordu şâirleri”devam ettirdiği bilinmektedir. Ozanlık geleneği, âşık tarzı şiir geleneğine doğrudan veya tekke ve ordu şâirleri vasıtasıyla dolaylı olarak inkılâp etmiştir. Eski matemlerden ve kazanılan askerî başarıların kutlanmalarından kaynaklanan şiir türü, sekil ve tematik özellikleriyle yeni yüklendiği sosyo-kültürel fonksiyonunu kaybetmediği için oluşan ve zaman içinde istihaleler geçirerek yeniden yapılanan âşık tarzı edebiyat ve kültür geleneğinde de yaşamaya devam etmiştir”(Çobanoğlu, 2000:127).

Özkul Çobanoğlu bu geleneğin 16. yüzyılda teşekkül etmesi ile ilgili olarak gelenekte meydana gelen dönüşümleri şöyle değerlendirir:

“Dahası tekke ekseninde uhrevi bir neşve içinde yer alan topluca eğlenmeler, kahvehane ekseninde neredeyse tamamen dünyevi veya din dışı bir karakter kazanır. Kanaatimizce ozan-baksı ve tekke tarzı edebiyat geleneği üzerine bağımsız bir edebiyat tarzı olarak teşekkül eden Âşık Tarzı Edebiyat Geleneği'nin veya bir yaşama biçimine dönüşen haliyle daha geniş kapsamlı bir terimle ifade etmek gerekirse Âşık Tarzı Kültür Geleneği'nin en önemli ortaya çıkış nedeni kahvehanelerdir.” Âşık edebiyatı tarzı, 16. asrın sonlarından başlayarak kahvehane eksenini etrafında, az çok lâdini bir karaktere sahip ozan-baksı ve özellikle Yeniçeri Ocağının kuruluşuyla ‘ordu şâiri’ olarak ön plâna çıkan ve başta Bektaşî tarikatı mensupları olmak üzere diğer tekke edebiyatı mensuplarının tesiriyle şekillenmiş ve bağımsızlık kazanmıştır. Ancak tekke edebiyatı ile ilişkisini hiçbir zaman kesmemiştir. Bir başka ifadeyle âşık edebiyatı adı altında toplanan edebî geleneğin tekevvünün de tekke kültür çevresi önemli rol oynamışken âşık tarzının teşekkülünde ve bağımsız bir karakter kazanmasında son ve en önemli merhale kahvehaneler olmuştur. 16.yüzyılın ikinci yarısından itibaren kahvehaneler, tekkenin karşısına bir

nevi alternatif Müslüman sosyal kurumu olarak belirir ve tekkenin topluca eğlenmek ve çeşitli sosyo-kültürel faaliyetlerde bulunma tekeline kırar. Dahası tekke ekseninde uhrevî bir neşve içinde yer alan topluca eğlenmeler, kahvehane ekseninde nerdeyse tamamen dünyevî veya din dışı bir karakter kazanır. Âşık tarzının kısa sürede inkişafının altında da sosyal ihtiyaca cevap verdikleri ve iyi gelir getirdikleri için sayıları süratle çoğalan kahvehaneler arasındaki rekabet yatmaktadır (Çobanoğlu, 2000:129- 130;134).

Bunun yanında Erman Artun, Öcal Oğuz'un kahvehanelerin ortaya çıkışı konusunda Özkul Çobanoğlu'nun ileri sürdüğü görüşe karşı olan görüşünü destekleyerek kahvehanelerin çok yakın zamanda teşekkül ettiğini dile getirmiştir:

“Köylerde kahvehane geleneği çok yakın zamanda ortaya çıkmıştır. Köy odası ve evler âşıkların toplandığı yerlerdir. Şehirle bağları çok az olan kapalı toplum örneği gösteren konar-göçerlerdeki âşıklık geleneğinin kökenini nereye bağlayacağız? Osmanlı dönemine ait kahvehanelerde oluşan âşıklık geleneği ile ilgili bilgilerimiz daha çok âşık edebiyatının oluşum dönemlerinin sonrasına ait bilgilerdir”(Artun, 2001:34).

Âşıklık geleneğinin ana çizgilerinin oluşumunda çeşitli dış ve iç etkenler dolayısıyla Türklere meydana gelen çeşitli kültür hareketlerinin ve İslami kültürün etkisinin göz ardı edilmesi söz konusu değildir. Sözlü gelenekteki değişimin ana sebepleri olarak nitelendirilebilecek bu kültürel hareketlilikten o zamanlar Türklerin hayatında önemli bir yeri olan ozanların da etkilenmemesi mümkün değildir. Bu konuyu aydınlatmak açısından Umay Günay'ın şu görüşlerine yer vermeyi uygun buluyoruz:

“Edebiyatların mukayeseli tarihini tetkik eden kitaplar, her milletin edebiyat tekâmülünün dinî mevzulardan gayri dinî mevzulara doğru hareket gösterdiğini yazarlar. Bu tarz telâkki Osmanlı edebiyat tarihi içinde doğrudur.”(Günay, 1993:9). Her ne kadar sözlü bir gelenek olan âşıklık geleneğinin ana çizgileri belirginleşmemiş olsa da XVI. yüzyıl öncesinde meydana gelen icraların geleneğin

ana hatlarının oluşmasında ne denli bir temel oluşturdukları konusunda fikir edinebilmemizi kolaylaştıran bu görüşler aynı zamanda Osmanlı tarihi için olduğu kadar geleneğin tarihinin çizimi için de önem teşkil etmektedir.

Birçok araştırmacımızın ortaya koymuş olduğu önemli bilgi ve delillere rağmen âşıklık geleneğinin 16. yüzyıla gelinceye kadarki yolcuğu hakkında tatmin edici bilgilere ulaşamadığı araştırmacılar arasında da ittifakla kabul edildiği bir gerçektir. XVI. asır öncesi ile ilgili yapılacak çalışmaların Türk boylarının tamamını kapsayacak nitelikte yapılması söz konusu tereddütlerin ortadan kaldırılması yolunda büyük faydalar sağlayacağı bilinmelidir. Bilindiği gibi âşık tarzı ve saz şiiri olarak da adlandırılan âşık edebiyatı ve bu edebiyattaki belirgin çizgi 16. asırda birdenbire ortaya çıkmamıştır. Çeşitli iç ve dış etkenler nedeniyle toplumsal yaşamda meydana gelen hareketler ve etkilenmelerin meydana getirdiği farklılaşmalar yüzyıllar boyu sürebilmekte ve toplumda yaygın olan geleneklerde önemli bir etki bırakmaktadır. Bunların sonucunda meydana gelen yeni oluşumlardan biri hiç şüphesiz yeni edebi geleneklerdir. Mehmet Fuat Köprülü bu konuda geleneğin nasıl bir edebiyat olduğu konusunda şunları söyler:

“Bu, yalnız bir içtimaî sınıfa veya bir dinî taifeye ait hususî bir zümre edebiyatı değil, birbirinden farklı muhtelif çevrelere, hayat ve geçim şartları ayrı muhtelif gruplara, muhtelif tarikat ve meslek mensuplarına, fikir ve zevk seviyeleri birbirinden çok farklı insanlara hitap eden muhtelif zümreler arasında müşterek bir edebiyattır.”(Köprülü, 2004:47).

Yaşanan bunca hareketlenmelere, değişim ve etkilenmeler rağmen değişik sınıflar arasında biçim bakımında bir çok yönüyle benzerlik gösteren bu edebi geleneğin içerik bakımından farklılıklar ve değişimler gördüğü bilinmektedir. Âşıkların öğrendikleri içerik ve şekil özelliklerine sadık kaldıkları Umay Günay’ın şu cümlesi ile de desteklenmektedir:

“Sanatçı ile sanat eseri arasındaki bağlantıda muhakkak ki sanatçının hayat hikâyesinin ve mizacının büyük rolü vardır. Ancak Âşık Edebiyatının şu özelliği onu diğer sahibi belli edebiyat mahsüllerinden ayırmaktadır. Âşık Edebiyatı ferdi bir edebiyat olduğu kadar bir gelenek edebiyatıdır. Bu edebiyatın temsilcileri mensup oldukları geleneğin kurallarına değer vermekte ve bu kurallara titizlikle uymaktadırlar. Bu bakımdan Âşık Edebiyatının mahsülleri ve temsilcileri incelenirken daima bu husus göz önünde tutulmalıdır.”(Günay, 1993:8).

Sözü edilen bu kurallardan bazıları hiç şüphesiz saz çalma, hece ölçüsü ile doğaçlama şiir söyleyebilme, atışma yapma, mahlas kullanma şeklindedir diyebiliriz. “Âşık edebiyatının temel özelliklerinden en önemlisi sözlü oluşudur. Bu yönüyle anonim Türk edebiyatı geleneğinin birçok özelliğini taşır. Sözlü geleneğin kural ve ilkelerine âşık da bağlıdır. Âşıklık geleneğinde söz hece ile tartılır, dörtlük içinde anlamsal bir bütünlüğe kavuşur, dize başı ve sonu kafiyelerle ritm kazanır. Âşık edebiyatı ürünleri şiirler ve anlatı türü olarak ikiye ayrılır. Anadolu’da âşıklar toplumsal, tarihsel olgular karşısında epik diye niteleyebileceğimiz, bireysel olgu ve durumlar karşısında lirik bir söyleyiş geliştirmişlerdir. Âşık bir aktarmacıdır, önce gelenekte usta malı diye adlandırılan usta âşıkların ürünlerini söyler, sonra dili çözüldüğünde âşıklık geleneği çerçevesinde kendi şiirlerini söyler. Genellikle doğaçlamayla yaratılan, sözle ve sazla yayılan âşık, şiiri özgün biçimiyle yazıya geçirilemediği, yeni eklemeler ve çıkarmalarla değiştirildiği için yazılı edebiyat ürünleri gibi tam bir kesinlik taşımaz.”(Artun, 2001:35).

İnsanlık tarihi boyunca değişime uğramayan değişimdeki atmosferin içine girmeyen toplum yoktur. Atalarını daha iyi tanımak isteyen milletler hiç şüphesiz yaşanan çağlardaki hareketlenmeleri göz önünde bulundurmamak durumundadırlar. İnsanlık tarihinde hiçbir çağ yoktur ki büyük bir hareketlenme, etkilenme ve değişme yaşamamış olsun. Sosyal bir varlık olan insanın bağlı olduğu her toplumun kültürü hiç şüphesiz bir canlılık özelliği taşır. Toplumun her kesimi birbirleriyle sürekli temas halindedir, bu sebepten bunlar birbirlerini etkilemişlerdir. Bundan hareketle edebiyatımızda ayrı bir yeri olan klasik edebiyatın ve dini mahiyetteki tekke edebiyatının âşık şiiri üzerindeki etkisi inkar edilemez. Farklı zümre bunun

sonucunda meydana gelen karşılıklı etkilenmelerin oluşturulacak icralara da yansması kadar doğal bir durum da yoktur. Âşık şiirindeki 11’li hece ölçüsünün Arap-Fars kültürleriyle temastan sonra ortaya çıktığını belirten Özkul Çobanoğlu bu ölçüyü 4+4+3 ile 3+3+3+2 duraklarından yola çıkarak “fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün ve feülün feülün feül kalıplarıyla özdeşleştirir (Çobanoğlu, 2000). 11 heceli ölçünün aruz etkisinden kurtularak 6+5 şeklini alması ortaçağ sonlarında gelen ozan-âşıkların yerini alan saz şairlerinin bir armağanıdır.”(Çobanoğlu, 2000)

Âşıkların divan edebiyatının etkisi ile meydana getirdikleri kimi ürünler divan şairlerinin oluşturdukları ürünler kadar Türk kültürünün özünden kopacak kadar derin değildir. Umay Günay’ın dile getirmiş olduğu düşünceler de âşıklardaki icra tarzlarının bu etkilenmelerin ne denli sınırlı kaldığını çok daha iyi açıklayacak mahiyettedir:

“Âşıklar, Türk kültürünün anlamlar, değerler, kurallar bütününe uygun ahlak anlayışını temsil eden, yaşatan ve yayan eserler vermişlerdir. Eğlendirme kadar eğitim ve öğretim sorumluluğunu da üstlenmişlerdir. Öğrendiklerini, gördüklerini, algıladıklarını estetik duyguları sazları eşliğinde şiir, hikâye ve sohbetlerde dinleyicilerine ulaştırarak onların gözü, kulağı bir anlamda öğretmeni ve dostu olmuşlardır.”(Günay, 1993:237).

Ön bilgi olarak dile getirmeyi gerekli gördüğümüz araştırmacıların değerlendirmelerinden sonra 16. yüzyıldan günümüze kadar âşıklık geleneği hakkında genel bilgiler vermek ve bu yüzyılların önemli özellikleri ile bu yüzyıllarda yaşamış âşıklar hakkında bilgi vermek yerinde olacaktır.

XVI. yüzyıldan başlayarak âşık tarzı Türk şiiri kendini genel karakteriyle ana çizgileriyle iyice belli etmeye başlamış olduğu yüzyıl olarak karşımıza çıkmaktadır. Âşık edebiyatı temsilcileri ve onların ortaya koydukları eserler hakkında geniş bilgi edinebilme olanağı bulduğumuz ilk dönem bilindiği gibi XVI. yüzyıldır.

16. Yüzyıl Âşıklık Geleneği

XVI. yüzyıl daha önceki yüzyıllardan çok farklı olarak âşık edebiyatı hakkında tatmin edici bilgilere ulaşabildiğimiz geleneğin ana karakteri hakkında bilgi edinebildiğimiz yüzyıl olarak karşımıza çıkmaktadır.

“Bu yüzyılda âşık edebiyatı alanında verilen ürünlerden önemli bir bölümü günümüze kadar gelebilmiştir. Artık adlarını bildiğimiz sanatkârların şiirleri elimizdedir” (Alptekin, Sakaoğlu, 2008: 21)

Âşık tarzı Türk şiiri XVI. Yüzyıldan itibaren kendini genel karakteri ile iyice göstermeye başlamış olduğu yüzyıldır. Âşık edebiyatı temsilcileri ve onların ortaya koydukları eserler hakkında geniş bilgi edinebilme olanağı bulduğumuz ilk dönem bilindiği gibi yine bu yüzyıldır. Araştırmacılar âşık edebiyatının oluşumunu 16. asırda tamamladığı konusunda hemfikirdir. Ancak bu yüzyıla gelinceye kadarki yüzyıllarla ilgili bilgilerimiz çok sınırlıdır. Öyle ki Öcal Oğuz bu yüzyıl öncesi için karanlık sayılabilecek derecede tatmin edici bilgiden yoksun olduğumuzu dile getirmiştir:

“Âşık edebiyatının Türkiye sahasındaki varlığı ve gelişimi üzerinde yapılan çalışmalar, geleneğin kökenini kamlık sanatına dayandırdıktan sonra, Türklerin İslâmiyet’i kabulünden başlayarak 16. yüzyıla kadar hemen hemen karanlık denebilecek bir belirsizlik dönemine işaret etmektedirler”(Oğuz, 2003:534).

Öcal Oğuz’un bu dönem öncesi ile ilgili bildirdiği olumsuz görüşe yer verdikten sonra geleneğin bu yüzyıldaki özelliği hakkında Erman Artun Osmanlı imparatorluğunun kültür hayatındaki gelişmelere paralel olarak âşıkların da bundan etkilenerек oluşturduklara eserlere konu olduğunu belirtir:

“Kültür hayatı, 16. yüzyıla damgasını vurmuş âşıklarımıza konu olmuştur. Bunları destanlarda görebiliriz. Bu yüzyılda divan şairlerinin büyük merkezlerde toplanmalarına karşılık, âşıklar Anadolu ve Rumeli’den başka Mısır, Suriye, Kuzey

Afrika gibi imparatorluğun uzaklardaki topraklarına kadar yayılmışlardır. Bu âşıkların büyük bir bölümü Yeniçeri ve Sipahi âşıklarıdır.”(Artun, 2001: 37).

Osmanlı imparatorluğunun sınırlarının genişlemesi sonucunda âşıkların icraları da farklı alanları yayılmış geleneğin içinde bulunduğu hareketlikten etkilendiğini rahatlıkla söyleyebiliriz. Çünkü bu dönemde ardı sıra elde edilen zaferler âşıklara konu olmuş ve meydana getirdikleri icralarına doğrudan etki etmiştir:

“Bu yüzyılın en önemli olayı âşıklık geleneğinin iki ayrı coğrafyada gelişip boy atmasıdır. Yüzyıla damgasını vuran saz şairlerimizden bir bölümü Anadolu ve Rumeli sahasında toplumun sesi olurken daha küçük bir bölümü de Kuzey Afrika’nın orta sahillerinde, çoğu kahramanlık ve savaş üzerine söylenmiş şiirlere imzalarını atmışlardır. “Garp Ocakları” adını verdiğimiz bu uzak ellerde yetişenler de elbette Anadolu ve Rumeli’nin izlerini aks ediyorlardı.”(Sakaoglu, 1998).

Bilindiği gibi bu dönemde denizci âşıklar büyük bir yer edinmiştir. Bu âşıklar kendi icra ortamlarını oluşturmuş ve yüzyıla damgasını vuran büyük zaferleri oluşturdukları eserlere yoğun bir şekilde aktarmışlardır. Oluşturdukları eserler biçim itibariyle diğer yüzyıllardan farklı değildir ancak içerik açısından kendilerine has bir üslup geliştirmişlerdir. Söz konusu yüzyılın genel karakteri konusunda Doğan Kaya’nın şu önemli görüşleri bize aydınlatıcı bilgi vermektedir:

“XVI. yüzyıldan itibaren sade Türkçe ile olaylar üzerine destanlar yazılmaya, beşeri aşkı ve sosyal hayatı konu alan şiirler söylenmeye başlandı. Divan şairlerinin aksine, saz şairleri Anadolu, Rumeli, Suriye, Mısır hatta Garp ocakları olarak nitelenen Kuzey Afrika gibi uzak diyarlara kadar gidip sanatlarını icra ettiler. Bu yüzyılın temsilcileri olan âşıkların özgeçmişlerine ait ayrıntılı bilgi olmamakla beraber, şiirlerinin, âşık şiirinin niteliği ve gelişimi (dil, konu, şekil...) hakkında fikir verecek boyutta olduğu söylenebilir” (Kaya, 2009: 41)

Âşık edebiyatının Osmanlı toplumunun her alanda yaşamış olduğu köklü değişiklikler sonucu ortaya çıktığını belirten Erman Artun bu dönemde divan şiiri ile halk şiirinin aynı kaynaktan beslenmelerine rağmen farklı iki ekol oluşturmalarını hitap ettikleri çevreye yani icra ortamlarına bağlamaktadır:

“Âşık edebiyatı Osmanlı toplumunun Anadolu’daki köklü kültür ve yapı değişikliğine uğraması sonucu oluşmuştur. Büyük şehirlerin çevresinde oluşan üst kültür mimarîde, müzikte, edebiyatta yeni bir bakış açısı, yeni bir yasama biçimi, yeni bir zevk oluşturmuştur. Anadolu’da köy ve konar göçer çevrelerde İslamî kültür etkisiyle Orta Asya Türk kültüründen farklı, fakat büyük şehirlerin etrafında oluşan üst kültürü yakalayamayan bir kültür oluşmuştur. Âşık şiiri ile divan şiiri aynı kültür kaynaklarından beslenmelerine rağmen kültür ve şiir çevresi farklılığından dolayı iki ayrı disiplin ortaya çıkmıştır. Divan şiirinin üst kültürün beslediği şiir olarak, büyük şehir ve kültür merkezlerinin dışında kasabalarda üst kültürü yakalamış esnaf arasında bile yaygın olması bizi halkla, eğitilmiş kitle arasındaki çizgiyi belirlerken çok dikkatli olmaya zorlamaktadır. Âşıklar kendilerine özgü estetik anlayışlarına rağmen divan edebiyatından kelime, tamlama, mecaz ve nazım biçimleri almışlardır. Şehir kültüründen ve divan şiir çevresinden uzakta yaşamış âşıklarda etki azdır.”(Artun, 2001:38).

Âşık edebiyatının ana hatlarının en belirgin olduğu ilk yüzyıl olan 16. Yüzyıl ilk çıktığı şekliyle varlığını sürdüremez. Hiç şüphesiz bu yüzyılın ilk çıktığı dönemdeki en büyük özelliği daha milli yani halk şiirinin özelliklerine çok daha yakın olmasıdır. Bu ilk dönemdeki eserleri incelediğimizde özellikle dilin tamamıyla halk dili olduğunu görebiliyoruz. Ancak yüzyılın ikinci yarısından itibaren bu özelliğinin zayıflamaya başladığını görebilmekteyiz.

“16. asır saz şairlerinin eserlerini umumî ve mukayeseli bir surette tetkik edince, bu şiir tarzının bu asır esnasında tekâmülü hakkında su neticelere varıyoruz: İlk zamanlarda asıl halk edebiyatı unsurları, gerek esasta, gerek şekilde çok kuvvetlidir; dil tamamıyla halk dilidir; ifade şekli, tabirler, mecazlar, halk türkülerinde gördüğümüz birtakım hususiyetleri ihtiva eder; hece vezninin sekizlisi

eski halk edebiyatı ananelerine tamamıyla uygun olarak, çok kullanılır, bu asrın ikinci yarısından başlayarak, klâsik edebiyat ve tasavvufî halk edebiyatı tesirleri süratle kendini göstermeğe başlar, Arap ve Fars kelimeleri ve yabancı terkipler çoğalır. Üslupta, mecazlarda, klâsik edebiyat nüfûzu gitgide bariz bir sekil alır; aruz ile yazılan ve klasik murabba seklinde tertip olunan dîvanlar da yavaş yavaş saz şâirleri tarafından kullanılmağa başlar.”(Köprülü, 2004:58).

Bu yüzyılda yaşadığını bildiğimiz âşıkların eserlerini bilmemize rağmen âşıkların kendileri hakkındaki bilgilerimiz son derece yetersizdir.

“Bu yüzyılda yaşayan saz sairlerimizin tamamına yakını hakkında hiçbir kesin bilgiye sahip değiliz. Hemen hiçbirinin doğum tarihi bilinmemektedir. Doğum yerlerini bilebildiklerimiz de pek az olup bu bilgiyi de daha çok mahlaslarında çıkarabilmekteyiz.”(Sakaoğlu, 1998).

Araştırmacıların ortaya koymuş olduğu bilgiler ve öne sürdükleri görüşlerden yola çıkarak bu yüzyılda yaşayan âşıklar hakkında yeteri bilgiye ulaşılamamasının nedenleri konusunda ihtilaf olduğunu görüyoruz. Erman Artun (Artun, 2001), Öcal Oğuz (Oğuz, 2003) ve Fuat Köprülü (Köprülü, 2004) âşıklar hakkında yeteri kadar bilgiye ulaşamamızın nedenini belge yetersizliğine bağlamaktadır. Ancak bu görüşe Özkul Çobanoğlu katılmayarak şu görüşü dile getirmiştir:

“Bugüne kadar âşık edebiyatının tarihi konusunu ele alan bazı araştırmacılar 16. yüzyıldan önce yetmiş âşıklar hakkında bilgi olmadığını bu devirlerden elimize cönk ve diğer evrakların geçmemesine bağlarlar. Kanaatimizce olmayan bir geleneğin hiç olmamış olan cönklerinin bulunmasını veya bulunmayışına hayıflanmaktan başka bir şey değildir bu eğilim. Nedeni ise âşık tarzının kesinlikle 16. asırda teşekkül etmeye başlayıp 17. Yüzyılda oluşumunu tamamlayan bir gelenek olmasıdır. 16. asırdan önceki dönemde yaratılmış verimler her ne ölçüde âşık tarzına benzerse benzesin ya tekke ya da tıpkı Dede Korkut Hikâyeleri örneğinde görüldüğü gibi İslamîleşmiş bir surette devam eden ve belki bir ölçüde âşık tarzının sadece

öncüsü kabul edilebilecek Ozan-Baksı geleneğine ait olacaktır.”(Çobanoğlu, 2000:129).

Erman Artun 16. yüzyılın özellikleri ile ilgili şu değerlendirmelerde bulunur:

“16. yüzyıldan günümüze kadar gelen zengin halk kültürü şiir geleneğinin yaratıcıları veya taşıyıcıları genellikle hece ölçüsünü kullanmışlardır. Biraz eğitim görenler aruz ölçüsüyle de şiir söylemişlerdir. 16. yüzyılda aşk, kahramanlık, tabiat vd. konuların yanı sıra yerleşik hayata ait özellikler de tablolar halinde âşık edebiyatına girmeye başlamıştır. Âşık edebiyatı Osmanlı toplumunun Anadolu’daki köklü kültür ve yapı değişikliğine uğraması sonucu oluşmuştur. Büyük şehirlerin çevresinde oluşan üst kültür mimaride, müzikte, edebiyatta yeni bir bakış açısı, yeni bir yaşam biçimi, yeni bir zevk oluşturmuştur. Bu yüzyılda ortaya konulan âşık edebiyatı ürünlerinde halk dilinin kullanıldığı görülür. Anlatım biçimi, türkü özelliklerini taşır. Bu dönem ürünlerinin genellikle hece ölçüsünün sekizlisi ile ortaya konulması, bu dönem âşıkları üzerinde eski halk edebiyatı geleneğinin etkisinin sürdüğünü gösterir. 16. yüzyılın ikinci yarısından sonra divan edebiyatının ve dini-tasavvufi halk edebiyatının etkisi kendini hissettirmeye başlar.” (Artun, 2005:238)

Mehmet Fuat Köprülü’ye göre 16. yüzyılda yaşayan aşıkların sayısı on birdir. Bu aşıklar şunlardır:

Armutlu, Bahşi, Çırpanlı, Geda Muslu, Hayali, Köroğlu, Kul Çulha, Kul Mehmet, Ozan, Oğuz Ali, Öksüz Dede. (Köprülü, 1962:59-65)

Saim Sakaoğlu bu ise listeye Karacaoğlan ve Kul Piri’yi ekleyerek bu yüzyılda yaşamış aşıkların sayısını on üç olarak belirtir. (Sakaoğlu, 1989:115-135)

Günümüz halk edebiyatı araştırmacılarından Erman Artun ise Saim Sakaoğlu’nun belirtmiş olduğu şair adlarına Pir Sultan Abdal, Kul Himmet, Ahmetoğlu, Bahşioğlu, Hızıroğlu, Sururi, ve Şükrü Mehmet’i 16. Yüzyılda yaşamış saz şairleri kabul ederek bu yüzyılda yetişmiş olan âşıkların sayısını yirmi olarak kabul etmiştir. (Artun, 2001: 38, 235, 239)

Araştırmacıların belirtmiş oldukları tüm âşıklar şunlardır:

Ahmetoğlu, Armutlu, Bahşi, Bahşioğlu, Çırpanlı, Geda Muslu, Hayali, Hızıroğlu, Karacaoğlan, Köroğlu, Kul Çulha, Kul Himmet, Kul Mehmet, Kul Piri, Pir Sultan Abdal, Ozan, Oğuz Ali, Öksüz Dede, Sururi, Şükrü Mehmet.

Azerbaycan sahasında ise; Baba, Dede Yadigar, Gülşad, Lele, Kurbanı, Miskin Abdal gibi isimler yetişmiştir. (Oğuz, 1995: 429-432)

17. Yüzyıl Âşıklık Geleneği

Bu yüzyıl saz şairlerinin özellikler divan edebiyatı şâirlerinin etkisinde kalarak klasik şiirin nazım biçimlerini kullanmaya başladıkları yüzyıl olarak dikkatimizi çekmektedir. Kendi milli ölçümüz olan hece ölçüsünün yanında aruz ölçüsüne rağbet başlamış bir yüzyıldır.

“Saz şairleri klasik şairlerin tesiri altında kalarak aruz veznini ve divan edebiyatı nazım şekillerinden bazılarını kullanmaya başlamışlardır. Bununla birlikte bu yüzyıla ait eserlerde, âşıklar ve onların şiirleri ile ilgili bilgi bulmak daha kolaydır” (Köprülü, 1999).

XVII. yüzyıl her ne kadar önceki yüzyıla göre daha çok bilgi sahibi olduğumuz bir yüzyıl olsa da yine dönem hakkında elde edilen bilgiler konusunda şüphelerimizin tamamının kalktığı bir yüzyıl olmadığını bilmemiz gerekmektedir. Çünkü bu yüzyılda da özellikle yetişen âşıklar hakkında istenilen seviyede tamamen bilgi edinebildiğimiz bir yüzyıl değildir.

17. yüzyıl âşık tarzı şiir geleneğinin yayıldığı, rağbet gördüğü ve daha sistemli olmaya başladığı bir yüzyıldır.

“Âşık tarzı, 17. asırdan itibaren, daima terakki ve taammüm(yayımla, genelleşme) ediyor, bu sanat tarzının mensupları ve takdirkârları her tarafta çoğalıyordu. Saz şairlerine gösterilen umumî rağbet neticesinde, şuara tezkireleri muharrirleri, artık onlardan bazılarını istihzalı bir eda ile kitaplarına geçirmekte mahzur görmüyorlardı.”(Köprülü, 1999:214-215).

XVII. yüzyıl tek başına Türk âşık edebiyatını temsil edecek kadar güçlü saz şairi olan Karaca Oğlan'ı yetiştiren yüzyıl olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu yüzyılın en büyük özelliği pek çok güçlü saz şairimizin yetişmesidir.

“Bu yüzyıl saz şiiri tarihimizin en canlı dönemidir. Pek çok güçlü aşığımız bu yüzyılın ürünüdür. Bunlar arasında özellikle biri vardır ki tek başına Türk âşık edebiyatını temsil edebilir: Karaca Oğlan. Bu yüzyılın aşıkları ile ilgili bazı kesin bilgileri Âşık Ömer'in Şairnâme diye adlandırdığımız destanındaki mısralardan çıkarabiliyoruz. Mesela Bursalı Halil'in dilinin sade olduğunu, Yazıcı'nın Bahr-i Sefid'de (Akdeniz) boğularak öldüğünü, Kuloğlu'nun pek şöhretli olduğunu, Öksüz Aşık'ın şiirlerinin bal gibi tatlı olduğunu hep bu destandan öğreniyoruz” (Alptekin, Sakaoğlu, 2008: 40)

Âşık edebiyatının ana çizgilerini oldukça belirgin bir biçimde ortaya koyduğu 17. yüzyıl, kendi geleneğini oluşturmuş, kendi has çerçevesini oluşturarak büyük bir olgunluk gösterdiği yüzyıl olarak karşımıza çıkmıştır. Halk edebiyatının bir kolu olan Âşıklık geleneğinin farklı toplum kesimlerine yayılarak ilgi alanını genişletmesi, biçim ve tür konusunda önemli açılımlar göstermesi, âşık kahvesi ve fasıl geleneği oluşturması yine 17. yüzyılda karşımıza çıkan gelişmeler olarak dikkatimizi çekmektedir.

“Türk saz şiiri tarihinin en parlak iki devrinden biri olarak dikkatimizi çeken bu yüzyıl, daha sonraki yüzyıla göre bu yüzyılda daha çok etkili saz şairi yetiştirmiştir. Bu yüzyılda yetişmiş olan halk şairlerinin elimizdeki şiirlerinin sayıları bile daha fazladır. “Yüzyıla mührünü vuran şairlerin küçük bir bölümü de Garp Ocakları'na mensuptur.”(Sakaoğlu,1998).

Bu yüzyılda saz şairlerine olan ilginin arttığını görüyoruz. Halkın geneline yayılan bu rağbetin etkisiyle âşıklar kendilerine çok daha büyük bir yer edinebilmektedirler:

Araştırmacılar arsında geleneğin XVI. yüzyıldan önce var olup olmadığı konusundaki tartışmalar yoğun iken Fuat Köprülü'nün vermiş olduğu şu önemli bilgi aslında geleneğin XVI. yüzyılda da varlığı konusunda çok önemli bir ipucu vermektedir.

Fuat Köprülü bu yüzyılda görülen şairlerin benzerinin XIV. -XVI. yüzyılları arsında görüldüğünü belirtir ve şu önemli bilgiyi kaydeder: “XVII. Asırda askerî alaylarda, padişah düğünlerinde, yeniçeri ve sipahî-ocaklarında, Levendler arsında, sınır kal'alarında, Azab-ocaklarında bulunduğunu gördüğümüz sazşâirlerinin, Anadolu'da XIV.-XVI. asırlarda da mevcut olduğu Quatremere ile Na'îma'nın ifadelerini karşılaştırınca daha iyi anlaşılıyor” (Köprülü, 1986:164)

Garp ocaklarında ve denizciler arsında yetişen ve 16. Yüzyılda da benzerlerini gördüğümüz âşıklara bu yüzyılda da rastlamaktayız.

“ Bu yüzyılda önceki önceki yüzyıla nazaran daha çok âşık yetişti. Kemiyet ve keyfiyet bakımından XVII. yüzyıl Âşık Edebiyatının altın dönemidir. Üç kıtaya yayılan Osmanlı toprağı sınırları içinde yetişen yüzlerce âşık, gittikleri yerlerde, halkı şiirleriyle ve sazlarıyla eğlendirirken bir yanda da onları bazı konularda yönlendirdi. Ordu içindeki yeniçeri, sipahi ve leventlerden de âşıklar kervanına dahil edeceğimiz âşıklar yetişti. Ancak kaynakların yetersizliği sebebiyle bu âşıkların pek çoğı hakkında, geniş bilgiye sahip değiliz. Âşıkları şiirlerinden edindiğimiz bilgilerle ve şairnamelerin verdiği bilgiler ölçüsünde tanıyabiliyoruz.

Âşıklar şiirlerinde genellikle yaşadıkları olayları ve savaşları konu ettiler; bu vesileyle pek çok destan vücuda getirdiler” (Kaya, 2009: 41-42).

Bütün bilgi eksiklerine rağmen dönemin genel özellikleri hakkında en büyük bilgileri hiç şüphesiz Evliya Çelebi'nin aynı zamanda Osmanlı tarihi ve kültür hayatı için büyük bir önem teşkil eden büyük eseri Seyahatname'den elde edinebilmekteyiz. Bu eserde âşıkların o günün toplumsal hayatında ne büyük yer edindiklerinden ve ne büyük işlev gördüklerinden haberdar olabilmekteyiz.

“XVII. asırdaki Osmanlı içtimaî hayatını bütün teferruatına kadar en samimî renkleriyle canlandıran ve yaşatan saf-dil seyyâh Evliya Çelebî'nin Seyahat Nâme'sinde, Âşıklar'ın o devir hayatında ne kadar mühim bir yeri olduğunu, yâni içtimaî hayatın birçok tecellîlerinde onlara nasıl bir kıymet verildiğini görüyoruz: İbşir Paşa'nın sadâret alayında çöğürçüler mevcuttur; “... andan dörtbin kadar kaplan postlu, sırma üsküflü, keçesi telli mücevher tüfekli, başları otağalı pür-silah müzeyyen yeniçeri askeri sadr-ı ‘azam İbşir Paşa’yı ortaya alıp önündeki oniki, eli çöğürlü yeniçeri şâirleri: Sultan Murad'ın çırağı * İbşir Lala kahramandır” diye her biri birer gûnâ rîşhand ederek İbşir'in önü sıra ‘ubûr ettiler,, ; ma'amâfih bu çöğörcüler yalnız Yeniçeri Ocağı'nda değil her yerde bulunuyordu; meselâ Evliyâ Çelebî İstanbul'dan Bursa'ya giderken Mudanya kayığındaki Âşıklar'a mahsus bir âlemi anlatıyor ki, o asırda Âşıklar'a ne kadar çok tesâdüf olunduğunu göstermek i'tibariyle dikkate değer: pupa yelken Sarayburnu akıntısını ve girdâbını ‘ubur edip bâdbân-ı maksûdu Bursa cânibine mün'atf eyledik. Gemi içre herkes şevk ile sohbet etmekte, bâzı yârân hânendeler: *Allâh'ım yâ Hâdî * Âsân eyle yolumuz * Sehl-i umur'ül – vâdî * Tiz geçir tut elimiz*” ilâhilerini terennüme âgâz eylemekte idiler. Meğer refiklerimizden birisi Sultan İbrahim'in karcıbaşı'sı Sefer Ağa'nın tanburecisi ve kemançacisi imiş.” (Köprülü, 1999:211- 212).

Fuat Köprülü'nün bahsettiği gibi (Köprülü, 1999:211) halk şiirinin gördüğü bu büyük rağbetin yanında klasik şiir de büyük bir rağbet görmekte idi. Büyük rağbet gören ancak farklı kesimlerin edebi anlayışlarını yansıtan bu iki edebi oluşumlar zamanla birbirlerinden oldukça yüksek seviyede etkilenmeye başlamışlardır. Bu etkilenme daha çok saz şâirlerinin divan edebiyatı geleneğine yakınlaşmaya başlamaları şeklinde tek taraflı bir yakınlaşma özelliği taşımaktadır.

“17. yüzyıldan sonra divan şiiri ile âşık şiiri arasında bir yakınlaşma görülmektedir. Bazı âşıkların şehirlere gelip, yönetimden sınırlı da olsa destek görmeleri, medrese ve divan kültüründen etkilenmeleriyle, ‘kalem şuarası’ adı verilen divan şiirinin taklitçileri diye niteleyebileceğimiz yeni bir âşık topluluğu oluştu. Bunlar genellikle saz çalmayı bilmezdi. Bu âşıklar, âşık geleneği ile divan şiiri arasında bir tür köprü işlevi görmüşlerdir. Âşıklar ve divan şâirleri birçok mazmun, mecaz ve benzetme öğelerini küçük değişiklikler yaparak ortaklaşa kullanmışlardır. Sanatçılar bu ortak motifleri kendi geleneklerine uygun bir şekilde işlemişlerdir. Âşıklar, 17. yüzyıldan sonra teşkilatlanmış, ‘geleneksel âşıklık gezileri’ diye adlandırılan seyahatleri yapmışlardır. 17. yüzyılda âşıkların en büyükleri yetişmiştir. Âşıklık geleneği bu yüzyılda gelişerek şekilde, türde, konuda mükemmeli yakalamıştır. Âşıklar, âşıklık geleneği kurallarını belirleyerek bunlara uyulmasını sağlamıştır. (Artun, 2001:37-38-39).

Âşıkların içinde Karacaoğlan gibi âşıklar sözü edilen etkilenmelerin dışında kalan pek az sayıda âşık bilinmektedir. Divan şiirine aşırı meyil vererek kendi edebi geleneklerine hakimiyetlerini yitiren kimi âşıklar zamanla unutulup gitmişlerdir:

“Şöhreti çok yaygın ikinci Karacaoğlan gibi üç beş âşık müstesna, divan şiirinin dil, zevk ve estetiğinden bir hayli unsurlar almışlardır. Bununla beraber halk şiiri hakim vasıflarını kaybetmemişlerdir” (Elçin, 1996:10).

Âşıklık geleneğinin hızla kimliğini oluşturmasından sonra, XVII. yüzyılın ikinci yarısından itibaren şehir merkezlerinde icralarını sürdüren Âşık Ömer ve Gevheri gibi büyük âşıklar divan şiirine yakınlıkların dolayısıyla bu edebi oluşumun birçok unsurlarına hâkim olmuşlardır.

“Bu asrın ikinci yarısından itibaren görülen âşıklar daha çok büyük yerleşim merkezlerinde yaşamışlar, dolayısıyla da divan şiirine daha yakın olmuşlardır. Bunların en iyi iki örneği; Âşık Ömer ve Gevheri’dir. Bu âşıklar aruz ölçüsünü bildikleri gibi, belli oranda eğitim de görmüşlerdir. (Artun, 2001). “Klasik şiir

çevresinden uzak yasayan âşıkların şiirlerinde şiirin merkezine güzelleri ve bunlara bağlı heyecanı ve duyarlılığı koyup, çevrelerini dekor olarak aldıklarını ve doğayla bezediklerini görüyoruz” (Artun, 2001:39).

Bilindiği gibi bu dönemin âşıklarının saraya kadar varan bağlantılarından dolayı kimi entrikalara bulaştıkları görülmektedir.

“Şâirlerimiz arasında savaşa katılanlar, hatta bazı saray entrikalarına bile bulaşanlar olmuştur. Bazılarının şiirlerinde bu olayların izleri bulunmakla birlikte bazılarının adlarını tarihî kaynaklarda bulabilmekteyiz. İlk şâirnâmenin bu yüzyılda kaleme alınması da sairlerimiz için bir şans olarak kabul edilebilir. Gerçi Âşık Ömer pek çoğunun sadece adını vermiş, başka herhangi bir özelliğine dokunmamıştır (Sakaoğlu, 1998).”

XVII âşıklık geleneğinin en büyük özelliklerinden biri de Osmanlı sınırlarında ve seferler sonucu aşılan sınırlardaki tarihi büyük olaylar âşıkların meydana getirdiği destanların ana konularındandır. Bu destanlar bir edebi eser niteliği taşımasının yanında aynı zamanda tarihi belge niteliğinin olanların sayısı az değildir. Bu dönemin dikkatimizi çeken bir başka özelliği de devlet hizmetlerine kadar yükselen âşıkların varlığıdır.

“Bu yüzyılda yaşanan tarihi olaylar destanlara konu olmuştur. Bunlar tarihin destanlaştırılmış örnekleridir. Âşıklar katıldıkları savaşları, duydukları zafer ve hezimetleri konu almışlardır. Âşıklar zümresi içinde okur-yazarlar çoğalmaya başlamış, hatta iyi eğitim görüp devlet hizmetinde yer alanlar da olmuştur (Artun, 2001:39).

Bu dönemin eserlerinin şekil özellikleri konusunda Öcal Oğuz şu bilgileri verir:

“Bu yüzyılda âşıkların “büyük ölçüde hecenin 7, 8 ve 11’li kalıplarını kullandıkları, son dörtlükte mahlaslarını belirttikleri, kafiye konusundaki tavırlarının gelenek çerçevesinde olduğu ve çoğu zaman yarım kafiye veya redif ve benzeri ses

benzerliklerine dayandığı, iki sese dayalı yarım kafiyenin daha az, cinasın ise daha çok bir tür olarak karşımıza çıkan tecnislerde kullanıldığı görülmektedir. Bu dönemde de 16. yüzyılda olduğu gibi eğitim gören, medrese çevresine giren ve klasik şiire yaklaşan âşıklar arasında aruz veznini kullananların arttığı görülmektedir(Oğuz, 2003:560).”

Saim Sakaoğlu ve diğer araştırmacıların bu yüzyılda yaşadıklarını belirttikleri âşıklar şunlardır:

Âşık, Aşık Abbas, Âşık Halil – Bursa, Âşık İbrahim, Âşık Nev’i, Âşık Ömer – Konya/Hadim – Kırım, Âşık Yusuf, Benli Ali, Berberoğlu,, Bursalı Halil, Ercişli Emrah – Van/Erciş, Gazi Aşık Hasan – Romanya /Tameşvar, Gevherî – İstanbul, Kâmilî, Haliloğlu, Karacaoğlu – Çukurova, Kayıkçı Kul Mustafa, Kâtip Osman, Kâtibî, Kesfî, Kırımî, Köroğlu, Kuloğlu, Kul Mehmet, Kul Süleyman Mahmutoğlu, Öksüz Âşık, Sun’î, Şahinoğlu, Taşbaz Ali, Üsküdarî, Yazıcı . (Sakaoğlu, 2006)

Azerbaycan sahasında; Âşık Abdullah, Âşık Dostu, Sarı Âşık, Tufarganlı Âşık Abbas ve Türeb Dede gibi isimler bu yüzyılda yaşamış âşıklardır.

18. Yüzyıl Âşıklık Geleneği

Âşıklık geleneğinde XVI ve XVII. yüzyılda Köroğlu, Kul Himmet, Karacaoğlu, Ercişli Emrah, Âşık Ömer ve Gevherî büyük şahısların yetiştiği bilinmektedir. XVIII. yüzyılda ise ne yazık ki bunlara benzer büyük âşıkların yetişmediğini araştırmacıların verdikleri bilgilerden anlaşılmaktadır

“Bu yüzyılda önceki yüzyılın güçlü âşıklarını göremiyoruz. Genelde destan türü şiirleriyle tanınan âşıklar yüzyıla damgasını vurmuştur” (Alptekin, Sakaoğlu, 2008: 74)

18. yüzyıl sayı olarak oldukça fazla âşık yetişmiş olmasına rağmen âşık tarzı şiir geleneğini temsil eden güçlü âşıkların yetişmediği bir yüzyıl olarak karşımıza çıkmaktadır.

XVIII. yüzyılda âşık sayısının çok olmasına karşılık, bir önceki yüzyılın âşıkları gücünde âşık yetişmedi. Her ne kadar bu yüzyılda, şiirin vücut bulmasına zemin teşkil eden pek çok sosyal olay ve olumsuzluklar cereyan etmişse de yüzyıla damgasını vuracak isim ortaya çıkmadı.

Âşıklar, bu yüzyılda da aruz ölçüsüyle şiirler ortaya koydu, ancak divan şiirlerinin bilhassa muhteva bakımından etkisi giderek azaldı ve âşıklar bu yüzyılda şiirlerinde, daha hayati konulara ve sosyal temalara yer verir oldu. Kahvehanelerde, bozahanelerde, meyhanelerde ve panayırlarda elinde sazı, dilinde sözü ile âşıklar, kendilerini daha fazla göstermeye başladı. Kısmen de olsa –Nedim örneğinde olduğu gibi- divan şairlerinden bazıları hece ölçüsüne ilgi duydu. Bunun da ötesinde saz şiiri Osmanlı toprakları içinde yaşayan Ermenileri de etkiledi. Kendilerine ‘aşug’ denilen ve adından da söz ettirecek Civan, Vartan ve Mecnunî gibi Ermeni âşıklar bu yüzyılda yetişti” (Kaya, 2009:42-43).

Bilindiği gibi Osmanlı tarihinde 16 ve 17. yüzyıllar gibi büyük hadiselerin yaşandığı yüzyıllardan biri de 18. yüzyıldır. Bu yüzyılda meydana gelen büyük tarihi hadiseler toplumun hayatında büyük etkiler yaratmasına rağmen bu büyük hadiseleri eserlerine yansıtan büyük âşıkların yetişmemesi dikkatimizi çekmektedir.

“18. yüzyılın âşıkları siyasal tarihimizde çok önemli olaylar olmasına rağmen 17. yüzyılda yetişen usta âşıkların gücüne ulaşamamışlardır. Âşık edebiyatı gerilemeye başlamıştır. Buna rağmen âşıklar, divan şairlerine göre daha canlı daha hayati konulara yönelen şiirler söylemişlerdir.” (Artun, 2001:40)

Erman Artun'un dile getirdiği bu bilgilerin benzerini Saim Sakaoğlu da dile getirmiştir:

“Türk saz şiiri tarihini her bakımdan en az tanınan bu yüzyılında, önemli çağa mührünü vurmuş bir temsilcisi yok gibidir. Hayli kalabalık bir ad kadrosuna sahip olmakla birlikte, çağını aşip gelecek nesilleri etkileyecek bir usta âşık yetişmemiştir. Hemen hepsi karşısındaki bilgilerimiz son derece sınırlı ve yetersizdir. Şiirlerinde klasik Şiirimizin izleri son derece belirgindir. Ayrıca siyasî tarihimizde önemli yeri olan bazı olayların bu yüzyılda cereyan etmesine rağmen şiirde gereken şekilde yer almamasını şairlerimize bağlamak zorundayız. Onlar sefer şiirlerinden çok sonuçlarla ilgili şiirler söylemişlerdir. Onlar, ustaları gibi konulara önem vermemişler, belki de bu yüzden şiir vadisinde parlamamışlardır”(Sakaoğlu, 1998).

Şükrü Elçin de Erman Artun ve Saim Sakaoğlu'nun verdiği bilgilerin benzerini dile getiren araştırmacılarımızdandır:

“18. asırda geçen asra nispetle büyük âşıklar yetişmemiştir. Ananeye uygun olarak diyar diyar dolasan ve halk muhitlerinin şiir zevkini temsil ederek estetik heyecanlarına cevap veren âşıklar vardır”(Elçin, 1988).

“Klasik edebiyat tesiri altında artık aruz vezni de –tabii, çok kusurlu bir tarzda- kullanmağa çalışan saz sairleri, bu asırda büsbütün çoğalmıştı; kahvelerde, bozahanelerde, panayırarda ellerindeki sazlarıyla şiirler terennüm eden asıl meslekten yetişme âşıklardan başka, teknik ve ilham itibariyle bu tarzda manzumeler yazan şairlere de her tarafta tesadüf olunuyordu. Bunun 18. asırda adeta bir moda mahiyeti aldığını görüyoruz: Bu asrın ilk yarısında Tezkire-i Şuara müelliflerinden Safâî'nin ve Sâlim'in klasik şairler arasına bir iki tane saz sairi de koymaları, aruz ile de yazan bu sınıf şâirlere biraz kıymet verildiğini anlatmaktadır”(Köprülü, 2004:343).

XVII yüzyılda yaşayan âşıklarımızın divan şiirine bu denli ilgileri büyük bir mahiyet kazanmış ancak bu âşıkların büyük divan şâirleri kadar kabul gördükleri yönünde bir bilgi mevcut değildir.

Âşık şiirinin klasik şiire olan bu yakınlaşması, tezkirecilerin birkaç saz şairini eserlerine almalarına sebep olmuş lakin bundan divan şiiri/şâiri karşısında âşık şiirine/şâirine gereken önemin verildiği anlamı çıkarılmamalıdır. Ancak bu dönemde divan sairleri arasında da mahallileşme akımı vardır. Buna divan sairi Nedim'in hece vezniyle türkü yazması örnek gösterilebilir. Sosyal şartların uygunluğundan Osmanlı Devleti'nin her yerinde saz sairi yetişmesine ve bu geleneğin inkişafının devam etmesine rağmen 17. yüzyıl âşıkları derecesinde bir âşık yetişmemiştir. Bu yüzyıl sairlerinin hiçbirinin etkisi 19. yüzyılda devam etmemiştir. Asık edebiyatı, 18. asırda, daha 17. asır sonlarında Gevherî ve Âşık Ömer'den sonra aldığı istikameti takip etmiş, klasik edebiyatın gittikçe artan tesirinden kurtulamamış, tekke şairlerinin ve tasavvuf telakkilerinin mütemadi nüfuzuna maruz kalmıştır. 18. yüzyıl klasik şiirinde gördüğümüz bazı temayüllerin akislerini, ara sıra, bu asır âşıklarında da görmekteyiz. Yüksek sınıfların edebî zevkini taklit tasallüfünden (övünme, kendi gücünün dışında olan fazilet ve zarafet iddiasında bulunma) fena ve bozucu tesirlerine rağmen, bazı bazı asıl halk zevkine yakın samimî, orijinal ilham mahsullerine de tesadüf edildiğini ilave edelim”(Köprülü, 2004:344-345).

Mehmet Fuat Köprülü'nün dile getirmiş olduğu bu düşüncelerin yanında Öcal Oğuz bu yüzyılın âşıkları ile ilgili şu bilgileri aktarmaktadır:

“Bu yüzyılda âşıklar arasında medrese tahsili gören, medrese çevresine giden, klasik şiir üslubunu tanıyan şâirlerin arttığı görülmektedir. Bu âşıklar bir önceki yüzyılda hızlanan aruzla şiir yaratma geleneğini gazel, divanî, semaî, muhammes gibi nazım şekilleriyle devam ettirmişlerdir. Klasik şiir ekolüne yakınlaşma sürecinde, 16. yüzyıldaki eğilimin habercisi bir iki örneği dikkate almazsak, 17. yüzyılda bu eğilimin ilk başarılı örneklerini veren Âşık edebiyatının 19. yüzyılda bu tarzın en gelişmiş örneklerini ortaya koyduğu dikkate alınır, 18. yüzyılın bu iki dönem arasında bir ara dönem niteliği taşıdığı söylenebilir 18. yüzyıl âşık şiirinde

karsımıza çıkan sevgili anlayışı, zamandan ve felekten şikâyet, çevreden memnuniyetsizlik, ayrılık gibi konularda klasik sairlerin bakışına yakınlaşma gözlenmektedir. Bu dönem şiirlerinin bir özelliğinin de yoğun bir yoksulluktan şikâyet olduğunu belirtmeliyiz” (Oğuz, 2003:570-571).

Yine Öcal Oğuz XVIII. yüzyılda yetişen âşıkların meydana getirmiş oldukları şiirlerin biçim özellikleri ile ilgili şu bilgileri vermiştir:

“Halk zevkini devam ettiren hece ile söylenmiş “şiirlerin dış yapı özellikleri, geleneğin sınırları içindedir. Hecenin 7’li, 8’li ve 11’li kalıpları kullanılmıştır. Ele geçen şiirlerin büyük çoğunluğunun 8 ve 11’li kalıplarda olması, geleneğin bu iki hece kalıbını tercih ettiğini gösterir. 18. yüzyılda ordu şairlerinin varlığı devam etmektedir. Bu “ordu şairleri, Mağrip ocaklı şairler genel olarak destan üslubunu benimsemişlerdir ve şiirlerini ‘koçaklama’ diye adlandırdığımız türde vermişlerdir”(Oğuz, 2003:570-571).

Bu yüzyılda yetişen âşıkların isimleri şöyledir:

“Abdî, Ağâh, Âgâhî, Âsık Ahmet, Âsık Ali, Âsık Bağdadî, Âsık Derunî, Âsık Halil – Bursa, Âsık Kâmil, Âsık Nigârî, Âsık Nuri, Âsık Ravzî, Âsık Sadık, Âsık Said, Hocaoğlu, Hükmî, Yozgatlı İbrahim, Kabasakal Mehmet, Kamil, Kara Hamza, Kâtibî, Kıymetî, Kûsâdî, Levnî – Edirne/İstanbul, Mağriboğlu, Mahtumî, Nakdî, Nesatî, Nuri, Nigarî, Rıza Seferoğlu, Sadık, Sırrî, Süleyman, Sermî – İstanbul/Üsküdar, Talibî – Tokat/Zile ” (Sakaoğlu, 1989:160-190; Oğuz, 1997b:2-9).

Azerbaycan sahasında ise, “ Âşık Ali, Dellek Murat, Han Çoban, Heste Kasım, Meşkinli Mehemed, Molla Penah Vagif, Mücrüm Kerim, Tilimhan, Valeh” (Oğuz, 1997b:2-9).

19. Yüzyıl Âşıklık Geleneği

Bu yüzyılın genel özellikleri hakkında Türk edebiyatının en büyük araştırmacılarından biri olan Fuat Köprülü şu önemli bilgileri verir:

“Bir taraftan, klasik edebiyat çerçevesi içinde gittikçe daha ziyade kuvvetlenen mahallileşme cereyanının da tesiriyle, yüksek sınıf arasında daha mühim bir yer tutmağa başladığı gibi, diğer taraftan da, klasik edebiyatın cazibesine her gün daha fazla kapılarak, halk zevkinden gittikçe uzaklaşma temayülü gösterdi. İstanbul’dan başlayarak, imparatorluğun bütün büyük kültür merkezlerinde yetişen saz sairleri, 18. asır âşıkları gibi ve belki daha fazla, şehir hayatının ve şehir kültürünün tesiri altında kaldılar. Şehirlerde muhtelif tarikatlere mensup tekkeler ve oralarda yetişen mutasavvıf sairler, eskiden beri bu iki cereyanı birbirine yaklaştırmaya çalışan amillerdi. Medrese ilmine yabancı hatta düşman olan saz şairleri, tekke muhitinde, muhtaç oldukları serbest irfan havasını teneffüs ediyorlar ve orada klasik musikiye ve klasik şiire de az çok aşına oluyorlardı. Cemiyetin güzideler tabakasından halk tabakasına ve halk tabakasından da güzideler tabakasına doğru karşılıklı bir hulûl(girme, gelip çatma) ve nüfuz vakıasına şahit oluyoruz. Bunun neticesi olarak, saz sairlerinin eserlerinde asıl halk zevkinin bozulduğunu, zayıfladığını, tereddiye(soysuzlaşma, yozlaşma) uğradığını görüyoruz” (Köprülü, 2004:469-470).

Bu yüzyılda yaşayan âşıkların nizami bir teşkilata sahip olduklarına dikkat çeken Fuat Köprülü bu konuda şu bilgileri verir:

“Bu yüzyılda âşıklar İstanbul’da “muntazam” bir teşkilata sahiptiler. Ayrıca askerî sınıflar arasındaki saz sairlerinden başka bunu kendisine bir meslek olarak seçmiş âşıklar da mevcuttu. İstanbul’da devlet desteğiyle oldukça önemli bir konuma sahip olan 19. yüzyıl âşıklarının toplandıkları kahvehaneler vardı. Kahvehanelerde toplanıp birlikte saz ve söz fasılları yaparlardı. Bunlardan en tanınmış Tavuk pazarındaki bir kahvedir. Hatta bu âşıkların işlerini idare etmek üzere devlet tarafından bir reis görevlendirildiği de bilinmektedir. Böylece saz sairlerini devlet

kontrol altında tutmuş olurdu, zaman zaman da devlet, bunları propaganda aracı olarak kullanırdı. Sultan 2. Mahmut, Abdülmecit ve Abdülaziz zamanlarında saraydan para alan saz şairleri vardı ve bunlar bazen padişahın huzurunda fasıllar yapardı.”(Köprülü,2004).

XIX. yüzyıl âşıklık geleneği için özgün bir yüzyıl olmuştur. Bu yüzyılı öne çıkaran en büyük husus hiç şüphesiz âşık şiirinin özellikle Karacaoğlan’dan sonra yeni bir zirve yakalamasıdır.

Bu yüzyıl da 17. yüzyıl gibi Türk saz şiirinin zirve heyecanını yaşadığı dönemlerden biridir. Kaynakların artması bazı âşıkların şiirlerinin basılma şansını yakalaması elbette yüzyılın gelişmesinde etkili olmuştur. Bu yüzyılın saz şairleri hakkında yeterince araştırma yapılmıştır diyebiliriz” (Alptekin, Sakaoğlu, 2008: 96)

“Bu yüzyıl âşıkları nitelik bakımından 18. yüzyıl âşıklarından üstündürler”(Elçin, 1996:11).

19. yüzyıl, âşık tarzı şiir geleneğinin diğer yüzyıllara göre en verimli olduğu yüzyıl olmasının yanında, bu dönemde âşık tarzı şiir, büyük bir yükseliş yakalamış, nitelik ve nicelik bakımında oldukça güçlü eserler verilmiştir. Hece ve sade Türkçe ile şiir söyleyen âşıklarla birlikte aruzlu türlerle de eser veren güçlü temsilcilerin varlığını bu yüzyılın dikkatimizi çeken bir başka özelliklerindedir.

19. yüzyıl, Türk saz şiiri tarihinin en önemli ve en parlak devridir. Bu yüzyılda yetişen sanatkarlar, Türk saz şiiri tarihinin en başarılı ve en kalıcı sesleri olmuşlardır. Birkaçı dışında hemen hepsi hakkında yeterli bilgiye sahibiz. Dikkati çeken başlıca özelliğin, aruzlu türlere de ağırlık verenlerin çoğunlukta olmasıdır. İmparatorluğun iyiden iyiye parçalanmaya yüz tutması, bir takım siyasî ve sosyal inkılâpların gerçekleştirilmesi, âşıklarımızın yeni ufuklara yönelmelerine yol açmıştır. Artık sadece sevgi, tabiat ve savaş konulu şiirler söylenmiyor, adeta birer görüş olarak yeni fikirler ileri sürülüyordu (Sakaoğlu, 1998).

Saim Sakaoğlu'nun belirttiği gibi XIX. asır âşıklık geleneğinin dikkate şayan en büyük özelliklerinden biri de “Âşık Kolu” dediğimiz oluşumun ortaya çıkışıdır.

“Yüzyılın en dikkati çeken olaylarından biri de ‘Âşık Kolu’ adını verdiğimiz usta-çırak münasebetlerinin ilk örneklerinin edebiyat tarihimizde yerini almasıdır”(Sakaoğlu, 1998).

Özkul Çobanoğlu ise bir başka konuya eğilerek bu asırda aruzlu türlerin kullanımında meydana gelen artışa dikkat çekmiştir. Bunun yanında âşıkların etki alanlarının önceleri yeteri kadar geniş olmayışını matbaanın olumsuz şartlardan dolayı o yerlere gelişine bağlar:

“Âşık tarzının ve ona dayalı olarak hece vezninin 19. asırda o zamana kadar görülmemiş bir yaygınlığa kavuşmasının ve kendisine karşı öteden beri yöneltilen “eski istihfakâr telakkilerin” değişmesinin en önemli sebeplerinden biri batılılaşmaya karşı medreseden gelen teklifle ittifak oluşan ittifak olmalıdır. Öte yandan Yeniçeri Ocağı Kurumu gibi son derece mühim bir istinat noktasını kaybeden âşık tarzı için de medrese, meydana gelen yeni sosyo-kültürel değişmeler ve yeni sosyal kalıplaşmalar karşısında uzlaşılmasında yarar olan bir kurumdu. Tabii bu arada âşık tarzı mensupları, Dertli'nin şahsında medresenin kabul edilemez taassubuna karşı olan üç yüz yıllık öfkelerini “Telli sazdır bunun adı/ Ne ayet dinler ne kadı” diye nihayet ortaya konuluşu, ittifak teklif eden eski düşmana karşı bir zafer endişesi hüviyetiyle ilan etmekten de geri durmayacaklardı. Bu kazanılmış bir zaferin ilanından başka bir şey değildi.

19. asırda âşık tarzı içinde kullanımı çoğalan aruzlu türlerin nedenlerinden biri olarak bu yeni ittifak ve bundan doğan iletişim kahvehanelerde başlayan kadim iletişimin yanı sıra mutlaka göz önünde bulundurulması gereken bir husustur. Tekke ise yukarıda da ifade edildiği gibi âşık tarzının zaten hiçbir zaman bağlarını tamamen koparmadığı bir kurumdu. Ancak bu karşılıklı ilişkide Konya'da Mevlevi Postişini Hemdem Çelebi'nin şahsında âşık tarzı mensuplarının tarihlerinin hiçbir dönemlerinde görülmemiş bir itibara kavuştuğu görülmektedir. Bu, bir anlamda batılı

sosyo-kültürel değerler ve kurumlar ile yerli kültürel değerler ve kurumlar arasındaki çatışma da, yerli bütün kurumların desteğini alan âşık tarzının yerli kültürel değer ve kurumların sözcüsü sıfat ve kamuoyu oluşturmadaki fonksiyonu ile en ön safta yer alışından başka bir şey değildir”(Çobanoğlu, 2000:140-141). Çobanoğlu’na göre matbaanın yaygınlaşmasıyla âşıklar, sözlü gelenek çevresinden daha geniş bir çevreye hitap etmeye başlamışlardır. Dolayısıyla etki ve tanınma alanları genişlemiştir. Örneğin âşık toplantılarına gidemeyen kadınlar da âşık şiirleriyle karşılaşır olmuşlardır. Doğu Anadolu’da âşıklık geleneği basta İstanbul olmak üzere büyük yerleşim merkezlerindeki aksine sözlü olarak işlevini devam ettirmiştir. Bu durum sözü edilen yerlere mevcut olumsuz şartlardan dolayı matbaanın gelememesidir”(Çobanoğlu, 2000).

Kullanılan aruzlu türlerin çok kullanıldığı bir yüzyıl olan XIX. yüzyılda âşıkların ilk defa divan tertip ettiklerini görebilmekteyiz.

XIX. yüzyıl ise Âşık Edebiyatının önemli simalarının yetiştiği yüzyıl oldu. Divan şiiri etkisini bu yüzyılda da sürdürdü. Halk şairleri bilhassa Âşık Ömer ve Gevheri’nin etkisinde kalarak aruzla divan, semaî, selis, kalenderî, ve satranç diye isimlendirdikleri şiirler yazdılar. Bu etkisiyledir ki, hece ile yazdıkları şiirlerde dahi Arapça, Farsça kelime ve tamlamaları kullandılar.

Önceki yüzyıllardaki âşıklara nazaran bu yüzyıla mensup âşıklar hakkında daha objektif bilgilere sahibiz. Bilhassa bu yüzyılda tutulan cönkler, âşıkların kimliklerini ve sanat güçlerini öğrenme hususunda büyük oranda faydalı oldu.

Gezgin âşıklar, gittikleri yerlerde şiirleriyle ve ezgileriyle halkı eğlendirirken, bir yandan da kültür taşıyıcı özellikleriyle dikkati çekti. Âşık fasılları çerçevesinde, karşılaşma yaptılar, hikâyeler anlattılar, muammalar çözdüler, kahvelerde, düğün ve şenliklerde sazlarıyla halkı eğlendirdiler. Bunları icra ederken oradaki gençlerin üzerinde olumlu etki bırakıp bir kısmının bu yola girmesinde önemli rol oynadılar. Böylelikle Balkanlar dâhil, geleneğin yaşamasında ve yayılmasında önemli oranda katkıda bulundular” (Kaya, 2009: 43)

Toplumların hayatında yaşanan etkilenmeler, gelişmeler, değişimler ve hareketlenmeler o toplumların içinde yeni oluşumlara ortam hazırladığı tarih boyunca görülen bir gerçektir. Âşıklık geleneğinde XIX. yüzyılda yaşanan büyük hareketlikler zamanla başka oluşumlara zemin hazırlayacaktır. Öcal Oğuz'un belirttiği gibi ilk büyük değişimlerden biri âşıkların divan oluşturmalarıdır. Bu önemli değişimlerden biri de “semai kahveleri” dediğimiz oluşumlardır.

“19. yüzyılın sonlarında büyük yerleşim merkezleri ve özellikle İstanbul'daki kuvvetli âşıklık geleneği, yerini başka bir geleneğe, 'semai kahvehanelerine' bırakmıştır. Bu kahvelerde söz sahibi olan âşıklar artık gezginci âşık değildir. 'Meydan Sairleri' de denen bu tarzın temsilcileri semaî kahvelerinde mani, destan, koşma, divan, semaî, kalenderî gibi şiirler söylerlerdi. Ramazan, bayram ve cuma geceleri semaî kahvelerinde büyük toplantılar olurdu. Önce klarnet, darbuka ve zilli masa gibi çalgılarla mızıka faslı yapılırdı. Alafranga marslardan sonra türkülere geçilirdi. En sonunda âşık şiirleri okunurdu. İstanbul'da semaî ocakları genellikle tulumbacı ocaklarına bağlı İstanbullu âşıklardı”(Artun, 2001:42).

Bu yüzyılda yetişen âşıklar ile ilgili Fuat Köprülü şu bilgileri verir:

“19. yüzyılda imparatorluğun her yerine şöhretleri yayılan âşıklar yetişmiştir. Erzurumlu Emrah, Bayburtlu Zihnî, Dertli ve Kayserili Seyranî bu âşıklardandır. Özellikle ilk üçünün tesiri daha fazladır. Şöhretleri yasadıkları çevreyle sınırlı kalan âşıkları da unutmamak gerekir. Bunlara ise Ruhsatî, Sümmanî ve Gedayî'yi örnek verebiliriz. Güneyde Türkmen aşiretleri arasında yetişen Dadaloğlu, Gündeşlioğlu, Deli Boran gibi saz sairleri edebi bakımından Karacaoğlan çizgisindedirler. Yani asıl halk zevkine, halk edebiyatına daha yakındırlar; aruz veznini ve âşıklara mahsus nazım şekillerini kullanmazlar; lisanlarında yabancı kelime ve terkipler yoktur; klasik edebiyat tesirinden uzaktırlar. 17.-19. asırlardaki şehir hayatının doğurduğu âşıklarla, yarı göçebe hayatının ve aşiret muhitinin doğurduğu bu saz şairleri arasında büyük fark vardır; âşıklar daha fazla klasik şaire benzemek ve ona yaklaşmak isteyen yapma ve mütesallif bir tiptir; halbuki, Türkmen saz şairleri, daha ziyade eski Türk

ozanını hatırlatan tabîî ve samimî bir müterennimdir. Mamafih bu iki zümre arasında, bütün bu ayrılıklara rağmen, pek tabîî olarak, birtakım benzeyişler olduğunu da unutmamalıyız”(Köprülü, 2004:472).

19. yüzyılın önde gelen âşıkları şunlardır:

Âşık Kenzi – Kıbrıs, Âşık Sem’î – Konya, Âşık Şenlik – Ardahan/Çıldır, Âşık Tahîrî - Niğde /Bor, Bayburtlu Celâlî – Bayburt , Bayburtlu Zihnî – Bayburt, Borlu Kemal Baba – Niğde/Bor, Ceyhunî – Tokat/Zile, Dadaloğlu – Çukurova, Deli Boran – Çorum, Dertli – Bolu/Gerede, Erkiletli Âşık Hasan – Kayseri, Erzurumlu Emrah, Figanî (Seyyid Ahmet) – Bolu/Gerede, Gedâî (Bektaşlı Gedâî) – Tokat, Hekimhanlı Mehmet Esirî – Malatya, Kalecikli Âşık Mir’atî – Ankara, Kâmilî - Kars, Kırşehirli Âşık Said, Kusurî – Sivas/Kangal, Meslekî – Sivas/Kangal, Minhacî – Sivas/Kangal, Muhibbî- Artvin/Yusufeli, Ruhsatî – Sivas/Kangal, Serdarî – Sivas/Şarkışla, Seyranî- Kayseri/Develi, Silleli Sururî – Konya, Sümmanî – Erzurum/Narman, Tokatlı Nurî, Yozgatlı Nazî (Sakaoğlu, 1989:191-219).

Saim Sakaoğlu’nun verdiği yukarıdaki isimlere ek olarak Öcal Oğuz şu isimleri vermiştir: Fahri, Fenni, Ferki, Hicabi, Hilmi, Himmeti, İfşai, Yozgatlı Karacaoğlu, Mir’ati, Nazi, Necip, Nigâri, Noksani, Ispartalı Seyrani, Edirneli Seyrani, Seyyid Süleyman, Şifai, Zari, Zehri, Zemini.

Azerbaycan sahasında yetiştiği bilinen ve Öcal Oğuz’un isimlerini verdiği âşıklar şunlardır:

“Ahmet, Ali, Aydın, Bağban Mehemed, Besti, Cafer Guluhan Neva, Celilov, Derviş Mahmut, Dolu Mustafa Elesker, Fatma, Fatma Hanım Kemine, Goncabeyim, Hemayıl, Hüseyin, Kahraman, Kasım, Kasım Bey Zakir, Kurban, Mah Hanım, Mehtap Hanım, Mehemed, Mehemed Bey Âşık, Mehemed Borçallı, Mehemed Hüseyin, Mirza Hasan, Mirza, Mirze Beyler, Mirzecan Memedov, Mirze Mehemed Katip Karabağı, Molla Cuma , Musa, Mustafa Ağa Şuhu, Nikiş, Penah, Peri, Recep, Semed, Yahya Bey Dilgem, Zabit, Zeynep, Zülfikar” (Oğuz, 1998b: 425-446).

20. Yüzyıl Âşıklık Geleneği

Âşıklık geleneği için en büyük avantaj hiç şüphesiz günümüze doğru yakınlaştıkça geleneğin temsilcileri hakkında çok daha kolay, genel ve her yönü kapsayan bilgilere ulaşma olanağı bulabilmemizdir. Bu olanakları en geniş anlamıyla bulabildiğimiz yüzyıl hiç şüphesiz XX. yüzyıldır.

“Hayattaki bütün âşıkların doğup büyüdüğü, aşık olup şiir söylediği bu yüzyılda yüzlerce sanatkar yetişmiştir. İçlerinde 19. yüzyılın sonlarında doğup mührünü 20. yüzyıla vuranların yanında (Âşık Mehmet Yakıcı, Âşık Huzuri, Âşık Veysel Şatıroğlu, Karamanlı Gufranî, Posoflu Zülâlî, Kağızmanlı Hıfzî) 20. yüzyılda doğup aynı yüzyılda ölenler de vardır (Ali İzzet Özkan, Âşık Ferrahî, Bayburtlu Hicranî, Habib Karaaslan, İlhami Demir, Posoflu Müdamî, Talibş Coşkun, Murat Çobanoğlu, Beyanî, Abdulvahap Kocaman, Ali Çatak, Gamgüder, Hasretî, Selimî, vb” (Alptekin, Sakaoglu, 2008: 169)

Osmanlı devletinin son zamanlarına doğru büyük değişmelerin görüldüğü bu yüzyıl, birçok bakımdan diğer yüzyıllardan farklılık gösterir. Yaşanan sosyal, siyasî, askerî değişmeler ve hareketlenmeler bu farklılığın ortaya çıkmasına sebep olmuştur.

Bu yüzyıla damgasını vuran siyasi, askeri ve toplumsal değişmeler ile hareketlenmeler bu yüzyılın âşıklarını da önemli ölçüde etkilemiştir.

“II. Meşrutiyetle birlikte basında sansürün kalkmasıyla gittikçe gelişen basın ve İstanbul’da şekillenmeğe başlayan tiyatro kumpanyalarının faaliyetleri gibi yeni eğlence formları karşısında 19. yüzyılın son çeyreğinden itibaren çıkan ‘semaî kahveleri’ de işlevlerini kaybederek kaybolmağa yüz tutarlar.

Âşık edebiyatının klasik âşık kahveleri geleneği üzerine bina edilmek istenilen “Semai Kahveleri” veya “Çalgılı Kahveler” İstanbul’ahas bir zümre olan “Külhanbeyi-Tulumacı” zümresiyle özdeşleştirilecek kadar bu zümrenin kontrolünde olması ve bu zümrenin İstanbul ile sınırlılığı semai kahvelerinin İstanbul

dışında – belki kısmen Bursa Selanik –yaygınlaşmasını önlemiştir. Semaî Kahvelerinin İstanbul dışına yaygınlaşmalarının ve gittikçe işlevlerini kaybederek yok olmalarının başka bir nedeni de, İstanbul’da 1880’lerde ortaya çıkan ve II. Meşrutiyet sonrası yaygınlaşan batılı bir kurum hüviyetinde olmakla birlikte Cumhuriyet dönemine kadar gayrimüslim kadın konsmatrislerin, kantocuların, hanendelerin, rakkaselerin ve diğer icracıların alaturka müzik eşliğinde icralarının yer aldığı içkili gazino ve gece kulüpleridir.

Bununla beraber 1911-1922 Büyük Harp döneminde destancılık özellikle kamuoyunu bilgilendirme ve harekete geçirmeye yönlendirme işlevlerine yönelik olarak gerek devlet tarafından gerekse sivil kurumlar tarafından kullanılmış ve bu dönemde kazanılan ve kaybedilen savaşlar ve bunlarla ilgili mevzii konular âşıklarca destanlaştırılmıştır.”(Çobanoğlu, 2000:149).

“Yüzyılın başında vuku bulan Balkan savaşları, Trablusgarp Savaşı, Birinci Dünya Savaşı ve son olarak da Kurtuluş Savaşı geleneğin temsilcilerinin sayısının azalması gibi olumsuz bir duruma yol açmıştır. Yüzyılın ilk çeyreği ve onu takip eden yıllarda âşık edebiyatı önemini kaybetmeye başladı. Art arda gelen savaşlar, sosyal ve siyasal buhranlar geleneği ve gelenek temsilcilerini olumsuz etkiledi”(Artun, 2001).

Bu yüzyılda cumhuriyetin kuruluşu ile birlikte âşıkların belli ideolojiler yönünde eser vermeleri dikkatimizi çekmektedir. Dolayısıyla topraklarımızdaki bu değişimler âşıkların da yeni konularda ürün vermelerini sağlamıştır. Çok partili hayata geçişin âşıklık geleneğine etkileri üzerinde Özkul Çobanoğlu şu bilgileri verir:

“Tek parti dönemi devrin resmi ideolojisini destekleyen âşıkların kabul görüp kollandığı bunun dışında kalan âşıkların susmak zorunda kaldığı bir devirdir. Dolayısıyla bu dönemde âşıkları iki kategoride ele almak gerekmektedir. Öte yandan gerçekleştirilen mecburî kültür değişimleri neticesi, âşık tarzının icra töresinin şekillendiği epistemolojiyi gayrı resmî ve devlet nezdinde marjinal kılmasının da

bunda etkisi olduğu düşünülebilir. Bununla beraber âşıklar tarafından kültür değişimleri, yeni rejim ve yeni rejimin banisi Atatürk'ün övgüsüne yönelik destanlar üretilir. Bunların yazılı kültür ortamında basılıp satıldığına dair bilgilerimiz çok sınırlıdır. Ancak bu dönemde âşıkların yazdıkları destanları mahalli veya ulusal gazetelerde yayınlamağa başladıkları görülür” (Çobanoğlu, 2000:149-150). Bu bilgilerden Atatürk ve kurduğu devletin benimsetilmesi yolundan âşıkların nasıl bir işlev gördüğünü görebilmekteyiz. Ancak Umay Günay âşıklara Cumhuriyet döneminde destek olunmadığı kanaatindedir:

“Osmanlı İmparatorluğu devrinde devlet desteği gören âşıklara Cumhuriyet döneminde devlet eliyle herhangi bir yardım yapılmamıştır. 1931 yılında Ahmet Kutsi Tecer tarafından Sivas'ta düzenlenen âşıklar bayramı ile bu geleneğin yaşamakta olduğuna dikkat çekilmiştir. Daha sonraki yıllarda çeşitli vesilelerle düzenlenen âşıklar ile ilgili toplantılar 1966 yılından itibaren Konya Turizm Derneği tarafından sistemli ve düzenli bir şekilde on dört yıl sürdürülmüştür. Konya'da yapılan âşıklar bayramında yazılı ve sözlü kaynaklardan elde edilen bilgilerin yardımıyla çeşitli bölgelerin âşık fasılları bölümlerine yer verilmiştir. Bu yarışmalar âşıkları teşvik edici ve özendirici olmuş, bu toplantılarda derece alan âşıklar her yıl daha başarılı olabilmek için gayret sarf etmişlerdir. Konya'da yapılan bu toplantılarda gelenek içinde tespit edilen âşık fasıllarının belli bölümleri yarışma ve imtihan niteliğinde ortaya konmuştur.”(Günay, 1993: XXIV).

Özkul Çobanoğlu bu yüzyılın âşıklarının ürünlerini çeşitli yerlere yayıp icralarını geniş kesimlere duyurduklarını belirtir:

Matbaanın 19. yüzyıldan itibaren Türkiye'de yaygın olarak kullanılmaya başlanmasıyla birlikte âşık tarzı destanlar, âşıklar tarafından yazılıp, kâğıtların bir yüzüne bastırılarak pazar yerlerinde, gar ve terminallerde, trenlerde, sokaklarda, cami önlerinde, harman yerlerinde, köy meydanları ve köy odaları basta olmak üzere halkın kalabalık olarak bulunduğu her yerde ezgiyle söylenilerek satılmaya başlanılır”(Çobanoğlu, 2000:334). Özkul Çobanoğlu âşıklar tarafından oluşturulan bu destanları yazılı kültür ortamı destanları olarak adlandırmaktadır.

XX. yüzyılda iletişim araçlarının yaygınlaşması ile âşıklar icralarını sergileyecekleri yeni imkânlarla kavuşmuşlardır. Âşıklar radyo ve televizyon programlarına katılma olanağı bulmuş ve icralarını bu iletişim araçlarıyla da duyurma imkânı bulmuşlardır.

“Yazılı kültür ortamının âşıkların yetişmesi ve geleneğin oluşumu açısından etkisi söz konusudur. Âşıkların gazete, dergi ve kitaplarda yayımlanan eserleri, genç âşıkların gelenek içinde ustaya bağlı olmadan âşıklığa başlayıp geleneğin ön gördüğü bilgi birikimini yazılı ve basılı eserlerden öğrenmeleri şeklinde tezahür eder. Bu anlayışla geleneğe başladıkları içinde kendi verimlerinin yayımlanmasını önemsemekte, ayrıca âşıklarla ilgili yayınlanan kitaplar hakkında eleştirel fikirleri sürmektedirler. Yazılı kaynaklardan beslenen âşıklar bu kitaplarda gördükleri kimi türleri yeniden denemeye de yönelmişlerdir. Yazılı kültür ortamında âşık verimlerinin yaygınlaştırılması hususunda tipik bir örnek olarak âşıkların hayat hikâyeleri ve şiirlerinin yer aldığı monografiler verilebilir. Bununla beraber bu verimlerin herhangi bir sebeple yapılan bir düzenlemenin sonucunda yayımlanması birden fazla âşığın sistemli ve serbest deyişlerini içermesi bakımından dikkate değer özelliktedir. Özellikle resmî kurumların yaptığı yarışmaların kitap halinde basılması ve kitlelere yaygınlaştırılması ve bu yolla eğitimin amaçlanması çok anlamlıdır. Yazılı kültür ortamı faaliyetlerinden bir diğeri de resmî olarak yapılan yarışmalarda özel konuların belirlenip, âşıkların belirlenen konularda icra etmelerinin sağlanması ve isin en ilgi çekici yanı, üretim ortamı olarak sözlü kültür ortamında üretilen âşık verimlerinin daha sonra kitaplaştırılarak yazılı kültür ortamına aktarılmasıdır” (Özarslan, 2001:287-288).

“Halkevlerinin kurulmasıyla birlikte yayın hayatına geçen Halkevleri Dergisi’nde âşık şiirlerinin basıldığı görülmektedir. 20. yüzyılın başından itibaren yayın hayatına geçen Halkbilimi dergileri gelenekle ilgili biyografilerin ve şiirlerin yer aldığı birer kaynak niteliği hüviyetindedir. Bu dergilerden bazılarının adını ve yayımlandıkları yerleri burada belirtmek istiyoruz: Ülkü(Ankara), Başpınar(Gaziantep), Dicle(Diyarbakır), Görüşler(Adana), İnan(Trabzon),

Altan(Elazığ), Doğus ile Karseli(Kars) ve Gediz(Manisa)... Halkbilimi çalışmalarında bu dönem “Dergici Devre” diye adlandırılmaktadır(Yıldırım, 1998). Bu tür dergilerden günümüzde de gerek yerel gerekse ulusal çapta faaliyetlerine devam edenler vardır. Ayrıca yerel gazeteleri de gelenek ürünlerinin yer aldığı kaynak olarak kabul etmeliyiz. Dergi ve gazeteler bir çeşit icra yeri vazifesi görmüştür. Elektronik kültür ortamı da geleneği etkilemiştir ve etkilemeye devam etmektedir. “Ülkemizde elektronik kültür ortamının başlangıcı 1900’lü yıllarda gramafonla olmuştur. Bununla beraber söz konusu dönemde âşık tarzı mahsullerinin kayıtlarına dair herhangi bir bilgi yoktur. Âşık tarzı mahsullerinin kayıtlı yerli plak sanayinin kurulmasından 1932 yılından sonra başlamış olmalıdır. Gramofonu takip eden en mühim elektronik gelişme ise radyo yayınlarıdır. Radyo yayınları, 1940’lı yıllardan itibaren Muzaffer Sarısözen ve arkadaşlarının gerek derlemeleri ve gerekse mahalli sanatçıları olarak takdim edilen ‘Yurttan Sesler’ gibi programlarda hem mahalli ezgilerin hem ulusal seviyede yaygınlaşmasını hem de Âşık Veysel gibi bazı sözlü kültür ortamı âşıklarının ülke çapında tanınmasını sağlamıştır. Radyo yayınlarından sonra elektronik kültür ortamının söz, ezgi ve müziği kaydedilerek dondurulması bir başka ifadeyle söz ve müziğin icralarının kaydedilerek paketlenmesi anlamında 1960’larda plak ve pikapların kullanılması yaygınlaşır. Pikap ve plakları, kasetçaların ve kasetlerin 1970’lerden sonra yaygınlaşması takip eder. 1970’lerin basından itibaren televizyon yayınları baslar ve yaygınlaşır. Bu süreçte A. Kutsi Tecer’in başlattığı ve Muzaffer Sarısözen gibi bir anlamda talebelerinin takip ettirdiği hareketin ötesinde âşık tarzı mensuplarının elektronik kültür ortamında yer alışları şuurulu bir kültür programından ziyade tamamen serbest piyasa ticarî mantığı içinde ekonomik kazanç esasına göre şekillenir” (Çobanoğlu, 2000:152-153).

XX. yüzyılın öne çıkan en büyük özelliklerinden biri de yurt içinde icra geleneği sürdüren âşıkların yurt dışında da bu icralarını gösterme imkanları bulmalarıdır.

“Dış göç olgusu hem yurt dışındaki işçiler ve hem de onların Türkiye’de kalan yakınları açısından düşünüldüğünde son derece geniş bir kitleyi içine alan Ulusal seviyede etkileri olan bir sosyal hareketlilikti.

Ancak elit Türk sanatçıları ve aydınları bu büyük kitlenin gerek genelde “köylü-cahil” oluşundan ve gerekse söz konusu yıllarda kendilerinin içine düştükleri politik kutuplaşma girdabı ve ideolojik bağnazlık nedeniyle, Avrupa Türkleri’nin meselelerini dile getirmede 1980’li yılların başlangıcına kadar birkaç göstermelik eserin ötesinde hiçbir şey yapmadılar. Onları kaderleriyle başbaşa bıraktılar.

Dışa göçle Batı Avrupa’ya özellikle de Batı Almanya’ya giden ve 1970’lere doğru büyük bir kitlelere ulaşan Avrupa Türkleri çoğunluk itibariyle Orta ve Doğu Anadolu’nun kırsal kesiminden oluşmaktaydı. Dolayısıyla âşık tarzı edebiyat geleneğinin diğer bölgelere göre daha canlı olarak yaşamakta olduğu bölgelerden giden işçilerin yaşadıkları sosyo-kültürel sıkıntıların çok kısa bir sürede âşık tarzı şiirin yeni temaları olarak âşık tarzı şiir repertuarında yer almıştır. Bu temaların temelini teşkil eden ”gurbet olgusu” ve ona dayalı temalar zaten başlangıcından beri âşık tarzının ana temalarından biridir.

Bu cephesiyle dış göç âşık tarzının yeni veya yenilenmiş konularla tematik olarak zenginleşmesini sağlamıştır.” (Çobanoğlu, 2000:153-154).

Bu yüzyılın bir başka özelliği de âşıkların icralarını artık kayıt altına alabilmeleridir. Kaset ve CD çıkarma imkânı bulabilen âşıklarımız icralarını çok daha geniş alan ve kesimlere bulabilme olanağı elde etmişlerdir.

“Türkiye’de 1950 yıllarından itibaren başlayan iç göçün yanında, sanayileşmiş Batı Avrupa ülkelerine 1960’lı yıllarda başlayan işçi alımına bağlı dış göç, genel olarak âşıklık geleneğinin 1960 yıllarından sonra, özellikle elektronik kültür ortamına geçiş sürecinde son derece önemli katalizör rolü oynamıştır. Özellikle dış göç olgusu, hem yurt dışındaki işçiler ve hem de onların Türkiye’de kalan yakınları açısından son derece geniş bir kitleyi içine alan millî, seviyede etkileri olan bir sosyal hareketlilik şeklinde ortaya çıkarmıştır” (Özarlan, 2001:298).

“Bu süreçte âşıkların plak ve kasetlerden sonra bizzat Avrupa’ya giderek çeşitli ülkelerde yaşayan Türklere konser vermeleriyle birlikte âşıklık geleneğinde gezici âşık tipi sekil olmasa da fonksiyon değiştirmiştir. Gelenek içinde gerçek veya hayalî bir yâr peşinde diyar diyar dolasan âşık tipinin yerini ticarî maksatla diyar diyar dolasan âşık tipi almıştır. Bu değişimin gelenek içinde çok kuvvetli bir motif olarak rüya ve badeye inanma anlayışından sıyrılarak çeşitli yarışma ve senliklerde kazanılan madalyalara önem verme ve âşıklık için gösterge sayılması ile aynı anda eşzamanlı olması gelenek içindeki değişim ve dönüşümün göstergelerinden biridir” (Özarslan, 2001:300).

“Yazılı kültür ortamında destancılık yapmakla beraber sesi ve sazı olan, sözlü kültür ortamı âşıklığının gereklerini yerine getirebilenler çalıp söyledikleri âşık mahsullerini İstanbul’daki stüdyolarda kaydettirerek piysaya snarlar. Elektronik kültür ortamında kasetlere kaydedilerek satışa arz edilen eserler arasında âşıkların anlattığı “halk hikâyeleri”nden, usta malı türküler, destanlar, yeni yaratılan eserler ve hatta âşık atışmalarına kadar çeşitli âşık tarzı mahsuller yer almaktadır. Öte yandan elektronik kültür ortamı iletişim teknolojisinin âşık tarzı şiir geleneği mensuplarınca kullanılmağa başlanmasıyla birlikte bugüne kadar pek dikkate alınmayan başka gelişmeler de ortaya çıkar. Bunlardan açık ve gözlenebilen sonuçlar itibariyle elektronik kültür ortamı teknolojisinin âşık tarzı üzerinde açık fonksiyonlarından biri diyebileceğimiz, mahalli âşık havası mahiyetindeki ezgilerin elektronik kültür ortamında kaydedilen icraları yoluyla kolayca ve çoğu zaman hiçbir ekonomik külfete girmeksizin yurdun hatta dünyanın dört bir yanına dağılmasıdır. Bunun neticesi olarak mahallî âşık havaları radyo ve televizyonun da etkisiyle süratle mahalli seviyeden ulusal seviyede bilinir ve çalınır hâle gelmiştir. Büyük şehirlerde yaygınlaşan saz-bağlama okullarında söz konusu havaların öğretilmesiyle de yeni yetişen âşıklar arasında sadece bir yörenin değil birkaç yörenin âşık havalarını kullanabilir hale gelmişlerdir. Bu açık fonksiyondan ötürü geleneğin yozlaşmasından söz etmek isteyenlerin gözden kaçırdığı nokta söz konusu gelişmelerle birlikte her ne kadar henüz geçmiş yüzyılların şaheserleri ile boy ölçüşecek estetik seviyede eser vermemişse de âşık tarzı şiir geleneğinin geçmişin şaheserlerini seslendirirken mahallilikleri aşarak yeniden Türk toplumunun bütün sosyo-kültürel katmanlarına

seslenebilen ulusal bir terkip olarak kazandığı ivmedir. Bu hususun bir başka yönü de dinleyici cephesidir ki, âşık tarzı mahsullerin gördüğü ilgi veya dinleyici icracı sayısındaki artış da yine elektronik kültür ortamı teknolojisinin kullanımı ile yakinen ilgidir. Kanaatimizce elektronik kültür ortamı teknolojisinin âşık tarzında kullanılmasının bir de gizli fonksiyonları söz konusudur. Bunların başında günümüz âşık adaylarının adeta “gizli çıraklık” dönemi diyebileceğimiz âşık tarzı mahsulleri içeren kasetleri dinlemesi ve bu tür eserler meydana getirme istidadında olanların yaptıkları denemeleri kendi kendilerine kasetlere kaydetmeleridir. Daha sonra da kaydettikleri kasetleri usta bildikleri âşıklara dinleterek onların tenkit ve tavsiyelerini almalarıdır. Elektronik kültür ortamı teknolojisinin âşık tarzı mensuplarınca kullanılmasının ortaya koyduğu yeni bir sosyo-kültürel olgu “özel ağıt-destan kasetleri”dir.” (Çobanoğlu, 2000:156-157).

Bu yüzyılda meydana getirilen eserlerin konu bakımında özellikleri hakkında Erman Artun şu bilgileri verir:

“Önerilen yeni kültür unsurlarının hızlı bir biçimde halka yansıtılması doğal olarak eski – yeni çatışmasını beraberinde getirdi. Sanayileşmeyle birlikte köyden kente göç artmış, köy ve şehir kültürü iç içe geçmiştir. Dolayısıyla bu da âşığın şiirlerine yansdı. Son kertede âşık gelenekçidir, taklitçileri yani ne eski ne de yeni olabilmüş kişileri yerer. Taşlama şiirlerinde bu durum kendini belli eder. Didaktik şiirlerde ise halkı bilinçlendirmeyi, aydınlatmayı esas alan bir tavır vardır” (Artun, 2001).

“Bu bize İslâmiyet öncesi ozanın ve baksının halk içinde rolünü hatırlatmaktadır. Gelenek, belli özelliklerini modernitenin etkisinde kalarak kaybetmektedir. Âşık şiiri sözle yaratılır olmaktan ve sözle yayılır olmaktan git gide uzaklaşmaktadır. Saz esliğinde topluluk karşısında doğmaca şiirler söyleyen âşık tipinin yerini yazan ve yazdığı şiiri saz çalmayı biliyorsa onun esliğinde söyleyen âşık tipi almaya başlamıştır. Bazı âşıklar taşırma geleneğini terk ederek şiirlerine adlarını, soyadlarını yazıyorlar. Bazıları da adlarının önüne âşık kelimesini koymamaktadır(“ Artun, 2001).

Bu yüzyılda yaşayan âşıklarımızın geniş bir zaman dilimine yayıldıklarına dikkat çeken Saim Sakaoğlu şu bilgileri vermektedir:

“Bu yüzyılı temsil edecek olan âşıklarımızın geniş bir zaman dilimine yayıldıklarını görmekteyiz. Hıfzî gibi daha yüzyılın ilk çeyreğinde vefat edenler, Ali İzzet, Hicrânî gibi daha yüzyılın baslarında doğup üçüncü çeyreğinde vefat edenler ve yüzyılın ortalarında doğup gelecek yüzyıla kalabilecek âşıklar, 120-130 yıllık bir zamana yayılmış olmaktadır. Yüzyılın baslarında, geleneğe bağlı olarak şiirler söyleyen âşıklar, önce şiirlerine ad vermek suretiyle ilk değişikliğe gitmişlerdir. Cönklerde ‘türkü’, ‘koşma’ gibi genel adlar altında anılan şiirler, artık konuya uygun adlarla anılmaya başlamıştır. Bu arada geçtiğimiz yüzyılda olduğu gibi bu yüzyılda da kadın âşıkların meydana çıktığını görüyoruz” (Sakaoğlu, 1998).

Umar Günay bu yüzyılda yaşayan âşıklarımızın icra ortamları konusunda şu bilgileri aktarırlar:

“XX. yüzyılın başında İstanbul ve çevresinde kaybolan Âşık Edebiyatının aydınların gözünden uzakta özellikle Doğu Anadolu bölgesinde tabii şartlar içinde yaşamaya devam ettiği muhakkaktır. Anadolu’da uzun kış gecelerinde ve özellikle ramazan aylarında kahvehanelerde her zaman dinleyici bulan ayrıca düğünlerin en önemli konuğu olan âşıklar yurt çapında ilgiye ve sevgiye mazhar olarak teşebbüsleri de âşık tarzı şiir geleneği ve örnekleri konusunda yapılan çalışmalara dâhil ederek kısaca bu mesele üzerinde durmak istiyoruz”(Günay, 1993:XXI).

Umay Günay “Cumhuriyet Terkibi ve Barış Manço” adlı makalesinde (Milli Folklor 2, 13/ Bahar, 1992) Türkiye’nin Doğu medeniyetinden Batı medeniyetine geçiş kararını resmen uygulamaya başladığını belirtir. Âşıklık geleneğinin 20. yüzyıl özellikleri bize âşıklık geleneğinin bu yüzyılda önemli derecede değişime uğradığını göstermektedir. Âşıklar kendi hünerlerini ortaya kayabilecekleri farklı özelliklerde icra ortamları bulmuşlar yeni olanaklara erişmişlerdir. Sözü ettiğimiz bu durumlar âşıklık geleneğinde doğal olarak değişimi doğurmuştur. Umay Günay gelenekte sözü ettiğimiz bu değişimleri doğal karşılamakta bu geleneğin temsilcisi olarak

Barış Manço'yu işaret etmiştir: “Halkbilimi, millî kültür birikiminin tarihî süreç içinde farklı ölçülerde muhafaza edilen veri ve varyantlarını inceleyen ilim dalıdır. Millî kültür birikimimizin önemli bir bölümünü teşkil eden Ozan-Baksı edebiyat geleneğinin devamı olan âşık tarzının çağın ihtiyaç, zevk, kabul ve beklentileri çerçevesinde yeni bir oluşumun temsilcisi ve kurucusu Barış Manço'dur. Cumhuriyet terkibi içinde tarihî âşık edebiyatının milletimizin her seviyedeki insanına ulaşan bütünleştirici ve olumlu insan tipine özendirici niteliklerinin sürekliliğini sağlayan bu yeni oluşumun adı ne olur sorusunu bugün için cevaplamak mümkün olmamakla beraber kurucusunun ve ilk başarılı temsilcisinin Barış Manço olduğunu söylemek mümkündür. Fuad Köprülü'nün bu asrın başında feodal hayat tarzının sonucu olarak ortaya çıktığını kabul ettiği ve yasama tarzının değişmesinden dolayı kaybaldığını söylediği ve dilber tarz olarak nitelendirdiği âşık edebiyatının 21. yüzyıla yeni bir boyutta yapıcı ve yaratıcı iç dinamiğini muhafaza ederek ulaşmakta olduğunu görmek biz kültür araştırmacıları tarafından fevkalâde dikkat çekicidir”(Günay, 1999:238-239).

Öcal Oğuz (Oğuz, 2001:22), Özkul Çobanoğlu (Çobanoğlu, 2000), Metin Özarsla (Özarslan, 2001) gibi araştırmacılar geleneğin zamanın şartları içinde değişime uğradığı, bunun normal olduğu konusunda hemfikirdirler. Onlara göre değişim olsa da gelenek zayıflamamış, aksine değişim gelişme yönünde olmuştur.

Şükrü Elçin(Elçin, 1996:11) geleneğin zamanımızda ehemmiyetini kaybettiği, Saim Sakaoğlu (Sakaoğlu, 1998) ise geleneğin bir gün unutulup gideceği kanaatindedir. Erman Artun (Artun, 2001:48) bu konuda kesin bir yargıya varmak için henüz erken olduğu görüşündedir. Umay Günay ise âşık tarzı edebiyatın değişime uğradığını kabul ederek bu değişimi âşık tarzı şiir geleneği için yeni bir hamle olarak görmekte ve geleneğin yaşayacağına inanmaktadır. Ve bu konuda şu görüşleri ileri sürer: “Türk Halk edebiyatı içinde yer alan Âşık Edebiyatı milli edebiyat geleneğinin bugün de yaşamaya ve yaratmaya devam eden bölümüdür. Anonim edebiyat örneklerinin bir bölümü hafızalarda muhafaza edilmekle beraber fıkra türü dışında yeni yaratmalar görülmemektedir. Tekke edebiyatı örnekleri de teklerin kapanışı ile yeni yaratmalara son vermiş gibidir. Âşık Edebiyatı ise

başlangıcından bugüne yeni şartlara uyarak hayatıyetiyetini sürdürmektedir. XX. yüzyılda özellikle Doğu Anadolu bölgesinde tarihî kabul, uslûp ve icra töresine uygun bir tarzda çağın teknolojisinden de (radyo, televizyon, plak, kaset, basın ve yayın organları vb) yararlanarak yeni bir klasik devir yaşamaktadır”(Günay, 1993:7).

20. yüzyıl temsilcilerinden bazıları şunlardır:

“Abdulahap Kocaman – Osmaniye/Kadirli, Adem Şentürk – Artvin/Arduç, Ahmet Cansız Güllü – Kahramanmaraş Elbistan, Ahmet Kartalkanat (Âşık Kul Ahmet) – Kahramanmaraş/Pazarcık, Ahmet Poyrazoğlu – Van/Erciş, Ali Coşkun (Yusufelili Âşık Huzurî) – Artvin/Yusufeli, Ali Çatak (Develili Âşık Ali Çatak) – Kayseri/Develi, Âşık Gözübenli (Mustafa Önder) – Kayseri/Tomarza, Ali İzzet Özkan – Sivas/Şarkışla, Ali Karabacak – Konya/Kadınhanı, Ali Rıza Ezgi – Kars/Arpaçay, Âşık Ali Rahmani (Ali Çırçır) – Erzurum, Âşık Beyhudî (Tolga Yüce) – Kars/Kağızman, Âşık Cevlanî (Dursun Kılıç) – Kars/Sarıkamış, Âşık Daimî (İsmail Aydın) – Erzincan/Çayırılı, Âşık Deli Hazım (Hazım Demirci) – Adana/Kozan, Âşık Derdiçok (Lütfi Pişkin) – Kahramanmaraş/Elbistan, Âşık Diyarî (Ali Dinçer) – Konya, Âşık Emsalî (MustafaTurgut) – Sivas/Kangal, Âşık Eyyubî (Eyyub Tadil) – Adana/Feke, Âşık Ferrahî (Mehmet Ali Metin) – Adana/Ceyhan, Âşık Feymanî (Osman Taşkaya) – Osmaniye/Kadirli, Âşık Hacı Karakılçık – Adana, Âşık Hasan Selmanî (Hasan Salman) – Tokat/Almus, Âşık Hasretî (Sadi Değer) – Kars, Âşık Hicranî (Hacı Taştan) – Bayburt, Âşık Hüdaî (Sabri Orak) – Kahramanmaraş/Göksun, Âşık Sümmanoğlu (Hüseyin Yazıcı) – Erzurum/Narman, Âşık İbrahim Kara – Artvin/Şavşat, Âşık İlhamî Demir (Hamid Değer) – Kars/Arpaçay, Âşık İmamî – Adana/Kozan, Âşık İsmeti (Abdulkadir Namlı) – Sivas, Âşık Kaptanî (Mehmet Köse) – Sivas, Âşık Kara Mehmet (Mehmet Siligünlü) – Adana/Ceyhan, Âşık Kul Gazi (Abdulgazi Kurt) – Sivas/Şarkışla, Âşık Kul Nuri – Kelkit, Âşık Kul Semaî (Muharrem Oylum) – Tokat/Turhal, Âşık Maksut Feryadî (Maksut Koca) – Kars/Arpaçay, Âşık Mehmet Yakıcı – Konya, Âşık Mustafa Ruhanî (Mustafa Temel) – Erzurum/Tortum, Âşık Nuri Çırağı (Nuri Cihan Karataş) – Erzurum/Şenkaya, Âşık Nurşah (Durşen Mert) – Eskişehir/Mihalıççık, Âşık Özhanî (Zekeriya Özhan) – Konya/Hadim, Âşık Samimî (Bekir Sami Özsoy/ Nuri

Şahinoğlu) – Karaman/Ermenek, Âşık Sarıcakız (İlkin Manya) – Eskişehir/Odunpazarı, Âşık Sefil Selimî (Ahmet Günbulut) – Sivas/Şarkışla, Âşık Temel Turabî (Temel Şahin) – Erzurum/Oltu, Âşık Veysel (Veysel Şatıroğlu) – Sivas/Şarkışla, Âşık Yaşar Reyhanî (Yaşar Yılmaz) – Erzurum/Hasankale, Âşık Yoksul Derviş (Şemsettin Kubat) – Afyon/Emirdağ, Âşık Zeynelî (Zeynel Sarı) – Sivas/ Yıldızeli, Âşık Zülalî (Yusuf Kökten) – Ardahan/Posof, Ayhan Akyüz (Aşık Sefâî) – Trabzon/Yomra, Ayşe Çağlayan – Osmaniye/Kadirli, Bayburtlu Hicranî, Bardızlı Âşık Nihanî (Mustafa Perişan) – Erzurum/Şenkaya, Bayram Denizoğlu (Âşık Bayram Denizoğlu) – Ardahan/Çıldır, Bayram Durbilmez (Ozantürk Durbilmez) – Yozgat/Sorgun, Bekir Abay (Âşık Tabibî), Bektas Gazeloğlu – Ankara/Delice, Davut Akbaba (Davut Sularî) – Erzincan/Tercan, Divani – Şanlıurfa, Duran Şihlioğlu – Adana/Ceyhan, Dursun Ali Erdoğan (Âşık Deryami) – Artvin/Şavşat, Emin Düştü (Âşık Emîni) – Tokat/Zile, Erdem Can (Âşık Sefer Erdem) – Sivas/Ulaş, Efkârî – Artvin/Ardanuç, Erol Erganî – Erzurum/Şenkaya, Erol Şahiner – Erzurum/Oltu, Fatma Taşkaya – Osmaniye/Kadirli, Fehmi Gür – Malatya/Arapgir, Fethi Kadioğlu – Konya/Hadim, Fikret Ünal – Kars/Sarıkamış, Fuat Çerkezoğlu- Erzurum/Narman, Gamgüder (Abdulkadir Kılıç) – Ağrı/Tutak, Gufrânî – Karaman, Gül Ahmet (Ahmet Yiğit) – Gaziantep/İslahiye, Gülhani (Mehmet Kargı) – Sivas/Gürün, Gülistan Çobanoğlu (Âşık Gülistan) – Kars/Arpaçay, Habib Karaaslan – Kayseri/Bünyan, Hacı Bektaş Coşkun (Âşık Talibi Coşkun) – Sivas/Şarkışla, Hacı Karakılçık – Adana/Feke, Hakkı Bayraktar (Âşık Yorgansız) – Kastamonu, Halil İbrahim Güleç (Âşık Beyani) – Malatya/Darende, Halil Karabulut – Osmaniye/Kadirli, Hasan Selmani – Tokat, Hasreti – Kars/Susuz, Hayati Vasfi Taşyürek – Kahramanmaraş/Afşin, Hikmet Elitaş (Âşık Hikmet Elitaş) – Karaman, Hüseyin Canitez (Âşık Boyacı) – Kırşehir, Hüseyin Çırakman-Çorum/Sungurlu, Hüseyin Gümüş (Köylü Ozan) – Mersin/Anamur, İbrahim Karalı Davutoğlu – Osmaniye/Kadirli, İdris Eroğlu (Âşık Meydanî) – Kayseri, İlhamî Demir – Arpaçay, İsa Oğuz – Karaman, İsmail Alptekin (Âşık İmamoğlu) – Mersin/Silifke, İsmail Cemal Turan(Kağızmanlı Cemal Hoca) – Kars Kağızman, İsmail Cengiz Azerî – İran/Tebriz, İslam Erdener (Âşık İslam) – Kars, Karamanlı Güfranî – Karaman, Kemal Bülbül (Âşık Kemalî Bülbül) – Samsun/Kavak, Kul Nuri (Nurettin Türkan) – Gümüşhane/Kelkit, Mahzunî Serif (ŞerifCırık) – Kahramanmaraş/Afşin,

Mehmet Acet (Âşık Sefayî) – Şanlıurfa, Mehmet Atar (Âşık Ataroğlu) – Konya/Hadim, Mevlüt İhsanî (Mevlüt Şafak) – Erzurum/Şenkaya, Muhlis Akarsu – Sivas/Kangal, Murat Çobanoğlu – Kars/Arpaçay, Mustafa Aydın (Âşık Mustafa) – Kars /Selim, Mustafa Çıplak (Âşık Devaî) – Kahramanmaraş/Elbistan, Mustafa Düşmeztörün (Âşık Kul Mustafa) – Adana, Mustafa Feryadi Çağırın (Âşık Feryadî) – Sivas/Ulaş, Muzaffer Çağlayan – Osmaniye/Kadirli, Mürsel Uğursu (Mürsel İnan) – Kars, Müslüm Dalkılıç – Ankara, Nesimi Çimen (Âşık Nesimî) – Adana/Saimbeyli, Nuri Kaşıkçı (Âşık Nuri Meramî) – Erzurum/Pasinler, Nusret Toruni (Nusret Yazıcı) – Erzurum/Narman, Ozan Arif (Arif Şirin) – Giresun/Alucra, Ozan Nihat (Nihat Sönmez) – Denizli/Acıpayam, Ozan Rehberi (Ali metin) – Sivas/Divriği, Öksüz Ozan (Ahmet Yıldırım) – Ağrı/Eleşkirt, Ömer Akçakaya (Aşık Yanık Umman) – Kayseri/Bünyan, Posoflu Müdamî (Sabit Ataman) – Ardahan/Posof, Posoflu Zulalî, Recep Hıfzî – Kars/Kağızman, Rüstem Alyansoğlu – Kars/Selim, Sefer Fırgani – Sivas, Şeref Taşlıova – Ardahan/Çıldır, Suna Gölpek – Eskişehir/Alpu, Talibî Coskun – Sivas/Şarkışla, Veysel Deniz (Âşık Veysel Şahbazoğlu) – Kars/Arpaçay, Yağız Ozan (Arif İnan Yıldırım) – Konya/Meram, Yakup Can (Aşık Ümmanî Can) – Erzurum Tortum, Yasar Reyhanî – Erzurum Hasankale, Yener Yılmazoğlu – Ardahan/Çıldır, Yozgatlı Hüznî – Yozgat, Zülfikar Akgün(Züfkar Divani)” (Sakaoğlu, 1998; Artun, 2001). Kadın âşıklarımızdan bazıları da şunlardır: Nevcihan Özmerih, Sarıca Kız, Döne Sultan, Sah Turna, Âşık Nurşah, Ayse Çağlayan...(Sakaoğlu, 2006:)

XX. yüzyılda Azerbaycan sahasında yetişen âşıklar ise şunlardır:

Âşık Ahmet, Âşık Ağalar Mikailov, Âşık Ali, Âşık Ekber, Âşık Esed, Âşık Hindi Mehmet, Âşık Hüseyin Bozalganlı, Âşık Hüseyin Cavan, Âşık İmran, Âşık Kadir, Âşık Mehmet Ağa, Âşık Mesim Seferov, Âşık Miskin Hasan, Âşık Necef, Âşık Penah Salyonlu, Âşık Penah Şamhorlu, Âşık Şemşir, Âşık Teymur, Cahansuz, Dilşad, Esmer, Hasta Bayramlı, Heyyat Mirza, Hüseyin Sanı, Mina, Pernaz, Salahlı Paşa, Sefil Sefder, Sevdalı Hasan, Şair Mehemmet, Şair Nebi, Şair Veli, Veli Miskinli, Yetim Seyyid, Ülker Himmetli Elizade, Zodlu Usta Abdullah (Sakaoğlu vd. 1986)

I. BÖLÜM

ÂSIK MEHMET TURABİ'NİN HAYATI, ÂŞIKLIĞI VE GÖRÜŞLERİ

1. ÂSIK MEHMET TURABİ'NİN HAYATI

1.1. Doğumu ve Ailesi

Mehmet Turabî, 01 Şubat 1952 yılında Hatay ilinin merkez ilçesi olan Antakya'ya bağlı Çatbaşı Köyü'nde dünyaya gelmiştir. Çiftçi bir ailede doğan, Mehmet Turabi, kendi mısralarında belirttiği gibi “ezmeden, şımartmadan” anlayışıyla büyütüldüğünü dile getirmiştir. “Turabî” mahlasının şiir yazmaya başladıktan sonra kullanmaya başlayan âşığımızın soyadı Atılay'dır. Mehmet Turabî'nin babasının adı Ali, annesini adı ise Zeynep'tir. Mehmet Turabi ailenin en küçük ve tek erkek çocuğudur. Mehmet Turabi'nin üç ablası vardır. Şu anda hayatta olan ablalarının adları Saadet, Emine ve Esmadır.

Mehmet Turabî doğmadan önce üç erkek kardeşi küçük yaşlarda ölmüştür. Bu duruma çok üzülen anne ile babası son doğan erkek çocuk olan Mehmet Turabi'yi alarak köyün hocası Şeyh Abbas Toker'in yanına gitmişlerdir. Şeyh Abbas Toker ise Kur'an okumuş ve bu çocuğa “Muhammet adını verin”, demiştir. Turabi'nin anne ile babası hocayı dinleyerek çocuklarına Muhammet adını vermişler ve adı bu şekilde kalmıştır. Ancak nüfus cüzdanına adı Mehmet olarak yazılmıştır.

1.2. Babası

Mehmet Turabî'nin babası Çatbaşı Köyü'nde çiftçilik ve hayvancılıkla uğraşan, babasının adının Nuh olması dolayısıyla herkes tarafından Ali Nuha lakabıyla tanınan, köyün önde gelen zenginlerinden biriydi. Köyün halkıyla yaptığımız görüşmelerde onun birçok olumlu yönü hakkında bilgiler elde ettik.

Ali Nuha her zaman kendi işinde olmasıyla beraber onun kapısını çalan herkesi memnun ederdi. Herkesi sayan ve seven bir kişi olduğundan kendisi de büyük sevgi ve saygı gören bir kişiydi. Köyde danışman kişi olarak iş görürdü. Bir yere gidileceği zaman, bir iş yapılacağı zaman bir tarla satın alınacağı zaman köyün halkı tarafından görüşüne başvurulmuş ilk kişiydi. Hatta komşu köylerdeki insanlara da büyük ölçüde yardımcı dokunurdu. Şehir insanına kadar ulaşan yardımlarıyla herkesin gönlünde ayrı bir yeri olan biriydi. Âşık Mehmet Turabi de babasını örnek bir insan olarak görürdü. Okuryazar olmadığı halde matematiği ve felsefi görüşü kuvvetli idi. Mehmet Turabi'nin babası 1976 yılında 76 yaşında iken kalp rahatsızlığından vefat etmiştir.

1.3. Annesi

Köyün halkı ile yaptığımız görüşmelerde Mehmet Turabi'nin annesi Zeynep Hanım'ın duygusal, çalışkan hoşgörülü biri olduğunu öğrendik. Her zaman her durumda eşinin yanında olmuştur. İnsanlarla ilişkileri çok güzeldi. Çok hayırsever biriydi. Mehmet Turabi annesinin kendisine gösterdiği çok özel ilgi ve sevgiden dolayı annesi ölmeden önce ve Ekim 1993'te öldükten sonra anne ve kadın adına şiirler yazmıştır. (Serbest Şiirler 66. Şiir, 11. Heceliler 30. Şiir, Serbest Şiirler 77. Şiir)

1.4. Çocukluğu ve eğitimi

Mehmet Turabi'nin zamanında ilkokula başlama yaşı 7 idi. Doğduğu köyde eski bir okul binası vardı. Mehmet Turabi Birinci Sınıfı okuduktan sonra ikinci sınıfa başlamadan okul binası çöker. Devlet ilgilenmez, öğretmen göndermez, köyün bütün çocukları okulsuz, okumasız kalır. Bu boşluktan faydalanmak isteyen ailesi Mehmet'i komşu köy olan Turfanda (Güneydan) köyüne Arapça okuma yazma öğrenmesi için gönderir. Hocanın yanına giden öğrenciler bir ay önce Arapça okuma yazmaya başlamışlardı. Buna rağmen ilk haftanın sonunda arkadaşlarının vardığı aşamaya gelir ve onları geçer. Terbiyesi ve çalışkanlığı ile hocası ve arkadaşları arasında çok farklı bir yer ve değer alır. Üç ay içinde Arapça okuma yazmayı ve

Kuran-ı Kerim’i çok güzel bir şekilde öğrenir. Buradan başlayarak yoğun bir şekilde çeşitli Arapça kitaplar okumaya başlar.

İkinci sınıfı okuması gereken yılda Arapçayı okumuş oldu. Üçüncü yılda yine köyde okul olmaz. Komşu köy Hanyolu köyünde ikinci sınıfın birinci dönemini okur ancak ikinci döneme devam edemez. Ders yılı sonunda arayışa geçer; çünkü köy okullarındaki eğitim-öğretim kalitesini pek beğenmez. Kafasında değişik kurgular oluşturur. Ama küçük yaşta ölen üç abisinden sonra doğmuş olmasından dolayı üstünde ailesinin farklı bir özentisi ve ilgisi vardı. Bir yere bırakmak istemezler. Bunu fark eden Mehmet okullar açılmadan Antakya’ya Vahide halasının yanına gidip hiç kimseye söylemeden Antakya’daki Sümerler İlkokulu’na gider, kayıt için nelerin gerektiğini sorar. Kimlik ve öğrenim belgesinin gerektiğini öğrenir. O ana kadar kimliği yoktu. Annesine, babasına bana kimlik gerekiyor diyemiyordu. Çünkü okuldan istiyorlar dese Mehmet’i Antakya’ya okumaya göndermezler. O küçük yaşta kucaklarından ayırmak istemezler.

O zamanlar kimlikler Antakya’ya bağlı Şenköy bucağından alınıyordu. Ne yapıp edip kimliğini çıkarmalıydı. Nüfus memuru ile babasının arası iyi idi. Bu durumdan faydalanmak isteyen Mehmet, köyün uzağında olan ve Ardıttahun (Değirmentarlası) dedikleri bahçelerine gidiyorum diyerek bahçeden topladığı bir sepet domatesle beş km uzaklıktaki Şenköy bucağına gider. Nüfus memuru Ahmet Aziz’e varır ve “babamın size çok selamı var bu sepeti gönderdi bana kimliğimi vermenizi rica ediyor” der. Ahmet Aziz Bey de peki Mehmet der, nüfus kimliğini verir ve babana çok selam söyle deyip Mehmet’i gönderir.

Büyük bir sevinçle köye dönen Mehmet ertesi gün halasına gitme bahanesi ile Antakya’ya gider. Okula kayıt yaptırmak ister. Kayıt anında öğrenim belgesi istense de köyde okulun çöktüğünden bütün evrakların kaybolduğunu söyler. Yaşı ve boyu uygun olduğundan ikinci ve üçüncü sınıfı okudum ve dördüncü sınıfa geçtim der. Ve o şekilde dördüncü sınıfı okumak üzere kayıt yaptırır. Antakya Sümerler İlkokulu’na kaydını yaptırır. O gün Vahide halasında kalır. Ertesi gün köye döner ama okula kayıt yaptırdığını ailesine söylemez. Okulun açılacağı zamanı sabırsızlıkla bekler.

Okulun açılışına bir gün kala annesine eşyalarını hazırlamasını söyler ancak annesi çılına döner. Koynundan çok sevdiği tek oğlunu bırakmak istemez. Mehmet'ten ayrı yaşamak olanaksız gibiydi annesi için. Ama Mehmet kesin okumak istiyordu. Annesi gözyaşları ile eşyalarını hazırladı. Ve ertesi gün babası ile Antakya'ya giderler. Vahide halasının evine yerleşir ve okula devam etmeye başlar.

Mehmet Turabi Vahide halasının evini şöyle anlatır: “Vahide halamın evi tek odalı kiremitli bir evdir. Odanın ortasında açılmış ufacık çukurda yakılan ateş veya kömürle ısınırlardı kışın. Evde toprak zemin üzerine serilmiş ince kamıştan bir hasır ve birkaç minder. Tuvalet, evin dışında mutfağı banyosu ise odanın bir köşesinde idi. Aydınlamayı gaz lambası ile sağlıyorlardı. Vahide halamın tam ayyaş bir kocası ile evde bir kızı ve üç oğlu vardı.” İşte Mehmet Turabi bu ortamda okuyordu. Liseyi bitirene kadar sandalye ve masaya oturmadı. Evin, içinde hasır üstünde oturarak ya da dirsekleri üzerine çömelerek ders çalışırdı. Ama bütün derslerini yetiştirir, çalışır komşu çocuklarına da yardım ederdi. Arapça okuma yazma bildiği için her cumartesi akşamı ufacık evde komşular toplanır Mehmet onlara Arapça hikâyeler okurdu. Gece yaralarına kadar hikâye okunurdu. Bu gecelerde teselli olunacak daha güzel bir şey yoktu. Çünkü henüz elektik olmadığından televizyon da piyasada yoktu.

Köy okulunda verilen eğitim ve öğretimin yetersizliğinden şehir okulunda ilk dönem bütün derslerden zayıf not alır. İlk dönemin sonuna kadar ancak uyum sağlayabilen Mehmet, tatil dönüşünde öğretmenini ve arkadaşlarını şok eden başarılar göstermeye başlar. Yazısı ve resmi de çok güzel olduğundan okulun yazı ve resim köşesini arkadaşları ve öğretmenleri kendisine yaptırırlardı. Bu nedenle yazı yazmaya ve resim yapmaya ilgisi ve sevgisi daha da artar.

Mehmet Turabi çocukluğunda ortaokula devam ederken bir cekete ihtiyacı olur. Annesine ve babasına söyler ancak yeni ceket almazlar. Babasının birkaç yıl giydiği eski ceketini verirler. Bu eski ceket Mehmet'e o kadar büyüktür ki pardösü gibi geldi. O zaman orta ikinci sınıfa gidiyordu. Coğrafya hocası Suat Aydın dersi anlatmaya çağırırdı. Mehmet kalkıp arkadaşlarının karşısına geçti. Dersi çok güzel anlatıyordu ama arkadaşları kahkahalar atıyorlardı. Öğretmen öğrencilerine kızdı.

Çünkü Mehmet'in durumunu fark etmemiştir. Ceketin büyüklüğünden dolayı alt düğmeyi bir üst ilmiğe üst düğmeyi de bir alt ilmiğe dalgınlıkla takan Mehmet tam bir palyaço görüntüsünde idi. Öğretmen görünce öğretmen de kahkaha atmaya başlar.

Mehmet'in her anlamdaki tutarlığı olgunluğu okul öncesi yıllarına dayanır. Kendini bildi bileli arkadaşlarına öğütler veren çirkin davranışlarını kınayan ve onları güzele yönlendiren özellikte olduğunu kendisinden ve çevresinden de öğrendik. Arkadaşları arasında ve çevresinde o küçük yaşta Pir Mehmet olarak anılırdı.

Mehmet Turabi'nin küçük yaşlarda yaşamış olduğu bir olay onun âşıklığa başlamasında ana etken olduğunu dile getirir. Bu olay şöyledir: Ortaokul ikinci sınıfın kış aylarında yoğun kar nedeniyle bütün okullar çarşambadan pazartesiye kadar tatil edilir. Bu tatili fırsat bilen Mehmet annesini ve babasını görmek ister. Ancak yolların kapanmış olmasından dolayı araba bulamaz. Yaya olarak yola koyulur. O karda 25 km'lik yolu o çocuğun yürümesi kolay değildi. Köye doğru yol aldıkça kar daha da kalınlaşıyor köye on km kala kar kalınlığı bir metreyi buluyordu. Ciddi bir donma tehlikesi içine düşen Mehmet mucize sonucu kan ter içinde gece saat birde köye ulaşır. Annesi babası onu görünce deliye dönerler. Onun bu karlı yoları yürüyerek köye geldiğine kimse inanmadı. Yaşamında bir dönüm noktası saydığı bu olayda kendi gücü ile kurtulmadığını ilahi bir yardım gördüğünü kabul eder. Geçirdiği tehlikenin ne kadar büyük olduğunun etkisi altında uyurken rüyasında Hz. Hızır'ın kendisine "korkma Allah sizinleedir" diyerek sırtını sıvazladığını görür. Uyandıktan sonra bu rüyanın etkisi ile daha da hümanistleşen Mehmet'in varlıklara karşı olan saygısı ve sevgi artar. Böylece insan sevgisi ve bütünlüğü üzerine ufak tefek yazılar şiirler yazmaya başladığını belirtir.

Ufku genişledikçe yaşamın içinde olan her konu ile yakından ilgilenir ve her şeyin gerçek boyutunu araştırıp yazmaya devam eder. İnsanlar arasında gördüğü, duyduğu her eksiklikten fazla etkilenir ve tepkisini yazıyla belgelemeye başlar. Özellikle sosyal yaşam ve inanç felsefelerinde çok ciddi araştırmalar yapar.

İnsanların çeşitli felsefeleri kendi yararları doğrultusunda ne kadar yozlaştırdıklarını ve yanlış kullandıklarını görür. Araştırmalar neticesinde yaptığı tespitlerini yazı ve şiire döker. Yazıp oynadığı tiyatro oyunlarına da bu verileri aktarır. Spor ve müziğe de çok ilgi duyduğundan bu alanlardan da geri kalmaz.

Başarılı bir ortaokul ve lise hayatından sonra 1972 yılında İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'ni kazanır. Her fırsatı değerlendirerek ilerdeki yaşamında deneyim olsun diye fakülte hastanesinde yatan hastaları dolaşır onlarla sohbet ederdi. Gününü birinde hastalığının nedeni uzun zamandır bir türlü teşhis edilemeyen bir hasta ile sohbetinde şüphe üzerine hastanın kullandığı rujdan kanda zehirlenme olabileceğini düşünmüş ve hastadan kullanmakta olduğu ruju bir süreliğine kesmesini ister. Ruj kesen hastanın tedavisini sağlayıp iyileştirdiğini anlatır. Sınıfta hocalar gelmeden arkadaşlarla ders işleyip okulda örnek sınıf oluşturduğunu belirtir. Bir arkadaşını, sınıftan bir kız arkadaşını rahatsız ettiği gerekçesiyle çok dövmüş sonra dövdüğü o sınıf arkadaşı ile çok iyi bir dost olduğunu anılarında anlatır. Sınıf arkadaşlarında çok daha iyi bir bilgi donanımına sahip olmasından dolayı bir hocası sınav sorularını kendisine hazırlatmış ancak arkadaşlarına haksızlık olmasın diye kendi bu sınava girmemiş hocasının hazırladığı sorulardan sınava girmiştir. En çok sevdiği kız arkadaşıyla iddiaya giren diğer arkadaşları kız arkadaşına “sen Mehmet’e sigara içiremezsin” demişler, Mehmet’in onu asla kırmayacağını düşünerek sigara içirebileceğini arkadaşlarına iddia etmiş ama her olumsuzluğa şiddetle karşı olduğundan bir türlü bir sigara içirememiştir.

Çok sevdiği ve oldukça üstün bir başarı ile sürdürmekte olduğu İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesini 4. sınıfta ailevi sorunları yüzünden yarıda bırakmak zorunda kalır.

Babasının çok hastalanması, ona kimsenin iyi bakamaması ve babasının şu cümlesinin okulunu bırakmasında çok etkili olduğunu belirtir: “Oğlum, bana kimse bakmıyor çoğu zaman aç, susuz kalıyorum.” Babasının bunları ağlayarak söylemesine dayanamayıp geleceğini babasına adamak üzere 1976 yılında yükseköğrenimini yarıda bırakmıştır.

1.5. Evliliği

Mehmet Turabi lise ikinci sınıfa devam ederken görücü usulü ile kendisinin haberi olmadan kendisine köyün ikinci ağasının kızı istenmiş ve nişanlanmıştır. 1974 yılında üniversitede öğrenci olmasına rağmen ailesinin yoğun isteğiyle Sümeyye Hanım ile evlendirilmiştir. Bu evlilikten Mehmet Turabi'nin sekiz çocuğu olmuştur. Çocuklarının adları şöyledir: Seylan, Zeynep, Ali, Esra, Çiğdem, Dilek, Hasan ve Tülin. Bu çocuklarının hepsi hayattadır. Evli olan kızları Zeynep, Esra ve Tülin'den şu anda 6 torunu vardır.

Mehmet Turabi kökenin Irak'ın batısında Halep dolaylarında yaşamış olan Hamdanilere dayandığını belirtir. Atalarının oradan Kerbela'ya göç ettiklerini ve soyunun on iki İmamlardan Hz.Cafer'e kadar dayandığını şu dörtlüğünde ifade etmiştir:

İmam- ı Cafer'den soyum

Bakir aslım Hâdi huyum

Haydar-ı Kerrâr'a oyum

Mervan ne isterse desin

İster erisin (Mahlas kullandığı 8 heceli şiirler, 8. Şiir)

1.6. Askerliği

Askerliğinin acemi birlik bölümünü 1978 yılında Kütahya Hava Tugayı'nda 43 gün yapmıştır. Askerliğinin ustalık bölümünü ise İstanbul Haydarpaşa'da havacı er olarak Hava Transit Komutanlığı Merkezinde 18 ay yapmıştır. Kantini çalıştırırken gece nöbetçisi olan arkadaşları kırk beş adet meyve suyu içmişlerdir. Kantin heyeti o nöbetçileri mahkemeye verecekti. Arkadaşlarına kıyamamış onların hesabını ödeyerek arkadaşlarını cezadan kurtarmıştır.

1.7. Mesleği

Mehmet Turabi 1976 yılına kadar hep okulla ve okuma ile içli dışlı bir yaşam geçirmiştir. Yüksek öğrenimini yarıda bıraktıktan sonra doğduğu Çatbaşı Köyü (Antakya)'ne dönmüş, bağ bahçe işleriyle birlikte hiç kimseden bir ön eğiti ve öğreti almadan mühendislik ve ustalık bazında inşaat işlerini temelden anahtar teslimine kadar en uygun bir şekilde yapmasından dolayı inşaat sahipleri çoğu zaman alacağından fazlasını kendisine ödemiş olduklarını anlatır. Bunların dışında belli bir süre köyünde bakkal açmış ama iyi niyetinin yanlış kullanılmasından dolayı müşterileri aşırı borç yazdırmış ve borçları tahsil edemeyince iflas etmiş ve bakkalı kapatmak zorunda kalmıştır. Aynı zamanda okuldan aldığı sağlık bilgileriyle hem köyünün hem de komşu köylerin sağlık sorunları ile ilgilenmiştir. Kazandığı bilgileri yaşadığı çevresine aktarmaya çalışmış insanların ve hayvanların sağlık sorunlarıyla şu ana kadar ilgilenmektedir. Yaz kış demeden gece yarılarında bile yatağından kalkmış veya kaldırılmış kendisinden yardım isteyen insanların sağlık sorunları başta olmak üzere her konuda yardımlarına koşmaya devam etmektedir.

Mehmet Turabi şu an kültürel ve sanatsal işlerle meşgul olup bağ kur emeklisi olarak yaşamını devam ettirmektedir. Halen Aalen (Almanya) - Antakya Kültür Derneği, Türkiye Yazarlar Sendikası, Hatay Harbiye Güzel Sanatlar Çalışmaları Derneği, Antakya Gönüllüleri Derneği, Antakya Ressam ve Mozaik Sanatçıları Derneği üyesidir. 2005 yılından beri Türkiye yazarlar sendikası Antakya temsilciliği denetleme kurulu üyesidir.

1.8.Eserleri

Aşık Mehmet Turabi'nin "Beynim Düşündükçe Dilim Söyledikçe" adlı bir şiir kitabı vardır. "Yüzde Yüz Saf Kan Pala Remzi" ve "İki Yüzlü Kaynanalar" adlı tiyatro oyunları vardır. Bu oyunlarına tezin sonundaki ekler bölümünde yer vermeyi uygun bulduk. Bunların haricinde yayınlanmamış yüzlerce şiiri ile şu anda yazma aşamasında olduğu "Yaralı Kuşlar" adlı roman denemesi de vardır.

2. ÂŞIK MEHMET TURABI’NİN ÂŞIKLIK GELENEĞİ İÇİNDE YER ALIŞI

2. 1. Gurbete Çıkması ve Sazla Tanışması

Âşıklık geleneğinin, karşımıza bir bütün olarak çıkan en büyük unsurları mahiyetinde olan saz ve gurbet, bir bakıma geleneğe ad olacak derecede büyük bir ehemmiyete sahiptir. Sıladan ayrı kalmamış, sevgilisinin özlemiyle kavrulmamış âşık yok gibidir. Âşık için gurbet gerçek anlamda sılasından ayrı kalmanın yanında, aynı zamanda sevgilisinden ayrı olmaktır. Âşık, sılasında bile olsa sevgilisinden bir an bile ayrı olmak onun için en büyük gurbettir, en büyük yalnızlıktır. Bu yalnızlık gurbetinde onun yoldaşı, dert ortağı, yanında olan, derdini dökeceği tek dostu sazıdır.

Halk âşıklarının kullandığı saza ilk dönemlerde kopuz adı verilmekte idi. "Kopuz, Oğuz Türkleri'nin kullandığı telli çalgıya verilen addır. Kopuz şimdi bağlama olarak adlandırılan sazın atası olarak nitelendirilir. Altaylar hâlâ kopuz kullanmaktadır. Bu kopuzun gövdesi yarım armut şeklinde olup bir sapa bağlıdır. Gövdenin üstü tahta, sırtı ise yılan derisi ile kaplıdır. Telleri at kılındandır. Günümüzde Kırgızlar *komuz* adını verdikleri saza çalmaktadır. Hatta ağızla çalınan bir saza da *ağız komuzu demektedirler*. Dede Korkut Hikâyeleri'nde *kolca kopuz*, *kurulça kopuz* ve *alça kopuz* gibi ifadeler bulunmaktadır." (Kaya, 2007: 436-437)

Mehmet Turabi, ilkokulu okumak amacıyla ailesini ve köyünü küçük yaşlarda bırakıp Antakya'da oturan Vahide halasının yanına gitmiştir. Gurbetin ilk acısını çok küçük yaşlarda tatmaya başlamıştır. Halası her ne kadar aynı ilde ikamet ediyor olsa da küçük bir çocuk için ailesi ve köyünden ayrılmak kolay değildir. Daha sonra liseyi bitirip tıp okumak üzere İstanbul'a gelmiştir. Hem çalışmış hem de okuluna devam etmiştir.

Tabiatında saz ve müziğe olan yoğun ilgisinden dolayı daha ilkokul 5. sınıfta harçlıklarından biriktirdiği para ile ilk mandolinini almıştır. Bu mandolinini lise arkadaşına ödünç olarak vermiş, ancak arkadaşı Ankara'ya gitmiş ve bir daha bu arkadaşından haber alamamış, arkadaşı da mandolinini geri getirmeyince mandolinsiz kalmıştır.

Daha sonra Neşet Ertaş, Ali Ekber Çiçek, Âşık Veysel gibi üstatlardan esinlenerek divan sazı almıştır. 1968-69'larda 16-17 yaşlarında harçlıklarından biriktirdiği parayla kendine saz alıp yazdıklarını söylemeye başlamıştır.

Bu sazından sonra da askerlik yaptığı birlikte çalışan ve Mehmet Turabi'den gördüğü çeşitli yardımlardan dolayı Mehmet Turabi'yi çok seven sivil bir personel vardı. Günün birinde güzel bir saz aradığını bu şahsa söyler. Gecekonuda kalan bu insan da saz imal ettiğini söyledi. Mehmet Turabi'yi evine götürüp Arif Sağ için yaptığı özel dut ağacından kesme, tek parça el oyması olan divan sazını Mehmet Turabi'ye hediye olarak vermiştir. Ama bir insanın emeğine olan saygısından dolayı o zaman gönlünden kopan 2000 lirayı iki küçük kızına harçlık olarak vermiştir. 1979 yılından bu yana 31 yıldır bu divan sazını kullanmakta ve eserlerini bu divan sazı eşliğinde söylemektedir.

Mehmet Turabi hiç kimseden yardım almadan saz çalmayı kendi kendine öğrenmiştir. Birçok şiiri gurbet ve ayrılıkla ilgilidir. Şiirlerinde gurbet ve ayrılık motiflerini çok işleminin nedeni çok küçük yaşlarda gurbete çıkıp hayatın birçok zorluklarıyla karşılaşmasındandır diyebiliriz. Gurbette kendi kendine yetmeye, kendi ayaklarının üstünde durmaya çalışan, güçlü bir mücadeleci tipi olarak karşımıza çıkmakta olup bu özelliğini şiirlerine de yansıtmıştır. Mesela bir şiirinde şunları yazmıştır:

KENDİNE GEL

Sakın muhtaç olma selama kuldan,
Gördüğün cefadan olma akıldan,
Bu hayatın yolu incedir kıldan,
Sırat köprüsünden geçmeğe uğraş.

Ummadığın kadar kırarlar seni,
Dön sırtını derler, göster enseni
Düşersen duvara çalarlar seni,
Ayakta desteksiz durmağa uğraş.

Kendi bildiğini kendine sakla
Hayatın çarkında dönersin takla
Dillerde dolaşır olursun bakla
Dertlerini kendin çözmeğe uğraş.

Samimi gördüğün gülen yüzleri
Ayaktan almağa bakar gözleri
Hemen unuturlar geçen günleri
Ebedi dostluğu bulmağa uğraş. (Mahlas Kullanmadığı 11 heceli şiirler, 5.şiir)

Yaşadığı gurbette kendi kendine yetmeye kendi ayaklarının üzerinde desteksiz durmaya çalışan Mehmet Turabi hayatın her aşamasında da bu örnek kişiliğini yansıttığını daha birçok şiirinde görebilmekteyiz.

2. 2. Âşıklığa Başlaması

Her âşığın âşıklığa başlamasına sebep veya vesile olan olaylar ya da durumlar vardır. Bir âşığın etkili bir sanat icra etmesinin nedeni gördüğü rüyalar veya bir pirin elinden bade içmesi değil gerçek yaşam içerisinde yaşadığı ağır hayal kırıklıkları, ayrılık, yoksulluk, ölüm, toplumda var olan olumsuzluklardan şikâyet, hayatın

içerisinde karşılaşılan beklenmedik ani olumsuzluklardır. Mehmet Turabi de bu gibi olumsuzlukların her türlüünü tatmış ve bu vesile ile âşıklığa başlamıştır.

Mehmet Turabi daha orta iki yıllarında Antakya'dan annesinin ve babasının yaşadığı Çatbaşı Köyü'ne gitmek üzere karlı bir havada yol almaya başlamıştı. Donma tehlikesi geçirmiş ve köye sağ salim vardığında aşırı yorgunluğunun etkisi ile uyumuştur. Geçirdiği tehlikenin büyüklüğünün etkisiyle rüyasında Hz. Hızır'ın kendisine “korkma Allah sizinle” diyerek sırtını sıvazladığını görür. Bu rüyadan uyandığında daha da duygusallaşır ve insanlığın bütünlüğü üzerine ufak tefek yazılar şiirler yazmaya başladığını dile getirmiştir. Ufku genişledikçe yaşamın içinde olan her konu ile yakından ilgilenir ve her şeyin gerçek boyutunu araştırıp yazmaya devam eder. İnsanlar arasında gördüğü, duyduğu her eksiklikten fazla etkilenir ve tepkisini yazıyla belgelemeye başlar.

Mehmet Turabi yine ortaokul yıllarında ağır bir hastalık geçirmiştir. Bu hastalıktan sonra çok hassas davranmaya başlamış, duygusallaşmıştır. Bunun da etkisi ile kendisinin varlığın her unsuruna karşı sevgi ile dolmaya başladığını, en başta insana ve varlıklara bir aşk duymaya başladığını belirtir.

2. 3. Usta-Çırak İlişkisi

Âşık olacak adayın yetişmesi sırasında başvurulan yollardan birisi olarak karşımıza çıkan çırak eğitimi genellikle âşık adayının ilk gençlik yıllarına denk gelmektedir.

“Âşık adayının kuşaktan kuşağa aktarılan âşıklık geleneğinin kabulleri çerçevesinde âşıklığa yönelmesi, başlaması ve yetişmesi usta çırak ilişkisi içinde bir eğitim süreci gerektirir. Âşıklığın temelinde ona karşı bir hevesin, istek, söz ve ezgi bakımından yeteneğinin olması şarttır. Âşığın sanatında öğrenme yeteneği, bellek kuvveti, yaratıcılık, hazır cevap olma, kelime hazinesinin genişliği, iyi ve etkili konuşabilme ve şiir söyleyebilme yeteneği, bunun yanında iyi bir müzik kulağının olması, belirleyici olan unsurlardır. Âşıklar çıraklıktan başlayarak âşık oluncaya

kadar belli bir eğitimden geçerler, fasıllara katılırlar, ustalarından mahlas aldıktan sonra âşık olurlardı.” (Artun, 2005:55)

Yüzyıllar boyu yaşatılan ve devam ede gelen çırak yetiştirme geleneği âşıklık geleneğinin ana özelliklerinden biridir. Bu geleneğin özellikle XIX. yüzyılda yaygınlık kazandığı bilinmektedir.

Âşık, “Çıraklık döneminde ustasının yanında bulunmakla, nasıl icra yaptığını gözlemleyerek saz ve söz dersi alır. Onun nezaretinde meclislere dinleyici olarak iştirak eder. Âşıklığın icra töresine ait hususları öğrenir. Katıldığı meclisler, dinlediği yeni âşıklar ve onların söyledikleri verimleri; bu arada geleneğe ait terimleri öğrenir. Gezdiği gördüğü yerlerdeki her şeyi ustasının gözetiminde, ezberine yerleştirir. Söz ve ezgi kalıplarını beller, bunları pekiştirmek için sürekli olarak usta malı şiirleri, ezgileri ile beraber ezberler ve onları icra etmeye çalışır. İcrada meydana gelebilecek eksik veya yanlışlar ustası tarafından düzeltilir. Bu safhada âşık adayı, âşıklık adap ve erkânına ait bilgilerin öğretildiği çıraklık dönemini geçirmiş olur.” (Özarslan, 2001:108).

Kalfalık döneminde ise “Bu dönemde parmakları saza dili söze alışmış delikanlı (aday âşık) bir taraftan öğrenmiş olduğu geleneksel ezgilere yenilerini katar, repertuarını sürekli olarak usta malı şiirlerle genişletir, diğer taraftan geleneksel nazım biçimlerini, kafiye, kafiye örgülerini, ölçü, ölçü tekniğini, temaları,motifleri, ve bunların şiirdeki işlevini ve diğer söz kalıplarını teşhis etmeye başlamıştır” (Özdemir, 1986:4)

Kalfalık döneminde aday âşık artık kendi şiirlerini de oluşturmuştur. Ancak bu şiirler henüz irticalen oluşturduğu şiirler değildir.

“Kalfa bu dönemde ustasının izni ile kendi oluşturduğu şiirleri de dinleyici önünde çalıp çağırır” (Özarslan, 2001:109)

Çıraklık ve kalfalık aşamasını başarı ile tamamlayan âşık adayı artık ustalık safhasına geçmiş olmaktadır:

“Bu safhada artık âşığın kendi ustasından ziyade dinleyici karşısında gerek irticalen şiir söyleme kabiliyeti gerekse herhangi bir âşıkla karşılaşma ile elde ettiği netice tayin edecektir. Usta âşık bu dönem içinde bir yandan siteimli söyleyişleri ve bir yandan da serbest deyişlerini oluşturur. Fasıllara tek başına iştirak eder. İrtical gücünü geliştirir. Önceden yazdığı bazı şiirleri yeniden ele alır ve onları işler.usta malı olarak dağarcığında bulunan hikayelerin yanında kendisi de hikaye tasnif eder ve bu hikayeleri anlatmaya başlar.

Âşığın herhangi bir sebeple başladığı sanat macerası bu aşamalarla tamamlanmış olur” (Özarslan, 2001:109-110)

Mehmet Turabi âşıklık geleneğini ve bu geleneğin özelliklerini, âşıklığın icra mekanlarından âşıkların fasıllarına ve hikâye meclislerine, düğün, şenlik, kahvehane, ramazan geceleri gibi merasimlere katılarak bu merasimler ve fasıllar aracılığıyla belli ölçülerde geleneğe hâkim olmaya başlamış bir aşığıdır. Mehmet Turabi herhangi bir ustanın yardımını almaksızın kendi kendine âşıklık geleneği içinde yer alan âşıklarımızdandır. Ancak yaşamında haksızlıklara uğramış, insan saygısı ve sevgisi için mücadele etmiş her âşıktan etkilendiğini belirtir. Bu âşıkların başında Ali Ekber Çiçek, Âşık Veysel, Mazhzuni Şerif ve Neşet Ertaş gibi âşıklar olduğunu dile getirmiştir.

2. 4. Mahlas Alması

Şairlerin şiirlerinde kullandıkları ikinci ad olarak tanımlayabileceğimiz mahlas hem klasik hem de halk edebiyatı şâirlerince yaygın olarak kullanılmıştır. Bu o kadar yaygın ki gelenek halini almıştır. Âşık edebiyatının mensupları olan âşıklar şiirlerinin son hanesinde kullandıkları bir ada mutlaka sahiptirler. Bu ad verme olayının en yaygın şekli âşığa ustası tarafından ad verilmesidir.

“Âşıklar mahlaslarını çeşitli yollarla alırlar:

I. İsim ve soy isimlerle ilgili mahlaslar

A. İsmi mahlas olarak kullanılması

- a. İsmi mahlas kullanma
- b. İki ismi mahlas kullanma
- c. İsme mensubiyet eki getirerek bunu mahlas kullanma

B. İsmi başına bir sıfat getirerek bunu mahlas kullanma

C. İsmi sonuna bir sıfat getirerek bunu mahlas kullanma

D. İsmi ve soy ismi mahlas olarak kullanılması

E. İsme ve soy isme sıfat getirilerek kullanılan mahlaslar

F. Soy ismi mahlas olarak kullanılması

G. Soy ismi başına bir sıfat getirerek kullanılan mahlaslar

H. Soy ismi sonuna bir sıfat getirerek kullanılan mahlaslar

II. İsimlerin dışında kullanılan mahlaslar

A. Birisi tarafından verilen mahlaslar

- a. Rüyada mahlas alma
- b. Gerçek hayatta mahlas alma
- c. Kundaktaki çocuğa mahlas verme

B. Âşığın kendisi tarafından alınan mahlas.

- a. Çevrenin etkisi ile alınan mahlaslar
- b. Âşığın uygun bulduğu bir kelimeyi mahlas alması

C. Nasıl alındığı tespit edilemeyen mahlaslar

III. Mahlas Kullanmayan Âşıklar

IV. Mahlas Değiştirme ve Fazla Mahlas Kullanma

A. İlk mahlası bırakma düşüncesi

B. Tek mahlasla yetinmeyip değişik mahlaslar kullanma

C. Ortak mahlas yüzünden mahlas değiştirme.” (Kaya, 2007:456-457)

şükrü Elçin ise mahlas alma konusunda şu bilgileri verir:

“Ferdiyetin kendini gösterdiği zamanlardan itibaren cemiyette belli dinî-bedîî fonksiyonu olan şairler, aynı zamanda kollektif ruh ve zihniyetin tercümanı olan şiirlerini dinleyici veya okuyucu zümrelerinin hafızalarına emanet ederken kaynağı totem devrine çıkabilen şahsiyetlerini korumak, saklamak, dikkati çekmek ve belki sanatlarını ebedîleştirmek gibi düşüncelerle “mahlas/tapşırma”yı kullanmaya başlamışlardır. Türk halk şairleri divan şairlerinde de görüleceği üzere, kelimelerin mana, şekil ve ahenk unsurlarından faydalanarak kabul ettikleri “mahlas/tapşırma”larla dinleyicilerle okuyucuların zihinlerinde mistik ve esrarlı bir portre çizmeğe çalışırlar.

Mahlas alma; göre 1) şeyh veya Pîr tesiriyle 2) Üstadlar veya İmamlarla 3) Kendi kendine (Elçin 1982) olmak üzere üç şekilde görölmektedir. (Elçin, 1993:44-48)

Metin Özarıan ise âşıklarda mahlas kullanmanın klasik edebiyattan kaynaklandığı görüşündedir:

“Âşıklık geleneğinde âşıkların mahlas alması, yaygın ve kabul edilen bir görüşe göre 1) şeyh veya Pîr tesiriyle 2) Üstadlar veya İmamlarla 3) Kendi kendine (Elçin 1993) olmak üzere üç şekilde gerçekleşmektedir. Takma ad veya mahlasın dîvân şâirleri tarafından daha önceki zamanlardan beri kullanıldığı düşünülürse, âşıklık geleneğinde mahlas alma olmasa da mahlas kullanmanın klasik edebiyat kaynaklı bir husus olduğu ortaya çıkmaktadır”(Özarıan, 2001:118).

Mehmet Turabi ise mahlasını nasıl bulduğunu ve kullanmaya başladığını şöyle anlatır:

“Kafiyeli ve vezinli şiirleri yazarken takip ettiğim âşıkların adlarının veya takma adlarının şiirlerde geçtiğini fark etmişim. Ben de bu nedenle felsefi anlamı olacak bir mahlas arayışına girmişim. Çok çeşitli kelimeleri şiirlerime uygulasam da bu kelimeler beni tatmin etmemiştir. 1965’li yıllarda henüz 12-13 yaşlarındaydım. Bir gün uyurken, insanın topraktan yaratıldığını ve yaşamı boyunca yediği içtiği her şeyin topraktan olduğunu, öldüğü zaman da çürüyüp toprak olacağını rüyamda derin derin düşünmeye başladığımı gördüm. Uyandıktan sonra bu rüyanın etkisi ile varlığın ve insanın toprakla bütünleşmesinden dolayı inceden inceye düşünmeye başladım. Bu esnada aklıma toprağın Arapça karşılığı olan “turab” kelimesi geldi. Bu kelimedenden ötürü “Turabi” kelimesini bulup kendime yakıştırdım oldum. Bu mahlası birkaç şiirime denedikten sonra bu mahlasın beni tatmin ettiğini anladım. Bundan sonra da şiirlerimde hep bu mahlası kullandım.” Kendisinden önce de bu mahlası kimsenin kullanıp kullanmadığını konusunda bilgisinin olmadığını belirtmiştir. Çünkü bu mahlası bulup kullanmaya başladığında henüz 12- 13 yaşlarında idi. Mehmet Turabi bu mahlasını 73 şiirinde kullanmıştır.

Mehmet Turabi, şiirlerinde bazen mahlasından önce bir sıfat getirerek mahlasını kullanır. Âşık, dertli gibi sıfatları kullanarak Âşık Turabi (*mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 21. şiir*), Dertli Turabi (*mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 17. şiir*) şeklinde mahlas kullanmıştır. Ancak şiirlerinin genelinde “Turabi” sözcüğünü mahlas olarak kullandığını görüyoruz.

2. 5. Bade İçme ve Rüya Motifi

Bade içme ve rüya motifi âşıklık geleneği içinde karşımıza çıkan ana konulardan biridir. Özellikle rüya motifinin ortaya çıkışını Umay Günay, Orta Asya Türk kültürüne kadar dayandırır:

“Âşık Edebiyatı geleneği içinde sade kişilikten sanatçı kişiliğe geçişte önemli role ve fonksiyona sahip rüya motifi, Orta Asya Türk kültüründe yer alan şamanlığa giriş merasimlerinin İslamiyet ve Osmanlı Kültürü altında sembolleşerek “Kültür Örneği” Rüya Motifi”ne dönüşmesiyle ortaya çıkmıştır” (Günay, 1993:97)

Doğan Kaya bade içme ve rüya motifi ile ilgili şu bilgileri verir:

“Bade, rüyada içildikten sonra insanlara şiir söyleme yeteneği kazandıran manevi bir içkidir. Âşıkların bir kısmı bunu *dolu* olarak adlandırır. Tadı ve evsafi tam olarak bilinmeyen bu doluyu içenler *badeli âşık* olarak anılır. Rüya sonrası âşık olma her zaman bir pirin veya Hızır’ın elinden içilen bade ile olmayıp elma, ekmek, fasulye gibi nesnelere de olabilmektedir.” (Kaya, 2007:130)

“Halk hikâyelerinde ve âşık edebiyatında yer alan rüya motifi ile de kahramanın sanatçı kişiliği belirlenir. Rüya gören kişi aynı zamanda bade içer ve kendisine gösterilen kıza âşık olur. Uyandığında ilk deyişini söyler ve böylelikle sade kişilikten sanatçı kişiliğine geçmiş olur.” (Kaya, 2007: 621)

Erman Artun ise rüya motifinin kökeni konusuna değinerek şu sonuca varmıştır:

“Âşık Edebiyatı geleneği içinde sade kişilikten sanatçı kişiliğe geçişte önemli role ve fonksiyona sahip olan rüya motifi, Orta Asya Türk kültüründe yer alan Şamanlığa giriş dönemlerinin İslâmiyet ve Osmanlı kültürü adı altında sembolleşerek rüya motifine dönüşmesiyle ortaya çıkmıştır”(Artun, 2001:69).

İlhan Başgöz de rüya motifinin kökeni konusunda Erman Artun ile aynı görüştedir:

“Âşıklık geleneğinde karşımıza çıkan en önemli motiflerden birisi de bade içme motifidir. Bu motifin, Türkler’in İslamiyet öncesi gelenekleriyle bağlantılı olduğu düşünülmektedir. Âşıkların mesleğe giriş törenleri, âşık olmak için seçilmeleri ile Şamanların mesleğe girmek için seçilmeleri ve mesleğe girme törenleri arasında sıkı bir benzerlik olması tabidir. Düşte sanatçılık vergisine kavuşma, hatta aşk dolusu içme, Bahşılının, Akınların ve Manasçıların hayatında da görülüyor.” (Başgöz, 1986:28-29)

Umay Günay rüya motifleri konusunda İlhan Başgöz'ün “Türk Halk Hikâyelerinde Rüya Motifi ve Şamanlığa Giriş” adlı incelemesini ele alarak şu özetlemeyi yapmıştır:

“Bütün halk hikâyelerinde ortaya çıkışları ve muhtevaları aynı olan (aşk-sanat) rüya motifi belli bir plana sahiptir.

- a. Bu rüyaların hepsinde rüya manevî veya maddî büyük bir sıkıntının ardından görülmektedir.
- b. Rüya, büyük sıkıntının ardından hemen görülmezse kahramanın sıkıntılarından kurtulmak üzere Tanrıya yalvarması sonucunda ortaya çıkmaktadır.
- c. Örneklerin pek çoğunda rüya kutsal mevkilerde uyurken görülmektedir. Mezar ve pınarlar rüyaların en çok görüldüğü müşterek mevkilerdir.
- d. Rüyada kutsal bir kişi veya kişiler bazen bir genç kızın elinden kahramana aşk badesi sunarlar. Hızırilyas, üçler, kırklar, üç derviş, bir pir, sadece yaşlı bir adam veya yaşlı bir kadın rüyalarda yer alan kutsal kişilerdir. Kutsal kişilerin çeşitlilik göstermelerine rağmen rüyadaki rolleri hep aynıdır.
 1. Kahraman bir veya üç bardak dolu (bade) sunarlar veya kız ile oğlana birbirlerine sundururlar.
 2. Kahramana çok güzel bir kız tanıttıktan sonra adını ve memleketini söylerler.
 3. Şiirlerinde kullanacağı bir mahlas verirler.
 4. Kahramanın ihtiyaçları olduğunda yardım edeceklerini belirtirler.
- e. Kahraman kutsal kişinin elinden badeyi içtikten sonra vücudunu bir ateş sarar. Düşer bayılır, ağzından kanlı köpük gelir. Bu halde 3-6-7 gün kalır.
- f. Herkes kahramanın deli olduğunu düşünürken yaşlı bir kadın veya erkek sazın teline dokunur.
- g. Saz sesiyle kahraman gözlerini açar. Sazı eline alır, kendine verilen mahlasla irticalen şiirler söylemeye başlar. Böylece hem badeli hem de Hak âşığı olur. (Günay, 1993:11).

Âşıkların gördüğü rüyalarla ilgili olarak Erman Artun şu değişik durumları dile getirmiştir:

“Âşıklık geleneğinde rüya nedeniyle âşık olmak oldukça yaygındır. Bazı âşıklar gelenek gereği rüyalarını anlatmamakta, bazısı rüyasını hatırlayamamakta, bazısı her gece rüyasında saz çaldığını söylemekte, bazısı pir elinden dolu içtiğini söylemektedir. Bazı âşıklar da badeli âşıklığa inanmamaktadır. (Artun, 2001:67)

Mehmet Turabi bade içmenin varlığına inanmakla birlikte şiir yazmaya başlamasında ve aşık olmasında gördüğü şu rüyanın çok etkili olduğunu belirtir:

“12-13 yaşlarında ortaokul ikinci sınıfın kış aylarında yoğun kar nedeniyle bütün okullar çarşambadan pazartesiye kadar tatil edildi. Bu tatili fırsat bilerek annemi ve babamı görmek istedim. Ancak yolların kapanmış olmasından dolayı araba bulamadım. Yayan olarak yola koyuldum. O karda 25 km’lik yolu o çocuğun yürümesi kolay değildi elbet. Köye doğru yol aldıkça kar daha da kalınlaşıyor köye on km kala kar kalınlığı bir metreyi buluyordu. Ciddi bir donma tehlikesi içine düşüp çok çırpınmamdan dolayı kan, ter içinde mucize sonucu gece saat birde köye ulaştım. Annem ve babam beni görünce deliye dönerler. Benim bu karlı yoları yürüyerek köye geldiğime kimse inanmadı. Yaşamımda bir dönüm noktası saydığım bu olayda kendi gücüm ile kurtulmadığımı ilahi bir yardım gördüğümü kabul ediyorum. Geçirdiğim tehlikenin ne kadar büyük olduğunun etkisi altında uyurken rüyamda Hz. Hızır’ın bana “korkma Allah sizinleedir” diyerek sırtımı sıvazladığını gördüm. Bu rüyanın etkisi ile daha da hümanistleştim ve varlıklara karşı olan saygım ve sevgim daha da arttı. Bu rüyanın etkisi ile insan sevgisi ve bütünlüğü üzerine ufak tefek yazılar şiirler yazmaya başladım. Ufkum genişledikçe yaşamın içinde olan her konu ile yakından ilgilenmeye ve her şeyin gerçek boyutunu araştırıp yazmaya devam ettim.”

Umay Günay, rüyaların mahiyetlerini göz önüne alarak rüyaları altı gruba ayırmıştır:

“1. Kehanet bildiren veya bir teamül koyan kutsal nitelik taşıyan rüyalar. Bu tür rüyalarda açıkça ve doğrudan doğruya bir nasihat veya bir emir verilmektedir. Türk halk hikâye ve masallarında daha çok bu gruptan sözlü mesaj taşıyan rüyalara rastlanmaktadır.

2. Alegorik mesajlı rüyalar, bu tür rüyalarda tabir ve tefsirle anlaşılan şifreli bir dil kullanılmaktadır. Halk hikâyesi ve masallarda örnekleri mevcuttur.

3. Kompleks tabiatlı rüyalar, bunlarda olağanüstü anlayış ve tabiatüstü güç gerektiren olaylara işaret edilir. Özellikle masalarda rastlanılan bu tür rüyalarda bir problemin çözümü için gerekli çareler olağanüstü güçlerle elde edilir. Bir ejderhanın başının altındaki topraktan bir avuç alabilmek gibi.

4. Eğitici ve ders verici rüyalar, bazı hikâye ve masalarda rüya kıssadan hisse çıkarmağa sebep olduğu gibi ahlakî ve ananevî değerlere de işaret eder. Böyle rüyalar eğitici ve nasihat verici niteliğe sahiptir. Masal ve menkıbelerde örnekleri mevcuttur.

5. Âşık biyografileri etrafında teşekkül eden halk hikâyelerinde daima aynı şekilde ortaya çıkan rüyalar, âşık olacak kişinin zihnine kaydedilmiş bir örneğin (archetype) tekrarlanan şekilleridir. Bu tür rüyalar zihne ve ruha işlenmiş plâtonik bir mefuma bağlı olarak şâirin gerçekleştirmek istediği bir mesaj taşırlar.

6. Hayal-rüya karışımı rüyalarda ise haber verme, ikaz etme gibi realist olaylara dayalı unsurlar yoktur. Bu rüyalar bütünüyle insanların hayallerini temsil ederler. Bu tür rüyalar daha çok fıkra türü örneklerinde karsımıza çıkmaktadır. Özellikle Nasreddin Hoca'nın 99 akçe isimli fıkrasındaki rüya bu türe iyi bir örnektir.”(Günay, 1993:89).

Âşıkların âşık olmalarında bâde-rüya motifinin tesirli olduğu araştırmacılarca kabul edilmektedir. Ancak bir kısım âşıklar bu çağın şartlarının bâde-rüya motifinin ortaya çıkmasına müsait olmadığını belirtmektedirler. Bu olumsuz görüşlere rağmen rüya motifi ile âşıklığa geçenler veya rüya motifi ile sanatlarını daha gelişmiş seviyeye ulaştırdıklarını söyleyen âşıkların varlığı bilinmektedir.

Erman Artun, aşk badesini âşığa sunan şahısları belirtmiştir. Bu şahısların birer motif olması âşıklık geleneği ile tasavvuf arasındaki yakın ilgiyi de beraberinde getirmiştir:

“Aşk badesini gence sunanlar: Hızır, Hızır- İlyas, Üçler, Yediler, Kırklar, Pir-i Mugan, Üç Dervis, Hz. Ali, yaşlı bir adam, ihtiyar bir kadın ve diğerleridir. Düş motifinde pir, pir- mugan aşk badesi gibi öğeler âşıklık geleneğinin tasavvufla ilgisini ortaya koyar”(Artun,2005: 60).

Mehmet Turabi küçük yaşlarda gördüğü rüyanın etkisi ile âşıklığa başladığını ama kendisinin bade içmediğini ancak bade içme olayına inandığını dile getirmiştir. Bu inancı Kur'an-ı Kerim'de bulunan bir ayetten aldığını, eğer bade şarap ise ayette de “Ve sakâhüm rabbühüm şarâben tahûra” (Rableri onlara kutsal bir şarap içirmiştir, Dehr Suresi 21. Ayet) dendiğini bildiğini dile getirmiştir.

2. 6. Etkilendiği Âşıklar

Mehmet Turabi ile yaptığımız görüşme sonucunda çok derin bir şekilde etkisinde kaldığı aşığın olmadığını öğrendik. Her hangi bir aşığın yanında yetişmediğinden şiirlerini küçük yaşlarda yaşadığı olumsuzlukların etkisi ile yazmaya başladığını belirtmiştir. Ayrıca gördüğü rüyaların da şiir yazmaya başlamasında ve aşık olmasında etkilerinin olduğunu anlatır. Ancak en çok beğendiği âşıklar Ali Ekber Çiçek, Neşet Ertaş, Aşık Veysel ve Mahzuni Şerif'tir.

2. 7. Kişiliği

Mehmet Turabi ahlakı, iyiliği, sevgiyi, saygıyı ve evrensel insani anlayışı benimseyen ve yaşamaya çalışan bir âşık olarak şiirlerinde kendini belli etmektedir.

Her konu ile yakından ilgilenir ve her şeyin gerçek boyutunu araştırıp yazmaya devam etmektedir. İnsanlar arasında gördüğü, duyduğu her olumsuzluktan fazla etkilenir ve tepkisini yazıyla belgelemeye başlar. Özellikle sosyal yaşam ve

inanç felsefelerinde çok ciddi araştırmalar yapar. İnsanların çeşitli felsefeleri kendi yararları doğrultusunda ne kadar yozlaştırdıklarını ve yanlış kullandıklarını görür.

Turabi'nin yaşam felsefesine üzerine yazdığı Őir, makale ve birçok özdeyişi arasında “iyiliğe iyilik herkesin işi; kötülüğe iyilik mert insanın işi”, gibi oldukça nitelikli sözleri vardır. Mehmet Turabi'yi çok düşündüren başka bir konu ise yaşam boyunca en büyük güvenceyi insanın insana vermesi gerekirken ne yazık ki en büyük korkuyu insanın insana vermesi ve insana olan zulmüdür. Bu nedenle bütün varlıklara karşı sevgisi ve saygısı en yüksek düzeyde olduğundan insan cinsinin insan cinsine yaptığı eksikliklerden dolayı hep rahatsız ve Şikayetçi olmuştur. Hatta bir Şiirinde Cennet'in kapısında olana Rıdvan meleğin insanlar birbirini ağlattıkça cennetin kapısını açmayacağını yazmıştır. (vezin kullanmadığı Şiirler, 132. Şiir) Yazdığı Şiir ve diğer tür yazılarında eğitici, öğretici, uyarıcı, yol ve yön gösterici kişiliğinin özelliğini korumuştur.

Doğduğu köyün hocalarından Şeyh Süleyman Toker'e “Mehmet Turabi nasıl biridir hocam” diye sorduğumuzda şu yanıtı aldık: “ Mehmet Turabi'nin benzeri ve ikincisi yoktur. Tarifi çok zor. Onun kişiliğini anlatmak için kelimeler yetmez. Ancak onu hissedersiniz. Çünkü bizim buralarda kendi yararını hiç düşünmeden kendisine zarar veren insanlara dahi yardım eden ve bu yolda zamanından, sağlığından, yemeğinden, uykusundan, işinden olan ve bıkmadan usanmadan fedakârlık yapan sadece O'dur.

Mehmet Turabi'yi tanıyan köy komşusu olan Ayla Ünal'a sorduğumuzda:

“- Ben birşey söyleyecek olursam gökte melek var mı bilemiyorum ama dünyada Mehmet Turabi vardır.

- Neden?
- Kendisini çocukluğumdan beri tanıyorum. Her yerde hakkında güzel sözler söylenmiştir. Ve köyümüze sayısız defa gece yarıları dahi acilen hastalara gelmiş ve hiçbir kuruş almamıştır.”

Hatay kültür merkezi Md. Yardımcısı Emel Polat'a sorduğumuzda ise:

“Mehmet Turabi, örnek insan, büyük insan. O sadece âşık ve şair değil aynı zamanda büyük bir filozoftur.”

Doğduğu köyün halkından Mahmut Aslan ise: “Adamdır Mehmet Turabi. Küçükle küçük, kadınla kadın, büyükle büyük her ortamda rahatlık veren, çiçek gibi açan, dinlemesini ve dinletmesini bilen köyümüzün onuru bir kişidir. Keşke dünyada birkaç Mehmet Turabi olsaydı.

- Olsaydı ne olurdu?
- İnsanın insana yaptığı hiçbir kötü olay olmazdı. Yetmez mi?”

Aknehir belediyesi halkından şair Aziz Yunus'a sorduğumuzda:

“Elini öpmek istediğim, izinde yürümek istediğim, adından feyiz aldığım örneği olmayan hocamdır”, yanıtını aldık.

İstanbul Cumhuriyet Savcısı Mustafa Öztürk'e sorduğumuzda ise:

“Mehmet Turabi bambaşka biri, çok harika bir insan, onunla kısa süre görüştüğümüz ama O'na doyamadık, onunla altı ay kalsam bambaşka bir insan olurum, devletimizin o adama çok ihtiyacı var”, yanıtını aldık.

Haziran 2005'te Van'da düzenlenen aşıklar şölenine katılan Mehmet Turabi'ye Vanlı Aşık Dertli Kazım şu deyişi okumuştur:

AŞIK TURABI'YE

Sevgiden saygıdan tatlı dilinden
 Sevdirdi Turabi'yi Vanlı âşık
 Ayrı düşmüş iken kendi ilinden
 Sevdirdi Turabi'yi Vanlı âşık

Gelen misafire kıymet veririz
 Yedirir içirir hem de koruruz
 Onu kardeşimiz gibi görürüz
 Sevdî Turabî'yi Vanlı âşıklar

Sanma sözlerimiz ele yâdadır
 İçerimiz yakar ateş adadır
 Aşığın aşığa canı fedadır
 Sevdî Turabî'yi Vanlı âşıklar

Her zaman gam çeker gönül bağları
 Eksilmez gönülden efkar dağları
 Ustamdır Âşık Celal, Çağları
 Sevdî Turabî'yi Vanlı âşıklar

Sözü hikmet aşık muradımızdır
 Gam dağını delen Ferhad'ımızdır
 Gönül insanıdır, üstadımızdır
 Sevdî Turabî'yi Vanlı âşıklar

Dertli Kazımî'yem dertten çilerim
 Gözlerimden kanlı yaşlar elerim
 Haktan sana uzun ömür dilerim
 Sevdî Turabî'yi Vanlı âşıklar.”

2. 8. Şiir Yazması ve Söylemesi

Mehmet Turabi eserlerini muammadan uzak anlaşılır bir sanat dili ile yazmıştır. Kendine has betimlemeleriyle çok farklı bir edebi anlayışıyla özellikle şairi bir arıya benzetir ve şöyle der: “Nasıl ki bir arı bir damla bal yapmak için bin çiçeğe konuyorsa şairin bir mısra yazması için de çok şey yaşaması ve birçok kitap okuması gerekir”. Buradan şiirlerini yaşayarak yazdığını veya söylediğini

anlamaktayız. Kendisindeki yaşam tecrübesinin etkisi ile yoğun bilgi ve kültür birikiminden dolayı şiirlerini rahatlıkla irticalen söyleyebildiğini anlamaktayız.

Şiirlerinde genel olarak realist bir çizgi hakimdir. Özellikle sosyal yaşam ve inanç felsefelerinde çok ciddi araştırmalar yapar. İnsanların çeşitli felsefeleri kendi yararları doğrultusunda ne kadar yozlaştırdıklarını ve yanlış kullandıklarını görür. Araştırmalar neticesinde yaptığı tespitlerinin yazı ve şiire döker. Yazıp oynadığı tiyatro oyunlarına da bu verileri aktarır.

2. 9. Katıldığı Şenlikler, Programlar ve Aldığı Ödüller

Mehmet Turabi birçok üniversiteye ve etkinliğe davet edilmektedir. Gaziantep Üniversitesi, Anadolu Üniversitesi, Çukurova Üniversitesi, Mustafa Kemal Üniversitesi gibi ülke içindeki bir çok yüksek öğretim kurumu ile Ürdün Amman Üniversitesi, Azerbaycan Bakü Üniversitesi, Suriye Halep Üniversitesi gibi yurt dışında öğrenim faaliyeti yapan üniversiteler tarafından bir çok etkinliğe davet edilmiş, âşıklık geleneğinin yurt içi ve yurt dışındaki yüksek öğretim kurumlarında da icra edilmesinde rol oynayan halk âşığıdır. Bu yerlerde yapmış olduğu katkılardan ve elde ettiği başarılarından dolayı birçok belge ve ödül almıştır.

Cumhuriyetin Kuruluşunun 75. yılı nedeniyle 1998 yılında TRT'nin düzenlediği yarışmaya "75.Yıl Marşı" adlı şiiriyle katılmış ve ikinci olmuştur.

Mehmet Turabi bunun dışında birçok program ve şenliğe katılmıştır. Bu etkinliklere katılmasından ötürü de birçok ödüle layık görülmüştür. Şu anda da bu tür programlara katılmaya devam etmektedir. Katıldığı programlar ve aldığı ödüllerden bazıları şunlardır:

- 22-25 Aralık 2009 tarihinde Uluslar arası Antakya Tarih ve edebiyat sempozyumunda teşekkür belgesi.

- 10- 11 Ekim 2009 tarihlerinde düzenlenen Eskişehir - Antakya kardeş şehir etkinlikleri dolayısıyla plaket
- Nisan 2007’de Çukurova üniversitesince düzenlenen 2. Uluslar arası Çukurova sanat günleri dolayısıyla plaket.
- 16.12.1998 tarihinde Hatay Valisi Gökhan Aydın’den teşekkür belgesi.
- 21-23 temmuz 2005’te Antakya belediyesince düzenlenen Hatay Festivali dolayısıyla teşekkür belgesi.
- 9-11 Eylül 2005 tarihinde Lazkiye – Antakya dostluk ve barış günleri dolayısıyla katılımından ve katkılarından dolayı teşekkür belgesi.
- 22 Temmuz 2003 tarihinde Antakya belediyesince düzenlenen Hatay Festivali dolayısıyla teşekkür belgesi.
- 7 mayıs 2007’de Gaziantep Üniversitesi’nce düzenlenen “Barış ve Edebiyat” sempozyumuna katılımından ve katkılarından dolayı teşekkür belgesi.
- 1996 yılından Hatay Valisi Yener Rakıcioğlu’ndan teşekkür belgesi.
- Haziran 2005’te Van Âşıklar şölenine katılımından ve katkılarından dolayı teşekkür belgesi almıştır.

3. ÂSIK MEHMET TURABİ’NİN ÂŞIKLIK MESLEĞİ, AŞK, ÂŞIK, EDEBİYAT, SANAT VE ŞİİR HAKKINDAKİ DÜŞÜNCELERİ

3.1. Âşıklık Mesleği ve Âşıkların Görevleri Hakkındaki Düşünceleri

M. Fuad Köprülü, halk şairlerinin toplum içerisindeki görevleri ve kendilerine verilen önem bir dinamik çerçevede olduğunu dile getirmiştir:

“Muhtelif zaman ve mekânlarda bunlara verilen ehemmiyet ve kıymet derecesi, kıyafetleri, kullandıkları musikî aleti, yaptıkları muhtelif işlerin şekli, tabii değişiyordu; fakat semadaki ma’budlara türlü maksadlarla kurban takdim etmek, ölünün ruhunu yerin dibine göndermek, fenalıklar, muhtelif hastalıklar ve ölümler gibi habis cinler tarafından gelen işleri efsunla menetmek, hastaları tedavi eylemek,

bazı ölümlerin ruhunu semaya yollamak, hatıralarını yaşatmak gibi vazifeler hep ona aitti.” (Köprülü, 2003:94)

Öcal Oğuz ise âşıkların Türk toplum hayatında gördüğü işlevler konusunda şu bilgileri aktarır:

“Dede Korkut Kitabı’nın yazıya geçirildiği dönemde ozanların toplumun itibarlı bir zümresini meydana getirdiğini ve düğünlerin onların kopuzu eşliğinde yapıldığını, beylerin cömertliği ve kendi marifetleri nispetinde kendilerine “boynuzu burma koçlar” hediye edildiğini, bey evlerinden yemek yiyerek, onların eski kaftanlarını giyerek hayatlarını devam ettirdiklerini, ilden ile beyden beye, “çağrıldıkları” yerlere giderek sanatlarını icra ettiklerini anlıyoruz. Ozanlığın âşıklığa dönüştükten sonra da bu özelliklerinin devam ettiğini, gerek âşıkların hayat hikâyelerinden, gerekse halk hikâyelerindeki âşık tipinden hareketle rahatlıkla söyleyebiliriz.” (Oğuz, 2000:42)

Mehmet Fuat Köprülü ise âşık ile ozan kelimelerinin aynı manada alınmaması gerektiğini dile getirerek aralarındaki farkı şu şekilde dile getirmiştir:

“Bu geleneksel ortaklığa karşın, ozanlarla onların torunları olan âşıklar arasında bazı ayrımlar vardır. Ozan eskiden şâir olduğu kadar da büyücü, hekim, din adamı ve müzisyendi; âşık ise yalnızca çalgılı şâirdir. Ozan kopuz çalardı; âşık ise saz çalar. Ozan dinsel törenlerin bir ögesi idi; âşık ise –tekke ve tasavvuf şairleri sayılmazsa- genellikle din dışı (profane)dır.” (Köprülü, 1940:38)

Mehmet Turabi âşıklık mesleği ile ilgili şu görüşleri belirtmiştir:

“Âşıklık mesleği insanları etkileyip doğruya ve güzele yönlendirmesinden dolayı sosyal yaşamda çok önemli bir misyondur. Çünkü sözden daha fazla etkili hiçbir şey olamaz. Bir atasözünde belirtildiği gibi ‘yiğidi kılıç kesmez bir acı söz öldürür.’ Bunun tam tersi olarak da manevi açıdan tamamen çökmüş bir insanı da tatlı bir söz, bir selam, canlandırır düşüncesindeyim. Bir şiirimde:

“İmanı olmayan ne bilir halden,
Selamı unutma geçerken yoldan,
Bir selam vermesi tatlıdır baldan,
Hayıra, sevaba geç kalmayalım.”

demem bunu ne kadar savunduğumun göstergesidir. Her türlü güzelliğe bir rehber konumunda olan âşıklık mesleği büyük önem taşımaktadır.”

Mehmet Turabi'nin âşık ile ilgili büyük bir önem taşıyan şu görüşleri çok büyük bir değer taşımaktadır:

“Bana göre sazı eline alıp kafiyeli söz söyleyen her kişi âşık değildir. Açılmış olan aydınlık yola ek bir aydınlık katmayan ve kendine has yaratıları ile insanlara farklı bir aydınlık yol açmayan âşık, âşık değildir. Âşık yalnız kendi yöresi ve geleneğinde değil evrensel dil kullandığı zaman âşıktır. Yazdığı ve söyledikleriyle yalnız onu sayan ve sevenlerin değil onu hiç tanımayan ve görmeyen insanların da ondan feyiz ve neşe almaları gerekir.”

3.2 Çevrenin Âşıklara Verdiği Önem Hakkındaki Düşünceleri

Âşıklık geleneğinin başlangıcından beri toplum hayatında önemli bir yer edinmiş olan âşıkların birçok fonksiyonlarla karşımıza çıktıklarını görmekteyiz. Ancak fonksiyonlarının değişmesine paralel olarak bu şahıslara toplum tarafından verilen değer aynı kalmamış değişime uğramıştır. Fuat Köprülü, çevrelerince âşıklara verilen değerlerin değişmeye başladığı zaman olarak XIX. asrın sonlarını işaret eder:

“XIX. asır sonlarında, Garp emperyalizminin siyâsî ve ıktisadî tazyiki altında maddî ve manevî müesseseleri bozulmağa başlayan ve yeni bir hayat şekli arayan Osmanlı cemiyetinde, Ortaçağ an'anelerini saklayan bu Âşıklar zümresinin de artık o şekilde yaşayamayacağı pek tabîî idi: İkinci Meşrûtiyet hareketinde ve bilhassa cumhuriyet rejiminin kuruluşundan sonraki maddî ve manevî inkılâblar, bu zümreyi yaratan ve yaşatan içtimâî şartları kökünden sarsmıştır.” (Köprülü, 1989:65) “Âşık

kelimesinin XIX. ve XX. asırlarda Osmanlı İmparatorluğu memleketlerinde ifade ettiği umumî mânayı kısaca anlatalım: Âşık, halk arasında, umumiyetle sazşâirlerine verilen bir isimdir. Yine halk arasında dolaşan birçok menkabeler, bunların maddî ve cismânî aşk'tan mânevî ve rûhânî aşk derecesine yükseldiklerini, saz çalıp şiir söylemeyi de ilâhî vâsıtalarla – yâni ya bir mürşîd'in, pîr'in, yâhut Hızır Peygamber'in rü'yada veya hakikatte tecellîsi ile - öğrendikleri anlatılır. Görülüyor ki bunlar, halkın telâkkîsîne göre “Hak Âşıkları”dır ve ilham kaynakları da âaima ilâhîdir. Çok serseri ve sefih bir hayat geçiren ve bundan dolayı medrese âlimlerinin şiddetli hücumlarına uğrayan birtakım Âşıklar hakkında bile, ölümlerinden sonra – hattâ bâzan hayatlarında - bu türlü halk menkıbeleri'nin teşekkül ettiğini, tarihî şahsiyetlerinin bir kudsiyyet hâlesiyle çerçeveslendiğini biliyoruz. İleride tafsilâtiyle göreceğimiz gibi, bütün bunlar Âşık'ların tasavvuf tarikatleriyle – ve bilhassa Bektaşılık'la - sıkı alâkalarından dolayı vücûde gelmiş telâkkîlerdir ki, onların halk nazarındaki içtimâî mevki'lerini göstermek bakımından çok dikkate değer. (Köprülü, 1989:167-168)

Günümüz Türkiye'sinde geçmiş dönemlere kıyasla âşıklara verilmesi gereken değer maalesef verilmemektedir. Mehmet Turabi edebiyat adamları tarafından yeteri seviyede sahiplenilmediklerini düşünmektedir. Mehmet Turabi çevrenin âşıklara verdiği değer hakkında şu düşüncelere sahiptir:

“Âşık çevresini etkileyebildiği kadar olumlu ya da olumsuz tepki görür. Çünkü çevre, kültürel donanımına göre değer verir. Âşık da toplumun malı olan yarattığı özdeğerler ölçüsünde değer görür. Çevre ne kadar alıcı olursa aşık da o kadar üretken ve verici olur. Ne yazık ki gördüklerimiz ve yaşadıklarımız bu genellenmenin dışında kalmaktadır. Çünkü topluma ait bir çok değer taşıyıcısı ve toplumun meramının en büyük dile getiricileri olarak çağlardır varlığını sürdüren âşıklar çevrelerinde hak ettikleri değeri görememektedirler. Bunu da insanların özellikle eğitim ile kişilik yapılarını yeterli seviyeye getirecek sevgi ve saygıyı edinmeyişlerine ve “okuma”ya yeterli seviyede yönelmemelerine bağlayabiliriz. Çünkü insanın gerçek anlamda bir şeyin değerini bilmesi gerçek anlamda bir şeyi

sevebilmesi ve sayabilmesi için okuması gerekir. Oku şiirimde bu konuyu şöyle işlemekteyim:

“Oku anam oku babam

Oku oğlum oku kızım

Oku abim oku ablam

İnsansan oku.

Sevebilmek için sevilme için

Sayabilmek için sayılmak için

Anlatabilmek için anlayabilmek için

İnsan olabilmek için

Oku, oku, oku.

Çek silahını cehalete karşı

Kaldır kılıcını indir boynuna

Harflerle, kelimelerle

Dilimle ince ince

Ateşten gömlek giymemek için

Oku, oku, oku.

Yerde ne var,

Gökte ne var

Bilmek için

Öğrenmek için

Öğretmek için

Sevdiklerin için düşmanların için

Dünya için

Ahret için

Oku, oku, oku.” (vezin kullanmadığı şiirler, 60.şiir)

3.3 Devletin Âşıklara Verdiği Önem Hakkındaki Görüşleri:

Âşık Mehmet Turabi'ye devlet ve devletin âşıklara verdiği değerle ilgili görüşlerini sorduğumuzda şu ilginç görüşleri dile getirdi:

“Devlet denilen bir kişi yoktur ancak; devleti temsil eden siyasilerin çok değişken yapıya sahip olmalarından dolayı bir milletin öz değerlerini dünya insanına aktaran âşıklara hak ettikleri değerleri veremediklerini düşünüyorum. Sadece kişisel yararları doğrultusunda felsefe ürettiklerinden gerçek insani felsefenin içine bir türlü girememektedirler. Bu nedenle siyasilerdeki bu zayıflıklarından dolayı âşıklar gerektiği kadar değer görememektedirler. Toplumun gerçeklerini en doğru gören âşıklardır. Çünkü halkın her tabakasıyla ilişki kurabilen rahat insanlardır. Beklentileri kişisel yarar doğrultusunda değildir. Onlar gökyüzüne kuyudan değil tepeden bakarlar. Bu nedenlerden ötürü insana ve varlığa en iyi şekilde bakan âşıklara devletin temsilcileri olanlar ne yazık ki vermesi gereken önemi vermekten çok uzaktırlar”

Mehmet Turabi “Bana” adlı şiirinin bir dördlüğünde durumdan şöyle sitem etmektedir:

“Devletin en başta büyüklerine
Saygıyı, sevgiyi borç bildim bana
Amiri, işçisi, öğretmenine
İlimli yaklaştım hor baktı bana” (mahlas kullanmadığı 11. heceli şiirler 42.şiir).

3.4 Aşık Mehmet Turabi'nin Aşk, Âşık, Edebiyat, Sanat ve Şiir Hakkındaki Düşünceleri

3.4.1. Aşk ve âşık hakkındaki düşünceleri:

Mehmet Turabi'ye aşk nedir diye sorduğumuzda, şu cevabı aldık: “En temiz hislerin, sevginin sınırsız ve karşılık beklemeden yaşandığı andır. Varlığının

bilincinde olan bir birey gücünü sadece kendi yararı için değil dâima genel yararlar yolunda kullanır. Zamanı planlayarak yaşar. Kendisinin ve başkalarının yarar göreceği işler yapar. İbadet ederken duasını evrensel yapar. Okur, ilim öğrenir ve öğretir. Böylece dünyevi ve ilahi aşkı bir arada yerine göre yürütür. Ve birey aşkın kendisinde yarattığı olumlu kişilik neticesinde rahat olur ve başkalarının huzuru ve rahatlığı için katkı sağlamış olur. Neticede aşkı bilen ve yaşayan birey her zaman ve her yerde güzellik ve iyilikte örnek olur. Işıktır, arıdır, sudur, baldır, çiçektir.”

Bir “Kül Yığını” adlı şiirinde aşkı şöyle tarif eder:

“Sevmenin yaşını sormayın bana
Beşikten mezara alınan nefes”

“Aşk, edebi yani kişiliği benliğine işlemiş bireylere özeldir. Çünkü aşkın olduğu yerde çirkinliğin zerresine rastlanmaz. Dolayısıyla edebi olmayan bir birey de bir güzellik olamayacağından tüm güzellikleri gösteren dinden de o bireyde bir eser görmek mümkün olamaz. Demek ki önce edeb-kişilik sonra da yaşamda edinilecek diğer kazanımlar gelir.” Diyen Mehmet Turabi Haziran 2005’te Aşıklar şöleninde Van aşık kahvesinde aşıklara yazdığı şiirinde aşığı şöyle tarif eder:

ÂŞIKLAR

Âşığın âşıktan büyüğü olmaz
Kendini bilmeli kuldur âşıklar
Saygıda sevgide kusuru kalmaz
Özüyle sözüyle baldır âşıklar

Atışmak âşığın edebi dili
Bahçesinde açan sevdalı gülü
Gönülden uzanır dostluğa eli
Edepte serveti boldur âşıklar

Karanlık diyarda herkese ışık
Doğruya güzele her zaman âşık
Âşık için dünya malı bir kaşık
Eliyle gözüyle şaldır âşıklar

Attığı her adım barıştan yana
Cesedini yakar zulmetmez cana
Yeri gelir baba bazen de ana
Teliyle sazıyla daldır âşıklar

Gâhî ağlatırlar gâhî güldürür
Geçmişten yarından haber bildirir
Kini düşmanlığı kalpten sildirir
Mecliste diliyle yoldur âşıklar

Âşık Turabi'yem âşığım canlar
Benim sevdam benim türküm insanlar
Kimseye kalmamış saraylar hanlar
Kışıyla yazıyla yeldir âşıklar. (mahlas kullandığı şiirler 11 heceliler 20.şiir)

3.4.2. Edebiyat, sanat ve şiir hakkındaki düşünceleri:

Edebiyatı her şeyin ötesinde olduğunu savunan Âşık Mehmet Turabi sanat ve edebiyat konusunda geniş fikirlere sahiptir. İnsanın oluşturacağı eserlerin anlam kazanmasının ancak kişisel değerlerin oluşturulması ile mümkün olduğunu dile getirmiştir:

“Edep ve edebî bilimi olan edebiyatın, her şeyin öncesinde olduğunu bilmek gerekir. Sanat ise edep ve edebiyatın renklerinden birisidir. Her sanatın belli bir kültürü vardır. Her şeyden önemlisi insandır. Edepsiz bir birey güzel bir sanat yapabilir ama denir ki falan kişi bu işi güzel yapmış fakat ne yazık ki kendisi beş para değmez. Kişisel değerleri olmadan bir kimsenin yapacağı işlerin bir anlamı pek

yoktur. Bir insanın kişilik değerleri yaptığı işlerden büyük olmalıdır. Yani birey her zaman yaptığından büyük olmalıdır. Bu nedenle sanatı edebiyattan farklı görmemek gerek. Edeb ve edebiyat yaşamın her anıdır. Yapılan güzel işlerin hoş davranışların tümüdür.”

Mehmet Turabi eserlerini muammadan uzak anlaşılır bir sanat dili ile yazmış, kendine has betimlemeleriyle çok farklı bir edebi anlayışıyla özellikle şairi bir arıya benzeter ve şöyle der: “Nasıl ki bir arı bir damla bal yapmak için bin çiçeğe konuyorsa şairin bir mısra yazması için de birçok kitap okuması, gezmesi ve görmesi gerekir”. Buradan şiirlerini yaşayarak yazdığını veya söylediğini anlamaktayız. Kendisindeki yaşam tecrübesinin etkisi ile yoğun bilgi ve kültür birikiminden dolayı şiirlerini rahatlıkla irticalen söyleyebildiğini anlamaktayız. Mehmet Turabi’ye göre şiir büyük bir olayın etkisi, yetenek, bilgi, birikimi ve ilham sonucu yazılır. Ve şair hakkında şu düşünceleri belirtir. : “Şairin sofrası zengin olmalı. Tek çeşit koymamalı sofrasına. İsteyen yer istemeyen yemez dememeli. Onun elinden geldikçe her türden şiir yazmalı. Çünkü sık karşılaştığımız yorum “ben serbest şiir severim” bir başkası “kafiyeli ölçülü şiir severim” der. O nedendir ki şair okuyucu için yazıyorsa okuyucunun görüşüne saygı duymalıdır. Ben bu düşüncemle yazabildiğim kadar yazmaktayım. Nasıl ki birisi bir yemeğe çok güzel, beğendim derse, diğeri hiç hoşuma gitmedi diyebilir. Bu olağandır. Aynı şiiri herkes aynı ölçüde beğenmeyebilir. Çünkü bireylerdeki anlama ve algılama unsuru aynı değildir.”

Mehmet Turabi günümüzde oluşturulan ve sade bir dille yazılmış olmalarına rağmen anlamsal olarak çok kapalı ve halka hitap etmekten uzak olan kimi şiirleri eleştirmekte ve şiirlerinde yermektedir. Topluma hitap etmekten uzak bu şiirleri eleştiren Mehmet Turabi kime, neye alkış tuttuğunu bilmeyen bireyleri de yermiştir:

HAYRET

şehirden çıktık yokuş
dalın üstünde baykuş
ne manzara ne ses var
herkes tutuyor alkış

bıraktık asfalt yolu
 bataklıktan gideriz
 her yanımız besberbat
 soranlara ne deriz

soğuk ocak ayında
 çırılçıplak terleriz
 temmuzun sıcağında
 elbiseyle titreriz

özendik çirkinliğe
 herkes bize sövüyor
 tam şımarık olmuşuz
 gelen geçen gülüyor

gerçekten tarifi zor
 ne haldeyiz bilinmez
 böyle devam ederse
 gözyaşımız hiç dinmez. (*mahlas kullanmadığı 7 heceli şiirler 14. şiir*)

Mehmet Turabi'nin çağdaş edebiyat diye nitelendirilen edebiyat konusundaki düşüncelerini daha iyi anlayabilmek için bu konuda serbest tarzda yazdığı şiirlerini de eklemeyi uygun gördük:

VAH ANAM VAH BABAM

yemin ederim ki suç yok bende
 görücü usulü dedikleri var ya
 ondan arkadaş vallahi ondan
 ne o bana ısındı nede o'na ben

koskoca bir gövde işte gördüğün
 bahar gelir dallar dolar çiçekten
 ya tutar ya tutmaz meyvesi
 tutanlarda hep sararır dökülür

beni suçlama evlat, suç kimdedir o'na sor
 modern mi, çağdaş mı ne dedilerse
 kısır avrat, kısır avrat, kısır avrat
 dört beş ayda bir düşük, bir iki yılda ölüm,

üzgünüm elden bir şey gelmiyor
 vermişler kararı herkes bir çeşit diyor
 benim neslim ne olur, halimle perişanım
 korkarım yavaş yavaş gemi gibi batarım...

bir parçası diz üstü, diğeri çamurlarda
 düğmeler bin bir çeşit bir yukarda bir aşağıda
 kaybolmuş bulunmuyor ne ormanda ne bağda
 deliler aşkı gibi, belki bir kara sevda

sol yanak derviş gibi, sağı sanki kızartma
 bir ayakta çizme var, diğesinde kundura
 işte görüyorsun ya bu ne biçim manzara
 sanki dağın başında maksatlı bir maskara

fazla bayat değil ki
 bir önceki gün yazdım
 ben bile beğenmedim
 bir sonraki gün bozdum. (vezin kullanmadığı şiirler 63. şiir)

ÇAĞDAŞ EDEBİYAT ÜZERİNE

Çağdaş Edebiyat dedikleri

Bağdaş kurmuş oturur

Elinden el işi gelmez

Ne de hamur yoğurur

Kuşlar vardı ya bildiğimiz

Hayret bir şey değil mi

Uçar, yüzer hem yürür

Yuvaları da bin bir çeşit

Pardon aklımdayken sorayım

Geçenlerde batan geminin hali

Rahat mıdır yerinde, bilmem ki

Ürküttüğü balıklar O'na alıştı mı

Tütüncü amca köy kahvesinde

Hemşerim, bir tavşankanı buraya

Kederde mi, neşede miydi

Halinden belli, ayak ayak üstünde. *(vezin kullanmadığı şiirler 64. şiir)*

II. BÖLÜM

ŞİİRLERİNİN ŞEKİL VE DİL ÖZELLİKLERİ

1. ŞİİRLERİNİN ŞEKİL ÖZELLİKLERİ

Halk âşıklarının karşımıza çıkan en önemli özelliklerinden biri de eserlerini oluştururken kendilerine has bir üslup ve yazım şekli oluşturmuş olmalarıdır. Âşıklarımızın eserlerini ele alıp incelediğimizde oluşturmuş oldukları eserlerin tamamının şekil ve içerik yapısı bakımından birbirlerine benzemediğini aralarında bazı farklılıkların bulanabildiğini görebiliriz. Âşık Mehmet Turabi'nin eserlerini incelediğimizde; onun, konuları işleyiş tarzı, içeriğe yüklediği felsefi anlam derinliği, sözcük seçimi, işlediği tema (anaduygu), koşmalarının dörtlüklerinde tek ya da iki sözcükten oluşan ve dördüncü dizenin son sözcüklerinin altında eklediği ve bir nevi beşinci dize mahiyetinde kullandığı anlamlı söz ya da söz dizileri ile kullandığı kafiye, redif ve ayak gibi unsurlar onu diğer meslektaşlarından farklı olan yönlerini görmemize katkı sağladığı bir gerçektir.

Şu anda hayatta olan ve şiir yazmaya devam eden Mehmet Turabi'nin bu çalışma dışında yayınlanmayı ve üzerinde çalışılmayı bekleyen birçok şiiri vardır ve hayatta olduğu sürece olacaktır. Mehmet Turabi'nin şiirlerinin tamamına ulaşmak imkânsızdır. Çünkü irticalen söylediği ancak kayda alamadığı bir çok şiiri vardır.

Çalışmamızda Mehmet Turabi'nin 333 şiirine yer verdik. Bu şiirlerin tasnifini ise şu şekilde yaptık: Öncelikle şiirlerini 5'li, 6'lı, 7'li, 8'li, 11'li, 14'lü ve 15'li hece ölçülerine göre ayırdık. Şiirlerinin 1 tanesi 5'li, 1 tanesi 6'lı, 38 tanesi 7'li, 58 tanesi 8'li, 97 tanesi 11'li, 1 tanesi 14'lü ve 1 tanesi de 15'li hece ölçüsüyle yazılmıştır. Görüldüğü gibi halk edebiyatı tarzında yazdığı şiirlerini daha çok 11'li hece ölçüsüyle yazmıştır. Halk edebiyatı tarzında yazdığı şiirlerinin 74 tanesinde mahlas kullanmıştır. Mahlas kullanmadan yazdığı şiirlerinin sayısı 123'tür. Mehmet Turabi'nin vezin kullanmadan serbest tarzda yazdığı 136 şiiri vardır. Vezin kullanmadan yazdığı şiirlerinin 7 tanesinde mahlasını kullanmıştır. Bu, Türk Âşık

edebiyatında karşımıza ilk defa çıkan ve Âşık Mehmet Turabi'yi diğer âşıklarımızdan ayıran bir özelliktir.

İncelemiş olduğumuz şiirlerinin şekil özellikleri hakkında şu bilgilere ulaşabiliriz:

1.1. Hane Sayısı

Hane, âşıkların şiirlerin her dörtlüğüne verdikleri isimdir. Bu çalışmamızda ele aldığımız şiirlerinin hane sayısı bakımından dağılımı şöyledir:

Beşli hece ölçüsü ile yazmış olduğu şiirlerde hane sayısı:

Mehmet Turabi'nin beşli hece ölçüsü ile yazmış olduğu tek bir şiiri vardır ve bu şiirdeki hane sayısı 4'tür.

Altılı hece ölçüsü ile yazmış olduğu şiirlerde hane sayısı:

Mehmet Turabi'nin altılı hece ölçüsü ile yazmış olduğu tek bir şiiri vardır ve bu şiirdeki hane sayısı 6'dır.

Yedili hece ölçüsü ile yazmış olduğu şiirlerde hane sayısı:

Mehmet Turabi'nin yedili hece ölçüsü ile yazmış olduğu 38 şiiri vardır ve bu şiirlerdeki hane sayısı şöyledir:

Bir haneden oluşan şiirler.....	2 adet
Üç haneden oluşan şiirler.....	1 adet
Dört haneden oluşan şiirler.....	11 adet
Beş haneden oluşan şiirler.....	11 adet
Altı haneden oluşan şiirler.....	5 adet
Yedi haneden oluşan şiirler.....	6 adet
Dokuz haneden oluşan şiirler.....	2 adet

Sekizli hece ölçüsü ile yazmış olduğu şiirlerde hane sayısı:

Mehmet Turabi'nin sekizli hece ölçüsü ile yazmış olduğu 58 şiiri vardır ve bu şiirlerdeki hane sayısı şöyledir:

Bir haneden oluşan şiirler.....	2 adet
Üç haneden oluşan şiirler:.....	3 adet
Dört haneden oluşan şiirler:.....	15 adet
Beş haneden oluşan şiirler:.....	25 adet
Altı haneden oluşan şiirler:.....	9 adet
Sekiz haneden oluşan şiirler:.....	1 adet
On haneden oluşan şiirler:.....	2 adet
On iki haneden oluşan şiirler:.....	1 adet

On birli hece ölçüsü ile yazmış olduğu şiirlerde hane sayısı:

Mehmet Turabi'nin on birli hece ölçüsü ile yazmış olduğu 97 şiiri vardır ve bu şiirlerdeki hane sayısı şöyledir:

Bir haneden oluşan şiirler.....	4 adet
Üç haneden oluşan şiirler:.....	5 adet
Dört haneden oluşan şiirler:.....	30 adet
Beş haneden oluşan şiirler:.....	27 adet
Altı haneden oluşan şiirler:.....	20 adet
Yedi haneden oluşan şiirler:.....	5 adet
Sekiz haneden oluşan şiirler:.....	3 adet
Dokuz haneden oluşan şiirler:.....	1 adet
On bir haneden oluşan şiirler:.....	1 adet
On üç haneden oluşan şiirler:.....	1 adet

On dördü hece ölçüsü ile yazmış olduğu şiirlerde hane sayısı:

Mehmet Turabi'nin on dördü hece ölçüsü ile yazmış olduğu bir tek şiiri vardır ve bu şiirdeki hane sayısı 5'tir.

On beşli hece ölçüsü ile yazmış olduğu şiirlerde hane sayısı:

Mehmet Turabi'nin on beşli hece ölçüsü ile yazmış olduğu bir tek şiiri vardır ve bu şiirdeki hane sayısı 5'tir. Yukarıda yapmış olduğumuz tasniften Mehmet Turabi'nin şiirlerinin çoğunun “beş” haneden oluştuğu sonucuna varıyoruz. Bunu dört ve altı haneden oluşan şiirler izlemektedir. Türkü olarak yazmış olduğu şiirlerinin çoğunun haneleri yine “beş” dizeden oluşmaktadır. Bu dizelerden sonra iki, üç ve dört dizeden oluşan nakarat bölümleri de bulunmaktadır.

1.2. Şiirlerinde Ölçü ve Duraklar

“Şiirde esas alınan birime ölçü adı verilmektedir. Klasik şiirde “aruz”, halk şiirinde ise “hece” ölçüsü esas alınmıştır. Halk şiirinde, ölçü karşılığı olarak “vezin” bazen de “tartı” sözü kullanılmıştır.” (Kaya, 2007:600)

Hece ölçüsü millî ölçü olarak Türklerin İslamiyet'i kabulünden önce sözlü ve yazılı şiirlerde kullanılmakta idi. Ancak Türk saz şairlerinin daha XVI. yüzyılda başlayan, aruzlu şiire ilgileri XVIII. yüzyılda çok daha fazla yaygınlık kazanmıştır. Aruza yönelen saz şairlerimizin aruzda kayda değer bir başarı sağlayamamışlardır.

Mehmet Turabi'nin ölçü kullanarak yazdığı şiirlerinin sayısı 189 vezin kullanmadan serbest tarzda yazdığı şiirlerinin sayısı 134 tür. Mehmet Turabi, şiirlerinin neredeyse tamamını 7'li, 8'li, 11'li, hece ölçüsüyle yazmıştır. 5'li ve 6'lı, 14'lü ve 15'li hece ölçüsüyle yazılmış 1'er şiiri vardır. Mehmet Turabi'nin Şiirlerinin 1 tanesi 5'li, 1 tanesi 6'lı, 38 tanesi 7'li, 57 tanesi 8'li, 97 tanesi 11'li, 1 tanesi 14'lü ve 1 tanesi de 15'li hece ölçüsüyle yazılmıştır. Görüldüğü gibi halk edebiyatı tarzında yazdığı şiirlerini daha çok 11'li hece ölçüsüyle yazmıştır. Mehmet Turabi'nin vezin kullanmadan yazdığı 134 şiiri vardır.

Şiirlerin geneline bakıldığında Âşık Turabi'nin hece ölçüsünü başarıyla kullandığı görülmektedir. Dörtlüğü meydana getiren dizelerden birinin hece sayısının diğerlerine uymaması şeklinde kendini gösteren ölçü bozukluğu şiirlerinde çok az karşımıza çıkar. Dolayısıyla bu durumu ciddi ölçü kusuru olarak görmek yerinde olmayacaktır. Bu şiirlerden bazıları şunlardır:

Örnek 1:

Beşikten mezara kadar (8)

Orman her varlığa yarar (8)

Vermeyin ağaca zarar (8)

Yakma dostum yanma arkadaş (9) (mahlas kullandığı 8 heceli şiirler 3.şiir)

Şoförüm ben adlı şiirinin ilk dörtlüğünün üçüncü dizesi 8'li hece ölçüsü ile yazılmış diğer dizeler de 7'li hece ölçüsü ile yazılmışken üçüncü dörtlüğünde ise ölçü birinci dizede 9, ikinci dize 14, üçüncü dize 7 ve dördüncü dize 7 hecelidir:

Sabah akşam içerim (7)

Dört beş double az gelir (7)

İçerim sürerim abi (8)

Ceza bana vız gelir (7) (mahlas kullanmadığı 7 heceli şiirler 12.şiir).

Olsun olmasın ehliyetim (9)

Bütün vasıtaları sürmek kabiliyetim (14)

Hapis olsun yatarım (7)

Elbet bir gün af gelir (7) (mahlas kullandığı 8 heceli şiirler 3.şiir).

Mehmet Turabi'nin şiirlerinde tespit etmiş olduğumuz durakların yapısı ise hece ölçüsüne göre şu şekildedir:

1.2.1. Beş heceli şiirler:

Âşık Mehmet Turabi'nin 5'li hece ölçüsüyle yazılmış tek bir şiiri bulunmaktadır. Bu şiirinde 3+2 duraklarını kullanmıştır. Aynı dörtlük içinde her iki duraklanış biçiminde yazılmış dizeler de mevcuttur:

Yarınlar / senin (3+2)

Solmasın / tenin (3+2)

Yüzünde / benin (3+2)

Parlasın / bebek (3+2)

Dilinde / sözün (3+2)

Hep gülsün / yüzün (3+2)

Yanmasın / özün (3+2)

Dert görme / bebek (3+2)

1.2.2. Altı Heceli Şiirler:

Âşık Mehmet Turabi'nin 6'lı hece ölçüsüyle yazılmış tek bir şiiri bulunmaktadır. Bu şiirde bir çok durak çeşidini kullanması bu şiirde durak konusunu önemsemediğini anlıyoruz:

Bir bağda / gezerken 3+3

Gördüm ki / dalda (3+2)

Karga / bülbül olmuş (2+4)

Hangi / kanalda (2+3)

Tavustan da / öte (4+2)
 Uzatmıştı / kuyruk (4+3)
 Sümüğü / hindice (3+3)
 Bir tavuğa / uyruk (3+2)

Açmış / ellerini (2+4)
 Dileniyor / hayır (4+2)
 Acıkmış / hayvanı (3+3)
 Doyurmaz ki / çayır (4+2)

Tam obur / olmuşlar (3+3)
 Eti ot / fark etmez (3+3)
 Allah'ım / ne olur (3+3)
 Bunlardan / sen kayır (3+3)

1.2.3. Yedi Heceli Şiirler:

7'li hece ölçüsünü kullandığı şiirlerinde 4+3 ve 3+4 duraklarını kullanmıştır:

Ne altın / ne de gümüş (3+4)
 Ne bal özü / ne yemiş (4+3)
 Doğmamış / cenin gibi (3+4)
 Hiç günah / işlememiş (3+4) (mahlas kullanmadığı 7 heceli şiirler 8.şiir)

Sen arı ol / ben kovan 4+3
 Hem çiçeğin / hem yuvan 4+3
 Petek balı / istemem 4+3
 Sen içimde / yuvalan 4+3 (mahlas kullanmadığı 8 heceli şiirler 9.şiir)

1.2.4. Sekiz heceli şiirler:

8'li hece ölçüsünü kullandığı şiirlerinde 4+4, 3+5, 5+3 duraklarını kullanmıştır. Aynı şiirin içinde değişik duraklar da bulunmaktadır:

BİRİ

Biri yazmış / biri çizmiş (4+4)

Biri asın / demiş beni (4+4)

Ne Mecnun'um / ne de Leyla (4+4)

Neden çöle / salın demiş (4+4)

Biri duymuş / biri görmüş (4+4)

Biri vurun / demiş beni (4+4)

Ne Ferhat'ım / ne de Şirin (4+4)

Neden dağı / delsin demiş (4+4)

Biri almış / biri vermiş (4+4)

Biri kırın / demiş beni (4+4)

Ne Kerem'im / ne de Aslı (4+4)

Neden bir bağ / kursun demiş (4+4)

Biri salmış/ biri tutmuş (4+4)

Biri kesin / demiş beni (4+4)

Ne Yusuf'um / ne Züleyha (4+4)

Neden hapse / atın demiş (4+4) (*mahlas kullanmadığı 8 heceli şiirler 4. şiir*)

Sıra sıra / dizilmeyin (4+4)

Ben açarım / sizi dağlar (4+4)

Yari yardan / ayırmayın (4+4)

Ben seçerim / sizi dağlar (4+4) (*mahlas kullandığı 8 heceli şiirler 2. şiir*)

8'li hece ölçüsünü kullanarak yazdığı bazı şiirlerinde durak konusunu önemsemediğini görüyoruz:

Kol açıp / sardığın yerde 3+5

Sevdiğim / düşürdün derde 3+5

Gözlerime / çektin perde 4+4

Görmedim / başka bir güzel 3+5 (mahlas kullandığı 8 heceli şiirler 16. şiir)

Sensiz esenlik aramam 5+3

Cennet'te olsam duramam 5+3

Yasta hasta geçti ömrüm 4+4

Çileleri dolduramam 4+4 (mahlas kullandığı 8 heceli şiirler 17. şiir)

1.2.5. On Bir Heceli Şiirler:

11'li hece ölçüsünde 4+4+3 ,6+5 ve 3+3+5 duraklarını kullanmıştır

MAHZUNÎ ŞERİF

Ecel çağırınca / toprağa düştüm (6+5)

Can ile yanında / kalsam olur mu (6+5)

Sürgün kazmasıyla / mezarın eştim (6+5)

Mızrap ile sinem / delsem olur mu (6+5)

Mahzunî Şerif'm / delsem olur mu (6+5)

Habersiz vedasız / dertli gidersen (6+5)

Sözüm sazım dostu / emanet dersin (6+5)

Vatın halkın için / savaştan ersin (6+5)

Gel gitme yerine / ölsem olur mu (6+5)

Mahzunî Şerif'm / ölsem olur mu (6+5)

Bu yolun gidişi / yoktur dönüşü (6+5)
 Biliyordun diye / en güzel işi (6+5)
 Cihanda bulamam / sen gibi kişi (6+5)
 Seninle ömrümü / bölsem olur mu (6+5)
 Mahzunî Şerif'm / bölsem olur mu (6+5)

Bülbülüm baharda / bırakma gülsüz (6+5)
 Güller açmayınca / olurum dilsiz (6+5)
 Ağladıkça gözüm / kalırım halsiz (6+5)
 Ağlaya ağlaya / gülsem olur mu (6+5)
 Mahzunî Şerif'm / gülsem olur mu (6+5)

Turabî yasında / söz ile sazda (6+5)
 Kanlı yaş yağdırsa / yine de az da (6+5)
 Mezarıcı mezarım / bitişik kaz da (6+5)
 Öleyim yanına / gelsem olur mu (6+5)
 Mahzunî Şerif'm / gelsem olur mu (6+5)(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 18. şiir)

Bir başka şiirinde de durak konusunun önemsedğini görebiliyoruz:
 Gizimi tutacak / dağları buldum (6+5)
 Sevda baharında / çiçeksiz kaldım (6+5)
 Karalar bağladım / saçımı yoldum (6+5)
 Kar gibi erisem / bitsem çok değil (6+5) (mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 11.şiir)

Karanlık diyarda / herkese ışık 6+5
 Doğruya / güzele / her zaman aşık 3+3+5
 Aşık için / dünya malı / bir kaşık 4+4+3
 Eliyle / gözüyle / şaldir aşıklar 3+3+5 (mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 20.şiir)

1.2.6. On Dört Heceli Şiirler:

14'lü hece ölçüsü ile yazdığı tek şiiri “ Ben Ağayım O Vekil” adlı şiirdir. Bu şiirde 7+7 durağını kullanmıştır. Bu şiirde farklı duraklanış biçiminde yazılmış dizeler de bulunmaktadır:

Beş yüz elli kişi var / kaçı vatan kurtaran (7+7)

Binmişler bir gemiye / çoğu gemi batıran (7+7)

Vatan millet uğruna / teker teker satılan (7+7)

Alışır yavaş yavaş / yeni yeni katılan (7+7)

Çok terbiye görmüşler / küfür edecek kadar (7+7)

Maşallah hepsi sporcu / tekme atacak kadar (7+7)

Utandım seyrederken / bana vekil olanlar (7+7)

Tam da obur olmuşlar / bizi yiyecek kadar (7+7)

Beterin beteri var / onun için susalım (7+7)

Ekmekten sudan yağdan / biraz daha kısalım (7+7)

Oturmuşlar baş başa / diyorlar anlaşalım (7+7)

Artarsa bazı şeyler / bir daha paylaşalım (7+7)

Memur, işçi dayanır / biraz daha koşalım (7+7)

Çiftçiyi unutmuştuk, ona da başlayalım (7+7)

Ayda parsel satılıyor / birkaç tane alalım (8+7)

Dünya yaşanmaz oldu, uzayda yaşayalım (7+7)

Dilim dönmez diyemem / hepsi aynı sifatta (7+7)

Kimi çok konuşurken / kimi susmakta usta (7+7)

Ne dersin öğretmenim / sözlü var mı bu hafta (7+7)

Ders yılı çoktan bitti / toptan kaldık sınıfta.(7+7) *(mahlas kullanmadığı 14 heceli şiirler 1.şiir)*

1.2.7. On Beş Heceli Şiirler:

Mehmet Turabi'nin 15'li hece ölçüsünü kullanarak yazdığı tek şiiri “İlkeler” adlı şiiridir. Ancak bu şiirde durakları önemsememiştir. Bundan da iç anlam üzerinde yoğunlaştığı sonucunu çıkarabiliriz:

Ruhumuzda filiz vermiş idi Milliyetçilik 4+6+5

Kürt'üydü, Arap'ıydı, Türk'üydü bizde Halkçılık 3+4+3+5

Karanlığa güneş ışığı gibiydi Laiklik 4+8+4

Bir tarihin asaleti özüydü Devletçilik 8+3+4

1.3. Şiirlerinin Kafiye (Uyak) Yapısı ve Redifler

1.3.1. Şiirlerinin Kafiye (Uyak) Yapısı

“Şiirde ahengi ve anlam zenginliğini sağlamak için dizelerin başında, ortasında veya sonunda esas alınan belli seslerle tesis edilen ses benzerliğidir. Âşık şiirinde dörtlükte bulunduğu yerlere göre, iki şekilde kafiye vardır:

1. İlk üç dizede oluşturulan kafiye: Buna yaygın anlamıyla “kafiye” yahut “uyak” denilir.
2. Dörtlük sonlarında oluşturulan kafiye: Bu kafiyenin adı ayaktır. Kimileri ayak terimini ana uyak veya ana kafiye diye isimlendirmiştir. Ancak âşıklar buna ayak demektedirler.” (Kaya, 2007:394)

Edebiyat araştırmacılarımızdan biri olan Ahmet Kabaklı kafiye hakkında şu tespitlerde bulunmuştur:

“Halk şiirinde uyaklar oldukça zayıftır. Kafiye yapısı çoğunlukla yarım kafiye (bazen sadece redif) üstüne kurulmuştur. Bunun sebebi şiirin yazılı değil sözlü olması ve saz eşliğinde söylenmesidir. (Kabaklı,1997:789)

Âşık şiirinde saz şairlerinin büyük bir bölümü yarım ve tam kafiyeyi kullanmışlardır. (Alptekin, 2003). Mehmet Turabi'nin şiirlerini incelediğimizde en çok yarım ve tam uyağı kullandığını görmekteyiz. Bununla birlikte bazı şiirlerinde sadece redifi kullanmıştır. Bunun nedeni Mehmet Turabi'nin şekilden ziyade anlam yoğunluğuna önem vermesi, şiirlerini irticalen ve saz eşliğinde söylemesidir.

Kafiye: Mısra sonlarında, yazılışları ve okunuşları aynı, anlamları ve görevleri farklı sözcüklerin veya eklerin kullanılmasıdır.

1.3.1.1. Yarım Kafiye (Uyak): Mısra sonlarındaki tek ses benzerliğine dayalı kafiye çeşidine denir. Mehmet Turabi'nin şiirlerinde “ç,, k, l, n, p r, s, s, t, y, z...” gibi sesleri kullanılarak yarım kafiye yapılmıştır.

“Tasnifi Allah yapar.

Tüm kullar ona tapar. “- p”:**Yarım uyak**

Bir gün kıyamet kopar.

İnsanım ben insanım.” (mahlas kullanmadığı 7 heceli şiirler 15.şiir)

Hücreden küçüğüm ben büyüklükte

Dağlardan ağırim insanî yükte “-k”:**Yarım uyak**

Görürsem kendimi bir gün yüksekte

O zaman düşerim diplere kadar. (mahlas kullanmadığı 11 heceli şiirler 47.şiir)

“Kapılma serden gelene

Mutlak danış bir bilene “-l” : **Yarım uyak**

Aldanma yalan gülene

Gerçeklere bürün de gel. ” (mahlas kullandığı 8 heceli şiirler 18.şiir)

1.3.1.2. Tam Kafiye (Uyak): Mısra sonlarındaki iki ses benzerliğine veya uzun ünlüler (â, û ve î) ile yapılan kafiye çeşidine tam kafiye denir. Mehmet Turabi'nin şiirlerinde “ez, la, ar, ol, el, ce, it, as, an, aş, ak, ağ...” gibi seslerden tam kafiye yapıldığı görülmektedir.

Derdim yazam taş üstüne

Dalga dalga kaş üstüne “-aş” **Tam uyak**

Gömülecek na’ş üstüne

Gözlerimde sel mi kaldı dost (mahlas kullandığı 8 heceli şiirler 4.şiir)

1.3.1.3. Zengin Kafiye (Uyak): İki den fazla ses benzerliğine veya bir uzun ünlü bir ünsüzle oluşturulan kafiye çeşidine zengin kafiye adı verilir. Bu kafiye çeşidinde en az üç ses benzerliği olmalıdır. Mehmet Turabi'nin şiirlerinde “zan, lal, tan, ten, este...” gibi seslerden zengin kafiye yapıldığı görülmektedir.

“Çalıp söyleyen ozana

Sözü yoğurup yazana “-zan” **Zengin uyak**

Kaşığını bal kazana

Daldıran yok daldıran yok (mahlas kullandığı 8 heceli şiirler 11.şiir)

“Her fa mi re diyen yapıyor beste

Çakal cirit atar aslan kafeste “-este” **Zengin uyak**

Vekilim uyurken sayıyor deste

Topla ağam topla sermekten güzel (mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 7. şiir)

Böyle bir aşk olmaz yalan

Her yanıma etti talan “-alan” **Zengin uyak**

Beni olmazlara salan

Zalimdeki dillere bak (mahlas kullanmadığı 11 heceli şiirler 3. şiir)

1.3.1.4. Tunç Kafiye (Uyak): Bir mısraın sonundaki kelime, diğer mısraların sonundaki kelimelerin içerisinde geçerse buna tunç kafiye denir. Mehmet Turabi'nin şiirlerinde Tunç kafiye oldukça fazladır.

“Düşünen beyinle konuşan bir **dil**

Göz ile kulağı koruyan mendil **“-dil” Tunç uyak**

Kalb ile ciğeri eyledin kandil

Gizi çözülmeyen bu bir alaka” *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 6 .şiir)*

Turabi'yi aşkın oduyla **yaktın**

Ayrıldın gözümden sel diye **aktın** **“-aktın” Tunç uyak**

Sevda çengelini dilime **taktın**

Özümü özümden yolduran gönül *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 14. şiir)*

1.3.1.5. Cinashlı Kafiye (Uyak): Yazılışları, okunuşları aynı; anlamları farklı sözcüklerin mısra sonlarında kafiyeli olacak şekilde kullanılmasıdır. Mehmet Turabi şiirlerinde çok fazla cinashlı kafiyeyi kullanmamıştır.

“Yel vurdu kurudu sevda bağlarım

Kan akan yaramı dille bağlarım

Bu hazin ömrümün yazı kışında

Bir yarin aşkına gönül bağlarım” *(Tek Dörtlükten Oluşan Şiirler)*

He acının tiryakisi bu sene

Sorma neler içiyorum busene

Ben delinin birisiyim nideyim

Karşılıksız seviyorum bu sene *(mahlas kullanmadığı 11 heceli şiirler 32. şiir)*

1.3.2. Şiirlerinde Redif

Redif, kafiyeden sonra gelen ve aynen tekrarlanan ek ya da kelimelere verilen isimdir. Bir ekin ya da kelimenin redif olabilmesi için kafiyeden sonra gelmesi gerekmektedir.

“Redif, halk şiirinin en eski ve en önemli öğelerinden biridir. Halk şairleri redife kafiyeden daha çok önem vermişlerdir. Halk şairlerinin bütün duygu, düşünce ve benzetmeleri rediften doğar. Halk şiirinde redif çok çeşitli biçimlerde görülür. Genellikle redif dizenin sonundadır. Kimi zaman dizenin ilk sözcüğü uyak, geri kalan sözcükleri redif olabilir.” (Dilçin,1997:80)

Mehmet Turabi'nin şiirlerinde redifin çok kullanıldığı gözümüze çarpmaktadır. Ek halinde kullandığı rediflerin yanında sözcük halinde kullandığı redifler de yaygındır. Bu unsurlar Mehmet Turabi'nin şiirlerinde belirli bir ahenk oluşturmasına katkıda bulunmuştur.

1.3.2.1. Ek durumundaki redif:

“İmanı olmayan ne bilir **haldan**

Selamı unutma geçerken **yoldan** “-dan”: **Redif**

Bir selam vermesi tatlıdır **balдан**

Hayıra, sevaba geç kalmayalım.” (mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 22. şiir)

Turabi herkese değer ver**endir**

Hak yolunda hakka başta er**endir** “-endir”: **Redif**

İnsan deryasına erken gir**endir**

İslanmadan yüzen balığa benzer (mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 39. şiir)

1.3.2.2. Kelime durumundaki redif:

“Tarasam saçını altın tel **diye**

Uğrasam yurduna sorsan el **diye** “**diye**”: Redif

Reyhanım bahçana eksen gül **diye**

Baharda gülümü solduran gönül *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 14. şiir)*

“Kırlardaki güller **gibi**

Gönüllere yollar **gibi** “-lar, -ler gibi”: Redif

Kovanlarda ballar **gibi**

Turabi’de dil kardeşim” *(mahlas kullandığı 8 heceli şiirler 7. şiir)*

1.3.3. Nakarat (Kavuştak):

“Şiirde bilhassa türküde bent sonunda aynen tekrarlanan dize yahut dizelere verilen addır. Âşık şiirindeki karşılığı “tek ayak” türkülerdeki karşılığı da bağlantıdır.” (Doğan, 2007:553)

Mehmet Turabi şiirlerinde sıkça nakarat kullanmıştır:

UTANIN

Aynı su taşır arkımız

Utanın biraz utanın

Aynıyız yoktur farkımız

Utanın biraz utanın

Aynı beyin kafamızda

Aynı anlam lafımızda

Bu insanlık safımızda

Utanın biraz utanın

Aynı güneş dünyamızda
Her nimet var aşımızda
Ölüm vardır yolumuzda

Utanın biraz utanın

TURABİ'ye sitem niye
Gerçekleri söyler diye
Yakışmaz gitmek geriye

Utanın biraz utanın *(mahlas kullandığı 8 heceli şiirler 1. şiir)*

ATAM

Barutları koklamayan

Anlamaz ATAM anlama

Mermilerle yırtılmayan

Anlamaz ATAM anlamaz

Cepaneyi taşımayan

Mevzilerde toz yutmayan

Yaralarla tanışmayan

Anlamaz ATAM anlamaz

Günden güne aç kalmayan

Susuzluktan kavrulmayan

Gece gündüz uyumayan

Anlamaz ATAM anlamaz

Bıyıkları don tutmayan

Parmakları sızlamayan

Yalınayak yürümeyen

Anlamaz ATAM anlamaz

Söker geçer hiç dikmeyen
 Bu tarlada bel bükmeyen
 Yük altında inlemeyen
Anlamaz ATAM anlamaz

Tarihini okumayan
 Gökyüzüne hiç bakmayan
 Cehaleti bırakmayan
Anlamaz ATAM anlamaz

Her resminde bir mana var
 Her sözünde tarih var
 Cumhuriyet'te rahmet var
Anlamaz ATAM anlamaz

Şahadetin şerbetini
 Gaziliğin ulvetini
 Hürriyetin şefkatini
Anlamaz ATAM anlamaz *(mahlas kullanmadığı 8 heceli şiirler 27. şiir)*

1.3.4. Ayak: Âşık tarzı şiirde birinci bölümün ikinci dizesi ve/veya son dizesinin aynı kafîye ve/veya redif ile oluşturulmasıdır. Âşık Mehmet Turabi'nin şiirlerinde örnekleri çoktur:

GURBET

Şu gurbetin adı yareler beni
 Ateşlere dönsem tütsem **çok değil**
 Virane eyledi gönül hanemi
 Kan ağlasam isyan etsem **çok değil**

Dost bildiğim elem kapısın açar
 Kime el uzatsam yolumdan kaçar
 Takatım kalmadı olmuşum naçar
 Dertli bülbül gibi **ötsem çok değil**

Gizimi tutacak dağları buldum
 Seveda baharında çiçeksiz kaldım
 Karalar bağladım saçımı yoldum
 Kar gibi erisem bitsem **çok değil**

Turabi'yem yaram saran olmuyor
 Ehline dönecek yolu bulmuyor
 Daha da dayansam gönül kalmıyor
 Cehennem yolunu tutsam **çok değil** (*mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 11. şiir*)

GEL KARDEŞİM

Arının nefretten kinden
 Birlik yolu yol **kardeşim**
 İster Rus'tan ister Çin'den
 Her topraktan **gel kardeşim**

Ömrünün kışı yazında
 Her türküyü çal sazında
 Ölme cehalet tozunda
 Her kitabı bil **kardeşim**

Bir arada düğün eyle
 Özden tatlı kelam söyle
 Cefaları paylaş böyle
 Kem yazıyı sil **kardeşim**

Göğü oku: Kem bakış men
 Hiçbir kulu görme düşman
 Sevdalılar olmaz pişman
 Aşkı kulda bul **kardeşim**

Kırlardaki güler gibi
 Gönüllere yollar gibi
 Kovanlarda ballar gibi
 Turabi'de dil **kardeşim** (*mahlas kullandığı 8 heceli şiirler 7. şiir*)

1.4. Şiirlerinde Nazım Şekilleri ve Türleri

Halk şiirinde şekil ve tür konusunda araştırmacılar farklı görüşler ortaya koymuşlardır. Konuyla ilgili ilk çalışmalardan ve en önemlilerinden birisi Ahmet Talat Onay'ın "Türk Halk Şiirlerinin Şekil ve Nev'i" (Haz: Cemal Kurnaz,1996) adlı kitabıdır. Bu konuda tasnif yapan araştırmacılardan bazılarının tasniflerini aşağıda sıraladık:

1.4.1 Şekil ve Tür Konusunda Cem Dilçin'in Yaptığı Tasnif

Cem Dilçin (1997) "Halk Şiiri Nazım Biçimleri ve Türleri" ana başlığı altında tasnifini şu şekilde yapmıştır:

I. Hece Ölçüsüyle Yazılan Halk Şiiri Nazım Biçimleri Ve Türleri

A. Anonim Halk Şiiri Nazım Biçimleri

1. Mâni
2. Türkü

B. Âşık Edebiyatı Nazım Biçimleri

1. Koşma
2. Destan
3. Semâi

4. Varsağı

C. Âşık Edebiyatı Nazım Türleri

1. Güzelleme

2. Taşlama

3. Koçaklama

4. Ağıt

Ç. Tekke Edebiyatı Nazım Türleri

1. İlâhi

2. Nefes

3. Nutuk

4. Devriye

5. Sathiyât-ı Sofiyâne

II. Aruz Ölçüsüyle Yazılan Halk Şiiri Nazım Biçimleri

1. Divan

2. Semâi

3. Kalenderî

4. Selis

5. Satranç

6. Vezn-i Âher

1.4.2. Şekil ve Tür Konusunda Hikmet Dizdaroğlu'nun Yaptığı Tasnif

Hikmet Dizdaroğlu(1968) halk şiirinde sekin değil türün olduğunu savunur. "Halk şiirinde, tip olarak iki tür vardır: Mâni, koşma. Öteki türler(türkü, semâi, destan, varsağı, ilahî, nefes...) bu iki tipin türevleridir"(Dizdaroğlu, 1968:216). Sonrasında tasnifini su şekilde yapar:

1. Mâni

Mâni Çeşitleri

a. Düz Mâni

b. Kesik Mâni

2. Koşma

1. Ezgilerine Göre Koşma Çeşitleri (Acem Koşması, Kerem, Kesik Kerem, Gevheri, Ankara Koşması, Elpük Koşması, Yelpük Koşması, Bayındır Koşması, Sivrihisar Koşması, Sümmâni, Cem Koşması, Bülbül Koşması, Topal Koşma)

2. Yapılarına Göre Koşma Çeşitleri

a. Düz Koşma

b. Yedekli Koşma

c. Musammat Koşma

ç. Ayaklı Koşma

d. Zincirbend Ayaklı Koşma

e. Zincirleme

f. Koşma-Sarkı

3. Varsağı

4. Semâi

5. Destan

A. Divan Edebiyatında Destan

1. Aruz ölçüsüyle ve mesnevi biçiminde yazılmış dinî hikâyeler (Seyyad Hamza'nın Yusuf ve Zeliha'sı, Hüsam Kâtip'in Dâstân-ı Cümcüme Sultan'ı).

2. Aruz ölçüsüyle ve mesnevi biçiminde yazılmış fikrî-tasavvufî eserler (Yunus Emre'nin Risâlet-ün Nushiyye'si, Gülsehrî'nin Mantık-ut-Tayr'ı vb).

3. Aruz ölçüsüyle ve mesnevi biçiminde yazılmış “askî hikâyeler” (Seyhî'nin Husrev ü Sirin'i, Fuzulî'nin Leylâ ve Mecnun'u).

4. Mensur öğüt kitapları (Mercimek Ahmet'in Kabusnâme çevirisi).

5. Manzum tarih kitapları (Ahmedî'nin Dâstân-ı Tevârih-i Mülûk-i Âl-i Osman'ı).

6. Mensur tarih kitapları (Mehmet Sadettin'in Tâc-üt Tevârih'i)

B. Halk Edebiyatında Destan

1. Dörtlük Sayısı Bakımından
2. Konu Bakımından
 - a. Savaş Destanları
 - b. Deprem, yangın, salgın gibi yıkım olaylarıyla ilgili destanlar
 - c. Eşkıyaların ya da çevrede ün salmış kişilerin serüvenlerini anlatan destanlar
 - ç. Güldürücü Destanlar
 - d. Toplumsal yergi, taslama ya da eleştirme niteliğinde destanlar
 - e. Bekçi Destanları
 - f. Öğüt (Atasözü) Destanları
 - g. Yas Destanları
 - ğ. Hayvan Destanları
 - h. Değişik Konulu Destanlar
3. Anlatım (Kompozisyon) Bakımından
4. Ezgileri Bakımından

Türkü

1. Ezgilerine Göre
2. Konularına Göre
3. Yapılarına Göre
 - a. Mâni Kıtalarından Kurulu Türküler
 - b. Dörtlüklerle Kurulu, Dördüncü Dizeleri Kavuştak Olan Türküler
 - c. Dörtlüklerle Kurulu Türküler
 - ç. Bentleri Dörtlük, Kavuştağı Tek Dize Olan Türküler
 - d. Bentleri Dörtlük, Kavuştağı İki Dizeli Olan Türküler
 - e. Bentleri Dörtlük, Kavuştağı Üçlük Olan Türküler
 - f. Bentleri de, Kavuştakları da Dörtlük Olan Türküler
 - g. Bentleri Dörtlük, Kavuştakları Beşlik Olan Türküler
 - ğ. Üçlüklerden Kurulu Türküler

- h. Bentleri Üçlük, Kavuştağı Tek Dizeli Türküler
- ı. Bentleri Üçlük, Kavuştağları İki Dizeli Türküler
- i. Bentleri de Kavuştağları da Üçlüklerle Kurulu Türküler
- j. Bentleri Üçlük, Kavuştağları Dörtlük Olan Türküler
- k. İki Dizeli Türküler
- l. Bentleri İki, Kavuştağları Bir Dizeli Türküler
- m. Bentleri de, Kavuştağları da İki Dizeli Türküler
- n. Bentleri İki, Kavuştağları Altı Dizeli Türküler

ARUZLU TÜRLER

- 1. Divan
- 2. Selîs
- 3. Semâî
- 1. Gazel, Murabba, Muhammes, Müseddes Biçiminde Olanlar
- 2. Musammat Semâî
- 3. Ayaklı (Yedekli) Semâî
- 4. Kalenderî
- 1. Aruzun Özel Bir Kalıbı ile Gazel, Murabba, Muhammes, Müseddes Biçimlerinde Olanlar
- 2. Ayaklı (Yedekli) Kalenderî
- 3. Hece Ölçüsü Ve Dörtlük Biçiminde Kalenderî
- 5. Satraç
- 6. Vezn-i Âher

1.4.3. Şekil ve Tür Konusunda Erman Artun'un Yaptığı Tasnif

Erman Artun'un(2001) âşık şiirindeki sekil ve türlerle ilgili tasnifi şöyledir:

- A. Nazım Biçimleri
 - a. Koşma
 - 1. Yapıları Bakımından Koşma Çeşitleri

- 1- Düz Koşma
- 2- Ayaklı Koşma
- 3- Musammat Koşma
- 4- Musammat Ayaklı Koşma
- 5- Zincirbend Koşma
- 6- Zincirbend Ayaklı Koşma
- 7- Yedekli Koşma
- 8- Dedim-Dedi
2. Konuları Bakımından Koşma Çeşitleri
 - 1- Güzelleme
 - 2- Yiğitleme (Koçaklama)
 - 3- Ağıt
 - 4- Taslama/Takılma
 - 5- Öğütleme
 - 6- Yalanlama
 - 7- Sicilleme
 - 8- Kargışlama (Kara Alkış)
 - 9- Alkışlama (Alkış Verme)
 - 10- Salavatlama
3. Ezgileri Bakımından Koşma Çeşitleri
 - a. Semâî
 - b. Varsağı
 - c. Destan
- Konuları Bakımından Destanlar
 1. Yaşnameler (Yas Destanları)
 2. Elifnameler
 3. Sairnameler
 4. Medednameler (Mürüvvetname-Đstimdatname)
 5. Savaş Destanları
 6. Öğüt Destanları
 7. Hapishane Destanları
 8. Afet Destanları

9. Hayvan Destanları
10. Güldürücü Destanlar
11. Toplumsal Konulu Destanlar
12. Kaderden Yakınma Destanları
13. Davulcu Destanları
14. Bekçi Destanları
15. Meslek Destanları

B. Âsık Edebiyatında Heceli Şekiller

- a. Mâni
- b. Bayatî
- c. Tecnis
- d. Ciğalı Tecnis (Yedekli Koşma)
- e. Sicilleme (Seki)
- f. Divan
- g. Murabba
- h. Muhammes
- ı. Müstezat
- i. Semâi
- j. Nefes
- k. Dübeyt

C. Âşık Edebiyatında Aruzlu Şekiller

1. Divan
 - a. Gazel Biçiminde Divan
 - b. Murabba Biçiminde Divan
2. Selis
 - a. Gazel Seklinde Selis
 - b. Murabba Seklinde Selis
3. Semaî
 - a. Gazel Biçiminde Semaî
 - b. Murabba Biçiminde Semaî

- c. Musammat Semaî
- d. Ayaklı Semaî
- 4. Kalenderî
- 5. Satranç

1.4.4. Şekil ve Tür Konusunda Özkul Çobanoğlu'un Yaptığı Tasnif

Özkul Çobanoğlu (2000)'na göre âşık şiirindeki heceli türlerin tasnifi:

I. Biçim (Hacim veya Kalıplaşmış Dörtlük Sayısı) Bakımından

a. Kısa Biçimler

- 1. Koşma
- 2. Mâni

b. Uzun Biçim

- 1. Destan

II. Sekil Bakımından (Ölçü, Nazım Birimi ve Uyak Semasına Göre)

a. Mâni

b. Koşma

III. Ezgi Bakımından

a. Ağıt Havaları

b. Güzelleme Havaları

c. Koçaklama Havaları

ç. Taslama Havaları

d. Semaî Havası

e. Varsağı Havası

g. Diğer koşma ve destan havaları mevcuttur. Bu da bizi,

IV. Âşık tarzı heceli türlerini

A. Koşma Türü

- 1. Koçaklama Koşmalar
- 2. Güzelleme Koşmalar
- 3. Ağıt Koşmalar
- 4. Taslama Koşmalar

5. Ezgi, sekil ve konuya bağlı diğer koşmalar olarak tasnifimizi sağlar.

Bu sonuca göre de:

B. Destan Türünü

1. Koçaklama Destan

2. Güzelleme Destanlar

3. Ağıt Destanlar

4. Taslama Destanlar

5. Ezgi, sekil ve konuya bağlı diğer destanlar seklinde tasnif edebiliriz.

Geriye kalanlarsa, büyük lde yeterli analitik bilgi yokluğuna bağlı olarak varlıklarını sürdürüyor gibiyse de:

C. Sema’ Türü

1. Sema’ (Heceli)

2. Sema’ (Aruzlu)

D. Varsağı

1.4.5. Şekil ve Tür Konusunda cal Oğuz”un Yaptığı Tasnif

Öcal Oğuz(2001) konuyla ilgili daha önce belirtilmiş olan görüşlere yer verdikten sonra kendi tasnif denemesini şu Şekilde yapar:

A. Nazım Şekilleri

1. Mani

2. Koşma

3. Destan

B. Nazım Türleri

1. “Ezgi” Ağırlıklı Türler

a. Trk

b. Varsağı

c. Sema’

. Koşma

2. “Konu” Ağırlıklı Türler

a. Koçaklama

b. Taşlama

- c. Güzelleme
- ç. Destan
- d. İlahî
- e. Devriye
- f. Nutuk
- g. Şathiyye

Ayrıca Öcal Oğuz “Tekke” edebiyatına ait türlerin sayısının bunlarla sınırlı olmadığını, Divan edebiyatından giren, türler, tarikatlerin özel ezgilerine göre veya tercihlerine göre ad alan şiir türlerinin bulunduğunu, bu türlerin de “konu” ağırlıklı türler olduğunu belirtir.

3. “Ezgi” ve “Konu” Ağırlığı Aynı Yoğunlukta Olan Türler

- a. Ninni
- b. Ağıt
- c. Mâni

Öcal Oğuz yukarıda belirttiğimiz tasnifi yaptıktan sonra su görüşlere yer verir: “Bu tasnif ve değerlendirmeye, halk şiirindeki ‘tür’ ve ‘sekil’ meselesini çözmüş olduğumuz düşünce ve iddiasını taşımıyoruz. Çalışmamızın cevap bekleyen birçok soruyu da beraberinde getirdiğini biliyoruz. Biz yeni elde edilen belge ve bilgilerden de yararlanarak dayanabileceğimiz temel görüşleri belirlemeye ve kavramları tarife çalıştık. Elbette bazı ‘sekil’ veya ‘tür’lerin yerleri tartışılacaktır. Bu bakımdan tasnifimiz bir denemeden ibarettir. Bu alanda çalışanların tür monografileri hazırlama yönündeki gayretlerinin zaman içinde bu konuyu olgunlaştıracağına inanıyorum”(Oğuz, 2001:20).

Umay Günay, Türk Halk Edebiyatının temel iki nazım şeklinin olduğunu ve bu şekillerin koşma ve mâni dörtlüklerine dayalı olarak çeşitlenen nazım türleri olduğunu savunur. ” (Günay, 1993:5).

Sekil adlandırmasında şiirin dış özelliklerinin(kafiye seması, nazım birimi ve vezin) dikkate alınması gerekir. Türler ise konu ve/veya ezgi bakımından tasnif edilmelidir.

1.4.6. Âşık Mehmet Turabi'nin Şiirlerinde Nazım Şekilleri ve Türleri

Mehmet Turabi'nin şiirlerinin neredeyse tamamı şekil bakımından koşma biçimindedir.

4.4.6.1. Koşma: Hece ölçüsünün 7, 8, 11 vb kalıplarıyla yazılan, muhteva bakımından aşk, kahramanlık, doğa sevgisi, hiciv, sosyal, siyasal, ekonomik... konuları isleyen nazım biçimidir. Nazım birimi dörtlüktür. Dörtlük sayısı en az ikidir, en fazla diye bir sınırlama yoktur. Kafiye şeması

abab, cccb, dddb, eeeb
 aaab, cccb, dddb, eeeb.....
 abcb-dddb-eeeb-fffb.....biçimindedir.

Mehmet Turabi'nin şiirlerinin büyük bir bölümü koşma nazım şekli ile yazılmıştır.

Örnek 1:

DOST

Ömrüm geçti yabanlarda
 Yaşanacak yıl mı kaldı
 Geri dönsem yaylalarda
 Tutunacak dal mı kaldı
 dost

Yollarımı kesen bağlar
 Özlem ile gözüm çağlar
 Ayaz düştü yandı bağlar
 Koklanacak gül mü kaldı
 dost

Kar boran yağdı başıma
 Acılar sızdı aşıma
 Yazmak için kardaşıma
 Kalemime el mi kaldı
 Dost

Derdim yazam taş üstüne
 Dalga dalga kaş üstüne
 Gömülecek na'ş üstüne
 Gözlerimde sel mi kaldı
 Dost

Turabi'yem çilem zarım
 Çok bekledim gelmez yârim
 Soldu gülüm öldü arım
 Kovanımda bal mı kaldı

dost (*mahlas kullandığı 8 heceli şiirler 4. şiir*)

İKİSİ İNSAN

Lezzeti alırım söz anlayandan
 Elbet mest olurum okuryazardan
 Tatlı tatlı sözler gelir ozandan
 Kaba kaba laflar dikendir diken

Okumuş, terbiye görmüş insana
 Bambaşka bir değer vermeli ona
 Kara cahilleri demeyin bana
 Hazırda ne varsa yiyendir yiyen

Tüyden de yumuşak medeni olan
 Baldan da ziyade lezzeti olan
 Cahilin halini merakla soran
 Ateşten gömleği giyendir giyen

Acırım haline bilmezsen “A”yı
 Nasıl bileceksin ana yazmayı
 Beş parasız, çullu bir kabadayı
 Hep kendi haline gülendir gülen

Zavallı cahilin kördür gözleri
 Kulakları sağır, kırık dizleri
 Kalem, kağıt tutmak bilmez elleri
 Ölmeden çok önce ölümler ölen (*mahlas kullanmadığı 11 heceli şiirler 27. şiir*)

Mehmet Turabi'nin şiirlerinde koşmanın semaî, koçaklama, taslama, güzelleme, ağıt, destan türleri vardır.

1.4.6.1.1. Semaî: Koşmanın sekizli kalıbıyla yazılır. Dörtlük sayısı 3 ile 5 arasında değişir. Ask, sevgi, doğal güzellikler vb konular anlatılır.

GEL BERİ

Uzaktan bakıp el etme
 Araya bahane gütme
 Ben ettimse gel sen etme
 Gel beriye, gel beriye, gel beri beri

Gözüm başkanı görmeden
 Gönül aldanıp sevmeden
 Yaban elden su içmeden
 Gel beriye, gel beriye, gel beri beri

Hasret ile yakma beni
 Sevip sevip yıkma beni
 Can terk etmeden bedeni
 Gel beriye, gel beriye, gel beri beri

Birlik olup alışalım
 Tatlı tatlı konuşalım
 Bir elmayı paylaşalım
 Gel beriye, gel beriye, gel beri beri

Turabi'yem sevdim seni
 Gel yanıma üzme beni
 Kıskansınlar seni beni
 Gel beriye, gel beriye, gel beri beri *(mahlas kullandığı 8 heceli şiirler 21. şiir)*

TILSIM

Aynı güneş misali
 Üzgün üzgün batıyor
 Yepyeni bir özlemlerle
 Her gün sabah doğuyor

Ben doymuşum dünyada
 Gönül doymak bilmiyor
 Her yaşantım bir rüya
 Ruhum sana doymuyor

Kalbim durmak bilmez ki
 Adını sayıklıyor
 Gözlerim hiç yatmaz ki
 Hep yolunu gözlüyor

Öyle bir yoldayım ki
 Geriye dönülmüyor
 Yürüyorum gece gündüz
 Nereye bilinmiyor

Sana dokunabilsem
 Bakmakla doyumuyor
 Her yanın tılsım gibi
 Gizin hiç çözülüyor (*mahlas kullanmadığı 7 heceli şiirler 23. şiir*)

1.4.6.1.2. Koçaklama: “Çoşkun ve yiğitçe bir üslûpla savaş ve dövüşleri anlatan siirlerdir”(Dilçin, 1997:341).

İYİ DÜŞÜN

Yırtarım dağları, sözü, manayı
 Kanımı dökerek aldım burayı
 Boşuna bağlarsın kara sevdayı
 Sen bizi bizlere düşüremezsin

Oyarım bizlere dikilen gözü
 Kulakların duysun dediğin sözü
 Tarihler anlatır her yerde bizi
 Ya ALLAH diyeni sen bilemezsin

Yıkarım başına, kurma binayı
 Uslu uslu otur, çekme belayı
 Gerçekte göremezsin görsen rüyayı
 Bir daha yatarsan uyanamazsın

Göklere sığmıyor yıldızla ayım
 Titretir dünyayı nice alayım
 Düşmana sanmayın, dosta kolayım
 Şahlansam bir daha durduramazsın

Boşuna besleme korkak bir iti
 Bin it ısıramaz benden yiğidi
 Beni kastederek çakma kibriti
 Kendini yakarsan söndüremezsın

Ben insanım, insanları severim
 Herkese dostum ben, dostluk beklerim
 Düşman edinene cahildir derim
 Geceyi dilersen gün göremezsın (*mahlas kullanmadığı 11 heceli şiirler 26. şiir*)

1.4.6.1.3. Taşlama: Bir kişiyi, bir kurumu, bir topluluğu yermek ya da toplumun aksayan yönlerini dile getirmek amacıyla yazılan şiirlerdir.

BEN AĞAYIM O VEKİL

Beş yüz elli kişi var, kaç vatan kurtaran
 Binmişler bir gemiye, çoğu gemi batıran
 Vatan, millet uğruna teker teker satılan
 Alışır yavaş yavaş, yeni yeni katılan

Çok terbiye görmüşler, küfür edecek kadar
 Maşallah hepsi sporcu, tekme atacak kadar
 Utandım seyrederken bana vekil olanlar
 Tam da obur olmuşlar bizi yiyecek kadar

Beterin beteri var, onun için susalım
 Ekmekten, sudan, yağdan biraz daha kısalım
 Oturmuşlar baş başa, diyorlar anlaşalım
 Artarsa bazı şeyler, bir daha paylaşalım

Memur, işçi dayanır, biraz daha koşalım
 Çiftçiyi unutmuştuk, ona da başlayalım
 Ayda parsel satılıyor, birkaç tane alalım
 Dünya yaşanmaz oldu, uzayda yaşayalım

Dilim dönmez diyemem, hepsi aynı sıfatta
 Kimi çok konuşurken, kimi susmakta usta
 Ne dersin öğretmenim, sözlü var mı bu hafta
 Ders yılı çoktan bitti, toptan kaldık sınıfta. *(mahlas kullandığı 14 heceli şiirler 1. şiir)*

KOLTUKLAMA

Her fa mi re diyen yapıyor beste
 Çakal cirit atar aslan kafeste
 Vekilim uyurken sayıyor deste
 Topla ağam topla sermekten güzel

Banka patronları vekille sırdaş
 Topla vergileri beslensin kardaş
 Güzel bineklisin sağ ol vatandaş
 Böyle cahil kalmak ermekten güzel

Dansözüm kıvrır göğsüne beşlik
 Kalkmalı sahneye etmeli eşlik
 Çeklere gerek yok hesaplar keşlik
 Gevşet canım gevşet germekten güzel

Yatında on adet on beşlik kızıdan
 Butları ayrı koy ördekten kazdan
 Ayır bir kenara önceki yazdan
 Hazır dağıtmak dermekten güzel

Şeref düşmüş raftan ayak yatında
 Göbek fazla şişmiş göğüs katında
 Şerefsizler sanki dördüz batında
 Al kardaş al vermekten güzel

Alınmayın beyler yaralı bağrım
 Özümüz eriyor ondandır ağrım
 Sevmeye saymaya herkese çağrım
 Yarayı sarmanız sürmekten güzel

Turabi'yem sözüm bala batıram
 Gonca güller kalsın size hatıram
 Dizime koluma gelin yatıram
 Sizi övebilmek yermekten güzel *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 7. şiir)*

Cumhuriyetin 75. yılı dolayısıyla katılmış olduğu yarışmada 75.Yıl Marşı adlı şiirinin birinci seçilmemesi ile ilgili olarak yarışmayı derecelendiren jüri üyelerine “Jüri” adlı taşlamasını yazarak tepkisini dile getirmiştir:

JURİ

Sonsuz saygıdayım her ‘‘A’’ yazana
 Her kalem tutana, şair ozana
 Hakkım birse fazla vermeyin bana
 ‘‘A’’ dan önce ‘‘Ç’’ yi hiç yazma sakın

Dükkânı açmışsın sarrafım diye
 Bir fincan kahve, çay hanıma, beye
 Takmışsın boynuna sahte bir kolye
 Altını demire kırdırma sakın

Câhilin tahkiri eder beni hoş
 Ârifin tenkidi ediyor sarhoş
 Doğruluğa doğru hiç durmadan koş
 Duranın yuhuna aldırma sakın

Bir ölçek demişler nedir bilinmez
 Neyi ölçer, neyi tartar görülmez
 Biçilen değere akıl hiç ermez
 Değersiz diyene sen kanma sakın

Bunca güzelliğe çirkin diyenler
 Kötüler içinden güzel seçenler
 Güneşi görmeyip şemi görenler
 Kalburdan göremez yaklaşma sakın

Gülşenin içinde açan şâh gülü
 Noktayı bilmeyen koymaz virgülü
 Bunca kaşıkçılar kurutmaz gölü
 Tasla içmeyene inanma sakın

Âzami tablonu on sekiz yazar
 On dokuzundan sonra karışık sayar
 İki dört koyarsan sigorta yatar
 Evsafsız kantarda tartılma sakın

Engeller yüzünden dönmek gerek
 Bazen kobra çıkar bazen engerek
 Giydirmek isterler ateşten yelek
 Cennetlik libâsı soyunma sakın

Allah Turabi'ye vermiş vergiyi
 Tüm ehl-i âleme açmış sergiyi
 Birkaç kişi söyler bunlar ne deyi
 Doğru bildiğinden hiç şaşma sakın (*mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 29. şiir*).

1.4.6.1.4. Güzelleme: Doğa güzelliklerini ve ask, sevgi gibi duyguları anlatmak için yazılan lirik şiirlere güzelleme denir.

SENİNLE

Gözlerimin içi seninle dolu
 Yüreğimde kansın beynimdesin sen
 Ciğerimde nefes dilimde adın
 Çıkma bedenimden çıkma sevdiğim

Ağlarsam gözümde akarsın diye
 En büyük acıya dayanıyorum
 Kesilse damarım aksa da kanım
 Akma yüreğimden akma sevdiğim

Geceler olmasın yüzün solmasın
 Saçını dağıtan rüzgar esmesin
 Gözünde başkası olsun istemem
 Bakma başkasına bakma sevdiğim

Yağmura susayan bitkiler kadar
 Yüreğim aşkına hasret sevdiğim
 Senin için yandım savrulur külüm
 Yakma sen kendini yakma sevdiğim *(mahlas kullanmadığı 11 heceli şiirler 2. şiir)*

HERŞEYDEN BETER

Ne kadar hasretim yüzün görmeye
 Çölde aylar giden kervandan beter
 Sanki senelerdir senden ayrırım
 Leyla'ya tutuşan mecnun'dan beter

Sensiz bir yolculuk nasıl sorarsan
 Karanlık diyarda rüyadan beter
 Gezdiğim yerlerde yetim gibiyim
 Solmuş, dalı bükük çiçekten beter

Bir gece boyunca anarak yazdım
 Sütünden kesilmiş çocuktan beter
 Açtım ellerimi dua eyledim
 Yağmura susamış fidandan beter

Sevmemiş olsaydım dönmezdim geri
 Kalırdım orada kayıptan beter
 Bırakıp gelmezdim o güzelleri
 Gönlüm sana tapıyor bir kuldan beter

Turabi seviyorsa hor görme sakın
 Olursun bir kuru çiçekten beter
 Aşkımı yıkıp da gidersen bir gün
 Gözyaşım sel olur tufandan beter. *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 32. şiir)*

1.4.6.1.5. Ağıt: İslâmiyetten önce “sagu” kelimesi ile karşılanan ağıt, “İnsanoğlunun ölüm karşısında veya canlı-cansız varlığını kaybetme, korku, telaş ve heyecan anındaki üzüntülerini, feryatlarını, isyanlarını, talihsizliklerini düzenli düzensiz söz ve ezgilerle ifade eden türkülere Batı Türkçe’inde umumiyetle ‘ağıt’ adı verilir. Ağıt söyleyen için ‘ağıtçı’ sözü yaygınlaşmış ve ‘ağıt yakmak’ deyimini türemiştir” (Elçin, 2004:290).

Abdurrahman Güzel ve Ali Torun ağıt ve ağıtın kökeni ile ağıt yakma geleneğinin bugünkü icra bölgeleri ile ilgili şu bilgileri vermişlerdir:

“Ağıt; Halk şiirinde ölen bir kimsenin ardında söylenen, onun meziyetlerini belirten, ölümünden duyulan üzüntüleri belirten şiirlerdir. Bunların menşeyini eski Türklerdeki ölenin ardından ayin yapmak adetine yani ‘yuğ törenleri’ne kadar götürebiliriz. Bugün de Doğu ve Orta ve Güney Anadolu’da ölü için ağıt yakmak geleneği vardır. Âşıkalar, daha çok, ölümü çevresinde yankılar uyandıran kimseler için ağıt söylemişlerdir.” (Güzel, Torun, 2008:168-169)

Âşık Mehmet Turabi bu türde kendine has sanat anlayışı ile eserler vermiştir:

MAHZUNÎ ŞERİF

Ecel çağırınca toprağa düştüm
Can ile yanında kalsam olur mu
Sürgün kazmasıyla mezarın eştim
Mızrap ile sinem delsem olur mu
Mahzunî Şerif’ m delsem olur mu

Habersiz vedasız dertli gidersin
Sözüm sazım dosta emanet dersin
Vatan halkın için savaşan ersin
Gel gitme yerine ölsem olur mu
Mahzunî Şerif’ m ölsem olur mu

Bu yolun gidişî yoktur dönüşü
 Biliyordun diye en güzel işi
 Cihanda bulamam sen gibi kişi
 Seninle ömrümü bölsem olur mu
 Mahzunî Şerif'm bölsem olur mu

Bülbülüm baharda bırakma gülsüz
 Güller açmayınca olurum dilsiz
 Ağladıkça gözüm kalırım halsiz
 Ağlaya ağlaya gülsem olur mu
 Mahzunî Şerif'm gülsem olur mu

Turabî yasında söz ile sazda
 Kanlı yaş yağdırsa yine de az da
 Mezarıcı mezarım bitişik kaz da
 Öleyim yanına gelsem olur mu
 Mahzunî Şerif'm gelsem olur mu *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 18. şiir)*

OĞLUMA

Annen, baban, eşin, kızın, kardeşin
 Hep nöbettedir abin, amcan dayın
 Biliyorduk zalım gurbet çok hâyın
 Yaktı şu ömrünü, yaktı be oğlum

Amacın yaşatmak bizleri hoşta
 Hem yazda çalıştın, hem buzlu kışta
 Belliydi bu dünya dönüyor boşta
 Dönerken üstüne düştü mü oğlum

Bu kısa ömürde iş seçtin, eş seçtin
 Şoför olup Rusya'ya geçtin
 Ölümü yakında hiç görmemiştin
 Gözünü kırpmadan geldi be oğlum

Çok yollar yürüdün, çok diyar gezdin
 Her defa dönerim diye söz verdin
 Günleri sayarak yolun beklerdim
 Bu defa cenazen geç geldi oğlum

Emanet bıraktın eşin, kızını
 Sen kendin mi yazdın kara yazını
 Söyleseydin baba kaz mezarımı
 Kazardık tabutun gelmeden oğlum

Mezarın içinde sen rahat uyu
 Kan ile karışık içeriz suyu
 Cümle âlem sarmaz bizim yarayı
 Yaramız mahşere gider be oğlum. *(mahlas kullanmadığı 11 heceli şiirler 30. şiir)*

SES VER SEVGİLİM

Köşklerle saraylar virane olmuş
 Nerdesin sevgilim nerdesin ses ver
 Senin feryadını komşular duymuş
 Nerdesin sevgilim nerdesin ses ver

Güzelim İzmit'im olmuşsun viran
 Tersine mi döndü çarkında devran
 Dar mı geldi sana kocaman dünyan
 Nerdesin sevgilim nerdesin ses ver

Bir anda kaybetmek ne kadar acı
 Bu büyük acının olmaz ilacı
 Helalim olmadan sen oldun bacı
 Neredesin sevgilim neredesin ses ver

Turabi'yem yaşım akıyor dere
 Bağladım gönlümü gitmez bir yere
 Sevgimi sakladım sana mahşere
 Neredesin sevgilim neredesin ses ver *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 5. şiir)*

1.4.6.1.6. Öğütleme

Bir şeyi öğretmek ya da doğruyu göstermek amacıyla söylenen koşmalara “öğütleme” adı verilir denir. Âşık Mehmet Turabi bu türde oldukça hikmetli ve mistik söyleyiş tarzı ile eserler vermiştir:

GEL

Yüreğini saf eyle gel
 Kula hakkın nurunda gel
 Aldanıp şeytana uyma
 Karalardan arın da gel

Bataklıktan çıksan düze
 İftirayla gelme bize
 Ak doğmuş o nurlu yüze
 Misk u amber sürün de gel

Kapılma serden gelene
 Mutlak danış bir bilene
 Aldanma yalan gülene
 Gerçeklere bürün de gel

Bizde dil renk fark etmiyor
 İnsan olan kin gütmüyor
 Bin baş bir yürek etmiyor
 Gönüllere serin de gel

TURABÍ'den al nasihat
 Sakın yüklenme kabahat
 Her iki hesaptan rahat
 Çıkacaksan görün de gel *(mahlas kullandığ811 heceli şiirler 18. şiir)*

ÇİRKİNE YOL VERMEYELİM

İlim meclisinde içer dervişler
 İrfanı bal eyler dilde süzerler
 Vefaya, cefaya yemin ederler
 Toplumda irkine yol vermeyelim

Gel uyma faninin tebessümüne
 Nefsine hakim ol alma cismine
 Tüm nimetler indi insan cinsine
 Araya fitneyi gel gütmeyelim

İmanı olmayan ne bilir haldan
 Selamı unutma geçerken yoldan
 Bir selam vermesi tatlıdır baldan
 Hayıra, sevaba geç kalmayalım

Uzak dur ayıptan kendini kuru
 Gaflete dalıp da şaşırma yolu
 Kin ile yürüme mahşere doğru
 Sevgiden, barıştan yük taşıyalım.

TURABÎ'dir yazan bunca sözleri
 Kâmil olan arar bulur özleri
 Kâdir Mevla bir yaratmış bizleri
 İnsan deryasında gel buluşalım” *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 22. şiir)*

NE FAYDA GELİR

Haktan şaşmayalım, doğru kalalım
 Birbirimize hor bakmayalım
 Birleşelim canlar, birlik olalım
 Ayrılıktan kime ne fayda gelir ?

Her kişi aklınca haklıdır bence
 İman ehilleri etmez işkence
 İnsanda güzellik, fikir, düşünce
 Kuru ağaçlardan ne meyve gelir ?

Yaradan yaratmış kime şikâyet
 Var edeni tanı O'na kulluk et
 Temiz niyetlerle gelir selamet
 Kötü düşünmekten ne fayda gelir ?

Turabi'yem toprak olurum bir gün
 Her zaman tedirgin, her zaman üzgün
 Saygısız, sevgisiz, duygular salgın
 Dağılmış buluttan ne rahmet gelir? *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 23. şiir)*

1.4.6.1.7. Destan: “Bir milletin tarihinde gerçekleşmiş, unutulması mümkün olmayan bir olay üzerine söylenmeye başlayıp gelişmesini asırlarca devam ettiren millî eserlere destan diyoruz” (Güzel, Torun, 2008:201). Koşma biçiminin en uzun türüdür. Dörtlüklerden oluşur ve toplam bölüm sayısı yüzü geçebilir. Hecenin 8, 11 vb. kalıplarıyla yazılır. Destanlar konu bakımından kendi içinde de ayrılır. Örnek

olarak; savaş, deprem, yangın, salgın hastalık, hayvan destanları... gösterilebilir. Bunların dışında kişisel durum ve olayları anlatan destanlar da vardır.

VATANIM

Çoktan göz dikilmiş cennet yurduma
Nice ejderhalar düşmüş ardıma
Tanrıdan selamet yüce orduma
Vatanım vatanım ağlar vatanım

Dalgalar isyanda sahiller yasta
Dağım ovam sağlam sahipler yasta
Fatma Gelin ağlar Sivas'ta Kars'ta
Vatanım vatanım ağlar vatanım

Beklenmez bu kadar elden keramet
Sevgili verilmez ele emanet
Saraysız villasız kopmaz kıyamet
Vatanım vatanım ağlar vatanım

Muhtaç eylediler ele namerde
Bir yerine bin ton yük düştü ferde
Aşını evini borç ile ör de
Vatanım vatanım ağlar vatanım

Milleti Ata'yı saydılar hiçe
Biz ektik ekini gelir el biçe
Ölümlerden ölüm diyorlar seçe
Vatanım vatanım ağlar vatanım

Turabi'yem halka bitmez inancım
 Yiğitler ölüyor ondandır sancım
 Han elden gidiyor uyanmaz hancım
 Vatanım vatanım ağlar vatanım *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 12. şiir)*

DEPREM DESTANI

Kaç kişi ölürdü olmazsa yıkım
 Bakın insanların haline bakın
 Herkese acırım yok uzak yakın
 Her can ana, baba, kardeşim gibi

Binayı kurarken oturmak için
 Neden mezar olsun canlıyken niçin
 Tatlı su yerine siz zehir için
 Demiri çalanlar gangaster gibi

Acıyıp ağlamak ne fayda verir
 Öleni hangi güç geri getirir
 Çalınan çimento ateş gibidir
 Her tarafı yakar cehennem gibi

Allah'ım sen doyur doymayanları
 Vicdansız, insafsız can yakanları
 Zamansız ölüme yol açanları
 Sen öldür Allah'ım Firavun gibi

Uzanmalı eller hayra yardıma
 Gülümseme gelsin güzel yurduma
 Bakmak istemezken gayri ardıma
 Kara kara günler bir gece gibi

Turabi diyorki; param parçayım
 Selden beter akar kanlı göz çayım
 Yığınları altında ben paylaşayım
 Ahları, vahları bir ana gibi *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 42. şiir)*

1.4.6.2. Mâni: “Gerek dil, gerek gelenek ortaklığı bakımından çok geniş bir alana yayılmış olan mani, en çoğu 7 heceli ve a a b a düzeninde uyaklı bir dörtlük olarak gösterir kendini” (Boratav, 1973:185) Mani başta aşk, sevgi ve ayrılık olmak üzere hemen hemen her konuda yazılabilen anonim halk edebiyatı nazım biçimidir. Çoğunlukla yedili hece ölçüsü ile yazılabilen maniler hecenin diğer kalıpları ile de yazılabilir. Üçüncü dize serbest olmak üzere manilerde birinci, ikinci ve dördüncü dizeler kendi aralarında kafiyelidir. Manilerde ilk iki dize hazırlık dizeleri olup genel olarak son iki dize arasında anlam ilgisi yoktur. Asıl anlatılan, ana düşünce son iki dizededir. Mani çeşitleri düz ya da tam mani, kesik mani, cinaslı mani, yedekli mani ve artık mani'dir.

Âşık Mehmet Turabi'nin yazdığı manilerin tamamı düz mani biçimindedir. Manilerinin konusu genelde sevdadır. Bunun yanında ayrılıkları, memleket güzelliklerini ve yolsuzlukları işlediği mani nazım şekli ile yazılmış şiirleri de vardır.

Örnek.1.

“Muş ovasında pancar
 Kızların gözü hançer
 Baktılar yarelendim
 Yareme olmazlar çar

Kızların sarı Tatvan
 Dayan istersen dayan
 Kaçayım gidem dedim
 Gevaş'ta halım yaman

Van'daki gözler ela
 Gönlümü sardı bela
 Adını soram dedim
 Mecnun'u yakan Leyla" *(mahlas kullanmadığı 7 heceli şiirler 10. şiir)*

Örnek.2.

"Sen arı ol ben kovan
 Hem çiçeğin hem yuvan
 Petek balı istemem
 Sen içimde yuvalan

Muğla'nın etrafı dağ
 Aydın'da incirli bağ
 Denizli'de zeytinler
 Irmakları akar yağ" *(mahlas kullanmadığı 7 heceli şiirler 9. şiir)*

"Sen bohçanı al da gel
 Bir kuş olup uçta gel
 Sana gelmek isterim
 Dağlar arda engel" *(mahlas kullanmadığı 7 heceli şiirler 18. şiir)*

Örnek.3.

"Herkes tutmuş boş kova
 Ayıplar ister siva
 Boşa civciv bekleme
 Yumurtasız boş kova

Bağcı bağı çalarsa
 Çoban kurdu salarsa
 Yolcular yolda kalır
 Şoför görmez olursa

Bu basit bir taşlama
 Taşlı kemik haşlama
 Yama dikiş tutmuyor
 Turabi'yi suçlama" (*mahlas kullandığı 7 heceli şiirler 1. şiir*)

1.4.6.3. Dinî-Tasavvufi Türk Edebiyatına Ait Nazım Türleri

4.4.6.3.1. İlahi: Tanrıyı övmek, ona yalvarmak için yazılan şiirlere denir. İlahiler özel bir ezgiyle okunurlar. Mehmet Turabi ilahi tarzında yazdığı şiirlerinde 8'li ve 11'li hece ölçüsünü kullanmıştır. Bu şiirlerinde Mehmet Turabi bu dünyanın fâniliğinin ve her şeyin Hak'tan gelip tekrar ona döneceğini yalın ve sade bir dille anlatmaktadır. Allah aşkı, sevgisi, her şeyde ona sığınma ilahilerinde göze çarpan konuların başında gelmektedir.

YOLUNDAYIM

Ne cehennem korkusundan
 Ne de cennet sevdasından
 Gönlümde tüten aşkımdan
 Sözlerinle yolundayım

Aşkın bana ilham veren
 Nurun bana yol gösteren
 Her nimeti kula seren
 Özlerinle yolundayım

Bir çamurdan yarattığın
 Mucizeyle donattığın
 Kainata kol attığın
 Gizlerinle yolundayım

Adlar indi gök kubbeden
 Aynı canlar ayrı beden
 Her zerreyi idrak eden
 Gözlerinle yolundayım *(mahlas kullanmadığı 8 heceli şiirler 2. şiir)*

HAK

Hastalık kazalar hepsi bahane
 Vade ermiş canı alsan kime ne
 Senden bize gelen bizde amane
 Her varlık fanidir senindir bekâ

Her şeyi yaparsın danışmanın yok
 Ezelden ebede hiç zamanın yok
 Her zerrede varsın hiç mekânın yok
 Yerde gökte sığmaz hiçbir tabaka

Düşünen beyinle konuşan bir dil
 Göz ile kulağı koruyan mendil
 Kalb ile ciğeri eyledin kandil
 Gizi çözülmeyen bu bir alaka

Gizli tutulup da hak bilinen din
 Müminin kalbinde sığırdın kendin
 Gizine giz yemin ettirin sendin
 Hak dininde yoktur mezhep tarika

Her kul seni tanır kendi halince
 Sana giden yollar kıldan da ince
 Turabi gönlünü tutar serince
 Hak ile kendini adanmış hakka *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 6. şiir)*

1.4.6.3.2. Nefes: Bektaşi şâirlerin ilahiye verdikleri isimdir. Genellikle Vahdet-i vücud konusu işlenir.

“Yürüdüğüm Hak yoludur
Yüküm sevgiyle doludur
Haklı olun Hak uludur
Hakk’ı buldum gidiyorum

Turabî’yem Hak’tır aşım
Hüseyin’e aktı yaşım
Ehl-i Beyt’e doğru koşum
Kurban oldum gidiyorum *(mahlas kullandığı 8 heceli şiirler 15. şiir)*

1.4.6.3.3. Naat: Peygamber sevgisinin, ona duyulan hayranlığın ve özellikle ona kavuşma isteğinin anlatıldığı şiirlere denir. Mehmet Turabi peygamber aşkını ve ona kavuşma isteğini, sade bir dil ve samimi bir üslupla dile getirmiştir.

“Evrende tecelli
Olmadan devran
Muhammed nur idi canlar
Ali nur idi

De canlar de
De canlar de
De hudey de hudey
De canlar de *(vezin kullanmadığı şiirler 133. şiir)*

1.4.6.3.4. Münacat: Allah’a yalvarış, yakarış amacıyla yazılan şiirlerdir. Mehmet Turabi münacatlarında Allah’a kavuşma isteği pişmanlık, günahlardan af gibi konuları dile getirmiştir:

“Turabi’ye aşkı sen vermedin mi
 Havva’yı Adem’e sen sermedin mi
 Yoluma dağları sen germedin mi
 Aldır engelleri aldır bir saat” *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 1. şiir)*

MEDET

Gönül hitap eder mantığa, dile,
 Aşkına düşmeyen hâldan ne bile,
 Can fedadır her mürşide, kâmile,
 Kıymet bilmeyene kul etme beni medet.

Şükrederim içtiğimde badeni,
 Dilerim ayırma sen benden beni,
 Kendime mal ettim Ehlibeyt’ini,
 Aşktan bilmeyene yar etme beni medet.

Muhammed baş tacım, sensin ilahım,
 Sensin ilham veren, sensin Allah’ım,
 Cennet’te kurulmuş has karargâhın,
 Ordaki kurallara yol eyle beni medet.

Ya Rab’bim gördüğüm bunca cefalar,
 Kalmamış insanda aslı vefalar,
 Dünyada haksızlar sürsün sefalar,
 Ahrette cehennem reddetsin beni medet. *(mahlas kullanmadığı 11 heceli şiirler 6. şiir)*

5. ŞİİRLERİNİN DİL ÖZELLİKLERİ

5.1. Şiirlerinin Dil Özellikleri

Mehmet Turabi okuma ve yazmaya oldukça ilgi duymuş, araştırmaya ve incelemeye çok meraklı bir halk âşığıdır. Okuma, öğrenme, araştırma ve incelemeye olan yoğun ilgisi nedeniyle hayatını okula ve okumaya adanmış bir kişidir. Ancak ailevi sorunlar nedeniyle yüksek öğrenimini 4. Sınıfta bırakmak zorunda kalmıştır. Hayatın her konusu ile ilgilenmiş dolayısıyla kendini oldukça geliştirmiş ve kültürü oldukça zengindir. Küçük yaşlarda köyünden ayrıldıktan sonra dâima okumakla iç içe kalmıştır. Toplumun her kesimiyle oturmuş kalkmış oldukça sosyal bir kişiliğe sahiptir. Dağdaki çobandan, cumhurbaşkanlığı köşküne kadar her kesimin kullandığı kelimeleri şiirlerinde rahatlıkla görebilmemiz bu sebeptendir. Mehmet Turabi şiirlerinin tamamına yakınında oldukça sade herkesin rahatlıkla anlayabileceği bir dil kullanmıştır. Şiirlerinde öz Türkçe kelimelerin yanında Arapça ve Farsça kökenli kelimeleri de kullandığını görebilmekteyiz. Ancak ağır bir dil kullandığı şiirlerinin sayısı oldukça azdır. En ağır dil kullandığı şiirleri “Sorarım Bir Gün” adlı şiirleridir:

SORARIM Bİ GÜN

Coştuysam Allah’ın aşkıyla değer
Çok gördüm ben gibi erenler
Vakfedip manaya sığınsam değer
Manayı bilmeze sorarım birgün

Himmetim esâstur, niyetim tekbîr
Asla görmedim ecnâsı hakir
Zulmetten tevhide sığınır fakîr
Zâlımın zulmünü sorarım birgün

Vecihte, gıyapta muğayyer meğer
 Kâfirin sıdrında iman ne gezer
 Hicâbın ardında ebsârı gezer
 Gasp ile bakana sorarım bir gün

Bin mest ile eder Allah ile alayı
 Gafletten iman ile pek açtılar arayı
 Ne ketrü olsa da azımsarım yarayı
 Azmış yaraları sararım birgün

Âlemi tasnîfe kurulmuş divân
 Alvet-i ihtişamda hıcıldır insan
 Tövbekârdır yetmişinde aldanan
 Divân-ı kebirde sorulur bir gün

Hakk u sadakattır şanı Muhammed'in
 Hakkı şandır ğâtıs ğımkına ebedin
 Mükerrer şahâdet ulvuna mâbedin
 Mabed bilmeyene sorarım birgün

Kurdular bilmezden bunca tarîkat
 Tevhîd-i tatrîkatta aslı hakîkat
 Muhammed resûlune doğdu salâvat
 Salâtı bilmezden sorarım bir gün

Turabi'yem yazdım bunca sözleri
 Mürşîd olan alır bundan özleri
 Sizler bir bilenden sorun bizleri
 Doğruyu söyleyen bulunur birgün *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 24. şiir)*

Yukarıda da değindiğimiz gibi “Sorarım Bir Gün” adlı şiirinin dışında ağır bir dil kullandığı şiiri yoktur. Ancak oldukça az sayıdaki şiirlerinin bazı dizelerinde yabancı kökenli sözcükleri görebilmekteyiz. Bunun dışında şiirlerinin tamamına yakınında oldukça arı bir dil kullanmıştır. “Dost” adlı şiirinde olduğu gibi şiirlerinin büyük bölümünde sade, anlaşılır ve akıcı bir dil kullanmıştır:

DOST

Ömrüm geçti yabanlarda
Yaşanacak yıl mı kaldı
Geri dönsem yaylalarda
Tutunacak dal mı kaldı
dost

Yollarımı kesen dağlar
Özlem ile gözüm çağlar
Ayaz düştü yandı bağlar
Koklanacak gül mü kaldı
dost

Kar boran yağdı başıma
Acılar sızdı aşıma
Yazmak için kardaşıma
Kalemime el mi kaldı
dost

Derdim yazam taş üstüne
Dalga dalga kaş üstüne
Gömülecek na’ş üstüne
Gözlerimde sel mi kaldı
dost

Turabi'yem çilem zarım
 Çok bekledim gelmez yârim
 Soldu gülüm öldü arım
 Kovanımda bal mı kaldı
 dost *(mahlas kullandığı 8 heceli şiirler 4. şiir)*

Bunun yanında oldukça arı bir dil kullandığı ve serbest tarzda yazdığı şu şiiri dikkatimizi çekmektedir:

NAZAR BONCUĞU
 Yazamam sana sevimi
 Kalemler kağıtlar görmesin
 Anlatamam kimselere
 Yüreğimde giz kalsın
 Bütün gizeminle suskun
 Dilimin kaslarında dur
 Sarmaşıklar benden öğrensin
 Tutkunluğu
 Usanılar sitem etsin
 Utanılar uzağımda
 Çözmesin ellerin kördüğüm sarmalarımı
 Yabanlar sorabilir içemlerimi
 Bilemezler
 Dudaklarımdaki arımsallığı
 Gözlerindeki aydınlığı, derinliği
 Göremezler
 Yüreğimde tuttuğumu bilmesinler
 Bir nazar boncuğu tak
 Kendine
 Bana da
 Yüreğimi bulmasınlar
 Turabi'yi vurmasınlar *(vezin kullanmadığı şiirler 74. şiir)*

Mehmet Turabi iki şiirinde doğu illerindeki bazı yörelerin yerel şivesini kullanmıştır:

HASO'YA MEKTUP

La Haso bak ne yazirem sana dikkat et ha...

İnsanlıktan yana bir öz kalmamış
Dost dostu görecek bir göz kalmamış
Döneklik hortlamış hiç söz kalmamış
Ben tükendim gelip tükenme Haso

Köprüler altında surlar dibinde
Fahişe esrari her âleminde
Kaybolir gidersen insan selinde
Ben tükendim gelip tükenme Haso

Hem parasi çoktir hem de karisi
Esmerinden doli doli sarisi
Bir de Karaköy'i işin fazlasi
Ben tükendim gelip tükenme Haso

Her millet her renkten mahluki çoktir
Kimsenen kesmeye faydasi yoktir
Nereye gidersen her taraf boktir
Ben tükendim gelip tükenme Haso

İstanbul değmez köyden bir taşa
Şerefinle çalış ömrini yaşa
Aldanma la Haso boyali kaşa
Ben tükendim gelip tükenme Haso

Hiç belli olmiyi erkek kadini
 Unitir gidersin öz evladini
 Güzeldir diyenin ta avradini
 Ben tükendim gelip tükenme Haso

Sen sen ol la Haso köyi bırakma
 Çociği avradi boşuna yakma
 İstanbul güzeldir diyeni takma
 Ben tükendim gelip tükenme Haso. *(mahlas kullanmadığı 11 heceli şiirler 1. şiir)*

KERİMO

Lo Kerimo Kerimo
 Anan baban delimo
 Sana nişan takiler
 Sevdiğin kız ölimo

Lo Hacer sen ne desen
 Seni seviyem bilisen
 Kuranime bilmiyem
 Sen bana inanisen

Lo babo ne yapisen
 Hangi çağda yaşisen
 Ağa töreyi boş ver
 Sen Allah'ı sevisen

Gözün kör ola ağa
 Elin kırıla baba
 Hacer benim sevdiğim
 Başka gelin yok ano

Urfa, Mardin, Muş, Van'e
 Sana sığındım ane
 Babam ağam razı et
 Hacer kızı al ane. *(mahlas kullanmadığı 7 heceli şiirler 11. şiir)*

Selam adlı şiirinin üçüncü Dörtlüğünde Karadeniz ve Doğu şivelerinde kullanılan sözcükleri kullanmıştır:

“Sana selam finduk yiyen
 Sana selam keko diyen
 Sazımdaki türkölere
 Selam şarkılara selam.” *(mahlas kullandığı 8 heceli şiirler 28. şiir)*

Bir şiirinde ise Azerice'nin özelliklerini görebilmekteyiz:

Hıçlam yüzüne hiç bakamirem
 Seni sevdiğimi söyleyemirem
 Pek yahşi kızları gördü gözlerim
 Ağlımı alandan vazgeçemirem *(mahlas kullanmadığı 11 heceli şiirler 46. şiir)*

Mehmet Turabi, öz Türkçe'yi ve Türkçe'nin Türkiye'de ve Azerbaycan'da kullanılan ağız ve şivelerini iyi bilen ve kullanan nadir âşıklarımızdan biridir.

Mehmet Turabi'nin şiirlerinde günümüz Türkçe'sinde fazla kullanılmayan sözcüklerin sayısı oldukça azdır. Bunlardan bazıları şunlardır: alvet, gada, mâh, ketr, üryan, divan-ı kebir, ser, hicap, mükerrer, bade, ağyar, nâr, hitap, mürşid, vakf etmek, ecnâs, gıyap, ebsar.

5.2. Atasözleri Ve Deyimler

Oluşturulan eserlerde kullanılan atasözleri ve deyimlerin en önemli özellikleri, anlatım sırasında iletilmek istenen mesajın veya konunun en uygun ve en zengin bir sanatla aktarımını sağlamalarıdır. Atasözü ve deyimlerin hemen hepsinin içinde yoğun bir anlam barınmaktadır. Bunlar anlatıcının anlatmak istediklerini daha etkili ve daha kolay bir şekilde ifade etmesine büyük bir olanak sağlar. Mehmet Turabi şiirlerinde atasözlerini çok az kullanmıştır. Ancak eserlerinde deyimlerin çok kullanıldığını görmekteyiz. Kullandığı pek çok deyimle birlikte kendisinin de bulup kullandığı deyimler vardır. Tespit edebildiğimiz deyimler: az gelmek, bataklıktan gitmek, vız gelmek, ince ince dokumak, söz dizmek, gönül yapmak, mest olmak, toprak olmak, destan olmak, kul olmak, ışık tutmak, olduğu gibi görünmek, yakın takip yapmak, burcu burcu kokmak, elini çekmek, gönül yıkmak, alın teri, aklını basından almak, tarih yazmak, kan ağlamak, elinden tutmak, diz çökmek, kemik yutmak, omzuna yıldız konmak, boynunu bükmek, hor görmek, ateşten gömlek giymek, paha biçmek, başa kar yağmak, ayaktan almak, boyun eğmek, gönül kırmak, alın yazısı, gönül bağlamak, damla istememek, derde düşmek, bataklıktan çıkmak, ölüyken dirilmek, murat almak, çile çekmek, arkadan vurmak, kucak açmak, arada durmak, belini bükmek, aklını almak, yaraya tuz basmak, kalpte sığmak, sözü bala batırmak, göz dikmek, daldan dala konmak, sonsuza yönelmek, karanlığı yok etmek, kalbe dikmek, yer yerinden oynamak, köşeden görünmek, derde dert katmak, kökünü kurutmak, yola düşmek, yüz sürmek, akli basından gitmek, yol gözlemek...

Atasözleri: “İş bu maddî şekli hareket noktası yapan ve ilk söyleyicilerini tespit edemediğimiz bu dil mahsulleri, hayat prensibi olacak fikir ve düşünceleri, din, ahlak, hukuk, iktisad, terbiye, gelenek-görenek ile tabiat hâdiselerinden teknikten vb. çıkacak kâideleri müşahhasan mücerrede giden yolla, bâzen bir fikra kılığında söz ve yazı ile nesillerden nesillere intikal ettiren hikmetli cümlelerdir” (Elçin,2004:625) Tek bir kişi tarafından üretilen atasözleri toplum yaşamı ile ilgili birçok tecrübeyi özlü bir şekilde anlatması bakımından milletin malı olur. Mehmet Turabi eserlerinde atasözlerine yaygın bir biçimde olmasa da yer vermiştir:

Damlaya damlaya göl olmak . (vezin kullanmadığı şiirler 74. şiir)

Ayıplar siva ister. (mahlas kullandığı 7 heceli şiirler 1. şiir)

5.3. Yeni Terim Ve Sözcükler

Mehmet Turabi şiirlerinde yeni sözcüklere oldukça fazla yer vermiştir. Bunda yüksek öğrenimini yarıda bırakmasına kadar eğitim-öğretim ortamlarında yoğun bir şekilde yer alışının çağın koşullarının en önemli payı olduğunu söyleyebiliriz.

Mehmet Turabi'nin kullandığı ve şiirlerinde tespit ettiğimiz sözcük ve terimlerin bir bölümü şunlardır:

Aforoz (vezin kullanmadığı şiirler 34. şiir)

Asfalt (mahlas kullanmadığı 7 heceli şiirler 14. şiir)

Barut (mahlas kullanmadığı 8 heceli şiirler 28. şiir)

Beste (mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 7. şiir)

Büfe (vezin kullanmadığı şiirler 90. şiir)

Bomba (vezin kullanmadığı şiirler 57. şiir)

Çek (mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 7. şiir)

Dansöz (mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 7. şiir)

Dikiz (mahlas kullanmadığı 7 heceli şiirler 12. şiir)

Duble (mahlas kullanmadığı 7 heceli şiirler 12. şiir)

Ekvator (vezin kullanmadığı şiirler 57. şiir)

Fa (mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 7. şiir)

Fantom (mahlas kullanmadığı 7 heceli şiirler 12. şiir)

Füze (vezin kullanmadığı şiirler 57. şiir)

Gangaster (mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 42. şiir)

Gezegen (vezin kullanmadığı şiirler 57. şiir)

Gökdelen (vezin kullanmadığı şiirler 90. şiir)

Hücre (mahlas kullanmadığı 11 heceli şiirler 47.şiir)

Jüri (mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 29. şiir)

- Kobra (*mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 29. şiir*)
 Korna (*mahlas kullanmadığı 7 heceli şiirler 13. şiir*)
 Mi (*mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 7. şiir*)
 Miraj (*mahlas kullanmadığı 7 heceli şiirler 12. şiir*)
 Priz (*mahlas kullanmadığı 11 heceli şiirler 14. şiir*)
 Patron (*mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 7. şiir*)
 Pavyon (*vezin kullanmadığı şiirler 100. şiir*)
 Pizta (*vezin kullanmadığı şiirler 90. şiir*)
 Protez (*mahlas kullanmadığı 7 heceli şiirler 13. şiir*)
 Re (*mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 7. şiir*)
 Sigorta (*mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 29. şiir*)
 Tablo (*mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 29. şiir*)
 Tenkit (*mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 29. şiir*)
 Tılsım (*mahlas kullanmadığı 7 heceli şiirler 23. şiir*)
 Villa (*vezin kullanmadığı şiirler 90. şiir*)
 Viraj (*mahlas kullanmadığı 7 heceli şiirler 12. şiir*)
 Yat (*mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 7. şiir*)

5.4. Özdeyişler (Vecize)

Her hangi bir düşünceyi, bir duyguyu, bir konuyu, bir ilkeyi kısa ve kesin bir şekilde yaşam deneyimine ve gözleme dayanarak dile getiren, genel olarak kim tarafından söylendiği bilinen özlü sözlere özdeyiş ya da vecize adı verilir. Özdeyişler bireysel ya da toplumsal bir ilke, bir görüş, bir kanıyı en kısa yoldan anlam yoğunluğunu barındıracak biçimde anlatır. Âşık Mehmet Turabi yazdığı şiirlerin yanında özdeyiş da dile getiren bir halk aşığıdır. Mehmet Turabi'nin yaratmış getirmiş olduğu özdeyişlerin sayısı 37'dir. Bu özdeyişler şunlardır:

1. "Bahaneler, aciz olanların sığınağıdır"
2. "Başkalarını sevip saymayan insanlar, kendilerine sevgi ve saygısı olmayanlardır."

3. “Benim bildiğim anlamda öğretmeni; bin yıl yaşasam ve hep öğretmen üzerine şiirler ve özdeyişler yazsam ömrüm ancak öğretmen kelimesinin “Ö” harfini anlatmaya yeter”
4. “Bilgi ve bir kişinin bulunduğu sosyal statüdeki yeri, hiçbir zaman kişiliğin göstergesi olamaz”
5. “Bir cümle yazmak için bir kitap okumalı; bir şiir yazmak için okyanusu içmek gerekir”
6. “Büyüklik affetmekle değil, en yüce büyüklik affedilecek duruma düşmemektir.”
7. “Cahil bir padişaha, kültürlü bir çobanı tercih ederim.”
8. “Cehaletten, yalnızlıktan ve insan cinsinden korkuyorum.
9. “Eğitimsiz bireyde bilim, bulanık suda olan altına benzer.”
10. “En güçlü ışık, kitaptır.”
11. “Fiziksel, zihinsel ve maddi yüceliklerle ulaştığın durumlar, insanlığa yönelik olan mütevaziliği ve hoşgörüyü sana unutturmamalıdır.”
12. “Güzellikler zamanın ve emeğin ötesindedir,”
13. “Haklar, haksızlıklarla alınamaz.”
14. “...Hatta kaderle bile mücadele etmeyi ve olumsuzlukları yenmeyi amaç edinmek gerekir”
15. “Hiçbir zaman arayan olma, aranılan ol.”
16. “İnsanın fiziki gücünü yenmek, bilgi gücünü yenmekten çok daha kolaydır.”
17. “İnsanlığın, makamın ve şahsiyetin bütün değerlerine bağlı, sevgi ve saygı ile pekişen bir anlayışın sahibi ve savunucusuyum.”
18. “Kan akrabalığı benim için akrabalık değildir. Bana en yakın birey kültürlü (kişilikli) kişidir”
19. “Kırk yıldır “Okuma” kelimesinin “O” harfi etrafında dolaşıyorum, “O” harfine girecek kapıya yetişemedim.”
20. “Kişiye, kurum ve kuruluşlara en büyük cezayı toplum verir.”
21. “Kitapsız yaşam güneşsiz evren gibidir.”
22. “Konuşmanı, hareketlerini ve işlerini kendine yakıştırdığın şekilde yap.”
23. “Kötülük görmekten değil, kötülük etmekten korkarım”

24. “Kültürünü sağlam bir eğitim ve öğreti üzerine oluşturamayan kişi, kurum, kuruluş ve toplumlar yok olmaya mahkûmdur,”
25. Mutlaka bir şey ol. Bir hiç olma...!
26. “Okumayan gözle kördür.”
27. Sanatı, sanatçı; sanatçıyı da halkın ilgisi ve desteği yaşatır. Halkın kesif ilgisizliği ortamında, sanatçı sanatını sürdürebiliyorsa, her zorluğa ve yokluğa katlanarak yaşamasındandır.
28. “SEVGİ: olumlu insanı duyguların, başarıma ve yaşama gücünün tanımıdır.”
29. “Suçtan önce alınacak tedbir, suçtan sonra verilecek cezadan daha önemlidir.”
30. “Toplumda her çirkinlik cahillerden, her güzellik eğitilmiş insanlardan oluşur,”
31. “Toplumsal kalkınma, toplumun yüksek düzeyde bilinçlenmesiyle mümkündür”
32. “Kültürlü düşmanımdan değil, cahil dostumdan korkarım.”
33. Varlık işlenebildiği ölçüde güzeldir, verimlidir, yararlıdır
34. “Yaşamak için doğduk ölmek için yaşıyoruz.”
35. “Yaşamsal güzelliğin eğitim ve öğretim yoluyla sağlanabilir.”
36. Yattığın yerin temizliği ne kadar önemli ise bastığın yerin temizliği o kadar önemlidir
37. “Yenilik, yeniliği eskitebiliyorsa yeniliktir.”

5.5. Edebî Sanatlar

Türk Halk Edebiyatının bir kolu olan âşık edebiyatında edebî sanatların çok kullanıldığını ve önemli işlevler gördüklerini gözlüyoruz. Âşık şiirinin sanatsal özelliklerinin çok güçlü olduğunu verilen eserlerden yola çıkarak rahatlıkla söyleyebiliriz. Âşık edebiyatında bir âşık eserlerini oluştururken ben şu edebi sanatı yapacağım diye bir şeyi planlamaz. Ancak güçlü ve yaratıcı söz söyleme yetenekleriyle ellindeki malzeme olan söze çok farklı anlamlar yükler. Sözü farklı, geniş ve anlamsal derinlik ve yoğunlukla kullanılması edebi sanatları doğurur.

Mehmet Turabi'nin şiirlerinde edebi sanatların çok önemli ölçüde kullanıldığını görüyoruz. Özellikle teşbih(benzetme) başta olmak üzere pek çok edebi sanatı kendine özgü bir üslupla çok kullanmıştır.

5.5.1. Teşbih(benzetme) sanatı

Teşbih (benzetme) , anlatılanı daha etkili duruma getirmek için, aralarında çeşitli yönlerden ilgi bulunan en az iki varlığın, zayıf olanı güçlü olana benzetme sanatına teşbih sanatı denir. Mehmet Turabi'nin kullandığı teşbih sanatının en büyük özelliği orjinallik taşımasıdır.

5.5.1.1. Kendisiyle İlgili Yaptığı Teşbihler

Mehmet Turabi kendisini köleye benzetmiştir:

“Razıyım elinle cehenneme at
Olmazsa pazarda köle diye sat
Yalvarırım sana bir daha yarat
Buluştur yarimle unut bir saat (*mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 1. şiir*)

Bir başka şiirinde sevgiliden ayrı oluşunu ve bu ayrılığın verdiği ıstırap sonucu kendisini babasız bir yetime benzetmiştir:

“Sensiz bir yolculuk nasıl sorarsan
Karanlık diyarda rüyadan beter
Gezdiğim yerlerde yetim gibiyim
Solmuş, dalı bükük çiçekten beter (*mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 32. şiir*)

5.5.1.2. Sevdikleri ile İlgili Teşbihler

Mehmet Turabi Hz. Ali'yi seher yıldızına benzetmiştir:

“Seni okuyunca güzel tanıdım
Seher yıldızına benzersin Ali’im” *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 19. şiir)*

Âşıkları ana babaya benzetmiştir:

“Yeri gelir baba bazen de ana
Teliyle saziyla daldır âşıklar” *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 20. şiir)*

Öğretmenin ilim gücünü bir hortumun bir yıldırımın gücüne benzetmiştir:

“Bir hortumdur gökyüzüne yükselen
Yıldırımdır bir uçtan bir uca yeri delen.” *(mahlas kullanmadığı 11 heceli şiirler 4. şiir)*

Sevgiliyi tel ortasındaki nağmeye benzetmiştir:

Şarkıma, türküme seni söz ettim
Hep okudum seni, çaldım sazımda
Seninle ağladım, seninle güldüm
Seni nağme bildim tel ortasında *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 24. şiir)*

5.5.1.3. Diğer Unsurlarla İlgili Teşbihler

Yoksulları bedevilere benzetmiştir:
Çok görme bizlere çadırdan evi
Tarlaysız, bahçesiz mülkün yok nevi
Bir yerden bir yere sanki **bedevi**
Göçüp yüklenmeye alışmışız biz *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 20. şiir)*
Kendisine hediye edilen kalemi şerbete benzetmiştir.

“Oda arkadaşın çay ikram etti
Sandım ki bu dünyayı bana mal etti

Senin sunduğunsa sanki şerbetti

Bunca güzelliği sezdi bu kalem *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 33. şiir)*

5.5.2. İstiare

İstiare, teşbihin asıl öğelerinden sadece biriyle yapılan benzetmedir. Mehmet Turabi şiirlerinde istiare sanatını çok yapmıştır: Kadını damardaki kana benzetmiştir:

“Kendini tanıdın mı damardaki kan

Kızgınım dargınım sana her zaman” *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 30. şiir)*

Bedenini kaleye benzetmiştir:

“İnsan sevgisiyle örüldü kalem *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 331. şiir)*

Vatandaşları ayağa, bedene, başa benzetmiştir:

“Kimi ayak, kimi beden, kimisi de baş

Rüyadan farkı yok mahşere kadar” *(mahlas kullanmadığı 11 heceli şiirler 38. şiir)*

Mehmet turabi kalbini veya gönlünü sabır taşına benzetmiştir:

Çoktan oturmuşum sabır taşına

Ne kadar vursalar kırılmayacak

Bir eser yarattım dostu, komşuma

Değeri ne kadar sorulmayacak *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 36. şiir)*

İlmi, bilgiyi bal kazanına benzetmiştir:

Çalıp söyleyen ozana

Sözü yoğurup yazana

Kaşığını bal kazana

Daldıran yok daldıran yok *(mahlas kullandığı 8 heceli şiirler 11. şiir)*

H.z.Muhammed'i (sav) nura benzetmiştir:

Bataklıktan çıksan düze

İftirayla gelme bize

Ak doğmuş o nurlu yüze

Misk u amber sürün de gel *(mahlas kullandığı 8 heceli şiirler 18. şiir)*

Toplumun çektiği dertleri sıkıntıları ağır yüklere, tonlara benzetmiştir:

Aşık Turabi'yem canlar

Kimseye kalmadı hanlar

Üstümüze düştü tonlar

Kaldıran yok kaldıran yok *(mahlas kullandığı 8 heceli şiirler 11. şiir)*

Düşmanlar ejderhaya benzetilmiştir:

Çoktan göz dikilmiş cennet yurduma

Nice ejderhalar düşmüş ardıma

Tanrıdan selamet yüce orduma

Vatanım vatanım ağlar vatanım *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 12. şiir)*

Bir şiirinde çocuklarını goncaya benzetmiştir:

Goncalarım açtı solmak üzere

Sarıldım arkadaş zalim mavzere

Halimi arzedem dostlar sizlere

Şu yalan dünyada yaş aktı gitti. *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 13. şiir)*

5.5.3. Mübalağa(abartma) sanatı

Mübalağa, anlatılanlara olağanüstü nitelikler yüklemek, bir sözün etkisini güçlendirmek amacıyla bir durumuolduğundan çok büyük ya da küçük gösterme sanatıdır. Mehmet Turabi, bir çok şiirinde mübalağa sanatını kullanmıştır.

Kendisini güneş olup, dağları eritip içeceğini belirtmekle bu sanatı yapmıştır:

Turabi'yem sel olurum

Sizi alır götürürüm

Güneş olur eritirim

Ben içerim sizi dağlar (*mahlas kullandığı 8 heceli şiirler 2. şiir*)

Başka bir şiirinde çöle döndüğünü belirterek abartma sanatı yapmıştır:

Yüreğimi bilemekten

Her gün dilek dilemekten

Gözyaşımı elemekten

Sahralarda çöle döndüm (*mahlas kullandığı 8 heceli şiirler 12. şiir*)

5.5.4. İstifham

İstifham, sözü sorulan şeye yanıt isteme amacı gütmeyen, duyguyu ve anlamı güçlendirmek için soru biçiminde söylemektir:

TURABİ'ye sitem niye

Gerçekleri söyler diye

Yakışmaz gitmek geriye

Utanın biraz utanın (*mahlas kullandığı 8 heceli şiirler 1. şiir*)

Mehmet Turabi, sorulara bazen “evet” bazen “hayır” cevaplarını beklerken bazen de sorunun cevabını zaten bildiğini hissettirir:

Biri yazmış, biri çizmiş,
 Biri asın demiş beni,
 Ne Mecnun'um ne de Leyla,
 Neden çöle salın demiş. *(mahlas kullanmadığı 8 heceli şiirler 4. şiir)*

Sevdiğine sitemli bir şekilde soru yöneltmektedir:
 Hiç boynunu bükmedin
 Yalvarıp diz çökmedin
 Kara sevda çekmedin
 Niye vurgunsun niye *(mahlas kullanmadığı 7 heceli şiirler 7. şiir)*

Cevabını bildiği soruları sormuştur:

Aşktan ağ örülür mü?
 Sevdaya verilir mi?
 Bir vefasız uğruna
 Elde can verilir mi? *(mahlas kullanmadığı 7 heceli şiirler 20. şiir)*

Mahzunî Şerif'in ölümü karşısında düştüğü çaresizliği dile getirmiştir:

Turabî yasında söz ile sazda
 Kanlı yaş yağdırsa yine de az da
 Mezarıcı mezarım bitişik kaz da
 Öleyim yanına gelsem olur mu
 Mahzunî Şerif'm gelsem olur mu *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 18. şiir)*

Gerçeği ve doğruyu bilen pek olmadığını anlatmak için yine istifham sanatına başvurmuştur:

Kaç kişi yürüyor bu doğru yolu
 İlahi sevdalar gönlünde dolu
 Köprü eylemişsin kanadın kolu

Gönülden gönüle sevdasın Ali'm (*mahlas kullandığı 8 heceli şiirler 19. şiir*)

Vatana faydası olmayan siyaset adamlarını eleştirmek için istifham sanatına başvurmuştur:

“Beş yüz elli kişi var, kaç vatan kurtaran
Binmişler bir gemiye, çoğu gemi batıran
Vatan, millet uğruna teker teker satılan
Alışır yavaş yavaş, yeni yeni katılan (*mahlas kullamadığı 14 heceli şiirler 1. şiir*)

5.5.5. Teşhis (kişileştirme) sanatı

Teşhis, insan dışındaki varlıklara insan özelliği kazandırmaya denir. Mehmet Turabi insandan doğaya ve doğadan insana aktarımı başarıyla kullanmıştır. Doğadaki varlıklara insanî özellikler vererek teşhis sanatına başvurmuştur.

Yazı için kullanılan kalem, güzel ve iyi insanları öven kişi olarak belirtilmiştir:

Seninle tanışmak varmış kaderde
Böyle güzellikler devadır derde
Allah'ım verendir her lütfü ferde
Güzel insanları över bu kalem (*mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 33. şiir*)

Dağlar yol kesen kimse olarak belirtilmiştir.

Yollarımı kesen dağlar
Özlem ile gözüm çağlar
Ayaz düştü yandı bağlar
Koklanacak gül mü kaldı dost (*mahlas kullandığı 8 heceli şiirler 4. şiir*)

5.5.6. Tenasüp

Tenasüp, aralarında çeşitli anlam ilişkisi bulunan sözcüklerin bir arada kullanılması sanatıdır. Tüm şairlerin ve saz aşıklarının yoğun olarak başvurduğu söz sanatlarından biridir.

Bedenin baş kısmının unsurları ile ilgili tenasüp:

Düşünen **beyinle** konuşan bir **dil**

Göz ile **kulağı** koruyan mendil

Kalb ile ciğeri eyledin kandil

Gizi çözülmeyen bu bir alaka (*mahlas kullandığı 11 heceli şiirle 6. şiir*)

Çiçek türleri ile ilgili tenasüp:

Araya çölleri dağları koydun

Taş ettin bedenim in diye oydun

Nergisi, sümbülü, gülleri saydın

Yüreği bedenden çaldıran gönül (*mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 14. şiir*)

5.5.7. Telmih

Telmih, söz arasında bilinen bir olaya, fıkraya, atasözüne veya bilinen bir kişiye işaret ederek onu anımsatma sanatıdır.

Mehmet Turabi, kişileri, olayları, konuları anımsatmak amacıyla bir çok şiirinde telmih sanatı yapmıştır:

Ferhat'ın hikâyesine telmih:

Uzaysın daracık kalplere sığdın

Aşk için mekanı kaldıran gönül

En ağır yükleri aşika yığdın

Dağları Ferhat'a deldiren gönül (*mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 14. şiir*)

Hz. Muhammed ve Hz. Ali'ye telmih:

Turabi yazarken titrer elleri

Bülbüle kesilir söyler dilleri

Hurilerle derip sunsam gülleri

Şah gülüm Muhammed, Ali'yi gördüm *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 9. şiir)*

5.5.8. Tariz

Tariz, birine duyulan kızgınlığı veya sitemi belirtmek amacıyla bir sözün karşıt anlamını düşündürecek şekilde kullanılmasına verilen addır.

Mehmet Turabi'nin kimi taşlamalarında tariz sanatından örnekler görebiliyoruz.

Birçok şiirinde devletin ileri gelenlerini eleştirirken düşüncelerini tariz yoluyla anlatmıştır:

“Çok terbiye görmüşler, küfür edecek kadar

Maşallah hepsi sporcu, tekme atacak kadar

Utandım seyrederken bana vekil olanlar

Tam da obur olmuşlar bizi yiyecek kadar *(mahlas kullandığı 14 heceli şiirler 1. Şiir)*.

Başka bir şiirinde ise bir konunun en basit yönlerini bilenlerin o konuda usta kesildiklerini eleştirerek tariz sanatı yapmıştır. Bunu da yaparken kimleri kastettiğini açıkça belli eder:

Her fa, mi, re diyen yapıyor beste

Çakal cirit atar aslan kafeste

Vekilim uyurken sayıyor deste

Topla ağam topla sermekten güzel *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 7. şiir)*

2.6. ANLATIM ŞEKİLLERİ

Oluşturulan her edebi yapıtta, yazarın veya şairin yapıtlarında bir takım anlatım tekniklerini kullanıldığı gözümüze çarpmaktadır. Bu anlatım tekniklerini eserini oluşturanın içinde bulunduğu durumlar önemli rol oynar. Anlatım teknikleri hikâye yoluyla anlatım, tasvir yoluyla anlatım, doğrudan doğruya anlatım, açıklayarak anlatım, mükâleme yoluyla anlatım, öğüt ve hitap yoluyla anlatım ve soru yoluyla anlatımdır.

Mehmet Turabi, oluşturduğu eserinde en çok hikâye yoluyla anlatım, tasvir yoluyla anlatım öğüt ve hitap yoluyla anlatım tekniklerini kullanmıştır.

2.6.1. Hikâye Yoluyla Anlatım: Bir kimsenin anlatmak istediği bir düşünceyi, bir olayı, bir olguyu veya duyguyu bir olaya bağlayarak, bir olayda yaşatarak yansıttığı anlatım şekline hikâye yoluyla anlatım denir. Mehmet Turabi, özellikle koşmalarında hikâye yoluyla anlatım tekniğini çok kullanmıştır.

“Hep aktı yaşlarım seven silmedi
Niçin yandıgımı kimse bilmedi
Gençliğim geçiyor yârim gelmedi
Durdur bu dünyayı durdur bir saat” *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 1. şiir)*

“Turabi’yem çilem zarım
Çok bekledim gelmez yârim
Soldu gülüm öldü arım
Kovanımda bal mı kaldı
dost” *(mahlas kullandığı 8 heceli şiirler 4. şiir)*

“Bal akan dereden içtim kanarak
Aşkın pınarında suda yanarak
Cehennem çölünde korda donarak
Mahzun- i Şerif’i Veysel’i gördüm” *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 9. şiir).*

“Düştüm dara girdim aza
 Bulandım çamura toza
 Yar sevdamı yaza yaza
 Ben bir dili lala döndüm” *(mahlas kullandığı 8 heceli şiirler 12. şiir)*

2.6.2. Tasvir Yoluyla Anlatım

Dış âleme özgü gözlemlerin gözümüzde ve beynimizde canlanmasını sağlayacak şekilde anlatılması ile oluşan anlatım tekniğine tasvir yoluyla anlatım adı verilir. Konu olarak ele alınan varlıkların belirleyici özelliklerini ortaya çıkararak onları görünür hâle getiriyormuş gibi yapılan anlatımdır. Bu anlatım tarzı düşünceye somutluk kazandırır. Kelimelerle resim çizmek olarak da tanımlanabilir. Mehmet Turabi Özellikle, iç hezeyanlarını, doğayı ve kendi memleketini anlattığı şiirlerinde bu anlatım tekniğinden yararlanmışır.

“Acı sözün oktan beter batıyor
 Dertler yuvalanmış bende yatıyor” *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 3. şiir)*

“Bu bir sevda yağmuruydu
 Gönlümdeki sellere bak
 Yangınlardan çıkmış gibi
 Her yanımda küllere bak” *(mahlas kullanmadığı 8 heceli şiirler 3. şiir)*

“Dağdan kekik topladılar
 Yağmur yağdı ısladılar
 Baştan dibe su doldular
 Kekik elinden elinden” *(mahlas kullandığı 8 heceli şiirler 14. şiir)*

“Turabi’yi yıkan azgın sel olsun
 Sevdamı bitirsen ömrümü çalsan
 Yerle gök arası uçurum kalsan
 Kül olur toz olur yardan geçerim” *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 8. şiir)*

2.6.3. Doğrudan Doğruya Anlatım

Anlatılmak istenenlerin her hangi bir dolaylamaya gidilmeden biline doğruların olduğu gibi cesurca anlatıldığı anlatım türüdür.

“ Beşikten mezara kadar
Orman her varlığa yarar
Vermeyin ağaca zarar
Yakma dostum yanma dostum

Gölge verir meyve verir
Tahta verir kağıt verir
Buluttan yağmur getirir
Yakma dostum yanma dostum” *(mahlas kullandığı 8 heceli şiirler 3. şiir)*

2.6.4. Öğüt ve Hitap Yoluyla Anlatım

Anlatılmak istenen duygu ve düşüncelerin okuyucu ile konuşuyormuş gibi kaleme alınmasına ya da söylenmesine öğüt ve hitap yoluyla anlatım tekniği dı veriyoruz. Mehmet Turabi bazı şiirlerini okuyucu ile konuşuyormuş gibi yazmıştır. Bu şiirlerinde öğüt ve hitap tarzını çok iyi uygulamıştır:

Engeller yüzünden dönmek gerek
Bazen kobra çıkar bazen engerek
Giydirmek isterler ateşten yelek
Cennetlik libası soyunma sakın *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 29. şiir)*

“Uzak dur ayıptan kendini koru
Gaflete dalıp da şaşırma yolu
Kin ile yürüme mahşere doğru
Sevgiden, barıştan yük taşıyalım”. *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 22. şiir).*

“Samimi gördüğün gülen yüzleri,
Ayaktan almağa bakar gözleri,
Hemen unuturlar geçen günleri,
Ebedi dostluğu bulmağa uğraş.” *(mahlas kullanmadığı 11 heceli şiirler 5. şiir).*

“Çok yazıktır dalı yakmak
Yarına çöller bırakmak
Sevaptır yeşile bakmak
Yakma dostum yanma dostum” *(mahlas kullandığı 8 heceli şiirler 3. Şiir).*

“Çok gezip görmeli her güzelliği
Bozmadan dünyada gerçek birliği
Düğüm olacaksa yapma ilmiği
Allah’ın katında yok sağı solu” *(mahlas kullanmadığı 11 heceli şiirler 43. şiir).*

2.6.5. Soru Yoluyla Anlatım

Soru yoluyla anlatım düşünceleri daha etkili kılmak amacıyla başvurulan bir anlatım yoludur. Aslında soruya verilecek yanıtı âşık bilmektedir. Mehmet Turabi bu anlatım yoluna çok başvurmuştur. Sorulardaki amaç, okuyucunun dikkatini verilmek istene mesaja çekmektir. Bu sayede anlatılmak istenenler insanın zihninde ve vicdanında daha farklı yerlere sahip olurlar.

Haktan şaşmayalım, doğru kalalım,
Birbirimize hor bakmayalım,
Birleşelim canlar, birlik olalım,
Ayrılıktan kime ne fayda gelir?

Yaradan yaratmış kime şikayet,
Var edeni tanı O’na kulluk et,
Temiz niyetlerle gelir selamet,
Kötü düşünmekten ne fayda gelir? *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 23. şiir)*

“Turabi’yem çilem zarım
 Çok bekledim gelmez yarım
 Soldu gülüm öldü arım
 Kovanımda bal mı kaldı dost” *(mahlas kullandığı 8 heceli şiirler 4. şiir).*

“Turabi’ye aşkı sen vermedin mi
 Havva’yı Adem’e sen sermedin mi
 Yoluma dağları sen germedin mi
 Aldır engelleri aldır bir saat” *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 1. şiir).*

“Sağlıklı dişlerin güzel manzara
 Çürümüş dişlerle olma maskara
 İster bir zengin ol ister fukara
 Fırçasız, macunsuz nasıl yatarsın
 Çekilmez acıyı çeker gidersin” *(mahlas kullanmadığı 11 heceli şiirler 14. şiir).*

2.6.6.Açıklayarak Anlatım:

Bir konuyu geliştirmek, berraklaştırmak, daha anlaşılır duruma sokmaktır. Bir şeyi öğretmek, bir konuda bilgi vermek amacıyla yapılır.

“Sevgisiz, ilgisiz çocuk yaşamaz
 Analı çocuklar sokakta kalmaz
 Sulanan çiçekler dalında solmaz
 Tomurcuk bir gülüm, çocuğum ben” *(mahlas kullanmadığı 11 heceli şiirler 18. şiir)*

“Aynı su taşır arkamız
 Can ile beden ırkımız
 Aynıyız yoktur farkımız
 Utanan biraz utanın” *(mahlas kullandığı 8 heceli şiirler 1. şiir).*

“Ben yazdım, siz okuyun
 İnce ince dokuyun
 Ne kurdum ne de koyun
 İnsanım ben, insanım” (*mahlas kullandığı 7 heceli şiirler 15. şiir*).

“Gölge verir meyve verir
 Tahta verir kağıt verir
 Buluttan yağmur getirir
 Yakma dostum yanma arkadaş” (*mahlas kullandığı 8 heceli şiirler 3. şiir*).

“Bizde dil renk fark etmiyor
 İnsan olan kin gütmüyor
 Bin baş bir yürek etmiyor
 Gönüllere serin de gel” (*mahlas kullandığı 8 heceli şiirler 18. şiir*).

2.6.7.Mükâleme Yoluyla Anlatım:

Bu anlatım seklene karşılıklı konuşma yoluyla anlatım da denir. “Dedim, dedi” şeklinde yazılan şiirler ile atışmalarda kullanılan bir anlatım seklidir. Mehmet Turabi katıldığı bir çok atışmada mükâleme yoluyla anlatım tarzını kullanmış ancak karşı tarafın atışmaları kayıt altına alınmadığından ancak kendisinin atışmalarda söyleyip kaydettiği şiirlere ulaşabiliyoruz:

Sorarım sizlere ne halde âlem
 Geçerken bırakmaz dost dostu selam
 Sözde hep müminiz, dinimiz İslam
 Neremizde var ki İslamlık bizim (*mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 28. şiir*)

III. BÖLÜM

ŞİİRLERİNİN KONU BAKIMINDAN TAHLİLİ

1. SOSYAL KONULAR

Âşık Mehmet Turabi sosyal konu ve olaylar karşısında sessiz kalmamıştır. Birlik, barış, aile, eğitim, vergi, tasarruf, cehalet, insanımızın çektiği sıkıntılar, yolsuzluk, ikiyüzlülük gibi konular onun şiirlerinde yer alan belli başlı sosyal konulardır. Şiirlerinde öne çıkan en önemli konular evrensel birliğe çağrı, beraberlik ve kardeşlik konularıdır.

Sosyal yaşamın konusuna giren hemen hemen her konuda eser veren Mehmet Turabi'nin yoğun bir biçimde işlediği konulardan biri de eğitim ve kişilik konularıdır.

Şiirlerindeki din ve tasavvuf konuları bugün bizi Mevlana'nın, Yunus'un dünyalarına götürmektedir. Bu dini mahiyetteki şiirlerinde Allah'ın insanları bir yarattığını bu nedenle dini bir dil de kullanarak insanları bir olmaya, doğruya, Hakk'a ve kardeşliğe çağırır. Şiirlerini okuduğumuzda Mehmet Turabi'deki insan aşkının, kardeşlik duygularının ve barış özleminin derinliğini rahatlıkla görebiliriz. Bu unsurlar Âşık Mehmet Turabi'de o kadar derin ki bir şiirinde (*vezin kullanmadığı şiirler 125. şiir*) “insanları birbirinden ayıran dillere, dinlere, ırklara, renklere, kıtalara, acımasız duygulara isyanını” haykırır.

Âşıklık geleneği içinde birlik, beraberlik, kardeşlik ve barış özlemini eserlerinde bu kadar derin bir şekilde işleyen âşık sayısı fazla değildir. Âşık denen insanların vasıflarını anlatırken şu görüşlere yer verir:

“Âşık ibadet ederken duasını evrensel yapar. Okur, ilim öğrenir ve öğretir. Böylece dünyevi ve ilahi aşkı bir arada yerine göre yürütür. Neticede aşkı bilen ve

yaşayan bireyler her zaman ve her yerde güzellik ve iyilikte örnek olur. Âşık; ışıktır, arıdır, sudur, baldır, çiçektir.”

Mehmet Turabi'nin âşık hakkındaki dile getirmiş olduğu şu sözleri onun evrensel insan sevgisi ve ondaki birlik, beraberlik, kardeşlik duygularının derinliğini ve yoğunluğunu yansıtmaları bakımından büyük bir önem taşımaktadır:

“Açılmış olan aydınlık yola ek bir aydınlık katmayan ve kendine has yaratıları ile insanlara farklı bir aydınlık yol açmayan âşık, âşık değildir. Âşık yalnız kendi yöresi ve geleneğinde değil evrensel dil kullandığı zaman âşıktır. Yazdığı ve söyledikleriyle yalnız onu sayan ve sevenlerin değil onu hiç tanımayan ve görmeyen insanların da ondan feyiz ve neşe almaları gerekir.”

Biz burada sosyal değerlerden başlayarak yoğun bir şekilde işlemiş olduğu konulara değineceğiz.

1.1. Sosyal Değerler

1.1.1.Birlik, Barış ve Kardeşlik: Mehmet Turabi'ye göre bu dünyada yaşayan herkes kardeştir, aynıdır ve herkes can ile bedeninin ırkındandır. Yaratıştaki bu birliği göremeyenlerin utanç duymaları gerektiğini dile getirmiştir:

“Aynı su taşır arkımız

Can ile beden ırkımız

Aynıyız yoktur farkımız

Utanın biraz utanın” (*mahlas kullandığı 8 heceli şiirler 1. şiir*).

Sonları geldiğinde aynı mekân olan mezara gidecek insanların birbirlerini dışlamalarına Âşık Mehmet Turabi bir anlam verememektedir:

“Sen insansın ben insanım
 Dışladığın yetmedi mi?
 Aynı kefen aynı mezar
 Gördüğünüz yetmedi mi?” *(mahlas kullanmadığı 8 heceli şiirler 26. şiir).*

Bir başka şiirinin bir dördlüğünde insanların öz itibariyle bir olduklarını ancak insanlar arasında ölüme götürece kadar yaygın olan birlikten uzaklaşmışlığın ve savaşların bir an önce sonlandırılmasını istemektedir:

“Ne Türk, ne Kürt, ne Arap’ı
 Hepimiz bir, aynı yapı
 Aynı bina, birdir kapı
 Yetti hüznün analara” *(mahlas kullandığı 8 heceli şiirler 24. şiir).*

Mehmet Turabi’ye göre insanları dillerine ve renklerine göre tasnif etmek, Allah’ın indirdiği dört kitabın hakkını inkar etmektir, insanları tasnif etmek Allah’ın işidir:

“Siyah, beyaz, sarı ayırmayalım
 O dilden bu dilden kayırmayalım
 Dört kitap hakkını sıyırmayalım
 Öz sözü bilelim bir olun dostlar” *(mahlas kullanmadığı 11 heceli şiirler 50. şiir).*

“Tasnifi Allah yapar
 Tüm kullar O’na tapar
 Bir gün kıyamet kopar
 İnsanım ben, insanım” *(mahlas kullanmadığı 7 heceli şiirler 15. şiir).*

İnsanları yaratılıştan kaynaklanan farklılıklarından dolayı ayırmanın hiç kimseye bir fayda getirmeyeceğini dile getiren Turabi insanların birbirlerini horlamamalarını istemektedir:

“Haktan şaşmayalım, doğru kalalım
 Birbirimize hor bakmayalım
 Birleşelim canlar, birlik olalım
 Ayrılıktan kime ne fayda gelir?” *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 23. şiir).*

Âşık Mehmet Turabi’ye göre dil, renk ayırımı yapmanın ve yaratılıştaki farklılıklardan dolayı insanlara kin beslemenin insan olmaya aykırı olduğu gerçeği göz ardı edilmemelidir:

“Bizde dil renk fark etmiyor
 İnsan olan kin gütmüyor
 Bin baş bir yürek etmiyor
 Gönüllere serin de gel” *(mahlas kullandığı 8 heceli şiirler 18. şiir).*

Mehmet Turabi insanları her zaman birliğe, kardeşliğe davet etmekte bu daveti aslında İslam’ın bir emri olarak da bilmek gerektiğini vurgulamıştır:

“Ey insanlar gelin birlik olalım
 Kaderi bir edip birlik gülelim
 Dünyadan mahşere kardeş gidelim
 Kardeşliği söyler İslamlık bizim” *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 28. şiir).*

Öldükten sonra insanın asıl ereği, ebedi saadetin yaşanacağı yer olan Cennet’e girmenin yolu fani ömrü düşmanlıktan uzak barış içinde yaşamaya bağlayan Mehmet Turabi bu değerler olduktan sonra başka bir maddi beklenti içerisinde olmadığını dile getirmiştir:

“Turabi her zaman barıştan yana
 Hiç düşman olmasın insan insana
 Ne para ne toprak vermeyin bana
 Temiz niyetlerle cennetler bizim” *mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 28. şiir).*

İnsan; başını kaldırıp yaratıcının varlıklarına, yaratıcının gösterdiği şekilde bakarsa kötü gözle bakmanın men edildiğini Mehmet Turabi şöyle anlatır:

“Göğü oku: Kem bakış men
Hiçbir kulu görme düşman
Sevdalılar olmaz pişman
Aşkî kulda bul kardeşim” (*mahlas kullandığı 8 heceli şiirler 7. şiir*).

İnsanlar arasındaki kinin de bir gerekçesinin olmayacağını, insanlar arasında arzulanan sadakatin yine insanlar arasında nifak sokulmaması şartına bağlayan Mehmet Turabi bu düşüncelerini oldukça etkili bir şekilde dile getirmiştir:

“Neden kinde bu mahlûkat
Saklı değil bu hakikat
Olmaz mıydı hep sadakat
Kula fitne sokulmadan.” (*mahlas kullandığı 8 heceli şiirler 23. şiir*).

“Büyüyelim kardaş gibi
Yürüyelim yoldaş gibi
Yaşayalım bir çift gibi
Sen insansın, ben insanım” (*mahlas kullanmadığı 8 heceli şiirler 18. şiir*)

İnsanların arasındaki kinin ve nefretin çok yersiz, basit ve gülünç bir durum olduğunu şöyle dile getirir Turabi:

“Sarı, siyah ne fark eder
Doğuyoruz birer birer
Bunca kine hayvan güler
Sen insansın, ben insanım.” (*mahlas kullanmadığı 8 heceli şiirler 18. şiir*).

İnsanlar arasındaki siyasi düşünce farklılıklarının insanların birlik içinde olmalarına engel olarak görülmesinin yanlış olduğunu anlatan Turabi insan için doğru yolun hakkın yolu olduğunu dile getirir:

“Ne sağı var, ne solu
Doğrusu hakkın yolu
Hep birdir insanoğlu
İnsanım ben, insanım.” *(mahlas kullanmadığı 7 heceli şiirler 15. şiir)*

Serbest tarzda yazdığı bir şiirinde Mehmet Turabi, insanların birbirlerini sınıflandırıp dışlamalarında özü itibariyle hiçbir rolü olmayan birçok unsura dahi isyan etmektedir:

“İsyanım var, ne suçu var bebeklerin
Balıkların, arıların, böceklerin,
İnsanları birbirinden ayıran
Dillere, dinlere, ırklara, renklere
Kıtalara, acımasız duygulara
İsyanım var.” *(vezin kullanmadığı şiirler 125. şiir)*

Yine “Abi” adlı şiirinde dile getirdiği insanın insanı yaratılıştaki farklılıklardan dolayı elememesi ve güzel dileklerde bulunurken yakına ve uzağa ayrı dileklerde bulunulmamasını istemesi Mehmet Turabi’deki “varlığı bir görme aşkını” bize göstermesi bakımından büyük bir önem taşımaktadır:

“Allah’tan af dile kuldan dileme
Kalburu alıp ta insan eleme
Yakına, uzağa ayrı dileme
En kötü dileği bulursun abi” *(mahlas kullanmadığı 11 heceli şiirler 45. Şiir.)*

1.1.2. Adalet: Eşitlik Mehmet Turabi'nin önem verdiği ve şiirlerinde işlediği konulardan biridir. Adaletin asla göz ardı edilmemesi gerektiğini, adaletin uygulayıcılarının da bu konuda çok duyarlı olmalarını isteyerek onları uyarır. Hak edenin hakkının verilmesi gerektiğini ve benzetme yaparak aslanın hakkının kurnaz çakallara yedirilmemesi gerektiği konusunda çarpıcı uyarılarda bulunur. Bu durumu “A” ve “Ç” harfleriyle şifreleyerek farklı bir anlatım tarzına başvurur:

“Sonsuz saygıdayım her ‘A’ yazana
Her kalem tutana, şair ozana
Hakkım birse fazla vermeyin bana
‘A’ dan önce ‘Ç’ yi hiç yazma sakın

Bir ölçek demişler nedir bilinmez
Neyi ölçer, neyi tartar görülmez
Biçilen değere hiç akıl ermez
Değersiz diyene hiç kanma sakın” (*mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 29. şiir*).

Âşık Mehmet Turabi adaletin, Yüce Yaratıcı'nın emri olduğunu bunu uygulamamanın insanı ateşe götürdüğünü dile getirmiştir:

“Adalet emretmiş Rabbim hâkime
Balondan havalar verme kendine
Düşersin ateşe yanarsın yine
Yaktığın ateşi söndüremezsın.” (*mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 21. şiir*).

1.1.3. Düşünce, İlim Ve Uygarlık : Mehmet Turabi'ye göre düşünce bir deryadır. Lezzeti çok tatlı olan bir sudur. Düşünce öyle mukaddestir ki onun mumu asla tükenmeyecek olan mukaddes deryadan beslenir ve asla sönemez:

“Düşünce bir derya yüze bilmezler
 Suyu çok tatlıdır içe bilmezler
 Mumu mukaddestir söndüremezler
 Sonsuza giderken ayrılma benden” *(mahlas kullanmadığı 11 heceli şiirler 19. şiir).*

İnsanda güzellik aranacaksa ancak fikir ve düşünce güzelliği aranmalıdır, fiziki güzellik ya da başka bir güzellik aramaya gerek yoktur. Kişi, düşünce denen servetten uzak ise onun kuru ağaçlardan bir farkının olamayacağını dile getirir:

“Her kişi aklınca haklıdır bence
 İman ehilleri etmez işkence
 İnsanda güzellik, fikir, düşünce
 Kuru ağaçlardan ne meyve gelir.” *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 23. şiir)*

Uygarlık için yola çıkanları ve bu uğurda yürüyenleri durdurmak imkânsızdır:

Ne dilersen kendine bana da dile
 Ağlayanla ağla, gülenle güle
 Uygarlık yolunda uzun merhale
 Yürüyen canları durduramazsın. *(mahlas kullanmadığı 11 heceli şiirler 21. şiir)*

Mehmet Turabi'ye göre ilim ve fikir cennet elbisesidir. Bunu almak isteyenlerin engelleri yüzünden şartlar ne olursa olsun yılmamak gerekir:

Engeller yüzünden dönmek gerek
 Bazen kobra çıkar bazen engerek
 Giydirmek isterler ateşten yelek
 Cennetlik libası soyunma sakın. *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 29. şiir)*

Bilgiyi alabilmek için bilginleri çok iyi dinlemek şarttır. Mehmet Turabi'ye göre bu da yeterli değildir. Çünkü bilgiyi ve bilgini anlamak her insana nasip olmaz:

“Dinlemek bir sanat, anlamak kısmet
 Mecliste her fikir başka keramet
 Anlayıp, anlatmak büyük keramet
 Hayvandan farkı yok bağırın kişi.” *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 35. şiir)*

Bilgi ve ilim gücüyle yükselenler için bir değer biçmek olanaksızdır:

“Çifte yürüyenler kalkarsa şaha
 Uzayda yıldızlar selam duracak
 Beyniyle yücelen hiç almaz paha
 Değeri taşlara kazılmayacak.” *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 36. şiir)*

Mehmet Turabi’ye göre hakikati bilmek için çok okumalı, çok araştırmalı her kitabı bilmek gerekir. İnsan, kafasının her estiği ile hareket etmemelidir. Ne kadar bilirsen bilene danış sözüne telmihte bulunan Mehmet Turabi şöyle der:

“Ömrünün kışı yazında
 Her türküyü çal sazında
 Ölme cehalet tozunda
 Her kitabı bil kardeşim.” *(mahlas kullandığı 8 heceli şiirler 7. şiir)*

“Kapılma serden gelene
 Mutlak danış bir bilene
 Aldanma yalan gülene
 Gerçeklere bürün de gel.” *(mahlas kullandığı 8 heceli şiirler 18. şiir)*

Mehmet Turabi başka bir şiirinde ise bir şeyin özünü aramak için uzaklara, zorluklara girmenin gereksizliğini belirterek ne varsa kulun özünde var olduğunu şöyle dile getirmiştir:

“Dağda arama cevheri
 Kulda cevher çoktan beri
 Çok övdüler dilberleri
 Güzelliği özde gördüm.” *(mahlas kullanmadığı 8 heceli şiirler 8. şiir)*

Mehmet Turabi hakikatleri arama yolunda bilime güven bağlamıştır. Burada Atatürk’ün Hayatta en hakiki mürşit ilimdir sözünü anımsatmaktadır:

“Güven bağladım bilime
 Boyun eğmedim zulüme
 Herkesi koydum yerime
 Gece gündüz yazıyorum.” *(mahlas kullandığı 8 heceli şiirler 12. şiir)*

Araştırmamanın, uygarlığı yakalamaya çalışmamanın insan için bir alinyazısı olarak kabul edilemeyeceğini anlatmıştır:

“Gel bırakma memleketi
 Güzelliği, bereketi
 Uygarlıktan etiketi
 Takamazsan deme kader.” *(mahlas kullanmadığı 8 heceli şiirler 13. şiir)*

İlim ve kültür insanların ancak ilim insanların yanında ve mekanlarında olacağını dile getiren Mehmet Turabi, toplumdaki çirkinlikleri önleme görevinin yine ilim insanlara düştüğünü belirtmektedir:

“İlim meclisinde içer dervişler
 İrfanı bal eyler dilde süzerler
 Vefaya, cefaya yemin ederler
 Toplumda çirkine yol vermeyelim.” *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 22. şiir)*

1.1.4. Kul Hakkı: Allah'ın insanlara en büyük uyarısı onun huzuruna kul hakkı ile gelmemeleri yönündedir. Çünkü kul hakkı ile ilgili bir günahı affedilmenin dışında tutmuştur. Bu nedenle Mehmet Turabi insanın eceli gelmeden kuldan kul hakkını mutlaka ödemesini istemiştir:

“Bir arada yaşa hiç yan çizmeden
Hak yolunda yürü bir kul ezmeden
Divana çıkmadan, hesap vermeden
Pişmanlık ateşi yakar, kül eder.” *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 40. şiir)*

Mehmet Turabi ölüm anı gelip çatmadan kula hakkının mutlaka ödenmesini vurgulamıştır:

Turabi her zaman söyler gerçeği
Koparma dalında bırak çiçeği
Ziyaret etmeden Hak'ın meleği
Kul hakkını öde, hesapsız gönder.” *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 40. şiir)*

İnsanoğlu için ölüm anidir ve dönüşü yoktur. Ondan dolayı ölüm meleği Azrail ile karşılaşmadan kulun hakkı ödenmelidir:

“İstemezdim olam şâki
Kusur, hata olur vaki
Kulun, kulda bitsin hakkı
Azrail'le tanışmadan.” *(mahlas kullandığı 8 heceli şiirler 23. şiir)*

“Kul hakkını yemeden
Günahlara girmeden
Kör şahitlik etmeden
Haydi git, haydi git.” *(mahlas kullanmadığı 7 heceli şiirler 28. şiir)*

1.1.5. Mertlik, Yiğitlik ve Sözünün Eri Olma: Mehmet Turabi doğruluğa ve dürüstlüğe olağanüstü değer veren bir kişidir. Şiirlerinde bu konuda oldukça etkili bir anlatım sergilediğini rahatlıkla görebilmekteyiz. Elde edilebilecek en büyük kâr için de olsa en küçük bir ayıbın işlenilmemesini nasihat etmektedir:

“Hiç dönme sözünde olsan zararda
Ayıbı işleme en büyük karda
Yapyalnız kalırsın gittiğin yolda
Ayaksız, kolsuza benzer o kişi.” (*mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 35. şiir*)

Mert insan kuru laf etmez. Yapamayacağı lafı diline almaz. İnsanın özüne yakışan ise her şeyi özünden yapmasıdır:

“Gel fail ol, kalma sözde
Yüzde değil, olsun özde
İnsanlığı gel gör bizde
Sen insansın, ben insanım.” (*mahlas kullanmadığı 8 heceli şiirler 18. şiir*)

“Sakın kopma özünden
Kâr et doğru sözünden
Kanlar aksa gözünden
Katlanacaksın.” (*mahlas kullanmadığı 7 heceli şiirler 1. şiir*)

1.1.6. Alçak Gönüllülük: Mehmet Turabi'nin şiirlerinde çok önem verdiği öz değerlerden biri de alçak gönüllülüktür. Öyle ki büyüklük karşısında kendini hücreden daha küçük olarak görmektedir:

“Hücreden küçüğüm ben büyüklükte
Dağlardan ağırim insani yükte
Görürsem kendimi bir gün yüksekte
O zaman düşerim diplere kadar.” (*mahlas kullanmadığı 11 heceli şiirler 47. şiir*)

1.2.Aile

1.2.1. Anne

Mehmet Turabi babasına karşı olduğu gibi annesine karşı da derin bir sevgi beslemiştir. Annesi onun için kutsal bir varlıktır. Annesine duyduğu derin sevgiden dolayı anne ve kadın konusunu şiirlerinde işlemiştir:

KADIN

Şu kadın dediğin mukaddes vücut
Her nimet, fazilet içinde mevcut
Geçenden ders veren, ilerde umut
Gelenden müjdelere verensin kadın

Utansın isteyen sana eşitlik
Nerde bulunur o çeşitlilik
Beşten üç hakkını neden vermedik
Vermeyen utansın senden be kadın

Kendini tanıdın mı damardaki kan
Kızgınım dargınım sana her zaman
Sana zulmeden sensin doğuran
Vazgeç doğurmaktan, vazgeç be kadın

Saklama Allah'ın verdiği yüzü
Çürütmek isterler sendeki özü
Yücelen hakkına dikerler gözü
Hakkı gasp edenler kapansın kadın

Yazmak istiyorum kelime yetmez
 Hiç bitmez evsafın, hakkın tükenmez
 Turabi diyor ki analar ölmez
 Dünyada her kadın anadır kadın.” *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 30. şiir)*

1.2.2. Eş: Mehmet Turabi eşi için birçok şiir yazmıştır. Bunlardan biri “Aşk Kitabım adlı şiiridir:

AŞK KİTABIM

Neler çektim neler senin yüzünden
 Kışı yaşıyorum yaz ortasında
 Solup kurumasın ömür boyunca
 Sana bir gül ektim göz ortasında

Hasretin yakıyor beni her zaman
 Nasıl yanıyorum göl ortasında
 Dibinde oturup, uyuman için
 Sana fidan diktim, kalp ortasında

Şarkıma, türküme seni söz ettim
 Hep okudum seni, çaldım sazımda
 Seninle ağladım, seninle güldüm
 Seni nağme bildim tel ortasında

Her zaman adını sayıklar diye
 Seni dil eyledim ağız ortasında
 Gözümünden hayalin gitmesin diye
 Her satıra yazdım aşk kitabımda. *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 24. şiir)*

1.2.3. Evlat: Mehmet Turabi'nin hayatının birçok anı eşi ve çocuklardan ayrı olarak gurbette geçmiştir. Şiirlerinde çocuklara duyduğu özlem betimlenerek anlatılmıştır:

“Dilerim Mevla'dan size selamet
Anne, eş, yavrular benden emanet
Gelmesin onlara elden ihanet
Şu zalim gurbette gün geçti, gitti.” *(mahlas kullanmadığı 11 heceli şiirler 13. şiir)*

Çocukları için serbest tarzda yazdığı “Yavrularım” adlı şiiri de çocuklarına olan hasretinden dolayı cehennem gibi yandığını dile getirmiştir:

YAVRULARIM

“Sizleri düşünmek, sizlerle olmak ne güzel
Sabahları sizlerle uyanmak
Sizlerle bir sofrada oturmak
Bu gerçekleri yaşamak ne güzel yavrularım.
Hasretinizle yanan kalbimin ateşini söndüren
Sevginizle buharlaşan gönlümün zerreciklerini toplayan
Bulutları kıskanıyorum
Bir yanardağ gibi fişkıyorum
Bir çöl fırtınası gibi esiyorum
Cehennem ateşi gibi yanıyorum
Sizleri seviyorum, sizleri arıyorum.” *(vezin kullanmadığı şiirler 31. şiir)*
Goncalarım açtı solmak üzere
Sarıldım arkadaş zalim mavzere
Halimi arz edem dostlar sizlere
Şu yalan dünyada yaş aktı gitti. *(mahlas kullanmadığı 11 heceli şiirler 13. şiir)*

1.3. Eğitim, Öğretmen ve Çocuklar: Mehmet Turabi eğitime çok önem vermektedir. Özellikle cehalet onun en büyük düşmanıdır. Bu nedenle çocuk ve öğretmen konularına şiirlerinde çok yer vermiştir. Mehmet Turabi'ye göre öğretmen elinde tuttuğu meşale ile içinde bulunduğu toplumu medeni milletlerin seviyesine taşıyan ve topluma yetişmiş insan gücü potansiyeli kazandıran ve nuru dünyanın her köşesine yayılan bir güneştir.

ÖĞRETMENİM

Bir sevda selidir önüne katan
İnsan sevgisidir kalbinde yatan
İlmin meşalesini elinde tutan
Benim baş tacımsın sen öğretmenim

Bir hortumdur gökyüzüne yükselen
Yıldırımdır uçtan uca yeri delen
Yok edendir cehaleti kahreden
Gözbebeğimsin sen öğretmenim

Dünyanın içinde nurunu saçan
Fidanlar yetiştiren topluma yayan
Beni bana veren en yüce insan
Kalbimde, ruhumda sen öğretmenim

Doktorlar, mühendisler senin eserin
İnsanlığın sembolüsün aktır defterin
Mücevherdir, baldır, sudur sözlerin

Cennet- i ‘Alâ yerin öğretmenim *(mahlas kullanmadığı 11 heceli şiirler 4. şiir)*

Çocuklara büyük önem veren Mehmet Turabi, topluma en verimli bireyler olarak kazandırılmaları için onlara imkân sağlanılmasını büyüklerden istemektedir:

ÇOCUĞUM BEN

Atmayın ne olur beni kenara
 Ömür boyu kalmasın içimde yara
 Hem ana diyeyim hem de baba
 Sokakta bir çocuk olmayayım ben

Ezmeyin, şımartmayın ne olur
 Neden hep çocuktan hesap sorulur
 İmkân verin, yön verin her çocuk okur
 İnsan gibi büyütün, çocuğum ben

Sevgisiz, ilgisiz çocuk yaşamaz
 Analı çocuklar sokakta kalmaz
 Sulanan çiçekler dalında solmaz
 Tomurcuk bir gülüm, çocuğum ben

Yalvarırım size ey büyüklerim
 Bembeyaz bir defter olsun kaderim
 Alnımda ne varsa onu çekerim
 Başiboş yaşayamam çocuğum ben

Hırsız, ayyaş değil benim doğduğum
 Nasıl yaptıysanız öyle olduğum
 Her alışkanlığımı sizden aldığım
 Sizden ne gördüysem onu aldım ben

Nasıl istemem ki adam olayım

Hatırı sayılır bir yer bulayım

Hayatımda mutlu yuva kurayım

Sahipsiz bir çocuk olmayayım ben. *(mahlas kullanmadığı 11 heceli şiirler 18. şiir)*

1.2.4. Vergi ve Tasarruf

Bir memleketin aydınlanmasında en büyük işlev gören kurumlardan biri hiç şüphesiz okullardır. Okullar verilecek vergi sayesinde dikilecek ve öylece ışık saçacaktır. Verilecek bir kuruşun dahi önemsenmesini isteyen Mehmet Turabi bunun çok büyük kapılar açacağını “Vergi”adlı şiirinde dile getirmiştir:

VERGİ

Kardan bir kısmını verelim vergi

Okullar dikilsin ışık saçılsın

Yurdumun dört yanı olmalı sergi

Barajlar kurulsun yollar açılsın

Bir kuruş demeyin binler getirir

Hastane yaptırır dertler bitirir

Fakir fukaraya ekmek yetirir

Zulüm tarlasından rahmet biçilsin.

Hizmetler herkese etmeli hitap

Bencillik çok kötü düşürür bitap

Herkesin elinde olmalı kitap

Cehalet karanlık ondan kaçılınsın

Verelim vergiyi bacalar tütsün

Dünya sahnesinde borumuz ötsün

Yeniler alınsın eskiler gitsin

Yurdumuz evrende örnek seçilsin.

Dayatma demeyin benden öneri
 Vergiyi verirsek kalmayız geri
 Turabi her zaman sizlerden biri
 Birlik olmalıyız zorluk geçilsin.” (mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 43. şiir)

Serbest tarzda yazdığı şiirinde de vergi vermenin önemini açıklayıcı bir anlatım tarzı ile dile getirmiştir:

VERGİ

Ver vergini vatandaş,
 İstemeye yüzün olsun,
 Okulların, hastanelerin yapılsın,
 Yolların açılsın, barajların kurulsun,
 Yetimlerin, ihtiyarların barınsın,
 Ordun güçlensin, düşmanların dost olsun.
 Fabrikalar yapılsın, işsizlerin kalmasın,
 Dikilsin direkler, çekilsin teller,
 Hiçbir köyün karanlıkta kalmasın.

Kazancın helal olsun,
 Rahat olsun vicdanın,
 Yardımın olsun düşkünlere
 Sularında gemilerin yüzsün,
 Semalarında uçakların uçsun,
 Kalmasın susuz toprağın,
 Her ovada yeşersin yaprağın,
 Cennet olsun her tarafı vatanın,
 Rahat olsun yaşayanın, bu toprakta yatanın.” (vezin kullanmadığı şiirler 36. şiir)

1.5. Sosyal Bozukluklar

1.5.1. Cehalet

Mehmet Turabi eğitim, bilgi ve bilime olağanüstü bir değer verdiği için cahilliği yeren şiirlerinin sayısı oldukça fazladır. Cahilleri kör, sağır olarak nitelemiş, yaşarken ölen insanların kategorisinden saymış ve onları ateşten gömlek giyen insanlar olarak tanımlamıştır:

“Zavallı cahilin kördür gözleri
Kulakları sağır, kırık dizleri
Kalem, kağıt tutmak bilmez elleri
Ölmeden çok önce ölendir ölen.

Okumuş, terbiye görmüş insana
Bambaşka bir değer vermeli ona
Kara cahilleri demeyin bana
Hazırda ne varsa yiyendir yiyen

Tüydün de yumuşak medeni olan
Baldan da ziyade lezzeti olan
Cahilin halini merakla soran
Ateşten gömleği giyendir giyen.” *(mahlas kullanmadığı 11 heceli şiirler 27. şiir)*

Mehmet Turabi için cahilin eleştirisinin herhangi bir önemi yoktur:

“Cahilin tahkiri eder beni hoş
Ârifin tenkidi ediyor sarhoş
Doğruluğa doğru hiç durmadan koş
Duranın yuhuna aldırma sakın.” *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 29. şiir)*

Başka bir şirinde cahille anlaşmanın zorluğunu ve bu kimselerin ne kadar değersiz olduklarını şöyle dile getirmiştir:

“Mizahın, gülmenin sınırı vardır
Bazısı sabırlı, bazısı dardır
Cahille anlaşmak ne kadar zordur
Baldan da tatlıdır uygar bir kişi

Dünyada cahilden varsa birisi
Pahalı pazarda kaç metresi
İpekten giydirse elli metresi
Yolunu şaşırır gider o kişi

Turabi cahile olsa arkadaş
Yoluna getirir beyni olsa taş
Edinmiş kendine ıslahı uğraş
Yaşama doyamaz öyle bir kişi” (*mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 35. şiir*)

Başka bir şiirinde ise cahilliğin sebep olduğu bölünmüşlükten yakınmaktadır:

“Bu toplumda birlik çökük
Altım yırtık, üstüm sökük
Düşman bize tutmuş tetik
Cahillikten ağlıyorum.” (*mahlas kullanmadığı 8 heceli şiirler 12. şiir*)

1.5.2. İkiyüzlülük

Mehmet Turabi insanlar arasındaki ikiyüzlülüğü ve riyakarlığı yererken oldukça veciz bir anlatım tarzı kullanır:

“Yüz yüze gelince çoğu sırtır
Sırtını döndün mü namus yırtılır
Aslı olmaz iken çok abartılır
Kutsal duvarımı yıkıp gittiler.” (*mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 38. şiir*)

1.5.3. Siyasetteki Bozukluk, Yolsuzluk, Sağ, Sol

Mehmet Turabi yalan, siyaset, rüşvet, yolsuzluk vb. konularla ilgili şikâyetini şiirleriyle dile getirmiştir. “Ben Ağayım O Vekil” adlı şiiri milletin temsilcisi olan milletvekillerinin olmaları gereken evsâftan çok uzakta olduklarını mizahi bir dille belirtmiştir:

BEN AĞAYIM O VEKİL

Beş yüz elli kişi var, kaç vatan kurtaran
Binmişler bir gemiye, çoğu gemi batıran
Vatan, millet uğruna teker teker satılan
Alışır yavaş yavaş, yeni yeni katılan

Çok terbiye görmüşler, küfür edecek kadar
Maşallah hepsi sporcu, tekme atacak kadar
Utandım seyrederken bana vekil olanlar
Tam da obur olmuşlar bizi yiyecek kadar

Beterin beteri var, onun için susalım
 Ekmekten, sudan, yağdan biraz daha kısıalım
 Oturmuşlar baş başa, diyorlar anlaşalım
 Artarsa bazı şeyler, bir daha paylaşalım

Memur, işçi dayanır, biraz daha koşalım
 Çiftçiyi unutmuştuk, ona da başlayalım
 Ayda parsel satılıyor, birkaç tane alalım
 Dünya yaşanmaz oldu, uzayda yaşayalım

Dilim dönmez diyemem, hepsi aynı sıfatta
 Kimi çok konuşurken, kimi susmakta usta
 Ne dersin öğretmenim, sözlü var mı bu hafta
 Ders yılı çoktan bitti, toptan kaldık sınıfta. *(mahlas kullanmadığı 14 heceli şiirler 1. şiir)*

Yine bu konuda serbest tarzda yazdığı “Bu Gidişe Dur Gerek” adlı şiiri bu konuyu hem eğitici hem de hiciv dolu bir dille anlattığı şiirlerinden biridir:

BU GİDİŞE DUR GEREK

Damlaya damlaya göl olmaz
 Damlaya damlaya sel olur
 Selin önü tıkanırsa göl olur
 Selin önü tıkanmazsa çöl olur

Yıllar boyu çağlar pınarlar, akar bu dere
 Dolmuyor bu vadi
 Taban delik, yamaçlar çatlak
 Toprak baygın, susuzluk vurgun

Dök oğlum dök, bu dipsiz kuyu
 Su tutmaz duvarlar yıkık
 Yalvar, daha da yalvar
 Cebrail'le vahiy gelecek bir gün

Hani Nuh tufanı vardı bir zaman
 Aman ha konuşma, giz aramızda
 Yaramızda evham, açma sar otur
 Bekle Mehdi gelecek bir gün

Uzatma elini yüz metre öte
 Kanguru misali çiftle atlama
 Sana tüm ekme bana bir dilim
 Beş metre patiska, iki metre bez

Girersen bir bağa, ye karnın doyur
 Kesme dallarını, sökme kökünü
 İpekten giyin, mücevher takın
 Yakma bedestanı, bir çulu bırak

Çıkma saraylara indirecekler
 Bindirecekler boylu boyunca
 Bin kat giysen soyduracaklar
 Mezarda çıkaracaklar ağızındaki dişini

Koşma tuzlu suya içilmez deniz
 Hoş geldiniz kurulmuş sofraya
 Ye kardeş ye, kemikleri yut
 Giderken yine aç gitmek var

On metre uzunluk, beş metre geniş

Allah Allah ne biçim çukur

Alışmışın birine olsa gerek

Sanki bu makberde başkası gömülmeyecek.” (vezin kullanmadığı şiirler 9. şiir)

Mehmet Turabi günümüzde insanlar arasında bölücülük oluşmasını sebep olan sağ ve sol diye adlandırılan siyasi görüşlerin insanları bir yaratan Allah'ın katında bir yeri olmadığını dile getirmiştir:

“Çok gezip görmeli her güzelliği

Bozmadan dünyada gerçek birliği

Düğüm olacaksa yapma ilmiği

Allah'ın katında yok sağı solu.” (mahlas kullanmadığı 11 heceli şiirler 43. şiir)

1.6. Diğer Sosyal Konular

1.6.1. Nevruz: “Kuzey yarımkürede güneşin ısıtmaya başlaması, hayatın dönüşü demektir. Nevruzla ilgili kimi mitler, ilk insanın bugün doğduğunu anlatır. Nevruzun doğumla ilişkilendirilmesi mantıksal açıdan doğrudur. Çünkü, Nevruzda tabiat adeta yeniden doğmaktadır” (Oğuz, 2002:91). Nev(yeni) ve ruz (gün) kelimelerinin birleşmesinden meydana gelen ve ‘Yenigün’ anlamını taşıyan Nevruz, kuzey yarımkürede başta Türkler olmak üzere bir çok halk ve topluluk tarafından yılbaşı olarak kutlanır.

Gece ile gündüzün eşitlendiği 21 Mart'ta güneş göçmen kuşlar gibi kuzey yarımküreye yönelir. 21 Mart ile birlikte havalar ısınmaya, karlar erimeye, ağaçlar çiçeklenmeye, toprak yeşermeye, göçmen kuşlar yuvalarına dönmeye başlar. Bu nedenle 21 Mart bütün varlıklar için uyanış, diriliş ve yaradılış günü olarak kabul edilerek, Nevruz/Yenigün bayramı adıyla kutlanır. Asya'da yaşayan Türkler, Anadolu Türkleri ve İranlıların yılbaşı olarak kabul ettikleri güne Nevruz adı verilir ki, yeni gün anlamına gelir. Gece ve gündüzün eşit olduğu Miladi 22 Mart, Rumi 9 Mart gününe rastlamaktadır. Nevruz-i Sultani, Sultan Nevruz, Sultan Navrız, Navrız,

Mart Dokuzu gibi adlarla da anılmaktadır. Mehmet Turabi de tabiat tasviri yaparak hikmetli ve dini karakterde bu günle ilgili olarak “Nevruz” adlı şiiri yazmıştır:

NEVRUZ

Kutsanır topraklar adanır canlar
Dönende bu devran nevrüz gününde
Gülşende bülbüller uyanır kanlar
Allahın sunduğu lütfun gölünde

Neşeye dostluğa barışa dâvet
Kutsal kitaplarda binlerce âyet
Okursan alırsın nice hidâyet
Cehâlet can verir ilmin dilinde

Her çağa özeldir bayram halleri
Nevruzda açıyor aşkın gülleri
Beyinden kalemden doğar dölleri
Coşturur kulları kalbin ilinde

Turabi’yem hakka elhamdülillah
Süleyman, İbrahim, Ahmed’i billah
Adem’den bugüne her bayram vallah
Nevruz da akıyor vahyin selinde.” (*mahas kullandığı 11 heceli şiirler 42. şiir*)

1.6.2. Sağlık: Mehmet Turabi tıp okulunu 4. Sınıfta terk etmiş ancak sağlıkla ilgisini kesmemiştir. Kimi şiirlerinde sağlık ile ilgili konulara da yer vermiştir. Dişimiz adlı şiirini burada örnek olarak göstermeyi uygun bulduk:

DİŞİMİZ

Ne kadar acele olursa işin
Mutlaka günde bir fırçala dişin
Yoksa sağlık prizinden çekilir fişin
Hasta düşer yatar ölür gidersin

Dişlerin önemi çoktur bedende
Hoş görünmeli kişi gülende
Fırçayla macunu eksiltme senden
Sonra çürür dişin kokar gidersin

Altınlar, elmaslar göğse takılır
Çiğnenmeyen lokma nasıl yutulur
Sağlıksız dişlere nasıl bakılır
Utanır toplumdan kaçır gidersin

Düşersen tatlının yeme derdine
Üşenme bakmaya sen dişlerine
Eğer acıyorsan beyne, kalbine
Diş temizliğini her gün yaparsın.

Sağlıklı dişlerin güzel manzara
Çürümüş dişlerle olma maskara
İster bir zengin ol ister fukara
Fırçasız, macunsuz nasıl yatarsın

Çekilmez acıyı çeker gidersin.” (mahlas kullanmadığı 11 heceli şiirler 14. şiir)

1.6.3. Dert, İstırap ve Gurbet

Mehmet Turabi'nin şiirlerinde dert, ıstırap ve gurbet konuları büyük bir yer tutar. Ayrılık acısının verdiği ıstırap gözyaşlarını sele çevirmiş ve onu bitirmiştir. Mehme'dim alı şiirinde bu duygularını felsefi bir bakış açısı ile dile getirmiştir:

MEHMED'İM

Dalga dalga deniz olabilseydim
Dalgalar içinde durabilseydim
Gözlerimden akan yaşlar sel gibi
Sellerin içinde gelebilseydim

Nakarat

Gel Mehmed'im sor Mehmed'im
Adresimi bul Mehmed'im
Yüz birden düştüm on bire
Etimden kesip yedire
Selam söyleyin vezire
Halimi görebilseydi

Ben bir güldüm dostlar diken ettiler
Vurdular başıma yıkıp gittiler
Mehmed'imi aldı oldu bittiler
Yaylamin suyundan içebilseydim

Turabi'ye susmaz yürek dediler
Sılamdan aldılar çöle sürdüler

Çok özledim anam babam Fadime'm

Gökte bulutlarla göçebilseydim. (*mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 4. şiir*)

Âşık Mehmet Tırabi çok küçük yaşlarda köyünden ayrılmış liseyi bitirdikten sonra da şiirlerinde İstanbul'a gelmiş burada yıllarca yaşamıştır. Bu büyük şehirde çektiği sıkıntılar onu çaresiz bırakmıştır. Bu nedenle Gurbet konusu şiirlerinde en çok işlediği konulardandır:

GURBET

Şu gurbetin adı yareler beni
Ateşlere dönsem tütsem çok değil
Virane eyledi gönül hanemi
Kan ağlasam isyan etsem çok değil

Dost bildiğim elem kapısın açar
Kime el uzatsam yolumdan kaçar
Takatım kalmadı olmuşum naçar
Dertli bülbül gibi ötsem çok değil

Gizimi tutacak dağları buldum
Sevda baharında çiçeksiz kaldım
Karalar bağladım saçımı yoldum
Kar gibi erisem bitsem çok değil

Turabi'yem yaram saran olmuyor
Ehline dönecek yolu bulmuyor
Daha da dayansam gönül kalmıyor
Cehennem yolunu tutsam çok değil. (*mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 11. şiir*)

Âşık Mehmet Turabi "Dost" adlı şiirinde de ömrünün gurbetlerde geçip tükendiğini, ne yazık ki bu gurbetten kendisine ne tutunacak bir dal, ne koklayacak bir gül, ne kardeşine yazmak için kalem tutacak bir eli, ne gözlerinde yaşı ne de hayattan tad almasını sağlayacak bal diye adlandırdığı güzellikler kalmıştır. Kısacası gurbet onun gençlik servetini yemiş bitirmiş onu tüketmiştir:

DOST

Ömrüm geçti yabanlarda
Yaşanacak yıl mı kaldı
Geri dönsem yaylalarda
Tutunacak dal mı kaldı dost

Yollarımı kesen dağlar
Özlem ile gözüm çağlar
Ayaz düştü yandı bağlar
Koklanacak gül mü kaldı dost

Kar boran yağdı başıma
Acılar sızdı aşıma
Yazmak için kardaşıma
Kalemime el mi kaldı dost

Derdim yazam taş üstüne
Dalga dalga kaş üstüne
Gömülecek na'ş üstüne
Gözlerimde sel mi kaldı dost

Turabi'yem çilem zarım
Çok bekledim gelmez yarım
Soldu gülüm öldü arım
Kovanımda bal mı kaldı dost. (*mahlas kullandığı 8 heceli şiirler 4. şiir*)

Âşık Mehmet Turabi'nin şiirlerinde gurbet ayrılığı, ayrılık ise ızdırabı simgeler. Kendine has betimlemeler kullanan Mehmet Turabi adeta gözlerini eleyip durmaktadır. Böylesine etkili ifadeler kullanması ondaki ayrılık ve gurbet acısının derinliğinin ve yoğunluğunun göstergesidir:

ÇÖLE DÖNDÜM

Kışa döndüm yele döndüm
 Bilinmeyen yola döndüm
 Başımda var ah bu dertler
 Özü solmuş güle döndüm

Yüreğimi bilemekten
 Her gün dilek dilemekten
 Gözyaşımı elemekten
 Sahralarda çöle döndüm

Ateşin ile yanmaktan
 Bir ömür sana koşmaktan
 Bulut olup ağlamaktan
 Bendin yıkan sele döndüm

Düştüm dara girdim aza
 Bulandım çamura toza
 Yar sevdanı yaza yaza
 Ben bir dili lala döndüm

Yetti gelsen oralardan
 Azan sızan yaralardan
 Sevdamdaki karalardan

Turabi'yem ele döndüm. (*mahlas kullandığı 8 heceli şiirler 12. şiir*)

1.6.4. Şoför: Mehmet Turabi ülkemizde her gün meydana gelen, yaralanma ve ölümlerle neticelenen trafik kazalarına sebep olan şoförleri de şiirlerinde konu edinmiş ve onların trafik bilgisi konusundaki yetersizliklerini yermiştir:

ŞOFÖRÜM BEN İ

Sabah akşam içerim
 Dört beş duble az gelir
 İçer sürerim abi
 Ceza bana vız gelir

Üç gündür yatmamışım
 Kolay kolay yorulmam
 Yatarım sürerim abi
 Ölüm bana hoş gelir

Olsun olmasın ehliyetim
 Bütün vasıtaları sürmek kabiliyetim
 Hapis olsun yatarım
 Elbet bir gün af gelir

Ben öyle şoförüm ki
 Okur yazar belgem var
 Bunca levha koymuşlar
 Bunlar bana boş gelir

Dar geçit,tepe,viraj
 Her yerde ben sollarım
 Aracım sanki miraj

Fantom hızı az gelir. *(mahlas kullanmadığı 7 heceli şiirler 12. şiir)*

ŞOFÖRÜM BEN II

Bir kolum pencerede
 Diğeri kaset seçer
 Giderim hep ortadan
 Başkası nasıl geçer

Yakarım uzun devre
 Gelen görsün görmesin
 Beşlemişim bir kere
 Frenler neye yarar

Hesap işi bu abi
 Yakın takip yaparım
 durursa önümdeki
 Yemin billah çarparım

Bakma bir gözüme
 Duyan bir kulağım var
 Sol bacağım kısaymış
 Sağımın protezi var

Koymuşlar dikiz ayna
 Korna ne işe yarar
 Yüz elli sürat varken
 Yüzde gitmek çok zarar

Bakma ben az söyledim
 Bende daha neler var
 Aracımda kanat olsa
 Uçaklar gibi uçar

Benim gibi şoför az
 Olsa kazalar olmaz
 Herkes böyle olsaydı
 Yolda kimseler kalmaz.” (*mahlas kullanmadığı 7 heceli şiirler 13. şiir*)

2. MİLLÎ KONULAR

Millî meseleler Mehmet Turabi'nin şiirlerinin özünü teşkil eden en önemli hususlardandır. Mehmet Turabi çok okuyan bir insandır. Bu sebeple düşüncelerini şiirlerinde rahatlıkla dile getirmiştir. Vatanına, bayrağına, ülkesine karşı olan sevgisini ifade ederken bunu rahatlıkla anlayabiliriz. Millî konular içerisinde değişik konuları işlemiştir.

2.1. Atatürk ilkeleri: Mehmet Turabi Atatürk ilkelerini ve Atatürkçülüğü şiirlerinde yaygın bir biçimde konu edinmiştir:

İLKELER

Ufacık bir gemi idi Karadeniz’de yüzen
 Gemiden çok daha büyük idi içinde gelen
 Tekrar dirilecekti Anadolu’da vurulan
 Kışı bitiyordu, baharıydı, yazıydı gelen

Durduramazdı engeller, fırtınalar, düşmanlar
 Parçalanıyordu önünde kocaman dalgalar
 Ağlayıp, kahrolacaktı milleti ağlatanlar
 Büyük hazırlık içindeydi Ondokuz Mayıs’lar

Bir idam fermanıydı arkasından gönderilen
 Alevlendi ayak basımıyla ilk söndürülen
 İlk bakışında fırladı altı ok gözlerinden
 Cumhuriyetçilik sardı vatani her yerinden

Ruhumuzda filiz vermiş idi Milliyetçilik
 Kürt'üydü, Arap'ıydı, Türk'üydü bizde Halkçılık
 Karanlığa güneş ışığı gibiydi Laiklik
 Bir tarihin asaleti özüydü Devletçilik

Yaradılışın özünden, tarihin temelinden
 Bu millet gelmiştir insanlığın tecellisinden
 Değişiklik, yenilik, uygarlığın cevherinden
 İnkılapçılık karakterimizin serisinden. *(mahlas kullanmadığı 15 heceli şiirler 1. şiir)*

2.2. Vatan Sevgisi: Üzerinde yaşanılan toprakların bir anlam ifade edebilmesi o toprakların kutsal bir vatan olarak görülebilmesi ile mümkündür. Mehmet Turabi'ye göre yaşamın daha da anlam kazanabilmesi için vatana ve millete seveda bağlamak gerekir. Bu vatan seve seve canlarını veren yiğitlerin kanlarıyla kurtarılmıştır ve cennet gibidir:

“Bu toprak cennet vatan
 Kalbinde şehit yatan
 Düşmanımı dost tutan
 Böyle dostu istemem.” *(mahlas kullanmadığı 7 heceli şiirler 25. şiir)*

“Ay yıldızlı bayrağımla
 Cennet gibi vatanımla
 Dünyaya örnek ordumla
 Sonsuzluğa yürür gider.” *(mahlas kullandığı 8 heceli şiirler 26. şiir)*

Türk vatanına göz diken dış güçlerden Türk Milleti'ndeki azim ve manevi gücü hesaba katmalarını istemiş ve bu düşmanların sonunun karanlığa boğulmak olduğunu belirterek dış güçlerin halkımızı bölemeyeceğini uyarıcı bir dille şu şiiri yazmıştır:

İYİ DÜŞÜN

Yırtarım dağları, sözü, manayı
 Kanımı dökerek aldım burayı
 Boşuna bağlarsın kara sevdayı
 Sen bizi bizlere düşüremezsın

Oyarım bizlere dikilen gözü
 Kulakların duysun dediğin sözü
 Tarihler anlatır her yerde bizi
 Ya ALLAH diyeni sen bilemezsın

Yıkarım başına, kurma binayı
 Uslu uslu otur, çekme belayı
 Gerçekte göremezsın görsen rüyayı
 Bir daha yatarsan uyanamazsın

Göklere sığmıyor yıldızla ayım
 Titretir dünyayı nice alayım
 Düşmana sanmayın, dosta kolayım
 Şahlansam bir daha durduramazsın

Boşuna besleme korkak bir iti
 Bin it ısırılmaz benden yiğidi
 Beni kastederek çakma kibriti
 Kendini yakarsan söndüremezsın

Ben insanım, insanları severim
 Herkese dostum ben, dostluk beklerim
 Düşman edinene cahildir derim

Geceyi dilersen gün göremezsın” (mahlas kullanmadığı 11 heceli şiirler 26. şiir)

2.3. Anadolu: Mehmet Turabiye göre Anadolu içinde birçok güzelliği barındıran cennet gibi bir memleketdir. Anadolu'ya aşık bir halk ozanımız olarak Anadolu'yu karış karış gezmiş ve gözlemlerini şiirlerine yansıtmıştır:

SELAM

Benden selam yurduma
Benden selam türküme
Dağlardaki askerime
Tarladaki kıza selam

Size selam yörelerim
Size selam törelerim
Yayladaki Ayşelere
Köyde Fatmalara selam

Sana selam fınduk yiyen
Sana selam keko diyen
Sazımdaki türkülere
Selam şarkılara selam

Sana selam Tekirdağ'ım
Sana selam Kars'ım, Van'ım
Hatay'ıma, Ankara'ma
Antalya, İzmir'e selam

Selam salan Turabi'dir
Hem kardeştir hem ağabeydir
Size âşık birisidir
Benden Türkiye'me selam. (*mahlas kullandığı 8 heceli şiirler 28. Şiir*)

Bir başka şiirinde Ülkemizin dünya cenneti olduğunu belirterek bizleri biz yapan geleneklerin yaşatılmasını özellikle dostlarından istemektedir:

“Turabi’yem hoş sohbetim

Türkiye dünya cennetim

Dostlar size emanetim

Hiç ölmezsin gelenekler.” *(mahlas kullandığı 8 heceli şiirler 26. şiir)*

2.4. Cumhuriyet: Mehmet Turabi “Cumhuriyet” adlı şiirinde bize cumhuriyetin ilan edilmesini ve cumhuriyetle ilgili düşüncelerini sade bir dille anlatmıştır. Cumhuriyet, ona göre çok zor koşullarda kazanılmış yer paramparça olsa da su Cumhuriyet güneşinin sonsuza kadar parlayacağına dair olan inancını dile getirmiştir:

BU GÜNEŞ BATMAZ

(CUMHURİYET)

Hiç kolay doğmadı ki

Kolay batar sandığın

Belki olur ikindi

Daha inmez çektiğin

Sahipsiz sanıyorsun

Girdiğin şu bahçeler

Böyle asil millette

Hiç tükenmez çareler

Beşikte yatan çocuk

Senden hesap soracak

Zaman geçecek çabuk

Bahaneler ne olacak

Bu toprak kanlı toprak
 Et yemiş, kemik yutmuş
 Tarihte her bir yaprak
 Zaferlerden bahsetmiş

Gururum büyüklerim
 Aşağı düşemezler
 Bazen acı çekeriz
 Sanma hiç göremezler

Omzuna yıldız konan
 O mübarek kahraman
 Olmasın hiç endişen
 Kurtaracak her zaman

Yıldızlar hep kayarsa
 Aya hiçbir şey olmaz
 Yer yerinden oynarsa
 Bu güneş asla batmaz. *(mahlas kullanmadığı 7 heceli şiirler 22. şiir)*

Mehmet Turabi çeşitli kurumların çeşitli konularda düzenlediği yarışmalara katılmıştır. TRT'nin cumhuriyetimizin kuruluşunun 75. yılı dolayısıyla düzenlemiş olduğu yarışmada şu şiiri ile ikincilik kazanmıştır:

CUMHURİYETİMİZİN 75. YILI MARŞI

Tarihleri sen yazdın
 Okumak bize düşer
 Cumhuriyeti kurdun
 Yüceltmek bize düşer

Temelleri sen attın
Yükseltmek bize düşer
Sınırları sen çizdin
Korumak bize düşer

Kan döktüğün toprağı
Bizlere vatan yaptın
Nice fidanlar diktin
Büyütmek bize düşer

Uygarlık yolu açtın
Yürümek bize düşer
Hedefi sen gösterdin
Yetişmek bize düşer

Laiklik yüce kavram
Herkesine nasib olmaz
Atamızdan yadigar
Yaşatmak bize düşer

Evrensel barış için
Yaktığın meşaleler
İnsanlarla el ele
Yaşamak bize düşer

Türkiye'min güneşi
Anıttepe'den doğar
Evrende olmaz eşi
Onuru bize düşer

Ölüken dirilmeyi
 Durmadan yücelmeyi
 Sonsuza yönelmeyi
 Sürdürmek bize düşer

75'nci yılda
 Kurduğun Cumhuriyet
 Yıl saymak yakışmıyor
 Sonsuzluk bize düşer." (mahlas kullanmadığı 7 heceli şiirler 26. şiir)

2.5. Türk Polisi: Mehmet Turabi, milletimizin güvenliği için gece gündüz demeden canı pahasına çalışan Türk polisini şiirlerine konu edinmiştir. Özellikle "Türk Polisi" adlı şiirinde polisimizin birçok olumlu yönüyle dünya milletlerine örnek olan vasıflarda olduğunu etkili bir sanat dili ile dile getirmiştir:

Yurdumun dört yanında
 Türk Polisi Türk Polisi
 Yaşamın her anında
 Türk Polisi Türk Polisi

Halkımızın özünden
 Yüreğinden gözünden
 Başı diktir sözünden
 Türk Polisi Türk Polisi

Milletimin güveni
 Her an dinç her an yeni
 Koruyan seni beni
 Türk Polisi Türk Polisi

Milletimin bağrında
Edirne'mde Ağrı'mda
Yanımda her çağrımda
Türk Polisi Türk Polisi

Atatürk'ün izinde
Çevik, cesur ve zinde
Barış, sevgi özünde
Türk Polisi Türk Polisi

Haktan kendinden emin
Hak için etmiş yemin
Örneğidir âlemin
Türk Polisi Türk Polisi

3. DİNÎ VE TASAVVUFİ KONULAR

Arapça bir sözcük olan din sözcüğü, köken açısından "yol, hüküm, mükafat" gibi manalara gelir. Çoğu zaman inanç sözcüğünün yerine kullanıldığı gibi, bazen de inanç sözcüğü din sözcüğünün yerinde kullanılabilir. Din, genel olarak kutsal ve ahlaki unsurlar taşıyan, belli zamanlarda bir çok ayin uygulama, değer ve kurumlara sahip inançlar ve ibadetlerin tümüne verilen addır.

“Tasavuf, Allah ile kul arasında ihsan olayının gerçekleşmesi yahut kulun Allah'tan ihsan vasfını kazanmasının yollarını gösteren ilim. Tasavvufun amacı Hz. Muhammed'in güzel ahlakıyla ahlaklanmak, onun gittiği ve gösterdiği yoldan yürüyüp insan-ı kâmil olmaktır. Asıl amaç ise vahdet- vücut düşüncesi çerçevesinde fenafillâha ulaşmaktır.” (Kaya, 2007: 697)

“Türk kültürü ve edebiyatının temelinde dinî esaslar ve kabuller vardır. Âşıklar, âşık şiiri geleneği türünde yazdıkları şiirlerinin yanı sıra çok sayıda dinî-tasavvufî şiir de yazmışlardır. Âşıkların bu tür şiirlerinde sıkça kullandıkları dinî ifadeler, terkipler, mazmunlar, dinî-tasavvufî edebiyatta çok işlenmiş, tekrar edilmiş,

klişeleşmiş söz ve bilgilerdir. Âşıklar, insanlara öğüt verirken iyiyi, doğruyu, güzeli göstererek dünyanın geçiciliğini anlatarak, gerçek ebedî mutluluğun yolunu dizelerinde dile getirirler. (Artun,2001:165)

Mehmet Turabi geniş bir dini bilgiye sahiptir. Şiirlerinde işlediği dinî temalarda bunu bizlerle paylaşmaktadır. Dinî yükümlülükleri yerine getiren ve insanlara bu yükümlülüklerini yerine getirmelerini tavsiye eden bir kişi olarak da karşımıza çıkmaktadır. Allah (Çoğu yerde Hak, Mevla şeklinde), Hz. Âdem, Hz. Havva, Hz. Nuh, Hz. Hızır, Hz. Eyüp, Hz İsa (Mesih) Hz. Muhammet, Hz. Ali, dua, Kur'an-ı Kerim, İslam, sır, Firavun, Nemrut, şeytan, kader, ölüm, ayet, besmele, ehl-i beyt, arifler, secde, ezan, tevhid gibi dini içerikli unsurlar Mehmet Turabi'nin şiirlerinde sıkça geçmektedir. Mehmet Turabi bu konuları işlerken hep bu dünyanın gelip geçici olduğunu vurgulamıştır. Dünyaya çok fazla önem vermek İslamiyet'te yasaklanmıştır. Kur'an-ı Kerim'in birçok ayetinde de dünya hayatının fâni olduğu, önemli olanın baki olan ahiret hayatı olduğu sürekli vurgulanmıştır. Mehmet Turabi de dünyanın fâniliğini şu şekilde dile getirmiştir:

“Gel uyma faninin tebessümüne
Nefsine hakim ol alma cismine
Tüm nimetler indi insan cinsine
Araya fitneyi gel gütmeyelim.” *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 22. şiir)*

“Dünyayı ahretten tatlı görenler
Hayırsız, sevapsız kuru gidenler
Yanmak için kendi od götürenler
Neyimize yarar İslamlık bizim.” *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 28. şiir)*

3.1. Allah: Allah, kainatın yaratıcısı; yer, gökler ve bunların arasındaki her şeyi yaratan, düzene koyan, ezeli ve ebedi olan, bir şeyin olmasını istediğinde “ol” demesi yeterli olan, gücü her şeye yeten, alemlerin rabbi olan yüce yaratıcıdır. Mehmet Turabi Allah adından başka Allah'ın şu sıfatlarını kullanmıştır: Rahman, Kerim, Hakîm, Hakk, Nûr, Cemâl...yer alır. Bunların dışında Allah için: Hekim, Mevla,

Rab, Yâr, Canan, Huda, Yaradan, Ey Yarabbi, Ya Rabbim, Ey Yüce gibi ad ve sıfatlar da kullanmıştır.

Mehmet Turabi'nin şiirlerinde Allah şu yönleri ile işlenmiştir: Birdir, danışmanı yoktur. Her şey onun elindedir. O, her zerrede vardır. Hiçbir tabaka onu sığmaz. Kâinattaki her şey Allah'ın eseridir. Bu eserlerin hepsinde Allah'ın izi vardır. Allah herhangi bir mekânla da sınırlandırılmaz:

“Her şeyi yaparsın danışmanın yok
Ezelden ebede hiç zamanın yok
Her zerrede varsın hiç mekânın yok
Yerde gökte sığmaz hiçbir tabaka.” *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 6. şiir)*

Başka bir şiirinde baki olan tek varlığın Allah olduğu konusuna vurgu yapar:

“İster gökte melek, ister yerde can
Fanidir her nefes, hak bâkî olan
Haznedar olursan olma savurgan
Ne mutlu hakkını bitirmeyene” *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 41. şiir)*

3.2. Peygamberler: Semavî dinlere göre peygamberler Yüce Allah'ın emir ve yasaklarını Cebrail (a.s) aracılığı ile insanlara tebliğ eden din ulularıdır. Aşıklarımız eserlerinde bu din ulularına yaygın bir biçimde yer vermişlerdir:

3.2.1. Hz. Adem: Kur'an'a göre Hz Adem yaratılan ilk insandır, ilk peygamberdir. Mehmet Turabi Hz. Adem ve Hz. Havva'yı aynı şiirde konu edinmiştir:

Yaz boyunca oturmuşlar
Sesli sessiz okumuşlar
Bizde cevheri bulmuşlar
Sizi seviyoruz derler

Sebep sensiz Adem baba
 Saldın bizi bu turaba
 Ne selam ne de merhaba
 Düşman gibi var geçenler. *(mahlas kullanmadığı 8 heceli şiirler 16. şiir)*

3.2.2. Hz. Nuh: Âşık Mehmet Turabi serbest tarzda yazdığı “Bu Gidişe Dur Gerek” adlı şiirinde Nuh Tufanı’na değinerek Hz. Nuh(a.s)’ı telmih etmiştir:

“Hani Nuh tufanı vardı bir zaman
 Aman ha konuşma, giz aramızda
 Yaramızda evham, açma sar otur
 Bekle Mehdi gelecek bir gün” *(vezin kullanmadığı şiirler 9. şiir)*

3.2.3. Hz. İbrahim, Hz. Musa, Hz. Davut, Hz. Süleyman, Hz. İsa: Mehmet Turabi dört büyük kitabın peygamberlerinden olan Hz. Davud, Hz. Musa ve Hz. İsa’yı aynı dörtlükte zikretmiştir.

“Zebur Davut, Tevrat Musa
 Kur’an mim’de, İncil İsa
 Hepsi insanlığa yasa
 Sen insansın, ben insanım” *(mahlas kullanmadığı 8 heceli şiirler 18. şiir)*

Mehmet Turabi nevrüz adlı şiirinde ise Hz. Süleyman ve Hz. İbrahim ve Hz. Adem’in adını zikretmiş, Hz Muhammed için de “Ahmet” adını kullanmıştır:

“Turabi’yem Hakk’a elhamdülillah
 Süleyman, İbrahim, Ahmed’i billah
 Adem’den bugüne her bayram vallah
 Nevruz da akıyor vahyin selinde.” *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 42. şiir)*

3.2.4. Hz.Muhammed:

“Hz. Muhammed Allah’ın yarattığı ilk nur, habîbullahtır. Kainat onun nurundan yaratılmıştır. Onun davranışları her müslüman için güzel bir örnektir. Bütün insanlığa gönderilmiş bir rehberdir. Bütün peygamberlerin reisi, hâtem’ül enbiyadır.getirdiği yeni din, kitap ve mucizeleriyle en üstün kişidir, Müslümanlar’ın gönlünde apayrı bir yere sahiptir. Ona, diğer hiçbir peygambere verilmeyen birtakım özellikler verilmiştir.son peygamber olması, risâletinin evrenselliği, geçmiş-gelecek günahlarının affedilmesi, âlemlere rahmet olması, İsrâ ve Mi’rac’ın ona mahsus olması, bin aydan daha hayırlı olan Kadir Gecesi’nin lutfedilmesi gibi özellikler bunlardan bazılarıdır” (Özcan, 2009:85).

Mehmet Turabi’nin şiirlerinde en çok adı geçen peygamber Hz. Muhammed’dir. Şiirlerinde Hz. Muhammed için “Nurlu yüz, Muhammed-i Mustafa, Sultan, Habibullah, Resul ” gibi ifadeler kullanmıştır.

Başka bir şiirinde alemin Hz. Muhammed Mustafa’dan şefaata beklediğini belirtir:

“Muhammed - i Mustafa’ya

Alem dizilmiş vefaya

Haydar-ı Kerrar Hüda’ya

Niyaz kıldım gidiyorum.” *(mahlas kullandığı 8 heceli şiirler 15. şiir)*

Âşık Mehmet Turabi Hz. Muhammed (s.a.v)’i dine dair her bilgiyi gösteren bir peygamber olarak kabul ederek insanların din çatısı altında kurdukları tarikatlara karşı çıkar:

“Bin mezhep, tarikat olur mu dinde

İhanet düşünen kalır mı zinde

Müslümanlık birdir Yemen’de, Çin’de

Her şeyi gösteren Resulümüz var.” *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 24. şiir)*

Bir başka şiirinde ise Hz. Muhamed'de Ve Hz. Ali'ye duyduğu sevginin yarattığı heyecanın etkisi ile ellerinin titrediğini dile getirir:

“Turabi yazarken titrer elleri
Bülbüle kesilir söyler dilleri
Hurilerle derip sunsam gülleri
Şah gülüm Muhammed, Ali'yi gördüm.” *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 9. şiir)*

“Sorarım Birgün” adlı şiirinde ise Hz. Muhammed'e sadakatin önemine ve onun mabedinin yüceliğine vurgu yaparak onun nuru ile nurlanmanın onun çizdiği felsefenin derinliğine inmeye bağlı olduğunu belirtir:

“Hakk u sadakattır şanı Muhammed'in,
Hakk u şandır ğatis ğımkına ebedin,
Mükerrer şahadet ulvuna mabedin,
Mabed bilmeyene sorarım birgün.” *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 24. şiir)*

3.4. İslâm: Allah tarafından Hz. Muhammed (S.A.V) 'e gönderilen dindir. Bu din Allah'ın gönderdiği son dindir. Kur'an'da belirtildiğine göre Allah'ın katında makbul din İslam'dır. (*Âl-i İmran 19*). Her kim ki İslam'dan başka bir din ararsa ondan kabul olunmayacağı bildirilmiştir. (*Âl-i İmran 85*). Mehmet Turabi şiirlerinde İslam dini ve bu dinle ilgili itikadî bir çok unsura yer vermiştir. Bu konuda yazdığı şiirlerinde en çok insanların inandıkları dinlerinin vecibelerini yerine getirmediklerinden, inançları konusunda samimi olmadıklarından şikayetçi olmuştur:

“Sorarım sizlere ne halde âlem
Geçerken bırakmaz dost dostu selam
Sözde hep müminiz, dinimiz İslam
Neremizde var ki İslamlık bizim.” *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 28. şiir)*

Serbest tarzda yazdığı bir şiirinde ise yine bugüne kadar gönderilen dinlerin insanları hâlâ ıslah edemediğinden, dini inançlarını yaşıyor görünen insanların gerçek anlamda ilahi korkularının olmadığından, bu kişilerin davranışlarının yapmacıklığından çok yakınmaktadır:

“İslah edemedi insanları bunca dinleri,
Hani ilahi korku? Nerde peygamberleri?
Git bak sığamıyor kiliseleri, camileri,
Ne yapmacık değil mi, kim yapıyor çirkinlikleri?” *(ölçü kullanmadığı şiirler 111. şiir)*

3.4.1. Kur’an-ı Kerim: Mehmet Turabi’nin şiirlerinde Kur’an- ı Kerim ile birlikte Zebur ve Tevrat’ın isimleri geçer:

“Zebur Davut, Tevrat Musa
Kur’an mim’de, İncil İsa
Hepsi insanlığa yasa
Sen insansın, ben insanım.” *(mahlas kullanmadığı 8 heceli şiirler 18. şiir)*

“Dokuz Sultanlar” isimli şiirinde kendisinin okuduğu Kur’andan ve orada geçen zamandan aldığı sonsuz lezzetten bahsetmektedir:

“Oturdum mekânda okudum Kur’an
İstedim orada hep geçsin zaman
Müminler diyarı olamaz yalan
Gördüysem gerçeği ne mutlu bana.” *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 31. şiir)*

3.4.2. Dünya ve Ahiret: Dünya hayatının geçiciliği Mehmet Turabi’nin şiirlerinde en çok işlenen dini konulardandır:

“Dünyayı Ahret’ten tatlı görenler
Hayırsız, sevapsız kuru gidenler
Yanmak için kendi od götürerler
Neyimize yarar İslamlık bizim.” *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 28. şiir)*

“Yolcuyuz, bu handa konukluyoruz
Askeriz, terhise gün sayıyoruz
Dalgınız, selamı geç veriyoruz
Ne mutlu özünde kin gütmeyene

“Bin yıllar yaşarsan bir gece düşün
Ne esmer kurtarır ne de sarışın
Zincirle bağlansan kalkacak na’sın
Ne mutlu kulları incitmeyene.” *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 41. şiir)*

“Bu dünyanın hepsi bir yalan uğraş
Ne mutlu bulana kendine yoldaş
Kimi ayak, kimi beden, kimisi de baş
Rüyadan farkı yok mahşere kadar” *(mahlas kullanmadığı 11 heceli şiirler 38. şiir)*

3.4.3. Şeytan : Kötülüğe teşvik edenin, kötülüğün temsilcisinin, karanlık ve delâletin önderinin, Allah'ın ve O'nu seven, O'na kullukta bulunan herkesin büyük düşmanının müşahhaslaştırılmış şekli veya kötülüğün sembolü olmuş varlık. Yüce Allah'ın Adem'e secde emrine karşı gelip isyan ettiği için ilâhi rahmetten kovulan ve insanların amansız düşmanı olan, cin taifesinin inkarcı kesiminden gizli bir varlıktır. (el-Kehf, 18/50). Diğer isimleri ise Gaur, Vess, Hannàs, Kâfir, Sağır, Marid, Tâif, Fâtin Mel'un, Medhur, Mekzu, Kefr, Hazul, Adüvv, Mudill, Merid'dir. Mehmet Turabi “Saffında Durun” adlı şiirinde Firavun’u şeytan olarak niteler:

“Allah’ın evinde kendisi doğan
Kafirler üstüne taşı yağdıran
Şeytan Firavun’u deryada boğan
Muhammed Ali’nin safında durun

Saffında durun.” (mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 10. şiir)

3.4.4. Habil ve Kabil: Habil ve Kabil kuranda geçen ve kardeş olan iki kişidirler. Ancak Kabil Habil’i öldürmüştür. İnsanın insanı öldürmesinden oldukça şikayetçi olan Mehmet Turabi Kabil’e ve onun gibi insanlara kıyanlara lanet etmiştir:

“İçtiğim mey selsebilden
Feyiz almışım Habil’den
İlham alana Kabil’den

Lanet saldım gidiyorum.” (mahlas kullandığı 8 heceli şiirler 15. şiir)

3.4.5. Karun: Karun mal ve mülkte oldukça zengin bir kişi idi. Mehmet Turabi sonu toprak olup çürüyecek olan insanın mal ve mülk sevdasını eleştirmiştir:

“Karun’dan fazla malın
İpekten olsa şalın
Yüzyıllar kalsa halın

Çürüyeceksin dostum. (mahlas kullanmadığı 7 heceli şiirler 1. şiir)

3.4.6. Kader: Mehmet Turabi kadere inanmaktadır. Kaderi alın yazısı olarak kabullenmiştir. Bazı durumlarda kaderin karşısında insanoğlu çaresiz kalabilmektedir. O da bazı şiirlerinde bu çaresizliği kabullenmiştir. Ancak insanların kendi elleri ile yarattıkları olumsuzlukları kader olarak niteleyemeyeceğimizi belirtmiştir. Ve insanların kendi kaderlerini çizmede rollerinin olduğunu belirtir:

“Gel bırakma memleketi
Güzelliği, bereketi
Uygarlıktan etiketi

Takamazsan deme kader.” (mahlas kullanmadığı 8 heceli şiirler 13. şiir)

“Çocuğum Ben” adlı şiirinde büyüklerin çocukların kaderlerini çizmede büyük rol oynadıklarını belirtir:

“Yalvarırım size ey büyüklerim
Bembeyaz bir defter olsun kaderim
Alnımda ne varsa onu çekerim
Başiboş yaşayamam çocuğum ben.” *(mahlas kullanmadığı 11 heceli şiirler 18. şiir)*

3.4.7. Ezan: İslam dininde namaz vaktinin geldiğini insanlara bildirmek için okunan sözdür. Mehmet Turabi şiirlerinde ezanı “Allah ekberi” şeklinde ifade etmiştir.

“Göçmen kuşlar söyler olduğun yeri
Gelemem yanına sen dön gel geri
Ne zaman duyarsan Allah Ekberi
Dua ettiğimi bil böyle böyle.” *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 26. şiir)*

3.4.8. Namaz ve Tekbir

Mehmet Turabi şiirlerinde namazla birlikte salavat kelimesini de kullanmıştır:

“Bir sıra dizilmiş dokuz sultanı
Gözlerimle gördüm o ihtişamı
Kıldım namazımı, ettim duamı
Olursa kabulüm ne mutlu bana.” *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 31. şiir)*

“Kurdular bilmezden bunca tarikat,
Tevhid-i tatikatta aslı hakikat,
Muhammed resulune doğdu salâvat,
Salâtı bilmezden sorarım birgün.” *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 24. şiir)*

Tekbir: İslam dininde, Allah'ın büyüklüğünü, yüceliğini anmak için söylenen ve "Allahuekber" sözü ile başlayan dua.

“Himmetim esastır, niyetim **tekbir**

Asla görmedim ecnası hakir

Zulmetten tevhide sığınır fakir

Zalımın zulmünü sorarım bir gün.” (mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 24. şiir)

3.4.9. Dua: Dua, Allah'a yalvarıştır. Dua, bir şeyin olmasını veya olmamasını, kulun acizliğini ve ihtiyacını ifade eden sözlerle istemektir.

“Dualarım yaratana

Versin sevdiğimi bana

Bir gün sarar toprak ana

Yar bir yana ben bir yana.” (mahlas kullandığı 8 heceli şiirler 22. şiir)

3.4.10. Besmele: Rahman ve rahim olan Allah'ın adıyla anlamına gelen “Bismillâhirrahmânirrahîm” ayetinin adıdır. İslam inancında her işe “Bismillâh” denilerek başlanılır.”

“**YA ALLAH**

Besmeleyle söze girdim

lailahaillellah

Dalgalar gibi çırpındım

İnişten yokuşu aştım

Doğruyu yanlışı gördüm

fesuphanallah.” (vezin kullandığı 8 heceli şiirler 7. şiir)

3.4.11. Ölüm: Mehmet Turabi, insan için Allah tarafından tayin edilen sayılı yaşam süresinin olduğunu kabul eder. Ölümle neticelenen bir çok olumsuz durumun aslında ölüme bir bahane olduğunu belirtir:

“Hastalık kazalar hepsi bahane
Vade ermiş canı alsan kime ne
Senden bize gelen bizde amane
Her varlık fanidir senindir bekâ.” *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 6. şiir)*

Mehmet Turabi “Abi” adlı şiirinde ise ölüm olmasaydı insanların birbirlerine olan zulmünün çok daha fazla olacağını anlatmıştır. Küçük bir menfaat için bile birbirlerini yiyip ve tüketmekten doymayanların eninde sonunda bir avuç toprakla yetineceklerini dile getiren Mehmet Turabi bu duruma da Karun’un uğradığı akıbeti örnek olarak göstermiştir:

“Çok güzel olmuş ki dünyada ölüm
İnsanlar çok fazla yapardı zulüm
Bu kadar mal, mülkü bıraktı Karun
Bir avuç toprağa yetindi abi” *(mahlas kullanmadığı 11 heceli şiirler 45. şiir)*

3.4.12. Nur: Allah, zatiyla bir nur olup gökleri ve yeri kaplamıştır. Onun ilk yarattığı nur, “Nur-ı Muhammedî”dir. Nur ismi, Esmâü’l Hüsnâ’dandır.

Mehmet Turabi de şiirlerinde Hz Muhammed’in ve Hz. Ali’nin daha evren tecelli olmadan nur olduklarını dile getirmiştir.

“Evrende tecelli
Olmadan devran
Muhammed nur idi canlar
Ali nur idi.” *(vezin kullanmadığı şiirler 133. şiir)*

3.4.13. Kurban: Kurban, “yaklaşmak, yakın olmak” manalarına gelen Arapça kelimesinden gelir. Mü’min kul, kurban kesmekle Allah’ın emrine boyun eğdiğini ve kulluk bilincine sahip olduğunu ispat etmiş olur. Kur’ân-ı Kerîm’de şöyle buyrulmuştur: “O (kurban)ların ne etleri, ne de kanları Allah’a ulaşır. Fakat sizden O’na (yalnız) takvânız (saygı ve itaatiniz) ulaşır. Size doğru yolu gösterdiğinden dolayı Allah’ı tekbir edesiniz (büyüklüğünü anasınız) diye onları sizin fayda ve hizmetinize verdi.” (22/Hac, 37).

Kurban mazmununu en iyi etkili anlama gelecek şekilde kullanan divan edebiyatı şairi Fuzuli şöyle der:

“Yılda bir kurban keserler halk-ı âlem iydi için
Dem-be-dem sâat-be-sâat ben senin kurbânınem.”

Mehmet Turabi de kendini Allah’ a ve Ehl-i Beyt’e adadığını dile getirmiştir:

“Turabî’yem Hak’tır aşım
Hüseyin’e aktı yaşım
Ehl-i Beyt’e doğru koşum
Kurban oldum gidiyorum.” (*mahlas kullandığı 8 heceli şiirler 15. şiir*)

3.4.14. İman: İnanma, inanç, İslam dinini kabul ve tasdik etme anlamında kullanılmaktadır. Mehmet Turabi , yapılan tüm hayırlı işleri imana bağlar:

“Ne oruçta, ne namazda,
Ne sakalda, ne saçta,
Sözde değil, gözde değil,
Ameldedir, amelde.” (*mahlas kullanmadığı 8 heceli şiirler 5. şiir*)

Âşık Mehmet Turabi ülkemize göz dikenlerin sevdalarının boşuna olduğunu belirterek ayakta tuttuğumuz imanımız sayesinde kimseye diz çökemeyeceğimizi dile getirir:

“Yaratan yaratmış size ne bizden
Bu topraklar bizlerin çıkmıyor gözden
Beyhude sevdalar, çökmeyiz dizden
Ayakta tutacak imanımız var.” *(mahlas kullanmadığı 11 heceli şiirler 25. şiir)*

3.4.15. Mümin: İman etmiş, İslam dinine inanmış kişilere denir. Mümin için bu dünya bir zindandır. Müminin en büyük isteği Allah’a kavuşmaktır. Bu yüzden mümin olan Allah’a kavuşmak için kendini ibadete ve zikre verir:

“Oturdum mekânda okudum Kur’an
İstedim orada hep geçsin zaman
Müminler diyarı olamaz yalan
Gördüysem gerçeği ne mutlu bana.

Çok övmek istedim dokuz sultanı
Cennetin içinde müminler canı
Elimden geldikçe kestim kurbanı
Makbule geçtiyse ne mutlu bana.” *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 31. şiir)*

3.4.16. Cennet ve Cehennem: Bu dünya’da yapılan iyi amallerin mükafatının verileceği yer olan cennet Kuran’da da çok geçen bir motiftir. Cehennem de Kuran’da çok değinilen bir konu olup kötülüklerin cezasının çekileceği yer olarak belirtilir.

Mehmet Turabi'ye göre cennetin yolu birlikten geçmektedir:

“Gaflette insanlar bugüne kadar
 Mezhepler öz dine çok verdi zarar
 Yeter bölünmüşlük, getirmez yarar
 Birlikten geçiyor cennetin yolu.” *(mahlas kullanmadığı 11 heceli şiirler 43. şiir)*

Cennetin yolu, kutsal kabul edilen mekanlardan da geçer:

“Ne haşmetli diyar Allah’u ekber
 İsterim geleyim size bin sefer
 O yola girenler cennete gider
 Girdiysem o yola ne mutlu bana.” *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 31. şiir)*

3.4. Ehl-i Beyt: Ehl-i Beyt Hz. Muhammed’in ev halkıdır. Bu şahıslar Hz. Ali, Hz. Fatma, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin’dir. Âşık Mehmet Turabi’nin şiirlerinden Ehl-i Beyt’e derin bir sevgi duyduğunu anlıyoruz:

“Gidiyorum gidiyorum
 Ben Ali’ye gidiyorum
 Hacı Bektaş – ı Veli’ye
 Pir Sultan’a gidiyorum
 Gönüllerdeki kâbeye
 Ehl-i Beyt’e gidiyorum.” *(mahlas kullandığı 8 heceli şiirler 15. şiir)*

3.4.1. Hz. Ali : Hz. Ali Hz. Muhammed’in hem amcası Ebu Talip’in oğlu hem de damadıdır. Hz. Ali’ye edebiyatımızda oldukça geniş bir yer verildiğini görüyoruz. Mehmet Turabi de Hz. Ali’yi şiirlerinde en çok konu edinen âşıklarımızdandır. Şiirlerinde Hz. Ali’nin ilim bilgisine, zaferlerine, üstün niteliklerine çok yer verir:

“Özünden özüme aktırdım ilim
İnsanı çok sevdiğim dağıttık dilim
Yarar veriyorsa aleme bilim
O zaman kutsaldır bizlere Ali’ m

Haddime yakışmaz seni anlatmak
Bilgiyi bilmeze gururlu satmak
Geçmez içimizden kulu aldatmak
Turabî ardında yoldaştır Ali’ m.” *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 19. şiir)*

Âşık Mehmet Turabi Hz. Ali’nin ölümsüzlüğüne inanmış, ve onun yerinin ancak temiz kulların yürekleri olduğunu, onun yolunda yürüyen Hacı Bektaş Veli’yi düstur olarak aldığını dile getirmiştir:

“Ali ölmez her an diri
Temiz yüreklerde yeri
Hacı Bektaş Veli Piri
Düstur aldım gidiyorum.” *(mahlas kullandığı 8 heceli şiirler 15. şiir)*

“Bilene bilmeze derim
Ali Haydar benim pirim
Yolunda savaştan erim
Cahil ne isterse desin.

İster erisin” *(mahlas kullandığı 8 heceli şiirler 8. şiir)*

3.4.2. Hz. Fatma, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin: Hz. Fatma Hz. Muhammed’in kızı ve Hz Ali’nin eşidir.Hz. Hüseyin, Hz. Ali’nin büyük oğlu, Peygamberimizin torunudur. On iki imamın da ikincisidir. Muaviye’nin oğlu Yezid tarafından Kerbela’da şehit edilmiştir. Mehmet Turabi dini konu edinen şiirlerinde Hz. Hüseyin’den ve şehit edilışinden bahseder:

“Kerbela’da düşen şehit
Cennet’i Âlâ’da mürîd
Turabî Kazım’dan mümîd
İblis ne isterse desin

İster erisin.” *(mahlas kullandığı 8 heceli şiirler 8. şiir)*

Hz. Hasan da Hz. Hüseyin, Hz. Ali’nin küçük oğlu, Peygamberimizin torunudur. On iki imamın da üçüncüsüdür.

“Hasan Hüseyin’den yana
Fadime erdemli ana
Böylesi gelmez cihana
Yezid ne isterse desin

İster erisin.” *(mahlas kullandığı 8 heceli şiirler 8. şiir)*

Yine başka bir şiirinde Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin’in daha doğmadan önce var olduklarını kabul ederek mistik bir inanışa sahip olduğunu dile getirmiştir:

“Fadime anadan
Doğmadan önce
Hüseyin var idi canlar
Hasan var idi.” *(vezin kullanmadığı şiirler 133. şiir)*

3.5. TASAVVUFİ KONULAR

3.5.1. Sır (Esrar): Giz anlamına gelen sır Allah’ın gâip hale getirip insanlara bildirmediği onlardan sakladığı bilgilere verilen addır.

Mehmet Turabi’ye göre hak dini ilk başta gizli tutulmuştur. Allah da kendini müminin kalbinde sığdırmıştır:

“Gizli tutulup da hak bilinen din
 Müminin kalbinde sığırdın kendin
 Gizine giz yemin ettirin sendin
 Hak dininde yoktur mezhep tarika.” *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 6. şiir)*

3.5.2. Nefis

Tasavvufa göre kul ile Allah arasındaki en büyük engel nefistir. Nefis; maddeye bağlıdır, madde aşkı, madde ihtirasıdır. İnsanın kendi içindeki varlığı görebilmesi için nefisini yenmesi şarttır. Nefsi yenmenin ise tek merhalesi aşktır.

Mehmet Turabi’ye göre her insanın şeytani nefsidir. Ve insanın bundan kurtulmasının koşulu yüreğini her türlü olumsuzluktan arındırmasıdır:

“Yüreğini saf eyle gel
 Kula hakkın nurunda gel
 Aldanıp şeytana uyma
 Karalardan arın da gel.” *(mahlas kullandığı 8 heceli şiirler 18. şiir)*

3.5.3. Arif

Arif, Yüce Allah’ın rızâsını kazanmış, O’nu Hakkıyla bilmiş, O’ndan başkasının sevgisini kalbinden çıkarmış, tasavvufta yetişip, kemâl mertebesine ulaşmış veli veya evliya kişilere verilen addır. velî zât. Ârif-i billah da denir. Ârif boş yere konuşmaz. Devamlı yüce Allah’ın rızâsını kazanmayı düşünür. (Bâyezîd-i Bestâmî)

Mehmet Turabi arif olan bir kimse daima ilim meclislerinde bulunur. Cehaletten kurtulmadan kötülüğün bataklığından çıkılamayacağını dile getirmiştir. İnsana verilen bunca lütfü cahiller görememekte ve akıla sığmaz kötülükler yapabilmektedirler.

“İlim meclisinde içer dervişler
İrfanı bal eyler dilde süzerler
Vefaya, cefaya yemin ederler
Toplumda irkine yol vermeyelim.” *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 22. şiir)*

“Türlü türlü lütuf verilmiş kula,
İnsanın yaptığı sığmaz akıla,
Kuru arasında yaşlar yakıla,
Olur mu böylesi sorun dostlarım.” *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 25. şiir)*

4. şAHISLAR

4.1. Tasavvufi şahıslar

Mehmet Turabi mutasavvıflardan Mevlana, Hacı Bektaş Veli, Yunus Emre ve Pir Sultan Abdal’a şiirlerinde yer vermiştir.

“Müminlere oldum yoldaş
Herkes diğerine sırdaş
Mevlana’yla Hacı Bektaş
Yunus’ta kendimi gördüm.” *(mahlas kullanmadığı 8 heceli şiirler 8. şiir)*

Âşık Mehmet Turabi gizemli bir dil kullandığı kimi dörtlüklerinde Pir Sultan Abdal ile Hacı Bektaş Veli’de olan hikmetlere anımsatmada bulunur:

“Eğilmez başımı eğdim bkldm
Titredi dizlerim tel tel dkldm
Çifte dikiş atmış sırdan skldm
Pir Sultan Abdal’ı Bektaş’ı gördüm.” *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 9. şiir)*

“Türkmen, Kürdü Kızılbaşlar
Anadolu’da Bektaşlar
Mevlana Yunus kardaşlar
Münkir ne isterse desin

İster erisin.” *(mahlas kullandığı 8 heceli şiirler 8. şiir)*

“Verin sevdiğimi bana
Azdı gönül yetti cana
Selam sana ey Mevlana
Bu dünyaya gelen gülmez.” *(mahlas kullandığı 8 heceli şiirler 20. şiir)*

4.2. Mitolojik Şahıslar (Leyla ve Mecnun, Ferhat ile Şirin, Kerem ile Aslı, Yusuf ve Züleyha)

Mehmet Turabi sevgilisinden ayrılığın kendisini Leyla’ya tutuşan Mecnun’dan beter hale getirdiğini dile getirmiştir:

“Ne kadar hasretim yüzün görmeye
Çölde aylar giden kervandan beter
Sanki senelerdir senden ayrırım
Leyla’ya tutuşan mecnun’dan beter” *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 32. şiir)*

Şiirlerinin genelinde kendini Mecnun’a benzetirken, başka bir şiirinde kendisini Mecnun’dan farklı biri olarak anlatmıştır:

“Biri yazmış, biri çizmiş
Biri asın demiş beni
Ne Mecnun’um ne de Leyla
Neden çöle salın demiş.

Aynı şiirinde mitolojiye konu olmuş olan Ferhat ile Şirin, Kerem ile Aslı, Yusuf ve Züleyha'yı işlemiştir. Burada doğruyu ve gerçekleri görüp suçsuz yere bir insanın cezalandırılmasının anlamsızlığını dile getirmiştir:

“Biri duymuş, biri görmüş,
Biri vurun demiş beni,
Ne Ferhat’ım ne de Şirin,
Neden dağı delsin demiş.

Kerem ile Aslı’da anlatırken yerinde olmayan cezalandırılmadan şikayetçi olmuştur. Bunu da gereksiz ve anlamsız bir eylem olduğundan yakınmaktadır:

Biri almış, biri vermiş
Biri kırın demiş beni
Ne Kerem’im ne de Aslı
Neden bir bağ kursun demiş.

Aşık Mehmet Turabi, eyleminde bulunmadığı bir olaydan dolayı Yusuf misali O’nun da cezalandırılmasından yakınmıştır:

Biri salmış, biri tutmuş,
Biri kesin demiş beni,
Ne Yusuf’um ne Züleyha,
Neden hapse atın demiş.” (*mahlas kullanmadığı 8 heceli şiirler 4. şiir*)

4.3. Gerçek Şahıslar

4.3.1. Atatürk: Mehmet Turabi’nin Atatürk’e olan derin sevgisinin kaynağı Atatürk’ün Türk Milleti için yaptığı olağanüstü fedakarlıklardır. Atatürk ile ilgili yazdığı şiirlerinin tamamında bunun üzerinde durmuştur:

“ATAM

Barutları koklamayan
 Anlamaz ATAM anlamaz
 Mermilerle yırtılmayan
 Anlamaz ATAM anlamaz

Cephaneyi taşımayan
 Mevzilerde toz yutmayan
 Yaralarla tanışmayan
 Anlamaz ATAM anlamaz

Günden güne aç kalmayan
 Susuzluktan kavrulmayan
 Gece gündüz uyumayan
 Anlamaz ATAM anlamaz

Bıyıkları don tutmayan
 Parmakları sızlamayan
 Yalınayak yürümeyen
 Anlamaz ATAM anlamaz

Söker geçer hiç dikmeyen
 Bu tarlada bel bükmeyen
 Yük altında inlemeyen
 Anlamaz ATAM anlamaz

Tarihini okumayan
 Gökyüzüne hiç bakmayan
 Cehaleti bırakmayan
 Anlamaz ATAM anlamaz

Her resminde bir mana var
 Her sözünde tarih var
 Cumhuriyet'te rahmet var
 Anlamaz ATAM anlamaz

Şahadetin şerbetini
 Gaziliğin ulvetini
 Hürriyetin şefkatini
 Anlamaz ATAM anlamaz” (mahlas kullanmadığı 8 heceli şiirler 27. şiir)

4.3.2. Âşıklar

4.3.2.1. Âşık Veysel: Mehmet Turabi'nin en çok sevdiği ve aşıkliğa ve saza başlamasında etkisi olan Âşık Veysel'i şiirlerinde işlemiştir:

“Bal akan dereden içtim kanarak
 Aşkın pınarında suda yanarak
 Cehennem çölünde korda donarak
 Mahzun- i Şerif'i Veysel'i gördüm.” (mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 9. şiir)

“İster getir ister götür
 İster bırak ister bitir
 Nerede kaldı Veysel Şatır
 Güzelliği sezer görmez.” (mahlas kullandığı 8 heceli şiirler 20. şiir)

4.3.2.2. Mahzunî Şerif: Mehmet Turabi en çok sevdiği halk aşıklarından olan Mahzunî Şerif'in ölümünden çok derin bir üzüntü duymuş ve onun için yazdığı bir şiirde şu dizelere yer vermiştir:

“Ecel çağırınca toprağa düştüm
 Can ile yanında kalsam olur mu
 Sürgün kazmasıyla mezarın eştim
 Mızrap ile sinem delsem olur mu
 Mahzunî Şerif’ m delsem olur mu?” *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 18. şiir)*

4.4. Diğer Şahıslar (Mehmet Karasu)

Antakya edebiyatçılar derneği başkanı Mehmet Karasu Mehmet Turabi’yi ziyaret edince Mehmet Turabi O’na bir şiir yazmıştır şiirin ilk dörtlüğü şöyledir:

“Mehmet Karasu’yum hoş geldin bana
 Çekilmez acıyı bal ettin cana
 Sizin gibi dostlar değer cihana
 Geldiniz de bir teselli verdiniz.” *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 17. şiir)*

5. AŞK: Âşk, halk şiirinin belli başlı konularından birisidir. Bu aşk, ilahî ve beşerî olmak üzere iki türdür. Mehmet Turabi’nin incelediğimiz şiirlerinde hem ilahi hem beşeri aşkı konu edindiğini görüyoruz. Sevmeye ve sevmeye büyük bir önem veren Mehmet Turabi sevgiye orijinal bir tanım getirerek, sevgiyi “beşikten mezara kadar alınan bir nefes” şeklinde ifade etmiştir:

“Sevmenin yaşını sormayın bana
 Beşikten mezara alınan nefes
 Gurbeti, sılası hiç fark etmiyor
 Kâinat içinde dünya bir kafes.” *(mahlas kullanmadığı 11 heceli şiirler 29. şiir)*

O’na göre aşk ve sevgi yaşamdan tat almanın koşuldur. Sevmeden, saymadan insanın yaşamdan tat almasına olanak yoktur:

“Söylemsiz yazımsız yaşam olur mu?
 Sevimsiz, sayımsız tad alınır mı?
 Hoşgörü aşkından uzak olur mu
 Ölüden farkı yok yaşar bir kişi.” *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 35. şiir*

Mehmet Turabi’ye göre yaşamda en mutlu olanlar sevenler ve sevilenlerdir.
 Gönül ve dost, tasalarını dağıtacağı ve tutunacağı tek dalıdır:

“Dağıtırım efkârımı gönül ilen dost ilen
 En mutlusu seven ile sevilen
 Neler çektim kara sevda yüzünden
 Tutunacak başka dalım yok benim.” *(mahlas kullanmadığı 11 heceli şiirler 23. şiir*

Turabi bir başka şiirinde aşk ve sevdasını tatile girmeyen bir okula benzeterek
 orijinal bir benzetme yapmıştır:

“Turabi’yem aşka düşen bir kulum
 Tatile girmiyor sevda okulum
 Sağın taşlık ise çamurdur solun
 Ortadan gidene durduramazsın” *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 27. Şiir*

İnsanlardan sevgi ile tiryaki olmalarını isteyen Mehmet Turabi, bu yolla
 gerçeğin idrakine varılabileceğini dile getirmiştir:

“Gel Allah’tan olma şaki
 Sevgi ile ol tiryaki
 Sapma haktan bul idraki
 Sen insansın, ben insanım.” *(mahlas kullanmadığı 8 heceli şiirler 18. şiir)*

5. 1. İlahî Aşk

Mehmet Turabi'nin, şiirlerinde ilahi aşk önemli bir yer tutar. Dinî konulu şiirlerine baktığımızda onun Allah'a ve Allah'ın kudretine derin bir sevgi ve hayranlık duyduğunu görmekteyiz. Bir çek şiirinde onu yücelten ifadelerde bulunmuştur:

“Her şeyi yaparsın danışmanın yok
Ezelden ebede hiç zamanın yok
Her zerrede varsın hiç mekanın yok
Yerde gökte sığmaz hiçbir tabaka

Her kul seni tanır kendi halince
Sana giden yollar kıldan da ince
Turabi gönlünü tutar serince
Hak ile kendini adanmış hakka.” (*mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 6. şiir*)

Âşık Mehmet Turabi, Allah'a olan aşkı ne cehennem korkusundan ne de cennet sevdasındandır. O aşk, Allah'ı gönlünde hissetmesinden dolayıdır:

“Ne cehennem korkusundan
Ne de cennet sevdasından
Gönlümde tüten aşkıdan
Sözlerinle yolundayım

Aşkın bana ilham veren
Nurun bana yol gösteren
Her nimeti kula seren
Özlerinle yolundayım.” (*mahlas kullanmadığı 8 heceli şiirler 2. şiir*)

Başka bir şiirinde ise halden anlayabilmenin ancak Allah aşkına düşmekle mümkün olacağını belirtmiştir. Çünkü Allah aşkında gönül ve mantık birdir:

“Gönül hitap eder mantığa, dile
 Aşkına düşmeyen hâldan ne bile
 Can fedadır her mürşide, kâmile
 Kıymet bilmeyene kul etme beni medet.

Mehmet Turabi aynı zamanda Ehl-i Beyt’e bir aşk duymayan kimselerin de kendisini anlayamayacaklarını bu nedenle o kimselerle aynı inanç felsefesi içinde olamayacağını dile getirmiştir.

Şükrederim içtiğimde badeni
 Dilerim ayırma sen benden beni
 Kendime mal ettim Ehl-i Beyt’ini
 Aşktan bilmeyene yar etme beni medet.

Muhammed baş tacım, sensin ilahım,
 Sensin ilham veren, sensin Allah’ım,
 Cennet’te kurulmuş has karargâhın,
 Ordaki kurallara yol eyle beni medet.” (*mahlas kullanmadığı 11 heceli şiirler 6. şiir*)

5.2. Beşerî Aşk

Mehmet Turabi’nin şiirlerinde en çok işlediği konulardan biri beşeri aşktır. Bu konuda yazdığı şiirleri ayrılık ve özlem kokmaktadır:

“Sevdiğim toprak içinde
 Bırakıp da dönülmüyor
 Ecel şerbetimi içsem
 Sevenler bir gömülmüyor.” (*mahlas kullanmadığı 8 heceli şiirler 19. şiir*)

Bir şiirinde rüzgarın esintisi ile sevdiğinin eli arasında bir bağlantı kurarak seher yelinin değil sevdiğinin elinin kendisine dokunmasını istemektedir:

“Boş ver esme seher yeli
 Sevda başta deli deli
 Bir dokunsa yarın eli
 Titrer donacak olurum.” *(mahlas kullandığı 8 heceli şiirler 5. şiir)*

Sevdiğine duyduğu aşk o kadar derindir ki hiçbir olumsuz durumun sevdasının gülünü kurutamayacağını belirtmiştir. Çünkü o gülü ömür boyu gözyaşları ile sulayacaktır:

“Neler çektim neler senin yüzünden
 Kışı yaşıyorum yaz ortasında
 Solup kurumasın ömür boyunca
 Sana bir gül ektim göz ortasında.” *(mahlas kullanmadığı 11 heceli şiirler 24. şiir)*

Ayrılık aşık şiirinin ana konularından biridir. Ayrılık her zaman sevenin gözlerini sele gönlünü yangına çevirmiştir. Âşık Mehmet Turabi'nin şiirlerinde aynı durum karşımıza çıkmaktadır:

“Bu bir sevda yağmuruydu
 Gönlümdeki sellere bak
 Yangınlardan çıkmış gibi
 Her yanımda küllere bak.” *(mahlas kullanmadığı 8 heceli şiirler 3. şiir)*

Derin sadakat Mehmet Turabi'nin aşkının en büyük özelliğidir:

“Turabi'yem sanma şimdi pişmanım
 Ateşler içinde yansa her yanı
 İhanet edemem kurusa kanım
 Asaletim budur bil böyle böyle.” *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 26. şiir)*

“Bir başka dünyada doğabilirsin
Bin defa doğarsan beklerim seni
Tutarım ruhunu ruhum içinde
İlle de mahşerde bulurum seni.” *(mahlas kullanmadığı 11 heceli şiirler 34. şiir)*

“Ta üzümünden itirafım
Sana yangın her tarafım
Sevmek suçsa senden affım
Ya da savur küllerimi” *(mahlas kullandığı 8 heceli şiirler 13. şiir)*

6. ÜLKELER, ŞEHİRLER VE DİĞER YER ADLARI

6.1. Ülkeler: Ülke adları Mehmet Turabi'nin genellikle birlik ve beraberlik konularını işlediği şiirlerinde geçmektedir:

“Arının nefretten kinden
Birlik yolu yol kardeşim
İster Rus'tan ister Çin'den
Her topraktan gel kardeşim.” *(mahlas kullandığı 8 heceli şiirler 7. şiir)*

Bir şiirinde ise milletine duyduğu yakınlığın, aşkın kardeş bağları kadar güçlü olduğunu vurgular:

“Selam salan Turabi'dir
Hem kardeştir hem ağabeydir
Size âşık birisidir
Benden Türkiye'ye selam.” *(mahlas kullandığı 8 heceli şiirler 28. şiir)*

6.2. Şehirler: Mehmet Turabi, 17 Ağustos 1999 depreminin vurduğu İzmit'i şiirlerinde işlemiştir:

“Güzelim İzmit’im olmuşsun viran
Tersine mi döndü çarkında devran
Dar mı geldi sana kocaman dünyanın
Nerdesin sevgilim nerdesin ses ver.” (mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 5. şiir)

Milli konuları işlediği şiirlerden biri olan “Ağlar Vatanım” adlı şiirinde ise Sivas ve Kars şehirlerinin adları geçer:

“Dalgalar isyanda sahiller yasta
Dağım ovam sağlam sahipler yasta
Fatma Gelin ağlar Sivas’ta Kars’ta
Vatanım vatanım ağlar vatanım” (mahlas kullanmadığı 11 heceli şiirler 12. şiir)

İstanbul, Sivas, Muğla, Aydın, Denizli, Muş, Tatvan, Gevaş, Van, Tatvan, Urfa, Mardin, Tekirdağ, Hatay, Antalya, Ankara ve İzmir şiirlerinde geçen diğer şehirlerin adlarıdır:

Âşık Mehmet Turabi bir şiirinde İstanbul’un yaşanacak özellikte olmadığı belirtir:

“Sen sen ol la Haso köyi bırakma
Çociği avradi boşuna yakma
İstanbul güzeldir diyeni takma
Ben tükendim gelip tükenme Haso.” (mahlas kullanmadığı 11 heceli şiirler 1. şiir)

Sivas’ı işlediği bir şiirinde ise Madımak’ın yakıldığı yer olma özelliğini ön plana çıkarır:

“Turabi’yem derdim çektim sineye
Bu zulüm sığmıyor hiçbir haneye
Kismetse buradayız dostlar seneye
Sivas’ta yakılan canlara yandım.” (mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 15. şiir)

Bir manisinde ise Muğla'nın etrafının dağlarla çevrili olma özelliğini vurgularken Aydın'ın incirini, Denizli'nin zeytinini öven söylemleri ön plana çıkar:

“Muğla'nın etrafı dağ
Aydın'da incirli bağ
Denizli'de zeytinler
Irmakları akar yağ.” *(mahlas kullandığı 7 heceli şiirler 2. şiir)*

Dile getirdiği manilerinde, keskin bakışlı Muş kızlarının onda gönül yarası açtığını, Tatvan'ın kızlarının ise sarışınlığına gönlünün dayanamadığını, Van'ın ela gözlü kızlarının ise başına aşk belası açtığını belirtir:

“Muş ovasında pancar
Kızların gözü hançer
Baktılar yarelendim
Yareme olamazlar çar

“Kızların sarı Tatvan
Dayan istersen dayan
Kaçayım gidem dedim
Gevaş'ta halım yaman.

Van'daki gözler ela
Gönlümü sardı bela
Adını soram dedim
Mecnun'u yakan Leyla.” *(mahlas kullanmadığı 7 heceli şiirler 10. şiir)*

Urfa'yı Mardin'i Muş'u ve Van'ı işlediği şiirlerinde ise o illerin ağzını kullanır:

“Urfa, Mardin, Muş, Van’e
Sana sığındım ane
Babam ağam razı et
Hacer kızı al ane.” (mahlas kullanmadığı 7 heceli şiirler 11. şiir)

“Sana selam Tekirdağ’ım
Sana selam Kars’ım, Van’ım
Hatay’ıma, Ankara’ma
Antalya, İzmir’e selam.” (mahlas kullandığı 8 heceli şiirler 28. şiir)

Bir şiirinde ise bazı illerimizde dünyada ün salan yerel ürünleri işler:

“Isparta’nın el halısı
Antakya’nın aşuresi
Diyarbakır dost sofrası
Dünyada ün yapar gider.” (mahlas kullandığı 7 heceli şiirler 2. şiir)

6.3. Fidanlı Köyü: Hatay da bulunan Fidanlı Köyü Mehmet Turabi’nin şiirlerinde geçen tek köy adıdır:

“Fidanlı dediler bilmezdim köyü
Dokuz sultanları değer övgüyü
İçimde hissettim gerçek sevgiyi
Sevdiysem o köyü ne mutlu bana.” (mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 31. şiir)

7. TABİAT UNSURLARI

7.1. Orman

Ormanlar bir milletin en değerli milli hazinelerinden biridir. Barındırdıkları oksijen sayesinde canlı varlıklar için hayati bir öneme sahiptir. Aynı zamanda toplumun kültürel düzeyini de ormanlar gösterir. Ağacı ve yeşili sevmek hem kültürümüzde hem de dinimizde sıkça geçmektedir.

ORMAN

Beşikten mezara kadar
 Orman her varlığa yarar
 Vermeyin ağaca zarar
 Yakma dostum yanma dostum

Çok yazıktır dalı yakmak
 Yarına çöller bırakmak
 Sevaptır yeşile bakmak
 Yakma dostum yanma dostum

Bitkiden yaptık ilacı
 Tükendi insanda acı
 Aman kardaş aman bacı
 Yakma dostum yanma dostum

Gölge verir meyve verir
 Tahta verir kağıt verir
 Buluttan yağmur getirir
 Yakma dostum yanma dostum

Semalarda bitsin duman
 Fayda vermez sonra aman
 Olmadan dünyamız yaman
 Yakma dostum yanma dostum

Turabi'yem gözüm yaşta
 Duman olmamalı başta
 Orman dosttur yazda kışta
 Yakma dostum yanma dostum. (*mahlas kullandığı 8 heceli şiirler 3. şiir*)

Mehmet Turabi bir şiirinde Vanlı Aşıkları cennetteki orman olarak nitelendirir:

“Mevlam düşürmesin geceye sizi
Sayalım sevelim birbirimizi
Gelin sözleşelim tutalım sözü
Cennetteki orman Vanlı aşıklar.” *(mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 21. şiir)*

7.2. Dağlar

Türk kültüründe önemli bir yere sahip olan dağ motifi âşık edebiyatında da bir tabiat motifi olarak sayısız şiire konu olmuştur. Dağlar kimi şair için yiğit durağı, aslan yatağıdır. Ancak genellikle âşıkların şiirlerinde dağ; yüceliği, başlarında duman eksilmeyişi, tipisi-boranı ile tehlikeli, mor sümbülleri, çiğdem çiçekleri ile sevimli oluşu, çıkıp yücesinden seyran edilişi ile insanın içine ferahlık verışı ve her şeyden çok da sevgilinin yaylası oluşları gibi özellikleriyle yer almıştır.

Mehmet Turabi'nin incelediğimiz şiirlerinde de dağ; başının dumanlı oluşu, yazın ve kışın farklı özellikler göstermesi gibi özelliklere sahiptir. Dağ aynı zamanda şiirlerinde, dertleştiği, kimi şiirlerinde isyan ettiği, kimi şiirlerinde yakardığı bir motif olarak da karşımıza çıkmaktadır:

DAĞLAR

Sıra sıra dizilmeyin
Ben açarım sizi dağlar
Yarı yardan ayırmayın
Ben seçerim sizi dağlar

Dağlar dağlar kaba dağlar
Karlı buzlu asi dağlar
Hiç boşuna kabarmayın
Sevdam sizden yüce dağlar

Karı boranı koymayın
 Yarım yollarda yormayın
 Sevenleri ayırmayın
 Ben biçerim sizi dağlar

Köyüm yaylam Anadolu'm
 Size düşer birgün yolum
 Koparsalar başım kolum
 Ben geçerim sizi dağlar

Turabi'yem sel olurum
 Sizi alır götürürüm
 Güneş olur eritirim
 Ben içerim sizi dağlar. (*mahlas kullandığı 8 heceli şiirler 2. şiir*)

YOL VERİN DAĞLAR

Düştüm gurbet inadına
 Kimse bakmaz feryadıma
 Yük taktılar kanadıma
 Uçamıyom yol ver dağlar

Eller beni bitirmede
 Ecelimi getirmeden
 Naaşımı götürmeden
 Kalamıyom yol ver dağlar

Yaşım aktı oldu elli
 Sevdiğim unuttu belli
 Nerde Fatma nerde Güllü
 Soramıyom yol ver dağlar

Haber saldım yeller ilen
 Geliyorum seller ilen
 Karşılaysın güller ilen
 Duramıyom yol ver dağlar

Turabi Allah aşkına
 Çevirme beni şaşkına
 Gönül vermeden taşkına
 Bulamıyom yol ver dağlar.” (mahlas kullandığı 8 heceli şiirler 6. şiir)

Başka bir şiirinde gurbetin verdiği acının yanında , silaya varılmasını engelleyen dağlardan yakınmaktadır:

“Girmeyin araya kocaman dağlar
 Gurbette, silada dörtlü göz ağlar
 Bir gün yutar bizi kara topraklar
 Candan sevenler de unuttu gitti.” (mahlas kullanmadığı 11 heceli şiirler 13. şiir)

7.3. Kuşlar

Tabiat unsurlarının, hayvanların ve kuşların birer sembol olarak kullanılması Totemizm ve Şamanizm gibi inançların canlı görüldüğü eski devirlere kadar gitmektedir. Bu unsur veya sembollerin bazıları az çok mahiyet değiştirerek birer konu ve motif olarak zamanımıza kadar gelmiştir (Elçin,1997:63). Eski Türklerdeki, şamanın ve bir kısım ruhun gerektiğinde kuş şekline girebileceğine dair inançlar İslamiyet’in kabulünden sonra da devam etmiştir. Bununla birlikte birçok edebi eserimizde de bu motif işlenmiştir. Mehmet Turabi’nin şiirlerinin kimilerinde kuş kişileştirilmiş kimi şiirlerinde ise kuş birer benzetme unsuru olarak, kimi şiirlerinde ise gerçek anlamıyla kullanılmıştır.

“Göçmen kuşlar söyler olduğun yeri
Gelemem yanına sen dön gel geri
Ne zaman duyarsan Allah ekberi
Dua ettiğimi bil öyle öyle.” (*mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 26. şiir*)

“Aşkımın dalına konmasın kuşlar
Kırar dallarını kurur güllerim
Akmasın gözyaşım sele dönmesin
Yıkar temelimi, aşkımı yıkar.” (*mahlas kullanmadığı 11 heceli şiirler 29. şiir*)

7.3.1. Turna

“Uzaktan geç, üzme beni
Avcı bilmez yol gideni
Yaralı görmeyim seni
Konma turnam bizim göle.” (*mahlas kullanmadığı 8 heceli şiirler 23. şiir*)

7.4. Çiçekler ve Bitkiler

Halk aşıklarının en önemli özelliklerinden biri de doğaya aşık olmaları ve doğanın unsurlarından olan çiçekleri eserlerinde yaygın bir motif olarak kullanmalarındır. Âşık tabiatta kendisini etkileyen çiçekleri, onların özelliklerini benzetme unsuru olarak kullanmıştır. Aşık için çiçekler adeta sevgilinin en büyük sembolüdür.

7.4.1. Gül: Çeşitli güzellik unsurlarını ihtiva etmesi bakımında sevgilinin yüzü gül bahçesidir. (Okuyucu, 2006:110) Gül; inceliği, nazikliği, kısa ömürlü oluşu, rengi, bülbül ile olan münasebeti...gibi özellikleriyle asırlardır çoğu şair ve yazara ilham kaynağı olmuştur. Özellikle klasik edebiyatımıza tek başına hâkim olacak bir unsur varsa o da güldür diyebiliriz. Dini Tasavvufî Türk Edebiyatındaki yeriyle de diyebiliriz ki Türk-İslam kültürü baştan sona gül kokmaktadır. Bir klasik edebiyatı

mazmunu olarak gül, Mehmet Turabi'nin şiirlerinde işlenmiştir. Gül onun şiirlerinde en çok adı geçen çiçektir. Gül onun şiirlerinde geniş bir benzetme alanı bulmuştur.

Mehmet Turabi'nin “Canları Gördüm isimli şiirinde gül Hz Muhammed'in eşi Emine(Amine)'nin ve torunu Hz. Zeynep'in kokusudur: .

“Kapattım gözümü hayal eyledim
Canlar meclisinde Kübra'yı gördüm
Gül kokan Emine'm Zeyneb'im vardı
Cafer-i Murtaza Haydar'ı gördüm.” (*mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 9. şiir*)

Aynı şiirin son dörtlüğünde güllerin gülü Hz. Muhammed ve Hz. Ali'dir:

“Turabi yazarken titrer elleri
Bülbüle kesilir söyler dilleri
Hurilerle derip sunsam gülleri
Şah gülüm Muhammed, Ali'yi gördüm.” (*mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 9. şiir*)

Mehmet Turabi, gönüle seslenirken de gül motifini çok kullanmıştır.

“Araya çölleri dağları koydun
Taş ettin bedenim in diye oydun
Nergisi, sümbülü, gülleri saydın
Yüreği bedenden çaldıran gönül

Tarasam saçımı altın tel diye
Uğrasam yurduna sorsan el diye
Reyhanım bahçana eksen gül diye
Baharda gülümü solduran gönül.” (*mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 14. şiir*)

Mehmet Turabi çocukları çok seven ve onlara çok önem bir halk aşığıdır. Dolayısıyla “Çocuğum Ben” adlı şiirinde çocuk, “tomurcuk bir güldür”:

“Sevgisiz, ilgisiz çocuk yaşamaz
 Analı çocuklar sokakta kalmaz
 Sulanan çiçekler dalında solmaz
 Tomurcuk bir gülüm, çocuğum ben.” (mahlas kullanmadığı 11 heceli şiirler 18. şiir)

7.4.2. Gül ile Bülbül: Gülün en fazla münasebet halinde bulunduğu kuş “bülbüldür.” Gül ile bülbülün aşkları dillere destandır. Gül, bülbülün sevgilisidir. Âşık da sevgili denen gül karşısında şakıyıp duran bir bülbüldür.(Pala,1998:156)

Mehmet Turabi Mahzuni Şerif için yazdığı ağıtta bülbül ve gül motiflerini bir arada kullanmıştır:

“Bülbülüm baharda bırakma gülsüz
 Güller açmayınca olurum dilsiz
 Ağladıkça gözüm kalırım halsiz
 Ağlaya ağlaya gülsem olur mu
 Mahzunî Şerif’ m gülsem olur mu.” (mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 18. şiir)

Bülbülün en büyük özelliklerinde biri de seherde ötmesidir. Turabi yine bülbül motifini kullanarak bu tabii gerçekliğe değinmiştir:

“Seherde bülbül ötüşür,
 Cennet’te amber kokuşur,
 Yetişir beyler yetişir,
 Bunca zulüm yakar gider.” (mahlas kullandığı 8 heceli şiirler 19.şiir)

7.4.3. Nergis ve Sümbül:

Sümbül de yine zambakgillerden, soğanla üretilen, çiçekleri kokulu ve türlü renkli, çok yıllık bir süs bitkisidir. Sümbül şekli ve kokusu itibariyle sevgilinin

saçlarına benzetilir. Genellikle bu özelliğiyle edebiyatımızda yer almıştır. Mehmet Turabi gönül şiirinde nergis ve sümbül motiflerini bir arada kullanmıştır:

“Araya çölleri dağları koydun
Taş ettin bedenim in diye oydun
Nergisi, sümbülü, gülleri saydın
Yüreği bedenden çaldıran gönül.” (*mahlas kullandığı 11 heceli şiirler 14. şiir*)

7.4.4. Gonca: Gonca, henüz açılmamış yada açılmaya yüz tutmuş çiçek demektir. Mehmet Turabi çocuklarını gonca diye adlandırmıştır:

“Goncalarım açtı solmak üzere
Sarıldım arkadaş zalim mavzere
Halimi arzedem dostlar sizlere
Şu yalan dünyada yaş aktı gitti.” (*mahlas kullanmadığı 11 heceli şiirler 13. şiir*)

7.4.5. Misk ve Amber: Misk. bir bitkiden üretilen güzel kokudur. Amber ise dişi ceylanın derisinin altında bulunan kokudur. Edebiyatımızda genel olarak âşık ve sevdalı olan âşığın sevgilisinden (hoş gelen) aldığı hoş bir koku anlamlarında kullanılmıştır.

“Seherde bülbül ötüşür,
Cennet’te amber kokuşur,
Yetişir beyler yetişir,
Bunca zulum yakar gider.” (*mahlas kullandığı 8 heceli şiirler 19.şiir*)

Turabi başka bir şiirinde misk ve amber motiflerini bir arada kullanmıştır:

“Bataklıktan çıksan düze
İftirayla gelme bize
Ak doğmuş o nurlu yüze
Misk u amber sürün de gel.” (*mahlas kullandığı 8 heceli şiirler 18.şiir*)

7.4.6. Kekik: Çimenlik, tarla kıyılarında, orman kıyılarında ve çayırlardaki karınca yuvalarının üstünde yer almaktan hoşlanan, güneş ve sıcak istediği için, toprak sıcaklığının fazla olduğu kayalık ve dağlık bölgelere çoğalan kokusu hoş ve yenebilen bir bitkidir. Mehmet Turabi kekik motifini bir şiirinde kullanmıştır:

“Dağdan kekik topladılar

Yağmur yağdı ıslandılar

Baştan dibe su doldular

Kekik elinden elinden.” (*mahlas kullanmadığı 8 heceli şiirler 14. şiir*)

IV. BÖLÜM

ÂŞIK MEHMET TURABİ'NİN ŞİİRLERİ

1. MAHLAS KULLANDIĞI ŞİİRLER

- 1.1. Yedi Heceliler
- 1.2. Sekiz Heceliler
- 1.3. On Bir Heceliler

2. MAHLAS KULLANMADIĞI ŞİİRLER

- 2.1. Beş Heceliler
- 2.2. Altı Heceliler
- 2.3. Yedi Heceliler
- 2.4. Sekiz Heceliler
- 2.5. On Bir Heceliler
- 2.6. On Dört Heceliler
- 2.7. On Beş Heceliler

3. TEK DÖRTLÜKTEN OLUŞAN ŞİİRLER

4. ÖLÇÜ KULLANMADIĞI ŞİİRLER

- 4.1. Mahlas Kullandığı Serbest Şiirler

1. MAHLAS KULLANDIĞI ŐİRLER

1.1. Yedi Heceliler

-1-

YARAMIZ DERİN

Herkes tutmuş boş kova
 Ayıplar ister sıva
 Boşa civciv bekleme
 Yumurtasız boş kova

Gelen bir demet yollar
 Kurudu akmaz sular
 Toklar savurur harman
 Açlar avcunu yalar

Bağcı bağı çalarsa
 Çoban kurdu salarsa
 Yolcular yolda kalır
 Şoför görmez olursa

Doğurur çöpe atar
 Beş kuruşa can satar
 Hoca doktor olursa
 Derdimize dert katar

Erken uyan dua et
 Erkeksen kendine yet
 Helal haram fark etmez
 Sözde bu medeniyet

Bana sitem eden kim
 Ne hoca ne de hekim
 Ne ses var ne manzara
 Görüntüsüz boş çekim

Bu basit bir taşlama
 Taşlı kemik haşlama
 Yama dikiş tutmuyor
 Turabi'yi suçlama. 1978, İstanbul

-2-

ASIRLARCA

Bizlerde şalvar, yelek
 Kızlarımız bir melek
 Yiğitler nice dilek
 Türbede diller gider

Yayıktan sun ayranım
 Bakraç elinde canım
 Gözlerine hayranım
 Yazmasın salları gider

Kız ister ana baba
 Yar saklanır dolaba
 Bir tarla bir araba
 Körpe kız kanar gider

Tarlamızda şu kızlar
 Türkü der, orak salları
 Bizde adet bu dostlar
 Atlara biner gider

Zılgıtla gelin çıkar
Kaynana altın takar
Damlarda tüfek patlar
Destece mermi gider

Vurur davulcu, çal zurna
Döndür halayı durma
Yaylada saç kavurma
Mis koku saçar gider

Isparta'nın halısı
Antakya aşuresi
Diyarbakır sofrası
Elde ün yapar gider

Şifadır anzer balı
Çiçeği solmamalı
İstanbul'da bin yalı
Yas ile yaşar gider

Turabi yazan sözü
Gerçeği görür gözü
Hakikatte gör bizi
Canımız coşar gider

1.2. Sekiz Heceliler

-1-

UTANIN

Aynı su taşır arkamız
Can ile beden ırkımız
Aynıyız yoktur farkımız
Utanan biraz utanın

Aynı beyin kafamızda
Aynı anlam lafımızda
Bu insanlık safımızda
Utanan biraz utanın

Aynı güneş dünyamızda
Her nimet var aşımızda
Ölüm vardır yolumuzda
Utanan biraz utanın

İftirayı bol atanlar
Kendini hiçe satanlar
Balımıza tuz katanlar
Utanan biraz utanın

Turabi'ye sitem niye
Gerçekleri söyler diye
Yakışmaz gitmek geriye
Utanan biraz utanın

-2-

DAĞLAR

Sıra sıra dizilmeyin
Ben açarım sizi dağlar
Yâri yardım ayırmayın
Ben seçerim sizi dağlar

Dağlar dağlar kaba dağlar
Karlı buzlu asi dağlar
Hiç bşuna kabarmayın
Sevdam sizden yüce dağlar

Karı boranı koymayın
Yârim yollarda yormayın
Sevenleri ayırmayın
Ben biçerim sizi dağlar

Köyüm yaylam Anadolu'um
Size düşer birgün yolum
Koparsalar başım kolum
Ben geçerim sizi dağlar

Turabi'yem sel olurum
Sizi alır götürürüm
Güneş olur eritirim
Ben içerim sizi dağlar

Temmuz 2004, Antakya

-3-

ORMAN

Beşikten mezara kadar
Orman her varlığa yarar
Vermeyin ağaca zarar
Yakma dostum yanma dostum

Çok yazıktır dalı yakmak
Yarına çölleri bırakmak
Sevaptır yeşile bakmak
Yakma dostum yanma dostum

Bitkiden yaptık ilacı
Tükendi insanda acı
Aman kardaş aman bacı
Yakma dostum yanma dostum

Gölge verir meyve verir
Tahta verir kâğıt verir
Buluttan yağmur getirir
Yakma dostum yanma dostum

Semalarda bitsin duman
Fayda vermez sonra aman
Olmadan dünyamız yaman
Yakma dostum yanma dostum

Turabi'yem gözüm yaşta
Duman olmamalı başta
Orman dosttur yazda kışta
Yakma dostum yanma dostum.

Eylül 2000, Manavgat/Antalya

-4-

DOST

Ömrüm geçti yabanlarda
Yaşanacak yıl mı kaldı
Geri dönsem yaylalarda
Tutunacak dal mı kaldı
dost

Yollarımı kesen dağlar
Özlem ile gözüm çağlar
Ayaz düştü yandı bağlar
Koklanacak gül mü kaldı
dost

Kar boran yağdı başıma
Acılar sızdı aşıma
Yazmak için kardaşıma
Kalemime el mi kaldı
dost

Derdim yazam taş üstüne
Dalga dalga kaş üstüne
Gömülecek na's üstüne
Gözlerimde sel mi kaldı
dost

Turabi'yem çilem zarım
Çok bekledim gelmez yârim
Soldu gülüm öldü arım
Kovanımda bal mı kaldı
dost

02.04.2004
Çatbaşı Köyü/Antakya

-5-

YANACAK OLURUM

Boş ver esme seher yeli
 Sevda başta deli deli
 Bir dokunsa yârin eli
 Titrer donacak olurum

Esip kırma dallarımı
 Dağlar kesmiş yollarımı
 Gurbetteki hallarımı
 Yâre salacak olurum

Benim gibi sevdalı çok
 Değerimiz bilenler yok
 Yar bakışın sineme ok
 Baksan ölecek olurum

Bilmem neden bülbül zarda
 Meğer yar bıraktı darda
 Yar ardında buzda karda
 Koşsam bulacak olurum

Aşk bağımnda açtın yara
 Kimse dayanmaz bu zora
 Deli gönül döndü kora
 Kırsan yanacak olurum

Turabi yandı tükendi
 Hiç oralı değil kendi
 Arıya sorsa efendi
 Baldan akacak olurum.

5 Kasım 2004, Antakya

-6-

YOL VERİN DAĞLAR

Düştüm gurbet inadına
Kimse bakmaz feryadıma
Yük taktılar kanadıma
Uçamıyom yol ver dağlar

Eller beni bitirmede
Ecelimi getirmeden
Naaşımı götürmeden
Kalamıyom yol ver dağlar

Yaşım aktı oldu elli
Sevdiğim unuttu belli
Nerde Fatma nerde Güllü
Soramıyom yol ver dağlar

Haber saldım yeller ilen
Geliyorum seller ilen
Karşılaysın güller ilen
Duramıyom yol ver dağlar

Turabi Allah aşkına
Çevirme beni şaşkına
Gönül vermeden taşkına
Bulamıyom yol ver dağlar

18.10.2004
Çatbaşı Köyü / Antakya

-7-

GEL KARDEŞİM

Arının nefretten kinden
 Birlik yolu yol kardeşim
 İster Rus'tan ister Çin'den
 Her topraktan gel kardeşim

Ömrünün kışı yazında
 Her türküyü çal sazında
 Ölme cehalet tozunda
 Her kitabı bil kardeşim

Bir arada düğün eyle
 Özden tatlı kelam söyle
 Cefaları paylaş böyle
 Kem yazıyı sil kardeşim

Göğü oku: Kem bakış men
 Hiçbir kulu görme düşman
 Sevdalılar olmaz pişman
 Aşk kulda bul kardeşim

Kırlardaki güller gibi
 Gönüllere yollar gibi
 Kovanlarda ballar gibi
 Turabi'de dil kardeşim

25.01.2005 Antakya

-8-

NURŞANI'YE SELAM

Uzunlama:

Nurşani'ye selam gönderem dedim
 Ne bulut kaldırdı ne yel götürdü
 Gönül dünyasına yükleyem dedim
 Ne dağlar taşıdı ne yol götürdü

Deyiş:

Bilene bilmeze derim
 Ali Haydar benim pirim
 Yolunda savaşıyor erim
 Cahil ne isterse desin
 İster erisin

İmam- ı Cafer'den soyum
 Bâkır aslım Hâdi huyum
 Haydar-ı Kerrâr'a oyum
 Mervan ne isterse desin
 İster erisin

Hasan Hüseyin'den yana
 Fadime erdemli ana
 Böylesi gelmez cihana
 Yezid ne isterse desin
 İster erisin

Türkmen, Kürdü Kızılbaşlar
 Anadolu'da Bektaşlar
 Mevlana Yunus kardaşlar
 Münkir ne isterse desin
 İster erisin

Kerbela'da düşen şehit
 Cennet'i Âlâ'da mürîd
 Turabî Kazım'dan mümîd
 İblis ne isterse desin
 İster erisin

Eylül 2004 Antakya

-9-

YEMİN ETTİM

Yıktın aşkım duvarımı
 Bozdun gönül ayarımı
 Geri kalan yıllarımı
 Zindan ettin zindan ettin
 Yaktın kül ettin

Acımasız yüreğine
 Sevda görmez gözlerine
 Hiç bitmeyen sitemine
 İsyân ettim isyân ettim
 Yar isyân ettim

Sen beni köle mi sandın
 Beni yaktın sen de yandın
 Ben doğruyum sen yalandın
 Kabul ettin kabul ettin
 Sen kabul ettin

Şimdi neden dönmüyorsun
 Ömür bitti biliyorsun
 Turabi'yi seviyorsun
 Yemin ettin yemin ettin
 Sen yemin ettin

Yemin ettin yemin ettin
 Sevdiğine yemin ettin
 Turabi'den başkasını
 Sevmem diye yemin ettin
 Sen yemin ettin

17.12.2004 Mersin

-10-

DÜŞTÜM DARA

Yâr yolunda düştüm dara
 Bahtım kara girdim zara
 dost
 Vurdum başımı dağlara
 Aldım yara bin bir pare
 dost

Yazımı bastırdı kışlar
 Kervan geçmez ötmez kuşlar
 Bir ömürdür akar yaşla
 Düştüm dara aldım yara
 dost

Bir ömürdür akar yaşlar
 Düştüm dara aldım yara
 dost

ALDIRAN YOK

Taş yığdılar başımıza
 Aldıran yok aldıran yok
 Sele dönen yaşımıza
 Aldıran yok aldıran yok

Herkes koyulmuş yarışa
 Topraktaki bir karışa
 Cebimizdeki kuruşa
 Saldıran çok saldıran çok

Bozuldu özümüz soldu
 Midemiz haramla doldu
 Her yanımız diken doldu
 Yolduran yok yolduran yok

Çalıp söyleyen ozana
 Sözü yoğurup yazana
 Kaşığı bal kazana
 Daldıran yok daldıran yok

Şeref namus seyiplerde
 Doğru haklı ayıplarda
 Saygı sevgi kayıplarda
 Bulduran yok bulduran yok

Âşık Turabi'yem canlar
 Kimseye kalmadı hanlar
 Üstümüze düştü tonlar
 Kaldıran yok kaldıran yok

-12-

ÇÖLE DÖNDÜM

Kışa döndüm yeke döndüm
 Bilinmeyen yola döndüm
 Başımda var ah bu dertler
 Özü solmuş güle döndüm

Yüreğimi bilemekten
 Her gün dilek dilemekten
 Gözyaşımı elemekten
 Sahralarda çöle döndüm

Ateşin ile yanmaktan
 Bir ömür sana koşmaktan
 Bulut olup ağlamaktan
 Bendin yakan sele döndüm

Düştüm dara girdim aza
 Bulandım çamura toza
 Yar sevdanı yaza yaza
 Ben bir dili lala döndüm

Yetti gelsen oralardan
 Azan sızan yaralardan
 Sevdamdaki karalardan
 Turabi'yem ele döndüm

13.07.200, Çatbaşı/ Antakya

-13-

SEN

Senden başka ilacım yok

Gel yarama sür elini

Gönlümdeki acı sızı

Diner dokundur elini

Benim yaram senden yana

Sakın uzak durma bana

Değişmem seni cihana

Gör kapatma gözlerini

Gel sevdanı bana söyle

Erişilmez kalma böyle

Gideceksen viran eyle

Sağ bırakma yüreğimi

Çok uzakta olsan bile

Sorarım bülbüle güle

Seherdeki serin yeşil

Ver getirsin leblerini

Ta üzümünden itirafım

Sana yangın her tarafım

Sevmek suçsa senden affım

Ya da savur küllerimi

Turabi'yem dağ aşarım

Durmadan sana koşarım

Canı bedenden boşarım

Uzatmazsan ellerini

-14-

YÂRİN ARDINA

Sevda düştü garip başa
Koştum ardına ardına
Yüce dağlar aşa aşa
Düştüm ardına ardına

Nazlı yarı kime soram
Kendimi beyhude yoram
Aşka düştüm nasıl duram
Coştum ardına ardına

Sevdiğim zevk u sefada
Siyah tükendi kafada
Ateşiyle bir kefedede
Piştim ardına ardına

Turabî'yem bu cihanda
Takatım kalmadı canda
Mezarımı da yabanda
Eştim ardına ardına

6 Temmuz 2007, Çatbaşı Köyü

-15-

GİDİYORUM

Ali ölmez her an diri
 Temiz yüreklerde yeri
 Hacı Bektaş Veli Piri
 Düstur aldım gidiyorum

İçtiğim mey selsebilden
 Feyiz almışım Habil'den
 İlham alana Kabil'den
 Lanet saldım gidiyorum

Muhammed - i Mustafa'ya
 Alem dizilmiş vefaya
 Haydar-ı Kerrar Hüda'ya
 Niyaz kıldım gidiyorum

Gidiyorum gidiyorum
 Ben Ali'ye gidiyorum
 Hacı Bektaş – ı Veli'ye
 Pir Sultan'a gidiyorum
 Gönüllerdeki kâbeye
 Ehl-i Beyt'e gidiyorum

Yürüdüğüm Hak yoludur
 Yüküm sevgiyle doludur
 Haklı olsun Hak uludur
 Hakk'ı buldum gidiyorum

Turabî'yem Hak'tır aşım
 Hüseyin'e aktı yaşım
 Ehl-i Beyt'e doğru koşum
 Kurban oldum gidiyorum

1976, İstanbul

-16-

GÜZEL

Kol açıp sardığın yerde
 Sevdiğim düşürdün derde
 Gözlerime çektin perde
 Görmedim başka bir güzel

Aşkının esiri ettin
 Atasınla yaktın gittin
 Duman oldum uçtum bittim
 Örmedim saçını güzel

Yüzdüm takıldım ağına
 Uçtum vuruldum dağına
 Gül açtın aşkın bağına
 Sürmedim elimi güzel

Hep aradım yücelerde
 Gündüzlerde gecelerde
 Dudaklarda hecelerde
 Dermedim adını güzel

Turabî'yem saçlarına
Bağla zülûf uçlarına
Süründeki koçlarına
Ermedim sürüne güzel

18.07.2007, Çatbaşı Köyü Antakya

-17-

DEYİŞ

Eski zaman yeni zaman
Yaram derin halım yaman
Üzerime çöktü yıllar
Dert yükünü kaldıramam
dost

Sarardım başıma çulu
Yürürdüm çamurlu yolu
Bacı kardaş Anadolu
Kimselere saldıramam
dost

Sensiz esenlik aramam
Cennet'te olsam duramam
Yasta hasta geçti ömrüm
Çileleri dolduramam
dost

Turabî'yem gör halımı
Ne yaptı aşkın zalımı
Can bildiğim yaktı beni
Saçlarımı yolduramam
dost

-18-
GEL

Yüreğini saf eyle gel
Kula hakkın nurunda gel
Aldanıp şeytana uyma
Karalardan arın da gel

Bataklıktan çıksan düze
İftirayla gelme bize
Ak doğmuş o nurlu yüze
Misk u amber sürün de gel

Kapılma serden gelene
Mutlak danış bir bilene
Aldanma yalan gülene
Gerçeklere bürün de gel

Bizde dil renk fark etmiyor
İnsan olan kin gütmüyor
Bin baş bir yürek etmiyor
Gönüllere serin de gel

Turabi'den al nasihat
Sakın yüklenme kabahat
Her iki hesaptan rahat
Çıkacaksan görün de gel

Antakya-2007

-19-

GİDER

Yükseklerden görür hakir
Kimi zengin kimi fakir
Kimi Mevlasına şâkir
Çoğu küfür salar gider

Kimi derviş, kimi sultan
Mutlu olur murat alan
Nicesi dünyayı saran
Ününü bırakır gider

Seherde bülbül ötüşür
Cennet'te amber kokuşur
Yetişir beyler yetişir
Bunca zulüm yakar gider

Turabi'yem işte halim
Dikenlikte yok mecalim
Yeter zulüm ölsün zalim
Bu fanide kalmaz gider

-20-

HAK EDENLER

İster getir ister götür
İster bırak ister bitir
Nerede kaldı Veysel Şatır
Güzelliği sezer görmez

Verin sevdiğimi bana
Azdı gönül yetti cana
Selam sana ey Mevlana
Bu dünyaya gelen gülmez

Konuşamam laldır dilim
Baharımda soldu gülüm
Geldim artık misafirim
Gidişimi kimse bilmez

Sıralanmış deste deste
İki vücut bir kafeste
Olsam bile son nefeste
Gönül senden asla geçmez

Turabi'yem düştüm aşka
Sevdiklerim başka başka
Bir can borcum vardır Hakk'a
Hakk'a doğru giden ölmez

-21-

GEL BERİ

Uzaktan bakıp el etme
Araya bahane gütme
Ben ettimse gel sen etme
Gel beriye, gel beriye, gel beri beri

Gözüm başkanı görmeden
Gönül aldanıp sevmeden
Yaban elden su içmeden
Gel beriye, gel beriye, gel beri beri

Hasret ile yakma beni
Sevip sevip yıkma beni
Can terk etmeden bedeni
Gel beriye, gel beriye, gel beri beri

Birlik olup alışalım
Tatlı tatlı konuşalım
Bir elmayı paylaşalım
Gel beriye, gel beriye, gel beri beri

Turabi'yem sevdim seni
Gel yanıma üzme beni
Can terk etmeden bedeni
Gel beriye, gel beriye, gel beri beri

-22-

YÂR BİR YANA BEN BİR YANA

Gurbet eller bana mekân
 Ne han aldım ne de dükkân
 Bu dünyada kavuşmayan
 Yar bir yana ben bir yana

Ben susarsam susmaz gönül
 Rüya gibi geçer ömür
 Gördüğümde verdiğim gül
 Yar bir yana, ben bir yana

Gözlerimden yaşlar akar
 Sel olur bendini yıkar
 Çeşit çeşit güller kokar
 Yar bir yana ben bir yana

Dualarım yaratana
 Versin sevdiğimi bana
 Bir gün sarar toprak ana
 Yar bir yana ben bir yana

Turabi'yem kara bağlar
 Geçti aylar, geçti yıllar
 Aramızda yüce dağlar
 Yar bir yana ben bir yana

-23-

AĞLAMADAN AĞLATMADAN

Ömrüm yetse dolaşırdım
Bu dünyayı adım adım
İnsanlarla tanıştırdım
Güzel, çirkin ayırmadan

Dağı düzü dolaşırdım
Taşa, suya bulaşırdım
Kardeş gibi paylaşırdım
Yakın, uzak kayırmadan

Gece gündüz dolaşırdım
Sevgi, barış hep taşırdım
Dilli, dilsiz anlaşırdım
Ama sağır ayırmadan

Ovalardan, yaylalardan
Korkum olmaz buzdan kardan
Ben içerdim her pınardan
Sıcak, soğuk sakınmadan

İstemezdim olam şaki
Kusur, hata olur vaki
Kulun, kulda bitsin hakkı
Azrail'le tanışmadan

Hem zalime, hem mazluma
Döner gelir aynı Cuma
Düşse yıldız bir avucuma
Konar, göçer hiç yakmadan

Seven gördüm, üzen gördüm
Sarhoş gibi gezen gördüm
İnsanlara gönül verdim
Kısa, uzun ayırmadan

Neden kinde bu mahlûkat
Saklı değil bu hakikat
Olmaz mıydı hep sadakat
Kula fitne sokulmadan

Bu dünyaya oldum konuk
İçim dışım yara, yanık
İçilir mi su bulanık
Yürünmez ki yorulmadan

Turabi'yem yok sınıırım
Gece gündüz yol alırım
Yaşayalım ahbablarım
Ağlamadan, ağlatmadan.

-24-

DÖN SEVDİĞİM

Ayrılığın bana ölüm
 Ölüm olmasada zulüm
 Kül olurum savrulurum
 Yeter yandım, dön sevdiğim

Dağlar, taşlar bana mekân
 Ne bağım var ne de dükkân
 Yaş yerine akıyor kan
 Yeter gurbet, dön sevdiğim

Geç kalırsan kurur bağım
 Tutmaz olur el ayağım
 Yakın olur son durağım
 Acı bana, dön sevdiğim

Eller beni konuşmadan
 Ecel bana yaklaşmadan
 Beyazlarla tanışmadan
 Gel göreyim, dön sevdiğim

Turabi yaşarken elli
 Sana oldu bir teselli
 İçten seven olur belli
 Gerçeklere dön sevdiğim.

-25-

KARA SEVDA

Kalbim sana olmuş durak,
Her gün gelip geçiyorsun
Yakıp yakıp köz edersin
Söndürmeden gidiyorsun

Düşlerime girme böyle
Uyanırsam kaçıyorsun
Senin için kara sevda
Sarmış beni biliyorsun

Dokunmak isterken sana
Ellerime vuruyosun
Sana bakmak istiyorum
Gözlerimi dağlıyorsun

Çiçek açmış dallarıma
Uçup uçup konuyorsun
İçimdeki yaraları
Deşip deşip sarıyorsun

Gülşendeki şah gülümü
El aleme veriyorsun
Bahçendeki fidanımı
Söküp söküp dikiyorsun

Turabi'yem göle daldım
Balık diye tutuyorsun
Her şeyimle senin oldum
Köle diye satıyorsun

-26-

SONSUZLUK EFSANESİ

Edirne'yle Van arası
Veli diyarı burası
Ağrı dağı, Erciyes'i
Toroslar'dan aşar gider

Meclislerde sazlar sözler
Selam verir birer birer
İşte budur bizde özler
İnsanımız coşar gider

Sırtımızda yünden örme
Gözümüzde siyah sürme
Gel de Türkiye'mi sevmeye
Cennet gibi kokar gider

Fatmalarım bazlamada
Ayşelrim gözlemede
Antep fıstıklı ezmede
Türkülerim tüter gider

Yağlı yağsız pehlivanlar
Diz üstüne vurur canlar
Her yıl kesilir kurbanlar
Kurban kına akar gider

Bayramlarda el öpenler
Hep birlikte eğlenenler
Şarkı, türkü söyleyenler
Nerelere göçer gider

Kadın erkek süsleniriz
 Dede torun bir geliriz
 Küskünlüğü gideririz
 Herkes kardaş olur gider

Kapı kapı dolaşırız
 Bayramlaşır öpüşürüz
 Büyük küçük seviniriz
 Böyle bayram gelir gider

Zeybeklerle, horonlarla
 Misketlerle, lorkilerle
 Çiftetelli, öykülerle
 Eğlenceler sürer gider

Ay ıldızlı bayrağımla
 Cennet gibi vatanımla
 Dünyaya örnek ordumla
 Sonsuzluğa yürür gider

Nasreddin Hoca'da gözüm
 Mevlana'da gerçek özüm
 Hacı Bektaş veli bizim
 Görenekler yaşar gider

Turabi'yem hoş sohbetim
 Türkiye dünya cennetim
 Dostlar size emanetim
 Hiç ölmezsin gelenekler

-27-

OLAMAZSIN

Kaybettim eşim yavrumu
Bana geri veremezsin
Yıktın evimi yurdumu
Bana hayat veremezsin

Muhtaç olduysam yardıma
Dilencidir diyemezsin
Gidersem düşme ardıma
Benimle sen gidemezsin

Sakın sorma dertlerimi
Bana derman olamazsın
Dertler sardı bedenimi
Bana şifa veremezsin

Turabi acıya paydar
Benimle pay olamazsın
Gezer oldum diyar diyar
Bana yoldaş olamazsın.

-28-

SELAM

Benden selam yurduma
Benden selam türküme
Dağlardaki askerime
Tarladaki kıza selam

Size selam yörelerim
Size selam törelerim
Yayladaki Ayşelere
Köyde Fatmalara selam

Sana selam fınduk yiyen
Sana selam keko diyen
Sazımdaki türkülere
Selam şarkılara selam

Sana selam Tekirdağ'ım
Sana selam Kars'ım, Van'ım
Hatay'ıma, Ankara'ma
Antalya, İzmir'e selam

Selam salan Turabi'dir
Hem kardeştir hem abidir
Size âşık birisidir
Benden Türkiye'me selam.

-29-

ÖMRÜM

Yaz görmemiş kışa benzer
Ömrüm benim iller benim
Tuzsuz yağsız aşı benzer
Sıralanan eller benim
Benim benim eller benim

Bir gün yüzüm gülse bile
Bir ay yaşım döner sele
Bana âşık olmuş çile
Paralanan teller benim
Benim benim teller benim

Bulamadım cananımı
Ateş sarmış her yanımı
Felek duymaz isyanımı
Yaralanan diller benim
Benim benim diller benim

Genç ömrümü yaşamadım
Engelleri aşamadım
Turabi'yem boşamadım
Karalanan haller benim
Benim benim haller benim

Temmuz 2010, Antakya

1.3. ON BİR HECELİLER

-1-

BİR SAAT

Razıyım elinle cehenneme at
 Olmazsa pazarda köle diye sat
 Yalvarırım sana bir daha yarat
 Buluştur yârimle unut bir saat

Ben niye doğmuşum bilemiyorum
 Her yanım karanlık göremiyorum
 Sevdanın yükünü çekemiyorum
 Kaldır omuzumdan kaldır bir saat

Hep aktı yaşlarım seven silmedi
 Niçin yandığımı kimse bilmedi
 Gençliğim geçiyor yârim gelmedi
 Durdur bu dünyayı durdur bir saat

Turabi'ye aşkı sen vermedin mi
 Havva'yı Adem'e sen sermedin mi
 Yoluma dağları sen germedin mi
 Aldır engelleri aldır bir saat

08.02.2000, Antakya

-2-

BAŞKA

Bir tanrı misali güvendim sana
Yaşattın mı bana bu kıştan başka
Ne verdin sevgime sevgiden yana
Cehennemden beter ateşten başka

Bebeğim diyerek kolladım seni
Köleye benzetip hor gördün beni
Görmedim elimde senden bir yeni
Yanağımı yakan bir yaştan başka

En mutlu günümde yine ağlarım
Hiç meyve vermedi gönül bağlarım
Ne bıraktı bana senli çağlarım
Saçları bembeyaz bir baştan başka

Her günün ömrümden yılları aldı
İkinci güneşim geceye daldı
Turabi'ye senden başka ne kaldı
Bağrına bastığı bir taştan başka

Nisan 1997

-3-

YÜREK

Felek üzerime örmüş ağını
Ben nasıl çözerim gönül bağını
Bir aşabilsem sevda dağını
Gözümün selinden yanmaz bu yürek

Acı sözün oktan beter batıyor
Dertler yuvalanmış bende yatıyor
Sevdiklerim köle diye satıyor
Namerd olanları anmaz bu yürek

Çile çeke çeke bitirse ömür
Çürümem kalırım mahşere kömür
Helal olsun canım kanımı sömür
Böyle dostu düşman sanmaz bu yürek

Ayrılık her zaman yakar seveni
Yârim anlamazsa kim anlar beni
Dost musun düşman mı bilmedim seni
Bunca yalanlara inanmaz yürek

Turabi yaraya tuz basa dursun
Dostları sığacak yapıyı kursun
Gerçekleri ara sende bulursun
Asılsız sözlere kanmaz bu yürek

Nisan 2000 İskenderun

-4-

MEHMED'İM

Dalga dalga deniz olabilseydim
Dalgalar içinde durabilseydim
Gözlerimden akan yaşlar sel gibi
Sellerin içinde gelebilseydim

Nakarat

Gel Mehmed'im sor Mehmed'im
Adresimi bul Mehmed'im
Yüz birden düştüm on bire
Etimden kesip yedire
Selam söyleyin vezire
Halimi görebilseydi

Ben bir güldüm dostlar diken ettiler
Vurdular başıma yıkıp gittiler
Mehmed'imi aldı oldu bittiler
Yaylamın suyundan içebilseydim

Turabi'ye susmaz yürek dediler
Sılamdan aldılar çöle sürdüler
Çok özledim anam babam Fadime'm
Gökte bulutlarla göçebilseydim

Temmuz 2000 İstanbul

-5-

SES VER SEVGİLİM

Köşklerle saraylar virane olmuş
Nerdesin sevgilim nerdesin ses ver
Senin feryadını komşular duymuş
Nerdesin sevgilim nerdesin ses ver

Güzelim İzmit'im olmuşsun viran
Tersine mi döndü çarkında devran
Dar mı geldi sana kocaman dünyan
Nerdesin sevgilim nerdesin ses ver

Bir anda kaybetmek ne kadar acı
Bu büyük acının olmaz ilacı
Helâlîm olmadan sen oldun bacı
Nerdesin sevgilim nerdesin ses ver

Turabi'yem yaşım akıyor dere
Bağladım gönlümü gitmez bir yere
Sevgimi sakladım sana mahşere
Nerdesin sevgilim nerdesin ses ver

14.02.2000, İzmit
Sevgililer günü anısına

-6-

HAK

Hastalık kazalar hepsi bahane
 Vade ermiş canı alsan kime ne
 Senden bize gelen bizde amane
 Her varlık fanidir senindir bekâ

Her şeyi yaparsın danışmanın yok
 Ezelden ebede hiç zamanın yok
 Her zerrede varsın hiç mekânın yok
 Yerde gökte sığmaz hiçbir tabaka

Düşünen beyinle konuşan bir dil
 Göz ile kulağı koruyan mendil
 Kalb ile ciğeri eyledin kandil
 Gizi çözülmeyen bu bir alaka

Gizli tutulup da hak bilinen din
 Müminin kalbinde sığırdın kendin
 Gizine giz yemin ettirin sendin
 Hak dininde yoktur mezhep, tarika

Her kul seni tanır kendi halince
 Sana giden yollar kıldan da ince
 Turabi gönlünü tutar serince
 Hak ile kendini adanmış hakka

19.02.2000 Çatbaşı Köyü/ Antakya

-7-

KOLTUKLAMA

Her fa, mi re diyen yapıyor beste
 Çakal cirit atar aslan kafeste
 Vekilim uyurken sayıyor deste
 Topla ağam topla sermekten güzel

Banka patronları vekille sırdaş
 Topla vergileri beslensin kardaş
 Güzel bineklicksin sağ ol vatandaş
 Böyle cahil kalmak ermekten güzel

Dansözüm kıvırır göğsüne beşlik
 Kalkmalı sahneye etmeli eşlik
 Çeklere gerek yok hesaplar keşlik
 Gevşet canım gevşet germekten güzel

Yatında on adet on beşlik kızıdan
 Butları ayrı koy ördekten kazdan
 Ayır bir kenara önceki yazdan
 Hazır dağıtmak dermekten güzel

Şeref düşmüş raftan ayak altında
 Göbek fazla şişmiş göğüs katında
 Şerefsizler sanki dördüz batında
 Al kardaş al vermekten güzel

Alınmayın beyler yaralı bağrım
 Özümüz eriyor ondandır ağrım
 Sevmeye saymaya herkese çağrım
 Yarayı sarmanız sürmekten güzel

Turabi'yem sözüm bala batıram
 Gonca güller kalsın size hatıram
 Dizime koluma gelin yatıram
 Sizi övebilmek yermekten güzel

Kasım 2000

-8-

GEÇERİM

Gözlerin görse de yüreğin taştan
 Vefaya bu cefa çıkarır baştan
 Kesildim suyumdan kesildim aştan
 Bir deri bir kemik zordan geçerim

Gönül isyanlarda yüreğim ağlar
 Her gün yas tutarım karalar bağlar
 Yollarıma koysan sıralı dağlar
 Buzları delerim kardan geçerim

Bu sevda suçunu yükleme cana
 Tövben fayda etmez söyledim sana
 Giydirdsen ateşten gömleği bana
 Nur olur dür olur kordan geçerim

Mert olan aşıklar dönmez sözünden
 Zindanlara atsan vursan özünden
 Dağlasan da kanlar aksa gözümden
 Su olur yağ olur dardan geçerim

Turabi'yi yıkan azgın sel olsun
 Sevdanı bitirsen ömrümü çalsan
 Yerle gök arası uçurum kalsan
 Kül olur toz olur yardan geçerim

02.02.2001, İzmir

-9-

CANLARI GÖRDÜM

Kapattım gözümü hayal eyledim
 Canlar meclisinde Kübra'yı gördüm
 Gül kokan Emine'm Zeyneb'im vardı
 Cafer- Murtaza Haydar'ı gördüm

Eğilmez başımı eğdim büküldüm
 Titredi dizlerim tel tel döküldüm
 Çifte dikiş atmış sırdan söküldüm
 Pir Sultan Abdal'ı Bektaş'ı gördüm

Yeriniz var ise kulunuz olam
 Canımdan özümde canlara selam
 Her derde devayı sizlerde bulam
 Arif, Musa, Rıza Lokman'ı gördüm

Bal akan dereden içtim kanarak
 Aşkın pınarında suda yanarak
 Cehennem çölünde korda donarak
 Mahzun- i Şerif'i Veysel'i gördüm

Cennet-i Âlâ'nın şarabın içem
 Ne haddim sizlere pahanız biçem
 Girerse makbule canımdan geçem
 Fadime, Hüseyin, Hasan'ı gördüm

Turabi yazarken titrer elleri
 Bülbüle kesilir söyler dilleri
 Hurilerle derip sunsam gülleri
 Şah gülüm Muhammed, Ali'yi gördüm

25.08.2004, Hacıbektaş/ Nevşehir

-10-

SAFFINDA DURUN

Allah'ın evinde kendisi doğan
 Kafirler üstüne taşı yağdıran
 Şeytan Firavun'u deryada boğan
 Muhammed Ali'nin safında durun
 Saffında durun

Güneşi batımdan öğleye çeken
 Hayber Kalesi'ne göklerden inen
 Zafer bayrağını Ahzab'a diken
 Muhammed Ali'nin safında durun
 Saffında durun

Ayı iki parça bölüp indiren
 Çürümüş kemiğe eti bindiren
 Gadir-Hum'da Hak'tan vahiy bildiren
 Muhammed Ali'nin safında durun
 Saffında durun

Turabi her zaman gerçekten yana
 Düşman olmamalı insan insana
 Nerede durmalı sorsalar sana
 Muhammed Ali'nin safında durun
 Saffında durun

10.04.2002, Antakya

-11-

GURBET

Şu gurbetin adı yareler beni
 Ateşlere dönsem tütsem çok değil
 Virane eyledi gönül hanemi
 Kan ağlasam isyan etsem çok değil

Dost bildiğim elem kapısın açar
 Kime el uzatsam yolumdan kaçar
 Takatım kalmadı olmuşum naçar
 Dertli bülbül gibi ötsem çok değil

Gizimi tutacak dağları buldum
 Sevda baharında çiçeksiz kaldım
 Karalar bağladım saçımı yoldum
 Kar gibi erisem bitsem çok değil

Turabi'yem yaram saran olmuyor
 Ehline dönecek yolu bulmuyor
 Daha da dayansam gönül kalmıyor
 Cehennem yolunu tutsam çok değil

7 nisan 2005, Antakya

-12-

VATANIM

Çoktan göz dikilmiş cennet yurduma
Nice ejderhalar düşmüş ardıma
Tanrıdan selamet yüce orduma
Vatanım vatanım ağlar vatanım

Dalgalar isyanda sahiller yasta
Dağım ovam sağlam sahipler yasta
Fatma Gelin ağlar Sivas'ta Kars'ta
Vatanım vatanım ağlar vatanım

Beklenmez bu kadar elden keramet
Sevgili verilmez ele emanet
Saraysız villasız kopmaz kıyamet
Vatanım vatanım ağlar vatanım

Muhtaç eylediler ele namerde
Bir yerine bin ton yük düştü ferde
Aşını evini borç ile ör de
Vatanım vatanım ağlar vatanım

Milleti Ata'yı saydılar hiçe
Biz ettik ekini gelir el biçe
Ölümlerden ölüm diyorlar seçe
Vatanım vatanım ağlar vatanım

Turabi'yem halka bitmez inancım
Yiğitler ölüyor ondandır sancım
Han elden gidiyor uyanmaz hancım
Vatanım vatanım ağlar vatanım.

Ağustos 2002, Anamur

-13-

ŞAİRLER

Unutma şairler iftira etmez
 Çirkinlik yapmaya güçleri yetmez
 Çok okur yazarlar sözleri bitmez
 Beyinde son hücre ölene kadar

Aydına cahile kin eylemezler
 Doğruyu tutarlar yalan demezler
 Açlıktan ölseler lokma yemezler
 Helâlı haramı bilene kadar

Şairlerin sözü barış getirir
 İnsanda nefreti kini bitirir
 Gördüğü güzele anlam getirir
 Gönüle sevdası dolana kadar

On bir ağlarlar bir ay gülerler
 Dertlinin halinden iyi bilirler
 Silahları mızrap, tele vururlar
 Küsenler barışıp gülene kadar

Gökte yıldız ne ise Turabi yerde
 Sözleri mehlemdir devadır derde
 Çirkinlik önünde yıkılmaz perde
 Gecedен gündüze gelene kadar

Ekim 1998, Muş

-14-

GÖNÜL

Uzaysın daracık kalplere sığdın
 Aşk için mekânı kaldıran gönül
 En ağır yükleri aşıkla yığdın
 Dağları Ferhat'a deldiren gönül

Araya çölleri dağları koydun
 Taş ettin bedenim in diye oydun
 Nergisi, sümbülü, gülleri saydın
 Yüreği bedenden çaldıran gönül

Tarasam saçımı altın tel diye
 Uğrasam yurduna sorsan el diye
 Reyhanım bahçana eksen gül diye
 Baharda gülümü solduran gönül

Turabi'yi aşkın oduyla yaktın
 Ayrıldın gözümden sel diye aktın
 Sevda çengelini dilime taktın
 Özümü özümden yolduran gönül

Ekim 2005, Çatbaşı/ Antakya

-15-

MADIMAK ŞEHİTLERİNE YANDIM

Muhlis Akarsu'yum çalarken sazı
Menekşe'm, Koray'ım ağlardı bazı
Asım Bezirci'nin içinde sızı
Günahsız yakılan canlara yandım

Hasret Gültekin'im hasretim sana
Sizlerden ayrılmak kar geldi bana
Sizleri yakanlar daha beter yana
Sivas'ta yakılan canlara yandım

Aydınlar, ozanlar ölmez hiçbiri
Halkın yüreğinde her zaman diri
Sivas'ta yananın cennettir yeri
Günahsız yakılan canlara yandım

Kültüre, bilime uzanan eller
Lanet okuyacak sonsuza diller
Daha tomurcukken solanda güller
Madımak'ta yanan güllere yandım

Aydınların yandı vah Anadolu'm
İlim, irfan, medeniyet tek yolum
Tarihte olmamış böylesi zulüm
Günahsız yakılan canlara yandım

Turabi'yem derdim çektim sineye
Bu zulüm sığmıyor koca cihana
Kısmetse buradayız dostlar seneye
Sivas'ta yakılan canlara yandım

-16-

BANA SALARSIN

Baldan da tatlıdır konuşan dilin
Elime sevdıyla uzansa elin
Bir dene bahçeme gisen be gülüm
Hastaysan şifayı benden alırsın

Ne acı yarıda kalırsa şarkın
Kurumuş ağaçtan olmaz ki farkın
Elimden tutuver dönsün bu çarkın
Seversen kalbimde daim kalırsın

Uzaktardan gelip çaldım kapını
Sevdanın yelleri okşar yapını
Topla da çöpe at her azabını
İstersen benimle mutlu olursun

Aldanma yaşımın ellisindeyim
Bakire sevdanın yirmisindeyim
Kaçırma, kaybetme kafesindeyim
Bir daha bulmaya çok geç kalırsın

Turabi'yem sana aşk ilan ettim
Kabul görmediysem yaktın kül ettin
Günahsız sahranın çölüne attın
Ömrünün ahını bana salarsın

06.06.2007, Tarabya/ İstanbul

-17-

MEHMET KARASU'YA

Mehmet Karasu'yum hoş geldin bana
Çekilmez acıyı bal ettin cana
Sizin gibi dostlar değer cihana
Geldiniz de bir teselli verdiniz

Bağışlayın sizi yordum buraya
Dilerim girmesin acı araya
Dilinizden tatlı mehlem yaraya
Sürdünüz de acılarım yoldunuz

Ne olur dostlarıma deyin merhaba
Herkes kardaşımdır her can akraba
An gelir dönerim kara turaba
Cismim ölse namım ölmez kıldınız

Dertli Turabî'yem çalarım sazı
Her zaman ağlasam gülerim bazı
On bir ay kış olsa bir ay da yazı
Getirip yarama melhem sürdünüz

29.06.2007, Çatbaşı Antkaya

-18-

MAHZUNÎ ŞERİF

Ecel çağırınca toprağa düştüm
 Can ile yanında kalsam olur mu?
 Sürgün kazmasıyla mezarın eştim
 Mızrap ile sinem delsem olur mu?
 Mahzunî Şerif'm delsem olur mu?

Habersiz vedasız dertli gidersin
 Sözüm sazım dosta emanet dersin
 Vatın halkın için savaşan ersin
 Gel gitme yerine ölsem olur mu?
 Mahzunî Şerif'm ölsem olur mu?

Bu yolun gidişi yoktur dönüşü
 Biliyordun diye en güzel işi
 Cihanda bulamam sen gibi kişi
 Seninle ömrümü bölsem olur mu?
 Mahzunî Şerif'm bölsem olur mu?

Bülbülüm baharda bırakma gülsüz
 Güller açmayınca olurum dilsiz
 Ağladıkça gözüm kalırım halsiz
 Ağlaya ağlaya gülsem olur mu?
 Mahzunî Şerif'm gülsem olur mu?

Turabî yasında söz ile sazda
 Kanlı yaş yağdırsa yine de az da
 Mezarıcı mezarım bitişik kaz da
 Öleyim yanına gelsem olur mu?
 Mahzunî Şerif'm gelsem olur mu?

17 Mayıs 2002

-19-

ALİ'M

Seni okuyunca güzel tanıdım
 Seher yıldızına benzersin Ali'm
 Baldan da tatlısın kar suyundan ak
 Yunus'tan yüklüsün, Bektaş'tan Ali'm

Kaç kişi yürüyor bu doğru yolu
 İlahi sevdalar gönlünde dolu
 Köprü eylemişsin kanadın kolu
 Gönülden gönüle sevdasın Ali'm

Ölürüm kalemi tutan eline
 Susadım gül kokan tatlı diline
 Yük ile eğilmez doğru beline
 Tanrı'dan sağlığı dilerim Ali'm

Özünden özüme aktırdım ilim
 İnsanı çok sevdiğim dağıttık dilim
 Yarar veriyorsa aleme bilim
 O zaman kutsaldır bizlere Ali'm

Haddime yakışmaz seni anlatmak
 Bilgiyi bilmeze gururlu satmak
 Geçmez içimizden kulu aldatmak
 Turabî seninle yoldaştır Ali'm

30 Aralık 2002 Antakya

-20-

ÂŞIKLAR

Aşığın âşıktan büyüğü olmaz
Kendini bilmeli kuldur âşıklar
Saygıda sevgide kusuru kalmaz
Özüyle sözüyle baldır âşıklar

Atışmak âğışın edebi dili
Bahçesinde açan sevdalı gülü
Gönülden uzanır dostluğa eli
Edepte serveti boldur âşıklar

Karanlık diyarda herkese ıfık
Doğruya güzele her zaman âşık
Âşık için dünya malı bir kaşık
Eliyle gözüyle şaldır âşıklar

Attığı her adım barıştan yana
Cesedini yakar zulmetmez cana
Yeri gelir baba bazen de ana
Teliyle sazıyla daldır âşıklar

Gâhî ağlatırlar gâhî güldürür
Geçmişten yarından haber bildirir
Kini düşmanlığı kalpten sildirir
Mecliste diliyle yoldur âşıklar

Âşık TURABÎ'yem âşığım canlar
Benim sevdam benim türküm insanlar
Kimseye kalmamış saraylar hanlar
Kışıyla yazıyla yeldir âşıklar

-21-

VANLI ÂŞIKLAR

Sizi görmeyeli yaram derindi
 Dertlerime derman Vanlı âşıklar
 Dostları görünce acılar dindi
 Cehaletten üryan Vanlı âşıklar

Mevlam düşürmesin geceye sizi
 Sayalım sevelim birbirimizi
 Gelin sözleşelim tutalım sözü
 Cennetteki orman Vanlı âşıklar

Allah'tan dilerim size selamet
 Âşıklık ozanlık size emanet
 Hepinizde vardır nice keramet
 Âşıklara ferman Vanlı âşıklar

Her geceden sonra güneş doğacak
 Gün gelecek başa karlar yağacak
 Aktıkça selimiz yarman doğacak
 Yaylalarda serman Vanlı âşıklar

Âşık TURABİ'yem Hatay'dan geldim
 Çok büyük değerler sizlerde bildim
 Gülen yüzünüzü gördükçe güldüm
 Gülistanda harman Vanlı âşıklar.

-22-

ÇİRKİNE YOL VERMEYELİM

İlim meclisinde içer dervişler
İrfanı bal eyler dilde süzerler
Vefaya, cefaya yemin ederler
Toplumda irkine yol vermeyelim

Gel uyma faninin tebessümüne
Nefsine hâkim ol alma cismine
Tüm nimetler indi insan cinsine
Araya fitneyi gel gütmeyelim

İmanı olmayan ne bilir haldan
Selamı unutma geçerken yoldan
Bir selam vermesi tatlıdır baldan
Hayıra, sevaba geç kalmayalım

Uzak dur ayıptan kendini koru
Gaflete dalıp da şaşırma yolu
Kin ile yürüme mahşere doğru
Sevgiden, barıştan yük taşıyalım.

TURABİ'dir yazan bunca sözleri
Kâmil olan arar bulur özleri
Kâdir Mevla bir yaratmış bizleri
İnsan deryasında gel buluşalım

1997, Yayladağı/Hatay

-23-

NE FAYDA GELİR

Haktan şaşmayalım, doğru kalalım
Birbirimize hor bakmayalım
Birleşelim canlar, birlik olalım
Ayrılıktan kime ne fayda gelir?

Her kişi aklınca haklıdır bence
İman ehilleri etmez işkence
İnsanda güzellik, fikir, düşünce
Kuru ağaçlardan ne meyve gelir?

Yaradan yaratmış kime şikâyet
Var edeni tanı O'na kulluk et
Temiz niyetlerle gelir selamet
Kötü düşünmekten ne fayda gelir?

Turabi'yem toprak olurum bir gün
Her zaman tedirgin, her zaman üzgün
Saygısız, sevgisiz, duygular salgın
Dağılmış buluttan ne rahmet gelir?

-24-

SORARIM BİR GÜN

Coştuysam Allah'ın aşkıyla değer
Çok gördüm ben gibi erenler
Vakfedip manaya sığınsam değer
Manayı bilmeze sorarım bir gün

Himmetim esâstır, niyetim tekbîr
Asla görmedim ecnâsı hakir
Zulmetten tevhide sığınır fakîr
Zâlımın zulmünü sorarım bir gün

Vecihte, gıyapta muğayyer meğer
Kâfirin sıdrında iman ne gezer
Hicâbın ardında ebsârı gezer
Gasp ile bakana sorarım bir gün

Bin mest ile eder Allah ile alayı
Gafletten iman ile pek açtılar arayı
Ne ketrü olsa da azımsarım yarayı
Azmış yaraları sararım bir gün

Âlemi tasnîfe kurulmuş divân
Alvet-i ihtîşamda hıcıldır insan
Tövbekârdır yetmişinde aldanan
Divân-ı kebirde sorulur bir gün

Hakk u sadakattır şanı Muhammed'in
Hakkı şandır ğâtıs ğımkına ebedin
Mükerrer şahâdet ulvuna mâbedin
Mabed bilmeyene sorarım bir gün

Kurdular bilmezden bunca tarîkat
 Tevhîd-i tatrîkatta aslı hakîkat
 Muhammed resûlune doğdu salâvat
 Salâtı bilmezden sorarım bir gün

Turabi'yem yazdım bunca sözleri
 Mürşîd olan alır bundan özleri
 Sizler bir bilenden sorun bizleri
 Doğruyu söyleyen bulunur bir gün

-25-

DOSTLARIM

Selam olsun kadir kıymet bilene
 Sormayandan, sevmeyenden bana ne
 Soran da sormayan da sağ olsun yine
 Böyle bilin gerçekleri dostlarım

Kâmile, mürşîde canlar hediye
 Dünyada maksatsız yaşamak niye
 Her kişi mal etsin kendine gaye
 Sorulur sorulmaz bilin dostlarım

Kimi iyi der, kimi kötü der
 Her görüş bir değil nice nicedir
 Tatlıyı da acıyı da söyleyen dildir
 Yeter ki siz sizi bilin dostlarım

Türlü türlü lütuf verilmiş kula
 İnsanın yaptığı sığmaz akıla
 Kurular içinde yaşlar yakıla
 Olur mu böylesi sorun dostlarım

Turabi'den sözler akar sel gibi
 Herkes bu dünyadan alır nasibi
 Haksızlar olmasın haklılar gibi
 Bunu kayalara kazın dostlarım

-26-

GÖNÜL SEVİNCE

Her yerde aradım, herkesten sordum
 Kapılar dolaştım, dilenci oldum
 Nereye gittiysem ordan kovuldum
 Nerelere, kime gideyim söyle

Bazen mest eyledin, bazı kahroldum
 Dünyada her şeyi yar sende buldum
 Sensizlik vurunca çöktüm yıkıldım
 Nerelere, kime gideyim söyle

Anandan, babandan yüz görmeyince
 Vursunlar boynuma kıldan çok ince
 Her çileyi çeker gönül sevince
 Nereler kime gideyim söyle

Göçmen kuşlar söyler olduğun yeri
 Gelemem yanına sen dön gel geri
 Ne zaman duyarsan Allah ekberi
 Dua ettiğimi bil öyle öyle

Hiç duymak istemem yar öldüğünü
 Hep hayal eylerim gördüğüm günü
 Nasip etsin Mevla bize düğünü
 Beyazlar içinde koş bana öyle

Turabi'yem sanma şimdi pişmanım
 Ateşler içinde yansa her yanım
 İhanet edemem kurusa kanım
 Asaletim budur bil böyle böyle

-27-

YAYLA KIZI

Güdersin koyunu kaval çalarak
 Çürürsün dağlarda yıllar sayarak
 Sormasan da beni etmesen merak
 Tutuşan gönlümü söndüremezsin

Sevdalı olmayan bilemez ki haldan
 Tanrı selamını kesme kulundan
 Kimse döndüremez beni yolundan
 Sıradağlar koysan yol kesemezsin

İçimde sakladım giz gibi seni
 Müjdeler veririm seni göreni
 Cefa edip yakma gerçek seveni
 Seninle küsmezsem sen küsemezsin

Turabi'yem aşka düşen bir kulum
 Tatile girmiyor sevda okulum
 Sağın taşlık ise çamurdur solun
 Ortadan gideni durduramazsın

-28-

İNSANLIK BİZİM

Sorarım sizlere ne halde âlem
 Geçerken bırakmaz dost dostu selam
 Sözde hep müminiz, dinimiz İslam
 Neremizde var ki İslamlık bizim

Soyunup serilmek bir yana dursun
 Olur mu insanlar birbirini vursun
 Hak ile hakikat selama dursun
 Neremizde kaldı İslamlık bizim

Dünyayı ahretten tatlı görenler
 Hayırsız, sevapsız kuru gidenler
 Yanmak için kendi od götürerler
 Neyimize yarar İslamlık bizim

Aldanmayın dostlar dünya malına
 Nicesi altını sarmış şalına
 Padişah, çiftçisi ve hamalına
 Aynı hakkı veren İslamlık bizim

Ey insanlar gelin birlik olalım
 Kaderi bir edip birlik gülelim
 Dünyadan mahşere kardeş gidelim
 Kardeşliği söyler İslamlık bizim

Turabi her zaman barıştan yana
 Hiç düşman olmasın insan insana
 Ne para ne toprak vermeyin bana
 Temiz niyetlerle cennetler bizim.

-29-

JURİ

Sonsuz saygıdayım her ‘‘A’’ yazana
 Her kalem tutana, şair ozana
 Hakkım birse fazla vermeyin bana
 ‘‘A’’ dan önce ‘‘Ç’’ yi hiç yazma sakın

Dükkânı açmışsın sarrafım diye
 Bir fincan kahve, çay hanıma, beye
 Takmışsın boynuna sahte bir kolye
 Altını demire kırdırma sakın

Câhilin tahkiri eder beni hoş
 Ârifin tenkidi ediyor sarhoş
 Doğruluğa doğru hiç durmadan koş
 Duranın yuhuna aldırma sakın

Bir ölçek demişler nedir bilinmez
 Neyi ölçer, neyi tartar görülmez
 Biçilen değere akıl hiç ermez
 Değersiz diyene sen kanma sakın

Bunca güzelliğe çirkin diyenler
 Kötüler içinden güzel seçenler
 Güneşi görmeyip şemi görenler
 Kalburdan göremez yaklaşıma sakın

Gülşenin içinde açan şâh gülü
 Noktayı bilmeyen koymaz virgülü
 Bunca kaşıkçılar kurutmaz gölü
 Tasla içmeyene inanma sakın

Âzami tablonu on sekiz yazar
 On dokuzundan sonra karışık sayar
 İki dört koyarsan sigorta yatar
 Evsafsız kantarda tartılma sakın

Engeller yüzünden dönmemek gerek
 Bazen kobra çıkar bazen engerek
 Giydirmek isterler ateşten yelek
 Cennetlik libâsı soyunma sakın

Allah Turabi'ye vermiş vergiyi
 Tüm ehl-i âleme açmış sergiyi
 Birkaç kişi söyler bunlar ne deyi
 Doğru bildiğinden hiç şaşma sakın.

-30-

KADIN

Şu kadın dediğin mukaddes vücut
Her nimet, fazilet içinde mevcut
Geçende ders veren, ilerde umut
Gelenden müjdeler verensin kadın

Zulümden cefadan yılmayan varlık
Nasıl seni dışlar, o nasıl mantık
Senin eserindir her türlü mahlûk
Mahlûktan cefayı görensiz sen

Kimin haddi var ki sana hak versin
Hak sensin, hakkı verensin
Sen anasın, sen hayat verensin
Sen kadınsın, hakkın sembolü kadın

Yazılar anlatamaz sendeki şanı
Nasıl olabildin kullar kurbanı
Bir beden içinde sen iki canı
Mihnetle taşıyan sensin be kadın

Kâinat seninle yeşerir gider
Sıradağlar şarkını durmadan söyler
Kem ile bakarsa kör olsun gözler
Körelen gözlere acıyan kadın

İnsanlık sevgisi özünde tüter
Dünyada her hayat seninle biter
Çok cefa, zulüme demedin yeter
Asırlar utansın, utanma kadın

Havva'sız dünyada âdem ne yapar
 Kadın olmasaydı söyle kim doğar
 Kadın diye diye pınarlar çağlar
 Pınarlar kaynağı sensin be kadın

Utansın isteyen sana eşitlik
 Nerde bulunur o çeşitlilik
 Beşten üç hakkını neden vermedik
 Vermeyen utansın senden be kadın

Ağlama, gözünden akarsa yakar
 Söner cehennemler, yanar topraklar
 Vazgeçer yeşermez dalda yapraklar
 Gülmeye layıksın be kadın

Kendini tanıdın mı damardaki kan
 Kızgınım dargınım sana her zaman
 Sana zulmedeni sensin doğuran
 Vazgeç doğurmaktan, vazgeç be kadın

Saklama Allah'ın verdiği yüzü
 Çürütmek isterler sendeki özü
 Yücelen hakkına dikerler gözü
 Hakkı gasp edenler kapansın kadın

Hem sevgili dedik hemide ana
 En tatlı sevgiyi sen verdin bana
 Dünya cevherini vermeyin bana
 Sen rızanı ver yeter be kadın

Yazmak istiyorum kelime yetmez
 Hiç bitmez evsâfın, hakkın tükenmez
 Turabi diyor ki analar ölmez
 Dünyada her kadın anadır kadın.

-31-

DOKUZ SULTANLAR

Bir sıra dizilmiş dokuz sultânı
 Gözlerimle gördüm o ihtişamı
 Kıldım namazımı, ettim duamı
 Olursa kabulüm ne mutlu bana

Ne haşmetli diyar Allah'ü ekber
 İsterim geleyim size bin sefer
 O yola girenler cennete gider
 Girdiysem o yola ne mutlu bana

Fıdanlı dediler bilmezdim köyü
 Dokuz sultanları değer övgüyü
 İçimde hissettim gerçek sevgiyi
 Sevdiysem o köyü ne mutlu bana

Oturdum mekânda okudum kur'an
 İstedim orada hep geçsin zaman
 Müminler diyarı olamaz yalan
 Gördüysem gerçeği ne mutlu bana

Ellerim tutunca kâğıt, kalem
Buraya çağırdım cümle âlemi
Bir keramet sardı benim yaramı
Manayı bildiysem ne mutlu bana

Çok övmek istedim dokuz sultanı
Cennetin içinde müminler canı
Elimden geldikçe kestim kurbanı
Makbule geçtiyse ne mutlu bana

Her taraftan gelin, demeyin uzak
Şifadır dertlere bu kutsal durak
Yaşardı gözlerim, ister ağlamak
Aktıysa gözyaşım ne mutlu bana

Turabi'yem yakın olmak istedim
Dokuz Sultanlar'da kalmak istedim
Burda geçsin ömrüm, ölmek istedim
Burada ölebilsen ne mutlu bana

-32-

HERŞEYDEN BETER

Ne kadar hasretim yüzün görmeye
 Çölde aylar giden kervandan beter
 Sanki senelerdir senden ayrırım
 Leylâ'ya tutuşan Mecnun'dan beter

Sensiz bir yolculuk nasıl sorarsan
 Karanlık diyarda rüyadan beter
 Gezdiğim yerlerde yetim gibiyim
 Solmuş, dalı bükük çiçekten beter

Bir gece boyunca anarak yazdım
 Sütünden kesilmiş çocuktan beter
 Açtım ellerimi dua eyledim
 Yağmura susamış fidandan beter

Sevmemiş olsaydım dönmezdim geri
 Kalırdım orada kayıptan beter
 Bırakıp gelmezdim o güzelleri
 Gönlüm sana tapıyor bir kuldan beter

Turabi seviyorsa hor görme sakın
 Olursun bir kuru çiçekten beter
 Aşkımı yıkıp da gidersen bir gün
 Gözyaşım sel olur tufandan beter.

-33-

KALEM

İnsan sevgisiyle örüldü kalem
İçini donatmış binlerce kalem
En güzel hediye, verdiğin kalem
Ebedi yazıyı yazdı bu kalem

Seninle tanışmak varmış kaderde
Böyle güzellikler devadır derde
Allah'ım verendir her lütfü ferde
Güzel insanları över bu kalem

Böyle hoşgörüler canlara candır
Bu dünya herkese bir imtihandır
Uzakta görülen mahşer yakındır
Şaşmışa gösterir yolu bu kalem

İnsanın insandan varmış güzeli
Gönlümü sürükler bu sevda yeli
Öderim olsa da bir can bedeli
Beni de güzele adadı kalem

Kalemde örerken en yüksek suru
Harcadım üstüne gözümün nuru
Gönülden gönüle açtığım yolu
İnişsiz, yokuşsuz çizdi bu kalem

Oda arkadaşın çay ikram etti
Sandım ki bu dünyayı bana mal etti
Senin sunduğunsa sanki şerbetti
Bunca güzelliği sezdi bu kalem

Turabi arz eder Esra bacıya
 Allah düşürmesin hiçbir acıya
 O'nun da dileği bana budur ya
 En güzel dileği yazar bu kalem.

-34-

ÖZÜME GİRMİŞ

Ne küstüğün belli ne barıştığın
 Yakar, yıkar beni bir acı sözün
 Nemlenmiş yanaklar, parlıyor yüzün
 Ay ile beraber yola girmiş

Yüzünü düşmana, sırtını bana
 Herkesle bir sözlü, beş yüzlü bana
 İstedim canımı vereyim ona
 Canımın içinde özüme girmiş

Her zaman aradım yarınlarımda
 En güzel umutlar gözyaşlarımda
 Buseni ararken yanaklarımda
 Damlalar içinde gözüme girmiş

Romanlar, destanlar yazmak istedim
 Aşkına fidanlar, güller besledim
 Ölümsüz şarkını ben besteledim
 Sözlerim içinde dilime girmiş

Sakın Turabi'ni yorma bu kadar
 Ayrılık hem sana hem bana zarar
 Bahane olamaz çöllerle dağlar
 Kılcal damarımla beynime girmiş.

-35-

BÖYLE BİR KİŞİ

Dinlemek bir sanat, anlamak kısmet
 Mecliste hem fikir başka keramet
 Anlayıp, anlatmak büyük keramet
 Hayvandan farkı yok bağırın kişi

Kültürlü olanlar esnek olmalı
 Ortamda şiddeti engellemeli
 Birliği, sevgiyi öne gütmeli
 Şeytandan farkı yok münafık kişi

Mizahın, gülmenin sınırı vardır
 Bazısı sabırlı, bazısı dardır
 Cahille anlaşmak ne kadar zordur
 Baldan da tatlıdır uygar kişi

Hiç dönme sözünde olsan zararda
 Ayıbı işleme en büyük kârda
 Yapyalnız kalırsın gittiğin yolda
 Ayaksız, kolsuza benzer o kişi

Söylemsiz yazımsız yaşam olur mu?
 Sevimsiz, sayımsız tad alınır mı?
 Hoşgörü aşkından uzak olumu
 Ölüden farkı yok yaşar bir kişi

Dünyada cahilden varsa birisi
 Pahalı pazarda kaç metresi
 İpekten giydirse elli metresi
 Yolunu şaşırır gider o kişi

Turabi cahile olsa arkadaş
 Yoluna getirir beyni olsa taş
 Edinmiş kendine ıslahı uğraş
 Yaşama doyamaz öyle bir kişi

-36-

SABİR TAŞI

Bir fidan dikmiştim dostluk bağına
 Koparma, geçerken bir damla akıt
 Düşersin giderken yol batağına
 Uzandığın dallar tutulmayacak

Yetişmek üzere, meyve verecek
 Kesme dallarını, koparma yaprak
 Beklediğin günler elbet gelecek
 Kaybettiğin günler bulunmayacak

Çoktan oturmuşum sabır taşına
 Ne kadar vursalar kırılmayacak
 Bir eser yarattım dosta, komşuma
 Değeri ne kadar sorulmayacak

Çifte yürüyenler kalkarsa şaha
 Uzayda yıldızlar selam duracak
 Beyniyle yücelen hiç almaz paha
 Değeri taşlara kazılmayacak

Turabi bir diken olmaz dosta
 Düşmanın hanına taşınmayacak
 Sevdiği yüzünden olursa hasta
 Ölse de dermanı sunulmayacak

-37-

GÖRDÜM

İzmit'e uğradım kış ortasında
 Açan bir şah gülü orada gördüm
 Koskoca şehirde, insan selinde
 İnsanlık sembolü Esra'yı gördüm

Allah'ım nasıl da bir kul yaratmış
 Asalet yüzünden akıyor gördüm
 Uzaydan bir melek sanki karşımda
 Cennete girmeden Huri'yi gördüm

Demiştim bir defa sözde güzellik
Bir başka güzellik özünde gördüm
Bir Esra İzmit'te, biri Hatay'da
Her iki Esra'yı kalbimde gördüm

Allah'a her zaman şükretmeliyim
Güzeller güzeli sultanı gördüm
Gözlerinde şevkat, yüzünde nuru
Bu kadar sevecen insanı gördüm

Gerçekleri görsem susar mı dilim
Saygıyı, sevgiyi Esra'da gördüm
Benimle paylaşmış her güzelliği
Kendimi içinde, içimde gördüm

Dördüncü kardeşim sensin dünyada
Sandım ki kendimi rüyada gördüm
Hiç uzakta değil her an yanımda
Ruhumun içinde ruhunu gördüm

Turabi söylerse kalem yazmaz mı
Yazdıkça kalemim sevindi gördüm
Yaz şairim yaz, deryadan suyun
İlk defa konuşan kalemi gördüm

-38-

YARANAMADIM

Ne hizmet ettiysem yaranamadım
 İnsandan insana dost bulamadım
 Arada kayboldum tartılamadım
 Neyi neye göre ölçüp gittiler

Sanatı işlemek istedim taşa
 Çekici tuttular vurdular başa
 Yaklaşmak isterken bir arkadaşa
 Topluca önümden kaçıp gittiler

Çok uygun gördüler birbirlerini
 Boşuna verdiler servetlerini
 Nasıl beğendiler gördüklerini
 Neyi neye göre seçip gittiler

Herkes konuşurken iyi dinledim
 Gücümden beş fazla yükü yükledim
 Kimseden bir fazla hiç istemedim
 Doğduğuma pişman edip gittiler

Yüz yüze gelince çoğu sırttır
 Sırtını döndün mü namus yırtılır
 Aslı olmaz iken çok abartılır
 Kutsal duvarımı yıkıp gittiler

Turabi Allah'a yalvara dursun
 İyilik dileyen hep huzur bulsun
 Kötülük edenden hesap sorulsun
 Neyi neye göre sorup gittiler

-39-

BENZER

Uzayda yıldızı kaymayan cisim
Hünerdir buluta yazdırmak isim
Boşuna saklanır sendeki resim
Uykuda görülen rüyaya benzer

Geçerken bir konuk konuklamadan
Kim yürüyebilir hiç yorulmadan
Bakarsın bir anda geçmiş aradan
Yaşanan yüzyıllar şimşeğe benzer

Özünde güzellik sevgili funda
Bal, şeker taşıma sen hiç yanında
Asalet dolusun her damarında
Böylesi cennette huri'ye benzer

Nasılsın şimdilik sevgili dulum
Her dersi öğretir hayat okulum
Sevdiği yüzünden görenler zulüm
Bir yangından çıkmış ağaca benzer

Turabi herkese değer verendir
Hak yolunda hakka başta erendir
İnsan deryasına erken girendir
İslanmadan yüzen balığa benzer.

-40-

KUL HAKKI

Gerçeği mantıkla barışmayan düş
Hep zarar getirir kuralsız barış
Hor görme kimseyi, herkesle görüş
Görüştükçe insan doğruyu seçer

Kurulmuş sofraya yan oturanlar
Gerçeği bilmeden karar kılanlar
Bir yarar uğruna kendin satanlar
Çok taşlı, dikenli bir yola girer

İncitme sendeki emanet ruhu
Arzula her zaman evrensel sulhu
Getirme kendine kimseden yuhu
Dalına bir bülbül konmadan gider

Bir arada yaşa hiç yan çizmeden
Hak yolunda yürü bir kul ezmeden
Divana çıkmadan, hesap vermeden
Pişmanlık ateşi yakar, kül eder

Turabi her zaman söyler gerçeği
Koparma dalında bırak çiçeği
Ziyaret etmeden Hak'ın meleği
Kul hakkını öde, hesapsız gönder.

-41-

NE MUTLU

Yolcuyuz, bu handa konukluyoruz
 Askeriz, terhise gün sayıyoruz
 Dalgımız, selamı geç veriyoruz
 Ne mutlu özünde kin gütmeyene

Niyetler çok çirkin, hatlar karışık
 Sırat köprüsünde kırmızı ışık
 Olmalı gönüller kökten barışık
 Ne mutlu bir düşman edinmeye

İster gökte melek, ister yerde can
 Fanidir her nefes, hak baki olan
 Haznedar olursan olma savurgan
 Ne mutlu hakkını bitirmeyene

Parası, altını aynı ironi
 Piyanolar çalar garip senfoni
 Dünya parça parça tuhaf koloni
 Ne mutlu karpuzu bir tüm görene

Bin yıllar yaşarsan bir gece düşün
 Ne esmer kurtarır ne de sarışın
 Zincirle bağlansan kalkacak naşın
 Ne mutlu kulları incitmeyene

Turabi'yem sözüm elmastan değer
 Saraylar virâne, sahipsiz eğer
 Ne eşeği sevdim, ne sırtta semer
 Ne mutlu binmeyip bindirmeyene

-42-

DEPREM DESTANI

Kaç kişi ölüdü olmasa yıkım
Bakın insanların haline bakın
Herkes acırım yok uzak yakın
Her can ana, baba, kardeşim gibi

Binayı kurarken oturmak için
Neden mezar olsun canlıyken niçin
Tatlı su yerine siz zehir için
Demiri çalanlar gangster gibi

Acıyıp ağlamak ne fayda verir
Öleni hangi güç geri getirir
Çalınan çimento ateş gibidir
Her tarafı yakar cehennem gibi

Allah'ım sen doyur doymayanları
Vicdansız, insafsız can yakanları
Zamansız ölüme yol açanları
Sen öldür Allah'ım Firavun gibi

Uzanmalı eller hayra yardıma
Gülümseme gelsin güzel yurduma
Bakmak istemezken gayri ardıma
Kara kara günler bir gece gibi

Turabi diyor ki; param parçayım
Selden beter akar kanlı göz çayım
Yığınları altında ben paylaşayım
Ahları, vahları bir ana gibi

-42-

NEVRUZ

Kutsanır topraklar adanır canlar
Dönende bu devran nevrüz yılında
Gülşende bülbüller uyanır kanlar
Allahın sunduğu lütfun gölünde

Neşeye dostluğa barışa dâvet
Kutsal kitaplarda binlerce âyet
Okursan alırsın nice hidâyet
Cehâlet can verir kelâm dilinde

Her çağa özeldir bayram halleri
Nevruzda açıyor aşkın gülleri
Beyinden kalemden doğar dölleri
Coşturur kulları kalbin ilinde

Turabi'yem hakka elhamdülillah
Süleyman, İbrahim, Ahmed'i billah
Adem'den bugüne her bayram vallah
Nevruz da akıyor vahyin selinde.

-43-

VERGİ

Kârdan bir kısmını verelim vergi
Okullar dikilsin ışık saçılsın
Yurdumun dört yanı olmalı sergi
Barajlar kurulsun yollar açılsın

Bir kuruş demeyin binler getirir
Hastane yaptırır dertler bitirir
Fakir fukaraya ekmek yetirir
Zulüm tarlasından rahmet biçilsin.

Hizmetler herkese etmeli hitap
Bencillik çok kötü düşürür bitap
Herkesin elinde olmalı kitap
Cehalet karanlık ondan kaçılınsın

Verelim vergiyi bacalar tütsün
Dünya sahnesinde borumuz ötsün
Yeniler alınsın eskiler gitsin
Yurdumuz evrende örnek seçilsin.

Dayatma demeyin benden öneri
Vergiyi verirsek kalmayız geri
Turabi her zaman sizlerden biri
Birlik olmalıyız zorluk geçilsin.

2. MAHLAS KULLANMADIĞI ŐİRLER

2.1. Beş Heceliler

-1-

BEBEK

Ağlama bebek
Büyüme bebek
Her yanın kirlidir
Temiz kal bebek

Anan olurum
Baban olurum
Gadanı alırım
Sen ölme bebek

Yarımlar senin
Solmasın tenin
Yüzünde benin
Parlasın bebek

Dilinde sözün
Hep gülsün yüzün
Yanmasın özün
Dert görme bebek

1994, Bursa

2.2. Altı Heceliler

-1-

KİM DİNLER

Bir bağda gezerken
Gördüm ki dalda
Karga, bülbül olmuş
Hangi kanalda

Boş meydan görünce
Bizim şu eşekler
Kendini at sanır
Düşerek emekler

Tavustan da öte
Uzatmıştı kuyruk
Sümüğü hindice
Bir tavuğa uyruk

Fazla görmek için
Takanlar gözlük
Birden görmez olur
Hiç kimsede özlük

Açmış ellerini
Dileniyor hayır
Acıkmış hayvanı
Doyurmaz ki çayır

Tam obur olmuşlar
 Eti ot fark etmez
 Allah'ım ne olur
 Bunlardan sen kayır

2.3. Yedi Heceliler

-1-

KATLANACAKSIN

Bu yol gönül yoludur
 Yükü sevda doludur
 Taş olur diken olur
 Katlanacaksın dostum

Kullar isyan etse de
 Dağlar yolun kesse de
 Fırtınalar esse de
 Katlanacaksın dostum

Sakın kopma özünden
 Kâr et doğru sözünden
 Kanlar aksa gözünden
 Katlanacaksın dostum

Kârun'dan fazla malın
 İpekten olsa şalın
 Yüzyıllar kalsa halın
 Çürüyeceksin dostum

13.11.2000, Çatbaşı Köyü/ Antakya

-2-

SENİ ANIMSATIYOR

Yağmurlar gözyaşını
Bulutlar da başını
Hilal, siyah kaşını
Seni anımsatıyor

Deryalar gözlerini
Süzme bal sözlerini
Elmaslar özlerini
Seni anımsatıyor

Gönlümdeki yabancı
Yüreğimdeki sancı
Yollarımdaki hancı
Seni anımsatıyor

Dallarda öten kuşlar
Tenceremdeki aşlar
Sevda, aşk dolu başlar
Seni anımsatıyor

Seni gördüm görelî
Gönül verdim verelî
Bazen dünya güzeli
Seni anımsatıyor

Çözülmeven bilmece
Mehtapsız uzun gece
Dilimdeki her hece
Seni anımsatıyor.

Nisan 1987, KARS

-3-

SÖZÜM VAR

Sözüm var anılara
 Seni unutmayacağım
 Sözüm var sevdalara
 Seni unutmayacağım

Gözlerim yaşla dolsa
 İçtiğim zehir olsa
 Yüreğim taşa kalsa
 Seni unutmayacağım

Sözüm var yıldızlara
 Sözüm var yunuslara
 Sözüm var şarkılara
 Seni unutmayacağım

Kışa dönse baharım
 Çile olsa da karım
 Bir can olsa zararım
 Seni unutmayacağım

Sözüm var gönüllere
 Sözüm var çiçeklere
 Sözüm var bebeklere
 Seni unutmayacağım

Kör etsen de gözümü
 Kurutsan da özümü
 Tutmasan da sözümü
 Seni unutmayacağım

Yemen ettim ömrüme
Yemin ettim gönlüme
Yemin ettim sevgime
Seni unutmayacağım

14 Şubat 2000, Antakya

-4-

GİZ TUTMUYOR

Kağıtlar giz tutmuyor
Kalbime yazdım seni
Acıları ben aldım
Bala çevirdim seni

Sonbahar kış olayım
Bahar, yaz ettim seni
Dikenleri ben aldım
Güle çevirdim seni

Kendimi ay eyledim
Güneşim ettim seni
Yüreğimdesin diyen
Dile çevirdim seni

Bir gün ölebilirim
Kefen diye sar beni
Başka mezar istemem
Kalbine gömdür beni

Mayıs 2000, Ankara

-5-

ALDIRMA

Çöl gibi susuzlarda
Dağ gibi isyanlarda
Seven kalp yangınlarda
Yine aldırma sakın

Kara sevdan sürececek
Yudum yudum bitirecek
Eceli getirecek
Yine aldırma sakın

Her zaman yolundayım
Sağındayım solundayım
Ölsem de kolundayım
Yine aldırma sakın

Beni unut keyfe bak
Cehennem ol beni yak
Küllümü yere bırak
Yine aldırma sakın

Mart 200,0 Antakya

-6-

UNUTAMAM

Gözüme bakışını
İçime akışını
Hücreme doluşunu
Unutamam unutamam

Kırsan da kanadımı
Duymasan feryadımı
Anmasan da adımı
Unutamam unutamam

Kanım suya dönmeden
Gözlerim körelmeden
Bedenim çürümeden
Unutamam unutamam

Unutamam unutamam
Yüreğimden hiç atamam
Dünya malını verseler
Canımsın seni unutamam

Ağustos 2000, İstanbul

-7-

NİYE

Ne mektup var ne selam
Sar sevdam kara belam
Nazlım gadanı alam
Niye dargınsın niye

Sensin bitmeyen çilem
Yüreğim dolu elem
Söyle hatamı bilem
Niye kırgınsın niye

Hiç boynunu bükmedin
Yalvarıp diz çökmedin
Kara sevda çekmedin
Niye vurgunsun niye

Bülbül gibi ötmedin
Yanıp yanıp tütmedin
Benimle yol gitmedin
Niye yorgunsun niye

Ekim 1996, Adıyaman

-8-

SEVDAM TEMİZ

Tertemiz bir sevdam var
Sana sundum nazlı yar
Emanet olsun bende
İstedğin zaman al

Ne altın ne de gümüş
Ne bal özü ne yemiş
Doğmamış cenin gibi
Hiç günah işlememiş

Sevdam sana bedesten
Sevdam dillere destan
Hurilerden sakladım
Sevdam sana gülistan

Ana sütünden helal
Al gelmez sana vebal
Yüreğim olsun yuva
İstedğin kadar kal

25.01.2002, Ankara

-9-

MANİLER

Harami yar harami
 Çaldı bütün paramı
 Hangi doktora açam
 Ben bu gönül yaramı

Aldı ömrümü gitti
 Tatlı canımdan etti
 Gözündeki şerare
 Beni yakmaya yetti

Peşinden koşa koşa
 Ömrü tükettim boşa
 El ayak tutmaz oldu
 Nasıl döneyim başa

Sen arı ol ben kovan
 Hem çiçeğin hem yuvan
 Petek balı istemem
 Sen içimde yuvalan

Çirkin yanın neresi
 Gönlümün sermayesi
 Her yanın gülistandır
 Yar ağzın bal deresi

Muğla'nın etrafı dağ
 Aydın'da incirli bağ
 Denizli'de zeytinler
 Irmakları akar yağ.

04.04.2000, Antakya

-10-

KIZLAR(Maniler)

Muş ovasında pancar
Kızların gözü hançer
Baktılar yarelendim
Yareme olamazlar çar

Kızların sarı Tatvan
Dayan istersen dayan
Kaçayım gidem dedim
Gevaş'ta halım yaman

Van'daki gözler ela
Gönlümü sardı bela
Adını soram dedim
Mecnun'u yakan Leyla

Dalga dalga buğdaylar
Hasat mevsimi aylar
Bilenmiş parlar tırpan
Tarlada bayan baylar

Üçünü de hayranım
Sevda dolu her yanım
Kura attım birine
Üçünü sardı canım

16.07.2005, Van

-11-

KERİMO

Kerimo doğu anadolu'da bir köyde yaşamaktadır. Kerimo, Hacer adında bir kızla sözleşmiştir. Kerimo'nun babası ağanın adamlarından. Ağa Kerimo'nun babasına Kerimo'ya Bedirhan'ın kızını nişanlayalım der. Tabî ki ağanın ağzından çıkan buyruktur. Nasıl istersen ağam der. Kerimo'nun babası akşam eve dönünce karısına durumu unlatır. Kerimo deliye döner ertesi gün Kerimo'nun annesi olayı başka bir karına anlatır. O kadında alayı başka bir komşuda anlatır. Kerimo'nun sözlüsü Hacer haberi duyunca çıldırır. Hemen Kerimo'yu bahçenin köşesinde bulur. Kerimo'ya durumu sorar. Kerimo bu işte bir suçu olmadığını bir türlü inandıramaz. Ölümü pahasına da olsa Hacer'den vazgeçmeyeceğini, Hacer'e verdiği sözü tutacağına yemin eder. Hacer'e şimdi git ben gerekeni yapacağım der. Ağasına, babasına beddua etmeye başlar. Hemen annesine koşar. Hacer'den başkasını istemediğini ağayı ve babasını ikna etmesi için annesine yalvarır:

KERİMO

Lo Kerimo Kerimo
 Anan baban delimo
 Sana nişan takiler
 Sevdiğin kız ölimo Kerimo

Lo Hacer sen ne desen
 Seni seviyem bilisen
 Kuranime bilmiyem
 Sen bana inanisen

Lo babo ne yapisen
 Hangi çağda yaşisen
 Ağa töreyi boş ver
 Sen allah'ı sevisen

Gözün kör ola ağa
 Elin kırıla baba
 Hacer benim sevdiğim
 Başka gelin yok ano

Urfa, Mardin, Muş, Van'e
 Sana sığındım ane
 Babam ağam razı et
 Hacer kızını al ane

1989, Varto

-12-

ŞOFÖRÜM BEN İ

Sabah akşam içerim
 Dört beş duble az gelir
 İçer sürerim abi
 Ceza bana vız gelir

Üç gündür yatmamışım
 Kolay kolay yorulmam
 Yatarım sürerim abi
 Ölüm bana hoş gelir

Olsun olmasın ehliyetim
 Bütün vasıtaları sürmek kabiliyetim
 Hapis olsun yatarım
 Elbet bir gün af gelir

Ben öyle şoförüm ki
Okur yazar belgem var
Bunca levha koymuşlar
Bunlar bana boş gelir

Dar geçit,tepe,viraj
Her yerde ben sollarım
Aracım sanki miraj
Fantom hızı az gelir

-13-

ŞOFÖRÜM BEN II

Bir kolum pencerede
Diğeri kaset seçer
Giderim hep ortadan
Başkası nasıl geçer

Yakarım uzun devre
Gelen görsün görmesin
Beşlemişim bir kere
Frenler neye yarar

Hesap işi bu abi
Yakın takip yaparım
Durursa önümdeki
Yemin billah çarparım

Bakma bir gözüme
Duyan bir kulağım var
Sol bacağı kısıymış
Sağımın protezi var

Koymuşlar dikiz ayna
Korna ne işe yarar
Yüz elli sürat varken
Yüzde gitmek çok zarar

Bakma ben az söyledim
Bende daha neler var
Aracımda kanat olsa
Uçaklar gibi uçar

Benim gibi şoför az
Olsa kazalar olmaz
Herkes böyle olsaydı
Yolda kimseler kalmaz

Trafik Haftası. Afyon, 1997

-14-

HAYRET II

Şehirden çıktık yokuş
Dalın üstünde baykuş
Ne manzara ne ses var
Herkes tutuyor alkış

Bıraktık asfalt yolu
Bataklıktan gideriz
Her yanımız besberbat
Soranlara ne deriz

Soğuk ocak ayında
Çırılçıplak terleriz
Temmuzun sığağında
Elbiseyle titreriz

Özendik çirkinliğe
Herkes bize sövüyor
Tam şımarık olmuşuz
Gelen geçen gülüyor

Gerçekten tarifi zor
Ne haldeyiz bilinmez
Böyle devam ederse
Gözyaşımız hiç dinmez.

-15-

İNSANIM BEN

Ben yazdım, siz okuyun
İnce ince dokuyun
Ne kurdum ne de koyun
İnsanım ben, insanım.

Tüm insanlar baş tacım
Tükenmek bilmez acım
Güzellikler ilacım
İnsanım ben, insanım.

Tasnifi Allah yapar,
Tüm kullar O'na tapar
Bir gün kıyamet kopar
İnsanım ben, insanım.

Ne sağı var, ne solu
Doğrusu hakkın yolu
Hep birdir insanoğlu
İnsanım ben, insanım.

-16-

UYKUDAN KORKUYORUM

Bir an senden kopmaktan,
Bir an seni unutmaktan,
Korkuyorum yatmaktan,
Uykudan korkuyorum.

Ya çıkarsan rüyamdan,
Ya bıraksam kollarımdan,
Ya kalkarsan yanımdan,
Uykudan korkuyorum.

Başka rüya görmekten,
Bir an sensiz gülmekten,
Başka diyar gezmekten,
Uykudan korkuyorum.

Ben seni seviyorum,
Seninle yaşıyorum,
Ruhumda taşıyorum,
Uykumdan korkuyorum.

-17-

GEÇER BU GÜNLER

Ayırdı felek bizi
Söyleme derdimizi
Gece gündüz ağlarız
Yaş akar ikimizi.

Sabret ela gözlü yar
Uzaktır şimdi yollar
Yıkılasın düz olsun
Arada duran dağlar.

Mektubumu yazarım
Sözlerimi dizerim
Ağlama kömür gözlüm
Elbet bir gün dönerim.

Aç pencereni gözle
Sırları bana gizle
Ara sıra mektup yaz
Avut beni bir sözle.

Kopar gülünü kurut
Bütün dertleri unut
Yakında geliyorum
Yollarımda nöbet tut.

Geldik güzelim geldik
Gonca gülleri derdik
Bunca yıllar sabrettik
Şimdi murada erdik.

-18-

MANİ

Bahçeler duman oldu
Güller sarardı, soldu
Zalim gurbet ellerde
Yâr sevmek haram oldu

Gökte ay tutulur mu
Yıldızlar sayılır mı
Karanlık gecelerde
Yar sensiz yatılır mı

Sen bohçanı al da gel
Bir kuş olup uçta gel
Sana gelmek isterim
Dağlar arda engel

Su doldurdum çeşmeden
Yar göründü köşeden
Sevdiğimi sarayım
Can bedenden gitmeden

-19-

NEYDİ

Neydi sevdiğim neydi
Başını öne eğdi
Kırılсын ellerim
Nasıl başını değdi

Neydi sevdiğim neydi
Gözüm gözüne değdi
Kör olasın gözlerim
Sana nazar mı değdi

Neydi sevdiğim neydi
Züluf yanağa değdi
Sarraf elin kırılсын
Beşlik göğsüne değdi

Neydi sevdiğim neydi
Yastık yanağa değdi
Yatak, yorgan yakılсын
Körpe vücuda değdi.

-20-

AYRILIĞINA

Bağa gller dikerim
Açmasını beklerim
Yârim gelecek diye
Hep yolları gözlerim

Aşktan ağ örülür m?
Sevdaya verilir mi?
Bir vefasız uğruna
Elde can verilir mi?

Mektup yazarım sana
Cevap salmazsın bana
Seni vefasız seni
Nasıl bağlanam sana

Felek ayırdı bizi
Ağlattı ikimizi
Kısmet olur dönersem
Sağ görmeyelim sizi

Çile çekerim çile
Kendimi bile bile
Nasıl oldu da geldim
Bu zalım gurbet ele.

-21-

BÖYLEYİM

Hiç boynumu bükmedim
Diz çöküp yalvarmadım
Böyle seviyorsan sev
Kırıldım eğilmedim.

İçin dışın bir olsun
Nasılsan öyle görün
Herkesin mazisi var
Doğruyu anlat gülüm.

Her şey değişti artık
Günler hiç değişmiyor
Aynı güneş aynı ay
Her gün doğup batıyor

Nice seneler geçti
Kaç sevgili değişti
Kimi bağlandı kaldı
Kimi bir anda geçti.

-22-

BU GÜNEŞ BATMAZ
(CUMHURİYET)

Hiç kolay doğmadı ki
Kolay batar sandığın
Belki olur ikindi
Daha inmez çektiğin

Sahipsiz sanıyorsun
Girdiğin şu bahçeler
Böyle asil millete
Hiç tükenmez çareler

Beşikte yatan çocuk
Senden hesap soracak
Zaman geçecek çabuk
Bahaneler ne olacak

Bu toprak kanlı toprak
Et yemiş, kemik yutmuş
Tarihte her bir yaprak
Zaferlerden bahsetmiş

Gururum büyüklerim
Aşağı düşemezler
Bazen acı çekeriz
Sanma hiç göremezler

Omzuna yıldız konan
O mübarek kahraman
Olmasın hiç endişen
Kurtaracak her zaman

Yıldızlar hep kayarsa
Aya hiçbir şey olmaz
Yer yerinden oynarsa
Bu güneş asla batmaz

-23-

TILSIM

Aynı güneş misali
Üzgün üzgün batıyor
Yepyeni bir özlemle
Her gün sabah doğuyor

Ben doymuşum dünyada
Gönül doymak bilmiyor
Her yaşantım bir rüya
Ruhum sana doymuyor

Kalbim durmak bilmez ki
Adını sayıklıyor
Gözlerim hiç yatmaz ki
Hep yolunu gözlüyor

Öyle bir yoldayım ki
Geriye dönülmüyor
Yürüyorum gece gündüz
Nereye bilinmiyor

Sana dokunabilsem
Bakmakla doyumuyor
Her yanın tılsım gibi
Gizin hiç çözülmüyor

-24-

TANIMAK İSTİYORUM

Kendimi bana anlat
Nasılım bilmiyorum
Dünyayı her yanından
Tanımak istiyorum

Olduğun gibi görün
Yalanı sevmiyorum
Benim için fark etmez
İnsanlık arıyorum

Tüm çiçekler güzeldir
Benim gül demiyorum
Bilmediğim çok şey var
Sormayın bilmiyorum

N'olur saklama benden
Folklorumu, sporumu
Tarihimi, yurdumu
Tanımak istiyorum

Düğünler, törelerim
Şarkılar, türkülerim
Bayramlar, seyranlarım
Hep yaşasın diyorum

-25-

İSTEMEM

Bu toprak cennet vatan
Kalbinde şehit yatan
Düşmanımı dost tutan
Böyle dostu istemem

Sizi çoktan tanırım
Sanmayın yalvarırım
Ben ayakta dururum
Sizden destek istemem

Bana neler dediniz
Sözlerle vadettiniz
Yıllardır beklettiniz
Verin artık istemem

Sözünüz yalan dolan
İnanır doğru olan
Ömrümden geri kalan
Sizle geçsin istemem

Bu toprak size haram
Vermem olsam bin param
Şifa bulmazsa yaram
Sizden mehlem istemem

Anamsa toprak ana
Her şeyi verdi bana
Varsa isteği cana
Böyle ana istemem

Siz beni bana gömün
Başka toprak istemem
Gözlerim ağlar bana
Sizden damla istemem

-26-

CUMHURİYETİMİZİN
75. YILI MARŞI

Tarihleri sen yazdın
Okumak bize düşer
Cumhuriyeti kurdun
Yüceltmek bize düşer

Temelleri sen attın
Yükseltmek bize düşer
Sınırları sen çizdin
Korumak bize düşer

Kan döktüğün toprağı
Bizlere vatan yaptın
Nice fidanlar diktin
Büyütmek bize düşer

Uygarlık yolu açtın
Yürümek bize düşer
Hedefi sen gösterdin
Yetişmek bize düşer

Laiklik yüce kavram
Herkesine nasib olmaz
Atamızdan yadigar
Yaşatmak bize düşer

Evrensel barış için
Yaktığın meşaleler
İnsanlarla el ele
Yaşamak bize düşer

Türkiye'min güneşi
Anıttepe'den doğar
Evrende olmaz eşi
Onuru bize düşer

Ölüyken dirilmeyi
Durmada yücelmeyi
Sonsuza yönelmeyi
Sürdürmek bize düşer

75'nci yılda
Kurduğun Cumhuriyet
Yıl saymak yakışmıyor
Sonsuzluk bize düşer

-27-

KADAVRA

Bu taşınan ne diyor
Sessiz sessiz gidiyor
Taşıyanlar bilmiyor
Onlar taşınır bir gün

Doğdu, yedi, büyüdü
Hem ağladı hem güldü
Çirkin, güzeli gördü
Gelen gidecek bir gün

Boşa koştu boşa coştı
Bir hedefe yetişti
Kaderiyle güreşti
Yenen yeniliri bir gün

Şimdi dönse yaşama
Dönse bile boş ama
Yaşayanlar bir ama
Eken biçecek bir gün

Her ne yapsan yıkılır
İnsanlık ebed kalır
Bu dünya bırakılır
Kefen biçilir bir gün.

-28-

HAYDİ GİT

Hoş gelmişsin arkadaş
Boş gelmişsin ya
Kimseyle görüşmeden
Haydi git, haydi git

Ayağın yürümeden
Ellerin uzanmadan
Gördüğüne yanmadan
Haydi git, haydi git

Kul hakkını yemeden
Günahlara girmeden
Kör şahitlik etmeden
Haydi git, haydi git

Başkasını yakmadan
Nice kalbi yıkmadan
Gözyaşı akıtmadan
Haydi git, haydi git

Haydi git tertemiz
Haydi git bembeyaz
Aldanmadan, aldatmadan
Kirlenmeden haydi git

-29-

SEN İSTEDİN

Bin yalan bin günah ile
Yaşarsın günlerini
Bir değil beş yüzlüsün
Kırarsın sevenini

Sen istedin ayrılığı
Sen istedin yalnızlığı
İhaneti, dargınlığı
Sen istedin sen devam et

Kaçıncı aldattığın
Ateşinle yaktığın
Bu gönül sarayını
Duvarını yaktığın

Sen istedin ayrılığı
Sen istedin yalnızlığı
İhaneti, dargınlığı
Sen istedin sen devam et

Kumsallara yazdığım
Kayalara kazıdığım
Asla silinmeyecek
Yaşımı akıttığım

Sen istedin ayrılığı
Sen istedin yalnızlığı
Sen istedin dargınlığı
Sen istedin sen devam et.

-30-

SEN VARSIN

Elime kitap aldım
Çevirdim yaprak yaprak
Her sahifede resmin
Her satırda adın var

Bir gün kırlara çıktım
Yürüdüm yavaş yavaş
Her bir çiçekte kokun
Yapraklarda sesin

Mehtaplı gecelerde
Sahilde sabahladım
Dalgalar türkün okur
Kumsallarda izin var

Seni hayal eyledim
Gözlerinde ışık var
Kaşların gökkuşağı
Dudağında hayat var.

-31-

CUMHURİYET

Sana doğru koşarken
Asırlardan geçerek
Nice engeller aştık
Uğruna cumhuriyet

Senin aydınlığınla
Sonsuzluğa yürürüz
Karanlığı yok eden
Güneşsin cumhuriyet

Gözümüze ekşimişiz
Kalbimize dikmişiz
Türk milleti durdukça
Ölmezsın cumhuriyet

Mustafa kemal bize
Hediyem dedi size
Yaşamda bir mucize
Kalırsın cumhuriyet

Sonsuzluğu ararken
Biz seninle tanıştık
Yolunda can vermeye
Değersın cumhuriyet

Tarihi şan şerefle
Dopdolu bir milletin
Kalbinde sonsuza dek
Çarparsın cumhuriyet

Her geçen yıl burcuna
Daha sağlam taşları
Koyarak bayrağını
Koruruz cumhuriyet.

-32-

ÖZLEM

Koyma saçma, koy kurşun
Bur başıma, vur girsin
Yeter ağlattığın yeter
Hiç gülmeyenler ölsün

Bahçende ağaç mıyım
Meyvesi, dalı mıyım
Durmadan taşıyorsun
Taşlanacak yar mıyım

Kına yerine mermi
Ölen hiç dirilir mi
Gömülen toprak olur
Yasta ömür biter mi

Sürme gözüme haram
Kapanmıyor hiç yaram
Ömür boyu yastayım
Öleyim de kurtulam

At mavzeri elinden
Tut beni ellerimden
Seni candan sevdiğim
Bellidir gözlerimden

Gelinlik hazır olsun
Düğün yeri kurulsun
Eller kına içinde
Ağlayan gözler gülün

-33-

SOR

Gitmek nedir bilir misin
Ayrılıp gidene sor
Benim için bir cansın
Cansız bir gidene sor

Al götür yüreğimi
Emanet kalsın sende
Getir döndüğün zaman
O zamanı bana sor

Sarmasın anan, baban
Ne abin ne kardeşin
Herkesten kıskanırım
Sen nerdesin bana sor

Fazla kalma uzakta
 Sensiz gecem bitmiyor
 Bırakma hasretinde
 Cehennemi bana sor

Gözlerime zulmetme
 Yüreğın taş olmasın
 Seni sevdim alıştım
 Sevmek nedir bana sor.

-34-

TÜRK POLİSİ

Yurdumun dört yanında
 Türk Polisi Türk Polisi
 Yaşamın her anında
 Türk Polisi Türk Polisi

Halkımızın özünden
 Yüreğinden gözünden
 Başı diktir sözünden
 Türk Polisi Türk Polisi

Milletimin güveni
 Her an dinç her an yeni
 Koruyan seni beni
 Türk Polisi Türk Polisi

Milletimin bağrında
 Edirne'mde Ağrı'mda
 Yanımda her çağrımda
 Türk Polisi Türk Polisi

Atatürk'ün izinde
Çevik, cesur ve zinde
Barış, sevgi özünde
Türk Polisi Türk Polisi

Haktan kendinden emin
Hak için etmiş yemin
Örneğidir âlemin
Türk Polisi Türk Polisi

2.4. Sekiz Heceliler

-1-

AYRIL DA GİT

Nerde sözün yeminlerin
Hani sevdalı sözlerin
Taşa dönmüş et yüreğin
Yaşantımdan çık vefasız

Ayrıl da git yüreğimden
Çık girdiğin gözlerimden
Hece hece düş dilimden
Hayalimden çık vefasız

Gözünden seller akacak
Sevda bendin yıkılacak
Haklı haksız ayrılacak
Benliğimden çık vefasız

Ayrıl da git yüreğimden
Çık girdiğin gözlerimden
Hece hece düş dilimden
Hayalimden çık vefasız

03.02.2000, Antakya

-2-

YOLUNDAYIM

Ne cehennem korkusundan
Ne de cennet sevdasından
Gönlümde tüten aşkımdan
Sözlerinle yolundayım

Aşkın bana ilham veren
Nurun bana yol gösteren
Her nimeti kula seren
Özlerinle yolundayım

Bir çamurdan yarattığın
Mucizeyle donattığın
Kâinata kol attığın
Gizlerinle yolundayım

Adlar indi gök kubbeden
Aynı canlar ayrı beden
Her zerreyi idrak eden
Gözlerinle yolundayım

Ağustos 1998, Hacıbektaş

-3-

SEVDA YAĞMMURU

Bu bir sevda yağmuruydu
Gönlümdeki sellere bak
Yangınlardan çıkmış gibi
Her yanımda küllere bak

Ah bedenimde
Ah yüreğimde
Ah gözlerimde
Görmedim seni

Böyle bir aşk olmaz yalan
Her yanıma etti talan
Beni olmazlara salan
Zalimdeki dillere bak

İstesem de duramam ki
Arasam da bulamam ki
Mahşere dek duramam ki
Büktürdüğün bellere bak

Dağı ovayı gezdirdin
Vefasızlara ezdirdin
Tatlı canımdan bezdirdin
Soldurduğun güllere bak

Ekim 2005, Antakya

-4-

BİRİ

Biri yazmış, biri çizmiş
Biri asın demiş beni
Ne Mecnun'um ne de Leyla
Neden çöle salın demiş

Biri duymuş, biri görmüş
Biri vurun demiş beni
Ne Ferhat'im ne de Şirin
Neden dağı delsin demiş

Biri almış, biri vermiş
Biri kırın demiş beni
Ne Kerem'im ne de Aslı
Neden bir bağ kursun demiş

Biri salmış, biri tutmuş
Biri kesin demiş beni
Ne Yusuf'um ne Züleyha
Neden hapse atın demiş

-5-

İMÂN

Ne oruçta, ne namazda
Ne sakalda, ne saçta
Sözde değil, gözde değil
Ameldedir, amelde

Ne defterde, ne kitapta
Ne soruda, ne cevapta
Sağda değil, solda değil
Ameldedir, amelde

Kul, kula kulluk yapmaz
Hakka koşan yorulmaz
Kardeşler düşman olmaz
İmandadır, imanda.

-6-

FARKETMEZ

Villalarda yaşayayım
Mağarada yaşayayım
Aç olayım, tok olayım
Yalnız beraber olayım, farketmez

Acı yesem, tatlı yesem
İpek giysem, çul giysem
Yerde yatsam, yünde yatsam
Sevdiğimle bir olayım, farketmez

Vücudumda damar damari
Aşktan, sevgiden bir tomar
Senin aşkın büyük kumar
Kar etsem de, zarar etsem de, farketmez

Çöle gitsem, göle gitsem
Sefa sürsem, cefa görsem
Gönlümdeki sevgili sen
Çirkin olsan, güzel olsan, farketmez

Sevdiğimi bana verin
İster sürgüne gönderin
Cehennem olsa da yerim
Sevdiğimle bir olayım, farketmez

-7-

YA ALLAH

Besmeleyle söze girdim
 lailahaillellah
 Dalgalar gibi çırpındım
 İnişten yokuşu aştım
 Doğruyu yanlış gördüm
 fesuphanallah.

Gül şendeki güle sordum
 maşallah
 Sahralarda kısmet aldım
 Deryada balığa verdim
 Sevabı, günahı gördüm
 şefaata ya resulullah

Nazma kıldım, oruç tuttum
 yahabibullah
 Yetimlere kanat gerdim
 Bu fanide emek verdim
 Salât sana, selam sana
 okuyorum kelamullah

Acı yedim, sabreyledim
 kapındayım inşallah
 Her çiçekte kudret buldum
 Ne verdinse razı oldum
 Her nimetten kısmet aldım
 ELHAMDULLİLLAH.

-8-

GÖRDÜM

Düştüm sevda yoluna
Takındım güller koluma
Baktım sağıma soluma
İrfanı ortada gördüm

Müminlere oldum yoldaş
Herkes diğerine sırdaş
Mevlana'yla Hacı Bektaş
Yunus'ta kendimi gördüm

Dağda arama cevheri
Kulda cevher çoktan beri
Çok övdüler dilberleri
Güzelliği sözde gördüm.

Söylemişler yalan dolan
Doğru söyler yiğit olan
Eğrilmişler, yamulmuşlar
Doğruluğu sizde gördüm

-9-

BİLMEM

Yürüyorum ben bu yolda
Ne kardayım, ne zararda
Ne pay oldum, ne de payda
Nasıl yazılmışım bilmem

Damla oldum buharlaştım
Gökyüzünde çok dolaştım
Bulut gibi oldum koştum
Neden yağmıyorum bilmem

Türlü türlü diyar gezdim
Cennet'te amberi sezdim
Günde hurilerle gezdim
Niye sevmiyorum bilmem

Kucağında kırık sazım
Nağmeleri çalamazım
Ne okurum, ne yazarım
Nasıl yaşıyorum bilmem.

-10-

NE MUTLU BANA

Bir insandan bebek doğdum
Yedim, içtim, büyüdüm
Hem okudum hem yazdım
Ne mutlu bana

Hem sevdim hem sevildim
Hem ağladım hem güldüm
Kimi aldım kimi verdim
Ne mutlu bana

Oruç tuttum, namaz kıldım
Dört kitabı haklı buldum
İnsanları birlik bildim
Ne mutlu bana

Ekin ekdim fidan diktim
Günahlara çizgi çektim
Düşüncemi hatta döktüm
Ne mutlu bana

Sefa gördüm, cefa gördüm
Açlık gördüm, tokluk gördüm
Her duruma şakir oldum
Ne mutlu bana

-11-

SORUN BENİ

Sıcak mıyım? Soğuk muyum?

Yaza, kışa sorun beni

Güzel miyim? Çirkin miyim?

Gönüllere sorun beni

Tuzlu muyum? Tatlı mıyım?

Balıklara sorun beni

Altın mıyım? Gümüş müyüm?

Sarraflara sorun beni

Yaprak mıyım? Çiçek miyim?

Arılara sorun beni

Yarar mıyım? Zarar mıyım?

Düşkünlere sorun beni

Beyaz mıyım? Siyah mıyım?

Gelinlere sorun beni

Dolu muyum? Yağmur muyum?

Ekinlere sorun beni

Beni görmek isterseniz

Meclislere sorun beni

Beni bulmak isterseniz

Şiirlere sorun beni

-12-

YAKINIRIM

Kilit vurulmuş dilime
Zincir takılmış elime
Duvar örölmüş önüme
Dolup dolup taşıyorum

Küçüktür kafatasım
Beynimi sığmaz kafesi
Ruhumdaki son nefesi
Senin için tutuyorum

Güven bağıladım bilime
Boyun eğmedim zulüme
Herkesi koydum yerime
Gece gündüz yazıyorum

Hep istedim olsun düzen
Bulunmasın hiç üzülen
İnsanı insan öldüren
Onun için yanıyorum

Bu toplumda birlik çökük
Altım yırtık, üstüm sökük
Düşman bize tutmuş tetik
Cahillikten ağlıyorum.

-13-

BİZE NEDER

Bağlamış başına çulu
Şaşırmış gidiyor yolu
Ne sağı var ne de solu
Belli değil nere gider

Karışmayın diyor bana
Ne baba dinler ne ana
Alışırsa hep yalana
Sevmeyenler bize ne der

Gel bırakma memleketi
Güzelliği, bereketi
Uygarlıktan etiketi
Takamazsan deme kader

Gönül verdim yıldız aya
Vatan dediğin tarlaya
Dön sevdiğim dön buraya
Olmayayım külden beter

-14-

KEKİK TÜRKSÜ

VARDIR ÖYKÜSÜ

Dağdan kekik topladılar
Yağmur yağdı ısladılar
Baştan dibe su doldular
Kekik elinden elinden

Saçı uzun aklı kısa
Ne emir dinler ne yasa
Keşke bir işe yarasa
Kekik elinden elinden

Yüce dağdan sel gelince
Nazlım seli görmeyince
Sel nazlımı götürünce
Kekik elinden elinden

Geçip eve oturayım
Kollarıma yatırayım
Çile dolu bir babayım
Kekik elinden elinden.

-15-

BENİ BAĞLAR

Gönlümdeki kuru bağlar
Sevdikleri gülüp ağlar
Tel tel olmuş saçlarıyla
Yar oturur gülü bağlar

El eyledim el eyledim
Tatlı talı söz eyledim
Sanki yâre kin eyledim
Yar başına kara bağlar

Salkım salkım asmalara
Gönül verdim yosmalara
Sırmalanmış o saçlara
Beni bağlar beni bağlar

Yıkma beni etme viran
Gelir eller eder talan
Söylemedim sana yalan
Yollar gurbet ele bağlar

Kara sevda esir eden
Sağ döner mi ele giden
Neler yapmaz gönül veren
Aşar gider sıra dağlar.

-16-

HAVVA ANA ÂDEM BABA

Yaz boyunca oturmuşlar
Sesli sessiz okumuşlar
Bizde cevheri bulmuşlar
Sizi seviyoruz derler

Hep sevdiyse insanları
Feda eyledik canları
Vaat ettiler yarınları
Şimdi gidiyoruz derler

Eller açtık yaradana
Koyulduk yola meydana
Günah senin Havva ana
Sizi bekliyoruz derle

Muz bahçesi salkım salkım
Salkımda düzene bakın
Helal olmaz size hakkım
Bir gün dönüyoruz derler

Ağlarken gördük gözleri
Kırmasaydık gönülleri
Tuttuk verilen sözleri
Size gülüyoruz derler

Sebep sensiz Âdem baba
Saldın bizi bu turaba
Sen selam ne de merhaba
Düşman gibi var geçenler.

-17-

DAHA GÜZEL

Sabah güneşi doğmadan
Uyuyanlar uyanmadan
Kalk gidelim kalk buradan
Bizim eller daha güzel

Bu topraklar bizim değil
Ne fidan dikilir ne gül
Boşa geçer burada ömür
Bizim köyler daha güzel

Kapı komşum vermez selam
Konuşayım birkaç kelam
Haram gurbet bize haram
Bizim yayla daha güzel

Yeter yaşadım gurbeti
Çok özledim memleketi
Senelerdir bu hasretim
Bizim vatan daha güzel

Gönül ister buluşalım
Dilimizle konuşalım
Hep birlikte yaşayalım
Köyde hayat daha güzel

-18-

SEN İNSANSIN BEN İNSANIM

Büyüelim kardaş gibi
Yürüelim yoldaş gibi
Yaşayalım bir çift gibi
Sen insansın, ben insanım

Sarı, siyah ne fark eder
Doğuyoruz birer birer
Bunca kine hayvan güler
Sen insansın, ben insanım

Gel fail ol, kalma sözde
Yüzde değil, olsun özde
İnsanlığı gel gör bizde
Sen insansın, ben insanım

Zebur Davut, Tevrat Musa
Kur'an mim'de, İncil İsa
Hepsi insanlığa yasa
Sen insansın, ben insanım

Gel Allah'tan olma şaki
Sevgi ile ol tiryaki
Sapma haktan bul idraki
Sen insansın, ben insanım

-19-

SEVENLER BİR GÖMÜLMÜYOR

Canım kadar sevdiğim yar
Beni alıp götürmüyor
Gözüm baka baka gider
Arkasından gidilmiyor.

Benim için allar giyen
Bir ömrünü bana veren
Nerde olsam beni gören
Gözlerime görünmüyor.

Yar adına kurduğum bağ
Sensiz neden yeşermiyor
Ne derya var ne sıradağ
Tabutuna girilmiyor

Toprak olam, taş olayım
Mezarına koyulayım
Beyazların içindesin
Akan yaşım hiç dinmiyor

Giden geri dönemiyor
Ne halde bilinmiyor
Gece gündüz ağlar gözüm
Gizli yasım çözülüyor

Sevdiğim toprak içinde
Bırakıp da dönülüyor
Ecel şerbetimi içsem
Sevenler bir gömülüyor

-20-

GİTME

Gitme canım benim gitme
 Varıp Gurbetlere gitme
 Yavrum oğlum bükme belim
 İki gözüm bizden gitme

Ataşlara attın beni
 Beş paraya sattın beni
 Kurşunlara tuttun beni
 Söylemiştim gitme gitme

Seni de sığar beni de
 Kiremitli odamızda
 Güzel Memleketimizde
 Aç kalmayız gitme gitme

Ataşlara attın beni
 Beş paraya sattın beni
 Kurşunlara tuttun beni
 Söylemiştim gitme gitme

Yedirdim de yiyemedim
 Giydirdim de giyemedim
 Canım dedim gözüm dedim
 Yavrum dedim gitme gitme

Ataşlara attın beni
 Beş paraya sattın beni
 Kurşunlara tuttun beni
 Söylemiştim gitme gitme

Gurbet elin tüm parası
Saramaz yürek yarası
Sana mı ecel sırası
Canım, gözüm benim gitme

Ataşlara attın beni
Beş paraya sattın beni
Kurşunlara tuttun beni
Söylemişim gitme gitme

Sen ölüysen ben ölüyüm
Diri diri gömülüyüm
Ölen dönmez ki göreyim
Ardınsıra gidemiyom gitme

Ataşlara attın beni
Beş paraya sattın beni
Kurşunlara tuttun beni
Söylemişim gitme gitme

Aralık 2004 Antakya

-21-

BANA GAREZ

Aklın başında mı kaçık
Gece vakti on bir buçuk
Giyinmişsin açık seçik
Bana garez, bana garez

Bürünmüşsün aka, beje
Sürünmüşsün siyah oje
İçin, dışın bir bilmece
Bana garez bana garez

Yeter artık cilven, nazın
Ne kışın var ne de yazın
Ne söylersen yalan sözün
Bana garez bana garez

Varım yoğum sana kurban
Anlamadın hiçbir zaman
Her sevgimi terse yoran
Bana garez bana garez

-22-

ÇAPKIN SENİ

Hep yalanlar uydurursun
Sevenini kandırırsın
Gece gündüz ağlatırsın
Seni çapkın dilber seni

Bir bağlarsın, bir çözersin
Çok seversin, tez bıkersin
Ateşinle sen yakarsın
Seni çapkın dilber seni

Bir gün varsın, bir gün yoksun
İstiyorsun canım çıksın
Kalbim seni nasıl sevsin
Seni çapkın dilber seni

Gururumu talan eden
Beni benden alıp giden
Aşkım sana esir eden
Seni çapkın dilber seni

-23-

KONMA TURNAM

Konma turnam bizim göle
 Yas getirme bizim ele
 Düşme dile benim gibi
 Konma turnam bizim göle

Aman turnam aman aman
 Sakın geçme sen buradan
 Bizim gölde avcı dolu
 Konma turnam bizim göle

Aman dilenmez avcıdan
 Korusun seni yaradan
 Sularından sağ gitmezsin
 Konma turnam bizim göle

Aman turnam aman aman
 Sakın geçme sen buradan
 Bizim göller kan gölüdür
 Konma turnam bizim göle

Uzaktan geç, üzme beni
 Avcı bilmez yol gideni
 Seni yaralı görmeyim
 Konma turnam bizim göle

Aman turnam aman aman
 Sakın geçme sen buradan
 Göl yatağı şehit dolu
 Konma turnam bizim göle

-24-

YETER

Yetti gayri mermi, ateş
Savaşmasın iki kardeş
Birleş bir bedende birleş
Gelsin bahar bu dağlara

Geçen Cuma on bir şehit
Her gün okunuyor mevlit
Kolay yetişmiyor yiğit
Yetti hüznün analara

Kan akıyor Dicle, Fırat
Bunca genci baştan yarat
Yetti artık silahın at
Doğsun güneş ovalara

Analar, babalar ağlar
Sevgililer kara bağlar
Kan ile sulandı dağlar
Yetti bayram düşmanlara

Ne Türk, ne Kürt, ne arab'ı
Hepimiz bir, aynı yapı
Aynı bina, birdir kapı
Yetti hüznün analara.

-25-

BEYAZ BAHTIM

Sözde beyaz bahtı yârim
Şanım, şöhret, tahtım yârim
Dertlerimin tek çaresi
Sevdam, aşkım, belam yârim

Acım, sancım çilem yârim
Izdrabım, gözyaşlarım
Yüreğimde buruk acı
Suçum cezam vefam yârim

Gördüğünde yalvardığım
Dokununca kavrulduğum
Ardındayım biteviye
Dağda ceylanımsın yârim

Yârim yârim yârim yârim
Yaram, sızım, kısım, zarım
Bin derdimin dermanısın
Bağrımdaki taşım yârim.

-26-

YETMEDİ Mİ?

Bir enine bir boyuna
Böldüğünüz yetmedi mi?
Parça parça dilim, dilim
Yuttuğuz yetmedi mi?

Eşimden, yavrumdan, anamdan
Ayırdığın yetmedi mi?
Toprağımdan, vatanımdan
Sürdüğünüz yetmedi mi?

Baykuşa saray evimi
Yıktığınız yetmedi mi?
Bir çadırı bir çatmayı
Yaktığınız yetmedi mi?

Omzumuza basa basa
Çıktığınız yetmedi mi?
Çimento, demirden, kumdan
Çaldığınız yetmedi mi?

Sen insansın ben insanım
Dışladığın yetmedi mi?
Aynı kefen aynı mezar
Gördüğünüz yetmedi mi?

-27-

ATAM

Barutları koklamayan
Anlamaz ATAM anlama
Mermilerle yırtılmayan
Anlamaz ATAM anlamaz

Cepaneyi taşımayan
Mevzilerde toz yutmayan
Yaralarla tanışmayan
Anlamaz ATAM anlamaz

Günden güne aç kalmayan
Susuzluktan kavrulmayan
Gece gündüz uyumayan
Anlamaz ATAM anlamaz

Bıyıkları don tutmayan
Parmakları sızlamayan
Yalınayak yürümeyen
Anlamaz ATAM anlamaz

Söker geçer hiç dikmeyen
Bu tarlada bel bükmeyen
Yük altında inlemeyen
Anlamaz ATAM anlamaz

Tarihini okumayan
Gökyüzüne hiç bakmayan
Cehaleti bırakmayan
Anlamaz ATAM anlamaz

Her resminde bir mana var
Her sözünde tarih var
Cumhuriyet'te rahmet var
Anlamaz ATAM anlamaz

Şahadetin şerbetini
Gaziliğın ulvetini
Hürriyetin şefkatini
Anlamaz ATAM anlamaz

2.5. On Bir Heceliler

-1-

HASO'YA MEKTUP

La Haso bak ne yazirem sana dikkat et ha...

İnsanlıktan yana bir öz kalmamış
Dost dostu görecek bir göz kalmamış
Döneklik hortlamış hiç söz kalmamış
Ben tükendim gelip tükenme Haso

Köprüler altında surlar dibinde
Fahişe esrari her âleminde
Kaybolir gidersin insan selinde
Ben tükendim gelip tükenme Haso

Hem parasi çoktir hem de karisi
Esmerinden doli doli sarisi
Bir de Karaköy'i işin fazlasi
Ben tükendim gelip tükenme Haso

Her millet her renkten mahluki çoktir
Kimsenin kimseye faydasi yoktir
Nereye gidersen her taraf boktir
Ben tükendim gelip tükenme Haso

İstanbul değmez köyden bir taşa
Şerefinle çalış ömrini yaşa
Aldanma la Haso boyali kaşa
Ben tükendim gelip tükenme Haso

Hiç belli olmiyi erkek kadini
 Unitir gidersin öz evladini
 Güzeldir diyenin ta avradini
 Ben tükendim gelip tükenme Haso

Sen sen ol la Haso köyi bırakma
 Çociği avradi boşuna yakma
 İstanbul güzeldir diyeni takma
 Ben tükendim gelip tükenme Haso

La Keko anladın ha. Sen sen ol şu İstanbul'a gelim deme ha vallahi ben de seni
 tanımayabilirim.

05.07.2000, İstanbul/Perpa

-2-

SENİNLE

Gözlerimin içi seninle dolu
 Yüreğimde kansın beynimdesin sen
 Ciğerimde nefes dilimde adın
 Çıkma bedenimden çıkma sevdiğim

Ağlarsam gözümde akarsın diye
 En büyük acıya dayanıyorum
 Kesilse damarım aksa da kanım
 Akma yüreğimden akma sevdiğim

Geceler olmasın yüzün solmasın
 Saçını dağıtan rüzgar esmesin
 Gözünde başkası olsun istemem
 Bakma başkasına bakma sevdiğim

Yağmura susayan bitkiler kadar
 Yüreğim aşkına hasret sevdiğim
 Senin için yandım savrulur külüm
 Yakma sen kendini yakma sevdiğim

14 Aralık 2000, Antakya

-3-

CANIM KURBAN

Ben bir canım can katarım orduma
 Sevenlerden selam gelsin ardıma
 Gazi olmak şehit düşmek şanıma
 Kefenim sancağım bayrak taşıma

Kara deniz hava benim mekânım
 Barış dolu güven dolu dükkânım
 Dost ararım düşman olsa her yanım
 Kanım helal toprağıma taşıma

Ben şehit olursam sağ olsun halkım
 Hep yeşersin bağlar dökülsün salkım
 Bir sese uyanıp bir olsun kaklım
 Canım kurban vatanıma orduma

05.02.2000, Kayseri

-4-

ÖĞRETMENİM

Bir sevda selidir önüne katan
İnsan sevgisidir kalbinde yatan
İlmin meşalesini elinde tutan
Benim baş tacımsın sen öğretmenim

Bir hortumdur gökyüzüne yükselen
Yıldırımdır uçtan uca yeri delen
Yok edendir cehaleti kahreden
Gözbebeğimsin sen öğretmenim

Dünyanın içinde nurunu saçan
Fidanlar yetiştiren topluma yayan
Beni bana veren en yüce insan
Kalbimde, ruhumda sen öğretmenim

Doktorlar, mühendisler senin eserin
İnsanlığın sembolüsün aktır defterin
Mücevherdir, baldır, sudur sözlerin
Cennet- i ‘Âlâ yerin öğretmenim.

24 Kasım1987

-5-

KENDİNE GEL

Sakın muhtaç olma selama kuldan
Gördüğün cefadan olma akıldan
Bu hayatın yolu incedir kıldan
Sırat köprüsünden geçmeğe uğraş

Ummadığın kadar kırarlar seni
Dön sırtını derler, göster enseni
Düşersen duvara çalarlar seni
Ayakta desteksiz durmağa uğraş

Kendi bildiğini kendine sakla
Hayatın çarkında dönersin takla
Dillerde dolaşır olursun bakla
Derlerini kendin çözmeğe uğraş

Samimi gördüğün gülen yüzleri
Ayaktan almağa bakar gözleri
Hemen unuturlar geçen günleri
Ebedi dostluğu bulmağa uğraş

-6-

MEDET

Gönül hitap eder mantığa, dile
 Aşkına düşmeyen hâldan ne bile
 Can fedadır her mürşide, kâmile
 Kıymet bilmeyene kul etme beni medet

Şükrederim içtiğimde badeni
 Dilerim ayırma sen benden beni
 Kendime mal ettim Ehlibeyt'ini
 Aşktan bilmeyene yar etme beni medet

Muhammed baş tacım, sensin ilahım
 Sensin ilham veren, sensin Allah'ım
 Cennet'te kurulmuş has karargâhın
 Ordaki kurallara yol eyle beni medet

Ya Rab'bim gördüğüm bunca cefalar
 Kalmamış insanda aslı vefalar
 Dünyada haksızlar sürsün sefalar
 Ahrette cehennem reddetsin beni medet

-7-

HAYSİYET

Yararın oldukça yamultma sözü
 Yalan söyleyenin kör olsun gözü
 Bizlere binilir hep sanma bizi
 Doğruyu yanlıştan ayırt ederiz

Kapıda gördüğün şu insanları
 Hayvandan sayılmaz insan canları
 Dünya deviriyor nice hanları
 İyiyi kötüden güzel seçeriz

Üstümüz yamalı dervişiz ama
 Bizleri adaptan yoksunuz sanma
 Kulağımız sağır, olsak da âmâ
 Sıcağı soğuğu biz hissederiz

Mertlikten vazgeçme gururun olsun
 Sözünle yaptığın birbirini tutsun
 Her gelen dünyada eser bıraksın
 Sonsuzluğa doğru akar gideriz

Aman ha bizden alınma sakın
 Şu fani dünyada ecel çok yakın
 Kendini nefesine yendirme sakın
 Mezarına bir gül atar geçeriz

-8-

HİÇBİR ŞEY OL RAHAT OL

Güzele, zengine çok olur kıymet
Bütün nimetler kişiye rahmet
Huzurda yaşamak kimine kısmet
Hiçbir şey ol rahat ol

Niceleri göz dikmiş güzelliğine
Çokları kastetmiş zenginliğine
Izdırapla yanarsın fakirliğine
Hiçbir şey ol rahat ol

Kimler rahat ki varlığıyla dünyada
Söyle doğruyu gel söyle bana
Zindan etmezler mi yaşamı sana
Hiçbir şey ol rahat ol

Okuma, yazma, dikme bir fidan
Bilgine, güzele, zengine çok olur düşman
Sen kal bu dünyada misali hayvan
Hiçbir şey ol rahat ol

-9-

RAZIYIM

Acı söylerim, tatlı söylerim
Alınmaz kimseler niyaz ederim
Kastetmem kimseyi yemin ederim
İnanmayandan da özür dilerim

Dost acı söyler, hep sevdiğinden
Düşman bilmedim ta doğduğumdan
Hiç hesap sormadım ben verdiğimden
Bir borcum çıkarsa yine öderim

Takdirim şayandır büyüklerime
Severim, sayarım, uyarım dediklerine
Karşı gelir miyim verdiklerine
Hiç vermezlerse de çekip giderim

Umarım anlayıp kırmazlar beni
Olduğum şekilde bilirler beni
Çok görürlerse bezden kefeni
Çıplak gömerlerse kime ne derim

-10-

GÜZEL

Kaç defa vurdular beni zincire
Vazgeçmem aşkımdan ölsem bin kere
Bu kara sevdaya bağlayan güzel

Gezmek istiyorum dağlarda, çölde
Çekerim ayrılık ne gelir elden
Sinemi ataşa veren bir güzel

Feryadım erişir yüca dağlara
Hazan geldi canan şirir bağlara
Aşkın duvarını yıkan bir güzel

Geçer mi âşıklar sevdiği yardan,
Aslan hiç çakal ardından,
Beni bana mahkûm eden güzel.

-11-

HASTAYIM GELDİM

Gece saat onda acilen geldim
Bir satır yazıp da yatsın demez mi
Cumadan pazartesiye yattım mı yattım
Arayıp halimi soran olmaz mı

Şimdi doktor gelecek yatağı düzelt
İçinde beklesem güzel olmaz mı
Geldi; çök, kalk, derin nefes al
Halimi sorduysam bilmem demez mi

Tahlil yok ne kandan ne de idrardan
Dört gün yattım bilmem dahası var mı
Teşhissiz, tedavisiz öylece terkedilmiş
Kurtuluş çaresi en son firar mı

Çayın demi tutmuş çayımsı bir su
Küflü peynir, kuru kuru ekmekler
Sade pilav, yağsız, tuzsuz yemekler
İncir hoşafından alası var mı

Geldi bıyık açtı sefer tasını
Yoğurtla beraber süt içilir mi
Ermez aklım bu gidişe doğrusu
Böyle hasta hiç sağ olacak mı

-12-

UZAK

Maziler pek uzak, ufuklar derin
Dillere düşürdü kötü kaderim
Kalbimde, beynimde olsa da yerin
Ben doğu, sen batı aramız uzaktır, uzak

Nevbahar batıdan doğuya gider
Güneşin önüne perdeler çeker
Âşıklar sevdayı gönüle diker
Ben fidan sen toprak aramız uzaktır, uzak

Yıldızlar sayılsa ay unutulur
Sevdanın pençesi gönüle takılır
Bir düğün gününde yakılır
Ben damat sen gelin aramız uzaktır, uzak

-13-

ZALIM GURBET

Dilerim mevladan size selamet
Anne, eş, yavrular benden emanet
Gelmesin onlara elden ihanet
Şu zalim gurbette gün geçti, gitti

Yıkıldım da çöktüm iki dizime
Kanlı yaşlar doldu benim gözüme
Çare bulamadım gönül derdine
Azdı yarelerim, dermanım bitti

Goncalarım açtı solmak üzere
Sarıldım arkadaş zalim mavzere
Halimi arzedem dostlar sizlere
Şu yalan dünyada yaş aktı gitti

Gece saat birde nöbet tutarım
Uykulu gözlere yaşlar katarım
Gökte yıldızlardan sizi sorarım
Art arda yıldılar kaydı da gitti

Girmeyin araya kocaman dağlar
Gurbette, sılada dörtlü göz ağlar
Bir gün yutar bizi kara topraklar
Candan sevenler de unuttu gitti

-14-

DIŐİMİZ

Ne kadar acele olursa işin
Mutlaka günde bir fırçala dişin
Yoksa sağlık prizinden çekilir fişin
Hasta düşer yatar ölür gidersin

Dişlerin önemi çoktur bedende
Hoş görünmeli kişi gülende
Fırçayla macunu eksiltme senden
Sonra çürür dişin kokar gidersin

Altınlar, elmaslar göğse takılır
Çiğnenmeyen lokma nasıl yutulur
Sağlıksız dişlere nasıl bakılır
Utanır toplumdan kaçır gidersin

Düşersen tatlının yeme derdine
ÜŞenme bakmaya sen dişlerine
Eğer acıyorsan beyne, kalbine
Diş temizliğini her gün yaparsın.

Sağlıklı dişlerin güzel manzara
Çürümüş dişlerle olma maskara
İster bir zengin ol ister fukara
Fırçasız, macunsuz nasıl yatarsın
Çekilmez acıyı çeker gidersin.

-15-

İMKÂN VERMİYOR

Dertliyim, dertliyim derdim içimde
Hiç sözüm geçmiyor sevdiklerime
Bir güzel sevmişim vefasız yine
Kendini göklerde melek sanıyor

Bir dünya yaratmış kendi kendine
Kendisi inanmaz kendi sözüne
Nasıl inandıram ben sevdiğime
Suçunu söylesem söz dinlemiyor

Ne küstüğü belli ne barıştığı
Tertemiz aşkı karıştırdığı
Hak etmediğim hakareti yakıştırdığı
Sevdiğimi söylemeye fırsat vermiyor

Sanki uykudayım rüya içinde
Sürüklenmiş gidiyorum seller içinde
Kendimi arıyorum onun kalbinde
Sırrımı açmaya imkân vermiyor

-16-

SEVDİĞİM

Ormanda bir ağaç kırık dallarım
Esen yeller sallar, düşer yaprağım
Gelenden, geçenden seni sorarım
Bağlıyam toprağa sana gelemem

Dalgayım deryada gelmek isterim
Vururum taşlara geri dönerim
Geçen gemilerden, balıkçılardan
Sevdiğim nerede seni sorarım

Körebe oynama, aç gözlerini
Tanımaya çalış sevenlerini
Yalnız Allah bilir kulun kalbini
Seninle doluyum sen olmuşum ben

Çok mutluysan eğer olduğun yerden
Haber ver sevdiğim kurtulam dertten
Bir dilek dileyim sana felekten
Ölürsem kalbimi mezar edeyim

Sormayın dostlarım neden solmuşum
Bir vefasız yüzünden böyle olmuşum
Ömrümü tükettim onun yolunda
Hasretle yanarak kül savrulmuşum

-17-

SEVERKEN

Ne zaman özlemle sana baktıysam
Gözlerimde yara açtı gözlerin
Ne zaman dokunup elin tuttuysam
Ellerimi yaktı senin ellerin

Yaz güneşi gibi yakar durursun
Usta bir avcısın kalpten vurursun
Sevmekle suçluyum sitem edersin
Beni yaraladı acı sözlerin

Mektupla bildirmek istedim halim
Kan ile karışık aktı göz selim
Kalemi tutarken titredi elim
Hapsetti içine beni yüreğin

Yok, mudur vicdanın hüsnü niyetin
Mest ediyor beni bu zarafetin
Mezara götürür senin firkatın
Beni benden aldı ela gözlerin

-18-

ÇOCUĞUM BEN

Atmayın ne olur beni kenara
 Ömür boyu kalmasın içimde yara
 Hem ana diyeyim hemi de baba
 Sokakta bir çocuk olmayayım ben

Ezmeyin, şımartmayın ne olur
 Neden hep çocuktan hesap sorulur
 İmkân verin, yön verin her çocuk okur
 İnsan gibi büyütün, çocuğum ben

Sevgisiz, ilgisiz çocuk yaşamaz
 Analı çocuklar sokakta kalmaz
 Sulanan çiçekler dalında solmaz
 Tomurcuk bir gülüm, çocuğum ben

Yalvarırım size ey büyüklerim
 Bembeyaz bir defter olsun kaderim
 Alnımda ne varsa onu çekerim
 Başboş yaşayamam çocuğum ben

Hırsız, ayyaş değil benim doğduğum
 Nasıl yaptırırsanız öyle olduğum
 Her alışkanlığımı sizden aldığım
 Sizden ne gördüysem onu aldım ben

Nasıl istemem ki adam olayım
 Hatırı sayılır bir yer bulayım
 Hayatımda mutlu yuva kurayım
 Sahipsiz çocuk olmayayım ben.

-19-

UĞUR BÖCEĞİM

Bir mum ışığında okur yazarım
 Uğur'um uçma sana kızarım
 Beynimdesin, kalbimdesin seni yaşarım
 Ağlarım, yanarım ayrılma benden

Bir yıldız kayıyor uğur'suz günüm
 Karanlık gündüzler, sönmemez mumum
 En büyük yıldızdı benim gördüğüm
 Sensiz yaşayamam ayrılma benden

Bir ağaç kesilse kökleri yerde
 Bulutlar olamaz güneşe perde
 Kurşunlar işlemez yiğide, merde
 Sımsıkı bağıyım ayrılma benden

Çok güçlü yanıyor söner sandığın
 Seni kemiriyor senin mantığın
 Yalnız seni yakar, senin yaktığın
 Ateşler yakamaz ayrılma benden

Düşünce bir derya yüze bilmezler
 Suyu çok tatlıdır içe bilmezler
 Mumu mukaddestir söndüremezler
 Sonsuza giderken ayrılma benden

Asla sönmeyecek mahşere kadar
 Hiç kimse kimseye veremez zarar
 Herkes kendi yaktığı ateşle yanar
 Meşalen sönmemez ayrılma benden

-20-

ALIŞMIŞIZ BİZ

Çok görme bizlere çadırdan evi
Tarlasız, bahçesiz mülkün yok nevi
Bir yerden bir yere sanki bedevi
Göçüp yüklenmeye alışmışız biz

Zannetme her gece tok yatıyoruz
Bir dilim ekmeği zor buluyoruz
Bayramdan bayrama et yemiyoruz
Bulgur pilavına alışmışız biz

Bu kadarı yeter koşmayın zora
Alışmışız artık yokluğa dara
Şekere, pirince bulmayız para
Zeytinle ekmeğe alışmışız biz

Hasırını zor bulduk halı ne arar
Ayağımız yalın toprağa basar
Bizlere verilmiş gıyabi karar
Tokata, tekmeye alışmışız biz

Bir miktar ayır sen sürdüğün rujdan
Sana ne erkekten, sana ne kızıdan
Masallar söyleme ipekten bezden
Atletsiz gömleğe alışmışız biz.

-21-

BEYNİM DÜŞÜNDÜKÇE

Beynim düşündükçe bastıramazsın
Dilim söyledikçe susturamazsın
Altınla, elmasla kandıramazsın
Yükümü yükledim indiremezsin

İnsanlara karşı bunca cefalar
Nasıl istiyorsun bizden vefalar
Haksızın başını kesen Zülfikar
Düştüğün hatayı saklayamazsın

Kendinde görürsün bütün hakları
Hakk'ı bilmiyorsun, bilir çokları
Düşersin içine kurma fakları
Ne kadar çırpınsan kurtulamazsın

Adalet emretmiş Rabbim hâkime
Balondan havalar verme kendine
Düşersin ateşe yanarsın yine
Yaktığın ateşi söndüremezsin

Ne dilersen kendine bana da dile
Ağlayanla ağla, gülenle güle
Uygarlık yolunda uzun merhale
Yürüyen canları durduramazsın

-22-

YAYLALAR

Doyamadım yayların tozuna
Âşık oldum kuzusuna, kızına
Hasret kaldım baharına, yazına
Anam benim, babam benim yaylalar.

Sütü içtim, ayran içtim yayıktan
El salladım sevdiğime çamlıktan
Ayrılmışım yaylalardan ufaktan
Özlüyorum, arıyorum yaylalar

Hatırlarım tepedeki çınarı
Çok aradım serincecik pınarı
Elbet birgün vereceğim kararı
Döneceğim yine size yaylalar

Sazım ile bir uzansam çimene
Selam versem her gelene geçene
Bestelerle sarılmışım türküne
Geliyorum hazır olun yaylalar

-23-

GÖNÜL

Çöktü Şu gönlümün çöktü sarayı
Açtı dağlar dostlar ile arayı
Bırakırım bende elbet burayı
Şu sılaya döneceğim var benim

Geçti gönül bu yalancı sevdadan
Çıksın artık sıra dağlar aradan
Gün gelecek gideceğim buradan
Şu gurbette kalacağım var benim

İhanete boyun eğmem coşarım
Unutuldum aşk yolunda koşarım
Bir daha bu hayata başlarım
Çekilecek çilelerim var benim

Dağıtırım efkârımı gönül ilen el ilen
En mutlusu seven ile sevilen
Neler çektim kara sevda yüzünden
Tutunacak başka dalım yok benim.

-24-

AŞK KİTABIM

Neler çektim neler senin yüzünden
Kışı yaşıyorum yaz ortasında
Solup kurumasın ömür boyunca
Sana bir gül ektim göz ortasında

Hasretin yakıyor beni her zaman
Nasıl yanıyorum göl ortasında
Dibinde oturup, uyuman için
Sana fidan diktim, kalp ortasında

Şarkıma, türküme seni söz ettim
Hep okudum seni, çaldım sazımda
Seninle ağladım, seninle güldüm
Seni nağme bildim tel ortasında

Her zaman adını sayıklar diye
Seni dil eyledim ağız ortasında
Gözümde hayalin gitmesin diye
Her satıra yazdım aşk kitabımda

-25-

SIRRIMIZ VAR

Ne kadar musallat olsa illetler
Boşuna sevinir düşman milletler
Bize yakışmaz asla zilletler
Başı göğe değen atalarım var

Yaratan yaratmış size ne bizden
Bu topraklar bizlerin çıkmıyor gözden
Beyhude sevdalar, çökmeyiz dizden
Ayakta tutacak imanımız var

Düşürmek isterler bizi bizlere
Gülümseme gelir hain yüzlere
Vatan, millet haini şerefsizlere
Dersini verecek askerlerim var

Çıkar aramızdan böyle deliler
Geldikleri gibi çeker giderler
Kalbimiz bir çarpar, birdir gönüller
Her gün dua eden velilerim var

Ne kadar suçlarsak asıl suç bizde
Neden uğraşırız birbirimizle
Dağıtmak isterler fesat sözlerle
Bizleri toplayan kitabımız var

Öğrenci, polisi, askeri, milleti
Bir olun dağıtın bu kehaneti
Herkesin birliğe vardır hasreti
Şan ile dopdolu tarihimiz var

Fırtınalar gelir geçer buradan
 Kökler çok derinde kırar dallardan
 Sıyrılmak ahdımız kötü hallerden
 Bizleri koruyan Allah'ımız var

Bin mezhep, tarikat olur mu dinde
 İhanet düşünen kalır mı zinde
 Müslümanlık birdir Yemen'de, Çin'de
 Her şeyi gösteren Resulümüz var

-26-

İYİ DÜŞÜN

Yırtarım dağları, sözü, manayı
 Kanımı dökerek aldım burayı
 Boşuna bağlarsın kara sevdayı
 Sen bizi bizlere düşüremezsin

Oyarım bizlere dökülen gözü
 Kulakların duysun dediğin sözü
 Tarihler anlatır her yerde bizi
 Ya ALLAH diyeni sen bilemezsin

Yıkarım başına, kurma binayı
 Uslu uslu otur, çekme belayı
 Gerçekte göremezsin görsen rüyayı
 Bir daha yatarsan uyanamazsın

Göklere sığmıyor yıldızla ayım
 Titretir dünyayı nice alayım
 Düşmana sanmayın, dosta kolayım
 Şahlansam bir daha durduramazsın

Boşuna besleme korkak bir iti
 Bin ısıramaz benden yiğidi
 Beni kastederek çakma kibriti
 Kendini yakarsan söndüremezsın

Ben insanım, insanları severim
 Herkese dostum ben, dostluk beklerim
 Düşman edinene cahildir derim
 Geceyi dilersen gün göremezsın

-27-

İKİSİ İNSAN

Lezzeti alırım söz anlayandan
 Elbet mest olurum okur yazardan
 Tatlı tatlı sözler gelir ozandan
 Kaba kaba laflar dikendir diken

Okumuş, terbiye görmüş insana
 Bambaşka bir değer vermeli ona
 Kara cahilleri demeyin bana
 Hazırda ne varsa yiyendir yiyen

Tüyden de yumuşak medeni olan
 Baldan da ziyade lezzeti olan
 Cahilin halini merakla soran
 Ateşten gömleği giyendir giyen

Acırım haline bilmezsen “A”yı
Nasıl bileceksin ana yazmayı
Beş parasız, çullu bir kabadayı
Hep kendi haline gülendir gülen

Zavallı cahilin kördür gözleri
Kulakları sağır, kırık dizleri
Kalem, kağıt tutmak bilmez elleri
Ölmeden çok önce ölendir ölen

-28-

UNUTTUM ARTIK

Kopsun artık kopsun tutuğun dallar
Unutsunlar seni seven insanlar
Usandım nazından, usandım senden
Kitaplara sığmaz bunca yalanlar

Kim beni severse onu severim
Sevmeyenle kalmam, çeker giderim
Boşuna harcamam ömrümden bir gün
Sevenin yoluna kurban olayım

Seni sevmek günah, bağlanmak çile
Kendine düşmansın sen bile bile
Bir gün pişman olur ararsan eğer
Yaktığın insana dönme nafîle

Senin dünyan sana, yüreğin taştan
 Sensin beni yıkan,sensin aldatan
 Sel olur götürür seni gözyaşım
 Çırpınma boşuna, olmaz kurtaran

Vefasız kişiye insan diyemem
 Ölsem bile ondan medet dilemem
 Her şeyi maziye gömdüğüm gibi
 Senide unuttum anmak istemem.

-29-

KÜL YIĞINI

Aşkımın dalına konmasın kuşlar
 Kırar dallarını kurur güllerim
 Akmasın gözyaşım sele dönmesin
 Yıkar temelimi, aşkımı yıkar

Ne kadar yalvarsam, boynumu büksem
 Senin için değer, değer sevgilim
 Hiç kimse anlamaz, anlatamam ki
 Kalbimde giz gibi, ruhumdasın sen

Kim ne derse desin, bana ne derim
 Rüyalarda bile seninleyim ben
 Kıskanan kıskansın, ister çatlasın
 Bir beden içinde iki ruhum ben

Sevmenin yaşını sormayın bana
 Beşikten mezara alınan nefes
 Gurbeti, sılası hiç farketmiyor
 Kâinat içinde dünya bir kafes

Aynaya baktıkça karşımda duran
 Var mı benden başka sana yalvaran
 Alıp götürmüşsün her şeyi benden
 Bir kül yığınıdır geriye kalan.

-30-

OĞLUMA

Annen, baban, eşin, kızın, kardeşin
 Hep nöbettedir abin, amcan dayın
 Biliyorduk zalım gurbet çok hâyın
 Yaktı şu ömrünü, yaktı be oğlum

Amacın yaşatmak bizleri hoşta
 Hem yazda çalıştın, hem buzlu kışta
 Belliydi bu dünya dönüyor boşta
 Dönerken üstüne düştü mü oğlum

Bu kısa ömürde iş seçtin, eş seçtin
 Şoför olup Rusya'ya geçtin
 Ölümü yakında hiç görmemiştin
 Gözünü kırpmadan geldi be oğlum

Çok yollar yürüdün, çok diyar gezdin
 Her defa dönerim diye söz verdin
 Günleri sayarak yolun beklerdim
 Bu defa cenazen geç geldi oğlum

Emanet bıraktın eşin, kızını
 Sen kendin mi yazdın kara yazını
 Söyleseydin baba kaz mezarımı
 Kazardık tabutun gelmeden oğlum

Mezarın içinde sen rahat uyu
Kan ile karışık içeriz suyu
Cümle âlem sarmaz bizim yarayı
Yaramız mahşere gider be oğlum

-31-

YAZILMIYOR MU?

Belki bir gün kabul olur dualar
Durmadan sevdiğim Allah'a yalvar
Varsa günahımız belki bağışlar
Sevene hiç sevap yazılmıyor mu?

Tanrım bağışlıyor yalvarsa kulu
Yeter ki bilmeden yürüme yolu
Gözün gördüğüne uzatma kolu
Tabansız verdiğin hiç dolmuyor mu?

Gecelerden beter simsiyah günler
Bizi suçlu bilir burda görenler
Sevgiye bir ömür verip gidenler
Mezara adları yazılmıyor mu?

-32-

BUSE

He acının tiryakisi busene
Sorma neler içiyorum bu sene
Ben delinin birisiyim nideyim
Karşılıksız seviyorum bu sene

Bu sene canan busene bu sene,
Gönül yasta, gözüm yaşta bu sene
Kader yol vermiyor sana geleyim
Gönül yanıp kül olacak bu sene

Kurumuş dudağım, sararmış yüzüm
Yanaklarım hasret dolu busene
Erir yürek dil tutulur lal olur
Gönüş yanar gider yine busene

Bu sene canan busene bu sene
Gönül yasta, gözüm yaşta busene
Sıra dağlar yolum kesmiş nideyim
Gönül yanıp kül olacak bu sene

-33-

YATARKEN

Bir duvar bölmüşse iki odayı
Kilidimi kır sen kaldır kapıyı
Seninle yaşarım güzel rüyayı
Uyandırma bırak sana doyum

Yatarsan, kapına vurma sen kilit
Sevdana düşmüşse uyur mu yiğit
Saçını dağıtma, kıskanır söğüt
Bir gece yarısı seni sarayım

Dayama elini, yanağın incir
Konuş ne olur, bağlama zincir
Sarmış bedenini kalınca kendir
Çöz kollarımı seni sarayım

Yakınımda otur gözlerime bak
Gözlerimin içi sana sığınak
Bir anda gözlerim tam kapanacak
Ellerim incitir gözle sarayım

Utandır demezen, iki satır yaz
İçimde okurum, etmem itiraz
Dudakların çilek, yanağın kiraz
Çatma kaşlarını bırak güleyim

Bu kadar yazıya yok mu cevabın
Sustukça yanıyor bendeki yapın
Hoşuna giderse bunca azabım
Söndürme ateşim, bırak yanayım

-34-

TESLİM EDEMEM

Söndürme ışığı aydınlık kalsın
Karanlığa teslim edemem seni
Uyur unutursun, uzanma sakın
Rüyalara teslim edemem seni

Başını yastığa dayama otur
Yatağa, yorgana teslim edemem seni
Değmesin saçların al yanağa
Birkaç tele teslim edemem seni.

Açılma kırlara, yürüme dağda
Çiçeklere teslim edemem seni
Kayan yıldızlara gece boyunca
Mehtaba teslim edemem seni

Dünyayı, uzayı dolaş istersen
Bir ömür boyunca beklerim seni
Yeter ki yüreğin benimle kalsın
Meleklerle teslim edemem seni

Ölümden hiç korkma, yaşamak varken
Azrail'e teslim edemem seni
Habersiz bir ölüm seni tutarsa
Mutlaka içime gömerim seni

Bir başka dünyada doğabilirsin
Bin defa doğarsan beklerim seni
Tutarım ruhunu ruhum içinde
İlle de mahşerde bulurum seni.

-35-
SEVDİĞİM

Yüzüm yastık ile barışık değil
Nasıl uyurum ki yorgan altında
Uzanmış yatıyor yanı başımda
Bir başka yatakta benim sevdiğim

Saatler bekledim kalkarsın diye
Yorganı çekip de öpersin diye
Bir gece boyunca hiç uyumadan
Sana yazdığımı oku sevdiğim

Defteri ıslattı akan gözyaşım
Allah'ım nedir bu sevgi, dönüyor başım
Aşkına esirim, sen gönül kuşum
Ürkütüp uçurmam, seni sevdiğim

Konuşma, başını göğsüme daya
Karışma sararsa seni kollarım
Söndürme, yanarsam senin sevginden
Mendilde külümü sakla sevdiğim.

-36-

YOL BOYU

Bir gece boyunca seni anarken
Rüyanda gördüysen söyle sevgilim
Sanma ki bir yalan sana diyorum
Bir kâğıt, bir kalem şahidim benim

Sevilen uyurken, sıcak yatakta
Sevene sormalı, nasıl geceler
Belki hasret giderirsin rüya da olsa
Yatmayan yanacak sabaha kadar

Sevenin gönlünde söner mi yangın
Sevilen habersiz soğuk su içer
Bir külüm kalırsa savurma sakın
İçimde kurduğu yuvayı buldum

Sevgimden, ilgimden üzülme sakın
Aranan dostluğu bende bulursun
Geçmeden gençliğim akmadan yaşım
Paylaşmayı öğren, yaşa sevgilim.

-37-

YARATACAĞIM

Boşuna sevindi, boşuna onlar
Sandılar ki senden ayrılacağım
Ümit bağladılar, boşa kandılar
Sandılar ki senden darılacağım

Olur ya sevdiğim üzgün gördüler
Sandılar her zaman ağlayacağım
Selamın vermeden geçtin gördüler
Sandılar ki sana kırılacağım

Sakın kulak asma söylenenlere
Kalbimde aşkını yaşatacağım
Hiç dönmez deseler bu gidenlere
Bin defa ölürsem yaratacağım.

-38-

YALAN

Bu dünyanın hepsi bir yalan uğraş
Ne mutlu bulana kendine yoldaş
Kimi ayak, kimi beden, kimisi de baş
Rüyadan farkı yok mahşere kadar

Varsa sevdiklerin, varsa sayanlar
Rüyaya renk katar güzel insanlar
Çok acı veriyor çirkin olanlar
Bir baştan gelindi, nereye kadar

Nerede Mevlana, nerde Erol taş
Körebe Veysel'im, Pir Hacı Bektaş
Uyma çirkinliğe, uyma arkadaş
Eğrilme, doğru kal sonuna kadar.

-39-

SİYAH GELİNLİK

Geceler bitmiyor çökük odamda
Şanslıyım sevdiğim yoksun yanımda
Otururken mezarımın başında
Bir avuç toprağı al öp sevdiğim

On yedi ağustos düğün günümüz
Gecemiz bitmiyor yanar özümüz
Depreme gömüldü sevda sözümüz
Mahşere mi kaldı gerdek sevdiğim

Yıkama ellerin kınalı kalsın
Duvağını bağla başını sarsın
Gece gündüz ağla yaşların aksın
Her ay mezarıma uğra sevdiğim

Siyah gelinliğe yakışmıyorsan
Beni bekleyipte gelemiyorsan
Yığınlar altından kalkamıyorsan
Sana küstüğümünden sanma sevdiğim

Ayrılmak çok acı sevdiklerimden
Bedenim çürürse canımdan sen
Bensiz yaşamakmış bu kaderinden
Kolayda olmasa dayan sevdiğim.

-40-

YAŞAM SÜRERKEN

Ne sözler vermiştik birbirimize
Yerine gelseydi çökmezdi dize
Bu hayat tadından ne verdi bize
Gidenler gelene örnek olmalı

Birbirimize çok güvenmiştik
Hayırlı çocuklar olur demiştik
Canımızdan parça kesip vermiştik
Gelenler gidene gurur vermeli

Gel yuvanı yıkma, yanma boşuna
Baksana ak tozlar kondu başına
Ağlarsan acımasız kimse yaşına
Dostluk şerbetinden herkes içmeli

Yılları yıllara katarak gittik
Birbirimize karşı çok hata ettik
Bin biri kazandık, bini kaybettik
Kalan bir payımız bizim olmalı

Ne rüyalar gördük, hayıra yorduk
Olaylara karşı dağ gibi durduk
Neleri kaybettik, neleri bulduk
Dost bildiğimiz kışta gelmeli

Herkesten bekleme vefaya vefa
Ummadığın kadar görürsün cefa
Borçlu olanlarda sağlamsa kafa
Toprağa girmeden vermiş olmalı.

-41-

AH AMAN

Ah amanın vah amanın ah aman
Kışım yaz oluyor, döndüğün zaman
İki yanağımda güller açıyor
Dudaktan bir buse koyduğun zaman

Ah amanın vah amanın ah aman
Bir hoş oluyorum gördüğüm zaman
Deli gönül hasretinle yanıyor
Ölüden farkım gittiğin zaman

Ah amanın vah amanın ah aman
Sevdiğimden mahrum etme yaradan
Yer yerinden oynar, kıyamet kopar
Yar gözünden damla aktığı zaman

Ah amanın vah amanın ah aman
Kollarım yorulmaz sardığım zaman
Akan gözyaşlarım sele dönüyor
Yüzünü, kaşını çattığın zaman.

-42-

BANA

Aç değilim, çıplak değilim
Her gören yüzünü ekşitti bana
Evleri dolaşam dilenci olsam
Bu kadar alçaktan bakılmaz bana

Devletin en başta büyüklerine
Saygıyı, sevgiyi borç bildim bana
Amiri, işçisi, öğretmenine
İlimli yaklaştım hor baktı bana

İstedim insanlar barışık olsun
Bir düşman gözüyle baktılar bana
Elimden geldikçe yiğitlik ettim
Korkaklık sıfatı taktılar bana

Bir kapı aradım sığınmak için
Kırmızı ışıklar yakıldı bana
Her kimi gördüysem bir gül uzattım
Yetişen diken batırdı bana

Kalbime sevmeyi Allah verendir
Bir kara sevdalı dediler bana
Bin çeşit meyveli ağaç gibiydim
Yanımdan her geçen taş attı bana

Asla istemezken kula şikâyet
Nedensiz bin dava açtılar bana
Her dava sonunda haklısın dendi
Nedense cehennem yazıldı bana

-43-

BİRLİK OLALIM

Gaflette insanlar bugüne kadar
 Mezhepler öz dine çok verdi zarar
 Yeter bölünmüşlük, getirmez yarar
 Birlikten geçiyor cennetin yolu

İnsanın özünde olmaz tefrikat
 Kur'anda bunca tarikat
 Nice peygamberle geldi tebligat
 Saygıda, sevgide, olmalı kulu

Duyulan her söze doğrudur denmez
 Gerçekleri bilen asla bölünmez
 Tanrı huzuruna yalnız gidilmez
 El ele tutup da gidelim yolu

Kimden olursan ol insansan eğer
 Kendini arındır, giyinme semer
 Hoşgörü Allah'tan bir elmas kemer
 Sevmeli, saymalı bir insanoğlu

İnancın var ise Allah yaratan
 Evrende her şeyi düzende tutan
 Ne hesap verecek birbirin satan
 İpekler yerine giyecek çulu

Çok gezip görmeli her güzelliği
 Bozmadan dünyada gerçek birliği
 Düğüm olacaksa yapma ilmiği
 Allah'ın katında yok sağı solu.

-44-

NE YARAR

Bitti ömrüm boşa geçti gençliğim
Ağlasam da sızlasam da ne yarar
Geçti bahar geçti yazım sevdiğim
Dövünsem de saçım yolsam da ne yarar

Ekinin kurumuş güllerim solmuş
Yağmur yağmış sele dönmüş ne yarar
Yüce dağlar yıkılmış da yol olmuş
Yaban elden yar gelmezse ne yarar

Dertler beni geçmiş bin arşın öte
Lokman hekim gelse bana ne yarar
Musalla taşında sahipsiz mevta
Namazım kılmaya gelsen ne yarar

Aklara sarıldım tabuta kondum
Tahtalar elmastan olsa ne yarar
Sevdiğimden ayrı toprağın oldum
Mezarıma gül atsan ne yarar.

-45-

ABİ

Sanmayın kimseden menfaat bekler
 İnsanlık güneşi böyle yiğitler
 İsmi andıkça çarpar yürekler
 Bu âlem durdukça ölmezsin abi

Tükenir kalemler, sığmaz kâğıtlar
 Bal gibi akıyor senden öğütler
 Boşa yapılıyor bunca füzeler
 İnsanı bir damla öldürür abi

Çok güzel olmuş ki dünyada ölüm
 İnsanlar çok fazla yapardı zulüm
 Bu kadar mal, mülkü bıraktı Karun
 Bir avuç toprağa yetindi abi

Sakın ha söyleme ah yok arada
 Dağ gibi dertlerin gelir sırada
 Yıllardır yaşarsın gamsız dünyada
 En büyük darbeyi yersin be abi

Gel sen her güzele deme sevgili
 Koparma dalından gördüğün gülü
 Oturup açarsın bir gün mendili
 Bir ekmek parası vermezler abi

Korkarım çok acı kulların hali
 Gittikçe daralır çirkin mecali
 İstersen sunmayı bir demet gülü
 Kendini gülşende görürsün abi

Kimi yaya gider, kimisi biner
Yolunu şaşırır geriye döner
Allah'ım bizlere kılavuz gönder
Hepimiz muhtacız desteğe abi

Ardı ardına gidenler nereye gider
Gelmiyor onlardan bizlere haber
Gelim olmayalım gidenden beter
Buradayken biz bizi sevelim abi

Nedense hiç hoş gitmiyor sonlar
Boşa harcanıyor binlerce tonlar
Kimleri doyurmaz acaba onlar
Tok olan yemiyor atıyor abi

Allah'tan af dile kuldan dileme
Kalburu alıp ta insan eleme
Yakına, uzağa ayrı dileme
En kötü dileği bulursun abi

Ağlayın, gözyaşlar sel olur bir gün
Bin düğün yaparsan çözülmez düğüm
Ne zaman dünyada biterse ömrün
O zaman hiç kalmaz düğümün abi.

-46-

HICILAM

Hıcılâm yüzüne hiç bakamirem
Seni sevdiğimi söyleyemirem
Pek yahşi kızları gördü gözlerim
Ağlımı alandan vazgeçemirem

Gönülden gönüle kemen gemirem
Senden başkasına meyil vermirem
Benden gafil olup başka seversen
Geceler boyunca yatabilmirem

Nerde olduğunu ben bilemirem
Dervişem ardınayar gelemirem
İnsafın iyi et gelebilirsen
Her yanım bağıyam gelebilmirem

Aşkın ateşini söndüremirem
Bu deli, gönlümü kandıramirem
Seni seviyorum mecnun gibiyem
Bu gara sevdâyı çekebilmirem.

-47-

DOSTLARA

Ne kadar okuduk adam olmağa
Ne kadar aradık güzel bulmağa
Ne kadar çırpındık göze dolmağa
İnsan olmadıysak başka ne yarar

Hem acı söyledim hem tatlı size
Her zaman sığındım hoş görünüze
Azrail gelmeden randevunuza
Vermeniz gerekir sevgiye karar

Çok övdüm kendimi iltifat diye
Dünyada hak olan yaşamak diye
Her şeyim dostlara olsun hediye
Kefende bir santim fazlası zarar

Bir metre eninde, bir metre derin
Evrende bir parsel siz bana verin
Uzayın sonunda, dibinde yerin
Olsa da farketmez yeter o kadar

Hücreden küçüğüm ben büyüklükte
Dağlardan ağırim insani yükte
Görürsem kendimi bir gün yüksekte
O zaman düşerim diplere kadar

-48-

KANINDA

Her zaman aradım, herkesten sordum
Ardına koşmaktan ben de yorulduğm
Her anımı sana adadım durdum
Görmek istemededin beni yanında

İlk defa yüzüme baktığın zaman
Gözlerin o kadar yakıcı mıydı?
Sevdadan sevgiden konuştuğın an
Sözlerin o kadar akıcı mıydı?

Yaklaştıkça sana uzaklaşırsın
Her kimi gördüysen tokalaşırsın
Benden başkasıyla şakalaşırsın
Sızı duymadın mı vicdanında

İlk defa yüzüme baktığın zaman
Gözlerin o kadar yakıcı mıydı?
Sevdadan sevgiden konuştuğın an
Sözlerin o kadar akıcı mıydı?

Ne verdiysem sana geri çevirdin
Bir tokat bir tekme vurdun devirdin
Bir örümcek gibi neden kemirdin
Hiç mi fark etmedin beni kanında

Sarıyer/İstanbul, 1976

-49-

NE KADAR

Utan yaptığından ölümlü kişi
Ayakta ne kadar yatan ne kadar
Zulüme cefaya çevirme işi
Ne kadar yaşadın kalan ne kadar

Senden önceleri hani nerede
Ne kaldı onlardan ne var geride
Onları götüren alır seni de
Gidenler ne kadar kalan ne kadar

Sıraya girmişsin gelecek günün
Sana fayda etmez Ahret'te ünün
Mal, mülkün, ziynetin ve güzelliğin
Ne kadar yüceltti daha ne kadar

Toprak ile taştan ebedi evin
Getirdiğin ne ne götüreceksin
Borç ödemektir burada görevin
Ne kadar ödedin kalan ne kadar

-50-

BİR OLUN DOSTLAR

Bölüne bölene çok ufalandık
Boşuna tutuştuk beyhude yandık
Değmeze satıldık yalana kandık
Kol kola girelim bir olun dostlar

Sayısız partiler kurdular bize
Tepetakla gittik hep yalan söze
Birdik bin bir olduk geldik mi göze
Diz dize verelim bir olun dostlar

Mezhepler dediler kabul eyledik
Bu kadar tarikat olmaz söyledik
Selam vermez olduk günah eyledik
Göz göze gelelim bir olun dostlar

Siyah, beyaz, sarı ayırmayalım
O dilden bu dilden kayırmayalım
Dört kitap hakkını sıyırmayalım
Öz sözü bilelim bir olun dostlar

Tarihten savaşı silmemiz gerek
Aramıza sevgi katmamız gerek
Bir çatı altında yatmamız gerek
İz ize gidelim bir olun dostlar

1985, Karaman

2.6. On Dört Heceliler

-1-

BEN AĞAYIM O VEKİL

Beş yüz elli kişi var, kaç vatan kurtaran
Binmişler bir gemiye, çoğu gemi batıran
Vatan, millet uğruna teker teker satılan
Alışır yavaş yavaş, yeni yeni katılan

Çok terbiye görmüşler, küfür edecek kadar
Maşallah hepsi sporcu, tekme atacak kadar
Utandım seyrederken bana vekil olanlar
Tam da obur olmuşlar bizi yiyecek kadar

Beterin beteri var, onun için susalım
Ekmekten, sudan, yağdan biraz daha kısalım
Oturmuşlar baş başa, diyorlar anlaşalım
Artarsa bazı şeyler, bir daha paylaşalım

Memur, işçi dayanır, biraz daha koşalım
Çiftçiyi unutmuştuk, ona da başlayalım
Ayda parsel satılıyor, birkaç tane alalım
Dünya yaşanmaz oldu, uzayda yaşayalım

Dilim dönmez diyemem, hepsi aynı sıfatta
Kimi çok konuşurken, kimi susmakta usta
Ne dersin öğretmenim, sözlü var mı bu hafta
Ders yılı çoktan bitti, toptan kaldık sınıfta

2.7. On Beş Heceliler

-1-

İLKELELER

Ufacık bir gemi idi Karadeniz’de yüzen
 Gemiden çok daha büyük idi içinde gelen
 Tekrar dirilecekti Anadolu’da vurulan
 Kışı bitiyordu, baharıydı, yazıydı gelen

Durduramazdı engeller, fırtınalar, düşmanlar
 Parçalanıyordu önünde kocaman dalgalar
 Ağlayıp, kahrolacaktı milleti ağlatanlar
 Büyük hazırlık içindeydi Ondokuz Mayıs’lar

Bir idam fermanıydı arkasından gönderilen
 Alevlendi ayak basımıyla ilk söndürülen
 İlk bakışında fırladı altı ok gözlerinden
 Cumhuriyetçilik sardı vatani her yerinden

Ruhumuzda filiz vermiş idi Milliyetçilik
 Kürt’üydü, Arap’ıydı, Türk’üydü bizde Halkçılık
 Karanlığa güneş ışığı gibiydi Laiklik
 Bir tarihin asaleti özüydü Devletçilik

Yaradılışın özünden, tarihin temelinden
 Bu millet gelmiştir insanlığın tecellisinden
 Değişiklik, yenilik, uygarlığın cevherinden
 İnkılapçılık karakterimizin serisinden.

3. TEK DÖRTLÜKTEN OLUŞAN ŞİİRLER

-1-

Beni benden sorma sen
Çoktan beri sendeyim
Adresimi sorarsan
Doğuştan kalbindeyim

-2-

İstenmeden duramam
Hiç kimseyi yoramam
Bırakıp gidecektim
Gözlerin tuttu beni

-3-

Her ağlatan düşman değil
Her güldüren dost olmuyor
Çölde, dağda, yaylalarda
Tüm pınarlar içilmiyor

-4-

Sevdan yaramdan da derin
Beni yakar alevlerin
Üzerime su dökme yâr
Gözyaşlarım daha serin

-5-

Kendini kabul et bir gül misâli
Billur vazolarda görürsün hâli
Seni de sularlar en çok bir hafta
Sonra da bir çöpe katarlar seni

- 6-

Yel vurdu kurudu sevda bağlarım
Kan akan yaramı dille bağlarım
Bu hazin ömrümün yazı kışında
Bir yârin aşkına gönül bağlarım

-7-

Bizim köyden gece gelip geçersin
Âşıkсан bir demet güllerin hani
Avuç avuç suyumuzdan içersin
Sevdadan söz eden dillerin hani

-8-

Kime güceneyim kime küseyim
Mal gibi alırlar satarlar beni
Herkesin elinde sanki keseyim
Kullanır kullanır atarlar beni

4. ÖLÇÜ KULLANMADIĞI ŞİİRLER

-1-

ÜZÜNTÜN

Üzüntün, sevene en büyük zulüm
 Feleğim, bulanıklığın sarhoşluğunda
 Yıldızlar birer birer düşüyor gök kubbeden
 Gökyüzü buruşuk
 Ay, güneşe tutsak
 Bulutlar karmakarışık
 Şimşekler parlıyor, belirsizliğin sonsuzluğunda
 Yağmur dinmiyor

Kopuyor yapraklar, dallar üşüyor
 Güneş gecelerle anlaşmış, doğmayacak
 Bitkiler yeşermeyecek
 Doğan karalar içinde suskun
 Yasıma ortak

Bir teselli vermek istiyor
 Bülbüller baykuşlarla bir dalda
 Kurularda çiçekler tomurcuk
 Açar mı, açmaz mı bilmem
 Bir tebessüm istiyorum
 Yüzünde hoşnutluk

Kâinatın yaşamı sürecek
 Zamanın değirmeninde öğütülüyoruz
 Sevilen affetme duygusundan yoksun.

-2-

YAŞAMAK

Gözlerinin bakışlarında
İçime doluşunu hissediyorum
Gözlerim, sözlerim
Seni ne kadar sevdiğimi anlatmıyor mu?

Beni sevdiğini söyle
Susma yüzüme baktığın zaman
İçimde sıcaklığını taşıyorum
Sen sevmenin ne olduğunu biliyorsun
Bilerek mi yakmak istiyorsun?

Ben kolay kolay sevemiyorum
Ama sevdiğim zaman tapıyorum
Seni çok sevdiğimi söylüyorum

SEVİYORSAN

Çekinme söyle

Falını anlatmak istemez dilim
Fincanlar kıskanır aşkımdan çatlar
Bir kalpten bir kalbe uzanan köprüler
BİR ÖMÜR BOYUNCA YIKILMASINLAR.

-3-

NÖBET

Bir nöbet tuttum başucunda
Derin bir uykuda mahmur gözlerin

-4-

HİSLERİM

Dilimin suskunluğuna isyankâr gözler
Neden anlatmıyor sevgimi sana
Duygularım bulamazken bir geçit
İçimi kemirir bir kara sevda
Seni sevmekten, seni görmekten
Vazgeçtim deseler sakın inanma
Kasırgalar kopar deseler yalan
Her şey tam durgun aşk diyarında

İsyan etsen de, vursan acımasızca
Bembeyaz aşkımı karartsan da
Umutlarım parlıyor al yanağında
Sevgini anlıyorum bakışlarından, konuşmasan da

Duyguların deryasında yüzmeyi
Dalga dalga gözyaşlarımla
Martıların seslerinde, gemilerin güvertelerinde
Saçlarını tel tel sararken parmaklarımda

Seni yaşıyorum sevdamin ölümsüzlüğünde
Ölümsüzlüğün hislerini taşıyorum kalbimde
Karanlıkların sonsuzluğunda
Kaybolmanın zevkini yaşıyorum kollarında

-5-

BULURUM SENİ

Dudakların çatlamış, susuzluk yanaklarında
Solmuş tenin, dağılmış saçların
Yas tutmuş hilal kaşların
Mahmurluğun çöküntüsü gözlerinde

Anlat hissettiklerini dayanırken göğsüme
Çekingenlik sıkıntısında olmasın dilin
Damlamasın gözyaşlarım yüzüme
Tutuşur yangının ilk kıvılcımları yüreğimde

Sensin son ümidim, son şarkımın sözlerisin
Limanımda duran son gemisin, kal gitme
Çürürsen korkma, batarsan sularımda sevin
Yeşerirsin Fidan'ım tekrar damarlarımda

Alış bakışlarıma, sözlerime
Merhaba deyişlerime, ilgime
Ellerimin sıcaklığın, sevgime
Benimle yanmanın hoşluğuna alış

Baharın kelebekleri, çiçeklerinde
Rüzgârın yaladığı ağaç yapraklarında
Kırpiklerinin açtığı yaralarda
Dilimin ucunda titrek dudaklarımda
BULURUM SENİ

-6-

SEVMEK SUÇ MU

Aynalar seni tutarken içinde
Bir kilim dokuyor gözyaşlarım
Hayalini anımsarken beynimde
Esir olmuş gözlerime yüreğin

Bir ışıksın gözlerimin önünde
Kanımsın damarlarımda akan
Her nefes alışımda ciğerlerimde
Her sözümün harfindesin sen

Yıkma, yakma, bırakma!
Ayrılma, uzaklaşma, benden
Bırakma ellerimi, sar beni
Ayrılığın acısını çekiyorum ben

Bir yağmurun ıslattığı
Bir güneşin yaktığı
Bir zalımın bıraktığı
Olmayayım ben

Sevdiğimin aldattığı
Başkasına inandığı
Yüreğinde olmadığım
Olmayayım ben

Sence sevmek suç mu mudur?
Suçlu muyum şimdi ben
Eğer evet diyorsan
Sonsuza dek seveceğim.

-7-

BİR DAHA YANGIN OLMAYACAK

Bir daha soygun, bir daha vurgun

Bir daha yangın olmayacak

Girme girme günahıma

Girme girme ahlarıma

Bir daha soygun bir daha vurgun

Bir daha yangın olmayacak

Fırtınalar dinmiş artık

Yanardağlar sönmüş artık

Haykıranlar susmuş artık

Bir daha soygun, bir daha vurgun

Bir daha yangın olmayacak

Akan yaşlar dinmiş artık

Üzülenler gülmüş artık

Bir daha ayrılık, bir daha yalnızlık

Bir daha soygun, bir daha vurgun

Bir daha yangın olmayacak.

-8-

ÖLÜMSÜZ GENÇLİK

Bat güneş bat, karanlık çöksün
 Ay doğmasın, yıldızlar görünmesin gökyüzünde
 Bırakın sevgilimle başbaşa kalayım
 Sormayın nerede olduğumuz bilinmesin

Ötmesin keklikler yaylalarda, uçmasın kuşlar
 Yankılar durulsun vadilerde
 Geceleri yarasalar çıkmasın inlerinden
 Tüm duygularım sevgilime yönelsin

Yastık, yorgan istemiyorum odamda
 Bir kolun yastık diğeri yorgan bana
 Soba, ocak istemiyorum kış aylarında
 Sen varsın sevgilim başka bir şey aramam

Tutarım dünyayı dönüp geçmesin zaman
 Eksiltmem ömrümden, bir saniye harcamam
 Hep oyna, ip atla, şarkılar söyle
 Bağlama saçlarını bırak, yüzüme savursun rüzgar

Oturduğum sofrada ne yiyecek, ne içecek
 Tabak, kaşık, çatal istemiyorum
 Dudakların, mutluluk gözyaşların doyuracak
 Bizi gören Allah ölümsüz bir gençlik yaratacak

-9-

BU GİDİŞE DUR GEREK

Damlaya damlaya göl olmaz
 Damlaya damlaya sel olur
 Selin önü tıkanırsa göl olur
 Selin önü tıkanmazsa çöl olur

Yıllar boyu çağlar pınarlar, akar bu dere
 Dolmuyor bu vadi
 Taban delik, yamaçlar çatlak
 Toprak baygın, susuzluk vurgun

Dök oğlum dök, bu dipsiz kuyu
 Su tutmaz duvarlar yıkık
 Yalvar, daha da yalvar
 Cebrail'le vahiy gelecek bir gün

Hani Nuh tufanı vardı bir zaman
 Aman ha konuşma, giz aramızda
 Yaramızda evham, açma sar otur
 Bekle mehdi gelecek bir gün

Uzatma elini yüz metre öte
 Kanguru misali çifte atlama
 Sana tüm ekmek bana bir dilim
 Beş metre patiska, iki metre bez

Girersen bir bağa, ye karnın doyur
 Kesme dallarını, sökme kökünü
 İpekten giyin, mücevher takın
 Yakma bedestanı, bir çulu bırak

Çıkma saraylara indirecekler
 Bindirecekler boylu boyunca
 Bin kat giysen soyduracaklar
 Mezarda çıkaracaklar ağzındaki dişini

Koşma tuzlu suya içilmez deniz
 Hoş geldiniz kurulmuş sofraya
 Ye kardeş ye, kemikleri yut
 Giderken yine aç gitmek var

On metre uzunluk, beş metre geniş
 Allah Allah ne biçim çukur
 Alışmışın birine olsa gerek
 Sanki bu makberde başkası gömülmeyecek.

-10-

ADA

Bir aday'yım
 Acımasızca yontar dalgalar
 Koparmış beni sular
 Ah anam, ah karalar

Eritir toprağımı götürür
 Tortularım düşer sahillerine
 Çakıllarım gömülür derinliklere
 Diplerde ana kokusu var

Şahlanıt dalgalar yalnızlığıma
Tokatlar dört yanımı
Çekildikçe sıyrır, yırtar
Yine hüngür hüngür kayalar

İzlerim sizi vapurlar
Alay etmezsiniz ya
Uğrayın anlatın bana
Anamdan ne haber var

Yavruysam vardır anam
Ana sarar, ana öper
Gülümser, sever
Kanat gerer, saçları örter ana

Oluversin bir anda
En büyük deprem
Bitsin özlemim
Ayrılık yetti ana

Ada'yım sızlar yaram
Ne merhem ne saran var
Kumsallar kemerimdi
Kundağımda kayalar

Vurun dalgalar yosunlarıma
Damlasın birer birer kirpiklerimden
Martılar uğrayın özledikçe
Geçen yılların şoku üzerimde.

-11-

BEN

Benim namlum kalem
Mermilerim söz
Kitaplar sırrım
Defterlere yoldaşım ben

Diliyim, sözüüm güzelliklerin
Özlemlerin, duyguların sesiyim
Bekçisiyim yeşilliklerin
Sevgilerin pınarıyım ben

Kuşların yuvasıyım
Arıların kovanıyım
Yoksulların meskeniyim
Suların havzasıyım ben

Ban Âşık Turabi'yim
Turab benim anamdır
Yedirendir içirendir
Sonunda remimim ben

-12-

SENİ DÜŞÜNÜRKEN

Yere değmeden kar taneleri
Aktan da ak duvakla gelinlik
Suhuflardan, dört kitaptan
İndileri birleşerek okumak

Yakıcı bir kızılık
Şımarık dağlar
Huysuz tepeler
Perde perde isyankâr bulutlar

Yoluma örülmüş sımsıkı
Bir ağ dokunmuş ince ince
Tutsak eden duygularımı
Kemiriyor durdukça bir örümcek

Çakmış avuç içlerime gerdirerek
Salib örneği vücut
Bir an kendimi İsa sanarak
Yedi kat arşa yükselerek

Seni düşünürken kıyamet
Efsanevi Nuh tuhafını
Yalandan bir rüyanın işkencesi
Yakan, yıkan bir damla yaş

Kayan bir yıldız
Yırtılan sema
Toprağın tutsağı şimşek
Akar aşkımı izleyerek.

-13-

SONSUZA DEK

Kelebeklerin; kuşların uçuştığı kırlarda

Bir ben vardım bir de sen

Suların şarıl şarıl aktığı vadilerde

Bir ben vardım bir de sen

Gidiyorduk iki yanı çiçekli bir yolda

Sağ elimle sol elin sımsıkıydı birbirine

Karşımızda yemyeşil dağlar

Aksimizi izliyorduk masmavi suların durgunluğunda

Sarıyordun ara sıra sıcacık kollarınla

Sevgiden, mutluluktan söz ediyordun

Gözlerine bakarak dinliyordum seni

Mest ediyordun beni

Sakın hiçbir olumsuzluktan bahsetme

Aşktan, yaşamaktan gerçekleri anlat

Yıldızlar kayarsa kaysın kıskançlıklarından

Batarsa ay batsın, karanlıkta bıraksın

Umurumsa değil güneşin doğup doğmadığı

Sebn hiç batmayan güneşin yanımda

Bir baharsın, bir Gülşensin, bütününle bir hayat

Bir yaylasın, bir pınarsın dağların doruğunda

Kışlar yazaya dönmüyor, buzlar çözülüyor bana ne

En sıcak temmuz ayı sensin kollarımda

Azrail istifa etmiş görevinden iyi ya

Doyasıya sonsuza dek yaşayacağım seninle.

-14-

İMİKÂNSIZ

Bir dönebilsem ömrümden geçen günlere
Durdurabilsem zamanı olduğu yerde
Neler yapmazdım neler
Çocukluğumu, gençliğimi, sevgini yaşardım yeni baştan

Bir bulabilsem kaybettiklerimi hayatta
Yeniden başlayabilsem tutkularıma
Sevdiklerimin gitmelerine fırsat vermezdim
Tatlı, acı yaşardım aşkımla seninle doyasıya

Almış zaman gençliğimi, sevdiklerimi
Nereye götürmüş, kime vermiş
Bir sorabilsem, kalbimi götürenlere
Ne yaptılar, kime verdiler bir bilebilsem

Gelmişim bu koşunun sonuna
İlk önce varmışım ne yazar
Bilseydim en sona kalırdım, ya da
Otururdum başlangıç noktasında sonsuza kadar.

-15-

CUMHURBAŞKANIM

Sana sağlık, sana 3m3r, sana Şan
 Sana minnet, sana Őukran
 Sensin baş tacımız, sen y3ce insan
 Seninle y3celdik, sana selam

Delilimiz ilime, y3celiğe, irfana
 Değerimiz yurdumuzda, d3nyada
 Dervifler derviŐi, ilimin kalesi
 Deviremez bizleri hiÇbir d3Őman

Sana sağlık, sana 3m3r, sana Şan
 3lkemin, insanımın sembol3
 Lal olur dili seni anmayan
 Eğilmez başımız sen varken
 Yetmez bize başarılar
 Mansur, daim ordumuz
 Allah varken bize yardım eden
 Naciz v3cudun gider, unutulamaz sendeki ferman

Delilimiz ilime, y3celiğe, irfana
 Ehiliz seninle her işe d3nyada
 Marifetler diyarı seninledir T3RKİYE
 İlede varız sonsuza kadar cihanda
 Rezervisin, irŐadımızın ebedi garantisi
 Eller hep yazacak sendeki faziletleri
 Libasın ipek, reyahın amber maŐere kadar.

-16-

KORKMAM

Ben dağlara alışmışım
Kayalar, uçurumlar arkadaşım
Uykuyu, açlığı, susuzluğu unutmuşum
Ben doğarken bayrağa sarılmışım

Ben sulara alışmışım
Derinlikler, balıklar arkadaşım
Üstüm yosun, ipekleri unutmuşum
Ben üşümem ki sancağa sarılmışım

Ben havalara alışmışım
Bulutlar, kuşlar arkadaşım
Yükselirim, alçaklığı unutmuşum
Ben menzil tanımam, güneştir sınır taşım

Şahlanırım engeller olsa eğer
Bu toprak kutsal toprak
Bin defa şehit olsam uğruna değer
Şerit, yıldız fark etmez, bilir beni bilenler.

-17-

ÖLÜM VE HAYAT

Bahsetme sen ölümden
Kimdir bu aciz adam
Korkağın tekidir o
Ben korkaktan hiç korkmam

Ölümlle hiç tanışmadım
Hayatla arkadaşım
Dikerim fidanları
Bin bir şiir yazarım

Ölüme sormuşlar bir gün
Nerelere gidersin?
“çok bekleyenim var.” demiş
Saygısız, sevgisiz, tembellere ne dersin

Hayat bir serüvense, ölüm bir kervan
Gelir, konaklar, gider bu hanlardan
İzleri kalır geçtiği tüm yollardan
Alır götürmez, silemez çalışkanı hayattan

Ben ölümü tanımıyorumtan tanımak da istemem
Bilerek, severek hayatı yaşıyorum ya
Kendimi, ailemi, milletimi seviyorum
Ölüm hep korkar benden, eserlerim var ya

Saklamış eserlerim, karakterim
Çok sağlam bir zırhında
Ebedileşen hayatın müzesinde
Her zaman genç dağların zirvesinde

Hep okurum, hep yazarım
 El emeği, göz nuru ile
 Ben ölümü kovarım
 Ölüm bana yaklaşamaz, hep hayatı yaşarım

Ölüm ve hayat iki düşman akraba
 Biri silahlı biri silahsız, amansız düelloda
 Böylesi bir ortamda kim sağ kalır acaba
 Ölümün hiç şansı yok, hep hayata merhaba.

-18-

UYARIYORUM

Kimdir? Bu millet ve vatan seven
 Kimdir? Doğrudan, doğruluktan saptıran
 Kimdir? Küskünlüğe, düşmanlığa kandıran
 Kimdir? Bu gençleri birbirine kırdıran

Olanları görüyorum, duyuyorum
 Ayıp, günah, yazık diyorum
 Polisime, öğrencime sesleniyorum
 Yaptıklarınız hoşunuza gidiyor mu? Soruyorum

Gençlerimiz öğrencilerimiz nereye yöneldiler
 Ana kucağından mı öyle geldiler
 Kimlerin eline düştüler, ne öğrendiler
 Okumak için mi, olay yapmak için mi büyüdüler

Oğlumuz, abimiz, kardeşimiz, amcamızdır polisimiz
 Kötülüğü nedir bizlere, onunla kan davalımıyz
 Öğrenciler, gençler, polisler bir parçamız
 Umudumuz, geleceğimiz tek emelimiz

Bu millet ne olacak
 Yazık değimli bizlere
 Analar çok mu ağlayacak
 Hep yaş mı dolacak gözleri

Aramızda, ırz, kan, toprak davasını var
 Milleti parçalamak kime ne fayda sağlar
 Bu halimizle cehennem herkesi sarar
 Birliğe, kardeşliğe, insanlığa verelim karar

Olamaz, olamaz böyle diyorum
 Büyükler utanın size söylüyorum
 Kendinize gelin gençler uyarıyorum
 Sizleri böle görmekle kahroluyorum

Vatan, millet, insanlık sevgisi demek
 Milletin her ferdini diğerine mi düşürmek
 Birbirimizi düşman gözüyle mi görmek
 Milleti, güneşteki yağ gibi mi yavaş yavaş eritmek

Bu millet birdir, bu din birdir
 Asla millet parçalanamaz
 Asla dinde bu kadar tarikat olamaz
 Bir döner koltuk uğruna insanlık unutulamaz

Allah'ımız, kitabımız, dinimiz
 Vatanımız, bayrağımız, ÷lkümüz
 Birdir, birlik içinde her şeyimiz
 Her şey bir yana, biz insan değimliyiz

Kendimize gelmesek ey halkımız
 Böyle gidersek düşünün nerelere gideriz
 Birbirimizi ağlatırken biz
 Düşmanımızı güldürmez miyiz?
 Ne dersiniz?
 TARİHTEN SİLİNMEZ MİYİZ?

-19-

GÜN GELECEK

Bir güneşin, batışı, bir gecenin gelişi
 Sonun değil, sonum değil
 Çok güneşler doğacak, çok gündüzler gelecek
 Fırtınalar kopacak, nice seller akacak göreceksin

Tutmalıydın bir dilek, inanmalıydın bana
 İlki değil, sonu değil
 Bekleyeceksin balkonlardan bakacaksın yoluma
 Kırışacak yüzün ağaracak saçların üzüleceksin

Gün gelecek arayacaksın dudak izlerimi yanaklarında
 Bir değil bin bir değil
 Hasret denilen ayrılığın meyvesinden yiyeceksin
 Susayacaksın, göz yaşlarından kana kana içeceksin

Sıcaklar kavuracak, soğuklar donduracak seni
 Özlem değil, çile değil
 Kahrolacaksın, kendinden hesap soracaksın
 Döneceksin ilk başa, lakin beni göremeyeceksin.

-20-

ALIN YAZIM

Seni sevmek boyun borcum, alın yazım biliyorum
 Zamana sor, kalbime sor
 Gezerken, yatarken
 Seni sayıklıyorum, türkünü söyüyorum

Baharım, kışım, yazım, seninle yaşıyorum
 Gözlerime sor, kulaklarıma sor
 Yalnız seni görüyorum, sesini duyuyorum
 Sana doğru yorulmadan koşuyorum

Geçiyor ömrüm hep özlemini çekiyorum
 Soğuklara sor, sıcaklar sor
 Yolundayım gece gündüz yürüyorum
 Kendimi, açlığımı, çıplaklığımı unutuyorum

Toprak değil, ana değil niçin seni seviyorum
 Gönlüme sor, aşkıma sor
 Kaybolmuşum, kendimi sende arıyorum
 Atmışsın bir kenara ebediyen çürüyorum

-15-

KORKUYORUM

Depremlerden, yanardağlardan,

Sellerden, yıldırımlarda,

Fillerden, timsahlardan,

Köpek balıklarından

KORKMUYORUM

Ejderhalardan, çingiraklardan,

Kobralardan, boğalardan,

Aslanlardan, kaplanlardan,

Arılardan, akreplerden,

KORKMUYORUM

Mikroplardan, hastalıktan,

Açlıklardan, susuzluklardan,

Savaşlardan, yangınlardan,

Bombalardan, füzelerden,

KORKMUYORUM.

CEHALETTEN, YALNIZLIKTAN

İNSAN CİNSİNDEN KORKUYORUM.

-16-

ZAMAN

Günler geçiyor, gözyaşım dinmiyor
Akıyor yağmur gibi, sel gibi
Zaman durmuyor
İhtiyarlatıyor gençleri, solduruyor güller
Sevenleri ayırıyor,
Hain gibi, zalim gibi
Acımak bilmiyor, aman dinlemiyor
Tüketmiş baharları, yazları göstermiyor
Bir kış gibi, bir gece gibi
Bedenim ısınmıyor
Bitmiyor çileler, kahrediyor sevenleri
Bir ömür tükeniyor
Yel gibi, rüya gibi geçip gidiyor.

-17-

CUMHURİYET

Karanlıklara güneşin doğduğu gibi
 Bitkilere yağmurun yağdığı gibi
 Hastalara, dertlilere şifa geldiği gibi
 Öylesin, daha da güzelsin Cumhuriyet

Ananın çocuğuna şefkatinden de güzel
 Kâinatın kendisi seni yürekten ister
 Gökte melek, cennette huri, gönüller sevgilisi
 Hayatın ta kendisi, insanlığa simgesin Cumhuriyet

Kutsallığın tartışılmaz, insanlığa büyük nimet
 Musallat olamaz bize seninle hiçbir felaket
 Seninle doğar, seninle asla ölmezbu millet
 Damar damar, nefes nefes ebedi cansın Cumhuriyet

Saymakla bitmez ki faziletlerin
 Güneşsin, yağmursun,
 topraksın, anasın
 Beyinsin, yüreksin, gözsün
 Sırat köprüsünde nursun, cennette kılavuzsun Cumhuriyet

Yeni doğuşundur yetmiş beşinci yılın
 Bizlerle nice yıllar genç kalacaksın
 İhtiyarlamazsın, aklaşamaz bir kılın
 İnsanlık durdukça şüphesiz duracaksın Cumhuriyet

-18-

HASRETİN

Güneş battı, dünyama hüznün çöküyor
Koskoca dağlar kayboldu görünmüyor
Ne zaman geçecek geceler ne zaman
Sevgilim ne zaman geliyor?

Ovalar gömüldü karanlıklara
Yıldızlar içimi aydınlatmıyor
Bekliyorum güneşin doğuşunu lakin
Ufkumda aydınlık hiç belirmiyor

Zifiri mekânda, etrafım gözüküyor
İçimde bir ateş, ne kadar yandığım bilinmiyor
Uykuya hasret gözlerim
Ağlıyorum gecelerde, sevdiğim fark etmiyor

Bakıyorum gökyüzüne, yıldızlar kayıyor
Bekliyorum gündüzleri deli gönül sabretmiyor
Ya rab'bim çekiyorum çileleri
İçimde kara sevda, hasretin hiç bitmiyor

-19-

NEDEN

Neden yaratılıştaki farklılıkları tasvip etmiyorsunuz?

Bir çiçekte çeşitli renkleri görmüyor musunuz?

Atmosferde nice değişik olaylar yok mudur?

Gökyüzünde türlü türlü cisimleri fark fark edemiyor musunuz?

Yer kürede çeşit çeşit renk renk toprakları, taşları

Yosunu, boduru, kocaman ağaçları,

Ovaları, dağları denizleri, okyanusları,

Tatlı tuzlu, derin, sığ gölleri

Kuşlara bakın, uçuşları, yürümeleleri, renkleri, sesleri

Büyükükleri, yuvaları

Karalar âlemi, sular alemine bakın

Sayısız yiyecekler, sebzeler, meyveler

Allah'ın birer lütfü değil midir, kullarına?

Bütün çeşitlilikler, zenginliktir, güzelliiktir

Bunları reddetmek Allah'a karşı gelmektir

Doğaya, var oluşa, insanlık kavramına ihanettir

Herkes diğeriini insan olma olgusuyla bilmeli

Kim olduğumuzla değil ne yaptığımızla anılmamız

Bu faniden birbirimizin günahıyla gitmemeliyiz.

-20-

SENİN İÇİN

Her günün doğuşunda ölebilsen
Dünyadan kopabilsem
Bir ruh olabilsem senin için
Sen kimsin, sen nesin?

Seni kabem eylesem
Her zaman tavaf edebilsem
Düşünceye kadar dönebilsem
Toprak olabilsem senin için

Bir elbise olabilsem, giy beni
Toka olsam, kemer olsam, sar beni
Sürme olsam, kına olsam, sür beni
Sana bir sevgili olabilsem
SEV BENİ...

-21-

RASTLANTI

Kaçıncı güzelsin sen gördüklerimden
 En son, evet en son güzelsin sen
 En çok sendin beni etkileyen
 Hayallerimi bambaşka eden
 Eskimiş duygularımı temizleyen
 Güzellerin en güzelisin sen
 İsmi bilemiyorum senin
 Önceden de görmüşlüğüm yok
 En güzel rastlantı bu
 Hastanede beklerken seni görmek
 Sen kimsin sana sorabilmek
 Seninle tanışmak ne güzel

Annenle beraberdin
 Annen senden, sen annenden güzeldin
 Günlerden 20 Mart 1978 pazartesi
 Haydarpaşa askeri hastanesi'nde
 Saat on, onbir arası
 Dahiliye bölümünün önünde bekleyen
 Evet, sen, sendin orda oturan
 Kendini oradan hatırlayacak mısın bilmem

Kot pantolon, hafif mavimsi gömlek
 Üstüne siyah, kareli bir mont kemer
 Ayaklarında siyah topuklu kunduran
 Kollarında kürklü bir manton vardı
 Hatırlıyor musun sen
 Bilmem, kendini tanıyabildin mi
 Bu şiirimden

-22-

İSTANBUL

İndim sahilinde yürüdüm yavaş yavaş
Nasıl olmuşsunun ey istanbul?
Caddelerin, denizlerin, gökyüzün
Her yerinde bir telaş

Yürür kadınların hızlı adımlarla
Bir telaş içinde koşar erkeklerin
Çok garip, çok yaman geceler İstanbul'da
Sarayburnu, surları, Ayasofya'sı
Sultanahmet'i bir tarih olmuş

Haliç'e esir düşmüş tekneler gündüzleri
Gece saat birleri bekler kurtulmak için
Martılar, güvercinler, yerliler, turistler
Karışmış birbirine, uçaklar, vapurlar, trenler İstanbul'da

Serpilmiş balıkçı tekneleri nokta nokta
Demir atmış Marmara'da vapurlar
Hiç benzemiyor giden gelene
Birisine bir şey sorsan der bilmem
Buruşturur dudağını dercesine bana ne
Dururum, döner kendime sorarım
BURADA İŞİN ne

-23-

OLMAK İSTEMEM

Ne zalım ne de mazlum
Ne katil ne de maktul
Ne ağlatan ne de ağlayan
Ne asan ne de asılan
Ne yakan ne de yakılan
Ne süren ne de sürülen
Ne üzen ne de üzülen
Olmak istemiyorum
Sayan,
Sayılan,
Seven,
Sevilen olmak isterim.
YETMEZ Mİ?

-24-

UNUTULUR MU?

Unutulur mu akan kanlar
Unutulur mu boşuna çıkan canlar
Unutulur mu diri diri gömülenler
Unutulur mu kendini hürriyete verenler
Unutulur mu erkekçe ölenler
Sana soruyorum cevap ver
Susma alçakcasına
Senden hesap sorulacak
Hesabın sonucu mutlaka çıkacak
Omuzlarda yük olanlar
Ayaklar altına kadar alçalacak
Unutulur mu beşiklerde ölenler
Unutulur mu bir gözle dünyayı görenler
Unutulur mu insanlığa kılıç vuranlar
Unutulur mu pis kılıcı silen kanlar
Ruhlar göklere buharlaşacak
O baharla bir gün bulutlanacak
Şimşek çakacak, gök gürleyecek
Su değil oralardan kan yağacak
Yağan kanla tüm ırmaklar coşacak
Coşacak, coşacak ve insanlık bir daha şahlanacak
Unutulur mu yerden yere sürülenler
Unutulur mu gidip de gelemeyenler
Dur, bir daha sorulacak
Unutulur mu insanlık sevdasıyla çarpan yürekler
Unutulur mu parça parça gömülenler
Unutulur mu hürriyet aşkıyla can verenler.

-25-

PERİŞANIM

Bir gecenin ortasında
Yalnızım perişanım
Hep suçluyum yaptıklarımla
Hep mazi eder tedirgin
Bir şeyi anmak istemiyorum
Saplanır içime
En uzaklardan gelen bir ok
Dünyam kapkaranlık bir rüya gibi
Her şey bana anlamsız
Bir şeyden hoşlanmam sanki
Bir bulantıdır hayallerim
Her şeyimle bir bulut
Hayat ile küskün, önümde ölün
Ya kal, ya da git
En uzaklara git.

-26-

YOK

Hayat yolunda yalnızım
Ne önümde, ne arkamda
İnsanı olmayan bir dünyada
Sanki gökten düşmeyim

Nereden gelmişim, nereye gidiyorum
Senelerdir yalnızlığım la yaşıyorum
Sevmek istiyorum, sevilmek istiyorum
Yalnızlığımı paylaşmak istiyorum

Öyle yalnızım ki
Taşım yok, toprağım yok
Anam yok, babam yok
En kötüsü de
Sevdiğim yok, sevenim yok, yok

-27-

DERTLİ

Öyle bir gün düşünüyorum ki
O günde her şey değişmiş olacak
Ben başkasının sen başkasının
Köprümüz yıkılmış olacak
Geçmişini anacak mıyız? Bilemiyorum
Mazi dertli, günüm dertli, can dertli
O gün sevenin bir daha yıkılacak
O günü gelişini kim durduracak

Sakla gülünü koklatma başkasına
Zamanı gelir, sevene koklat
Ömür boyu bağlı kalacak sana
Çözme bağları bir düğümde sen at
Islatsın birbirlerini dudaklarımız
Tut ellerimi ellerinle yüzüme bak
Ölsem o zaman halin ne olacak

O anda bırak ellerimi
Üzülme buz kesilmiş vücuduma
Ölünce herkes ayrılacak
Ölmeden kavuştuk mu ki
Vücut dertli, can dertli, mezar dertli
Ve böylece kalan dertli, giden dertli olacak

-28-

ACIMIYORUM SANA

Daya elini
Yanağıma daya
Derin derin düşün beni
Nasıl seviyorum seni
Duygusal olma
Ağlama ağlama
Acımıyorum sana

Yaptıklarına bak
Sen ne yaptın bana
Bir kefeye koy
Ağırlık benden yana
Duygusal olam
Ağlama ağlama
Acımıyorum sana

Hala ben benim
Değişmem sana
Kendinden hesap sor
Söylenme boşuna
Sen suçlusun
Sen pişmansın
Acımıyorum sana

-29-

HASRET

Her zaman buğulu gözlerimle
Dünyayı nasıl gördüğümü sor
Her taraf bir gökkuşağı
Her yanım sessiz, sensiz

Bir gün beni görürsen
Dur karşımda bir heykel gibi
Seni çok sevimli ve neşeli göreceğim
Buğulu gözlerimle

Yaklaş elini alınma koy
Nasıl yanıyorum alev alev
Daya kulağını kalbime koy
Nasıl adını sayıklıyor

O zaman ne düşündüğümü sor
Anlayamazsın, anlatamam
Sevmek, sevilme ve unutulmaktan daha zor

-30-

BEN NEREDEYİM

Alın yazımsın
Silemediğim
Kaşlarımsın
Göz bebeğimsin
Avuç avuç içtiğim
Göz yaşarlımsın
Parlayan yanaklarımsın
Burnumun içindesin
Duyduğum en hoş koku
Dudaklarımdaki ıslaklık
Ağzımın en hoş tadısın
Boynumun borcusun
Hiç ödeyemediğim
Kollarımın bırakamadığı
Ayaklarımın bastığı
Toprağımsın
Soluduğum nefessin
Sensiz olamam ki
Sorduğumda
Evet diyorsun
İşte biliyorsun
Damarlarımdaki kanımsın
Bedenimde canımsın
Aşk budur bence
Bundandır sana tutsaklığım
Asaletim, mertliğim
Bundandır
Ben neredeyim

-31-

YAVRULARIM

Sizleri düşünmek, sizlerle olmak ne güzel
Sabahları sizlerle uyanmak
Sizlerle bir sofrada oturmak,
Bu gerçekleri yaşamak ne güzel yavrularım

Hasretinizle yanan kalbimin ateşini söndüren
Sevginizle buharlaşan gönlümün zerreciklerini toplayan
Bulutları kıskanıyorum
Bir yanardağ gibi fişkıyorum
Bir çöl fırtınası gibi esiyorum
Cehennem ateşi gibi yanıyorum
Sizleri seviyorum, sizleri arıyorum
YAVRULARIM.

-32-

ARKADAŞ

Uzat bana ellerini
Gidiyorsan dön geri
Dön gözlerime bak
Sana bir şeyler anlatacak
Lütfen dikkatlice bak
Anla beni arkadaş

Yaklaş yaklaş duy sesimi
Sana söylüyorum
Senden isteklerim var
Dinle beni arkadaş
Senin kalbini istiyorum
İçine taht kuracak
Öyle istiyorum ki
Yalnız beni sığacak
Öyle istiyorum ki
Ruhunda sığınacak

Alacaksan canımı al
Bana bir şey olmayacak
Senden bir şey istiyorum
Hürriyet erkekçesine
Yaşamak istiyorum, İnsancasına arkadaş

-33-

SEVİYORUM

Vatanımı, milletimi, devletimi
Taşımı, toprağımı, suyumu
Küçüğümü, büyüğümü, Atamı
Amirimi, memurumu, çobanımı
Dünyamı seviyorum

Dayanamıyorum, içim içim kaynıyorum
Sel gibi, dalga gibi coşuyorum, taşıyorum
Malım, mülküm, varlığım
Vatan için, millet için feda olsun diyorum

Seviyorum, söyleniyorum, yazıyorum
Memleketimde, dünyada, kainatta
Kötülükler olmasın diyorum
Arabı, Türkü, Kürdü, Çerkezi
Alevisi, Sünnusi, Hıristiyanı, Ermenisi
Dünya için vatan için, millet için
Allah için sevin birbirinizi diyorum
Sizleri seviyorum.

-34-

ALÇAK

Hani o ilk tanıştığımız gün var ya
 O saati aforoz ediyorum içimden
 O gün sen olmamalıydın dünyada ya da ben
 O günü yaşamamalıydık ikimiz
 O gün yok olmalıydık birimiz ta sabahtan
 O gün doğmamalıydı dünyaya güneş
 Daha ne diyebilirim.

Kırılmış olsaydı ayaklarım
 Yürümezdim o kaldırımları ve seni görmezdim
 O gün dünyama bir renk ümitlerime can katmıştın
 Açmıştı solmayacak çiçeklerim
 Hazanda bile seninle

Her şey o gün olmuş, hep orada kalmıştı bunlar
 Yağmurlar altında ıslak, ayaklar altında ezik
 Öyle kötü bir aşk; beğenmişim seni
 Samimi bir tebessüm vardı yüzünde sandım
 Öyle yakınsın ki bana içimde seni gördüm
 Seninle mutlu olacağımı sanmıştım

Kötülüklerle dolu olduğunu ve bütününle bir tuzak
 Nazara bir insan, aşka bir gangstersin meğer
 Seninle olmak ölmekten beter
 Silelim hep hatıraları o günü yaşamamışçasına

SEN SAHİLİNDE DEVAM ET

BENİ DENİZİMDE UNUT

-35-

İLK AŞKIM

İlk aşkım sensin
Aşk, sevgi seninle doğdu bende
Dünyada ilk sevdiğim sensin
Seni asla unutmam

Arkadaşım var
Seviyorum dediysem yalan
Seni nasıl sevdiğimi
Nasıl sevmeni istediğimi
Anlatmak için inan

Rüyalarımnda hep berabersin
Günler uzak, ölüme razıyım
Aramızda olmasa firak

Gülşenimde şah gülü
Hazanda solmayacaksın
Mezarda bile sen unutulmayacaksın
Sev sevil
Tüm sevgiler dudaklarda birleşecek
Seven kalpler asla ölmeyecek

-36-

VERGİ

Ver vergini vatandaş
İstemeye yüzün olsun
Okulların, hastanelerin yapılsın
Yolların açılsın, barajların kurulsun
Yetimlerin, ihtiyarların barınsın
Ordun güçlensin, düşmanların dost olsun
Fabrikalar yapılsın, işsizlerin kalmasın
Dikilsin direkler, çekilsin teller
Hiçbir köyün karanlıkta kalmasın

Kazancın helal olsun
Rahat olsun vicdanın
Yardımın olsun düşkünlere
Sularında gemilerin yüzsün
Semalarında uçakların uçsun
Kalmasın susuz toprağın
Her ovada yeşersin yaprağın
Cennet olsun her tarafı vatanın
Rahat olsun yaşayanın, bu toprakta yatanın

-37-

VAR YA

Bir eve giriş

Gözlere bakış çok derinden var ya

Bir boyun büküş

İçli bir bakışla

Klbe dalış var ya, okşarcasına

Kalpten kalbe uzanan

İncecik bir köprü

Taş taş yıkılırcasına var ya

Bir elveda deyiş

El ele koyuş var ya, yanarcasına

İlk adımı atış

Arkama geliş

Gözlerime bakış var ya, kalbe girercesine

-38-

BEKLEYİŞ

Bekledim yolunu gelirsin diye
Düşünemiyorum senden başka bir şeyi
Hep duyuyor sesinin yankılarını, kulaklarım
Dolmuş damarlarıma sevgin
Kendim olmuşum sanki sen
Bambaşka hisler verdi bana bu ilk bekleyiş

Yazdım, akışını seyrederken bu şehrin
Ne hisler kaynıyordu kalbinde şairinin
Söndürecek mi ateşimi söyle
PTT'de beklerken aşkına yazdığım bin şiirim

Hayal mi gerçek mi yaşadıklarımız
Bir romanın kahramanları mıyız
Hür doğmuşuz, şimdi kimin esiriyiz
Biz yalnız sevgimizin esiri ve birbirimizin hasretlisiyiz

-39-

KAPKARA

Duyuyorum, görüyorum, anlıyorum yapılanları
Ne haddim düzeltmek ah bu insanları
Yapıyorlar, bozuyorlar, yakıyorlar canları
Ah çekiyorum, kahrediyor bu dünyanın
Hanedanları.

Ne istiyorlar, doyamıyorlar haksızlıklara
Minnetleri var balıklara, gökte uçan kuşlara
Hasretleri var sığmamaya tarihe, destanlara
Gittikçe batırıyorlar derinliklere, karanlıklara

Utaniyorum büyüklerin küçülmelerinden
Yaralıyor yaptıkları kâinatı derinden
Koparıyor beni benden, beklentilerimden
Yaş, kan karışık akıyor gözlerimden.

Aysız, yıldızsız bir geceden de beter
Güneş hiç mi doğmayacak
Ya Rab, halimize acıyan hiç mi olmayacak
Bu yaşam karanlıktan, işkenceden de beter
Sözler kara, yüzler kara, kapkara.

-40-

BEN ATATÜRK'ÜM

Ben sizlerden biri değil miyim?
Aynı dili konuşan, aynı tarihe sahip olan
Aynı havayı soluyan
Aynı toprağa gömülen ben değil miyim?
Ben ATATÜRK'üm

Bu vatan uğruna savaşmadım mı?
Bu toprak uğruna can vermedim mi?
Türk'ü dünyaya, dünyayı Türk'e mal etmedim mi?
Ben ATATÜRK'üm

Yurtta barışı, dünyada barışı
Sevgiyi, saygıyı kalplere dikmedim mi?
Yoktan var olmayı, ölüyken dirilmeyi öğretmedim mi?
Ben ATATÜRK'üm

Vatanda kardeşliği, evrende insanlığı
İstikbali göklerde göstermedim mi?
Düşmana düşman, dosta dost olmayı
Söylemedim mi? Ben ATATÜRK'üm

Bağımsızlığı ilke, toprağı ülke
Hürriyeti, cumhuriyeti, eşitliği, laikliği
Benimsemedim mi? Ben ATATÜRK'ÜM.

-41-

NEVRUZ

Mevsimlerin oluşumu dünyada
Bir nimettir, fazilettir, güzelliştir
Bayramların varoluşu yaşamda
Berekettir, güzelliştir, kardeşliştir

Duyarız içimizde sevgileri saygıları
Yazarız, söyleriz şiirleri, ezgileri
Şen olur gönüller barışır küskünler
Bir bayramdır bayramlardan nevruzum
Herkesle kutlamaktır arzum

Bir canlılık tabiatın varlığında
Bahçesinde, ovasında, dağında
Kuşların, kelebeklerin uçuşunda
Açmış çiçeklerin, yeşeren ağaçların dallarında
Nevruzum yazılmış, destan olmuş
Bayram olmuş kardeşliğin, yeniliğin ocağında

-42-

MUSTAFA KEMAL - MUSTAFA İNÖNÜ

Mustafa KEMAL, Mustafa İNÖNÜ
 Onları bekliyordu vatanın her yönü
 Bir kasırgaydı düşman, sanki kesilmez ölü
 Öyle derin bir ufuk sanki yok sonu
 Dağ gibi bir set can KEMAL, can İNÖNÜ

Fırkalar bir bir göğüs gererken
 Kan ekilirken zafer biterken
 Analarımız ağlıyordu düşman gülerken
 Öyle bir gün ki güneşten çok erken
 Düşman hezimette, Mustafalar zafere giderken.

Bir kâbus düşmana ya Allah sesleri altında,
 Sarhoş mu sersem miydi düşman o anda?
 Tatlı bir tebessüm belirmişti vatanda,
 Belliydi sırt sırta vermiş Türk Ulusu,
 Küçüğü, büyüğü Çanakkale'yi titreten Mustafalarda

Düşman kıvranıyordu mağlubiyetin çaktığı arla
 Cennete dönüştü o cehennem Anafarta'larda
 Köylüsü, şehirlisi, kadını, erkeği bir arada
 Vatan uğruna can vermişti Dumlupınar'da
 Hürriyetin, cumhuriyetin tohumları ekildi oralarda

Gölgesinde oturduğumuz kutsal ağaç henüz fidandı
 O fidanı ağaç yapan dökülen kandı
 Ey Türk ulusu! Ey Mustafalı nesil
 Besle bedeni, kesme dalını, ye meyvesinden
 Çocukları kastedecek almaya senden

Kulak ver, gözünü aç bir öğüt benden
Bir veraset kalsın ecdadından,
Senden, gelecek nesillere ebediyen.

-43-

ÖYLE SEVDİM

Darmadağınık saçlarınla
Bronzlaşmış yanaklarınla
Yalın, tozlu ayaklarınla
Nasırlaşmış ellerinle
Seni sevdim

Seni, seni bir sevdim ki
Anlatamıyorum
Titriyor ellerim
Yazamıyorum
Çizemiyorum resmini
Hep hayal ediyorum

İneklerden süt sağarken
Çamaşır, bulaşık yıkarken
Taş duvarlara
Tezek yapıştırırken
Seni öyle sevdim

Seni, seni bir sevdim ki
Elinde testinle
Tandırda akmek yapışınla
Elinde kazmanla
Başaklar arasında

Seni, seni bir sevdim ki
Göz yaşlarımla
Gülümsemele
Ceylan gibi kaçışınla
Turna gibi uçuşunla
Keklik gibi ötüşünle
Bir gül gibi kokuşunla
Bir kalem tutuşunla
Bir kitabı okuyuşunla

Seni, seni bir sevdim ki
Kays utanmış
Kerem kaçmış
Ferhat dağlara sığınmış
Ben seni
Sana göre sevdim.

-44-

YALNIZIM

Sakin, kimsesiz, karanlık bir köşesinde İstanbul'un
Garip, yalnızım beş parasız o uzun gecelerde
Sabah aydınlığının karanlığı kovaladığı
Erken saatlerde uyanan ve boğazda
Siren çalan dertli bir vapurun sesi
Sanki karanlığı delerek kulağıma geldiği
Ve yavaş yavaş uyandığımı, perişan yapayalnız
İstanbul'un milyonları arasında yalnızım
Her taraf bir çöl, her şey anlamsız
Boğazı, haliç'i hatta Marmara'sı
Kuru bir vadi susamışçasına
Yalnızlığım içinde durgun
İstanbul'da, dünyada, mahşerde bile inanın yalnızım
Kimsenin elini sıkamadığım
Yanılmıyorsam
Düğünümde, balayımda, yalnızım

-45-

HİÇ YAŞAMADIM

Sevmeyi anlattılar
Aşkı sevdayı
Ayrılığı, gurbeti
Hasreti çileyi anlattılar
Hiç yaşamadım

Gecelerde ağlamayı
Çöllerde yanmayı
Soğuklarda titremeyi
Diyar diyar sürünmeyi
İşkenceleri anlattılar
Hiç yaşamadım

İhaneti vefasızlığı
Nazi, dargınlığı
Dışlanmayı, unutulmayı
Aldatılmayı anlattılar
Hiç yaşamadım

Sen varsın ya
Seni tanıdım
Seni sevdim
Sana bağlandım
Baktığım aynalarda
Hep seni gördüm

Seni gördüm
Seni öğrettin
Şimdi öğrendim
Acıları tattım
Sevilen neler yaparmış
Seven neler çekermiş
Sevda yakmaz demiştim
Ben kül oldum
Ayrılık hasret
Beklemek kolay demiştim
Ben yol oldum
Durak oldum
Geceler boyunca
Dilim duada
Kirpikler ıslak
Karlı buzlu sokaklarda
Seni düşünürken
Kendimi çoktan unuttum.

-46-

VEDA

Bir sezgi anıdır, bir duygu olayıdır
Kelimeler, cümleler anlatamaz
İzahı olmayan bir üzüntüdür veda
Bir yangından beter bir yıkılış, bir tükeniştir
Titrer dudaklar, nemlenir gözler
Burkulur kalpler tükenircesine
Bakışır gözler donarak birbirlerine
Susar diller, kilitlenir ağızlar
Çok derinden çekilir nefesler ahlarcasına
Eller havada sallanır bir şey koparcasına

Uzun bir bekleyiş başlar, bitmeyecekmiş gibi
Bir ümitle, bitmeyen bir sabırla yaşam sürer
Telefonlar, mektuplar, söndüremez kalplerdeki ateşi
Ne yazsam tatmin olamıyor duygularım
Rüyalar bazen sevinç, bazen tedirginlik verir
Günler geçmiyor sanki sanki dünya durmuş dönmüyor
Ya Rab sabır ver bu hasret bitene kadar
Ya Rab ne olur yaşayayım sevdiğilerim gelene kadar
Ne olur sürmesin bu ayrılık ölene kadar

-47-

GÖREMİYORUM

Olması gereken olgunluğu göremiyorum
Ne şehte, ne şahta, ne padişahta
Ne çalışanda, ne çalıştıranda
Hoşa gidecek bir şey bulamıyorum.

Utaniyorum, bakamıyorum, söyleyemiyorum
Hep sitem, hep şikayeti hep kötüleme
Ne hükümette, ne de millette
Olması gereken özellikleri göremiyorum.

Öğretmenin öğrencide, öğrencinin öğretmenden
Babanın evladından evladın babasından
Ustanın çırağından, çırağın ustasından
Bu kadar yakınmalarını anlayamıyorum.

Ne yazanda, ne çizende
Ne okuyanda, ne dinleyende
Ne seyircide, ne oyuncuda, ne de hakemde
Olması gereken insanlığı göremiyorum.

Bilemiyorum ,anlayamıyorum, utanıyorum
Söyleyemiyorum, sıkılıyorum, kahroluyorum
İnsanlarda insanlığı GÖREMİYORUM.

-48-

YAŞIYORUM

Hayatı yaşıyorum

Sevinçleri, üzüntüleri, yalnızlıkları

Açlıkları, toklukları, eğlenceleri

İşkenceleri, özlemleri, nefretleri yaşıyorum

Dostlukları, düşmanlıkları

Vefaları, ihanetleri

Ayrılıkları, kavuşmaları

Sıcakları, soğukları yaşıyorum

Ağrıları, mestleri

Korkuları, cesaretleri

Sevmeleri, seilmeleri

Sağlıkları, hastalıkları, uykusuzlukları

Hayatı yaşıyorum, ölüme gidiyorum

-49-

CAN DAMARI

Baharda açılır güllerin şahı
Kimseye gül verme, tükenmez ahı
Can damarı gülüm solacak bir gün

Kavuşamayacaklar doğmasın dünyaya
Sevgi, özlem, ayrılık ateşiyle yanmasın
İçli içli bakıp vermesin gözleri ilham
Isıtmasın avuç içleri
Kalbe dolmasın sevgi, hasret
Ayrılık vermesin mezarda acı.

Bedenimden ayrılmayacak unutulmadıkça canım
Kendisi unutmayacak ki
Kalplere uzanan aşk köprüsü yıkılmadıkça
Dünya, yaşam çok tatlı olacak

Eğer birgün unuttur da beni anmazsan
Öleceğimi bil, sevgimi helal etmeyeceğimi unutma
Dünyada, mezarda, mahşerde bile
Unutmamak, unutulmamak için, CAN DAMARI

-50-

EY İSTANBUL

Yıllar sonra döndüm sana ey İstanbul
Gördüm ki her yerden silinmiş ayak izlerim
Adımı, sevgilimi kazıdığım ağaçlar kurumuş, kesilmiş
Unutmuş beni cami meydanlarındaki güvercinler
Tane satan ihtiyarlar, dilenciler

Özlemiştim uçaklarının, vapurlarının sesini
Büfelerinin hardalını, sosisini
Uçuşan martıları, sığırcıkları, kuğuları
Ayasofya'da, Sultan Ahmet'te turistleri özlemiştim

İçimde bir burukluk, duygularım karışık
Köprülerin üstünde yıldızlar gibi binbir ışık
Ah...Çok derinden çekiyorum nefesimi
Geçen yıllar söndürmüş yaşam hevesimi
Bir haber verebilsem sevdiğime geldiğimi

-51-

KALEM, DEFTER, KİTABIM

Sensin benim her şeyim
Kalem, defter, kitabım

Zevk almazdım yaşamaktan
Hep kaçardım konuşmaktan
Yoksun kalırdım yazmaktan
Sen olmasaydın kalem, defter, kitabım

Nasıl yapardım resimleri
Yazar mıydım güzelim şiirleri
Eli öpülesi öğretmenleri tanır mıydım
Anneme, babama, sevgilime, arkadaşşıma
Ne yazabilirdim
Ne olabilirdim
Sen olmasaydın kalem, defter, kitabım

-52-

YALNIZINIM YANARIM

Issız, karanlık gecelerde yalnızım
Unutulmuş bir yabancı bu ellerde
Aşkı hayallerle süsüler yazarım
Sessiz açan güller mehtaplı gecelerde
Yalnızım yanarım

Anarım andıkça tatlı, hoş ve acı
Acılar da derinden ızdırıp veriri
Sevda gönül kapısında bir hancı
Böylesi durakta kervanlar erir
Yalnızım yanarım

Nemli bir rüzgar ve sahilin ıslak kumlarında
Maziden neden acı duygular bilmem
Bunca yıl tutsak gurbetin yollarında
Yıllar yıllarda yalnız bıraksa kimseyi üzmem
Yalnızın yanarım

-53-

BAŞIM DİK GEZERİM

Dilim yalanı bilmez söylesin
Ellerim de çok kısa
Kötü konuşacağıma susarım
Başım dik gezerim

Yürürken incitmem karıncayı
Girmem başkasının bahçesine, bağına
Takılmam komşuların kulağına, gözüne
Başım dik gezerim

Yaparım derslerimi, ödevlerimi
Tutarım sözünü, öğretmenlerimin
Sayarım, severim büyüklerim, küçüklerimi
Başım dik gezerim

Muhtaçların yardımına koşarım
Herkesin iyiliğini isterim
İnsanca, hakça paylaşmayı severim
Başım dik gezerim

-54-

ÜLKEM

Benim ülkem TÜRKİYE
Benim ülkem Avrupa, Asya
Afrika, Antartika
Adalar, Kutuplar, Amerika
Benim ülkem TÜRKİYE, bir harika

Benim ülkem TÜRKİYE
Benim ülkem Çin, Almanya
Arabistan, Habeşistan ,Nijerya
Brezilya, Avustralya, Japonya

Beyazım, sarıyım, simsiyahım
Muhammed'iyim, Musa'viyim,İsa'viyim
Türküm, Kürdüm, Arabım
Çinliyim, İngilizim, Rusum
Ben cennet vatam TÜRKİYE'liyim

Benim ülkem yeryüzü
Benim ülkem gökyüzü
Benim ülkem Kâinat
Benim ülkem TÜRKİYE'm

-55-

KİME YAZIYORUM

Başbakana, bakana, milletvekiline
Hacıya, hocaya, görene, köre
Topala, dilsiz, sağıra yazıyorum

Çobana, çiftçiye, meslek sahiplerine
Küçüğe, büyüğe, yönetene, yönetilene
Zalıma, mazluma sesleniyorum

Okuyana, dinleyene, öğretene
Öğrenene, sevene, sevilene,
Öğretmene, öğretmene, öğretmene
İnsana yazıyorum

-56-

BİR ÇOCUK VARDI ADI ÖZGÜR

Tutsaklığı düşünemem
Özgürlükse bitimsiz
Boş kurgudayım
Günlerce
Remak almadan
Ya uykusuz kaldığım geceler
Elim
Uzanamazken sabaha
Gerçeği gördüm
Oluşumun özünde
Ne yavandı
Ağaçlarda hürlük
Ne yalandı
Hayvanlarda
Yüreğimde burukluk
Yorgunluk bedenimde
Bendim özgürlüğü yiyen
İrkildim
Meşalemi yakmak istedim
Adı özgür
Gündüzleri bitimsiz
Varoşları
İncitmeden yaşamaya
Var mı gücün
Demirleri eritmeye
Duvarları yıkmaya
Gözyaşları durdurmaya
Var mı gücün
Varsa

Sönmez yaktığın meşale
Varlığın
O zaman insana benzer

Bursa-1987

-57-

UÇURTMA

Barış ve kardeşlik yazılı
Bir uçurtma uçurdum
Gökyüzüne, devletlerin üstüne
Dağları aşacak, dünyayı dolaşacak
Herkes kendi diliyle okuyacak
Güller takmıştım kenarlarına
Kıtaları dolaşırken bırakacak
Bulutlara, ağaç yapraklarına
Sevgiyi, saygıyı, kardeşliği yazacak

Bir güvercin çizmiştim ortasına
Ekvatorundan, kutuplardan uçacak
Okyanuslara, dağlara
Barışı, dostluğu kazıyacak

Füzeler, bombalar yüklemiştim üstüne
Gezenlere, yıldızlara, kâinata yetecek
Uzaylılara, dünyalılara
Çiçekler atacak
Bir uçurtma uçurdum
İnsanlığı öğretecek.

Antakya-1997

-58-

O DÜNYADA ORADA YAŞAMAK İSİTOYURM

Orada insanlar ne yapar biliyor musunuz?

Orada insanlar birbirlerini severler

Birbirlerinin rahatı, huzuru

Yararı için çalışırlar

Orada insanlar

Kendilerine istedikleri iyilikleri

Başkalarına da isterler

Orada insanlar kötülük düşünmezler

Doğayı temiz tutarlar

Birbirlerini rahtsız etmezler

Orada insanlar

Sevinçlerini, üzüntülerini paylaşırlar

Birbirlerini küçümsemezler

Orada insanlar

İnsan oldukları için

Birbirlerine en yüce değerleri verirler

Orada insanlar

Dil, din, ırk, cinsiyet, renk

Düşünce farklılıklarını görmezler

Kişiliğe be bilime

Olağanüstü değer verirler

Orada insanlar

Hür doğar, hür düşünür, hür çalışır, hür ölürler.”

İSTANBUL-Bostancı-1976

-59-

ÜZGÜNÜM

Üzgünüm

Barışa susamış duygularımı anlatamıyorum

Üzgünüm

Gördüğünde tatlı bir laf söyle

Bulayım kendimi

Kaybolmuşum aşkın deryasında yâr

Üzgünüm

Seçmiyorum gecemi, gündüzümü

Karıştırmışım

Şafağımı, ufkumu bilemiyorum

Güneşin doğuşunda batışında görün gözüme yâr

Hoşum

Yücelirsin hayalimde

Tepelerin, dağların zirvesinde

Uçuşan bir kelebek

Kırların, çiçeklerin arsında arıyorum

Yâr

Üzgünüm

Yüreğimde sevdiğimi bulamıyorum

İnsanlığın deryasında

Kaybolmuşum, göremiyorum

Güzel sesini duyamıyorum

Ah sevgili yâr

Ah sevgili yâr.

-60-

OKU

“Oku anam oku babam
 Oku oğlum oku kızım
 Oku abim oku ablam
 İnsansan oku.
 Sevebilmek için sevimek için
 Sayabilmek için sayılmak için
 Anlatabilmek için anlayabilmek için
 İnsan olabilmek için
 Oku, oku, oku.

Çek silahımı cehalete karşı
 Kaldır kılıcını imdir boynuna
 Harflerle, kelimelerle
 Dilimle ince ince
 Ateşten gömlek giymemek için
 Oku, oku, oku.

Yerde ne var,
 Gökte ne var
 Bilmek için
 Öğrenmek için
 Öğretmek için
 Sevdiklerin için düşmanların için
 Dünya için
 Ahiret için
 Oku, oku, oku.”

Antakya-1979

-61-

ÖĞRETMENİM

Bir ihtiyar gördüm
Yüzünde hoşnutsuzluk
Yanaklarına ığ düşmüş
Dudakları titrek
Alnı kırışmış
Yıllar boyunca ektiği tohumlar yeşermemiş
Fidanlar meyve vermemiş
Dallarda
Sevgi, saygı çiçekleri açmamış
Sormuş kendi kendine
Asırlar boyunca
Öğretmen ne yapmış
Göreve başladığı ilk gün gibi
Büyükler, küçükler sövüyor birbirlerine
Yumruk, tekme, tokat
Taş, sopa, bıçak, silah
Nedense hala ellerinde
O an yıkılmış
Eyvah!. Demiş
Öğretmen
İnsanlara
Hala insanlığı öğretememiş.”

Antakaya-1999

-62-

ÖĞRETMEN

Hani bir ormanı açan
 Temizleyen, süren hazırlayan
 Tarla haline getiren
 Nice fidanları diken
 Sıra sıra, boy boy, çeşit çeşit
 Bakan, yetiştiren, yıllar boyu
 Yabanişini güzel cinsten aşıl原因
 İnsanlara yaralı bir ağaç haline getiren
 Öğretmendir öğretmen.
 Usulca taş üstüne taş düzen
 Yıllar boyu kalacak bir eser yapan
 Öğretmendir öğretmen
 Cephesi asla susmayan
 Silahı elinden düşmeyen
 Nöbeti hiç bitmeyen
 Öğretmendir öğretmen.

1995, Antakya

-63-

VAH ANAM VAH BABAM

yemin ederim ki suç yok bende
 görücü usulü dedikleri var ya
 ondan arkadaş vallahi ondan
 ne o bana ısındı nede o'na ben

koskoca bir gövde işte gördüğün
bahar gelir dallar dolar çiçekten
ya tutar ya tutmaz meyvesi
tutanlarda hep sararır dökülür

beni suçlama evlat,suç kimdedir o'na sor
modern mi,çağdaş mı ne dedilerse
kısır avrat,kısır avrat, kısır avrat
dört beş ayda bir düşük,bir iki yılda ölüm,

üzgünüm elden bir şey gelmiyor
vermişler kararı herkes bir çeşit diyor
benim neslim ne olur,halimle perişanım
korkarım yavaş yavaş gemi gibi batarım...

bir parçası diz üstü,diğeri çamurlarda
düğmeler bin bir çeşit bir yukarda bir aşağıda
kaybolmuş bulunmuyor ne ormanda ne bağda
deliler aşkı gibi,belki bir kara sevda

sol yanak derviş gibi, sağı sanki kızartma
bir ayakta çizme var,diğerinde kundura
işte görüyorsun ya bu ne biçim manzara
sanki dağın başında maksatlı bir maskara

fazla bayat değil ki
bir önceki gün yazdım
ben bile beğenmedim
bir sonraki gün bozdum.

-64-

ÇAĞDAŞ EDEBİYAT ÜZERİNE

Çağdaş Edebiyat dedikleri
Bağdaş kurmuş oturur
Elinden el işi gelmez
Ne de hamur yoğurur

Kuşlar vardı ya bildiğimiz
Hayret bir şey değil mi
Uçar,yüzer hem yürür
Yuvaları da bin bir çeşit

Pardon aklımdayken sorayım
Geçenlerde batan geminin hali
Rahat mıdır yerinde,bilmem ki
Ürküttüğü balıklar O'na alıştı mı

Tütüncü amca köy kahvesinde
Hemşerim, bir tavşan kanı buraya
Kaderde mi, neşede miydi
Halinden belli, ayak ayak üstünde

İzmit-1998

-65-

KİM

Kim sorar kim tanır seni
Ona gerek olmadığında
Kim bilir ne yiyip içtiğini
Hangi tarlada
Kaç saat piştiğini, donduğunu
Gecenin şahidi
Ay, yıldızlar
Gündüzün şahidi güneş
Nasırlı eller, kızıl ten
Karanlık çıplaklığını örterken
Dölsüz sevişmesiydi
Defalarca yalakaların
Ne tadı var ne anlamı
Gökyüzünün tepeleri öpmesi kadar yalan
Ya yakar ya dondurur
Merhabaya uzanan eller
Kim “yoğurdum ekşi der”
Kime sorarsan o haklı
Damarlarda beyaz kan
Kim bilir
Yalnızlığın ateşini
Yokluğun acısını
Dertlerin üstüme çöküşünü
Kim bilir?
08.07.2007 Çatbaşı Antakya

-66-

ANAM

Güneş doğmadan önce
 Üşenmez uyanırdın
 Mırıldanır söylenir
 Ellerini açardın
 Gözlerin damla damla
 Allah'a yalvarırdın
 Sağlık mutluluk başarı
 Dilerdin çocuklarına
 Ah anam ah
 Yokluğuna dayanamam
 Ölüm Allah'ın emri
 Sensizlik ölüm anam

Yollara düştüğümde
 Ardımdan su dökerdin
 Beklerdin dönüşümü
 Saatleri sayardın
 Beni gördüğün anda
 Gül gibi gülümserdin
 Açardın kollarını
 Sıkı sarar öperdin
 Sevinç damlalarını
 Esirgemez dökerdin
 Ah anam ah
 Yokluğuna dayanamam
 Ölüm Allah'ın emri
 Sensizlik ölüm anam

-67-

ANLAMSIZ

Yaşama küsmek
Anlamsız
Kırlete, dışlayan
İnsan.
Soramadım gelene
Gidenler çoktan susmuş
Kime ne desem
Bakındım yanlarına
Ne korkakmış yamuklar
Topukları kışlarında
Tokmak oluvermiş
Yarına bir başka
Daha güzel, nazik, mert
Birden tökezledim
Düşüverdim
Dikenler arasında
Çimen, gül, papatyalar aradım
Demet demet
Bir sevgili düşündüm
Soraran yeşiller
Solun güller
Bomboş avuçlar
Senle yalnızlık
Anlamsız

26.10.2000 ANKARA

-68-

YAŞARKEN

Bir türlü yazdım
Hep söylenecek
Sözlerinde güzellikler
Arka sokaktaki
Karanlığı unutmadan
Ön caddedeki
Aydınlığı yaşamış
Tertemiz duygular
Hiç bulanmamış
Gözleri pırıl pırıl
Bitimsiz pınarların
Arı damlalarında
Düşlerim orada
Damarlarımda
Sürüklenen çakıllarda
Elmasları sezdim
Ocak ayının ayazında
Kar örtüsü
Görüp de sustuğum
Bir daha yağmak isterken
Ayıpların çıplaklığını
Örtemedim

16.11.1999, Kocaeli

-69-

EMRİNDEYİM

Köprüyüm

Gel geç üstümden

Savaşın barışın

Ortasında

İyilerin, kötülerin

Varlığın- yokluğun

Medeniyetin, cehaletin

Irmağında

Sor adresimi

Gel.

Benden geçmeye mecbursun

Geçişin orta noktasında

Dur

Gözünü, kulağımı aç

Gül göreceksin

Fısıltı duyacaksın

Bastığın yere bak

Oku

Gizimi çöz

Kendine yön ver

Sekizli kavşakta

Diken gül arasında

Yemyeşil yaprağı tut

Uçur ak güvercinleri

Gün batımında

Zamanı durdur

Aydınliğa
 Barışa, kardeşliğe
 Uygarlığa, bilime
 Ahın vahın
 Olmadığı ortamlara
 Varana kadar
 Kanımın
 Son dalmasına
 Son soluk alışma kadar
 Emrindeyim

17 Ağustos 1987, Hazar Gölü/ Elazığ

-70-

SÜRGÜN

Alışmışım
 İlk süren anamdır
 Kanından beslerken
 Sürmedi mi dünyaya
 Gurbete
 Yaralara, acılara
 Sürmedi mi
 Seviyorum sürülmeyi
 Bağ gibi
 Toprak gibi

Büyür müydü fidanlar
 Dallarda meyve tutar mıydı
 Sürgün olmazsa
 Seviyorum sürgünü
 Sürün beni
 Sürgün olayım

Adımı sürgün koyun
Alnımda parlasm
Siz gündüzleri
Ben geceleri
Bir bir dizelim iplere
Ben katlarım

Bilirim sizi
Unutmadım renginizi
Tat alırım acılardan
Şifa bulurum
Ben sizleri arayayım
Siz de beni arayın

Her bahar
Dalların ucundayım
Sürgünüm
Sürülen toprağım
Adımı değiştirmeyin
Ben Aşık Turabi'yim
Çeyizlere işlesin gelinler
Unutmayın
Adım sürgün

31.05.1980, İzmir

-71-

ÜMİT VE KORKU (1)

Çılgın korkular
Dalga dalga
Yüklenirken üstüme
Tükenmek üzereydi ümitlerim
İmana sarıldım
Yüreğimde bir ses
Allah Allah
Birden irkildim
Gecelerden
Aydınlığa geçtim
Bitiverdi karamsarlığım
Yalnızlıktan arınıverdim
Geçti susuzluğum
Selsebilden
İçtiğim avuçlarda
Yıkıldı korkunun surları
En büyük ışıktı
Ruhumda şahlanan güzellikler
Allah'ım
Sana güvenim
Sana aşkım

İzmit 2000

-72-

ÜMİT VE KORKU (2)

Her güçten güçlü
En yüceden yüce
Çirkinliklerden
Sığınırken Allah'a
O an
Biter korkularım
Filizlenir
Ümidimin çekirdeği
Ruhumda
İmanın ferahlığı
Silinir
Korkunun izleri
Hücremde
Yeşerir, çiçek açar
Meyve verir
Allah'a yöneldiğimde
Şafağımda
Güneş parlar
El açtığım dualarda
Alnımın
Nasırlaştığı secdelerde
Biter korkum
Şahlanır ümitlerim
Uzayımda
Sedalanırken
Allah'a tekbir

İzmit 2000

-73-

YALIN AYAK

Yalın ayak
Atletsiz gömlek
Midem boş
Sıcak soğuk
Hepsi hoş
Gözlerindeki
Girdaba dalıyorum
Mavilerde
Cenneti yaşıyorum
Dürtüyor beni
Duramıyorum
Ağına takılıyım
Hücrende
İşkence sandığın
En büyük ödüdür bana
Cezam bitmesin
Ölmeden vasiyetini yaz
Seninle gömülmek istiyorum

Haydarpaşa/İstanbul 1978

-74-

NAZAR BONCUĞU

Yazamam sana sevimi
Kalemler kağıtlar görmesin
Anlatamam kimselere
Yüregimde giz kalsın
Bütün gizeminle suskun
Dilimin kaslarında dur
Sarmaşıklar benden öğrensin
Tutkunluğu
Usanılar sitem etsin
Utanılar uzağımda
Çözmesin ellerin kördüğüm sarmalarımı

Yabanlar sorabilir içemlerimi
Bilemezler
Dudaklarımdaki arımsallığı
Gözlerindeki aydınlığı, derinliği
Göremezler

Yüregimde tuttuğumu bilmesinler
Bir nazar boncuğı tak
Kendine
Bana da
Yüregimi bulmasınlar
Turabi'yi vurmasınlar

İzmir 1996

-75-

DUMANSIZ

Dağlar, ovalar
 Beyinler yürekler
 Dumansız arı deniz
 Masmavi gökyüzü
 Kılıç, mermi
 Kin, nefret olmasın
 Kalem kağıt
 Saygı sevgi
 Hoşgörü kardeşlik
 Dostluk vefa
 Dünü tertemiz
 Yarını aydınlık
 Üç kelime
 Ah, vah, of
 Unutulsun
 Gül bahçeleri ek
 Mis koksun
 Yemyeşil ormanlar
 Çeşit çeşit meyveler
 Atomlarla yanmış
 Yangınlarla küllenmiş
 Cehaletten kaskatı
 Yürekler olmasın
 Çalış emeğini ye
 Çalıştır hak ver
 Yakma insafsızca
 Yanma günahlarla
 Giyeceğin dört metre
 Doyacağın bir avuç
 Sessizce bir tükeniş. Uludağ / Bursa 1984

-76-

YALVARIRIM

Aşkını kazıdığım kayalara

Yağmur yağar

Ben üşürüm

Ellerim tutmaz olur

Resmini düşürürüm

Yalvarırım gecelere

Uzun sürmesin

Kış, kar,buz

Poyraz eser

Fırtınalar kopar

Sel olur

Denizler coşar

Yalvarırım dalgalara

Kumsalı bozmasın

Bir avuç sevda

Zavallı gönül

Kelebeklerle uçuşur

Bülbülle gül

Dertleşir solgun çiçeklerde

Yalvarırım

Dallar kırılmasın

Kasım 1999 İzmit

-77-

ANNEM

Tutardım yıldızları

Seni anlatsın diye

Seninle arkadaştı

Geceler boyunca

En çok

Onlar tanırdı seni

Türkülerine

Ninnilerine içerdin

Gökyüzünde ay

Çığ düşerdi

Gözlerinden yeşilliklere

Seninle açardı tomurcuklar

Bir elin beşiğimde

Diğeri dualarda

Adaklar yüreğinde

Umut olurdu

Yarınlarım

Filizlenirdi avuçlarında

Arkanda dağ

Önünde güneş

Görüverirdin beni

Ya ben

Seni nasıl tanımayayım annem!

Yanağında sıcaklığın

Damarımda özün var annem

Sevdan var

Bebekliğimden kalan

O sevda

Hala

Seni yüreğimde tutuyor annem. Ekim 1993 Antakya

-78-

AĞLAMAK

Ağlamak

Çok yavan gelirdi

Gülerdim

Ağlayanları gördüğümde

Ne demek ağlamak

Neden ağlamak

Haklıydım

Hiç sevmemiştim

Ayrılmamıştım

Kaybetmemiştim

Hiç ihanet görmemiştim

Şimdi

En çok ağlayan benim

Gülmeyi

Çoktan unutan

Benden başkası değil

20.01.2001 Antakya

-79-

AYAZ ÇÖKÜNCE

Ayaz basmış köyümü
Uzun kış gecelerinde
Yıldızlar uzaklarda
Kapılar kapanmış
Aralanmıyor
Tir tir titreyen
Saçaklar altında
Hav havlarım
Duman yükseliyordu
Sessiz yangından
Hala köylüm uyanmıyor
Bitecek gibi değim
Gecem
Güneş doğmayacak
Gün gelmeyecek sanki
Damdan dama atlarken
Miyavlarım
Bacalardan inemezdi
Ninemin bastonu
İkide bir tıkırdıyordu
Gözdağı vermişti
Geleneklerime
Zamansız uyku
Göreneklerim yozlaşmış
Kasım yaprağıyla
Düştü düşecek
Tepelerin ardına
Bağlanmıştı eşeğim
Bağı çürüyünce

Dönecekti ahırına
 Semer yine
 Bağ yeni
 Çürür eşeğim
 Çürür

Kasım 2001, Mamure Kalesi /Anamur

-80-

GÖNÜL DEPREMİ

Gönül depremiydi yaşadığım
 Enkaz altında sevdalarım
 Az yaşamışım çok yaşamışım
 Ne anlamı var ne tadı
 Karıştı birbirine
 Bir bütün oldu yasım
 Baksam da gökyüzüne
 Ne ay görülür ne yıldız
 Kökten kuruma var
 Beden solmakta yavaş yavaş
 Hani sözler
 Nerede can suyu
 Yel savurmuş
 Kırılan cam şişelerde
 İz bırakmış
 Düşünmek bile istemem
 Hayaller yangın
 Duman, kül soluk aldırılmaz
 Buğumu yeşilliklere
 Kasırğa var denizimde
 Çalkalanır kotram

Parçalandı parçalanacak
Notum var dip tahtalarda
Sahillere vurursa
Gizim çözülecek

12.10.2005 Antakya

-81-

SANCIM

Çığ düşerken çiçeklere
Oradaydım
Yüzüm ıslak
Dudaklarım titrek
Yolundaydım
Gözlerim yorgun
Ellerim duada
Gelenlerden
Soramıyordum
Kervanlar suskun
Hancılar aldırıyor
Kadehlerde iz aradım
Bulamıyordum
Servilere imrendim
Sarmaşıklarda aşkı gördüm
El uzattım
Yüksekteki dallara
Tutamıyordum
Sınır tanımayanlar
Üzgün
Bulutlar kuşlar
Vizesiz geçer semalarımın

Gözlerimde yaş
Yüreğimde burukluk
Sancım bitimsiz

15.12.2000 Yayladağı

-82-

UNUTMAYIN
Çocuğuz biz
Dünya çocukları gibi
Dileğimizi sorsalar
Ne istediğimizi
Aynı kelimeleri söyledik
Bahar şarkısı gibi
Barış, barış, barış
Kardeşlik kardeşlik kardeşlik
Birlikte oynayabildiğimiz
Oyun bahçelerinde
Rengimize dilimize
Dinimize bakmaksızın
Hoşgörülü gülümser
Yüzleri olsun
Büyüklerimizin öğretmenlerimizin
Beynimize
Kin nefret zehirini
Vermesinler
Bizleri boğacak
Azgın ideolojik selleri
Akıtmasınlar
İşte o dünyayı
İstiyoruz biz

İnsanın insandan
Korkmadan yaşadığı
Bir dünya
Kırlarında çiçeklerle
Kelebeklerle kuşlarla
Olabileceğimiz
O dünyayı
Büyüklerimizde istiyoruz
Biz çocuğuz
Unutmayın
Elimize silah vermeyin
Kalem istiyoruz
Cebimizde kurşun değil
Gül tohumları olsun
Bilemiyoruz
Çok mu
Olmazları mı istiyoruz

23 Nisan 2000, Diyarbakır

-83-

NE OLUYOR

Ne oluyor
Anlayamadım
Güzel olmak güzel sevmek
Zengin olmak
Rahat
Hatırı sayılır
Yüce makamlarda olmak
Dilekler güzel
Sonuçlar çirkin
Şerefsiz mesedesle
Şerefli Hacı Murat
Şerefsiz sarayla
Onurlu çadır
Hırsızlıkla tokluk
Kuru ekmekle açlık
Anlayana
Sivrisinek saz
Anlamayana
Davul zurna az
Yiğidi kılıç kesmez
Bir acı söz öldürür
Bazen
Yüzüne tükürsen
Ya rabbi çok şükür

17.01.2001, İskenderun

-84-

BANA DOĞRU

Tabutuma attığın

Karanfiller solarken

Gözyaşların damla damla

Akacak yanaklarına

Silsen de

İz kalacak

Ömür boyu

Aynalara baktığında

Canlanır acıların

Dün gibi

Son ayrılışım

Son bakışlarım

Gözlerinde

Bir daha

Yaşayacaksın beni

Biteviye ilan ettiğin

Yüreğindeki yasından

Solgun bitkin düşeceksin

Tutacaksın

Gömümün yolunu

Birkaç adım kala

Yorgun, yılgın uzanacaksın

Manevi varlığımdan

Son yardımı dileyeceksin

Ruhum dolacak ruhuna

Canlanacaksın

Yaşamı seveceksin

Seni unutmadığımı

Hala sevdiğimi

İnanacaksın.

13.02.1998, Atatürk Barajı

-85-

TERSİNE RÜZGAR

Deryadayım
Sana doğru
Yelken açmışım
Kotramda hüzün
Gözümde yaş
Tersine esiyor rüzgar
Anlamıyor
Ya da
Anlatamıyorum
Soramıyorum dalgalara
Hangi sahildesin
Bir kağıt parçası
Islak
Senden haber sanarak
Ellerim titrek
Tutamıyorum
Benden başkasına mı
Sevdiğinden gelen
Çözemiyorum
Martılar
İkide bir dalarken
Hep seni sezdim
Yüreğimin derinliklerinde
Duygularım karışık
Dalgaları rüzgarı
Durdurabilsem
Yorgunluğum bitimsiz
Emanet ettim
Bırakıverdim kendimi

Rüzgara dalgalara
Seni de
Allah'a
Sahillere
Bir dalga kırılmasında
Buluşabiliriz

14.02.2001,Antakya

-86-

SENİN İÇİN

Yeşili, beyazı, sarıyı
Kırmızılı gelincikleri
Papatyaları
Uçuşan
Kelebekleri, kırlangıçları
Boram boram kokan
Menekşeleri düşlerdim
Bahar denende
Seni arardım
Serin pınarların başında
Temmuz sığında
Kocaman çınarların gölgesinde
Saçlarını
Tel tel savuran
Rüzgarları düşlerdim
Seni anar
Seni yaşardım

Deli derlerdi bana
 Hocalar getirirlerdi
 Okumaya, üflemeğe
 Muskalar yazarlardı
 Seni unutmam için
 Hep kış olsa
 Mevsimler baharsız olsa da
 Yıllar unutturamazdı
 Sevdan
 Günden güne şahlanır
 Ruhumun doruğunda
 Resmini çizer
 Bahar olurum hatırına
 Mevsimlere
 Tüm aşklara
 Seyran olurum

14.02.1987, ŞARKIŞLA

-87-

NEREDE

Yazdığım şiirler
 Çizdiğim resimler
 Yaptığım heykeller
 Nerede
 Nerede
 Selam verdiklerim
 Sevdiklerim
 Şaka maka ettiklerim
 Bazen beni üzenler
 Nerede

Ben neredeyim
Gönül bahçelerinde
Diktiğim güller
Meyva fidanları
Çeşit çeşit sebzeler
Nerede

Ben mi yokum
Onlar mı
Kim kimi terk etmiş
Ne suç arıyorum ne ceza
Sevdiklerim
Sevenlerim
Bir daha görünün
Kayan yıldızlar hızıyla da olsa
Yaşadığımı
Bilmek istiyorum

21.02.2001

Çatbaşı Köyü/Antakya

-88-

UFKUMDA UMUT

Ürker çokları
Güneş doğarken
Isındıkça
Titrer buzullar
Erişmedikçe ellerim
Uzandığım dallara
Gönül kırılğan olur
Yel eser
Savurur gönlümdeki sevdayı
Çöllere yeşillik olur
Tutam tutam yolunur
Güzelliklerim
Ağlarım
Son soluğun rahatlığına
Ömür boyu yorgunluk
Eğilecek bir bir
Kocaman dağların
İsyankar tepeleri
Geçit verecek olur
Sevdalarım
Gözümün seline
Aşır korkusuyla
Kayalara kazıdığım
Zeytin dalları
Can bulur
Meyve verir
Gölge olur üstüme
Her yaprağı

Kırdığım
 Cehalet kayaları
 Mezarıma taş olur
 Varsın olsun
 Korusun bedenimi
 Gün doğar
 Geceler kaybolur

26 Mart 1978 İstanbul

-89-

AĞLARSA ŞAİR AĞLAR

Duygunun, düşüncenin nefesidir, sesidir
 Aynasıdır toprağının halkının
 Her ağıtı duyandır yaşayandır
 Ağlarsa şair ağlar

Marşların, türkülerin, şarkıların
 Pınarıdır
 Mazisidir, geleneğidir, geleceğidir
 Milletinin
 Susuzların pınarıdır
 Açların kazanıdır
 Çağdan çağa cevheridir halkının
 Ağlarsa şair ağlar

Ağarmış saçlarıyla
 Dökülmüş dişleriyle
 Nasırlı elleriyle
 Oluk oluk
 Alnıyla yanağıyla
 Ağlarsa şair ağlar

Şubat 2002, Antakya

-90-

AYAZ ÇOCUKLARI

Yıldızları çok yakın
Ayı arkadaş bilirdik biz
Karanlık örtümüzüdü
Çimenlere uzandığımızda
Ağaç dalları kucaklarımız
Taşlar, kuş tüyü yastığımız
Biz ayaz çocuklarıyız

Kedilerle, köpeklerle ortağız
Kaldırım kenarındaki
Açık büfelerde
Nasırlı ayaklarımızla
Yazın tozuyla
Kışın çamuruyla
Barışığız
Toplumun kirli aynasıyız
Zakkum çiçekleriyiz
Biz ayaz çocuklarıyız

Güzel villalar kurduk
Karton çeliğiyle
Köprü altlarında
Gökdelenlerin yanı başında
On kişiye
Bir sigarayla
Köşe başlarında
Utanç duvarları oluşturduk
Dışlandığımızda
Hiç özlem duymadık

Tadını bilmediğimiz
Hamburgerlere, pitzalara

Bulutları
Kovarken esintiler
Uzanıverdi
Güneşin ışınları
Sarardı, ısıtırdı
Mutlak çıplaklığımızı
Körelirdi
Utanç duygularımız
Her kapıdan kovulduğumuzda
Toplumun yüzkarasıyız
Biz ayaz çocuklarıyız

Temmuz 2000, İstanbul

-91-

DÜŞEN YAPRAK

Gizemli karalar sararken yüreğimi
Yıldızlar kaçıyor gözlerimden
Ateşböcekleri alay ederek
Uçuşurken etrafıma
Birisini aradım
Sevilmeye değer
Aşkımı paylaşmaya
Korkuyordum
Gözlerim açık
El uzattım kolumca
Bomboşlukta tutunamadım
Ayaklarım titrek

Ha düştüm ha düşeceğim
Sevdalarım vardı
Bir zamanlar
şöyle bir karıştırdım
Yılları, mevsimleri
Ayları, haftaları, günleri
Geceleri taradım bir bir
Günlerin sevdalarında
Geceler
Yalnızlıkları doğuruvermiş

27.12.2007 Çatbaşı Köyü/Antakya

-92-

CEMRE

Cemre düşer yüreğime

Tutuşurum

Sürgünde gözüm

Düzen tutar

Ağlar zirvelerim

Mırıldanır

Bahar nağmelerini

Hücremde donum

Çözülürken

Titrer

Yatağımda uyanırım

Bu işte gariplik

Uyuyup uyanamamak var

Kim cezalı bilmem

Sahili tokatlar

Paramparça olsa da dalgalar

Nesi var

Su yüzünü

Okşamakta martılar

Anlamadım

Zor anlarım

Nedense

Her aşkta

Mutlaka hüznün mü var

Güneşin gözünde ben

Ay düşmüş yüzüne

Bende sen

Sende ben.

Mersin 18.12.2004

93-

SEVDAM

Güneşte yoğurdum
Sevdalarımı
Aya yatırdım
Yılların ninnisiyle
Yüreğimden çaldım
Özlem türküsünü
Gözlerine okudum

Sorma

Niçin yağdığımı
Niçin donduğumu
Sevdam toprak
Sevdam bulut
Akmaktır tutkum
Dalga dalga coşmaktır
Sevim
Sahilleri okşamak
Boncuk boncuk
Yanaklara düşmek
Her günün doğuşunda
Çimenlerde parlamak
Özlemim sana
Sevim sensin
Seni aramaktır
Çiçeklerin tozunda
Arılardan sordum
Sevdamın doruğunda
Yüreğimde buldum

Mart 2002, Antakya

-94-

YOLDAŞ

Bir doğduk
Milyon olduk
Aynı sevda gönlümüzde
Selam verdik Anadolu'ya
Yüreğimizin her atışında
İnsanı sevdik
Renk renk
Boy boy
Her çiçeği kokladık
Ak zirvelerden
Al gelincikli ovalardan
Göklerden kopardık
Bağrımıza bastık
Demir attık
Atlasın, Ankara'sında
Zeybekleri, horonları
Halayları oynadık
Şarkılar, türküler
Hoyratlar sedalandı
Yıldızların ötesine
El ele baş başa verdik
Bu yolda
Bu diyarda
Sonsuzluğu gördük ufkumuzda

26.03.2002 Ankara

-95-

AĞLAMA HALKIM AĞLAMA VATANIM

Ağlama halkım
Ağlama vatanım
Ben ağlarım

Marmara'm, Karadeniz'im
Akdeniz'im, Anadolu'm
Ağlama

Hastasın biliyorum
Yastasın biliyorum

İlikten erircesine
Ah ah çekerken
Bastonlu gazilerin
İnim inim inlerken
Kutsal topraklarında
Şehitlerin, ataların
Ağlama halkım
Ağlama vatanım
Ben ağlarım

Özgürlük meşalen
Yavaş yavaş söndürülürken
Taş taş sökülürken
Bağımsızlık kalelerin
Erciyes'im
Boyun bükmüş
Öksüzlük damlaların
Yanaklarında İğdır'im

El kapılarında
Avuç açarken torunların
Ağlama Fatih'im
Ağlama Mustafa Kemal'im
Ağlama halkım
Ağlama vatanım
Ben ağlarım

Veyseller diyarında
Yunuslar toprağında
Bektaşlar dergahında
Mevlana otağında
Ağlama halkım
Ağlama vatanım
Ben ağlarım

01.08.2001 Çatbaşı Köyü Antakya

-96-

DRAGON

Kamçı yemiş sıradağlar
Yasa düşmüş Dragon
Otağında feryat
Tepelerin şehvetinde
Kanayan yüreğin
Aşkını ne uçurumdaki çamların
Selvilerin ayağında ıslaklık
Sevdan gönül batağında
Anlaşılmaz dertlerin
Şah damarından avuçladım
Çek beni sevdana
Ya da
Sen bana düş
Yetsin benlik tutkusu
Gizsin Dragon
Seninleyim gece boyu
Utanim, usanim,
Ne diye sormadığım
Kollarında hançerin
Vurur yüreğine uçurumların
Gizeminde ben
Aşkında gizem
Dragon
Gidiyorsun
Beni de götür

02.08.2002 Anamur

-97-

BAL ACISI

Şahlanır bakışım
Kışner sevda okları
Vurulur sabah yıldızı
Takılır uçurumlara
Uyanır güneş
Altı kat düşer gökyüzü
Ürker bulut
Çılgınlıkla ağlar
Titrer tepeler
Akar şimşek yüreğime
Yansıması yamaçlarda
Güneşle gecenin
Gerdek bilmecesi
Şımarık kahkahasıdır
Kayan yıldızın
Hiçe akarken
Güldürürken ağlatır
Örümcek ağları
Avuçladım yaşamı
Kovanından
Üzülme arım
Seni de anladım
Peteğinde
Bal acısı

05.08.2002.

Mamure Kalesi Anamur

-98-

BEDİŞ

Ufuk sensin
Bakışının bedelini
Ödeyecektir zaman
Bırak sorma
Yüreğindeki gizemi
Anlamasınlar
Uyurken açık tut gözlerini
Düşmesin hücrene
Güzelliğın yansıması
On beşinde ay
Kıskançlığı tutmuş
Tepeler diz çökmüş
Ufkunda yarının bebeğı
Ve seni
Aşık Turabi anlar
Yazar sevdanı
İç
Yaşamın şerefine
Aldırma yarasalara
Demle günleri
Yıllansın meyi
Tanrılar sever
Aşkın kutsallığını unutma
Doğacak aya sevin
Es geceler boyunca
Dalgaları, sahilleri okşa
Anne yüreğıyle
Tut sevdanı
Güne hazırla.

1 Eylül 2002, Antakya

-99-

SENSİZ

Süngüledim geceleri
Kan kıızıllığı şafağımda
Gün görmeden
Peş peşe gidenler
Sana ağlıyorum
Kendime de
Yastayım
Dönmeleri unutmuşsun
Hücremdeyim
eriyen benliğimi donduramazsın
dönerim doruklara
el uzatırım
bir basamak insen
ellerine dokunabilirim
güneş de vurmuş geceyi
gün aşkına
ölüm
kimden yana
can dediğim cana
can olmuşsun
gelmezsen
ikimiz ölürüz

27.10.2002 Saçaklı Antakya

-100-

BU ŞEHİR

Çıĝ gibi büyümüş
Gözümü açıp kapayana kadar
Binalarıyla, caddeleriyle, araçlarıyla
Ömür geçer
Tanınmaz bu Şehir
büyüdükçe
kasıp kavurmuş
kül etmiş yosmaları
gaddar
imparatorluklardan beter
yayıldıkça yayılmış
anne, baba, kardeş dediklerim
arkadaş dost dediklerim
kaçmış, tükenmiş
bu Şehir garip
bu Şehir muzdarip

camilerinde abdestsizler
pavyonlarında namerdler
hızlı yaşıyor bu Şehir
ürkektir geceleri
gündüzleri kaçkın
sıĝmadı, sinmedi içime
ısıtamadım kendimi
betondan oturaklarda
bu Şehir aymaz
bu Şehir haylaz

kalkmalıyım; yoksa
beni de buza kesecek
yakacak, yıkacak yeşilimi
bu şehir kırgın
bu şehir vurgun

delikanlıya, güzele
manyak deniyormuş gayri
garip, gariban diyarı değil
inekler eşekler diyarı değil
bu şehir sinekler
bu şehir bahana
bu şehir divane

paldır küldür
kaç saçaklar altından
köşeden bacadan
at kendini
ne bulursan
eski meski
otobüs kamyon
kurtar kendini
az sonra
seni de bitirecek
bu şehir susuz
bu şehir soysuz
bu şehir sorumsuz
bu şehir kaygusuz

10 Mayıs 2003 Adana

-101-

KORDELA

Kaçıncı kar yağışı üstüme

Kaçıncı eriyiş

Ne kışlar gördü gözlerim

Kaçıncı dönüşüdür baharın

Şubatımdan martımdan

Sığırcıklar anlatır mı

Anlatır mı martılar

Yazar

Yazar mı destanımı

Senden başkası anlar mı beni

Al kalemi eline

Yaz

farklıdır

her günün doğuşu batışı

farklıdır gönülde esintiler

yürek atışları farklıdır

yaz Turabî'yi

kıtlığı bırak

yaz özlemine

sor kendini kendinden

kendini bana mahkum edeceksin

seni bir ben anlarım

yalnız ben katlanırım sana

iyiliğe iyilik değil yalnız

kötülük yapana da iyiliğim

kendini bende bulacaksın

kışın da

yazın da

ben benim.

23.01.2002, Aksaray

-102-

KADINIM SEVDİM

güneşim, burcum bildim seni
dallarda yaprak yeşili sürgün
karsuyu pınarım
gök mavisi gözlerimde
derya serinliği yüreğimde
yılları katladım
sevdamin bohçalarında
seni besledim
gönül yamaçlarında
ilah bildim taptım
aşkıma söz biçtim
boş döndü ellerim
her uzattığımda
usanmadım, yılmadım
kına yaktım adına
hüzünlü gecelerde
ak giydim
kucağımda hayal ettiğimde
anlar mısın
kadının aşkından
asaleti bilir misin
vefadan haberin var mı
aşkın otağında
rüya görebilir misin
gönül sarayında
esebilir misin
kan olur
dolaşabilir misin damarlarımda
mehtabın sahille sevişmesinde

güneşin zirveleri öpmesinde
içebilir misin
aşkımın yıllanmış şarabından
bulabilir misin beni yüreğinde
sana ayırdığım
gönül tahtımda
beni tutsak etmeye
var mısın
ben
unutmam verdiğim sözü
ilkokul sıralarında
sözümdeyim
son nefesimde

14.02.2003 Ankara

-103-

SEN BİL

takvim yapraklarını
kirletirdim evire çevire
günleri katlar sarardım
susardım
gizim sızmasın diye
karanlıkta yürürdüm
kimleler görmesin
sormasın seni benden
bilemem
yalan diyemezdim
korkardım gözlerimden
seni yansıtmazın
düşlerime esmesen
unuttuğumu sanırdım uyurken
biliyor musun
gittiğinde
ıslanmadı gözlerim
sensizliği yaşamadım
çekmedim özlemimi
hiç aramadım seni
çünkü sen
gözlerimde
yüreğimde
her anımda yanımdasın
dokunduğum ipek
örtündüğüm yorgan
ciğerimde soluk

23.02.2003, Çatbaşı/Antakya

-104-

BİR TANEM

unutur mu yum
boncuk boncuk yaşlarını
içli bakışlarını
titrek dudaklarını
camdan çıkacak gibi
salladığın ellerini
unutur muyum

bu otobüs mü
uzaklaştıracak
bu yol mu
zaman mı koparacak
seni benden
parçala otobüsü
vur yansın anası
devir kayaları dağları
kapansın bu yol
durdur zamanı
geçtiyse içimden
hiçbir şey yapamadım
donakaldım
yenildim zayıflıklara

ah güzelim ah
kaçıncı vedaydı
kaçıncı yanışım
kaçıncı depremdi
içimi yıkan
yakan, yalnızlığa vuran

kaçıncı otobüs
hangi numaralı otobüs bu
yıllara
ayrılıklara
yollara
sitemle dolu isyanımı
unutamam bir tanem

çoktan başladım
zamanı katlamaya
günle
haftalar
aylar
küflenmeye başladı
kendimi unutmuşum
sen olmuşum benliğimle
zamanı durdurmak
uzatmaktır ayrılığı
bırak kendini
zamanın seline
bana doğru ak
kendimi
sevda denizine attım
sevinme kucaklaştığımızda
yarınlar
yine ayrılığa gebe
yine hüznün
yine eriyiş
bitmeden, tükenmeden
yanış var

15.06.2005 Van

-105-

BU GECE

(Attila İLHAN'a)

bu gece
deprem vardı gökyüzünde
enkaz altında
kocaman yıldız
yine söndü
sevindi karanlık
dans etti yarasalar
paramparça olsa da
düşer yere
kutsar
filizlenen tohumları
bulutsuz seliydi gökyüzünün
üstüme akan
cehenneme dönen
yüreğimi söndüremedi
gitmez demişlerdi
böylesi güçlü gelen
gitmeliydi gitmesine
getirdiklerini, verdiklerini
götürmeden
bastığı yerde gül
baktığı dalda bülbül
susamışlara
bal pınarları vardı
dokunduğu kalemlerden
ebedi akan
10.10.2005 Antakya

-106-

FOTOĞRAFTAKİ SEN MİSİN ŞEREFSİZ

Vekil misin, ağa mısın
 İnsan mısın, şeytan mısın
 Sözünü unutmaz adam olan
 Utan ulan utan
 Mert olur insan olan
 İsim cisimde
 Tutulmaz yalan
 Toparlan ulan toparlan
 Edebim yetmiyor
 Dilim varmıyor

Gözlerinin görmediği andır gece
 Beyin damarlarının tıkanığı andır karanlık
 Utan ulan utan
 Senin yalakalığına
 İhtiyacı yoktur Allah'ın
 Muhammed'in Kâbesi'nde
 İsa'nın Kudüs'ünde
 yüz yirmi dört bin peygamberin
 sayısız evliyanın şefaatinde
 yoksan eğer
 insandan utan
 Allah'a olmaz yalan
 Şeytan cebinden yer, içer
 Ayna'ya baktın mı bir an
 Kendi çehrenden utan
 Kul kanmaz
 Allah kandırılmaz

İbadeti;
Güzel davranışların sınırsızlığıdır
Arılıktır, sabırdır, hoşgörüdür
Çalışmaktır
Yarınlara
Aydınlık içinde
İnsan olarak girmektir
Anladın mı ulan
Anlamadıysan
Cehennem ol
Git dünyamdan

2005 Ankara

-107-

BİLEBİLSEM

Yüreğimde karanlık
Beynimde telaş
Ben sendim
Ya sen
Kimdin, kimdesin
Son gece miydi
Seni gördüğüm
Yeniden doğuş mu
Hücreden kaçış mı
Ya da sürgün
Bilebilsem
Gün aydınlığında
Yıldızları görebilmek
Sevmek mi
Neyi, kimi
Sevgi yüceltir benim bildiğim
Sevdikçe eridim
Dokundukça
İpek yumuşaklığında isyan
Ya taş kadar katıysa yürek
Görelim
Kim kimi terk edecek
Kim kimden
Kalan kim olacak
Avucun kadar geniş
Evren kadar dar
Sanma boş bir yığın
Şu gördüğün ihtiyar

Nisan 1978, Sarıyer/ İstanbul

-108-

ERKEN SEÇİM VAR

Sabahın erken saatlerinde
 Ezan sesine uyanırdım
 “dikkat dikkat”
 Açtım gözlerimi
 Verdim kulağımı
 Salat mı okunacak
 “erken seçim erken seçim
 Tekrar ediyorum
 erken seçim erken seçim
 İyi uykular”

Gün doğdu köy kahvesi doldu
 Ahmet, Hasan, Mehmet
 Oturduk bir masaya
 Mevsim ilkbahar-yaz
 Postacı:
 “- selamünaleyküm”
 - Vaaleykümüsselam
 Buyurun hemşerim
 Bir yorgunluk çayı
 Kasım Efendi! Demli bir çay
 Seçim bildirgesi dağıtıyorum da
 Hoş geldin oğlum
 Başka ne var ne yok
 Canınızın sağlığı
 Ver bakalım
 Ne var bu bildirmede
 Oku hasan efendi oku...
 - Vatandaşların dikkatine:

Madde 1. Seçime katılan partilere oy vermek insanlık suçu, vermemek kanun suçu.

Madde 2. Evet deseniz de hayır deseniz de bu partilerden biri veya bir kaç başa gelecek.

Madde 3. Seçim konuşmalarından söylenen sözlerin yerine getirilmesi beklenilmeyecek, seçim şakaları kabul edilecek.

Madde 4. Seçime kadar adaylarla seçmenler arasında olan haşır neşirlik, samimi öpüşmeler, tanışmalar, hoşgörü ve güler yüzlülük seçimden sonra tek taraflı olarak feshedilecek.

Madde 5. Vatandaşlar yaşa başa taşta oturmaya hazırlıklı olacak. Değişik renklerle kaplama vatandaşa saplama.

Oh be...

İyi ki bu seçim erken yapılacak

Haziran 2007

-109-

YAŞAMAK.

Gözlerinin bakışlarında
İçime doluşunu hissediyorum
Gözlerim, sözlerim
Seni ne kadar sevdiğimi anlatmıyor mu?

Beni sevdiğini söyle
Susma yüzüme baktığın zaman
İçimde sıcaklığını taşıyorum
Sen sevmenin ne olduğunu biliyorsun
Bilerek mi yakmak istiyorsun?

Ben kolay kolay sevemiyorum
Ama sevdiğim zaman tapıyorum
Seni çok sevdiğimi söylüyorum
SEVİYORSAN
Çekinme söyle

Falımı anlatmak istemez dilim
Fincanlar kıskanır aşkımdan çatlar
Bir kalpten bir kalbe uzanan köprüler
BİR ÖMÜR BOYUNCA YIKILMASINLAR.

-110-

ÇİÇEĞİM

Horozumun ötüşüne gözlerimi açarken
 Ayalarına çiğ düşmüş kır çiçeğim
 Üşümüş, bir gece boyunca uyumamış
 Saracak, sarılacak ararken Yasemin'im

Yürümek istedim çimenler ıslak
 Rüzgar açmadan dalını kırmış
 Güneş yakmış gök kubbeden
 Gölgesine sığınacak ararken çiğdemim

Ciğerlerim şen, soludukça sevdanı
 İçimdeki ateşin nedenini bilmezdim
 Uykuya dalmadan gün ışıırken baykuşlar
 Bir daha yüzüme bak nergisim

Hani soracaktın yalnızlığında
 Özleminle tutuşurken yüreğim
 Köz olmuşum, kül olmaya çok yakın
 Giderken beni de götür menekşem

Bir tozum artık, bırak yollara
 Bas üstüme, ayak izlerin kalsın
 Islatsın, çamur etsin gözyaşların
 Sürüklesin selin, mariana'da kaybolayım
 KARANFİL'İM.

-111-

HAVAYA ŞİKAYET

Haykırıyorum bir köşesinden Türkiye'min,
Öbür uca değil yıldızlara duyulur sesim.
Nedir? Ne oluyor? Ne yapıyor? Büyüklerim
Bu dünyada, burada doğmak benim kaderim.

Islah edemedi insanları bunca dinleri,
Hani ilahi korku? Nerde peygamberleri?
Git bak sığamıyor kiliseleri, camileri,
Ne yapmacık değil mi, kim yapıyor çirkinlikleri?

Kim sevmiyor çocuklarını, mallarını?
Kim ister zarar gelsin kendine, sevdiklerine?
Nice kötülükler yapılıyor yine,
Utanmalıyız yaptığımızdan, insanlığın şerefine.

Gelirse başına bir felaket; üzülürsün, ağlarsın,
Başkasını üzmekten, ağlatmaktan zevk alırsın.
İstemezsin sözde kırgınlıkları, düşmanlıkları,
Fitnede, fesatta şeytanca başrolü oynarsın.

-112-

SENİ ARIYORUM

Hani Nuh tufanı olduğunda
Hani İbrahim'in yakıldığında
Hani İsmail'in adandığında
Seni arıyorum seni

Ferhat'ın deldiği dağlarda
Kerem'in kurduğu bağlarda
Yusuf'un atıldığı kuyularda
Seni arıyorum seni

Çiçeklerin açtığı kırlarda
Meyvaların dizildiği dallarda
Mecnun'un yandığı çöllerde
Seni arıyorum seni

Yağmurların damlalarından
Gökyüzünün yıldızlarından
Deryaların balıklarından
Seni arıyorum seni

Sitemim gözlerime
Dargınım ellerime
Kırgınım yüreğime
Seni arıyorum seni

-113-

BİR BEDEN

Bir beden düşünüyorum

Sapa sağlam bir kafa

İki göz, iki kulak, bir burun, birde ağız

İki kol, iki ayak, bir beden istiyorum

Hepimizde merak var, çok kafalı olmaya

Kırk ayaklı bir yılan, dörtlü beşli kollar var

Daha çok ekmek yeriz, istikrarı bulmaya

Çok güzel olduk derken, benzedik maskaraya

Ortada bir yorgan var, herkes kendine çeker

Hep açıkta kafalar, yarı çıplak ayaklar

Sofraya birkaç kulaç, ortada bir bulamaç

Döner koltuk yolunda herkes bir oya muhtaç

Biz neye benziyoruz, nereye gidiyoruz

Tüm yoğurtlar tatlıdır, hiç ekşi bulunmaz

Sakın bakma tadına, kapalı kalsın kapak

Sütümüz çoktan bozuk, biz bozulsak ne yapak

Çok partili düzende rengarenk olduk

Kalmadı saygı, sevgi tam tamına bozulduk

Sabah, öğle, ikindi, akşam namazı kıldık

Secde edelim derken birden bire yıkıldık

Adına ne dersen de, kaç parti yeter bize

Tarihler bizi över, kimlerden geldik göze

Dilimizi uzattık, fazla karıştık söze

Birleşin ALLAH için, millet güvensin size

-114-

ÖZLEDİM

Sazlar çalınır, hasret türküsü okunur,
Eşim, yavrularım, anam, babam,
Yurdum, memleketim usuma gelir.
Köyümün sazını, sözünü, meclisini özledim.

Hayallerin derinliklerine dalıyorum,
Bir sarhoş gibi oluyorum,
Titriyor dudaklarım, nemleniyor gözlerim,
Yanıyorum, köz olacak bendenim benim.

Güller açar kokar yaylalarında,
Meleşir kuzular meralarında,
Özledim ihtiyarlarını, gençlerini,
Köyümün pınarlarını özledim.

-115-

GECE KONDU

Gecekondu, gündüzkondu fark etmez,
Yapılmış bir evi yıkmak düzene yetmez.
Yıkmakla, kovmakla insanlar islah edilmez,
Tedbiri, insanı kırmadan önce al.

Fayda zamanı gelir hataları görmezsin,
Gelirsin başa izin verdiklerini yargıyorsun.
Kovarsın, döversin, yıkarsın düşman gibi,
Herkesi suçlarsın, sen haklıymışsın gibi.

Her şehirde kur danışma bürolarını,
Yardım et evsiz bırakma insanların,
Heder etme milletin malını, paralarını,
Sevdiğini göster, vatanını, vatandaşını,

Aç kredileri yapsın, kursun, evlerini,
Çalışsın ödesin taksit, taksit borcunu,
Kazanırsın insanların dostluklarını, duasını,
Böylece kurarsın modern mahallelerini.

-116-

HATAY'IM

Türkiye'm diyor ki sensiz hastayım
 Sensin bana şifa veren sensin Hatay'ım
 Sensiz ömür boyu üzgünüm, yastayım
 Sensiz duramaz dörtgenim, sanki havadayım

Hatay'ım arıyordun ananı bir kuzu gibi
 Atan bırakır mıydı, seni bir yetim gibi
 Cehennemlik olamazsın, sen bir cennet gibi
 Her gün hayırlı olsun sana 23 Temmuz gibi

Yavrusu dışarıdayken olur mu yatan
 Seni bağrına basmış bu anavatan
 Ayıramazlar, koparamazlar seni düşmanlar
 Kalmayıncaya kadar tek bir kılıçtan

Bir tarih yazıyor müzende, St. Pierre'inde
 Cennete benzersin Harbiye Şelalesi'nde
 Hayat dolusun, Arsuz'unda, Çevlik'inde
 Bin bir çeşit var sebzelerinde, meyvelerinde.

Korkma Hatay'ım, Türkiye'min can damarı
 Kardeşliğe yemin etmiş insanların, en büyük karı
 Yıkamazlar sendeki medeniyetten çelik duvarı
 Bir bedensin artık Alevisi, Snnisi, genci, ihtiyarı.

-117-

ZAMAN GEÇİYORSAN

Zaman geçiyorsan geç
Götürebildiğin yere götür
Acımasızlığıyla vur
Yık yıkabilirsen

Ne olur sevgilime
Ne olur aşkıma
Dokunmadan geç

Zaman, fırtınalar estireceksin
Koca koca dalgalar
Ne çileler çektireceksin
Ez ezebilirsen

Ne olur koparma
Ne olur yıkma
Aşkımı yakmadan geç

Zaman, koşma o kadar
Bırak, yavaş yürüsün günler
Arkaya bakınca görmeliyim
Kaybettiklerimi verebilisen

Ne olur unut
Ne olur bırak
Önüne sürmeden geç

Ah zaman ah
 Dört mevsimde koşarsın
 Ne olur okumayı, yazmayı
 Sevdiklerimi unutturmadan geç

Ne olur dur
 Ne olur otur
 Ecel şerbetini, sunmadan geç.

-118-

KENDİME TUTSAK

Ben mahkûmum
 Ömür boyu cezam var
 Yaptıklarımın suçsuzum
 İyimserliğin tutsağıyım

Kaybeden olmuşum
 Her yarışın başında
 Başta olmanın yükü
 Bağlanmış omuzlarıma

Mükemmelliğin sorumluluğundayım
 Katı olmanın cesaretsizliğinde
 Hislerimin kelepçelenmiş ellerinde
 Koşamıyorum

Neler çirkin, neler güzel
 Neler doğru, neler yanlış
 Söylesen
 Bir ölçü olurdu senin için

Kendime tutsağım gidemiyorum
Buz tutmuş yüregim temmuzda
Tüylenecek üzereyken kanatlarım
Uçamıyorum

Mertsizliğin karındayım
Kaydırmak isteyenler peşinde
Dışlayabilseler sevinecekler
Aslında vefasızların çok dışındayım.

-119-

GÜN VARKEN

Sen güneşin doğuşunu
Sen bülbülün ötüşünü
Sen kuzunun meleyişini
Yaşadın mı?

Bir göz kadar hür
Bir gönül gibi özgür
Şahlandırabilsem yüregimdeki sevgini
Hayallerimin resmini çizebilsem

Sana bakarken, dokunurken
Duygularımı sessizce aktarabilsem
Beni anlayamadığının sıkıntısını
Sana yazar mıydın?

Kanaryaların, bülbüllerin
Kekliklerin ötüşünü
Dinle!
Açan güllerin, menekşelerin
Karanfillerin kokusunu
Duy

Senin için yaşamak
Seni anlayabilmek
Sana tutsaklığın
Zevkine doymak
Sevebilme tutkusuyla yaşamak

Neden? Ağlatmak, güldürmemek
Neden? Savaşmak, anlaşmamak
Neden nefret? Sevgi değil
Neden? Ayrılık yaşamın akışında
Neden? Yanan yürek
Neden cefa? Vefa değil.

-120-

ORTA KÖPRÜ

İki güzel parkımı
Bölmüştü bir asi
Sağ ol orta köprü
Birleştirdin, asi'yi altına alarak

Sensin yükü taşıyan
Katı, kuru, sert çehrenle
Üzerinde bir güzellik
Sazını çalan kör'üm

Bir duygu suiistimalcisi değil
Mendil açmış bir kör
Söyler türküsünü, çalar sazını
Orta köprü'de anlayana

Güzellikler kıskanılır
Hep bozulmak istenir dostluklar
Meydan boşsa, ortam elverişliyse
Asi coşar bazen, orta köprü'ye rağmen

Hep sesini, sazını duyarlar
İnsafsızca geçerler
İnsan bir bakmalı etrafına
Bilmeli ne çalar kör

Karşılıklı iki parka
Köprüye mi çalar
Geçenlere bir konser
Yoksa kuşlara mı bilmem

Anlayana saz dostum
 Ya yüzüne tükürsen şükür
 Cinsinden ise geçen
 Orta köprü boş
 Bizim kör sarhoş

-121-

SEVELİM

Ayağımın yürüdüğü
 Elimin tuttuğu
 Gözümün gördüğü
 Kulağımın duyduğu kadarıyla
 İnsanlık uğruna, yaşamak uğruna
 Dostlarla el ele

Yüreğim sevgi dolu
 Saygı pınarıyım ben
 Sorulmaya hasretim
 Sarılmak istiyorum ben

İnanç doluyum
 Yaşama bağlayan
 Özürlüyüm ama
 İnsanım ben

Kıyasıyla, uzunuyla
 Beyazıyla, esmeriyle
 Özürsüyle, sağlamıyla
 El ele yürüyelim

Çirkinlikleri paylaşalım
 Güzellikleri yaşayalım
 Baş başa, kol kola, diz dize
 Yaşamayı sevelim

-122-

YÜZ KARASI(KOSOVA)

Her gün horozumun ötüşüne
 Uyanırdım erkenden
 O gün ürktü horozum ötmedi
 Vahşilerin postal sesine uyandım
 Şiddetli bir darbeye kırıldı kapımız
 Çıkardılar bizi tekme, tokat
 Ya dipcikler...
 Dört kişi, eşkıya desem az gelir
 Anneme, ablama tecavüz ettiklerini,
 Babamı kurşunladıklarını,
 Evimizi ateşe verdiklerini
 Ben gördüm
 Kimse anlatmadı
 Acısını ben çektim
 Ben çıkardım o namussuz kurşunu yaramdan
 Suçumu sordum, başını eğdi
 Cevap vermedi
 Ben öptüm yerde akan babamın kanını
 Kurban kanı gibi alınma sürdüm
 Dua ettim, and içtim.
 Acılarla anamın can verdiği
 Ben gördüm
 Kimse anlatmadı

Ben sildim ablamın gözyaşlarını
 Koşan bendim yalınayak dağlara
 Aç, susuz, ayazda çıplak yatan bendim
 Kendilerine insan denemeyecek insanların
 İnsanlara vahşetini gördüm
 Kimse anlatmadı
 Hangi savcı vardı iddia makamında
 Hangi yargıç ifademi aldı
 Nasıl suçlu göründüm
 İnsafsızların yasasına göre
 Suçu olmayanların cezası idamdı.
 Ben babımı istiyorum, anamı istiyorum
 Ben evimi istiyorum, namusumu istiyorum
 Ben yaşama hürriyetimi istiyorum
 Ben düşmanlığı sevmem
 Ben kini, nefreti, çirkinliği sevmem
 İnsanca yaşamasını
 İnsanca yaşatmasını bilmeyenleri
 Hiç... Hiç sevmem.

-123-

VATANDAŞ

Kimden şikâyetlerin
 Sitemin kime
 Kimden ne istiyorsun
 Sen kendini biliyor musun VATANDAŞ

 Çiftçi misin, memur musun?
 Veren mi alan mısın?
 Yapan mısın yıkan mısın?
 Sen kendini tanıyor musun VATANDAŞ

Hileli mal satarsın
Yalan dolan söylersin
Eğri büğrü gidersin
İşine dört dörtlük müsün VATANDAŞ

Beş dakika geç
On dakika erken
Olur, olmaz mazeret
Uydurursun VATANDAŞ

Saklarsın kazançları
Vergileri vermezsin
Fiş, fatura, reçete
Yazdırırsın VATANDAŞ

Devletimdir, milletimdir
Vatanımdır, malımdır
Lafta sollayan olmaz
Kaç kilometre gittin ki VATANDAŞ

Tarlada işçi
Dairede memur
Fabrikada patron
Kim bu VATANDAŞ

Bakkalı, tüccarı
Çobanı, yazarı
Seçeni seçileni
Anladım, tanıdım o VATANDAŞ

-124-

İSYANIM VAR

İsyanım var doğuşuma, yaşama,
Anam ile babama, kardeşime, ablama,
Dünyama uzayıma isyanım var

İsyanım var, ovalara, dağlara
Akan sulara, denizlere, göllere,
Buharlara, yağmurlara, buzlara isyanım var
Gökte uçan kuşlara
Ağaçlara, meyvelere, dallara,
Gözlere, bakışlara, kirpiklere isyanım var

İsyanım var, ne suçu var bebeklerin
Balıkların, arıların, böceklerin,
İnsanları birbirinden ayıran
Dillere, dinlere, ırklara, renklere
Kıtalara, acımasız duygulara
İsyanım var

-125-

ALİŐTİM BEN

Erken alıştım ayrılığa
Çoktan alıştım yalnızlığa
Sensizliğei sessizliğe, ızdıraba,
İŐkenceye dertlere, yoksulluğa,
Severken alıştım ben

Alışmışım bir kere,
Yollara gurbetlere, ellere
Soğuklara, sıcaklara, tozlara,
Üstüm açık, altım yalın yatmaya,
Çocukken alıştım ben

Yıllarca ağlamıŐım, alışmışım,
Boşuna çırpınmıŐım sabretmiŐım
Sevdiğimi kaybetmiŐım
Bir kere bin bir kere,
Doğarken ölmüŐtüm ben.

-126-

DEPREM ÜSTÜNE

Aşkların, umutların, hayallerin
 Söndüğü yeri mi olacaktın
 İzmit, gölcük, Yalova
 Bebeklerin, anarlın, babaların
 Canlı mezar mı olacaktın
 İstanbul, Adapazarı, bolu
 Sen mi viran olacaktın
 Ak suların bulandığı
 Kuşların ürkek uçuştuğu
 Kara destanların yazıldığı
 Yer mi olacaktın Düzce
 Acıların tütüğü,
 Umutların, aşkların söndüğü
 Destanlar yazılacak
 Kapkara bir tarih
 Sonsuza dek anlatılacak.

-127-

İKİ BİN

İkibin sanki bir iki,
 O kadar vahşice işte insanlar
 Her tarafta kan kokusu
 Her tarafta haksızlık
 Her tarafta hırsızlık
 Her tarafta kalleşlik var

Bir ayağımız milenyumda
 Bir diğeri taş devrin de
 Halen sopa, taş, bıçak
 Elimizde tabanca
 Her tarafta vefasızlık
 Her tarafta dost kazığı var

İki bin, üç bin, ne yarar
 Hala insana kıyar
 Hiç görmeseydi gözlerim
 Hiç duymasaydı kulağım
 Yalın ayak, üstü çıplak
 Sokaklarda aç yatanlar var.

-128-

DÜĞÜN

En büyük isyandır
 Suskunluğum
 Tutuşmuş elerimde
 En ağır yumruğum
 En şiddetli saldırım
 Gözlerimin kapanışında
 Renkten renge girerken
 Kanımın
 Döküldüğü yerde
 Yeşerirken toprağım
 Koskoca heykeller
 Dikilmiş
 Kalkmaksızın
 Uzandığım
 Dağ eteklerinde

Bir cennet kurulmuş
Dört kutsal ırmağıyla
Dür'den bir saray
Ruhumun cesedimle
Vedalaştığı parketaşlarında

-129-

KAYAN YILDIZLAR

Karanlığın sonsuzluğunda
Kaç zırhlı delerek
Bize gelen
Usumuzdaki umutsuzluğu
Yıkan
Yarınlara aydınlığını veren
Yıldızlar

Bir bir kayarsa
Karamsarlığım büyür
Hayal kırıklığım
Omuzlarda yük
Yüreklerde acım
Dinmeyen yaşım
Sel olur
Sürükler götürür
Yıldızlarımın
Düştüğü yere
O zaman aklar tükenir
Benliğimde sensizliğin
Anlamı bulur
Doğma
Karanlığa susamışlara

Doğma
Yarasalar ürkmesin
Aydınlığa özlem duyan
Yıldızlara hasret
Güneşe tutsak
Olanlar senin
Sen orada
Kaymayan yıldız
Sen orada
Batmayan güneş
Sen orada
Sonsuza uzanan yolsun
Sen orada
Yüreklerde kan
Sen orada
Ezelden sonsuza
İlke, ülke, bayrak
Vatan denilen yaşanan toprak.

-130-

ÖĞRETMEN'İM

Ağlama!.....

Senin eserin değildir

Şu gördüğün insanlar

Düşmanlığı, kıskançlığı

Hırçınlığı, hırsızlığı

Yobazlığı,

Sen öğretmedin

Ağlama öğretmenim

Sevginin, saygının

Kardeşliğin

Uygarlığın, bilimin

Meşalesini

Sen söndürmedin

Ağlama öğretmenim

Sen ağlarsan

Cennet yanar

Deryalar kurur

Yağmur kesilir

Yeşermez bitkiler

Sen ağlarsan

Kıyamet kopar

Ağlama

Ağlama sen

Sen ağlama

Öğretmenim

-131-

TOPRAK ANA

Yastığa akan yaşlarla uyandım
On yedi ağustos sabahında
Çok farklı bir günün doğuşu
Ahların, iniltilerin, vahların
Yıkıntuların, tozların, dumanların
Çıglıkların arasında olmak

Çok uzun bitmeyen bir geceydi
On yedi ağustos sabahı
Martıların uçuşu bir başkaydı körfezde
Gemilerin duruşu yaşlıydı gölcükte
Serçeler susmuş ağaçlarda ürkek
Deniz hırçın, ürperticiydi İzmit'te

Yalova, Adapazarı, bolu can pazarı
Kirazlar, ayvalar, çamlar kökten sarsılmış
Boyun bükmüş, ortak olmuş yasıma
Balıklar kaçışmış, boğazlara sığınmış

Nice sevenler beraber gitti
Sevgililer birbirini kaybetti
Bebekler anasız, babasız
Yavrularını kaybeden analar

Ana severdi, ana sarardı
Ana beslerdi, bizim bildiğimiz
Hep söyledik toprak ana

Toprak ana vuruldu yüreğinden
Yaralandı, yaraladı
Çöktü, çökertti
Yıkıldı, yıktı
Unuttu bizleri sevdiğini
Unuttu anamız olduğunu

Böyle mi yapardı ana
Ah toprak ana
Ah toprak ana ah
İçimden demek gelmiyor sana
Sen toprak ana.

-132-

GÖZLER NEMLENDİKÇE

Kum fırtınası, El_nino kasırgası
Kapatmış yolumu
Kaybolmuş kavuşmanın ümitleri
Cehennem sahrasında susuzluğum
Yüreğimde hasretin sessizliği
Gözlerimde isyanın damlaları

Bir füzenin düştüğü yerde

İnsanın insana çattığı yerde
 Sararmış yeşillikler
 Solmuş çiçekler
 Yunuslar ağlamış
 Kendinden utanmış yarasalar
 Baykuşlar sinmiş

Hangi cennetten söz etsem
 Çok çok çoktan kapanmış
 Dediklerine şaştım
 Öğrendim ki
 Ta Habil'in olayından
 Ta firavun'un zulmünden
 Ta Hiroşima'dan
 Ta Afrika'dan
 Ta ilk barutun koktuğundan
 Rıdvan kapıları açmayacak
 Titredikçe dudaklar
 Gözlerde durdukça nem.

Bolu,1998

-133-

HUDEY

Evrende tecelli
 Olmadan devran
 Muhammed nur idi canlar
 Ali nur idi

De canlar de
 De canlar de
 De hudey de hudey
 De canlar de

Fadime anadan
 Doğmadan önce
 Hüseyin var idi canlar
 Hasan var idi

De canlar de
 De canlar de
 De hudey de hudey
 De canlar de

Bizim düsturumuz
 On iki imam
 Olmasa dünyada canlar
 Cennet kor idi

De canlar de
 De canlar de
 De hudey de hudey
 De canlar de

Bektaşî veliler
 Aşka deliller
 Şu gönül verdiğim canlar
 Gizden yar idi

De canlar de
De canlar de
De hudey de hudey
De canlar de

Hoşgörü selimiz
Baldır dilimiz
Doğru yolumuz canlar
Arştan sır idi

De canlar de
De canlar de
De hudey de hudey
De canlar de

Aşıklar ceminde
Turabi kuldur
Ehl-i beytin ismi canlar
Kevkib- i dür idi

De canlar de
De canlar de
De hudey de hudey
De canlar de

20.06.2004

Hacıbektaş/ Nevşehir

-134-

NASIL ANLATSAM

Kalplerin iç içe girdiği bir sevginin ortasında

YAŞAMAK.

Gözlerinin bakışlarında

İçime doluşunu hissediyorum

Gözlerim, sözlerim

Seni ne kadar sevdiğimi anlatmıyor mu?

Beni sevdiğini söyle

Susma yüzüme baktığın zaman

İçimde sıcaklığını taşıyorum

Sen sevmenin ne olduğunu biliyorsun

Bilerek mi yakmak istiyorsun?

Ben kolay kolay sevemiyorum

Ama, sevdiğim zaman tapıyorum

Seni çok sevdiğimi söylüyorum

SEVİYORSAN

Çekinme söyle

Falını anlatmak istemez dilim

Fincanlar kıskanır aşkımdan çatlar

Bir kalpten bir kalbe uzanan köprüler

BİR ÖMÜR BOYUNCA YIKILMASIN

Antakya, 1999

-135-

BÖYLE İŞTE

Ay doğar pencereme
Yayılr rüyalarırna sensizlik
Şekillenir hayallerim sevdanla
En derin ve doruklarda aşkın

Deryalarda ballık misali
Esintiler atar sahillere bazen
Leyleklere yem olursam
İğneler yüreğimi sensizlik
Olamazsam elinde tesbih,ağzında sakız
Gurbetin acımasızlığıyla
Ulu çınarların devrimleri gibi
Lalelerin açmadan solması kadar
Limon ekşiliğinde olsa yaşam
Anlam bulurum her bakışında
Reyhan kokusuyla sana doymak
Ilık ılık her dokunduğumda dillere

Düşer benliğime hasretin
Ürperirim susunca martılar
Gelmeni beklerim ansızın
Ellerini tutarım sımsıkı
Lal olana kadar dilim

07.12.2010, Antakya

-136-

UNUTMA

Eğlen turnam eğlen
Bugün düğündür
Salkım saçak saçların
Sevdalı bakışların
Aşk yangını
Fırtınalar yüreğnde

Martılara özenirken
Bulutlarda gezinirken
Beni unutma
Eğlen turnam eğlen
Benden ayrı bilişirken
Leyleklerle sevişirken
Seherlerde uyan erken
Beni unutma

Diyar diyar gezdiğimi
Hep hatırla sevdiğimi
Sensiz günde öldüğümü
Eğlen turnam eğlen
Turabi'yi unutma

19.07.2010, Antakya

4.1. Mahlas Kullandığı Serbest Şiirler

Türk âşık edebiyatında ilk defa bir halk âşığı serbest tarzda yazdığı şiirlerinde mahlasını kullanmıştır. Bu durum Âşık Mehmet Turabi'nin getirdiği belki de bundan sonra da başka halk âşıklarında görülebilecek ve Türk edebiyatı tarihi açısından kayda alınmaya değer gelenek dışı bir uygulama olarak karşımıza çıkmıştır. Âşık Mehmet Turabi serbest tarzda yazdığı 7 şiirinde mahlasını kullanmış ve bunların bir bölümünü sazı eşliğinde belli bir ezgi eşliğinde türkü tarzında seslendirmiştir.

-1-

KORDELA

Kaçıncı kar yağışı üstüme
Kaçıncı eriyiş
Ne kışlar gördü gözlerim
Kaçıncı dönüşüdür baharın
Şubatımdan martımdan
Sığırcıklar anlatır mı
Anlatır mı martılar
Yazar
Yazar mı destanımı
Senden başkası anlar mı beni
Al kalemi eline
Yaz
farklıdır
her günün doğuşu batışı
farklıdır gönülde esintiler
yürek atışları farklıdır
yaz Turabî'yi
kıtlığı bırak
yaz özlemine
sor kendini kendinden
kendini bana mahkum edeceksin
seni bir ben anlarım
yalnız ben katlanırım sana
iyiliğe iyilik değil yalnız
kötülük yapana da iyiliğim
kendini bende bulacaksın
kışın da
yazın da
ben benim

-2-

BEN

Benim namlum kalem
Mermilerim söz
Kitaplar sırrım
Defterlere yoldaşım ben

Diliyim, sözüyüm güzelliklerin
Özlemlerin, duyguların sesiyim
Bekçisiyim yeşilliklerin
Sevgilerin pınarıyım ben

Kuşların yuvasıyım
Arıların kovanıyım
Yoksulların meskeniyim
Suların havzasıyım ben

Ban Âşık Turabi'yim
Turab benim anamdır
Yedirendir içirendir
Sonunda remimim ben

-3-

SÜRGÜN

Alışmışım

İlk süren anamdır

Kanından beslerken

Sürmedi mi dünyaya

Gurbete

Yaralara, acılara

Sürmedi mi

Seviyorum sürülmeyi

Bağ gibi

Toprak gibi

Büyür müydü fidanlar

Dallarda meyve tutar mıydı

Sürgün olmazsa

Seviyorum sürgünü

Sürün beni

Sürgün olayım

Adımı sürgün koyun

Alnımda parlсын

Siz gündüzleri

Ben geceleri

Bir bir dizelim iplere

Ben katlarım

Bilirim sizi
Unutmadım renginizi
Tat alırım acılardan
Şifa bulurum
Ben sizleri arayayım
Siz de beni arayın

Her bahar
Dalların ucundayım
Sürgünüm
Sürülen toprağım
Adımı değiştirmeyin
Ben Aşık Turabi'yim
Çeyizlere işlesin gelinler
Unutmayın
Adım sürgün

31.05.1980, İzmir

-4-

NAZAR BONCUĞU

Yazamam sana sevimi
Kalemler kağıtlar görmesin
Anlatamam kimselere
Yüregimde giz kalsın
Bütün gizeminle suskun
Dilimin kaslarında dur
Sarmaşıklar benden öğrensin
Tutkunluğu
Usanılar sitem etsin
Utanılar uzağımda
Çözmesin ellerin kördüğüm sarmalarımı

Yabanlar sorabilir içemlerimi
Bilemezler
Dudaklarımdaki arımsallığı
Gözlerindeki aydınlığı, derinliği
Göremezler

Yüregimde tuttuğumu bilmesinler
Bir nazar boncuğu tak
Kendine
Bana da
Yüregimi bulmasınlar
Turabi'yi vurmasınlar

-5-

UNUTMA

Eğlen turnam eğlen
Bugün düğündür
Salkım saçak saçların
Sevdalı bakışların
Aşk yangını
Fırtınalar yüreğnde

Martılara özenirken
Bulutlarda gezinirken
Beni unutma
Eğlen turnam eğlen
Benden ayrı bilişirken
Leyleklerle sevişirken
Seherlerde uyan erken
Beni unutma

Diyar diyar gezdiğimi
Hep hatırla sevdiğimi
Sensiz günde öldüğümü
Eğlen turnam eğlen
Turabi'yi unutma

19.07.2010, Antakya

-6-

BEDİŞ

Ufuk sensin
 Bakışının bedelini
 Ödeyecektir zaman
 Bırak sorma
 Yüreğindeki gizemi
 Anlamasınlar
 Uyurken açık tut gözlerini
 Düşmesin hücrene
 Güzelliğın yansıması
 On beşinde ay
 Kıskançlığı tutmuş
 Tepeler diz çökmüş
 Ufkunda yarının bebeğı
 Ve seni
 Âşık Turabi anlar
 Yazar sevdanı
 İç
 Yaşamın şerefine
 Aldırma yarasalara
 Demle günleri
 Yıllansın meyi
 Tanrılar sever
 Aşkın kutsallığını unutma
 Doğacak aya sevin
 Es geceler boyunca
 Dalgaları, sahilleri okşa
 Anne yüreğıyle
 Tut sevdanı
 Güne hazırla

-7-

HUDEY

Evrende tecelli

Olmadan devran

Muhammed nur idi canlar

Ali nur idi

De canlar de

De canlar de

De hudey de hudey

De canlar de

Fadime anadan

Doğmadan önce

Hüseyin var idi canlar

Hasan var idi

De canlar de

De canlar de

De hudey de hudey

De canlar de

Bizim düsturumuz

On iki imam

Olmasa dünyada canlar

Cennet kor idi

De canlar de

De canlar de

De hudey de hudey

De canlar de

Bektaş veliler
 Aşka deliller
 Şu gönül verdiğim canlar
 Gizden yar idi

De canlar dep
 De canlar de
 De hudey de hudey
 De canlar de

Hoşgörü selimiz
 Baldır dilimiz
 Doğru yolumuz canlar
 Arştan sır idi

De canlar de
 De canlar de
 De hudey de hudey
 De canlar de

Aşıklar ceminde
 Turabi kuldur
 Ehl-i beytin ismi canlar
 Kevkib- i dür idi

De canlar de
 De canlar de
 De hudey de hudey
 De canlar de

20.06.2004, Hacıbektaş/ Nevşehir

SONUÇ

Türk halk edebiyatının bir kolu olan âşık edebiyatına mensup olan halk âşıkları, manevi kültürel mirasımızın ve zenginliklerimizin gelecek kuşaklara aktarılmasında büyük bir işlev gören ve Türk halkının geleneklerinde varlığı ta büyük Hun imparatoru Atilla dönemi ve öncesine kadar dayanan ancak günümüze gelirken birçok özellikleri değişen âşıklık, ozanlık, halk musikişinaslık töresini başlangıcından çağımıza kadar taşıyan ve bu töre ve geleneğin gelecek nesillere aktarılmasında etkin bir işlev görmelerinden dolayı büyük bir öneme sahip olan edebi sahamızın büyük sanat üstadlarıdır. Milli kültürümüz ve manevi hayatımız açısından büyük öneme sahip unsurları taşıyıp aktararak geleneğin devamını sağlamada ve bu geleneği özellikle günümüzde diğer dünya uluslarına da duyurmada önemli bir misyon taşıyan halk ozanlarımız, her zaman sevgi, saygı, insanlık, barış, kardeşlik, birlik, ilim sevgisi, uygarlık, adalet, mertlik, yiğitlik gibi insanı insan yapan yücelikleri aşlayan düşünce ve sevgi denizleri olarak karşımıza çıkmaktadırlar.

İnsanlığın uzun tarihi boyunca belli bir misyona sahip herhangi bir sanat icrasının hiçbir değişime uğramadan ilk çıktığı şekli ile varlığını sürdürmesi beklenemez. Çünkü her gelenek var olduğu toplumun hayatında meydana gelen köklü değişikliklerden mutlaka etkilenir. Hele hele bu gelenek âşıklık geleneği gibi sözlü bir icra özelliğine sahipse söz konusunu ettiğimiz değişimden nasibini almaması mümkün değildir.

Kesin çizgilerinin belirlenemediği ilk dönemlerden XVI. yüzyıla kadar âşıklık geleneği farklı birçok aşama geçirmiştir. Ancak XVI. yüzyıldan itibaren belirgin bir biçimde ana çizgilerinin çizilebildiği âşıklık geleneği günümüze kadar varlığını sürdürürken her dönemde çeşitli özelliklerle karşımıza çıkmıştır. Ana ögesi söz olan bu geleneğin tıpkı dil gibi canlı bir yapı olduğu gerçeği göz önünde bulundurulursa çeşitli yüzyıllarda karşımıza farklı özelliklerle çıkması kadar olağan bir durum yoktur.

İlk dönemlerde temsilcilerinin, Türk toplum yaşamında bugünkünden farklı olarak büyücülük, hekimlik, rakkaslık gibi görevler de taşıdıkları belirlenen halk âşıklarının kam, baksı gibi isimlerle bilindikleri belirlenmiştir. Daha sonraki yıllarda ise büyücülük, hekimlik gibi görevlerini terk ederek çalgılı kahvelerde geleneği icra etmiş, sazlarını ellerine alarak diyardan diyara gezmişlerdir.

Âşıkların günümüzdeki rolleri ve üstlendikleri misyon önceki asırlara göre farklılaşmıştır. İnsanoğlunun her alanda uğradığı hızlı değişimlere bağlı olarak bir canlı yapı olan âşıklık geleneğinin de bu değişimlerden etkilendiği; bilim ve teknolojinin olağanüstü hızı karşısında geleneğin icra edicileri olan âşıkların da hızlı bir gelişme, değişme etkisinin içinde kaldığı yadsınamaz. Bugün seslerini duyurmak üzere katıldıkları toplantıların ve âşık meclislerinin hemen hemen tamamında elektronik araçların sunduğu imkânlardan yararlanmakta, dile getirdiklerini kayda alabilmekte, yapıtlarını kitap haline getirebilmekte, kaset ve CD çıkarabilmektedirler. Yakın zamana kadar yoğun olarak icralarını kahvehanelerde gerçekleştiren halk âşıkları günümüzde radyo ve televizyon programlarında da sanatlarını icra etme olanağı bulabilmektedirler.

Yukarıda değindiğimiz yeni icra alanlarına kavuşan âşıklık geleneğinin günümüzde zayıfladığını veya ortadan kalkmaya doğru gittiğini söyleyenler olsa da bu gelenek içinde yıldızı parlayan yeni yeni âşıkların doğduğu ve bu âşıkların getirdikleri yeni ve çeşitli icra farklılıklarının geleneğe adeta taze kan katarak, geleneğin varlığını devam ettirmesine büyük katkılar sağladıkları inkâr edilemez.

Geleneğin yaşayabilmesi için geleneğin icrasının yüzyılımızın karakteri ile bir sentez oluşturması gerçeğinin mutlaka göz önünde bulundurulmasını zorunlu kılmıştır. Hangi gelenek olursa olsun kendi özünü yitirmeden yeniliğe ayak uydurabilmesi ve etkinliğini güçlendirebilmesi için gelenekte meydana getirilecek yeni icra çeşitliliğinin yeniyi eskitebilecek güçte olması gerekmektedir. Çünkü Âşık Mehmet Turabi “yenilik, yeniyi eskitebiliyorsa yenidir” der. Bu bağlamda günümüzde etkisi artan popüler kültürdeki yeniliği eskitebilecek bir yeniliğin âşıklık geleneğinde de yaratılması geleneğin yaşamını ve varlığını sürdürebilmesi açısından

bir ihtiyaç olmaktan çok hayati bir zorunluluk olarak göz önünde bulundurulması tartışmasız büyük bir önem taşımaktadır. Halk âşıklarının her şeyden önce icra ettiği sanatın, muhatabı olan toplumun her kesimine sanatlarını aktarma yollarını çeşitlemeleri, bundan da önemlisi popüler kültürün etkisi altına girmiş olan yeni nesil başta olmak üzere toplumun mümkün olabildiğince her kesimiyle daha da yakın bir mesafe kurmaları ve sanatlarında bilim ve teknolojinin sunduğu unsurları birer motif olarak seçmeleri ve sanatlarının icralarında yeni müzik ve ses araçlarını kullanmaları da göz önünde bulundurmaları önem taşıyan başka bir konudur. Örneğin bir halk âşığı bir bağlama çalabildiği gibi söyleyeceklerinin konusu halkın bağrına hitap eden bir konu olması koşuluyla neden gitar da çalması? Belki çok tartışma yaratabilecek olan bu konunun, geleneğin özünü ortadan kaldırayabileceği düşüncesinde olanlardan doğacaktır. Aslında oluşturulacak eserlerin konusu halkın bağrına hitap etmesi koşuluyla âşıkların bilim ve teknolojinin sunduğu saz haricindeki müzik aletlerini ve motiflerini de icralarında kullanmaları geleneğin devamını sağlayabilmesine ve yaşamasına büyük katkılar sağlayabileceği unutulmamalıdır.

Ulusların daha iyi anlaşılmasında büyük hizmet gören halk âşıklarının en büyük özellikleri halkın gerçek temsilcisi olmalarıdır. Çünkü halka dair ne motif varsa halk ozanlarının yapıtlarında görebilmekteyiz. Halkın yaşadığı, doğadan ve insandan kaynaklanan olumlu ya da olumsuz gelişmeleri ilk dile getiren ve sanatlarında işleyerek ölümsüzleştiren yine halk âşıklarıdır. Bu nedenle halk âşıkları bir toplum için aynı zamanda bulunmaz tarihçilerdir.

Mehmet Turabi halk ile ilgili her olay ve durum karşısında sessiz kalmayan, halkın sesi, meramı, dili olan halk ozanlarımızdandır. Söze konu ettiğimiz halk, sadece içinde yaşadığı halkı değil, dünya halkını içine alacak boyutta bir özellik taşımaktadır.

Mehmet Turabi'ye mahlasını kimse vermemiş kendisi bulmuştur. Mehmet Turabi bade içmemiş olmakla birlikte bade içilebileceğine inanmaktadır. O, ilk şiirlerini küçük yaşlarda yazmaya başlamıştır. Küçük yaşlarda karlı yolları aşır bin

bir tehlikeyi atlattıktan sonra köyüne vardıktan sonra uyumuş, rüyasında Hz. Hızır'ı görmüş ve uyandıktan sonra bu rüyanın etkisi ile kendisinde aşk ve sevgi kıvılcımlarını hissetmeye başlamıştır. Âşık edebiyatında rüya motifinin başlangıç ve hareket sağlayan bir motif olduğu gerçeği göz önünde bulundurulduğunda Mehmet Turabi'nin, bu “başlangıç ve hareketten” âşıklığa başladığı sonucu karşımıza çıkmıştır.

Âşık Mehmet Turabi'ye göre aşk ve sevgi, beşikten mezara kadar alınan nefestir; aşk ve sevgi, yaşamdan tat almanın koşuludur. Sevmeden, saymadan insanın yaşamdan tat almasına olanak yoktur. O'na göre insana ve varlığa birlik ve beraberlik duyguları ile bakmaktan daha büyük bir erdem yoktur. İnsan olanın kin gütmemesi gerekir. Âşıklık mesleğini insanları etkileyip doğruya ve güzele yönlendirmesinden dolayı sosyal yaşamda çok önemli bir misyon olarak gören Âşık Mehmet Turabi'ye göre sözden daha fazla etkili hiçbir şey olamaz. Bir atasözünde belirtildiği gibi “yiğidi kılıç kesmez bir acı söz öldürür.” Bunun tam tersi olarak da manevi açıdan tamamen çökmüş bir insanı da tatlı bir söz, bir selam, canlandırır düşüncesindedir.

Mehmet Turabi'ye göre sazı eline alıp kafiyeli söz söyleyen her kişi âşık değildir. “Açılmış olan aydınlık yola ek bir aydınlık katmayan ve kendine has yaratıları ile insanlara farklı bir aydınlık yol açmayan âşık, âşık değildir. Âşık yalnız kendi yöresi ve geleneğinde değil evrensel dil kullandığı zaman âşıktır. Yazdığı ve söyledikleriyle yalnız onu sayan ve sevenlerin değil onu hiç tanımayan ve görmeyen insanların da ondan feyiz ve neşe almaları gerekir”, düşüncesinde oluşu onun “evrensel” bir insan âşığı olduğu sonucuna varabilmekteyiz.

Mehmet Turabi'nin katıldığı şenlik ve programlarda, mahlasını kullanarak serbest tarzda yazdığı şiirlerini de sazı eşliğinde söylemesi, okuması geleneğe ferdi olarak getirdiği bir uygulama olarak karşımıza çıkmıştır. Bu da âşıklık geleneğinin daha geniş kesimlere, farklı sanatsal beğeni ve anlayışlara sahip halk kitlelerine duyurulmasını sağlayıp geleneğin canlılığını korumasına büyük katkılar sağlaması

bakımından çok olumlu sonuçlar doğurduğu için büyük bir önem taşımaktadır. Ayrıca bu durum âşıklık geleneğinin başlangıcından bu yana canlılığını sürdürürken her dönem farklı uygulamalara sahne olduğu yargısına delil olması bakımından dikkate değer bir diğer konudur.

Âşıklık geleneği irtical gücü olmayan bir şairi âşık olarak kabul etmemektedir. İrticalen sanatlı söz ve şiir yaratma gücü oldukça yüksek olan Mehmet Turabi, icra sırasında rahatlıkla irticalen şiir söyleyebilmesi, icra ortamında irticalen özdeyiş olacak nitelikte sanatlı söz söyleyebilmesi, serbest tarzda şiir üretip bu şiirlerde mahlasını kullanması geleneğe getirdiği büyük öneme sahip yeni ve çok farklı uygulamalardır. Mehmet Turabi âşıklık geleneğine profesyonellikle özgün bir tarzla ve yeni unsurlarla birlikte getirdiği farklı uygulamaları, âşıklık geleneğinin geleneksel unsurlarını ve uygulamalarını göz ardı etmeden geleneğin içinde görülen hikâye anlatma, atışma yapma gibi icraları uygulayıp geçmiş ile bugün arasında ustaca sentez oluşturarak gerçekleştirmektedir. Henüz bu konuda sergilediği etkinlikleri kasete ya da CD'ye kaydetmemiştir. Ancak şu ana kadar birçok şenlik ve programa katılmış, birçok ödül almıştır.

Çalışmamızda Mehmet Turabi'nin şu ana kadar yazdığı 333 şiirine yer verdik. Bu şiirlerin tasnifini ise şu şekilde yaptık: Şiirlerinin 1 tanesi 5'li, 1 tanesi 6'lı, 38 tanesi 7'li, 58 tanesi 8'li, 97 tanesi 11'li, , 1 tanesi 14'lü ve 1 tanesi de 15'li hece ölçüsüyle yazılmıştır. Görüldüğü gibi halk edebiyatı tarzında yazdığı şiirlerini daha çok 11'li hece ölçüsüyle yazmıştır. Halk şiiri tarzında yazdığı şiirlerinin 74 tanesinde mahlas kullanmıştır. Mahlas kullanmadan yazdığı şiirlerinin sayısı 123'tür. Mehmet Turabi'nin vezin kullanmadan serbest tarzda yazdığı 136 şiiri vardır. Vezin kullanmadan yazdığı şiirlerinin 7 tanesinde mahlasını kullanmıştır. Bu, Türk Âşık edebiyatında karşımıza ilk defa çıkan ve Âşık Mehmet Turabi'yi diğer âşıklarımızdan ayıran bir özelliktir.

Âşık Mehmet Turabi şiirlerinde en çok koşma nazım şeklini kullanmıştır. Hem biçim hem de konu bakımından koşmanın neredeyse bütün çeşitleriyle şiir yazmıştır. Koşmalarını incelediğimizde çoğu koşmasının her bir mısrası veciz bir

ifade özelliği taşımaktadır. Destan türünü de çok kullanmış, destanlarında özellikle deprem ve savaş gibi felaketleri yoğun bir lirizm ile işlemiştir. Şiirlerinin birçoğunu milli ölçümüz olan hece ölçüsü ile yazmıştır. Şiirlerinde başarılı bir şekilde söz sanatlarını kullanan Mehmet Turabi özellikle teşbih sanatında oldukça başarılıdır. Bunun dışında İstiare, istifham, mübalağa, tenasüp, teşhis, tariz, telmih gibi sanatları şiirlerinde başarı ile kullanmıştır. Anlatım şekillerinden “hikâye yoluyla anlatım, tasvir yoluyla anlatım, doğrudan doğruya anlatım, öğüt ve hitap yoluyla anlatım, soru yoluyla anlatım, açıklayarak anlatım, mükâleme yoluyla anlatım” şekillerini kullanmıştır.

Eserleri konu bakımından oldukça zengindir. Şiirlerinde işlemediği konu neredeyse yoktur. Başta insani yücelikler ve değerlerle ilgili konular, millî konular, sosyal konular, dinî ve tasavvufî konular, aşk ve tabiat unsurları ile ilgili konuları şiirlerinde yoğun olarak güçlü bir lirizm ile işlemiştir. Mehmet Turabi’yi halk ozanı, halk âşığı yapan en büyük neden halkın meselelerine duyduğu çok ince duyarlılıktır. Köprü altlarında yaşayan insanlar başta olmak üzere, insana yakışan mekânlardan ve imkânlardan çok uzak, olumsuz koşullar içinde yaşayan yoksul insanların hallerini inanılmaz bir duyarlılıkla şiirlerine konu eden halk ozanlarımızdandır. Şiirlerine konu edinmediği halk ve insan kesimi yok gibidir. “İster Rus’tan ister Çin’den, her topraktan gel kardeşim” demesi onun sadece yaşadığı halka değil tüm dünya halkına duyduğu sevgi, birlik ve beraberlik duygularının en büyük göstergesidir. Her ülkede üç beş siyaset adamının aldığı yanlış kararlar neticesinde milyonlarca insana yapılan zulme her zaman büyük bir isyan içerisinde olduğunu yazdıklarından anlayabilmekteyiz. Halkı aldatma, sahtekârlık rüşvet, riyakârlık, yolsuzluk gibi konuların yanında devletin idaresini ellerinde bulunduran devlet adamlarının halkın sorunlarına gerçek anlamda duyarlılık göstermemeleri onun şiirlerinin önde gelen konularındandır. Bunu özellikle taşlama tarzında yazdığı koşmalarında rahatlıkla görebilmekteyiz.

Mehmet Turabi, şiirlerinde ilahi aşkı ve beşeri aşkı da yoğun olarak işlemiştir. Her iki aşkın da Mehmet Turabi’ de derin olduğunu görmekteyiz. Din ve tasavvufu konu edindiği şiirlerinde Allah, Hz. Muhammed ve Ehl- i Beyt aşkını derin bir lirizm

ile işlemiştir. Bu şiirlerinde Allah'a, Hz. Muhammed'e ve Ehl-i Beyt'e çok derin bir aşk duyduğunu görebilmekteyiz .

Eserlerinden yola çıkarak sadece içinde yaşadığı topluma değil dünyadaki insanların tamamına hitap etmeye çalıştığını öğrenebilmekteyiz. Evrenselliğe ve evrensel insani kardeşliğe, barışa sevgi ve saygıya her zaman çağıran bir gönül insanı, insan âşığı bir halk ozanımızdır. Her türlü yeniliğe açık, oluşturduğu eserleri ile orijinal söylemler yakalamış, bir çok şiirinin her bir mısrası atasözü olabilecek değerde yoğun ve özlü anlamlar taşımaktadır. Bunun dışında şiirlerinde atasözü ve deyimleri de kullanmıştır. Özellikle eğitim ve kişilik konularının ağırlık bastığı kendisine ait 37 özdeyişi vardır. Bu yönü ile de diğer âşıklardan ayrılır.

Araştırma ve incelemeye olağanüstü değer verdiği için her yeri gezip, her güzelliği görmeye çalışan ve görüp yaşadıklarını sanatına yansıtan bir halk âşığı, bir insan âşığıdır. Şiirlerinin konu bakımından çok zengin oluşunun en büyük nedeni budur. Buna paralel olarak şiirlerinin hayat kokmasının en büyük nedeni yaşayarak yazmasıdır. Çağdaş motifleri şiirlerinde yoğun olarak kullanmış, bu motifleri geleneksel motiflerle birleştirmede gösterdiği başarıdan dolayı katıldığı program ve şenliklerde halkın yoğun bir ilgisi ile karşılaşan günümüzün büyük halk ozanlarından.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi Mehmet Turabi Türk âşık edebiyatında çok ayrı bir yere sahiptir. Çünkü âşık edebiyatına birçok yeniliği, ilki getirmiştir. Bunların başında ilk defa bir halk âşığı ölçü kullanmadan yazdığı şiirlerinde mahlas kullanmıştır. İkincisi, ilk defa bir âşık hem tiyatro yazmış, yönetmiş ve oynamıştır. Üçüncüsü ilk defa bir halk âşığı insan hayatında çok büyük bir yere ve öneme sahip olan eğitim ve kişilik üzerine evrensel değerde birçok özdeyiş söylemiştir. Âşık Mehmet Turabi'nin, ferdî olarak getirdiği yeni ve farklı icralar sonucunda âşıklık geleneğinin çok daha geniş ve farklı kesimlere duyurulması, geleneğin canlılığını sürdürmesine büyük katkıları olduğu sonucuna varabiliyoruz.

Halen hayatta olan Âşık Mehmet Turabi'nin “Beynim Düşündükçe Dilim Söyledikçe” adlı bir şiir kitabı ile “Yüzde Yüz Saf Kan Pala Remzi” ve “İkiyüzlü Kaynanalar” adlı tiyatro eserleri vardır. Bunların haricinde yayınlanmamış yüzlerce şiiri ile şu anda yazma aşamasında olduğu “Yaralı Kuşlar” adlı roman denemesi de vardır.

Âşık Mehmet Turabi üzerinde yapılan bu çalışma, başlangıçtan günümüze gelen âşık şiiri geleneğinin bir halkasının tanıtılmasına ve âşık edebiyatı hakkında bir değerlendirme yapılmasına katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- AKSOY, Ömer. 1998 Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü 1-2. İnkılâp Kitabevi. İstanbul.
- ARAT, Reşit Rahmeti, Eski Türk şiiri. Ankara, 1986)
- ARTUN, Erman. 2001 Âşıklık Geleneği ve Âşık Edebiyatı. Akçağ Yay. Ankara.
- BANARLI, Banarlı. 1998 Resimli Türk Edebiyatı Tarihi. MEB Yay. İstanbul.
- BAŞGÖZ, İlhan. 1986 Folklor Yazıları. Adam Yay. İstanbul.
- BAYRI, M.Halit. 1957 Halk Siiri. Varlık Yayınevi. İstanbul.
- BEZİRCİ, Asım. 1990 Türk Halk Şiiri Antolojisi. İstanbul.
- BİRSEL, Salâh. 2002 Kahveler Kitabı. Sel Yayıncılık. İstanbul.
- BORATAV, Pertev Naili. 1946 Halk Hikâyeleri ve Hikâyeciliği. MEB Yay. Ankara.
- BORATAV, Pertev Naili 1973 100 Soruda Türk Halk Edebiyatı. Gerçek Yayınevi. İstanbul.
- BORATAV, Pertev Naili. 2000 Halk Edebiyatı Dersleri (Yayına Hazırlayan: M. Sabri Koz). Türkiye Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yay. İstanbul.
- BORATAV, Pertev Naili 2003 Yüz Soruda Türk Folkloru. K Kitaplığı. İstanbul.
- CAFEROĞLU, Ahmet. 1942 Doğu İllerimiz Ağızlarından Toplamalar. İstanbul.
- ÇELEBİ, Evliya. 2005 Evliya Çelebi Seyahatnamesi. II. cilt II. bölüm. Yapı Kredi Yay.
- ÇOBANOĞLU, Özkul. 1999 Halkbilimi Kuramları ve Araştırma Yöntemleri Tarihine Giriş. Akçağ Yay. Ankara.
- ÇOBANOĞLU, Özkul. 2000 Âşık Tarzı Kültür Geleneği ve Destan Türü. Akçağ Yay. Ankara.
- DERLEME SÖZLÜĞÜ. 1977 Derleme Sözlüğü. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları. Cilt:9, s. 3433.
- DEVELLİOĞLU, Ferit. 1997 Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat. Aydın Kitabevi. Ankara.

- DİLÇİN, Cem. 1997 Örneklerle Türk Şiir Bilgisi. Türk Dil Kurumu Yay. Ankara.
- DİZDAROĞLU, Hikmet. 1969 Halk Şiirinde Türler. Ankara.
- DOĞAR Abdulkadir, Serzeniş. Kalemsiz Grafik Yayınları, Antakya 2002.
- ELÇİN, Şükrü 1988 Halk Şiiri Antolojisi. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay. Ankara.
- ELÇİN, Şükrü. 1997 Halk Edebiyatı Araştırmaları. Akçağ Yay. Ankara.
- ELÇİN, Şükrü. 2004 Halk Edebiyatına Giriş. Akçağ Yay. Ankara
- GÜNAY, Umay. 1993 Türkiye’de Âşık Tarzı Şiir Geleneği ve Rüya Motifi. Akçağ Yay. Ankara.
- GÜZEL, Abdurrahman. TORUN, Ali. 2008 Türk Halk Edebiyatı El Kitabı. Akçağ Yay. Ankara.
- GÖKYAY, Orhan Şaik. 1979 Dede Korkut Hikâyeleri. Kültür Bakanlığı Yay. Ankara
- İLAYDIN, Hikmet. 1997 Türk Edebiyatında Nazım. Akçağ Yay. Ankara.
- KABAKLI, Ahmet. 1997 Türk Edebiyatı.Cilt 2. İstanbul.
- KALKAN, Emir. XX. Yüzyıl Türk Halk Şairleri Antolojisi, Ankara, 1991.
- KAPLAN, Mehmet. Türk Kültürü Araştırmaları TKAE yay. Ankara 1988, S.100 - 104)
- KAYA, Doğan. 1994 Sivas’ta Âşıklık Geleneği ve Âşık Ruhsatî. Dilek Matbaası. Sivas.
- KAYA, Doğan. 2007 Türk Halk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü, Akçağ Yay. Ankara
- KAYA, Doğan. 2009 Sivas Halk Şâirleri. Önder Matbaacılık. Sivas
- KÖPRÜLÜ, M. Fuad. 1940 Türk Saz Şairleri. Cilt 1. İstanbul, 1988 Edebiyat Araştırmaları. İstanbul.
- KÖPRÜLÜ, M. Fuad. Türk Saz Şairleri, 1962 – 1964 – 1965Türk Saz Şairleri Cilt:5 Ankara.
- KÖPRÜLÜ, M.Fuad. 1976 Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar. Diyanet İşleri Başkanlığı Yay. Ankara.
- KÖPRÜLÜ, M. Fuad . 1989 Edebiyat Araştırmaları. Ötüken Yay. İstanbul.

KÖPRÜLÜ, M. Fuad . 1999 Edebiyat Araştırmaları. Türk Tarih Kurumu Yay. Ankara.

KÖPRÜLÜ, M. Fuad . 2001 Türk Edebiyatı Tarihi. Akçağ Yay. Ankara

OĞUZ, M. Öcal. 1988 Yozgatlı Hüznî. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları. Ankara.

OĞUZ, ÖCAL. 1995 “Azerbaycan ve Türkiye Sahasında Âşık Edebiyatının XVI. Yüzyılına Dair” İpek Yolu Uluslararası Halk Edebiyatı Sempozyumu Bildirileri Ankara

OĞUZ, M. Öcal. 1997 Türk Dünyası Halk Biliminde Yöntem Sorunları. Akçağ Yay. Ankara

OĞUZ, M. Öcal. 2001 Halk Şiirinde Tür Şekil ve Makam. Akçağ Yay. Ankara.

OĞUZ, M. Öcal. 2002 Küreselleşme ve Halk Bilimi Uygulamaları. Akçağ Yay. Ankara.

OKUYUCU, Cihan. Gazel Bahçesi. Sütun yayınları. İstanbul 2006

ONAY, Ahmet Talât. 1995 Türk Halk Şiirlerinin Şekil ve Nev’i.(Hazırlayan: Cemal Kurnaz). Akçağ Yay. Ankara

ÖZARSLAN, Metin. Erzurum Âşıklık Geleneği .Akçağ Yay. Ankara 2001

ÖZCAN, Hüseyin. Hacı bektaş Velî Ve Alevi/Bektâşî Şiirlerinde Hz. Muhammed. Akademik Eksen Yay. İstanbul 2009.

ÖZTELLİ, Cahit. 1997 Bektaşî-Alevi Şiirleri Antolojisi – Bektaşî Gülleri. Özgür Yayınları. İstanbul.

PALA, İskender. 1998 Divân Şiiri Sözlüğü. Ötüken Yay. İstanbul.

SAKAOĞLU, Saim. 1986 Dadaloğlu. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları. Ankara.

SAKAOĞLU, Saim. 1998 Türk Saz Şiiri, S. Sakaoğlu ve başk., *Türk Dünyası El Kitabı*. Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları. Cilt: 3, s.369-401.

SAKAOĞLU, Saim. Türk Saz Şiiri, Türk Dili, Türk Şiiri Özel Sayısı – Halk Şiiri Cilt: 57, Sayı: 445 – 450, Ocak – Haziran 1989, S. 105 – 250)

TÜRKÇE SÖZLÜK. 2001 Türkçe Sözlük. Türk Dil Kurumu Yay. Ankara.

ULUDAĞ, Süleyman. 2005 Tasavvuf Terimleri Sözlüğü. Kabalcı Yayınevi.İstanbul

YAZIM KILAVUZU. 2005 Yazım Kılavuzu. Türk Dil Kurumu Yay.Ankara.

YILDIRIM, Dursun. 1998 Türk Bitiği. Araştırma / İnceleme Yazıları. Akçağ Yay. Ankara.

YILDIRIM, Dursun. 1999 Türk Edebiyatında Bektaşî Fıkraları. Akçağ Yayınları. Ankara.

<http://www.turkdilidergisi.com/111/ikiay.htm>

<http://www1.gantep.edu.tr/~habermerkezi/?p=933>

www.alevibektasi.org.

http://www.edebiyatogretmeni.net/halk_edebiyati.htm

http://tr.wikipedia.org/wiki/T%C3%BCrk_halk_edebiyat%C4%B1

http://iyiedebiyat.blogspot.com/2008_01_06_archive.html

<http://www.hataykentgazetesi.com/?Sayfa=HaberDetay&id=4544>

http://tr.wikipedia.org/wiki/Ehli_Beyt

<http://www.isikbinyili.org/docView.php?d=article&id=263>

http://tr.wikipedia.org/wiki/Ehli_Beyt

EKLER**Ek .1. MEHMET TURABI'NİN YAZDIĞI TİYATRO OYUNLARI****Ek. 1.1. Yüzde Yüz Saf Kan Pala Remzi**

GÜNDEM TİYATROSU

TİYATRO OYUNU

Oyun Yazarı

Mehmet TURABI

Yönetmen

Mehmet TURABI

OYUNCULAR

Mehmet Dayı : Mehmet Turabi

Pala Remzi : Süleyman Cıgıl

Palanın Karısı : Demet Karataş

Meryem (Anne) : Zuhul Lif

Abi : Yusuf Yalçın

Koca : Sedat Azazi

Hano (Palanın Oğlu) : Hasan Atılay

Haççe (Palanın Kızı) : Seval Bati

OYUN

YÜZDE YÜZ SAF KAN PALA REMZİ
(Dramatik)

SAHNE.1

(Işıklar söner şiiri okuyacak kişi karanlıkta sahneye girer. Sahnenin ortasında sağ dizine çöker, başını sola çevirir iki eli havada olacak şekilde figür oluşturur. Işıklar yandıktan sonra otuz saniye kadar pozisyonunu aynı şekilde korur. Birden kafasını gökyüzüne doğru kaldırır ayağa kalkar seyirciye doğru sahnenin ön tarafına gelir. Yüksek sesle şiiri okumaya başlar.

“Saygı getirdim” derken birinci figüran elindeki gül ile şiiri okuyanın önüne koşar. Diz çöker. Bir eliyle gülü sunarken diğer eliyle bana verin der. İkinci ve üçüncü figüranlar aynı hareketi tekrar ederler. Şiirin sonunda ellerindeki gülleri üçü birden seyirciye doğru uzatırlar. Işıklar söner.

GÜNEŞTEN GELİYORUM

Şah yıldızı aldım
Ayı kopardım göklerden
Sevda akıttım
Ak tepelerin doruğunda
Kırların
Al gelinciklerini topladım
Kucak kucak
Saygı getirdim

FİG-1 - Bana verin
Şiiri okuyan - Dur veremem

- Şiiri okuyan - Sevgi getirdim
 FİG-2 - Bana verin
 Şiiri okuyan - Dur veremem
 Şiiri okuyan - Barış getirdim
 FİG -3 - Bana verin
 Şiiri okuyan - Dur veremem
 Şiiri okuyan - Saygı
 FİG-1-2-3 - Sayanlara
 Şiiri okuyan - Sevgi
 FİG- 1-2-3 - Sevenlere
 Şiiri okuyan - Barış
 FIG- 1-2-3 - Hepimize, candan, yürekten, el ele hep güzelliklere...

SAHNE. 2

(Sahnede aynalı beşik, duvarda eski hali, gaz lambası, bağlama, tenekeden odun sobası ve bir sedir mevcuttur. Işıklar yanar. Yirmi saniye içinde anne köylü kıyafetiyle odaya girer. Süpürgeyi eline alır odayı süpürmeye başlar. Yüksek acıklı bir sesle “Mevlam bir çok dert vermiş beraber derman vermiş” türküsünü söylerken beşikteki bebek ağlamaya başlar. Süpürgeyi bırakır bebeğe koşar. Beşiği sallamaya başlar ve o sırada kapı çalınır.)

ABİ - Meryem

MERYEM (ANNE) - Kim o buyurun

ABİ - Hayırlı akşamlar Meryem

MERYEM - Hoş geldin abi

ABİ - Hayırdır Meryem'im

MERYEM - Abi bebeğim hasta, bilmiyorum ne yapacağımı.Yarın'ım çok kötü abi.

ABİ - İyi olur inşallah.

MERYEM – İnşallah abi inşallah, iki gündür hiç yatmıyor. Yarın'ım ölürse yazık olur. (Anne beşiği sallarken Eledim Eledim türküsünü söyler.)

ABİ - Yine duygulandırdın beni Meryem. Bende bir türkü çalıp söyleyeyim.(Abi duvarda asılı duran sazını alır. “Bir Güzelin Âşığıym Erenler” türküsünü söyler. Türkünün bitiminde “Mehmet Dayı” kapıyı çalar ve seslenir. (Mehmet dayı şalvarlı, şapkalı, cepkenli elinde tespihi vardır.)

MEHMET DAYI – Meryem

MERYEM - Buyurun Mehmet Dayı

MEHMET DAYI - Hayırlı akşamlar komşu

MERYEM - Hoş geldin Mehmet dayı

MEHMET DAYI - Sesinizi duydum da hep neşelisiniz maşallah

MERYEM –Yok Mehmet Dayı yok. Neşe nerede biz neredeyiz. Halimizi görmüyor musun?

MEHMET DAYI - Niye, ne olmuş ki halinize?

MERYEM - Bebeğim hasta Mehmet Dayı Yarın'ım hast

MEHMET DAYI - Bebeği hasta olan türkü mü söyler canım! Şaka yapıyorsunuz.

ABİ - Yok Mehmet Dayı şaka değil. Türkü söylediğimize bakma

Meryem – Ölünün yanında da türkü söylenir. Türküye değil yanan yüreğe, akan gözyaşına bakın. (Elini yüreğine götürür diğer eliyle gözyaşını siler.)

ABİ - Ya Mehmet Dayı işte bizim türkümüz yürek yakan göz akıtan türküdür.

MEHMET DAYI - Vah yavrum vah vah, yarınım vah

(Uzunca tespihiyle Pala aniden kapıyı açar yere düşer etraftakileri korkutur. Ayağa kalkar elbiselerini silkeler bıyıklarını sıvazlar.)

MEHMET DAYI - Yavaş ol yavaş, nedir bu telaşın baba. (Meryem'e döner.)

Akrabanız mı yoksa?

MERYEM - Akraba filan değildir. Hiç tanımıyoruz.

(Mehmet dayı Pala'ya döner, öfkeyle)

MEHMET DAYI - Tanıdık akraba değilsen nasıl başkasının evine böyle girersin?

Kimsin sen?

PALA - Ben televizyoncuları şikayete gelmişem.

MEHMET DAYI - Ne yapacaksın ne?

PALA - Ben televizyoncuları şikayete gelmişem. (Bıyıklarını sıvazlar)

MEHMET DAYI - Sen kimsin ki?

PALA - Beni tanımısen?

MEHMET DAYI - Nereden tanıyacağız ki? Alnında adın-namın mı yazılı?

PALA - Vallahi ayıptır lo. Ben çok meşhurem. Yüzde yüz saf kan Pala Remzi, benem.

MEHMET DAYI - Pala Remzi isen bize ne. Sonra neden televizyoncuları şikayet edeceksin, ne yapmışlar ki sana?

MEHMET DAYI – Meryem

MERYEM - Buyurun Mehmet Dayı

MEHMET DAYI - Hayırlı akşamlar komşu

MERYEM - Hoş geldin Mehmet dayı

MEHMET DAYI - Sesinizi duydum da hep neşelisiniz maşallah

MERYEM –Yok Mehmet Dayı yok. Neşe nerede biz neredeyiz. Halimizi görmüyor musun?

MEHMET DAYI - Niye, ne olmuş ki halinize?

MERYEM - Bebeğim hasta Mehmet Dayı Yarın'ım hast

MEHMET DAYI - Bebeği hasta olan türkü mü söyler canım! Şaka yapıyorsunuz.

ABİ - Yok Mehmet Dayı şaka değil. Türkü söylediğimize bakma

Meryem – Ölünün yanında da türkü söylenir. Türküye değil yanan yüreğe, akan gözyaşına bakın. (Elini yüreğine götürür diğer eliyle gözyaşını siler.)

ABİ - Ya Mehmet Dayı işte bizim türkümüz yürek yakan göz akıtan türküdür.

MEHMET DAYI - Vah yavrum vah vah, yarınım vah

(Uzunca tespihiyle Pala aniden kapıyı açar yere düşer etraftakileri korkutur. Ayağa kalkar elbiselerini silkeler bıyıklarını sıvazlar.)

MEHMET DAYI - Yavaş ol yavaş, nedir bu telaşın baba. (Meryem'e döner.)
Akrabanız mı yoksa?

MERYEM - Akraba filan değildir. Hiç tanımıyoruz.

(Mehmet dayı Pala'ya döner, öfkeyle)

MEHMET DAYI - Tanıdık akraba değilsen nasıl başkasının evine böyle girersin?
Kimsin sen?

PALA - Ben televizyoncuları şikayete gelmişem.

MEHMET DAYI - Ne yapacaksın ne?

PALA - Ben televizyoncuları şikayete gelmişem. (Bıyıklarını sıvazlar)

MEHMET DAYI - Sen kimsin ki?

PALA - Beni tanımısen?

MEHMET DAYI - Nereden tanıyacağız ki? Alnında adın-namın mı yazılı?

PALA - Vallahi ayıptır lo. Ben çok meşhurem. Yüzde yüz saf kan Pala Remzi, benem.

MEHMET DAYI - Pala Remzi isen bize ne. Sonra neden televizyoncuları şikayet edeceksin, ne yapmışlar ki sana?

PALA - Hem bana hem halkımıza büyük haksızlıklar yapmışlar. Ayıptır vallahi.

MEHMET DAYI - Yaptıkları ayıp nedir?

PALA - Daha ne yapacaklar yüz tane sahte pala Remzi'yi aha televizyona çıkariyeler, en hakiki Pala Remzi benem, beni televizyona çıkarmiler, ayıptır vallahi.

MEHMET DAYI - Sahte misin hakiki misin bize ne. Seni de çıkarsınlar televizyona. Bir sen eksiktin zaten.

PALA - Ula keko anlamışen vallahi şikayet edeceğim.

MEHMET DAYI - Edeceksen et. Aha mahkeme kapısı açık. (Karşıdaki iki kapıya yönelir.)

PALA - Hangisi mahkeme kapısı bu midir, yoksa bu midir?

ABİ - (Kızarak) Allah aşkına çek git buradan halimizi görmüyor musun. Salak mısın nesin?

PALA - Ne vardır halinizde. Asıl dert bendedir. Kuranime dinime yüzde yüz saf kan Pala Remzi benem. Bana kimse inanmi. On kitap hakkı için doğru diyem lo. İnanmisen bana. Aha bak yedi adım kibleye doğru yürüyen aha yemin içem.

MEHMET DAYI - On kitap da nereden çıktı. Bu yaşıma kadar dört kitap olduğunu bilirim.

PALA - Sen bir şey bilmisen. (Parmaklarıyla sayarak) Aha bak. Ana kitabı, baba kitabı, karı kitabı, çocuk kitabı, komşu kitabı, arkadaş kitabı, Zebur, Tevrat, İncil ve Kuran'dır. On kitap değildir. Vallahi sen çok cahil kalmışen.

MEHMET DAYI - Git be kardeşim deli misin nesin? Saçmalanma! Pala Remzi kim sen kimsin?

PALA - Vallahi ayıptır, şahsıma hakaretten senin hakkında da tazminat davası açacağım.

ABİ - Ne yapacaksan yap. Çık git buradan.

MEHMET DAYI - Sen nasıl Palasın Allah aşkına senin hiç bıyığın yok ki.

PALA - Palalık bıyıkta değildir (bıyığını sıvazlar) bıyık nedir ki.

MEHMET DAYI - Bıyığın olmadığı halde ikide bir bıyığını sıvazlıyorsun, demek ki sende hava vardır.

PALA - Bende hava mi vardır? (Şaşkın şaşkın her yanını kontrol eder.) Hava nereden giri bana. Vallahi haberim yoktur. Allah Allah bende hava var demektir. Acaba faydalı midir, yoksa zararlı midir?

MEHMET DAYI - Zararını yararını git doktora sor. (Pala kapıya yönelirken duvardaki bağlamaya görür. Bağlamaya doğru dikkatlice uzun bir süre bakar Abi bağlamayı kucığına alır. Pala ürkek bir şekilde ileri geri hareket eder. Korkuyla bağlamaya parmağıyla vurur, çıkan sestten ürker ve hoplar yere yuvarlanır.)

PALA - Ula keko bu nedir? Su kabağıdır?

ABİ - Bağlamadır kardeşim, hiç bağlama görmemiş misin sen?

PALA - He vallahi görmüşem. Ayaktan bağlama, elden bağlama, belden bağlama, baştan bağlama, saçtan bağlama, dilden bağlama vardır. Sendeki bağlama hangisidir? Aha bak gösterem der. Karılarını tek tek çağırır. Cebinden çıkardığı iplerle karıları çeşit çeşit bağlar.

MEMET DAYI - Niçin böyle bağlıyorsun.

PALA - Dayak atarken kaçiler. Böyle daha rahat dayak atirem.

(Kadınları döverken onları bağlama şeklini anlatır.)

PALA - Sendeki hangi bağlama?

ABİ - Bu bağlama başka bağlama; şarkı, türkü çalıp söylediğimiz bağlama!

PALA - Ula keko bu şarkı türkü söyler. Doğrudur!

ABİ - Doğrudur ya!

PALA - Bende türkü söyliyem!

MEHMET DAYI - Çal söylesin türküsünü görelim! (Abi ezgiyi çalmaya başlar, devam eder, Pala söyleyeceği türküyü unutur. Düşünür durur. Memet dayı öfkeyle Pala'yı iter yere yuvarlar.)

MEHMET DAYI - Hadi söylesene türkünü!

(Pala derin bir nefes alır iki elini başına koyar.)

PALA - Aaaahh! Ule keko. Bu gurbet var ya bu gurbet; insana hem özini unittiri, hemi de sözünü! (IŞIKLAR SÖNER)

IŞIK

SAHNE .3

(Hasta bebek annesinin kucığında, anne gözyaşlarını silerken, abisi dışarıdan içeri girer)

ABİ - Ne oldu kardeşim? Kocan daha gelmedi mi işinden?

MERYEM - Gelmedi abi gelmedi, bebeğim ölecek abi, Yarın'ım ölecek!

ABİ - Biraz daha bekleyelim. İnşallah geç kalmaz

(Meryem her iki tarafa salınır ağlar dururken, kocası yorgun yorgun kapıdan girer.)

KOCA - Selamünaleyküm!

ABİ - Aleykümüsselam, hoş geldin enişte!

KOCA - Be kadın kalk bir lokma koy da yiyelim. Çok yorgunum hemen yatalım. Bu bebeği hep kucağında taşıyor durursun!

MERYEM - Bebeğimiz hasta kocacığım. Yarın'ım ölecek.

KOCA - Ağzından yel alsın kadın hastaysa doktora götürerek

MERYEM - Paramız var mı ki götürerek be herif!

KOCA - Paramız yoksa bebeğimiz ölsün mü yani!

ABİ - Götürerek enişte götürerek! (kapıdan çıkarlar ışık söner. Doktorun odasına geçerler. Doktorun masasında DOTKOR yazısı altında insanlık ölmüştür. Para sağolsun yazısı vardır.)

(Kalkarlar, bir arada arka plandaki doktora giderler. Doktorun masasında “İnsanlık ölmüştür, para sağ olsun” yazısı okunmakta. Bunun üzerine abi bağlamasını eline alır, anne yere oturur, baba da diğer tarafa oturur, abi “Aman doktor bak bebeğe” türküsünü söyler. Anne baba ağlamaya devam ederler.)

ANNE - Yalvarıyorum dotkor bey bebeğime bak, tek ümidim Yarın'ım ölmesin!

(Doktor muayene etmeyince kulise dönerler ışık söner. Baba ve anne diğer küçük çocuklarıyla ve kucağındaki bebekle sahneye girer. Bir kız bir erkek çocuk yanlarına gelir. Ayrı ayrı “anne kardeşim nasıl oldu” diye sorarlar. Anne ve babanın yanına otururlar. Anne “ölecek kardeşiniz ölecek, Yarın'ımız ölecek” der. Sonra Mehmet Dayı içeri girer.)

MEHMET DAYI : Nasıl oldu bebeğiniz?

ANNE - Çok hastadır Mehmet Emmi çok hasta!

MEHMET DAYI - Dotkor muayene etmedi mi?

BABA - Hayır paramız yok diye muayene etmedi!

MEHMET DAYI - Olur mu öyle şey, bir bebeği ölüme terk etmek bir insanlık suçudur!

(Anne kucağında bebeği bir dizine çocuğu, baba da yanda oturmakta yanında yine bir çocuk ağlamaktalar. Pala hızlı bir şekilde içeri girer.)

MEHMET DAYI - Sen daha memleketine gitmedin mi?

PALA - Yüzde yüz saf kan Pala Remzi olduğuma inandırmadan bir yere gitmeyeceğim!

MEHMET DAYI - Allah aşkına sen nasıl ispatlayacaksın kendini?

PALA - Bak şimdi nasıl ispatlayacam kendini.

(Pala' da kuru sıkı tabanca vardır, her karıyı çağırırda bir el ateş eder.)

PALA - Bak şimdi nasıl ispatlayacağım. "Tabancasını çeker bir el ateş eder. İçeriye bastonuyla, tökezleyen ihtiyar bir kadın girer."

MEHMET DAYI - Bu kimdir nenen midir?

PALA - Haşa, vallahi bu kari benim birinci karimdir!

MEHMET DAYI - Senden çok yaşlı görünüyor!

PALA - Yoook, benim yaşımdadır!-

MEHMET DAYI - Senin yaşındaysa neden bu kadar yaşlı görünüyor?

PALA - Aha bu gördüğün kari on çocuk doğurmuş, altı düşük yapmıştır. İki defa öküz vurmuştur, beş defa eşek tepmiştir, üç defa da attan düşmüştür. Bakma öyle göründüğüne çok sağlam bir karidir!

MEHMET DAYI - Bütün bu olaylardan ölmemişse, demek ki, doğru söylüyorsun sağlam bir kadındır. Bununla mı kanıtlayacaksın kendini?

PALA - Acele etme lo keko; dahası vardır!

(İki el ateş eder ve ayağı kırık bir kadın içeri girer)

MEHMET DAYI - Ya bu kim?

PALA - Aha bir taşla ayağını kırdığım ikinci karimdir!

MEHMET DAYI - Paladır ya kırar kırar.

(Pala üç el ateş eder, sargılar içinde kolu kırık bir kadın içeri girer.)

MEHMET DAYI : Bu, da kim? Neyin oluyor?

PALA - Aha bu bir sopayla elini kırdığım üçüncü karimdir!

MEHMET DAYI - Ayıp oluyor yani! Kaç kadın almışsın sen böyle? İnşallah bir kadın daha almamışsın!

PALA - (Elini bıyığına götürür) Almışem almışem!

(Pala dört el ateş eder. Her tarafı morarmış, dekolte giyinmiş, sakız çiğneyip patlatan bir kadın girer.)

MEHMET DAYI - Bu da mı karındır yoksa, ne olmuş buna böyle?

PALA - He bu da karimdir, bu fantaziye aldığım dördüncü karimdir!

MEHMET DAYI - Fantaziye aldığın ne kadar da, belli! Doğal makyaj yaptırmışsın galiba! (Pala bıyıklarını sıvazlayarak)

PALA - Benim elim biraz ağırdır!

MEHMET DAYI - Olacak şey değil! Bu kadar karıyı ne yapacaksın sen? Kim bilir? Kaç çocuğun vardır? Bu karılardan!

PALA - Vardır vardır çok vardır!

MEHMET DAYI - Palalık fazla kadın alıp, fazla çocuk yapmakla mı sanıyorsun, haydi al şu kırık dökük avratlarını da git buralardan bu hasta çocukla ilgilenmemiz gerek!

PALA - Yüzde yüz saf kan Pala Remzi olduğumu ispatlamadan aha bu harmandan gitmeyeceğim dedim ya, çocuk hastaysa bana nedir lo. Daha benden çok marifet vardır.

MEHMET DAYI - Daha neler vardır?

PALA - Ben çok iyi traş yaparım. Aha bak! (Badana fırçasını alır, kovadan bulaşık deterjanına sürer başlar Mehmet dayının yüzünü fırçalamaya başlar. Ondan sonra belinden çıkardığı satırı dizlerine siler ve satırla Mehmet Dayıyı traş etmek ister.)

MEHMET DAYI - Sen ne yapıyorsun? Berber misin yoksa kasap mısın?

PALA - Vallahi bizim ordaki koyunları böyle traş edirem.

MEHMET DAYI - (Kızgın bir şekilde) Sen delisin. Al şu kırık dökük avratlarını da git buralardan. Bu hasta bebekle ilgilenmemiz gerek.

PALA - Yüzde yüz saf kan Pala Remzi olduğumu ispatlamadan aha bu harmandan gitmeyeceğim dedim ya. Çocuk hastaysa bana nedir lo.

MEHMET DAYI - Hangi harmandan söz ediyorsun sen, burası harman değildir!

PALA - Ne bilem böyle yerlere bizim oralarda harman diler! (Işık söner)

IŞIK

SAHNE. 4

(Sahnedeki beşik ve içinde ölen çocuk anne dışarıdan girer, yavaş yavaş örtüyü açar. Çocuğun öldüğünü görür şok olur. Çılgın atar ellerini başına vurur, beşikten alır yere yatırır, beyaz bir çarşafla örter.)

ANNE - Vah bebeğim vah Yarın'ım vah!

(Dışardan baba girer)

BABA - Ne oldu bebeğime?

ANNE - Öldü Yarın'ım bebeğim öldü

(Abi içeriye girer)

ANNE - Abi yeğenin öldü Yarın'ımız öldü abi!

ABİ - Vah Yarın'ım vah yeğenim vah! Başımız sağ olsun, dostlar sağ olsun kader bu ya! (Abi eline bağlamasını alır anneyle beraber "Mevlam gör diyerek iki göz vermiş" türküsünü söylerler. Küçük çocuklar yavaş yavaş girerler kardeşlerinin başında ağlamaya başlarlar. Baba dizlerine çökmüş perişan halde ağlamaktadır.)

MEHMET DAYI - (Mehmet Dayı kapıdan içeri girer) Ne oldu? Meryem bacı!

MERYEM - Yarın'ımız öldü Mehmet emmi bebeğim öldü!

MEHMET DAYI - Vah Yarın'ım, vah bebeğim vah!

(Pala yine hızlı bir şekilde içeri girer.)

MEHMET DAYI - Yine mi geldin? yeter artık be Pala'lığın da yüzde yüz saflığın da batsın, "herkesin derdi dert, değirmencinin derdi suda" derler ya!

PALA - Vallahi doğru demişler, susuz değirmen dönmez ya.

MEHMET DAYI - Utan be halimizi görmüyor musun?

PALA - Nedir haliniz lo?

MEHMET DAYI - Baksana bebek ölmüştür!

PALA - Ee ölmüşse ölmüştür. O işini biliyordur, iyi etmiştir önemli değildir. (Abi bir ağıt okur.)

PALA - Eeeeeeee benim Palalığım ne olacak?

MEHMET DAYI - Ne olacak çocuklarının sayısını bilmiyorsun Palalık bu mudur? Yani! Bu kadar da karı almışsın!

PALA - Pala dediğin en çok karı alan en çok çocuk yapandır!

MEHMET DAYI - Peki kaç çocuğun vardır?

(Pala önce biraz düşünür. Çocuklarının sayısını bilmez.)

PALA - Vallahi bilmiyem, şu kariyi çağırarak da sorak

(karısını çağırır)

PALA - Ula kari benim kaç dölüm vardır?

KARI - Yirmi beştir ağam

PALA - (Pala kabarr bıyığını sıvazlar) "Vallahi çok iyi çalışmışem. Getiremde gör çocuklarımı" (Çocuklar perişan bir halde üstleri yırtık ayakları yalın halde içeri girerler)

MEHMET DAYI - Maşallah bu çocukların hepsi senin mi?

PALA - Ha vallahi benimdir. Hiç birisi ağanın çocuğı değildir. (Çocuklarını tanıtır. İki çocuğunun adını unutmuştur.)

PALA - Ula zırto senin adın nedir?

HANO - Tanımisen beni babo, zırto senin dedendir. Ben Hano'yum Hano

MEHMET DAYI - Haklıdır bu kadar çocuğun adını nasıl bilsin.

PALA - Aha buda çok sevdiğim kızım Keto'dur.

HAÇÇE - Yok babo ben Keto değilem.

PALA - Ya kimsen sen?

HAÇÇE - Ben Haççe'yem babo

PALA - Kusura kalma vallahi karıştırmışem

MEHMET DAYI - Güzelde bu çocukları nasıl besliyorsun, nasıl okutuyorsun?

PALA - Hepsi çalışı bizde okitme mokitme yoktur.

(Bir kız bir erkek çocuk öne çıkarlar)

KIZ - Ben artık tarlada çalışmayacağım babo

PALA - Ya ne yapacaksın?

KIZ - Ben artık okuyacağım

PALA - Ula itin kızı okuyup da ne olacaksın?

KIZ - Ben okuyacağım Huyle Aşvar olacağım.

PALA - Aney ne olacaksın ne?

KIZ - Huyle Aşvar olacağım.

PALA - Ula itin kızı sende bacaklarını, göğüslerini aleme gösterisen keserem seni lo. (bıçağı cebinden çıkarır, peşine düşer, geriye döner)

PALA - Sen ne dikilisen karşımda (Erkek çocuğa)

ERKEK ÇOCUK - Bende tarlada çalışmayacağım, bende okuyacağım.

PALA - Ula deyyusun çocuğı bana karşımi durisen

ERKEK ÇOCUK - Ben okuyacağım akvat olacağım akvat

PALA - Akvat olacak deyyusun oğli. Aha bizim ağanın oğli okidi sokaklarda dolaşı, komşinin kızı de Enversteden aha şişti geldi. Vallahi keseceğim sizleri (Arkalarına koşar) Işık söner

IŞIK

SAHNE.5

(Anne ölen bebeğin yanı başında, baba karşı köşede ağlamakta, abi bağlamasını alır “Değmen benim gamlı yaslı gönlüme” parçasını söylerken, Pala dışarıdan oynaya oynaya içeri girer. Herkesin gözü ölen bebeğin üstünde Pala’nın oynadığını son anda görürler çok şaşırırlar.)

MEHMET DAYI - Çok ayıp ediyorsun burada bir bebek ölmüş Yarın’ımız ölmüş Senin umurunda değil neşeli neşeli oynuyorsun

PALA - He oynamışem iyiki ölmüştür. O bebek işini bili (Alaycı bir şekilde)

MEHMET DAYI - Nasıl işini bili yani

PALA - Sen bilmisen

MEHMET DAYI - Yok bilmiyorum

PALA - Büyüyecekte bizim gibi rezillik mi çekecek. Aha temiz temiz kirlenmeden gitmiştir.

MEHMET DAYI - Peki sen niye bu kadar çocuk yaptın. Bunlar rezillik çekmeyecek mi?

PALA - Ha vallahi çekecekler. Ama ben Pala’yım. Ne karıda ne çocukta beni geçen olmayacaktır.

MEHMET DAYI - Sizin köyde senden daha fazla karı alan daha fazla çocuk yapan yok mudur?

PALA - Yoktur vallahi. Ula karı benden fazla karı alan, benden fazla çocuk yapan var midir?

KARI - Vardir ağam vardir.

PALA - Ula kim vardir lo?

KARI - Şehmuz ağanın 7 karisi 40’ta çociği vardir.

DAYI - Gördünmü nerde kaldı Pala’lığın

PALA - Vallahi haberim olmamıştır. Demek ki ben kusur etmişem en iyisi 5, 6, 7, 8. kariyi almak lazim ve çocuklari kırırık beşe çıkarmak lazimdir.

MEHMET DAYI - Sen ne yaptığını sanıyorsun, senin yaptığın Palalık değil rezilliktir, rezillik.

PALA - Allah sen bana ne karışisen lo?

MEHMET DAYI - Karışacağım tabi yaptığım çocuğu sağlıklı büyütmemişsen, okutmamışsan neye yarar. Palalık fazla karı almada fazla çocuk yapmada değildir. Onun için seni yüzde yüz değil yüzde 10 oranında Pala kabul etmiyorum; anladın mı?

PALA - Anlamışem anlamışem

KARI - Haydi Remzi gidelim buradan. Buradan da elimiz boş çıktık.

PALA - Yahu gideceğiz de nereye gideceğiz.

MEHMET DAYI - Nereye giderseniz gidin.

PALA - Tamam tamam hatırladım. Arkadaşım İstanbul'dan mektup göndermiş. (Mektubu her tarafında arar sonra çorabında bulur.) İstanbul 'a gideceğiz.

PALA - Aha mektup al oki.

MEHMET DAYI - Sen okusana

PALA - Vallahi benim okumam yazmam yoktur.

MEHMET DAYI - Ver hadi ver okuyalım. Bakalım ne yazmış (Haso'ya mektup okunur.)

HASO'YA MEKTUP

Merhaba lo Haso. Bak ne yazirem sana, dikkat et ha!

İnsanlıktan yana bir öz kalmamış
Dost dostu görececek bir göz kalmamış
Dönklik hortlamış hiç söz kalmamış
Ben tükendim gelip tükenme Haso.

Köprüler altında, surlar dibinde
Fahişe esrari her aleminde -
Kaybolir gidersin insan selinde
Ben tükendim gelip . tükenme Haso.

Hem parasi çoktir hem de karisi
 Esmerinden doli, doli sarisi
 Bir de Karaköyi işin fazlasi
 Ben tükendim gelip tükenme Haso.

Her Millet her renkten insani çoktir
 Kimsenin kimseye faydasi yoktur.
 Nereye gidersen her taraf boktir
 Ben tükendim gelip tükenme Haso.

İstanbul değemez köyden bir taşa
 Şerefine çalış ömrünü yaşa
 Aldanma lo Haso boyalı kaşa
 Ben tükendim gelip tükenme Haso.

Hiç belli olmuyi erkek kadini
 Unitir gidersin öz evladini
 Güzeldir diyenin taa avradini
 Ben tükendim gelip tükenme Haso.

Sen sen ol lo Haso köyi bırakma
 Avradi çocuğı boşına yakma
 İstanbul güzeldir diyeni takma
 Ben tükendim gelip tükenme Haso.

Lo Keko anladın haaa. Şu İstanbul'a gelim deme vallahi bende seni tanımiyebilirem..

PALA - Ula aney vallahi yanniş yazmıştır.

MEHMET DAYI - Doğru yazmış İstanbul'a gelme demiş. Sonra bu mektup sana değil Haso'ya yazılmış.

PALA - Bana yazmışta daha Haso kaldığımi sanmış. Pala Remzi oldığımi bilmemiş. Vallahi ayİp etmiştir, puşt.

MEHMET DAYI - Laf anlamuyor musun sen. Sana dedim ya karılarını çocuklarını al da köyüne dön. Bak İstanbul'daki arkadaşında köyünü bırakma demiş. Palalık

malalık hevesini boş ver. Biz tek eşli, işi olan ailesini geçindiren çocuklarına giydirip okutan, sağlıklı büyüten kişiye yüzde yüz saf kan Pala Remzi diyoruz.

PALA - Sen doğru disen demek ki bu zamanda yüzde yüz saf kan Pala Remzi yok demektir vallahi.

MEHMET DAYI - Elbette yoktur, Palalık kolay mı sanıyorsun?

PALA - Vallahi de billahi de çok zordur. En iyisi ben köyime dönüm siz de Yarin' i alın gömin bir yere. İnşallah yarın bir daha doğar.

(Dayı bağlamasını alır, “Burası Muştur Yolu Yokuştur”türküsünü söylerken diğer oyuncular bir arada yaşlı yaşlı sallanır ağlarlar. Ellerindeki gülleri ölen bebeğin üstüne bırakır, anne bebeği kucağına alır Mehmet Dayı gülleri alır seyircilere atar. Güllerin üstünde Yarin'ı öldürmeyin yazısı bantlanmıştır. Oyuncular bir arada seyirciyi selamlar.)

EK. 1.2. İki Yüzlü Kaynanalar

GÜNDEM TİYATROSU

TİYATRO OYUNU

Oyun Yazarı

Mehmet TURABİ

Yönetmen

Mehmet TURABİ

OYUNCULAR

Kaynana	: Zuhâl Duman
Gelin	: Sevim Karataş
Oğul	: Cihan Duman
Komşu	: Zuhâl Lif
Topal Komşu	: Elif Öztürk

OYUN
İKİ YÜZLÜ KAYNANALAR

(Kaynana erken uyanır. Gelininin yattığı odanın kapısına gelir. Söylenmeye başlar. Gelin henüz uyanmamıştır.)

KAYNANA - Kim bilir saat kaçta yattı. Hiç uyanmaz inşallah. Diye beddua eder. Gelinin ešli dış ülkede çalışmaktadır. Kaynana hemen telefona gider. Oğlunu arar: Günaydın oğlum nasılsın yavrum.sağlığın işlerin iyidir inşallah. Oğlum ben erkenden uyandım. Mutfağa gittim bir yığın bulaşık vardı. Yıkadım kahvaltayı hazırladım. Çayı demledim. Senin cadı eşin henüz uyanmadı. Çok terbiyesiz bir kız oğlum Allah belasını versin. Bana karşı çok kötü oğlum. Hele bir hayırlısı ile gel mutlaka boşatacağım sizi. Çadır altında çingene de olsam evimde bırakmayacağım.

(Aslında gelin terbiyeli bir bayandır. Kaynanasının bu telefon konuşmasını duyar. Birden kapıyı açar.)

GELİN - Günaydın anneciğim sabah sabah kimle görüşüyorsun.

KAYNANA - Günaydın güzel gelinim. Gel canım bak eşim aradı. Seni uyandırmak istedim.gel eşinle konuş.gelin telefonu eline alır almaz eş sonra arayacağım diyerek telefonu kapatır. Gelin odasına dönerken kapı çalınır. Komşu akrabalar sabah kahvesi için gelmişlerdi.

KAYNANA - Baksana kapıya duymuyor musun?

GELİN - Sabahın köründen kimdir acaba diyerek kapıyı açar.

(Komşular arka arkaya dört beş ihtiyar kadın içeri girer.oturur oturmaz herkes el işini poşetinden çıkarırır. Gözlüğünü takar. Gelinlerini çekiştirmeye başlarlar.)

KOMŞU - Komşu, gelininden memnunsun inşallah iyi görünüyor.

KAYNANA - İyi mi Allah belasını versin. Bakma öyle görüldüğüne. Yılanın ta kendisi. Yüzde gül arkada diken.

KOMŞU - Yine de benim gelğnimmden çok iyi. Benim gelinim m daha uyanmadı. İnşallah hiç uyanmaz.

TOPAL KOMŞUSU - Ah... ah... benim gelinim daha da berbat. Vallahi ağzımı açamam. Sizin gelinler en azından bir kahve pişiriyorlar. Bir bardak su içiriyorlar. Bendeki şeytandan beter. Sabahlara kadar televizyonun ve bilgisayarın başında

oturur. Bir iş yapmaz. Öğleye kadar yatar. Uyanınca bir şey bulursa yer yemez süslenir püslenir nereye gider ne yapar hiç bilmem.

KAYNANA - Kızım gelsene bak komşular kahveyi nasıl içerler. Benim gelinim bir tane. Allah herkese böyle gelin versin.

(Gelin mutfağa geçince tekrar kötölemeye başlar.gelin kahveleri getirir. Kahve içilirken telefon çalar.)

KAYNANA - Baksana telefona kimdir acaba?

(Gelin telefonu açar arayan yabancı ülkede çalışan eşi. Gelin eşiyle konuşurken kaynana bağırır)

KAYNANA - Kimle konuşuyorsun versene şu zıkkımı. Telefondan gürültüler duyan erkek eş karısına sorar: Etrafındaki gürültüler nedir böyle?

GELİN - Bilmez misin cadı annen kim olacak beni ağzında bıraktın gittin.

KAYNANA - Versene telefonu. Sen mi kazanıyorsun bu paraları işte böyle konuşmaya başladı mı artık susmasını bilmez.

TOPAL KOMŞUSU - Ah.. ah.. komşu işte böyle ne yapalım. Doğurursun büyütürsün gelir bir zina dölü gelin seni çocuğundan eder. Artık bir şey konuşmazsın. Bir şey yapamazsın.

KOMŞU - Ya komşu ya bu zaman kötü zaman. Ne büyük kaldı ne küçük hele hele bu açık seçik giysiler var ya. Herkesin baldırı, göğsü dışarıda.

TOPAL KOMŞUSU - Kıyamet bu çıpıldaklar yüzünden kopacak ya.

KAYNANA - Kim falımıza bakacak?

KOMŞU - falımız halimizden belli değil mi? Bu günler yüzünden neler çekiyoruz.

KOMŞU - Gelinlerden hepimiz şikayetçiyiz de acaba oğlanlarımız çok mu iyi?

TOPAL KOMŞUSU - Vallahi ne yapalım. Çocuklarımız da haklı biz gelin olduğumuzda çok mu iyiydik kaynanalarımıza?

KAYNANA - Ya doğrusun komşu zamanında ektiğimizi şimdi biçiyoruz demek.

TOPAL KOMŞUSU - Doğru vallahi ben kaynanama çok kötü davranıyordum. Bir gün gelip ben de kaynana olacağımı düşünemiyordum.

(Gelin arka planda konuşulanları dinliyor.)

GELİN - Ya zamanında kaynanalarına kim bilir neler çektirmişler. Kaynanam ne kadar kötü davransa bana ben hep iyi davranacağım. (Komşular yavaş yavaş toparlanırlar. Komşularına kahve için teşekkür ederler. Yarın sabah kahvesine bize buyurun. Haydi komşular iyi günler diyerek çıkar giderler)

Resim 1. Âşık Mehmet Turabi ve annesi Zeynep Hanım

Resim 2. Âşık Mehmet Turabi'nin gençlik yılları, 1972.

Resim 3. Âşık Mehmet Turabi (Soldan ikinci) köyünün bir düğününde halay çekerken, 1974

Resim 4. Âşık Mehmet Turabi

Resim. 5 sağdan sola: Âşık Dertli Kazım, Âşık Hafız Celalî, Âşık Mehmet Turabi

Resim 6. Âşık Mehmet Turabi ve Âşık Hüsametdin Çalış

Resim 7. Âşık Mehmet Turabi Antakya'da bir dinleti sunarken, 2008

Resim 8. Sivas Kongresi'nin 91. yıldönümü nedeniyle 4-11 Eylül 2010 tarihlerinde düzenlenen etkinliklere katılımından ve gösterdiği katkılardan dolayı Âşık Mehmet Turabi'ye Sivas Valisi Ali Kolat tarafından plaket ve hediyeler sunulurken.

Resim 9. Sivas Valisi Ali Kolat'ın Âşık Mehmet Turabi'yi ve Rakka (Suriye) İl Kültür Müdürünü makamında kabulü.

Resim 10. Âşık Mehmet Turabi şair-yazar Sabahatin Yalkın ile birlikte bir söyleyişide. Ankara, 2008

Resim 11. Soldan Sağa: Âşık Mehmet Turabi, TYS Antakya Temsilcisi Kehmet Karasu, Araştırmacı Yazar Cevdet Rende, Kütüphaneci Mehmet Ali Atahan

Resim 12. Âşık Mehmet Turabi Dünya çevre gününde bir tiyatro oyununda

Resim 13. Âşık Mehmet Turabi yazdığı, yönettiği ve oynadığı “Yüzde Yüz Saf Kan Pala Remzi” adlı Tiyatro oyununda, Antakya 2003

Resim 14. Âşık Mehmet Turabi, damadı Ferit, torunları İbrahim ve Pelin, 2005